

**ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava**

V Ý R O Č N Á   S P R Á V A

o činnosti

Úradu verejného zdravotníctva

Slovenskej republiky

rok 2013

Obsah správy

1.	Identifikácia organizácie	3
2.	Poslanie a strednodobý výhľad organizácie	8
3.	Kontrakt organizácie s ústredným orgánom a jeho plnenie	10
4.	Činnosti jednotlivých odborných útvarov ÚVZ SR	11
5.	Rozpočet organizácie	463
6.	Personálne otázky	468
7.	Ciele a prehľad ich plnenia	474
8.	Hodnotenie a analýza vývoja organizácie v danom roku	482
9.	Hlavné skupiny užívateľov výstupov ÚVZ SR	484
10.	Publikačná a prednášková činnosť zamestnancov ÚVZ SR	485
11.	Záver	534

1. Identifikácia organizácie

Názov: Úrad verejného zdravotníctva SR
Sídlo: Trnavská 52, 826 45 Bratislava
Rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR

Kontakt: **Telefón.:**   **00421 2 49 284 111**
                  Fax: **00421 2 44 372 641**
                  E-mail: **uvzsr@uvzsr.sk**

Hlavný hygienik a vedúci služobného úradu: prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH

Členovia vedenia:

Štatutárni zástupcovia hlavného hygienika SR a vedúceho služobného úradu:

MUDr. Iveta Trusková, PhD.

MUDr. Jana Hamade, PhD.

Mgr. Juraj Lovásik – zástupca HH SR a vedúceho služobného úradu pre ekonomické činnosti

Vedúca kancelárie HH SR a VSÚ: Mgr. Andrea Fedičová

Vedúci odborov:

JUDr. Marcela Božíková, PhD., MPH	osobný úrad
MUDr. Jana Hamade, PhD.	odbor hygieny detí a mládeže
Mgr. Gabriela Harčárová	odbor organizačno - dokumentačný
JUDr. Ján Hučko	odbor kontroly, dozoru a sťažností
Mgr. Michal Jajcaj	odbor hygieny životného prostredia
RNDr. Vladimír Jurina	odbor ochrany zdravia pred žiarením
Mgr. Juraj Lovásik	odbor ekonomiky a prevádzky úradu
RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD.	odbor epidemiológie
Ing. Dagmar Némethová	odbor medzinárodných vzťahov
Ing. Renáta Pinková	odbor rozpočtu a financovania
Ing. Zuzana Sirotná	odbor objektivizácie faktorov životných podmienok
Mgr. Lenka Skalická	mediálny odbor

JUDr. Roman Soska	odbor legislatívy a práva
Mgr. Edita Staroňová,	odbor lekárskej mikrobiológie
MUDr. Iveta Trusková, PhD.	odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov
PhDr. Monika Zámečníková	odbor preventívneho pracovného lekárstva
PhDr. Róbert Ochaba, PhD., MPH	odbor podpory zdravia

Hlavné činnosti:

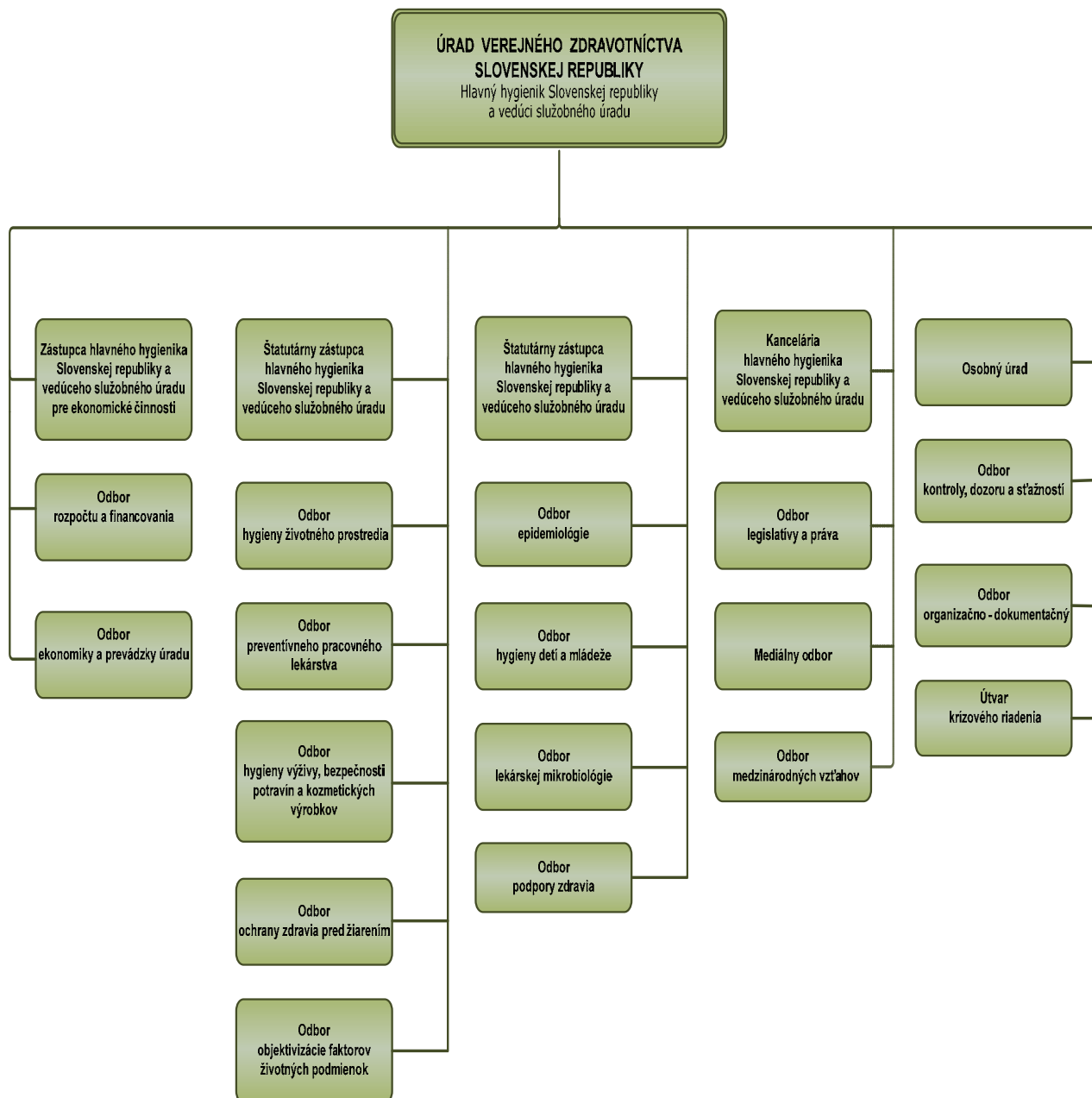
Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) je rozpočtová organizácia štátu, ktorá je zapojená finančnými vzťahmi na rozpočet Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

ÚVZ SR je špecializovaným pracoviskom, nositeľom vývojových trendov v oblasti ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia v SR, ktoré korešpondujú s vývojovými trendmi v EÚ. ÚVZ SR je expertíznym pracoviskom s laboratórnym vybavením na nadštandardnej úrovni v oblasti kontroly rizík životného a pracovného prostredia, pri identifikácii závažných prenosných ochorení (ako sú napr. chrípka, detská obrna a ostatné detské prenosné ochorenia, atď).

Odborné naplnenie problematiky verejného zdravotníctva je realizované prostredníctvom vedných odborov zdravotníctva v zmysle prijatých koncepcií ako sú epidemiológia, hygiena životného prostredia, hygiena detí a mládeže, hygiena výživy, preventívne pracovné lekárstvo a ďalšie.

Organizačná štruktúra ÚVZ SR

Odpočet činnosti knižnice ÚVZ SR a správy registratúry ÚVZ SR za rok 2013

Knižnica ÚVZ SR je v rámci knižničného systému zaradená ako špeciálna knižnica a má špecializovaný knižničný fond. Špeciálna knižnica poskytuje knižnično-informačné služby svojmu zriaďovateľovi a s jeho súhlasom aj verejnosti. Knižnica ÚVZ SR je registrovanou knižnicou na Ministerstve kultúry SR, zároveň plní úlohu správy registratúry Úradu verejného zdravotníctva SR (ďalej len ÚVZ SR).

Knižnica ÚVZ SR

Knižnica ÚVZ SR zabezpečuje služby akvizičné, výpožičné, medziknižničnú výpožičnú službu, cirkulačnú výpožičnú službu, xerokópie a scany článkov z periodík, rešeršné služby ako aj poskytovanie bibliografických a faktografických informácií. Rozsah a podmienky poskytovania služieb upravuje v rámci ÚVZ SR interná smernica PO-05 Knižničný a výpožičný poriadok.

STAV KNIŽNIČNÉHO FONDU K 31. 12. 2013

6955 knižničných jednotiek

VÝPOŽIČKY

Spolu **3856** – z toho:

absenčné **619**

prezenčné **3237**

Do CIRKULAČNEJ VÝPOŽIČNEJ SLUŽBY bolo zapojených **42** odborných pracovníkov, ktorým sa za rok poskytlo 3237 výpožičiek.

MEDZIKNIŽNIČNÁ VÝPOŽIČNÁ SLUŽBA

29 vybavených požiadaviek

REŠERŠE

4 vypracované rešerše

POSKYTOVANIE BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMÁCIÍ

12 vydaných „Výberov informácií z periodík dochádzajúcich do knižnice ÚVZ SR“, ktoré sú v elektronickej forme dostupné na intranetovej stránke ÚVZ SR.

Pre poskytovanie faktografických a bibliografických informácií využívali pracovníčky hlavne dostupné zdroje cez internet ako aj vzdialený prístup do zahraničných databáz na základe spolupráce s NCZI – Slovenskou lekárskou knižnicou a Univerzitnou knižnicou a v rámci Projektu informatizácie knižničných služieb využívali ponuku spoločnosti Albertina Icome na bezplatný prístup do svetových medicínskych databáz na časovo obmedzené obdobie. Na základe požiadaviek používateľov vyhľadávali informácie, doplňovali citácie, poskytovali osobné konzultácie. Zdroje: dostupné databázy na internete, elektronická Zbierka zákonov, citačné indexy, Bibliographia Medica Slovaca. **262** poskytnutých faktografických informácií.

BUDOVANIE KNIŽNIČNO-INFORMAČNÉHO SYSTÉMU

V elektronickej katalógu je spracovaných **6770** knižničných jednotiek, **354** registrovaných používateľov, **619** výpožičiek.

EVIDENCIA PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI ZAMESTNANCOV ÚVZ SR

V r. 2013 spracovali podklady týkajúce sa evidencie publikačnej činnosti a ohlasov zamestnancov ÚVZ SR. Tieto bolo potrebné doložiť k žiadosti o vydanie „Osvedčenia pracoviska vedy a výskumu“, ktorá bola zaslaná na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Publikačná činnosť bola spracovaná retrospektívne za roky 1992 – 2012 a je dostupná na intranetovej stránke ÚVZ SR.

V roku 2013 navštívilo knižnicu 1260 čitateľov.

Správa registratúry ÚVZ SR

Pri správe registratúry ÚVZ SR sa dodržiavajú ustanovenia internej smernice PO-04 Registratúrny poriadok a registratúrny plán ÚVZ SR, ktorý bol vypracovaný v zmysle zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a je riadne schválený Ministerstvom vnútra SR – Slovenským národným archívom.

Osvedčenia o odbornej spôsobilosti

Štatistické spracovanie - osvedčenia o odbornej spôsobilosti za rok 2013	Počet (nie v €)
Celkový počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti	201
z toho počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného prostredia a pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie	15
z toho počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na hodnotenie dopadov na verejné zdravie alebo hodnotenie zdravotných rizík zo životného prostredia	4
z toho počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na činnosti vedúce k ožiareniu, na uvoľňovanie rádioaktívnych látok a rádioaktívne kontaminovaných predmetov a materiálov, ktoré vznikli alebo sa používali pri činnostiach, spod administratívnej kontroly, na činnosti dôležité z hľadiska radiačnej ochrany	172
z toho počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na odber vzoriek zo životného prostredia a z pracovného prostredia na účely kvalitatívneho a kvantitatívneho zisťovania faktorov životného prostredia a pracovného prostredia	10
z toho počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na prevádzkovanie balzamovania a konzervácie	0
Celkový počet odborne spôsobilých osôb zapísaných v registri odborne spôsobilých osôb	201
Počet vydaných duplikátov osvedčení o odbornej spôsobilosti	1
Počet osôb, ktorí opakovali skúšku z odbornej spôsobilosti	5
Počet bezpredmetných žiadostí na vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti	38
Počet vybraných platieb správnych poplatkov podľa zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov	10772 €
Počet vrátených správnych poplatkov	0

2. Poslanie a strednodobý výhľad organizácie

Poslaním ÚVZ SR ako orgánu verejného zdravotníctva je v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov uskutočňovať ciele, ktorými sú zlepšenie zdravia, predlžovanie života a zlepšovanie kvality života celej populácie pomocou podpory zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií. Na dosiahnutie týchto cieľov používa rôzne metódy práce, ku ktorým patrí, napr. riadenie, kontrolovanie, koordinované výkonu štátnej správy uskutočňovaného regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva, vykonávanie štátneho zdravotného dozoru vo veciach presahujúcich hranice územného obvodu regionálneho úradu, nariadovanie opatrení na predchádzanie ochoreniam, príprava návrhov zásadných smerov a priorít štátnej zdravotnej politiky na úseku verejného zdravia atď.

Zdôrazňovanie celospoločenskej prevencie v porovnaní s predchádzajúcimi koncepciami verejného zdravotníctva je významným rozdielnym prístupom k opisu a analýze determinantov zdravia a metódou riešenia problémov verejného zdravotníctva.

Široké spektrum problematik, ktoré sa týkajú ochrany a podpory zdravia obyvateľov Slovenskej republiky, je odborne zastrešené jednotlivými odbormi úradu. Odbor hygieny životného prostredia pripravuje návrhy záväzných stanovísk orgánov verejného zdravotníctva k územnému konaniu, ku konaniam podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní dopadov na životné prostredie, ku konaniam o integrovanom povoľovaní, zabezpečuje, pripravuje a vypracúva stanoviská pre pracovné skupiny EK vo veciach týkajúcich sa pitnej vody, vody na kúpanie, ortuťovej politiky v Európe, hluku v životnom prostredí, ochrany spotrebiteľa v súvislosti so službami a návrhy rozhodnutí o uvedení zariadení do prevádzky a zároveň sa zaoberá aj problematikou pohrebníctva.

V problematike starostlivosti o zdravú výživu odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov presadzuje hlavné smery zdravej výživy a výživovej politiky na podporu a rozvíjanie verejného zdravia, koordinuje a monitoruje vplyv výživy na verejné zdravie, riadi výkon štátneho zdravotného dozoru nad zariadeniami spoločného stravovania a kozmetickými výrobkami a úradnú kontrolu nad zdravotnou bezpečnosťou potravín. Posudzuje a pripravuje návrhy pre rozhodovaciu činnosť ÚVZ SR pre umiestnenie na trh v SR výživových doplnkov a nových potravín. Spolupracuje v oblasti expertných skupín Európskej komisie v problematike zdravotnej bezpečnosti potravín a v problematike bezpečnosti kozmetických výrobkov.

Odbor preventívneho pracovného lekárstva plní úlohy v oblasti ochrany zdravia pri práci, t. j. kontroluje plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z legislatívnych úprav harmonizovaných s právom EÚ, najmä dodržiavanie kritérií zdravých pracovných podmienok na pracoviskách zo strany zamestnávateľov, s dôrazom na špecifické riziká vplyvu práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov.

V oblasti ochrany a podpory zdravia detí a mládeže je činnosť rovnomenného odboru zameraná na rozvoj a zlepšovanie zdravia mladej generácie prostredníctvom systémových opatrení na vylúčenie, resp. zníženie rizika výskytu ochorení a iných porúch zdravia a na starostlivosť o zdravé životné a pracovné podmienky a podporu správneho životného štýlu detí a mládeže.

Odbor epidemiológie systematicky plní úlohy, zamerané na prevenciu, kontrolu a surveillance infekčných ochorení v Slovenskej republike. Koordinuje Národný imunizačný program,

v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie. Činnosť, týkajúcu sa ochorení, prioritných z hľadiska ich výskytu a závažnosti, zabezpečujú národné referenčné centrá, ktoré majú významnú úlohu v realizácii surveillancie v SR v súčasnosti.

V rámci odbornej problematiky podpory zdravia sú koordinované a realizované významné národné projekty, ktoré nadväzujú na zdravotnú politiku v oblasti ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia. Činnosť podpory zdravia vychádza z poznatkov o vývoji zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky a jeho rizikových populačných skupín (deti, seniori, marginalizované populačné skupiny).

Odbor ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením plní významnú úlohu pri kontrole a regulácii ožiarenia pracovníkov, obyvateľov, ktorí sú ožiarení v dôsledku činností vedúcich k ožiareniu, ožiarenia pacientov a ožiarenia všetkých osôb, ktoré sú ožiarené v dôsledku radiačných udalostí, nehôd a havárií.

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok vykonáva prostredníctvom laboratórií kvalitatívne a kvantitatívne skúšanie chemických, mikrobiologických, biologických a fyzikálnych vlastností životného a pracovného prostredia.

Do organizačnej štruktúry ÚVZ SR sú začlenené odbory lekárskej mikrobiológie, ktoré diagnosticky zabezpečujú surveillancie povinne hlásených infekčných ochorení a vykonávajú nadstavbovú diagnostiku.

Strednodobý výhľad organizácie

Úrad verejného zdravotníctva, by mal aj v budúcnosti zabezpečovať úlohy osobitného charakteru a celoštátneho významu.

ÚVZ SR by mal v budúcnosti:

- podieľať sa plnení úloh *Strategického rámca v oblasti zdravia pre roky 2014 – 2030*, ktorý by mal v strednodobom a dlhodobom horizonte určovať smerovanie štátnej politiky zdravia na Slovensku prostredníctvom odbornej účasti na:
  - vybudovaní systému starostlivosti o zdravie populácie na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni, spolu so zapojením všetkých relevantných subjektov verejnej a súkromnej správy, vrátane aktívneho zapojenia obyvateľstva, v zmysle navrhnutého funkčného modelu,
  - realizácii programov verejného zdravia v oblasti nemedicínskej prevencie spoločensky závažných chorôb a zdravotných rizík,
  - zvyšovaní úrovne verejného zdravia u sociálne znevýhodnených komún,
  - zvyšovaní úrovne pripravenosti na biologické, chemické a radiačné ohrozenia verejného zdravia
  - zlepšovaní úrovne nemedicínskych determinantov zdravia prostredníctvom viacrezortnej spolupráce (najmä v oblasti životného, pracovného a sociálneho prostredia),
  - posilňovaní záujmu a zodpovednosti občanov za vlastné zdravie, podpory ich informovanosti o zdravotnej starostlivosti, zdravom životnom štýle, ohrozeniach zdravia, prevencii drogových závislostí s využitím moderných komunikačných nástrojov a technológií

- realizovať úlohy, vyplývajúce z programového vyhlásenia vlády SR na podmienky rezortu zdravotníctva
- zabezpečovať úlohy súvisiace s ochranou a podporou zdravia obyvateľov Slovenskej republiky prostredníctvom riadenia, koordinovania a kontroly štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín
- pokračovať v spolupráci s:
  - európskymi inštitúciami a inštitúciami Svetovej zdravotníckej organizácie
  - Európskou komisiou a Radou Európskej únie v rámci ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravotníctva
- pokračovať v realizácii významných medzinárodných a európskych programov a projektov, zameraných na ochranu zdravia obyvateľov SR, naďalej odborne garantovať prípravu návrhov a aproximáciu právnych predpisov s právom Európskej únie
- plniť funkciu riadiaceho orgánu v systéme Medzinárodných zdravotných predpisov, zameraných na ochranu obyvateľstva v prípade národných a medzinárodných hrozieb biologického, chemického a radiačného pôvodu

3. Kontrakt organizácie s ústredným orgánom a jeho plnenie

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky nie je povinný vypracovávať kontrakt s ústredným orgánom v zmysle uznesenia vlády SR č. 1370.

4. Činnosti / produkty organizácie

Odbor legislatívy a práva

I. Legislatíva

Odbor legislatívy a práva v rámci legislatívnej činnosti spolupracoval pri príprave všeobecne záväzných právnych predpisov a zabezpečoval vnútrorezortné a medzirezortné pripomienkové konanie k právnym predpisom, resp. nelegislatívnym materiálom, ktoré boli vypracované Ministerstvom zdravotníctva SR alebo inými ministerstvami a ústrednými orgánmi štátnej správy.

1.1. Legislatívna činnosť Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky

V rámci legislatívnej činnosti Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky odbor legislatívy a práva v posudzovanom období spolupracoval s príslušným vecným útvarom na vypracovaní a následnom legislatívnom konaní týchto **všeobecne záväzných právnych predpisov**:

1. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov, v znení neskorších predpisov.
2. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – PZS, očkovanie, etc.
3. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – realizácia programu ESO
4. Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 554/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia starostlivosti o ľudské telo.
5. Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie.
6. Vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí

V rámci legislatívnej činnosti Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky odbor legislatívy a práva v posudzovanom období spolupracoval s príslušným vecným útvarom na vypracovaní a následnom legislatívnom konaní týchto **nelegislatívnych materiálov**:

1. Návrh na zrušenie úlohy vyplývajúcej z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 477 úloha B.9. z 19. septembra 2012, ktorou sa ukladá ministerke zdravotníctva SR predložiť na rokovanie vlády návrh právneho predpisu, ktorým sa zabezpečí prebratie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/11/EÚ z 19. apríla 2012, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/40/ES o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách týkajúcich sa vystavenia pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych činidiel (elektromagnetické polia) (18. individuálna smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

2. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa upravuje postup pri meraní a hodnotení tepelno-vlhkostnej mikroklimy
3. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa upravuje postup pri meraní a hodnotení osvetlenia
4. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na zabezpečenie surveillance pertussis v Slovenskej republike

1.2. Pripomienkové konanie

V rámci **medzirezortného pripomienkového konania** odbor legislatívy a práva v spolupráci s príslušnými vecnými útvarom pripomienkoval tieto všeobecne záväzné právne predpisy a nelegislatívne materiály:

1. Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020.
2. Návrh ďalšieho postupu v projekte Cyklotrónového centra Slovenskej republiky.
3. Návrh Harmonogram na zabezpečenie úloh súvisiacich so zmenou organizácie miestnej štátnej správy.
4. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
5. Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020.
6. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 360/2010 Z. z. o kvalite ovzdušia.
7. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška č. 397/2003 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o meraní množstva vody dodanej verejným vodovodom a množstva vypúšťaných vôd, o spôsobe výpočtu množstva vypúšťaných odpadových vôd a vôd z povrchového odtoku a o smerných číslach spotreby vody.
8. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 126/2004 Z. z. o autorizácii, o vydávaní odborných posudkov vo veciach odpadov, o ustanovovaní osôb oprávnených na vydávanie posudkov a o overení odbornej spôsobilosti týchto osôb v znení vyhlášky č. 209/2005 Z. z..
9. Stratégia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike do roku 2020 a program jej realizácie na roky 2013 až 2015 s výhľadom do roku 2020.
10. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 508/2004 Z.z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
11. Správa o priebehu a následkoch povodní na území Slovenskej republiky v období od septembra 2012 do júla 2013.
12. Návrh na riešenie problematiky programu EÚ Copernicus a konsolidácia národných monitorovacích sietí v Slovenskej republike.
13. Návrh účasti delegácie Slovenskej republiky na 19. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy a 9. zasadnutí zmluvných strán Kjótskeho protokolu, Varšava, Poľsko, 11. – 22. november 2013.
14. Viacročný národný strategický plán rozvoja akvakultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020.

15. Správa o poľnohospodárstve v Slovenskej republike za rok 2012.
16. Návrh Štatútu Rady vlády Slovenskej republiky pre vedu, techniku a inovácie a návrh na vymenovanie členov Rady vlády Slovenskej republiky pre vedu, techniku a inovácie.
17. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 52/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na uvádzanie osiva krmovín na trh v znení neskorších predpisov.
18. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 57/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na uvádzanie osiva obilnín na trh v znení neskorších predpisov.
19. Správa o priebežnom stave plnenia prijatých medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti politiky zmeny klímy za rok 2012.
20. Program prevencie a manažmentu zosuvných rizík (2014 – 2020).
21. Informácia o vydaných aproximačných nariadeniach vlády Slovenskej republiky v I. polroku 2013 a o zámere prijímania aproximačných nariadení vlády Slovenskej republiky v II. polroku 2013.
22. Vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 225/2013 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 78/2012 Z. z. o bezpečnosti hračiek a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 140/2013 Z. z..
23. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 336/2011 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam účinných látok vyhovujúcich na zaradenie do biocídnych výrobkov a zoznam účinných látok s nízkym rizikom vyhovujúcich na zaradenie do biocídnych výrobkov s nízkym rizikom v znení neskorších predpisov.
24. Návrh zákona o orgánoch štátnej správy pre sprístupnenie biocídnych výrobkov na trhu a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (biocídny zákon).
25. Návrh predbežného stanoviska SR k „Návrhu nariadenia EP a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 528/2012 o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trhu a ich používaní vzhľadom na určité podmienky prístupu na trh.
26. Vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovuje cena kontrolnej známky určenej na označovanie spotrebiteľského balenia liehu.
27. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o pekárskych výrobkoch, cukrárskych výrobkoch a cestovinách.
28. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o cukrovinkách.
29. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
30. Návrh zákona o obmedzení používania určitých nebezpečných látok v elektrických zariadeniach a elektronických zariadeniach a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
31. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
32. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a smernice 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 1999/5/ES, 2000/9/ES, 2000/14/ES, 2001/14/ES, 2001/95/ES, 2004/108/ES, 2006/42/ES, 2006/95/ES, 2007/23/ES, 2008/57/ES, 2009/48/ES 2009/105/ES, 2009/142/ES, .

33. Návrh vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 399/2005 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov v znení neskorších predpisov v znení vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 312/2008 Z. z.
34. Návrh na určenie gestorských ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci, zodpovedných za prebratie a aplikáciu smerníc stanovisko v rámci MPK.
35. Návrh zákona o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
36. Metodický pokyn Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky pre zber indikátorov kvality na hodnotenie poskytovania zdravotnej starostlivosti.
37. Predbežné stanovisko SR k dokumentu EK „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2009/71/Euratom zriaďujúca rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení.
38. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o pochutinách, jedlej soli, dehydrovaných pokrmoch, polievkových prípravkoch a o ochucovadlách.
39. Vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhotovení kontrolných známok, rozmeroch, grafických prvkoch, náležitostiach a údajoch na kontrolnej známke určenej na označovanie spotrebiteľského balenia liehu.
40. Vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhotovení kontrolnej známky na označovanie spotrebiteľského balenia tabaku, cigár a cigariet a spotrebiteľského balenia cigariet, jej rozmeroch, grafických prvkoch, náležitostiach a údajoch na kontrolnej známke a o cene kontrolnej známky.
41. Legislatívny zámer zákona o odpadoch.
42. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o majonézach a majonézových výrobkoch.
43. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z. z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách v znení neskorších predpisov.
44. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o niektorých výrobkoch z mlieka.
45. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o požiadavkách na nápoje.
46. Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam Európskej únie a rozhodnutiam Európskej únie.
47. Štvrtá správa o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike.
48. Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ.
49. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o obmedzení používania určitých nebezpečných látok v elektrických zariadeniach a elektronických zariadeniach a ktorým sa mení zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

50. Vyhláška Úradu pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky o spotrebiteľskom balení.
51. Predbežné stanovisko k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov s cieľom znížiť spotrebu ľahkých plastových tašiek.
52. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o jedlom obilí a mlynských výrobkoch z obila.
53. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
54. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z.
55. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o pomocných prípravkoch v ochrane rastlín.
56. Návrh zákona o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku a pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
57. Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 147/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri stavebných prácach a prácach s nimi súvisiacich a podrobnosti o odbornej spôsobilosti na výkon niektorých pracovných činností.
58. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o spracovanom ovocí a zelenine, jedlých hubách, olejninách, suchých škrupinových plodoch, zemiakoch a výrobkoch z nich.
59. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o ovocných šťavách a niektorých podobných výrobkoch určených na ľudskú spotrebu.
60. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 127/2012 Z. z. o označovaní potravín.
61. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky o požiadavkách na dobrovoľné označovanie potravín obsahujúcich glykozidy steviolu a ich použitie na reklamné a marketingové účely a ich propagáciu.
62. Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvádzania a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou.
63. Návrh na uzatvorenie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o spolupráci v oblasti strategického posudzovania vplyvov na životné prostredie a posudzovania vplyvov navrhovaných činností na životné prostredie presahujúce štátne hranice.
64. Správa o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike s návrhmi na jeho zlepšovanie.
65. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 17/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov.
66. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov.
67. Žiadosť o stanovisko k materiálu „Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 535/2011 Z. z., ktorým sa

vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.

68. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa upravujú podrobnosti o propagácii a marketingu poľnohospodárskych produktov a potravín dobrovoľnými údajmi.

69. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 485/2008 Z. z. o uvádzaní pyrotechnických výrobkov na trh .

70. Návrh na uzavretie Rámcovej dohody o partnerstve a spolupráci medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi na jednej strane a Mongolskom na strane druhej.

71. Návrh nariadenia vláda Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z. z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách a pre žiakov na stredných školách v znení neskorších predpisov.

72. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

73. Návrh zákona o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

74. Návrh štatútu Etickej komisie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

75. Predbežné stanovisko Slovenskej republiky k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o harmonizácii zákonov členských štátov týkajúcich sa sprístupňovania tlakových zariadení na trhu.

76. Informácia o transpozičnom deficite a harmonograme jeho odstránenia.

77. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 178/1998 Z. z. o podmienkach predaja výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony.

78. Návrh na úhradu výdavkov súvisiacich so záchrannými prácami počas mimoriadnej situácie na územiach územných obvodov obvodných úradov Košice, Spišská Nová Ves, Rimavská Sobota, Liptovský Mikuláš, Námestovo, Prešov, Poprad, Žilina, Dolný Kubín, Svidník, Banská Bystrica, Brezno, Levice, Stará Ľubovňa, Košice - okolie, Dunajská Streda a Komárno.

79. Riadne predbežné stanovisko k návrhu rozhodnutia Rady o uzavretí dodatku z Dauhy ku Kjótskemu protokolu k Rámcovému dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy a spoločnom plnení záväzkov z neho vyplývajúcich a riadne predbežné stanovisko k návrhu nariadenia EP a Rady, ktorým sa mení nariadenie č. 525/2013, pokiaľ ide o technické vykonanie Kjótskeho protokolu k Rámcovému dohovoru OSN a o zmene klímy.

80. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky o informáciách podávaných na Európsku komisiu, o požiadavkách na vedenie prevádzkovej evidencie, o údajoch oznamovaných do Národného emisného informačného systému a súboru technicko-prevádzkových parametrov a technicko-organizačných opatrení.

81. Návrh zákona o veterinárnej starostlivosti.

82. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa upravujú podrobnosti o propagácii a marketingu poľnohospodárskych produktov a potravín dobrovoľnými údajmi.

83. Legislatívny zámer zákona o nadobudnutí vlastníctva poľnohospodárskej pôdy.

84. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon Národnej

rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

85. Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia odberu povrchovej vody a energetickej vody z vodných tokov a využívania hydroenergetického potenciálu vodných tokov.

86. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 440/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Dunajské luhy.

87. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa zrušuje nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 369/2006 Z. z. o technických požiadavkách na výkon motorov motorových vozidiel a nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 583/2006 Z. z. o technických požiadavkách na zníženie emisií znečisťujúcich látok zo vznetových motorov a zo zážihových motorov poháňaných zemným plynom alebo skvapalneným ropným plynom v znení neskorších predpisov.

88. Koncepcia rozvoja výroby elektriny z malých obnoviteľných zdrojov energie v SR.

89. Návrh zákona o odbytovom fonde.

90. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov.

91. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška životného prostredia Slovenskej republiky č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov.

92. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 370/2006 Z. z. o opatreniach na zníženie emisií zo spaľovacích motorov inštalovaných v necestných strojoch v znení neskorších predpisov.

93. Žiadosť o stanovisko k materiálu „Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z.

94. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovuje zoznam označení obcí v jazykoch národnostných menšín.

V rámci **vnútrorezortného pripomienkového konania** odbor legislatívy a práva v spolupráci s príslušnými vecnými útvarom pripomienkoval tieto všeobecne záväzné právne predpisy a nelegislatívne materiály:

1. Návrh Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z ..... 2013, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach a hodnotení žiadostí o vydanie povolenia na prevádzkovanie ambulancie záchranej zdravotnej služby.

2. Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia.

3. Návrh Vyhlášky MZ SR, ktorou sa ustanovuje vzor písomného vyjadrenia, či osoba môže byť umiestnená v cele policajného zaistenia.

4. Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z ..... 2013, ktorou sa ustanovuje cezhraničná zdravotná starostlivosť, ktorá podlieha predchádzajúcemu súhlasu príslušnej zdravotnej poisťovne na účely jej preplatenia.

5. Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovuje zoznam zdravotných výkonov pre klasifikačný systém diagnosticko-terapeutických skupín.

6. Dodatok č. 1 k Smernici Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S16160-1/2010-OKVAS zo dňa 2.6.2010 o vybavovaní sťažnosti.

7. Plán realizácie úloh Národného programu duševného zdravia na roky 2014 – 2015.
8. Výzva pre zdravotníctvo a možný prínos elektronického zdravotníctva k ich riešeniu.
9. Stratégia nasadzovania a ďalšieho rozvoja elektronického zdravotníctva na národnej úrovni.
10. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o imunoprofilaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncyciálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí.
11. Návrh novely Vyhlášky č. 435/2011 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 435/2011 Z. z. o spôsobe určenia štandardnej dávky liečiva maximálnej výšky úhrady zdravotnej poisťovne za štandardnú dávku liečiva v znení neskorších predpisov.
12. Návrh vykonávacích predpisov k zákonu č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 459/2012 Z. z.
13. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o poplatkoch Európskej agentúry pre lieky za vykonávanie činností dohľadu nad liekmi na humánne použitie.
14. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na diagnostiku a liečbu lymfatickej choroby v Slovenskej republike.
15. Návrh Metodického usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. ..../2013 o účasti zástupcu stavovskej organizácie na teoretickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky, praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky, absolventskej skúške alebo záverečnej skúške.
16. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa mení Odborné usmernenie pre včasnú diagnostiku a liečbu nádorových ochorení prsníka č. 35414/2009 – OZS zo dňa 16. júla 2009.
17. Správa o plnení úloh Národného programu starostlivosti o deti a dorast v Slovenskej republike na roky 2008 – 2015 za rok 2012.
18. Výzva na predkladanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok“ a „Metodika MZ SR pre stanovenie výšky náhrady poskytovanej zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR.
19. Žiadosť o nenávratný príspevok na Projekt využívania technickej pomoci, I pre Operačný program Zdravotníctva.
20. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa upravuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti pacientom s ireverzibilným poškodením centrálného nervového systému a pacientom vyžadujúcich dlhodobú umelú pľúcnu ventiláciu.
21. Správa o plnení Národného programu prevencie ochorení srdca a ciev za rok 2012.
22. Plán hlavných úloh Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2013.
23. Návrh vyhlášky MZ SR z ... 2013, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach žiadosti o povolenie terapeutického použitia humánneho lieku a podrobnosti o náležitostiach žiadosti o jeho úhradu na základe verejného zdravotného poistenia.
24. Návrh Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie 2013 – 2020.
25. Akčný plán realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013 - 2016 v rezorte zdravotníctva.
26. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov.
27. Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. .../2013 Z. z., ktorou sa vydáva zoznam rizikových látok.
28. Národný plán (program) rozvoja starostlivosti o pacientov so zriedkavými chorobami v SR.

29. Návrh Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z .....2013, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o poučení predchádzajúceho informovaného súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby a vzory informovaného súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby v štátnom jazyku a v jazykoch národnostných menšín.
30. Návrh výnosu, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov.
31. Štatút Pracovnej skupiny pre rozvoj všeobecného lekárstva.
32. Návrh Národného transplantačného programu na roky 2014 – 2020.
33. Návrh zákona o niektorých opatreniach týkajúcich sa zavedenia unitárneho systému verejného zdravotného poistenia, o spoločnosti pre zavedenie unitárneho systému verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
34. Návrh predbežného stanoviska Slovenskej republiky k návrhu rozhodnutia EP a Rady o rozšírení spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti (VSZ).
35. Vyhlášky k zákonu č. 153/2013 o NZIS.
36. Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z...2013, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. decembra 2012 č. S09602OL-2012 ktorým sa ustanovujú náležitosti súhlasu na vývoz tkaniva alebo bunky mimo územia Slovenskej republiky a vzor žiadosti o súhlas na vývoz tkaniva alebo bunky mimo územia Slovenskej republiky.
37. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
38. Návrh zákona z .....2014, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákona v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

II. Konanie podľa zákona č. 71/1967 Z.z. o správnom konaní a zákona č. 50/1976 Zb. stavebný zákon

Odbor legislatívy a práva v rámci konania podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) vykonáva

- a) odvolacie konanie
- b) preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania

Tabuľka č. 1: Prehľad o odvolacích konaniach a mimoodvolacích konaniach v roku 2013

ODVOLACIE KONANIA	Potvrdené	Zrušené a vrátené	Zrušené	Zmenené	Späťvzatie	Mimoodvolacie konania	Spolu
RÚVZ Banská Bystrica							
RÚVZ Bardejov							
RÚVZ Bratislava	36	2		4		11	53
RÚVZ Čadca	1						1
RÚVZ Dolný Kubín	1		1				2
RÚVZ Dunajská Streda							
RÚVZ Galanta	4						4
RÚVZ Humenné	1			2			3
RÚVZ Komárno		1					5
RÚVZ Košice	4	1					5
RÚVZ Levice	7	1					8
RÚVZ Liptovský Mikuláš	1					1	2
RÚVZ Lučenec							
RÚVZ Martin						1	1
RÚVZ Michalovce							
RÚVZ Nitra	8					1	9
RÚVZ Nové Zámky							
RÚVZ Poprad	1	1		1			3
RÚVZ Považská Bystrica		1					1
RÚVZ Prešov							
RÚVZ Prievidza	1	3					4
RÚVZ Rimavská Sobota							

RÚVZ Rožňava							
RÚVZ Senica							
RÚVZ Spišská Nová Ves	5						5
RÚVZ Stará Ľubovňa							
RÚVZ Svidník							
RÚVZ Topoľčany	2						2
RÚVZ Trebišov	1						1
RÚVZ Trenčín	2	2	1				5
RÚVZ Trnava	6	1	1			5	13
RÚVZ Veľký Krtíš							
RÚVZ Vranov nad Topľou							
RÚVZ Zvolen	3	2		1			6
RÚVZ Žiar nad Hronom	2		1				3
RÚVZ Žilina	2						2
Spolu:	88	15	4	8		19	138

Odbor legislatívy a práva v rámci konania podľa zákona č. 50/1976 Zb. vybavoval tieto námietky podané proti **záväzným stanoviskám** regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike:

1.	Záväzné stanovisko RÚVZ Bratislava so sídlom v Bratislave	potvrdené
2.	Záväzné stanovisko RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici	potvrdené
3.	Záväzné stanovisko RÚVZ so sídlom v Lučenci	zmenené
4.	Záväzné stanovisko RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši	potvrdené
5.	Záväzné stanovisko RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši	zmenené
6.	Záväzné stanovisko RÚVZ Bratislava so sídlom v Bratislave	potvrdené
7.	Záväzné stanovisko RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici	potvrdené
8.	Záväzné stanovisko RÚVZ Bratislava so sídlom v Bratislave	potvrdené

III. Konanie podľa zákona č. 99/1963 Z.z. Občiansky súdny poriadok (Súdne konanie a rozhodovanie o žalobách proti právoplatným rozhodnutiam UVZ SR)

1. **Rozsudok Krajského súdu v Bratislave** č. 2S/38/2011 - 89 v právnej veci žalobcu Jozefa Okáľa, proti žalovanému Úrad verejného zdravotníctva SR. **Krajský súd žalobu zamietol.**
2. **Rozsudok Krajského súdu v Prešove** č. 2S/51/2011 – 49 v právnej veci žalobkyne Viery Frigovej proti žalovanému Úrad verejného zdravotníctva SR. **Krajský súd žalobu zamietol.**
3. **Rozsudok Krajského súdu v Bratislave** č. 4S 63/2011 - 78 v právnej veci žalobkyne Jana Černá proti žalovanému Úrad verejného zdravotníctva SR. **Krajský súd žalobu zamietol.**
4. **Rozsudok Krajského súdu v Nitre** č. 11S/51/2010 - 121 v právnej veci žalobcu Juraj Szebění proti žalovanému Úrad verejného zdravotníctva SR. **Krajský súd žalobu zrušil.**
5. **Rozsudok Krajského súdu v Prešove** č. 4S/39/2012 - 48 v právnej veci žalobkyne CYPRIÁN – Sladký svet, s.r.o. proti žalovanému Úrad verejného zdravotníctva SR. **Krajský súd žalobu zamietol.**
6. **Rozsudok Krajského súdu v Nitre** č. 15S/72/2012 - 82 v právnej veci žalobkyne Bc. Milica Široká proti žalovanému Úrad verejného zdravotníctva SR. **Krajský súd žalobu zamietol, Uznesenie NS SR – prerušené konanie.**

IV. Zmluvná agenda

Odbor legislatívy a práva vypracoval alebo pripomienkoval tieto návrhy **zmlúv**, resp. **dodatkov**:

➤ Zmluvy

1. *predmet zmluvy*: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 3.1.2013

2.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní služby

dodávateľ: Ing. Anna Pribylincová - Ekonomika

doba uzavretia: 2.1.2013

3.

predmet zmluvy: Zmluva o servisnej službe

dodávateľ: CWS – boco Slovensko, s.r.o.

doba uzavretia: 2.1.2013

4.

predmet zmluvy: Zmluva o opravárenských službách č. 01/2013

dodávateľ: SERVIS IJ, s.r.o.

doba uzavretia: 7.1.2013

5.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Poprade

doba uzavretia: 08.01.2013

6.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 09.01.2013

7.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 09.01.2013

8.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žiline

doba uzavretia: 10.01.2013

9.

predmet zmluvy: Kúpna zmluva

dodávateľ: MIK, s.r.o.

doba uzavretia: 10.01.2013

10.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní služieb

dodávateľ: VEMAL, s.r.o.

doba uzavretia: 14.01.2013

11.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Topoľčanoch

doba uzavretia: 16.01.2013

12.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 16.01.2013

13.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Nitre

doba uzavretia: 16.01.2013

14.

predmet zmluvy: Zmluva č. 100/022/2013 O poskytovaní metrologických služieb

dodávateľ: Slovenská legálna metrológia, n.o.

doba uzavretia: 09.01.2013

15.

predmet zmluvy: Príloha k Zmluve o financovaní výdavkov na hospodársku mobilizáciu
z prostriedkov štátneho rozpočtu na rok 2012

dodávateľ: Ministerstvo zdravotníctva SR

doba uzavretia: 08.01.2013

16.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 21.01.2013

17.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žiline

doba uzavretia: 21.01.2013

18.

predmet zmluvy: Kúpna zmluva

dodávateľ: Deák, spol. s.r.o.

doba uzavretia: 21.01.2013

19.

predmet zmluvy: Kúpna zmluva

dodávateľ: DEMIFOOD, spol. s.r.o.

doba uzavretia: 15.01.2013

20.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 22.1.2013

21.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Dunajskej Strede

doba uzavretia: 22.1.2013

22.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Galante

doba uzavretia: 25.1.2013

23.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní služby

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 30.1.2013

24.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Bojniciach

doba uzavretia: 29.1.2013

25.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 04.02.2013

26.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 04.02.2013

27.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Považskej Bystrici

doba uzavretia: 04.02.2013

28.

predmet zmluvy: Zmluva č. 1/400/2013 o poskytovaní metrologických služieb

dodávateľ: Technický skúšobný ústav Piešťany, š.p.

doba uzavretia: 06.02.2013

29.

predmet zmluvy: Zmluva o financovaní výdavkov na hospodársku mobilizáciu z prostriedkov štátneho rozpočtu na rok 2013 č. 72/2013

dodávateľ: Ministerstvo zdravotníctva SR

doba uzavretia: 29.01.2013

30.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Poprade

doba uzavretia: 18.02.2013

31.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Dunajskej Strede

doba uzavretia: 18.02.2013

32.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Galante

doba uzavretia: 18.02.2013

33.

predmet zmluvy: Zmluva o údržbe a podpore č. SZvz191112

dodávateľ: Softec, spol. s.r.o.

doba uzavretia: 20.02.2013

34.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trnave

doba uzavretia: 20.02.2013

35.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Poprade

doba uzavretia: 21.02.2013

36.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Leviciach

doba uzavretia: 21.02.2013

37.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Senici

doba uzavretia: 21.02.2013

38.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žiline

doba uzavretia: 22.02.2013

39.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Lučenci

doba uzavretia: 25.02.2013

40.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 25.02.2013

50.

predmet zmluvy: Zmluva o dielo č. 1/2013

dodávateľ: Pavol Gerthofer-Výt'ahy GERT

doba uzavretia: 25.02.2013

51.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Dunajskej Strede

doba uzavretia: 05.03.2013

52.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Topolčanoch

doba uzavretia: 05.03.2013

53.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Topolčanoch

doba uzavretia: 05.03.2013

54.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 08.03.2013

55.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 04.03.2013

56.

predmet zmluvy: Zmluva o dodávke plynu

dodávateľ: Slovenský plynárenský priemysel, a.s.

doba uzavretia: 18.03.2013

57.

predmet zmluvy: Zmluva č. OOFŽP/1/2013 o vzájomnej spolupráci pri realizácii spoločného projektu

dodávateľ: Bekaert Hlohovec, a.s.

doba uzavretia: 15.03.2013

58.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 21.3.2013

59.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Galante

doba uzavretia: 21.03.2013

60.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Leviciach

doba uzavretia: 25.03.2013

61.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žiline

doba uzavretia: 27.03.2013

62.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Topoľčanoch

doba uzavretia: 28.03.2013

63.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Dunajskej Stred

doba uzavretia: 03.04.2013

64.

predmet zmluvy: Zmluva č. 69/2013

dodávateľ: Eko – Salmo s.r.o.

doba uzavretia: 01.04.2013

65.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Trnave

doba uzavretia: 5.4.2013

66.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 09.04.2013

67.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 18.04.2013

68.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 22.4.2013

69.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 24.04.2013

70.

predmet zmluvy: Rámcová zmluva o spolupráci

dodávateľ: Slovenská akustická spoločnosť

doba uzavretia: 10.04.2013

71.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Topolčanoch

doba uzavretia: 7.5.2013

72.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Dunajskej Strede

doba uzavretia: 09.05.2013

73.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 21.05.2013

74.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Považskej Bystrici

doba uzavretia: 21.05.2013

75.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trnave

doba uzavretia: 21.05.2013

76.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 23.05.2013

77.

predmet zmluvy: Zmluva o nájme nebytového priestoru č. NN/147/2013/BVS

dodávateľ: Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s.

doba uzavretia: 16.05.2013

78.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Žiari nad Hronom

doba uzavretia: 29.05.2013

79.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 29.05.2013

80.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Galante

doba uzavretia: 31.5.2013

81.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 5.6.2013

82.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Dunajskej Strede

doba uzavretia: 04.06.2013

83.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach
doba uzavretia: 4.6.2013

84.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 10.6.2013

85.

predmet zmluvy: Zmluva o predaji motorových palív

dodávateľ: SLOVNAFT, a.s.

doba uzavretia: 18.06.2013

86.

predmet zmluvy: Zmluva o vykonaní previerky dokumentácie systému riadenia kvality

dodávateľ: SGS Slovakia, s.r.o.

doba uzavretia: 10.06.2013

87.

predmet zmluvy: Zmluva o dodávke plynu

dodávateľ: Slovenský plynárenský priemysel, a.s.

doba uzavretia: 17.06.2013

88.

predmet zmluvy: Zmluva o dielo

dodávateľ: ROSTER, s.r.o.

doba uzavretia: 25.06.2013

89.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 27.06.2013

90.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 27.06.2013

91.

predmet zmluvy: Kúpna zmluva

dodávateľ: Tibor Varga TSV PAPIER

doba uzavretia: 04.06.2013

92.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 08.07.2013

93.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Senici

doba uzavretia: 08.07.2013

94.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A7068509

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 11.07.2013

95.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A7068511

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 11.07.2013

96.

predmet zmluvy: Zmluva o servisných službách pre zariadenie elektric. popl. signalizácie

dodávateľ: SERVIS EPS – Petrišin Pavol

doba uzavretia: 16.07.2013

97.

predmet zmluvy: Zmluva o spolupráci

dodávateľ: Jednota dôchodcov na Slovensku

doba uzavretia: 27.07.2013

98.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 21.05.2013

99.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytnutí finančných prostriedkov MZ SR č. 2012/67-
RUVZBB-5/1

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 18.07.2013

100.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytnutí služieb – právnej pomoci

dodávateľ: JUDr. Zoltán Sťahula, advokát

doba uzavretia: 13.09.2013

101.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytnutí služieb

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 18.09.2013

102.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 20.09.2013

103.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žiline

doba uzavretia: 20.09.2013

104.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Leviciach

doba uzavretia: 22.09.2013

105.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 23.09.2013

106.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 25.09.2013

107.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Poprade

doba uzavretia: 26.09.2013

108.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 27.09.2013

109

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trnave

doba uzavretia: 30.09.2013

110.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Senici

doba uzavretia: 02.10.2013

111.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 02.10.2013

112.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 02.10.2013

113.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Galante

doba uzavretia: 07.10.2013

114.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Leviciach

doba uzavretia: 04.10.2013

115.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Lučenci

doba uzavretia: 10.10.2013

116.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Nitre

doba uzavretia: 14.10.2013

117.

predmet zmluvy: Zmluva o spolupráci

dodávateľ: Potravinárska komora Slovenska

doba uzavretia: 14.10.2013

118.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Dunajskej Strede

doba uzavretia: 18.10.2013

119.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žiline

doba uzavretia: 18.10.2013

120.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Nitre

doba uzavretia: 25.10.2013

121.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 25.10.2013

122.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Senici

doba uzavretia: 25.10.2013

123.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 25.10.2013

124.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 29.10.2013

125.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Leviciach

doba uzavretia: 31.10.2013

126.

predmet zmluvy: Zmluva o prevode hnutel'ného majetku štátu

dodávateľ: RÚVZ so sídlom v Leviciach

doba uzavretia: 08.10.2013

127.

predmet zmluvy: Zmluva o spolupráci

dodávateľ: H&B, s.r.o.

doba uzavretia: 07.10.2013

128.

predmet zmluvy: Zmluva o spolupráci

dodávateľ: FRUCTOP, s.r.o.

doba uzavretia: 07.10.2013

129.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 06.11.2013

130.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 11.11.2013

131.

predmet zmluvy: Zmluva o dodávaní, odbere a využívaní spravodajského servisu TASR

dodávateľ: Tlačová agentúra SR

doba uzavretia: 11.11.2013

132.

predmet zmluvy: Zmluva o spolupráci

dodávateľ: Všeobecná zdravotná poisťovňa a.s.

doba uzavretia: 15.11.2013

133.

predmet zmluvy: Darovacia zmluva

dodávateľ: Bosorka.eu, s.r.o.

doba uzavretia: 15.11.2013

134.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 19.11.2013

135.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 21.11.2013

136.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 28.11.2013

137.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Poprade

doba uzavretia: 28.11.2013

138.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove

doba uzavretia: 27.11.2013

139.

predmet zmluvy: Zmluva č. 20299

dodávateľ: EAGLE SECURITY, a.s.

doba uzavretia: 27.11.2013

140.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza so sídlom v Bojniciach

doba uzavretia: 02.12.2013

141.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici

doba uzavretia: 02.12.2013

142.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní služieb

obstarávateľ: Úrad verejného zdravotníctva SR

doba uzavretia: 03.12.2013

143.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ v Trenčíne

doba uzavretia: 04.12.2013

144.

predmet zmluvy: Zmluva o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 10.12.2013

145.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní služieb v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia

dodávateľ: VEMAL, s.r.o.

doba uzavretia: 18.12.2013

146.

predmet zmluvy: Zmluva o poskytovaní verejných služieb

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 13.12.2013

147.

predmet zmluvy: Poistná zmluva č. 2400613050

dodávateľ: Generali Slovensko poisťovňa, a.s.

doba uzavretia: 27.12.2013

148.

predmet zmluvy: Zmluva o združenej dodávke elektriny

dodávateľ: Energie2, a.s.

doba uzavretia: 27.12.2013

149.

predmet zmluvy: Zmluva o dielo

dodávateľ: Univerzitná nemocnica Bratislava

doba uzavretia: 17.12.2013

➤ **Dodatky**

predmet zmluvy: Dodatok č. 3

dodávateľ: Ministerstvo zdravotníctva SR

doba uzavretia: 24.01.2013

2.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A2499529

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

3.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0959749

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

4.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A3085143

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

5.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: 059138

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

6.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0055652

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

7.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0055939

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

8.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A2499529

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

9.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0302866

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

10.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0596686

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

11.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0596686

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

12.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: B0055939

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

13.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A4457250

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

14.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o poskytovaní verejných služieb č. zmluvy: A2499529

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 01.02.2013

15.

predmet zmluvy: Dodatok č. 10 ku Zmluve

dodávateľ: A.V.I.S s.r.o.

doba uzavretia: 20.02.2013

16.

predmet zmluvy: Dodatok k zmluve o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ Trnava

doba uzavretia: 20.03.2013

17.

predmet zmluvy: Dodatok č. 1 k Mandátnej zmluve na zabezpečenie poradenstva a realizáciu
verejného obstarávania

dodávateľ: PRO – TENDER, s.r.o.

doba uzavretia: 31.12.2012

18.

predmet zmluvy: Príloha č. 2 Zmluvy o poskytovaní služby Zvýhodnené firemné hovory

dodávateľ: Orange Slovensko, a.s.

doba uzavretia: 28.03.2013

19.

predmet zmluvy: Dodatok k Zmluve o dlhodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: RÚVZ Komárno

doba uzavretia: 24.04.2013

20.

predmet zmluvy: Dodatok č. 2 k Mandátnej zmluve na zabezpečenie poradenstva a realizáciu
verejného obstarávania

dodávateľ: PRO – TENDER, s.r.o.

doba uzavretia: 13.5.2013

21.

predmet zmluvy: Dodatok č. 4 k zmluve o poskytnutí nenávratného finančného príspevku

dodávateľ: Ministerstvo zdravotníctva SR

doba uzavretia: 22.04.2013

22.

predmet zmluvy: Dodatok č. 1 k Zmluve o krátkodobom nájme nebytových priestorov

dodávateľ: Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Komárne

doba uzavretia: 27.06.2013

23.

predmet zmluvy: Dodatok č. 1 k Zmluve o poskytnutí služby

dodávateľ: EIP Services, s.r.o.

doba uzavretia: 24.07.2013

24.

predmet zmluvy: Dodatok č. 4 k Zmluve o výpožičke

dodávateľ: Ministerstvo zdravotníctva SR

doba uzavretia: 23.07.2013

25.

predmet zmluvy: Dodatok č. 4 k Zmluve o výpožičke

dodávateľ: Ministerstvo zdravotníctva SR

doba uzavretia: 12.08.2013

26.

predmet zmluvy: Dodatok č. 1 k Zmluve o poskytnutí služby

dodávateľ: EuroPro s.r.o.

doba uzavretia: 16.10.2013

27.

predmet zmluvy: Dodatok 1/2013 k Rámcovej zmluve č. 23/2008

dodávateľ: Slovenský ústav technickej normalizácie

doba uzavretia: 09.12.2013

28.

predmet zmluvy: Dodatok č. 1 k zmluve č. OOFŽP/1/2013 o vzájomnej spolupráci

dodávateľ: Bekaert Hlohovec, a.s.

doba uzavretia: 17.12.2013

V. Právne poradenstvo

1. Právne poradenstvo pre jednotlivé odbory ÚVZ SR.

V rámci právneho poradenstva bol pre každý odbor určený právnik, a to nasledovne:

JUDr. Soska : Hlavný hygienik SR, Kancelária Hlavného hygienika SR- referát mediálny, Odbor epidemiológie, Odbor organizačno - dokumentačný, Osobný úrad.

JUDr. Rovný: Odbor hygieny detí a mládeže, Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov.

JUDr. Ružičková: Odbor hygieny životného prostredia

JUDr. Kopecká: Odbor ochrany zdravia pred žiarením, Odbor preventívneho pracovného lekárstva.

V rámci tejto činnosti právnik odboru legislatívy a práva

1. kontroloval rozhodnutia a iné normatívne akty,
2. kontroloval stanoviska určené príslušným odborom,
3. poskytoval stanoviska k aplikácii právnych predpisov,
4. poskytoval konzultácie k právnym predpisom,
5. aktívne sa zúčastňoval pracovných porád regionálnych hygienikov v SR, pracovných porád poradných zborov HH SR a iných pracovných stretnutí.

2. Právne poradenstvo pre RÚVZ

Odbor legislatívy a práva pripravoval pre RÚVZ odborné usmernenia, ktoré sa týkali najmä dodržania ustanovení zákona o správnom konaní. Zároveň sa spolupodieľal na vypracúvaní odborných usmernení a stanovísk vecných odborov.

3. Právne poradenstvo pre externé subjekty

V rámci tejto činnosti poskytoval odbor legislatívy a práva stanoviska a konzultácie k právnym predpisom na úseku verejného zdravotníctva. Súčasťou právneho poradenstva bola aj pravidelná aktualizácia web stránky Úradu verejného zdravotníctva SR oblasť legislatíva.

Odbor kontroly, dozoru a sťažností

1. KONTROLNÁ ČINNOSŤ

Odbor kontroly, dozoru a sťažností Úradu verejného zdravotníctva SR (ďalej len „ÚVZ SR“) vyhodnotenie kontrolnej činnosti za rok 2013 vypracoval v súlade so zákonom č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v súlade so zákonom NR SR č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov, v súlade so zákonom č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov, ako aj v súlade s ostatnými odbornými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Odbor kontroly, dozoru a sťažností v hodnotenom období vykonával kontrolnú činnosť v súlade s právnym režimom zákonov :

- č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov,
- č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov,
- č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov,
- č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- ako aj s ďalšími odborne súvisiacimi všeobecne záväznými právnymi predpismi, ako aj so všeobecne záväznými právnymi predpismi lex specialis.

Kontrolné akcie boli vykonané ako:

- **plánované kontroly** - v súlade so Zameraním kontrolnej činnosti Úradu verejného zdravotníctva SR na rok 2013, aj ako

- **mimoriadne kontrolné akcie.**

Pri kontrolnej činnosti odbor kontroly, dozoru, a sťažností preveroval súlad príslušnej kontrolovanej oblasti a kontrolovaných skutočností s príslušnými ekonomickými zákonmi, resp. odbornými predpismi, vzťahujúcimi sa na danú oblasť, ako aj so zákonom o sťažnostiach.

Predmetom kontrol bolo preverenie dodržiavania nasledovných všeobecne záväzných právnych predpisov:

- a/ zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov,
- b/ zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov,
- c/ zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- d/ zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov,
- e/ zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov,
- f/ zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov,
- g/ zákon 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- h/ zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov,
- ch/ zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce,
- i/ zákon č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov,
- j/ zákon č. 126/2006 Z. z. o verejnom zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- k/zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- l/a iné všeobecne záväzné právne predpisy, upravujúce príslušnú špecializovanú odbornú oblasť verejného zdravotníctva lex specialis.

Kontrolné akcie, vyplývajúce zo zamerania kontrolnej činnosti, ako aj mimoriadne kontrolné akcie boli uskutočnené na základe písomných poverení hlavného hygienika a vedúceho služobného úradu ÚVZ SR.

Niektoré odborné kontrolné akcie zamerané do oblasti verejného zdravotníctva boli vykonané v súčinnosti s príslušnými odbornými útvarmi úradu.

Odbor kontroly, dozoru a sťažností celkovo v priebehu roku 2013 vykonal kontrolné akcie na ÚVZ SR a na regionálnych úradoch verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“) v nasledovnej štruktúre :

celkovo: 8

z toho: 4 mimoriadne kontrolné akcie

A/ Na RÚVZ odbor kontroly, dozoru a sťažností vykonal v priebehu hodnoteného obdobia nasledovné kontrolné akcie:

Celkove: 2 mimoriadne kontrolné akcie

a to v:

- v RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
- v RÚVZ so sídlom v Košiciach

Nedostatky boli zistené v RÚVZ so sídlom v Košiciach.

Kontroly v regionálnych úradoch verejného zdravotníctva boli vykonané odborom kontroly, dozoru a sťažností Úradu verejného zdravotníctva SR v súčinnosti s jednotlivými odborními ÚVZ SR a príslušnými RÚVZ.

B/ Na ÚVZ SR (vnútorná kontrola) – odbor kontroly, dozoru a sťažností v priebehu hodnoteného obdobia vykonal nasledovné kontrolné akcie:

Celkove: 6 kontrolných akcií

Z toho: 3 plánované kontrolné akcie

2 mimoriadne kontrolné akcia

1 kontrolná akcia vyplývajúca z porady HH SR

Z celkového počtu 6-tich kontrol vzhľadom na procesný postup boli v hodnotenom období uskutočnené kontrolné akcie nasledovne:

- 2 kontrolné akcie boli uskutočnené ako **kontrola plnenia úloh v príslušnej oblasti** v zmysle zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov,
- 4 kontrolné akcie boli uskutočnené ako **následné finančné kontroly** v zmysle zákona č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na charakter a obsah výsledného materiálu (kontrolné zistenia) boli kontrolné akcie ukončené:

- v počte 6 záznamom, kedy neboli zistené nedostatky,
- v počte 2 protokolom, kedy boli zistené nedostatky.

Zamestnanci odboru kontroly, dozoru a sťažností v hodnotenom období vykonali kontrolné akcie:

a/ vyplývajúce zo zamerania kontrolnej činnosti:

- následná finančná kontrola pokladnice za 1. štvrťrok 2013, pokladničných kníh a pokladničných dokladov,
- následná finančná kontrola pokladnice za 2. štvrťrok 2013, pokladničných kníh a pokladničných dokladov,
- následná finančná kontrola hospodárenia s majetkom štátu v správe úradu,
- preverenie opatrení, ktoré vyplynuli z vykonaného auditu na ÚVZ SR,

b/ mimoriadne kontrolné akcie:

- mimoriadna kontrola na návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – postup,
- mimoriadna kontrolná akcia v RÚVZ so sídlom v Košiciach,
- mimoriadna kontrolná akcia v RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici,
- mimoriadna kontrolná akcia na inventarizáciu, evidenciu a dokumentáciu použitia a využitia meracích prístrojov,

c/ kontrolné akcie boli vykonané v súčinnosti s dotknutými odbornými útvarmi ÚVZ SR a na RÚVZ

- odbor rozpočtu a financovania,
- odbor ekonomiky a prevádzky,
- odbor preventívneho a pracovného lekárstva,
- odbor legislatívno – právny,
- príslušné odborné útvary podľa zamerania kontrolnej akcie,
- RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici,
- RÚVZ so sídlom v Košiciach,

d/ ďalšia pracovná aktivita so zameraním na výkon dozoru:

- vypracovanie a zaslanie listu pre všetkých regionálnych hygienikov, „správne delikty – dodržiavanie ustanovení platnej legislatívy“.

Vzhľadom na závery kontrolných akcií uskutočnených v roku 2013 ani jeden výsledný materiál z kontroly alebo z prešetrenia sťažností nebolo potrebné odstúpiť orgánom činným v trestnom konaní.

Z celkového počtu 8 kontrol boli realizované 3 **charakteru následných finančných kontrol typu ex – post**, prostredníctvom ktorých bola preverená **finančná čiastka vo výške:**

- 91.809,00 EUR,
- 22.537,00 CZK,
- 105,00 DKK.

Z vykonaných kontrolných akcií bolo podľa charakteru výsledného materiálu:

- 2 kontroly boli ukončené protokolom,
- 4 kontroly ukončené záznamom,
- 2 kontroly neukončené, presunuté do roku 2014.

Prijaté o p a t r e n i a :

V súvislosti so zistenými nedostatkami boli vo všetkých prípadoch prijaté opatrenia na ich odstránenie. **Spočívali v nasledovnom:**

- vzatie na vedomie zistený nedostatok po oboznámení na porade,
- uskutočnenie pohovoru so zodpovedným zamestnancom.

2. PETÍCIE, SŤAŽNOSTI A PODANIA

1. odbor kontroly, dozoru a sťažností ÚVZ SR v hodnotenom období zaevidoval:

- 4** sťažnosti,
- 188** podaní,
- 0** petícií.

2. z celkového počtu 4 sťažností po ukončení prešetrenia boli tieto záverované nasledovne:

- **1** opodstatnená,
- **2** postúpené,
- **1** presunutá na vybavenie do roku 2014

Pri opodstatnenej sťažnosti boli prijaté opatrenia.

3. z celkového počtu 188 podaní bolo v roku 2013 vybavených:
- 187 podaní,
  - 1 podanie bolo presunutú do roku 2014,

  - z toho podania voči prešetreniu podnetov RÚVZ:
27 podaní a z toho:
7 podaní opodstatnených.

  - z toho podania voči regionálnym hygienikom a zamestnancom RÚVZ:
9 podaní a z toho:
2 podania opodstatnené.

Podania na anti-korupčnú linku: 1 podanie, anonym – neprešetrjuje sa.

Odbor medzinárodných vzťahov

Medzinárodné vzťahy a zahraničná spolupráca v roku 2013

ÚVZ SR plní úlohy vyplývajúce z členstva SR v EÚ, Svetovej zdravotníckej organizácii a iných medzinárodných organizáciách. ÚVZ SR plní aj ďalšie úlohy vyplývajúce z bilaterálnych dohôd o spolupráci v oblasti verejného zdravotníctva.

ÚVZ SR je svojimi činnosťami napojený na európske a WHO siete surveillance infekčných ochorení a na medzinárodné projekty týkajúce sa ochrany zdravia celoeurópskeho a celosvetového významu. V roku 2013 pokračovala medzinárodná spolupráca s európskymi orgánmi a medzinárodnými spolupracujúcimi inštitúciami vo vedeckovýskumnej a laboratórnej činnosti.

Odbor medzinárodných vzťahov ÚVZ SR koordinuje zahraničnú spoluprácu medzi ÚVZ SR, RÚVZ v SR a Svetovou zdravotníckou organizáciou, Európskou komisiou, Radou Európy ako

aj jednotlivými členskými štátmi EÚ a pracovnými orgánmi na pôde EÚ, a v rámci SR koordinuje spoluprácu medzi ÚVZ SR, Ministerstvom zdravotníctva SR a inými ústrednými orgánmi štátnej správy v oblasti zahraničných vzťahov v rámci verejného zdravotníctva.

I. Zastúpenie expertov ÚVZ SR a RÚVZ v SR vo výboroch, komisiách a pracovných skupinách medzinárodných inštitúcií

Na základe oficiálnych nominácií Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR sa odborníci ÚVZ SR a RÚVZ v SR zúčastňujú a reprezentujú SR v pracovných skupinách expertov EÚ, Rady EÚ, Európskej komisie, Svetovej zdravotníckej organizácie a v ďalších medzinárodných inštitúciách.

Experti ÚVZ SR a RÚVZ v SR sú zastúpení v mnohých medzinárodných výboroch a pracovných skupinách expertov, v rámci ktorých sa zúčastňujú na práci komisií pre oblasti: ochrana zdravia spotrebiteľov, kozmetické výrobky, baliace materiály pre potraviny a farmaceutické výrobky, pesticídy, kontaminanty v potravinách, aditívne látky v potravinách, výživa a potraviny na osobitné výživové účely, potraviny a hygiena potravín, potraviny - prídavné látky, dietetické potraviny, potravinová bezpečnosť – výživa, životné prostredie, hluk v životnom prostredí, verejné zdravie, závažné cezhraničné ohrozenia zdravia, prenosné ochorenia, výskum prenosných chorôb, salmonela, Medzinárodné zdravotné predpisy (IHR), imunizačný program, centrálny informačný systém pre infekčné ochorenia, epidemiológia, epidemiologický informačný systém, európsky epidemiologický systém Tessy, mikrobiológia, chrípka, rubeola, imunizácia, zaočkovanosť a nežiaduce reakcie po očkovaní, legionella v životnom prostredí, systém rýchleho varovania a reakcie, životné prostredie a zdravie, pracovné lekárstvo, hrozby radiácie, ochrana zdravia pred ionizujúcim žiarením, štandardy v ochrane zdravia pred žiarením, sledovanie účinkov atómového žiarenia, podpora zdravia, podpora pohybovej aktivity, Zamestnanci ÚVZ SR a RÚVZ v SR sú členmi rôznych národných a medzinárodných komisií vo vyššie uvedených odborných oblastiach, kde svojou vysokou odbornosťou prispievajú k zvyšovaniu kvality zdravia, posilňovaniu prevencie ochorení, boji proti zdravotným rizikám a ochrane zdravia občanov EÚ.

Zastúpenie v pracovných orgánoch pri Európskej únii:

- Pracovná skupina EK expertov pre verejné zdravie - Rozhodnutie EP a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia
- Pracovná skupina EK expertov pre výživové a zdravotné tvrdenia o potravinách
- Pracovná skupina EK expertov pre nové potraviny
- Pracovná skupina EK expertov pre prídavné látky
- Pracovná skupina EK expertov pre dietetické potraviny
- Pracovná skupina EK expertov pre arómy
- Pracovná skupina EK expertov pre enzýmy do potravín
- Pracovná skupina EK expertov pre aditíva do potravín
- Pracovná skupina pre fortifikáciu potravín a výživové doplnky
- EK - Expertná skupina pre potraviny určené pre dojčatá a malé deti, potraviny pre osobitné medicínske účely a náhradu celkových diét
- EK - Výbor expertov pre perzistentné organické polutanty v potravinách
- Pracovná skupina EK expertov pre environmentálne kontaminanty
- Pracovná skupina EK expertov pre poľnohospodárske kontaminanty
- Pracovná skupina EK pre rezíduá pesticídov
- Pracovná skupina EK pre obalové materiály
- Pracovná skupina EK pre minerálne a pramenité vody
- Pracovná skupina Európskej komisie HLG pre výživu a fyzickú aktivitu
- Pracovná skupina EK expertov pre kozmetiku
- Pracovná podskupina EK pre tvrdenia používané v súvislosti s kozmetickými výrobkami
- Pracovná skupina pre mikrobiologické kritériá pre potraviny
- Pracovná skupina EK – voda na kúpanie, pitná voda (Directive Committee)
- Protokol o vode a zdraví: Pracovná skupina pre dohľad nad ochoreniami súvisiacimi s vodou,
- EK – Expertná skupina pre oblasť hluku, Výbor pre hluk
- Poradný výbor pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci BOZP
- Pracovná skupina pre sociálne determinanty a nerovnosti v zdraví
- člen Regulačného výboru pri EK na kontrolu tabaku

- Stály výbor EK pre potraviny a zdravie zvierat – rezíduá pesticídov
- Stály výbor EK pre potraviny a zdravie zvierat –všeobecné potravinové právo
- Stály výbor EK pre potraviny a zdravie zvierat –toxikologická bezpečnosť
- Stály výbor EK pre kozmetické výrobky

- Pracovná skupina PEMSAC analytické metódy
- Pracovná skupina PEMSAC trhový dozor
- Pracovná skupina PEMSAC spolupráca európskych orgánov dohľadu nad trhom pre kozmetiku
- Pracovná skupina PEMSAC nanomateriály
- skupina expertov na zabezpečenie článku č. 35 Euratom Treaty – monitoring rádioaktivity; článku č. 31 Euratom Treaty - základné štandardy v ochrane zdravia pre žiarením
- Národný kontaktný bod pre oblasť biologických zbraní
- ESOREX - komisia EU pre sledovanie dávok ionizujúceho žiarenia, nejadrový sektor
- ACSHW- Poradný výbor pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci Rozhodnutie Rady zo 16. februára 2010 (2010/98/EÚ)

- Pracovná skupina Výboru expertov pre kozmetické výrobky (P-SC-COS)
- Pracovná skupina Výboru pre ochranu zdravia spotrebiteľov (CD-P-SC)
- Pracovná skupina Výboru expertov pre baliace materiály pre potraviny a farmaceutické výrobky (P-SC-EMB)

- Pracovná skupina Rady EÚ pre verejné zdravie
- Pracovná skupina Rady EÚ pre atómové otázky
- Pracovné skupiny Rady EÚ pre potraviny (nové potraviny, dietetické potraviny, kontaminanty, prídavné látky, rezíduá pesticídov)
- Codex Alimentarius - Kódexový výbor pre aditívne látky v potravinách
- Codex Alimentarius - Kódexový výbor pre rezíduá pesticídov
- Codex Alimentarius – Kódexový výbor pre kontaminanty v potravinách
- Codex Alimentarius - Kódexový výbor pre hygienu potravín
- Codex Alimentarius - Kódexový výbor pre výživu a potraviny na osobitné výživové účely
- Codex Alimentarius - Kódexový výbor pre minerálne vody

Zastúpenie v ECDC, WHO a ďalších medzinárodných štruktúrach:

- ECDC - Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ako národné kontaktné body pre viaceré oblasti), Riadiaci výbor, Poradný zbor, TESSy Regular User, EPIS, EPIET, EWRS, Network Committee - člen, Think Thank – kontaktný bod
- WHO - GFN- Kontaktný bod pre problematiku salmonely
- WHO - člen riadiaceho výboru –Národný koordinátor pre životné prostredie a zdravie
- WHO - Výskum prenosných chorôb
- WHO – kontaktný bod v rámci imunizačného programu
- WHO, OEWG – člen, CISID (Measles/Rubella Lab)
- WHO, EIW – kontaktný bod, FLUNET
- WHO - Pracovné lekárstvo (kontaktný expert)
- WHO - Národný koordinátor pre radiačné udalosti, ochrana zdravia pred ionizujúcim žiarením,
- WHO - IHR – národné kontaktné miesto
- WHO - národný koordinátor pre oblasť neprenosných ochorení
- WHO- národný koordinátor na kontrolu tabaku
- WHO - národný koordinátor pre podporu pohybovej aktivity
- WHO- Potravinová bezpečnosť- Výživa
- WHO - Poradný výbor pre projekt Euro HEAT
- WHO - Akčný plán ŽP a zdravie detí

- OECD - Informačný systém pre ožiarenie pracovníkov, Výbor pre radiačnú ochranu a zdravie
- Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (MAAE), RASSC Radiation Safety Standards Group
- HSC - Pracovná skupina výboru pre zdravotnú bezpečnosť pre problematiku radiačného terorizmu a havárií
- vedecký výbor OSN pre sledovanie účinkov atómového žiarenia
- MAAE - Code of Conduct – preprava rádioaktívnych zdrojov
- CYANONET – Medzinárodná sieť pre rizikový manažment sinicových vodných kvetov a toxínov vo vodných zdrojoch
- Projekt VENICE zameraný na stratégiu imunizácie, zaočkovanosť a nežiaduce reakcie po očkovaní (I.,II. kontaktný bod)
- ESSTI - kontaktný bod - Sledovanie pohlavne prenosných nákaz v Európe
- UNAIDS - kontaktný bod
- Kontaktný bod pre sieť NRL členských štátov EÚ v úradnej kontrole potravín pre oblasť *Listeria monocytogenes* (sídlo komunitného NRC Agence Francaise De Sécurité Sanitaire des Aliments, Maisons-Alfort, FR)
- Kontaktný bod pre sieť NRL členských štátov EÚ v úradnej kontrole potravín pre oblasť Koagulázapozitívne stafylokoky a ich toxíny (sídlo komunitného NRC Agence Francaise De Sécurité Sanitaire des Aliments, Maisons-Alfort, FR)
- Kontaktný bod pre sieť NRL členských štátov EÚ v úradnej kontrole potravín pre oblasť *Escherichia coli* vrátane VTEC (sídlo komunitného NRC Instituto Superiore di Sanita, Roma, IT)
- GISAID - kontaktné miesto pre influenza virology

II. Medzinárodné projekty

ÚVZ SR bol aj v roku 2013 v rámci svojej odbornej činnosti zapojený do riešenia významných medzinárodných projektov.

Por. č.	Názov projektu
1.	Plnenie akčného plánu pre prostredie a zdravie SR (NEHAP IV)
2.	Koordinácia výskumných programov v oblasti životného prostredia a zdravia -ERA-NET v oblasti životné prostredie a zdravie (ERA-ENVHEALTH)
3.	Národný Informačný systém životného prostredia a zdravia (ENHIS)
4.	COPHES - Consortium to Perform Human Biomonitoring on a European Scale (DG SANCO a DG ENVIRO)
5.	DEMOCOPHES - Demonstration Study of the COPHES (DG SANCO a DG ENVIRO)
6.	SINPHONIE - Znečistenie vnútorného ovzdušia v školách a jeho vplyv na zdravie detí v Európe (DG SANCO a DG ENVIRO)
7.	TACTICS (Tools to Address Childhood Trauma, Injury and Child Safety) – úrazovosť detí
8.	Zneužívanie návykových látok (alkohol, tabak, drogy) u detí a mládeže na Slovensku (z rozpočtu PHARE a protidrogového fondu)
9.	Health behaviour school-aged children (WHO)

10.	Školy podporujúce zdravie (WHO)
11.	Zisťovanie zdravia Európanov (EHES, European Health Examination Survey)
12.	CINDI program
13.	Joint Action 2012 - Cooperation between national authorities for assessment, market surveillance and enforcement of the safety of non-consumer products and services - časť Nanotechnológie a kozmetika (PROSAFE)
14.	VENICE II (Vaccine European New Integrated Collaboration Effort)
15.	PROMISE- Protection of consumers by microbial risk mitigation through combating segregation of expertise (Collaborative EC project)
16.	COST (Cyanobacterial blooms and toxins in water resources) – Sinicové vodné kvety a toxíny vo vodách: Výskyt, vplyv na zdravie a opatrenia
17.	European Study of Occupational Radiation Exposure – ESOREX

III. Podkladové materiály a stanoviská k medzinárodnej spolupráci v roku 2013

ÚVZ SR poskytol návrhy tém pre spoluprácu v súvislosti s vyhodnocovaním činnosti **zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre otázky zdravotníctva, zdravotného poistenia a sociálnej starostlivosti za oblasť verejného zdravotníctva** v oblasti hygieny detí a mládeže, podpory zdravia, lekárskej mikrobiológie, epidemiológie, výživy a bezpečnosti potravín ako aj v oblasti hygieny životného prostredia.

ÚVZ SR poskytol návrhy tém v oblasti verejného zdravotníctva v súvislosti s prípravou návrhu na uzavretie Plánu spolupráce medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Ministerstvom zdravotníctva **Bulharskej republiky** v oblasti zdravotníctva na roky 2013-2015.

ÚVZ SR poskytol podkladové materiály **k prijatiu japonského veľvyslanca v SR J.E. Akira Takamatsu** štátnym tajomníkom MZ SR MUDr. Viliamom Čislákom, MPH, v oblasti zdravej výživy a Programu ozdravenia výživy obyvateľov SR.

ÚVZ SR súhlasil s návrhom na uzavretie Memoranda o porozumení medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Ministerstvom zdravotníctva **Kuvajtského štátu** o spolupráci v oblasti zdravotníctva.

ÚVZ SR poskytol návrhy tém v oblasti verejného zdravotníctva v súvislosti s prípravou návrhu na uzavretie Plánu spolupráce medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Ministerstvom zdravotníctva **Vietnamskej socialistickej republiky** v oblasti zdravotníctva na roky 2013-2015.

V súvislosti so 7. zasadnutím **Zmiešanej slovensko-indickej komisie pre ekonomickú**

a obchodnú spoluprácu ÚVZ SR za oblasť verejného zdravia konštatoval pripravenosť na spoluprácu s indickou stranou v oblasti laboratórií, ktoré sa zaoberajú diagnostikou infekčných ochorení formou výmeny informácií, nových poznatkov a skúseností, pracovných stretnutí, prípadne výmenných stáží.

ÚVZ SR predložil **návrh priorít v rámci verejného zdravotníctva počas slovenského predsedníctva vo Vyšehradskej skupine**, ktoré sa bude konať od 1. 7. 2014 do 30. 6. 2015.

Medzi navrhované priority boli zaradené:

- rozvíjať a prehľbovať posilňovanie verejného zdravia občanov na úrovni EÚ, vládnych a spoločenských aktivít, v zmysle prijatého európskeho politického rámca Zdravie 2020 (v tomto kontexte sa osobitne zamerať na presadzovanie aktivít zameraných na zmierňovanie záťaže výskytu neprenosných ochorení a predčasných úmrtí),
- spolupráca pri implementácii IHR v rámci krajín V4,
- udržanie vysokej zaočkovanosti – efektívna prevencia návratu epidémií,
- význam proporcionálneho zastúpenia jednotlivých režimových prvkov v živote detí a mládeže.

ÚVZ SR ďalej poskytol Ministerstvu zdravotníctva SR, pre Stálu misiu v Ženeve, viacero stanovísk ako aj podkladov k návrhom vystúpení za SR v rámci zasadnutí WHO, OSN, Rady ministrov zdravotníctva EÚ a ďalšie:

- k 66. svetovému zdravotníckemu zhromaždeniu 2013 (WHA) v problematike neprenosné ochorenia, zanedbané tropické ochorenia, zdravotné postihnutia, generálny program práce WHO, globálny monitorovací rámec a ciele prevencie a kontroly neprenosných ochorení, akčný plán v oblasti prevencie a kontroly neprenosných ochorení, implementácia IHR, pripravenosť na pandemickú chrípku, globálny vakcinačný plán,
- na Radu ministrov zdravotníctva EÚ k návrhu Smernice EP a Rady o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov týkajúcich sa výroby, prezentácie a predaja tabakových a súvisiacich výrobkov; k problematike cezhraničné ohrozenia zdravia,
- na Neformálnu radu ministrov zdravotníctva EÚ k problematike mentálneho zdravia a well-being starších ľudí,
- k návrhu implementácie akčného plánu WHO v oblasti verejného zdravotníctva,
- k Správe o členstve Slovenskej republiky v Európskej únii za rok 2012,
- k 63. zasadnutiu Regionálneho výboru WHO pre Európu k dokumentom: Zdravie 2020 - informácie o implementácii, monitorovacím rámci, Správa o sociálnych determinantoch zdravia a rozdeleniach v zdraví v európskom regióne WHO, Helsinské stanovisko o zdraví vo všetkých politikách, Európsky akčný plán pre duševné zdravie, WHO európska ministerská konferencia o výžive a neprenosných ochoreniach, Pokrok v implementácii európskeho procesu životného prostredia a zdravia, Regionálny rámec pre surveillance a kontrolu invazívnych vektorov hmyzu a znovu sa objavujúcich ochorení prenášaných vektormi, Správa o pokroku v odstraňovaní osýpok a rubeoly a balík aktivít na ukončenie odstraňovania ochorenia do roku 2015.
- podklady k stretnutiu ministrov zdravotníctva krajín V4 na tému Medzirezortný charakter verejného zdravia – pozícia verejného zdravia v legislatíve krajín V4 – SR,
- podklady pre EK - zapojenie sa do hodnotiacej štúdie o využívaní a dopadoch zdravotných indikátorov európskeho spoločenstva (ECHI),

- k Ashgabat deklarácii o prevencii a kontrole neprenosných ochorení v kontexte Zdravia 2020,
- k návrhu Strategického rámca starostlivosti o zdravie pre roky 2014 - 2030.

ÚVZ SR súhlasil s návrhom na uzavretie Dohody o partnerstve a spolupráci medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi na jednej strane a **Irackou republikou** na strane druhej; s návrhom na uzavretie Dohody o partnerstve a spolupráci medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi na jednej strane a **Filipínskou republikou** na strane druhej.

ÚVZ SR súhlasil s návrhom na ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou **Jordánskeho hášimovského kráľovstva** o spolupráci v oblasti zdravotníctva a lekárskeho vzdelávania z roku 1986.

ÚVZ SR súhlasil s návrhom na uzavretie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou **Uzbeckej republiky** o spolupráci v boji proti nedovolenému obchodovaniu s omamnými látkami, psychotropnými látkami a drogovými prekurzormi.

IV. Dvojročná dohoda o spolupráci medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Regionálnym úradom WHO pre Európu na roky 2012 – 2013

ÚVZ SR aj v roku 2013 plnil úlohy v rámci Dvojročnej dohody o spolupráci medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Regionálnym úradom WHO pre Európu na roky 2012 – 2013. K 31. 12. 2013 bol vykonaný odpočet aktivít, ktoré boli riešené, alebo sú v riešení ÚVZ SR a RÚVZ v SR.

V rámci plánovaných aktivít v období rokov 2012 – 2013 boli v riešení aktivity týkajúce sa budovania kapacít hodnotenia dopadu na zdravie (HIA) so zameraním na rovnosť a súvisiace nástroje posudzovania politiky na umožnenie rozvoja a realizácie spoločných noriem RÚVZ v SR pri monitorovaní sociálnych determinantov zdravia a zdravotných nerovností (SDH /HI). Ďalej to boli aktivity zamerané na prevenciu hlavných rizikových faktorov (tabak, alkohol, nezdravá výživa, nedostatok fyzickej aktivity) podporované a vyhodnocované u detí a mládeže prostredníctvom štúdie HBSC (Health Behaviour in School-Aged Children).

Vytvorením nového Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom, ktorý schválila vláda SR uznesením č. 341/2013 sa otvorila ďalšia medzirezortná spolupráca jednotlivých subjektov štátnej správy s cieľom znižovať škody spôsobené alkoholom, zvyšovať povedomie o škodlivých účinkoch na organizmus človeka a sociálnych dôsledkoch.

S cieľom podpory národnej a regionálnej zdravotnej bezpečnosti vypracovania politiky a národného plánu implementácie Medzinárodných zdravotných predpisov (IHR), vrátane posilňovania kľúčových kapacít verejného zdravotníctva určených pre surveillance a pripravenosť na ochorenia, s potenciálom vyvolať epidémie (napr. chrípka), boli vykonané školenia národných kontaktných miest a odborníkov v oblasti IHR o systematickom zisťovaní a hodnotení rizík,

o význame pre riešenie mimoriadnych udalostí s medzinárodným dosahom, o stave implementácie v SR, spolupráci s rezortmi a pod., s využitím vzdelávacích materiálov WHO.

Súčasne bola vydaná publikácia s názvom *Biologické a chemické zbrane* (Cyril Klement, R. Mezenec, J. Bajgar). Pokračovalo sa v spracovaní a dostupnosti údajov o ATB rezistencii v SR pre pracovné komisie MZ SR, ktoré sa podieľajú na realizácii národnej antibiotickej politiky, a aj pre lekárov predpisujúcich ATB (racionálna preskripcia).

ÚVZ SR predložil návrhy aktivít a priorít k pripravovanému návrhu Dvojročnej dohody o spolupráci medzi MZ SR a Regionálnym úradom WHO pre Európu na roky 2014-2015, najmä v oblasti neprenosných ochorení, podpore zdravia počas celého životného cyklu, pripravenosti a surveillance v súvislosti s IHR WHO.

V. Agenda predsedníctva v Rade EÚ

1. Predsedníctvo v Rade EÚ v roku 2013

V roku 2013 prebiehalo 18 mesačné predsednícke trio krajín Írsko, Litva a Grécko. V 1. polroku 2013 to bolo predsedníctvo Írska a v 2. polroku 2013 predsedníctvo Litvy.

Írske a litovské predsedníctvo Rady EÚ sa v programe v oblasti verejného zdravia zameralo na oblasť vážnych cezhraničných ohrození zdravia. Dlhodobé úsilie EÚ vyústilo do prijatia Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1082/2013/EÚ z 22. 10. 2013 o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia.

Predsedníctvo bolo zamerané aj na problematiku Zdravie pre rast, oblasť potravín najmä z hľadiska zaistenia vysokej bezpečnosti potravín a pokračovalo sa v príprave legislatívy týkajúcej sa výroby, prezentácie a predaja tabakových výrobkov. Ďalšími témami v rámci rezortu zdravotníctva bola problematika liekov a zdravotníckych pomôcok.

Odbor medzinárodných vzťahov ÚVZ SR priebežne informoval vedúcich odborov ÚVZ SR o programových témach jednotlivých predsedníctiev v Rade EÚ.

2. Príprava predsedníctva SR v Rade EÚ v roku 2016

SR bude predsedat' Rade EÚ (ďalej len „SK PRES 2016“) v rámci predsedníckeho tria, spolu s Holandskom a Maltou. Predsedníctvo Rady vykonáva skupina troch členských štátov (tzv. predsednícke trio) počas obdobia 18 mesiacov. Hoci SK PRES 2016 bude oficiálne od 1. júla do 31. decembra 2016, naše predsedníctvo sa de facto začne už 1. 1. 2016 so začiatkom nášho predsedníckeho tria. Prípravu predsedníctva začínajú členské štáty spravidla 2 až 4 roky pred samotným predsedníctvom.

Príprava SK PRES 2016 je jednou z hlavných priorít vlády SR. Historicky prvé predsedníctvo SR od vstupu do EÚ je jednou z najdôležitejších a najnáročnejších úloh vyplývajúcich z členstva EÚ. Konkrétne úvodné prípravné práce prebiehajú už od roku 2011.

V rámci súčasnej prípravnej fázy vláda SR počas roka 2013 schválila nasledujúce dokumenty:

- Správu o stave pripravenosti SR na výkon predsedníctva SR v Rade EÚ v roku 2016,
- Analýza výdavkov na zabezpečenie predsedníctva SR v Rade Európskej únie v roku 2016,
- Národný program vzdelávania zamestnancov štátnej správy pre potreby predsedníctva SR v Rade EÚ v roku 2016,

- Návrh na riešenie priestorových kapacít Stáleho zastúpenia SR pri Európskej únii v Bruseli počas prípravy a výkonu predsedníctva SR v Rade Európskej únie v roku 2016,
- Návrh na logisticko-organizačné zabezpečenie predsedníctva SR v Rade Európskej únie v roku 2016.

Príprava rezortov (konkrétne aj ÚVZ SR) na výkon predsedníctva sa týkala v roku 2013 najmä aktualizácie databázy nominovaných expertov rezortu zdravotníctva (ÚVZ SR a RÚVZ v SR) v jednotlivých európskych štruktúrach, analýzy vlastných personálnych kapacít a návrhu personálneho navýšenia jednotlivých útvarov, plánu odborného rezortného vzdelávania ako aj návrhu nominovaných expertov pre jazykové vzdelávanie.

ÚVZ SR v zmysle vyžiadania vypracoval a predložil všetky požadované dokumenty týkajúce sa úvodnej fázy prípravy SK PRES 2016 Ministerstvu zdravotníctva SR a podieľal sa na príprave všetkých čiastkových dokumentov týkajúcich sa prípravy SK PRES v rámci rezortu.

Odbor medzinárodných vzťahov ÚVZ SR pravidelne informoval vedúcich odborov ÚVZ SR o dostupných a schválených materiáloch Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, vlády SR a Ministerstva zdravotníctva SR týkajúcich sa SK PRES 2016.

VI. Rokovania hlavného hygienika SR so zahraničnými predstaviteľmi

Štatutárna zástupkyňa hlavného hygienika SR MUDr. Jana Hamade, PhD., prijala na pôde ÚVZ SR dňa 22. apríla 2013 **obchodno-ekonomického radcu Veľvyslanectva Bulharskej republiky pán Dinka Urumova**. Predmetom rokovania bola problematika Rámcového dohovoru o kontrole tabaku Svetovej zdravotníckej organizácie a Protokolu o eliminácii nezákonného obchodovania s tabakovými výrobkami. Rokovania sa zúčastnil aj doc. PhD. Robert Ochaba, PhD., MPH, kde spoločne diskutovali aj o pripravovanom návrhu novej Smernice EK o výrobe, prezentácii a predaji tabakových a iných výrobkov.

prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH, hlavný hygienik SR, viedol slovenskú delegáciu, ktorá sa v dňoch 15. – 17. septembra 2013 zúčastnila **63. zasadnutia Regionálneho výboru Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) Izmir, Turecko**.

Zasadnutie bolo priestorom pre diskusiu najvyšších predstaviteľov rezortov zdravotníctva, za účasti členských krajín európskeho regiónu WHO, o aktuálnych otázkach zdravotníctva na globálnej, regionálnej a národnej úrovni.

Diskusia na zasadnutí vyústila do prijatia viacerých rezolúcií a dokumentov v odborných oblastiach (Implementácia a monitorovací rámec európskej zdravotnej politiky – Zdravie 2020; Európsky akčný rámec duševného zdravia na roky 2013-2020, Zdravotné systémy v čase globálnej ekonomickej krízy, Viedenská deklarácia o výžive a neprenosných ochoreniach v kontexte Zdravia 2020, Regionálny rámec pre surveillance a kontrolu invazívnych vektorov komárov a opakovane sa objavujúcich ochorení prenášaných vektormi), ktoré odporučili štátom ako aj WHO konkrétne kroky na posilnenie politik s cieľom zlepšenia zdravia občanov európskeho regiónu. Zasadnutie odsúhlasilo druhý Európsky akčný plán v oblasti potravín a výživy, Európsky akčný plán duševného zdravia.

Prerokovanými témami boli aj sociálne determinanty a riadenie zdravotníctva, antimikrobiálna prevencia, implementácia WHO Rámcového dohovoru o kontrole tabaku, Prevencia zlého zaobchádzania a iných nežiaducich skúseností v detstve. Slovenská delegácia

vystúpila k bodom Zdravie 2020 – monitorovací rámec, vrátane indikátorov; Správa z 12. zasadnutia Stáleho výboru SCRC.

Slovenská delegácia počas zasadnutia uskutočnila zdvorilostné bilaterálne stretnutia s vedúcimi delegácie Českej republiky, Poľska a Slovinska.

Hlavný hygienik SR prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH, uskutočnil dňa 19. 9. 2013 **prijatie delegácie expertov verejného zdravotníctva pod vedením štátnej tajomníčky pre zdravotníctvo Bosny a Hercegoviny dr. med. Draženky Maličbegović**. Prijatie sa uskutočnilo v rámci projektu reformy verejného zdravotníctva Bosny a Hercegoviny s cieľom zdieľať skúsenosti v rámci postavenia a funkcie verejného zdravotníctva v krajine, medzinárodných zdravotných predpisov WHO, oblasti prenosných ochorení a systému rýchleho varovania EWRS.

Hlavný hygienik SR delegácii predstavil históriu, postavenie, funkcie a národné programy ÚVZ SR, 36 regionálnych úradov ako aj samotné poslanie a zabezpečenie fungovania verejného zdravotníctva pre občanov v podmienkach SR a vyplývajúce z postavenia členského štátu EÚ.

V ďalšej časti rokovania boli bosnianskej delegácii predstavené odborné problematiky, ktoré prezentovali experti ÚVZ SR, na témy Organizácia verejného zdravotníctva v SR; Implementácia IHR WHO v SR; EWRS – praktická aplikácia a využitie; Bezpečnosť potravín – RASFF.

Štátna tajomníčka dr. med. Draženka Maličbegović vo svojom príhovore poďakovala hlavnému hygienikovi SR za prijatie na vysokej odbornej úrovni, za nové a zaujímavé poznatky, výmenu skúseností v oblasti verejného zdravotníctva a vyjadrila nádej pre ďalšiu možnú spoluprácu medzi inštitúciami v aktuálnych problematikách verejného zdravotníctva.

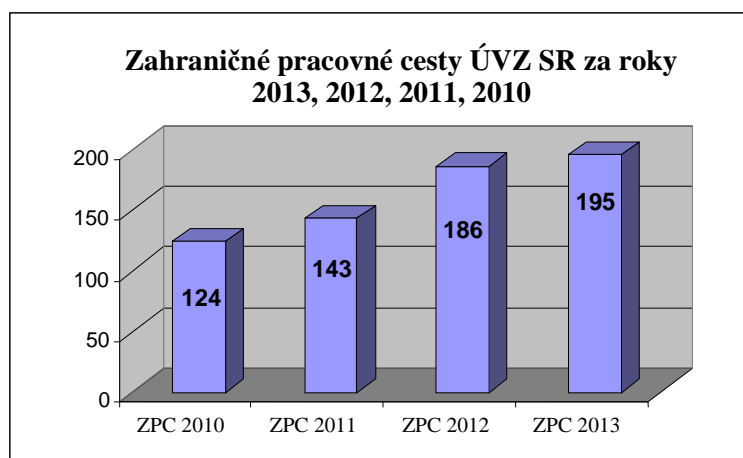
VII. Zahranické pracovné cesty

Odbor medzinárodných vzťahov zabezpečuje administráciu činností súvisiacich s účasťou zamestnancov ÚVZ SR a RÚVZ v SR, ako expertov orgánov EÚ, Svetovej zdravotníckej organizácie a iných medzinárodných organizácií. Súčasne zabezpečuje administráciu a vedie evidenciu zahraničných pracovných ciest zamestnancov ÚVZ SR a RÚVZ v SR, ako expertov orgánov EÚ, WHO a iných medzinárodných organizácií.

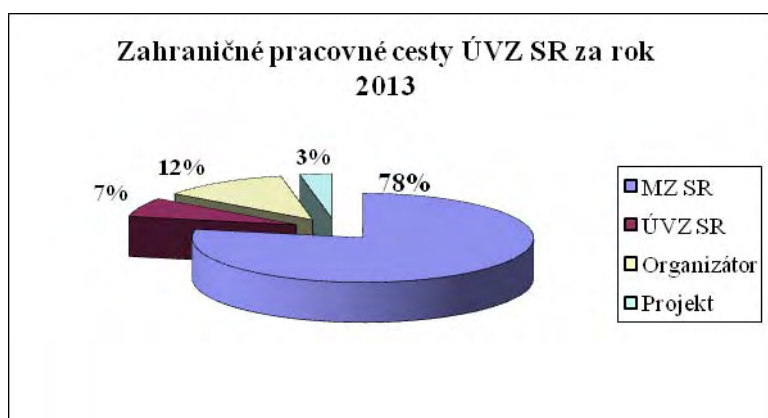
1.) Prehľad zahraničných pracovných ciest za roky 2013, 2012, 2011, 2010 – sumár

	Zahranické pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2013		Zahranické pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2012		Zahranické pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2011		Zahranické pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2010	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
MZ SR	152	78	147	79	102	71	83	67
ÚVZ SR	14	7	18	10	11	8	10	8
Organizátor	24	12	15	8	25	17	27	22
Projekt	5	3	6	3	5	4	4	3
Spolu	195	100,00	186	100,00	143	100,00	124	100,00
z toho:								
MZSR/refundované	113	74	124	84	81	79	50	60

ÚVZ SR realizovalo v rokoch 2010 – 2013 zahraničné pracovné cesty v nasledovných počtoch: v roku 2010 124 ciest, v roku 2011 143 ciest, v roku 2012 186 ciest a v roku 2013 195 ciest. **V porovnaní s rokom 2012 sa počet ZPC v roku 2013 zvýšil o 4%.**

Graf 1: Zahranličné pracovné cesty ÚVZ SR – 2013, 2012, 2011, 2010

Graf 2: Zahranličné pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2013

Pre porovnanie uvádzame aj údaje za ostatné dva roky:

- v roku 2012 bolo na ÚVZ SR realizovaných spolu **186 zahraničných pracovných ciest**. Najviac ciest 79% z celkového počtu ciest bolo hradených z prostriedkov MZ SR. **Z celkového počtu ciest bolo z prostriedkov ÚVZ SR hradených 18 zahraničných pracovných ciest, čo predstavovalo 10% z celkového počtu realizovaných ciest.** Najmenej ciest, 3%, bolo hradených z projektov. **90% zahraničných pracovných ciest bolo hradených z iných prostriedkov ako z prostriedkov ÚVZ SR.**
- v roku 2011 bolo na ÚVZ SR realizovaných spolu 143 zahraničných pracovných ciest. Najviac ciest 71% z celkového počtu ciest bolo hradených z prostriedkov MZ SR. **Z celkového počtu ciest bolo z prostriedkov ÚVZ SR hradených 11 zahraničných pracovných ciest, čo predstavovalo 8% z celkového počtu realizovaných ciest.** Najmenej ciest, 4%, bolo hradených z projektov. **92% zahraničných pracovných ciest bolo hradených z iných prostriedkov ako z prostriedkov ÚVZ SR.**

ÚVZ SR realizoval v rokoch 2010 – 2013 zahraničné pracovné cesty v nasledovných počtoch: v roku 2010 124 ciest, v roku 2011 143 ciest, v roku 2012 186 ciest, v roku 2013 195 ciest.

V porovnaní s rokom 2012 sa počet ZPC za rok 2013 zvýšil o 4%.

V roku 2013 bolo na ÚVZ SR realizovaných spolu **195 zahraničných pracovných ciest**.

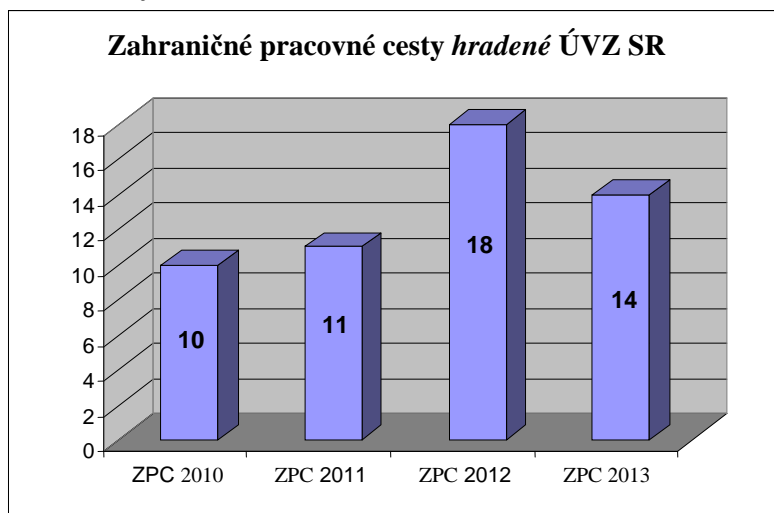
Najviac ciest 78% z celkového počtu ciest bolo hradených z prostriedkov MZ SR.

Z celkového počtu ciest bolo z prostriedkov ÚVZ SR hradených 14 zahraničných pracovných ciest, čo predstavovalo 7% z celk. počtu realizovaných ciest. Najmenej ciest, 3 %, bolo hradených z projektov.

93% zahraničných pracovných ciest bolo hradených z iných prostriedkov ako z prostriedkov ÚVZ SR.

- v roku 2010 bolo na ÚVZ SR realizovaných 124 zahraničných pracovných ciest. Najviac ciest 67% z celkového počtu ciest bolo hradených z prostriedkov MZ SR. **Z celkového počtu ciest bolo z prostriedkov ÚVZ SR hradených 10 zahraničných pracovných ciest, čo predstavovalo 8% z celkového počtu realizovaných ciest.** Najmenej ciest, 3%, bolo hradených z projektov.
92% zahraničných pracovných ciest bolo hradených z iných prostriedkov ako z prostriedkov ÚVZ SR.

2.) Prehľad zahraničných pracovných ciest za roky 2013, 2012, 2011, 2010 – podľa úhrady

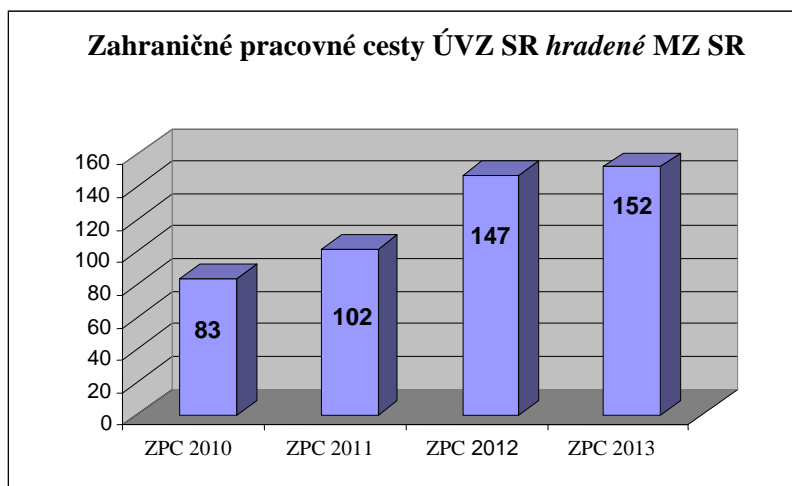

Graf 3: Zahraníčné pracovné cesty hradené z prostriedkov ÚVZ SR

Zahraníčné pracovné cesty hradené ÚVZ SR v rokoch 2010 – 2013 boli v nasledovných počtoch:

v roku 2010 10 ciest,
v roku 2011 11 ciest,
v roku 2012 18 ciest,
v roku 2013 14 ciest.

V posledných rokoch bolo viac ako 90% všetkých zahraničných pracovných ciest ÚVZ SR hradených z iných prostriedkov ako z prostriedkov ÚVZ SR.

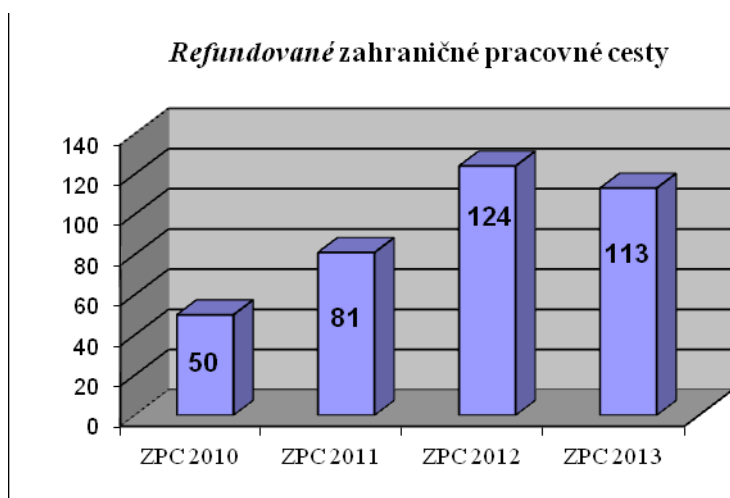

Graf 4: Zahraníčné pracovné cesty ÚVZ SR hradené z prostriedkov MZ SR

Počet zahraničných pracovných ciest realizovaných ÚVZ SR hradených z prostriedkov MZ SR bol v rokoch 2010 – 2013 nasledovný:

v roku 2010 bolo MZ SR hradených 83 ciest, v roku 2011 102 ciest, v roku 2012 147 ciest, v roku 2013 152 ciest. *Počet zahraničných pracovných ciest hradených z prostriedkov MZ SR v roku 2013 bol približne rovnaký (resp. nárast približne o 3%).*

Graf 5: Refundované zahraničné pracovné cesty

V grafe 5 uvádzame počet refundovaných zahr. pracovných ciest z celkových počtov zahraničných pracovných ciest hradených MZ SR.

V roku 2010 bolo z počtu 83 ZPC hradených z MZ SR refundovaných 50 ciest, čo predstavuje 60%.

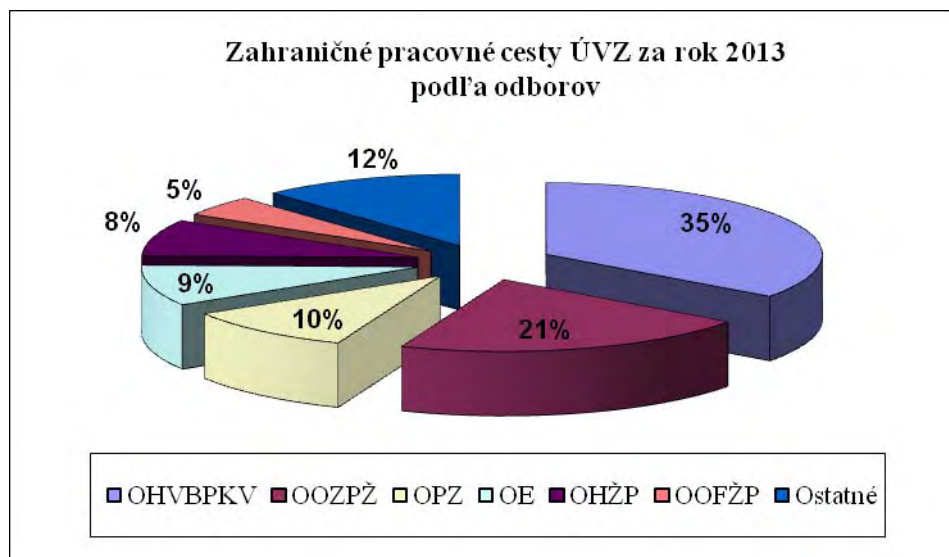
V roku 2011 bolo z počtu 102 ZPC hradených z MZ SR refundovaných 81 ciest (79%). V roku 2012 bolo z počtu 147 ZPC hradených z MZ SR refundovaných 124 ciest (84%) a v roku 2013 bolo z počtu 152 ZPC hradených z MZ SR refundovaných 113 ciest (74%).

3.) Prehľad zahraničných pracovných ciest za rok 2013 – podľa odborov

Zahraníčných pracovných ciest v roku 2013 sa v najväčšom počte zúčastňoval odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov v súvislosti s povinnou účasťou zastúpenia SR na zasadnutiach pracovných skupín, vo výboroch EK a pracovných skupinách Rady EÚ. Počet zahraničných ciest tohto odboru predstavoval 35%. Odbor ochrany zdravia pred žiarením so 41 zahraničnými cestami predstavoval 21% z celkového počtu zahraničných ciest realizovaných v roku 2013 a odbor podpory zdravia 10% s 20 zahraničnými cestami.

Zahraníčné pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2013 podľa odborov		
Odbor	Počet	%
Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov (OHVBP a KV)	68	35
Odbor ochrany zdravia pred žiarením (OOZPŽ)	41	21
Odbor podpory zdravia (OPZ)	20	10,2
Odbor epidemiológie (OE)	18	9,2
Odbor hygieny životného prostredia (OHŽP)	16	8,2
Odbor objektivizácie faktorov životného prostredia (OOFŽP)	9	4,6
Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava	6	3
Regionálny úrad verejného zdravotníctva Banská Bystrica	5	2,5
Regionálny úrad verejného zdravotníctva Poprad	4	2,2
Odbor lekárskej mikrobiológie (OLM)	3	1,6
Hlavný hygienik SR (HH SR)	1	0,5
Odbor preventívneho pracovného lekárstva (OPPL)	1	0,5
Odbor medzinárodných vzťahov (OMV)	1	0,5

Regionálny úrad verejného zdravotníctva Martin	1	0,5
Regionálny úrad verejného zdravotníctva Košice	1	0,5
Spolu	195	100,00

4.) Prehľad zahraničných pracovných ciest za rok 2013 – podľa krajín

Pracovníci ÚVZ SR sa v roku 2013 najviac zúčastnili zahraničných pracovných ciest v Belgicku (Brusel). Počet ciest v tejto krajine predstavuje 59% z celkového počtu realizovaných zahraničných ciest. Ďalej nasledujú Česká republika so 6,6% a Švédsko so 5,7%.

Zahraníčné pracovné cesty sa realizovali aj v krajinách Rakúsko (5%), Luxembursko (4%), Francúzsko, Švajčiarsko (3%), Turecko, Nemecko (2%) Poľsko, Taliansko (1,5%), Grécko, Bulharsko, Portugalsko, Španielsko (1%), Litva, Nórsko, Dánsko, Írsko, Izrael, Albánsko a Bielorusko (0,5 %).

Zahraníčné pracovné cesty ÚVZ SR za rok 2013 podľa krajiny		
Krajina	Počet	%
Belgicko	116	59
Česká republika	13	6,6
Švédsko	11	5,7
Rakúsko	9	5
Luxembursko	7	4
Francúzsko	5	2,6
Švajčiarsko	5	2,6
Turecko	4	2
Nemecko	4	2
Poľsko	3	1,5
Taliansko	3	1,5
Grécko	2	1

Bulharsko	2	1
Portugalsko	2	1
Španielsko	2	1
Litva	1	0,5
Nórsko	1	0,5
Dánsko	1	0,5
Írsko	1	0,5
Izrael	1	0,5
Albánsko	1	0,5
Bielorusko	1	0,5
Spolu	195	100,00

VIII. Ďalšie aktivity odboru

1. Implementácia Medzinárodných zdravotných predpisov (IHR) v SR

V súčinnosti s odbornými predstaviteľmi ÚVZ SR sa OMV aktívne zúčastňoval na pracovných rokovaníach na pôde ÚVZ SR a MZ SR v súvislosti s plnením Návrhu realizácie II. etapy implementácie Medzinárodných zdravotných predpisov (IHR) Svetovej zdravotníckej organizácie v SR, ktorý bol prijatý uznesením vlády č. 190/2013 dňa 24. apríla 2013.

2. Odborné preklady z/do anglického jazyka

OMV vykonával preklady textov v problematike vody, výživy, životného prostredia, pracovného lekárstva, prevencie a podpory zdravia, alkoholu, podkladov pre WHO a ďalšie.

3. Informačná kampaň „Ako predísť chrípke“

V súčinnosti s odborom epidemiológie odbor medzinárodných vzťahov pripravil praktickú formu Očkovacieho kalendára na rok 2014 ako informačnú kampaň ÚVZ SR, do ktorej sa aktívne zapojila Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. a regionálne úrady verejného zdravotníctva SR, s cieľom podporiť prevenciu a zvýšiť zdravotné uvedomenie občanov.

Praktická forma očkovacieho kalendára na rok 2014 bola pripravená v elektronickej podobe dostupná na webových stránkach ÚVZ SR a RÚVZ v SR, ako aj v tlačenej podobe vo forme tzv. kola a tzv. kartičky.

Praktická forma Očkovacieho kalendára na rok 2014 bola distribuovaná verejnosti prostredníctvom ambulancií pre deti a dorast (v počte 45 000 ks) a vloženíím očkovacieho kalendára do informačného balíčka, ktorý dostanú rodičky v pôrodniciach pri narodení dieťaťa (v počte 55 000 ks).

Praktická forma očkovacieho kalendára bola súčasne distribuovaná všetkým RÚVZ v SR, vedúcim hygienikom rezortov, pracovníkom odborov epidemiológie RÚVZ v SR, kancelárii WHO na Slovensku, regionálnym pobočkám VŠZP, a.s.

Mediálny odbor

Mediálny odbor v roku 2013 zabezpečoval informovanie verejnosti prostredníctvom webovej stránky uvzsr.sk a tiež prostredníctvom médií. Pripravoval tlačové správy, ktoré sa týkali najmä informácií o výskyte nebezpečných kozmetických výrobkoch, peľovej situácií, hlásenia o výskyte akútnych respiračných ochoreniach a chrípke a chrípke podobných ochoreniach v SR. V prípade mimoriadnych situácií promptne zverejnil informácie týkajúce sa danej problematiky. Počas roka boli zverejňované odborné informácie týkajúce sa daného odboru ako napr. tlačové správy o stravovaní, preprave a skladovaní potravín, pieskoviská, odborné informácie pre rodičov pred nástupom ich detí do školy, o chrípkovej sezóne, informovanie o výsledkoch štátnych zdravotných dozorov. Mediálny odbor zabezpečoval aktualizáciu webovej stránky ÚVZ SR (www.uvzsr.sk). Odpovedal na otázky verejnosti v spolupráci s príslušnými odbormi ÚVZ SR. Mediálny odbor sa podieľal na príprave odpovedí na individuálne otázky občanov s príslušnými odbormi ÚVZ SR a pripravoval odpovede v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

Na dennej báze sledoval aktuálnu situáciu v oblasti zdravotníctva na Slovensku prostredníctvom monitoringu médií. Na základe podkladov z regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR spracovával výstupy v médiách. Mediálny odbor počas celého roka poskytoval stanoviská pre média – printové, rozhlasové a televízne, tlačové agentúry v SR. V roku 2013 Mediálny odbor riešil viaceré “mediálnych afér“ na Slovensku ako napr. Poľské cukrovinky, rádioaktívne pracie guľôčky, Lasagne Bolonese, povodne v SR...atd. Vzhľadom na to, že povodne zasiahli viaceré časti Slovenska, situácia si vyžadovala mimoriadne stretnutia na pôde Ministerstva zdravotníctva SR. V tomto období ÚVZ SR a RÚVZ v SR monitorovali situáciu a vykonávali terénny monitoring. Prostredníctvom webovej stránky, tlačových agentúr a médií, sme poskytovali odborné informácie, odporúčania týkajúce sa povodní. Počas letných mesiacov sa média zaujímali hlavne o stravovanie, prepravu a skladovanie potravín, pitný režim, klimatizáciu, stav prírodných a umelých kúpalísk. Pravidelne sme prostredníctvom webovej stránky a médií informovali verejnosť o stave prírodných a umelých kúpalísk v SR.

V októbri 2013 odštartovala aj chrípková sezóna a s ňou súvisiace aj očkovanie a poskytovanie informácií pre média. Od tohto obdobia až do apríla nasledujúceho roka 2014, sa na webovej stránke zverejňujú informácie a aktuálnej situácií vo výskyte chorobnosti akútnych respiračných ochorení a chrípke a chrípke podobných ochorení.

Počas roka 2013 pripravil v spolupráci s jednotlivými odbormi ÚVZ SR 9 tlačových besied pre média a verejnosť: Informácia o aktuálnej situácii vo výskyte chrípky; Výsledky z mimoriadnych cielených kontrol zameraných na dodržiavanie hygienických požiadaviek v zariad. školského stravovania; Svetový deň zdravia; Aktivity detí a dospelých počas letnej sezóny a význam preventívnych opatrení; Svetový mesiac Alzheimerovej choroby; Výsledky z uskutočnených kontrol v prevádzkach s výrobou a predajom nebalenej zmrzliny v letnej sezóne 2013; Európsky týždeň boja proti drogám vyhlásenie celoslovenskej súťaže Najlepšia protidrogová nástenka; Výsledky z mimoriadnej cielennej kontroly zameranej na dodržiavanie hygieny. požiadaviek v ázij. reš.v SR; Svetový deň AIDS.

Úrad verejného zdravotníctva SR sa v roku 2013 zúčastnil aj zdravotníckych dní Slovmedica NON-HANDICAP na výstavisku Incheba. Zriadená bola Poradňa zdravia, ktorá poskytovala meranie krvného tlaku, BMI Indexu tuku, odborné poradenstvo. ÚVZ SR prispel svojou odbornou účasťou aj na festivale Ekotopfilm, kde MUDr. Hana Janechová odprezentovala

príspevok : „Sledovanie režimu práce a odpočinku detí a mládeže na základných školách v SR“.

Hovorkyňa ÚVZ SR sa zúčastňovala pracovných porád regionálnych hygienikov RÚVZ v SR; pracovných porád vedúcich odborov ÚVZ SR ; mediálny odbor plnil úlohy pridelené HH SR.

Odbor hygieny životného prostredia

Činnosť odboru hygieny životného prostredia sa v roku 2013 tak, ako v predchádzajúcich rokoch, odvíjala predovšetkým od úloh a kompetencií priamo či nepriamo vyplývajúcich z národných legislatívnych predpisov, najmä zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, Smerníc Európskeho parlamentu a Rady ako aj záväzných dokumentov a uznesení prijatých vládou SR a HH SR vyhlásených Programov a projektov ÚVZ SR a RÚVZ v SR pre oblasť environmentálneho zdravia.

Podľa charakteru činnosti odbor vykonával, v súlade s koncepciou odboru HŽP, aktivity na úseku štátnej správy, t.j. vypracovával odborné stanoviská na základe požiadaviek fyzických osôb – podnikateľov, právnických osôb či verejnosti ako aj v rámci odvolacích konaní, vydával usmernenia pre výkon ŠZD na úseku hygieny životného prostredia, vykonával legislatívnu činnosť, spolupracoval s ďalšími rezortmi štátnej správy prípravou stanovísk k materiálom predkladaným na rokovanie vlády SR a činnosťou v rôznych pracovných skupinách. Významnou súčasťou práce je tiež zvyšovanie povedomia a poskytovanie informácií verejnosti prostredníctvom publikácií, letákov a informácií v slovenských médiách a na internetových stránkach ÚVZ SR. Dôležitou súčasťou práce odboru je realizácia národných a medzinárodných programov a projektov, ktoré vyžadujú vysokú úroveň odborných vedomostí o vplyvoch environmentálnych faktorov na ľudské zdravie ako aj riadiace a koordinačné zručnosti a schopnosti pracovníkov odboru.

I. Analýza zložiek životného prostredia a životných podmienok

1. Pitná voda

Odbor hygieny životného prostredia (ďalej len „OHŽP“) sa na začiatku roka 2013 podieľal na vypracovaní celoslovenskej výročnej správy Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) – časť Pitná voda.

Počas celého roku 2013 sa pracovalo v spolupráci s odborom OOFŽP, vodárenskými spoločnosťami (BVS a.s. a ZsVS a. s.) a príslušnými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“) - RÚVZ Bratislava hl. m. so sídlom v Bratislave a RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede na 2 projektoch pod názvom *Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie*. Ich cieľom je zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody a ochrana verejného zdravia pred nežiaducimi účinkami vedľajších produktov dezinfekcie. V rámci projektu sa okrem spoločného monitoringu a odberov vzoriek vody v teréne uskutočnilo počas roku niekoľko vzájomných stretnutí účastníkov projektov, kde boli diskutované priebežné výsledky a vyhodnotený priebeh skúšobnej prevádzky.

Pri príležitosti Svetového dňa vody 21. marca (ďalej len „SDV“) zabezpečili pracovníci OHŽP v spolupráci s OOFŽP pre širokú verejnosť zorganizovanie bezplatných analýz pitnej vody zo studní a konzultácie k problematike pitnej vody. Výsledky vyšetrených vzoriek vody boli po vykonaní analýz ihneď zverejnené. V rámci materiálu *Vyhodnotenie Svetového dňa vody 2013 - Medzinárodný rok vodnej spolupráce* boli spracované údaje o prebiehajúcich aktivitách ÚVZ SR a všetkých RÚVZ na Slovensku z príležitosti tohto dňa, ako aj získané výsledky analýz pitnej vody zo studní. Pracovníci OHŽP pripravili informačné materiály týkajúce sa SDV, ktoré boli zverejnené v médiách a na webovom sídle úradu.

V januári a v novembri sa pracovníčka zúčastnila pracovných stretnutí Európskej komisie k *Smernici Rady 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu* (ďalej len „smernica“). Hlavnou náplňou pracovných stretnutí bola pripravovaná revízia príloh II a III smernice a problematika „*Plánov bezpečnosti pitnej vody*“. V spolupráci s rezortom životného prostredia bolo následne v decembri pripravené oficiálne *Stanovisko Slovenskej republiky k 2.*

návrhu revízie príloh II a III smernice rady č. 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu, ktoré bolo pred odoslaním Európskej komisii schválené gremiálnou poradou ministerky zdravotníctva.

Pracovníci OHŽP sa v apríli zúčastnili konferencie Zdravotné zabezpečenie pitnej vody 2013 v Banskej Bystrici.

V máji pracovníci odboru zabezpečili v spolupráci s RÚVZ hl. mesto so sídlom v Bratislave 24. celoslovenskú pracovnú poradu vedúcich odborov a oddelení hygieny životného prostredia a zdravia ÚVZ SR a RÚVZ v SR, ktorá sa uskutočnila vo Vodárenskom múzeu BVS, a. s. v Bratislave. Súčasťou pracovnej porady boli aj exkurzie vodných zdrojov Sihot' a Pečenský les.

V letnom období prebiehali bilaterálne konzultácie s Európskou komisiou ohľadom údajov, poskytnutých komisii v Správe SR o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu vo veľkých zásobovaných oblastiach v rokoch 2008 – 2010 a v Správe SR o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu v malých zásobovaných oblastiach v roku 2010.

V apríli bola pripravená a odreportovaná Svetovej zdravotníckej organizácii a Európskej hospodárskej komisii OSN *Sumárna správa SR o plnení národných cieľov Protokolu o vode a zdraví*. Vo februári a v júli sa pracovníčka OHŽP zúčastnila stretnutí pracovných skupín ustanovených v rámci tohto medzinárodného dokumentu (*Nastavenie národných cieľov a reportovanie údajov, Voda a zdravie*). V novembri sa v Oslo konalo stretnutie zmluvných strán *Protokolu o vode a zdraví*, kde bol prerokovaný plán práce na roky 2014 – 2016.

V októbri sa pracovníčky OHŽP zúčastnili konferencie s medzinárodnou účasťou – Pitná voda v Trenčianskych Tepliciach, kde prezentovali odborné prednášky na témy *Nové hrozby pre pitnú vodu – čo o nich vieme?* a *Problematika malých zásobovaných oblastí*.

V decembri sa aktívne zúčastnili odborného seminára *Problémy ochrany podzemných vôd* a medzinárodnej konferencie *Bezpečnosť dodávky pitnej vody – výzva pre Dunajský región* v Bratislave.

Pracovníci odboru ďalej v oblasti pitnej vody:

- pripravovali čiastkové stanoviská na základe požiadaviek iných odborov ÚVZ SR napr. :
  - odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov: žiadosť o stanovisko k zásaditej vode
  - odbor legislatívy a práva: stanovisko v rámci medzirezortného pripomienkového konania k Vyhláške Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvádzania a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou, stanovisko na rokovanie vlády pre Viacročný národný strategický plán rozvoja akvakultúry Slovenskej republiky
  - pre odbor epidemiológie: v rámci *Informácií o mimoriadnych epidemiologických situáciách a výskyte havarijných a iných mimoriadnych situácií v SR, časť Životné a pracovné prostredie* napr. v období povodní v máji a v júni
  - pre odbor mediálny: išlo najmä o informácie o kvalite pitnej vody
- na základe žiadosti pripravovali správne rozhodnutia pre používanie chemických látok určených na vodárenskú úpravu pitnej vody podľa § 13 ods. 4 písm. e) zákona č. 355/2007 Z. z. (napr. prípravkov Clarofos 124, SILIPHOS, SANOSIL SUPER 25 Ag...)
- poskytovali konzultácie RÚVZ pri aktuálnych problémoch súvisiacich s pitnou vodou (napr. k problematike núdzového zásobovania pitnou vodou, zvýšených hodnôt pesticídov v pitnej vode....); v rámci riešenia problematiky znečistenia pitnej vody vo verejnom vodovode v Seredi (RÚVZ so sídlom v Galante) bol vypracovaný návrh odpovede

ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na interpeláciu poslankyne J. Žitňanskej (znečistenie pitnej vody)

- spracúvali a zabezpečovali požiadavky RÚVZ, týkajúce sa úpravy údajov o verejných vodovodoch v *Informačnom systéme o pitnej vode*, ktoré sú v kompetencii ÚVZ SR – išlo najmä o vkladanie nových vodovodov a ich nových spotrebísk, úpravu prevádzkovateľov verejných vodovodov príp. spotrebísk vodovodov; v tejto oblasti bolo potrebné spolupracovať priebežne so Slovenskou agentúrou životného prostredia, ktorá je správcom systému
- pripravovali stanoviská pre verejnosť (napr. nebezpečná čierna skládka pri zdroji vody v obci Babín), rôzne inštitúcie a organizácie (napr. pre Homo Humanus k výzve Neupierajme vodu chudobným deťom!, pre Asociácie vodárenských spoločností k výskytu epidémií zo zdrojov pitnej vody v Slovenskej republike za obdobie rokov 2008 až 2012, pre Výskumný ústav vodného hospodárstva k 1. návrhu revidovanej normy na teplú (úžitkovú) vodu STN 75 7120 Kvalita vody. Teplá voda, pre Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo k návrhu vytvoreniu projektovej európskej komisie na prípravu požiadaviek a regulatív na filtračné zariadenia v domácnostiach atď.)
- osobitnou problematikou, ktorá bola predmetom telefonických a mailových komunikácií s verejnosťou a zástupcami firiem a obchodných spoločností boli výrobky určené na styk s pitnou vodou a problematika chemických látok pri vodárenskej úprave pitnej vody; v nadväznosti na túto problematiku sa uskutočnilo stretnutie s odborníkmi s FCHPT STU v Bratislave a Centrom pre chemické látky
- v rámci platených služieb vykonávaných ÚVZ SR vypracovali 100 posudkov pre pitnú vodu

2. Voda na kúpanie

OHŽP sa na začiatku roka 2013 podieľal na vypracovaní celoslovenskej výročnej správy ÚVZ SR za problematiku vody na kúpanie.

V apríli 2013 bol zverejnený na webovom sídle ÚVZ SR na pripomienkovanie verejnosti v súlade s článkom 11 *Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa zrušuje smernica 76/160/EHS* (ďalej len „smernica“) návrh zoznamu vôd určených na kúpanie (ďalej len „VUK“) pre kúpaciu sezónu 2013. VUK sú prírodné vodné plochy, ktoré sú počas kúpaciej sezóny sledované aj podľa požiadaviek smernice a výsledky ich monitoringu sa každoročne koncom roka poskytujú Európskej komisii. Po zverejnení zoznamu nebola na ÚVZ SR doručená žiadna pripomienka. Zoznam VUK bol v máji predložený prostredníctvom SAŽP ako inštitúcie zodpovednej za reportovanie údajov v oblasti vody na kúpanie Európskej komisii. V júni pred začiatkom kúpaciej sezóny bol [Zoznam vôd určených na kúpanie pre kúpaciu sezónu 2013 - Informácia pre verejnosť](#) zverejnený na webovom sídle ÚVZ SR a bola vykonaná aktualizácia a zverejnenie *Profilov vôd určených na kúpanie*, ktoré predstavujú komplexný odborný materiál o týchto lokalitách, určený pre verejnosť. Materiál je zameraný na pochopenie rizík environmentálneho znečistenia a indikátorov, ktoré takéto znečistenie odhaľujú. Pri aktualizácii profilov pracovníci OHŽP spolupracovali s odborom OOFŽP, regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva v SR (ďalej len „RÚVZ“), v regióne a kompetencii ktorých sa takéto lokality nachádzajú, ďalej so SAŽP, MŽP SR a VÚVH.

Pred začiatkom kúpaciej sezóny ÚVZ SR v spolupráci s MŽP SR, SAŽP a VÚVH vypracoval návrh informačnej tabule vôd na kúpanie pre verejnosť, ktorá má byť dostupná v blízkosti vody na kúpanie a má obsahovať základné informácie (identifikačné údaje lokality, kontakt na zodpovedné inštitúcie prípadne prevádzkovateľa, údaje o množstve zrážok, priemerných teplotách, zdrojoch znečistenia atď.) o vode na kúpanie a údaje o kvalite

vody. Po vytvorení návrhu tabule boli vypracované pokyny pre RÚVZ ako ďalej postupovať pri ich realizácii prevádzkovateľom/obcou.

Pred začiatkom kúpaciej sezóny bol pre verejnosť a médiá pripravený informačný materiál „*Čo by ste mali vedieť o kúpaliskách*“. Materiál obsahuje okrem všeobecných údajov o prírodných a umelých kúpaliskách a prírodných vodných plochách, využívaných na kúpanie, aj prehľad požiadaviek na prevádzkované zariadenia a informácie o zdravotných rizikách aj možných ochoreniach. Jeho súčasťou sú tiež zásady kúpania a pobytu na kúpaliskách, s osobitným zameraním na deti. Pracovníci OHŽP pripravili tiež pre všetky RÚVZ *Pokyny pre monitoring a výkon štátneho zdravotného dozoru pre kúpaciu sezónu 2013*, ktorých cieľom bolo zabezpečiť jednotný postup a výkon týchto činností v rámci Slovenska. Najväčšia pozornosť bola pri ich príprave venovaná zabezpečeniu monitorovania VUK. Na začiatku júla bola vypracovaná a zverejnená *Správa z cieleného štátneho zdravotného dozoru zameraného na kvalitu vody na kúpanie na kúpaliskách*, ktorá vyhodnotila cielený štátny zdravotný dozor (ďalej len „ŠZD“), vykonaný všetkými RÚVZ v Slovenskej republike v termíne 24.6.2013 – 4.7.2013. Cielený ŠZD bol zameraný na kvalitu vody na sezónnych umelých kúpaliskách a z hľadiska plnenia požiadaviek na kvalitu vody na kúpanie sa odbery vzoriek vody na kúpanie vykonali najmä v oddychových, neplaveckých a detských bazénoch.

Počas sezóny boli informácie o stave kúpalísk spracúvané a poskytované verejnosti prostredníctvom *Informačného systému o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie. Aktualizácia stavu prírodných a umelých kúpalísk počas kúpaciej sezóny 2013* boli vždy pred víkendom zverejňované na webovom sídle ÚVZ SR. Okrem toho boli poskytované verejnosti a médiám informácie a odborné príspevky, zamerané na kvalitu vody na kúpanie a zdravotné riziká pri využívaní nevyhovujúcich vodných útvarov na kúpanie. Počas kúpaciej sezóny sa pracovníci odboru podieľali v spolupráci s RÚVZ na riešení aktuálnych problémov a konkrétnych situácií na jednotlivých kúpaliskách.

Po ukončení kúpaciej sezóny bola na základe podkladov RÚVZ vypracovaná národná hodnotiaca „*Správa o sledovaní hygienickej situácie na prírodných vodných plochách a umelých kúpaliskách počas kúpaciej sezóny 2013*“ a „*Správa Slovenskej republiky o kvalite vôd určených na kúpanie v roku 2013*“ pre Európsku komisiu, ktorá hodnotí situáciu počas kúpaciej sezóny na VUK. Na základe poskytnutých údajov vypracúva Európska komisia začiatkom nasledujúceho roka celoeurópsku porovnávaciu správu. V súlade s požiadavkami európskej legislatívy boli frekvencie odberov vzoriek vôd a rozsah analýz z VUK na Slovensku v roku 2013 dodržané. V roku 2013 Slovenská republika po tretíkrát vyhodnotila a klasifikovala kvalitu vody určenej na kúpanie podľa požiadaviek smernice, a to na 33 prírodných kúpaliskách. 24 lokalít bolo klasifikovaných ako lokality s výbornou kvalitou vody na kúpanie, 6 lokalít malo dobrú kvalitu vody na kúpanie a 2 dostatočnú kvalitu vody na kúpanie. Lokalita Ružín nebola klasifikovaná, nakoľko ešte nemá k dispozícii údaje za 4-ročné obdobie.

Ako iniciatívny materiál bol v septembri 2013 predložený do medzirezortného pripomienkového konania návrh vyhlášky, ktorou sa zmení vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie. K zneniu vyhlášky, ktorá transponovala európsku smernicu uplatnila v auguste neformálnu elektronickú pripomienku Európska komisia. Novela upravila prílohy platnej vyhlášky a dopĺňa problematiku monitorovania premnoženia cyanobaktérií v nadväznosti na nové slovenské technické normy a poznatky v tejto oblasti. Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 397/2013 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie nadobudla účinnosť 1.1.2014.

Jednou z najčastejších problematík, ktorou sa pracovníci odboru počas kúpacej sezóny zaoberali, bolo zabezpečenie kúpalísk plavčíkmi. Na základe poslaneckého návrhu bola v 1. štvrtroku pripravená v spolupráci s ministerstvom zdravotníctva novela zákona č. 355/2007 Z. z., ktorej cieľom bolo zvýšiť bezpečnosť kúpania a plávania na umelých kúpaliskách. Zákon č. 74/2013 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nadobudol účinnosť 1. júna 2013, t. j. ešte pred začiatkom kúpacej sezóny.

V roku 2013 pokračovala prevádzka *Informačného systému o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie*, ktorý od roku 2008 slúži pre spracovanie a vyhodnocovanie údajov a poskytuje komplexné informácie o vode na kúpanie a o aktuálnom stave kúpalísk aj pre verejnosť. Informačný systém je využívaný najmä počas letných mesiacov pre týždennú aktualizáciu RÚVZ o stave kúpalísk. Nakoľko od sprevádzkovania systému nebol vykonaný žiadny upgrade jeho funkčnosti, systém nie je schopný spracovať a poskytovať niektoré údaje, takže sa zvyšuje chybovosť výstupov. Systém rovnako nezodpovedá zvyšujúcim sa požiadavkám a nárokom v oblasti informovania verejnosti a ani novým požiadavkám v oblasti spracovania údajov v súvislosti s prijatím novej európskej a národnej legislatívy v oblasti vody na kúpanie, vznikom nového typu kúpalísk (tzv. biokúpalisko) ako aj ďalšími požiadavkami praxe.

Pracovníčka ÚVZ SR – OHŽP sa v októbri 2013 zúčastnila rokovania zástupcov členských štátov EÚ skupiny pre vodu na kúpanie organizované Európskou komisiou – DG Environment v súvislosti s implementáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES o riadení kvality vody určenej na kúpanie.

Pracovníci odboru ďalej v oblasti vody na kúpanie:

- pripravovali čiastkové stanoviská na základe požiadaviek iných odborov ÚVZ SR napr.:
  - pre odbor kontroly, dozoru a sťažností - napr. k sťažnosti na prevádzkovateľa sezónneho umelého *Letného kúpaliska Sunny*,
  - pre odbor mediálny - najmä informácie o stave kúpalísk počas kúpacej sezóny.
- s odborom kontroly, dozoru a sťažností sa zúčastnili a podieľali na kontrole a prešetrení podania vo veci hygienickej situácie plavárne v Dolnom Kubíne
- spracúvali a zabezpečovali priebežne počas celého roka požiadavky RÚVZ, týkajúce sa úpravy údajov o prírodných a umelých kúpaliskách v *Informačnom systéme o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie*, ktoré sú v kompetencii ÚVZ SR príp. Slovenskej agentúry životného prostredia

3. Kvalita ovzdušia

Gestorm problematiky vonkajšieho ovzdušia je Ministerstvo životného prostredia SR a príslušné orgány ochrany ovzdušia. Orgány verejného zdravotníctva, teda aj Úrad verejného zdravotníctva SR, spolupracujú v problematike vonkajšieho ovzdušia s Ministerstvom životného prostredia SR.

Pracovníci odboru hygieny životného prostredia sa v roku 2013 spolupodieľali na príprave Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ktorej gestorm je Ministerstvo životného prostredia SR. Úrad verejného zdravotníctva SR - OHŽP vypracoval podklady k stratégii za oblasť zdravia s návrhom adaptačných opatrení v oblasti zdravotníctva. V priebehu roka sa uskutočnilo niekoľko stretnutí k príprave stratégie, v súčasnosti sa vyhodnocujú zásadné vznesené pripomienky a materiál sa finalizuje. V súvislosti s klimatickými zmenami bol pripravený leták „Ako sa chrániť počas mrazov“, ktorý sa nachádza na stránke ÚVZ SR.

Nakoľko vnútorné prostredie má oporu aj v legislatíve rezortu zdravotníctva, viac pozornosti bolo venovanej problematike vnútorného ovzdušia. V roku 2013 vykonali pracovníci odboru hygieny životného prostredia Úradu verejného zdravotníctva SR a vybraných Regionálnych úradov verejného zdravotníctva v zimnom a letnom období mimoriadny cielený štátny zdravotný dozor zameraný na monitoring aktuálneho stavu výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť. Gestorom úlohy boli ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a NRC pre hodnotenie vplyvu voľného ovzdušia a ovzdušia uzavretých priestorov nevýrobného charakteru na zdravie populácie. Odbery ako aj analýzy sa vykonávali podľa jednotného metodického usmernenia, ktoré vypracoval RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. V zimnom a letnom období boli do riešenia úlohy zapojené vybrané oddelenia HŽP na ÚVZ SR a RÚVZ v SR, ktoré zabezpečili odber vzoriek. V zimnom období bolo celkovo v 22 ubytovacích zariadeniach odobraných 110 vzoriek prachu z matracov (vyšetrených 220 ukazovateľov), ktoré boli analyzované v laboratóriu oddelenia biológie životného prostredia, odboru lekárskej mikrobiológie, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. V letnom období bolo v 40 ubytovacích zariadeniach odobratých 200 vzoriek, vyšetrených 400 ukazovateľov a zrealizovaných 400 analýz. Zistené hladiny guanínu (μg na 1g prachu) boli vyhodnotené v súlade s požiadavkami platnej vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z.z. o podrobnostiach a požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia. Limitná hodnota je $<2 \mu\text{g}$ alergénov roztočov / 1g prachu alebo $0,6 \text{ mg}$ guanínu/ g prachu. V ubytovacích zariadeniach v strediskách zimnej rekreácie platnej legislatívy vyhovovalo 27 vzoriek (nepřítomné alergény roztočov) t.j. 24,55 % (obsah guanínu nižší ako ako $600 \mu\text{g}$ / 1g prachu). V ubytovacích zariadeniach v strediskách letnej rekreácie vyhovujúcich bolo 40 vzoriek t.j. 20,51 %. Nakoľko zistená úroveň v mnohých zariadeniach nie je vyhovujúca, bude potrebné pri výkone ŠZD kontrolovať vykonávanie údržby prostredia tak, aby sa dodržali najvyššie prípustné hodnoty mikrobiologických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného ovzdušia budov. Zistené výsledky bude možné použiť pri hodnotení zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy.

V oblasti kvality ovzdušia bolo viac podnetov riešených v problematike vnútorného ovzdušia, než vo vonkajšom ovzduší, čo súvisí s gesciou a legislatívou rezortu zdravotníctva. Pre verejnosť boli poskytované informácie priamo vypracovaním odpovedí žiadateľom, a tiež prostredníctvom médií. Pre médiá boli vypracované odpovede týkajúce sa negatívnych dopadov na zdravie ľudí zo znečisťovania vonkajšieho ovzdušia zo spaľovania odpadov, o zdravotných rizikách prachových častíc, prchavých organických látok (VOC), smogu, umiestnenia bioplynovej stanice vzhľadom na odstupovú vzdialenosť od obytnej zóny, ako aj vplyvu prevádzky na zdravie obyvateľov a iné.

Vnútorné ovzdušie bolo priebežne riešené v podaniach občanov v rámci poskytovania informácií napr. ohľadne limitov pre vnútorné ovzdušie obytných budov, zdravotných rizík z plesní, požiadaviek na mikroklimatické parametre (teplotu, vlhkosť, prúdenie vzduchu), expozíciu vnútorného prostredia chemickým látkam (VOC – formaldehyd, naftalén, benzén), riešeniu problémov s výskytom plesní súvisiacich so zatepl'ovaním bytových domov a iné. Pre médiá boli vypracované odpovede v problematike plesní najmä, prečo sú plesne nebezpečné pre ľudský organizmus, aké následky môže mať dlhodobý pobyt v priestoroch, v ktorých sa nachádzajú plesne, aké skupiny ľudí sú nimi najviac ohrozené, na akých miestach sa najčastejšie v domácnosti vyskytujú plesne (obývačka, kuchyňa, kúpeľňa) a prečo práve na týchto miestach, ktoré ročné obdobie podnecuje masívnejší rozmach plesní v domácnostiach a iné.

Pracovníci odboru hygieny životného prostredia ÚVZ SR sa v rámci medzirezortného pripomienkového konania vyjadrovali aj k návrhom legislatívnych predpisov.

Pripomienkovaný bol návrh zákona o ovzduší a návrh vyhlášky MŽP SR, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 360/2010 Z. z. o kvalite ovzdušia.

Nominovaný zástupcovia ÚVZ SR sa zúčastňujú zasadnutia komisií, odborných seminárov v oblasti klimatických zmien a zdravia ľudí v danej oblasti. Získané informácie ďalej poskytujú odborníkom vo verejnom zdravotníctve, ako aj verejnosti. Na web stránku ÚVZ SR bola daná pre verejnosť informácia o letných horúčavách.

V rámci spolupráce so Slovenským hydrometeorologickým ústavom Bratislava boli ÚVZ SR naďalej poskytované informácie o výskyte prekročenia informačného alebo výstražného hraničného prahu ozónu.

4. Pôsobenie zdrojov hluku v životnom prostredí

Hluk v životnom prostredí je každoročne jedným z najčastejších dôvodov pre podnety a otázky verejnosti.

Odbor hygieny ŽP v roku 2013 zabezpečoval prípravu mnohých stanovísk k tejto problematike, vo väčšine prípadov v podobe odborných podkladov pre vybavovanie sťažností a odvolacích konaní príslušnými odbormi ÚVZ SR.

V roku 2013 sa sťažnosti týkali na obťažovanie hlukom z verejných a kultúrnych spoločenských podujatí, z tanečných sál a diskoték. Časté sú prípady sťažností v prípade, ak rodinné domy sú stavebne prepojené alebo v tesnej blízkosti rozličných prevádzok spoločného stravovania a reštaurácií. Obytné územia sú nadmerne obťažované hlukom z lomov, z priemyselných prevádzok, z poľnohospodárskych prevádzok, autodielní, v neposlednom rade aj z prevádzok zberných dvorov a vozovní trolejbusov. Opakovane sa obyvatelia obracajú so sťažnosťou na hluk z dopravy po pozemnej komunikácii v obci Dvorianky, kde je príslušný na prijímanie opatrení rezortný hygienik Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Začiatkom roka 2013 bola riešená problematika novelizácie vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorej návrh bol pripravený a predložený na medzirezortné pripomienkové konanie v roku 2012. K návrhu boli v rámci pripomienkového konania predložené zásadné pripomienky Úradu vlády SR a Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktoré boli predmetom rozporového konania. Nakoľko z rokovania vyplynula potreba zásadnejšieho prepracovania návrhu novely, bol následne legislatívny proces schválenia novely pozastavený.

V jesenných mesiacoch bol Úrad verejného zdravotníctva SR rezortom dopravy (Slovenská správca ciest) prizvaný na rokovanie k rozpracovanej rozborovej úlohe zameranej na problematiku hluku z cestnej dopravy, ktorej cieľom bolo porovnanie platnej legislatívy niekoľkých európskych krajín a príprava návrhov na úpravu platnej legislatívy v SR. Výsledky tejto úlohy boli následne ÚVZ SR predložené a budú jedným z východiskových materiálov pre prípravu nového návrhu novely vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z. v roku 2014.

Smernica 2002/49/EC, ktorá sa týka posudzovania a riadenia hluku vo vonkajšom prostredí, transponovaná zákonom č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí, členským štátom EÚ ukladá povinnosť zabezpečovať vypracovanie strategických hlukových máp a akčných plánov ochrany pred hlukom. Nakoľko zo strany osôb, ktorým z predmetného zákona vyplývajú povinnosti, dochádza k porušovaniu, resp. oneskorenému plneniu týchto povinností, bol Úrad verejného zdravotníctva SR nútený plnenie týchto povinností vymáhať v správnom konaní uloženým príslušných sankcií.

V decembri 2013 bola pripravená a v januári 2014 na gremiálnej porade MZ SR schválená informácia pre Európsku komisiu o strategických hlukových mapách a akčných plánoch

ochrany pred hlukom pre vybrané úseky väčších pozemných komunikácií a železničných dráh. S problematikou spracovania strategických hlukových máp súviselo v roku 2013 aj niekoľko osobných, telefonických či elektronickou poštou realizovaných konzultácií zo strany povinných osôb.

Nezanedbateľnou a veľmi frekventovanou súčasťou náplne odboru v roku 2013 bola aj príprava odborných stanovísk k problematike škodlivosti environmentálneho hluku na zdravie obyvateľov a podmienok dodržiavania prípustných hodnôt hluku v zmysle platnej legislatívy zo strany verejnosti a najmä médií. Uvedený fakt svedčí o skutočnosti, že hluk je jedným z najvýznamnejších faktorov vplývajúcich na zdravie obyvateľov, preto mu bude potrebné aj v ďalších rokoch venovať náležitú pozornosť.

5. Hygienická problematika bývania

Odbor hygieny životného prostredia v priebehu roka 2013 riešil v súvislosti s problematikou bývania najmä podnety od obyvateľstva na rušivé elementy znižujúce pohodu bývania a to v súvislosti s obťažujúcimi pachmi z rôznych stravovacích a reštauračných prevádzok prenikajúcich do vnútorného prostredia bytov, znečisťovaním okolia bytových objektov domovým odpadom v dôsledku nevhodne umiestnených kontajnerov na odpad, hlukom z dopravy a hlukom z nevhodne situovaných chladiacich a klimatizačných jednotiek. Problém zatienenia a nedostatočného preslnenia bytov bol riešený v rámci odvolacieho konania, keď prvostupňový orgán verejného zdravotníctva vydal rozhodnutie k územnému konaniu k stavbe bytového domu, pričom neboli náležite preverené všetky okolnosti. Aj v roku 2013 boli časté podnety na výskyt plesní v bytoch, a ako po iné roky aj v týchto prípadoch sa ukázalo, že dôvodom je nedostatočné vetranie, najmä po výmene okien za plastové.

Z hľadiska legislatívy vzťahujúcej sa na túto problematiku boli v roku 2013 zahájené diskusie odborníkov z odboru HŽP na novelizácii vyhlášky č.259/2008 Z.z. podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia. Pracovníci odboru HŽP ÚVZ SR ako členovia pracovnej skupiny pre novelizáciu uvedenej vyhlášky sa podieľali na príprave návrhu novely.

II. Analýza hygienickej problematiky v objektoch, v ktorých je vykonávaný štátny zdravotný dozor

Štátny zdravotný dozor vykonávajú regionálne úrady verejného zdravotníctva vo svojich územných obvodoch. Na Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky sa obracajú fyzické, právnické osoby aj súkromné osoby so žiadosťou o informáciu alebo odborné stanovisko s rozličnou problematikou. V oblasti hygienickej problematiky v objektoch, v ktorých je vykonávaný štátny zdravotný dozor boli vydávané stanoviská v mnohých sporných a zložitých otázkach, ako aj pri riešení sťažností, odvolaní a pri posudzovaní záväzných stanovísk regionálnych úradov.

• Zdravotnícke zariadenia

V roku 2013 sa riešil podnet vo veci ambulancie lekárskej služby prvej pomoci, ktorá je spoločná pre dospelých aj pre deti a dorast. Orgán verejného zdravotníctva pri dozore je povinný posúdiť, či priestory svojím priestorovo-dispozičným a stavebným riešením, vybavením a spôsobom osvetlenia a odvetrania jednotlivých miestností nevykazujú žiaden rozpor s požiadavkami súčasne platných právnych predpisov určených na ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia a sú v nich vytvorené predpoklady pre dodržiavanie riadneho

hygienicko-epidemiologického prevádzkového režimu. Žiadny všeobecne záväzný právny predpis určený na ochranu verejného zdravia (t.j. zákon NR SR č. 355/2007 Z. z. ako aj predpisy určené na jeho vykonanie) **n e z a k a z u j e** možnosť kumulácie funkcie LSPP pre deti a dospelých v rovnakom priestore a čase. Nezakazuje ju ani výnos č. 44/2008 Vest. MZ SR, čiastka 32-51 zo dňa 28.10. 2008 o minimálnych požiadavkách na personálne zabezpečenie a materiálno – technické vybavenie jednotlivých druhov zdravotníckych zariadení v znení neskorších predpisov (ktorý ale nie je všeobecne záväzným právnym predpisom upravujúcim ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, pretože nepatrí do sústavy zák. NR SR č.355/2007 Z. z. a nie je ani jeho vykonávacím predpisom). Po prvý raz požiadavky na priestorové a materiálno-technické vybavenie LSPP pre dospelých a LSPP pre deti a dorast upravil až výnos č. 41/2009, ktorým sa mení a dopĺňa výnos č. 44/2008 (uverejnený vo Vestníku MZ SR, čiastka 33-39 zo dňa 31. augusta 2009), a to síce osobitne, avšak nijako nevylučujú (nezakazujú) možnosť ich vzájomného priestorového zdieľania.

- **Zariadenia, v ktorých sa vykonávajú epidemiologicky závažné činnosti**

Nakoľko zariadenia starostlivosti o ľudské telo sú zaradené medzi zariadenia, v ktorých sa vykonávajú epidemiologicky závažné činnosti pri ktorých môže dôjsť k ohrozeniu zdravia zákazníkov i samotných pracovníkov a tiež k vzniku a šíreniu prenosných ochorení, je potrebné venovať im zvýšenú pozornosť.

V roku 2013 vypracovala pracovná skupina, ktorej členmi sú aj pracovníci odboru hygieny životného prostredia ÚVZ SR návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 554/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia starostlivosti o ľudské telo. Návrh vyhlášky bol vypracovaný z dôvodu potreby zapracovať nové poznatky získané z posudkovej činnosti a z výkonu štátneho zdravotného dozoru v prevádzkach solárií, ako aj o pôsobení a zaradení ultrafialového žiarenia do najvyššej kategórie karcinogenity (podľa Medzinárodnej agentúry pre výskum rakoviny - IARC). S nadobudnutím účinnosti normy STN EN 60335-2-27 od 1. marca 2011 sa tiež sprísnil limit pre žiariče používané v soláriách. Po vnútrorezortnom a medzirezortnom pripomienkovaní bol návrh vyhlášky pripravený na prejednanie v Komisii pre správne právo.

V problematike zariadení starostlivosti o ľudské telo bolo vypracované odborné usmernenie vo veci vykonávania činností samostatne zárobkovo činnou osobou a to v priestoroch, ktoré už boli uvedené do prevádzky súhlasným rozhodnutím príslušného orgánu verejného zdravotníctva. Ďalej bolo vypracované odborné stanovisko k sťažnosti vo veci prerušenia konania k návrhu na vydanie rozhodnutia na uvedenie priestorov masážneho salónu do prevádzky do doby odstránenia nedostatkov podania a technicko – prevádzkových nedostatkov zistených pri výkone ŠZD príslušným RÚVZ; odborné stanovisko k sťažnosti vo veci nadmerného zápachu z nechtových štúdií; stanovisko k odvolaniu vo veci uloženia pokuty za zistené opakované nedostatky v prevádzke holičstva – kaderníctva.

Počas roka bolo vydaných viacero stanovísk a informácií pre žiadateľov, ktorí uvažujú o zriadení prevádzok zariadení starostlivosti o ľudské telo, resp. ktorí ich majú už zriadené. Stanoviská sa týkali napr. vykonávania služby bez prevádzky, požiadaviek na vykonávanie služieb, ktoré predstavujú zdravotné výkony, ale sú vykonávané v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo, požiadaviek na uvedenie priestorov do prevádzky, potrebného vzdelania, požiadaviek na mikroklimatické parametre a priestorové vybavenie zariadení, predkladania certifikátov potrebných pri používaní prístrojov a pod.

- **Pohrebníctvo**

V roku 2013 Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky naďalej usmerňoval tak regionálne úrady verejného zdravotníctva, verejnosť, jednotlivé obce, prevádzkovateľov pohrebných služieb, prevádzkovateľov pohrebísk, aj zdravotnícke zariadenia vo veci správneho postupu pri nakladaní s mŕtvym v zmysle zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve. Boli vydávané stanoviská k otázkam prevádzkovania pohrebísk, k zákonnému postupu pri výkope hrobu. Najviac podnetov je v oblasti užívania ochranného pásma pohrebiska a možnosti stavať budovy v ochranných pásmach. Ďalšie stanovisko bolo vydané k exhumácii a medzinárodnému prevozu ľudských ostatkov.

V rámci posudzovania nových zámerov odbor vydával stanoviská rezortného orgánu v prípadoch rozširovania cintorínov, ako aj návrhov na výstavbu nových cintorínov. V jednom prípade bol posúdený zámer umiestnenia kremačnej pece vo Svätom Jure.

III. Poskytovanie informácií verejnosti

Verejnosť sa živo zaujíma o problémy súvisiace s hygienou prostredia v ktorom žije, pričom sa dožaduje riešenia mnohých problematických situácií, často i nad rámec možností a kompetencií orgánov verejného zdravotníctva. V takýchto situáciách sú žiadatelia usmernení na iný kompetentný orgán. Verejnosť sa tiež často informuje ohľadom kompetencií ÚVZ SR a RÚVZ v SR v súvislosti s posudkovou činnosťou a s výkonom štátneho zdravotného dozoru.

Odborná, či laická verejnosť svoj záujem o poskytnutie informácií adresuje zväčša telefonicky alebo elektronickou poštou (e-mailom). Ich zodpovedanie je takmer každodennou súčasťou činnosti pracovníkov odboru hygieny životného prostredia. V roku 2013 v zmysle zákona č. 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám boli poradenské služby poskytované verejnosti v rámci odboru písomnou a ústnou formou (telefonicky i osobne) prostredníctvom komunikačného odboru. Celkovo bolo na základe žiadosti verejnosti poskytnutých 257 písomných informácií. V prípade médií (TV Markíza, STV) boli poskytované priame rozhovory a vstupy v rámci reportáží. Informácie sa týkali rôznych hygienických problémov vyvolávajúcich obavy obyvateľstva, resp. jednotlivcov o svoje zdravie. Verejnosť i médiá sa zaujímalí aj o výsledky získané z realizácie národných a medzinárodných projektov.

Z tém, ktoré sú najčastejšie predmetom záujmu, možno spomenúť najmä problematiku hygieny bývania a vnútorného prostredia budov, environmentálneho hluku z rôznych zdrojov, ale aj škodlivosti rôznych chemických faktorov (ortuť v životnom prostredí, nebezpečné látky používané vo výrobkoch), výrobkov určených na styk s pitnou vodou, či problematika živočíšnych škodcov, odpadov a pod.

Pitná voda patrí k najčastejším témam informovania verejnosti. Zvýšený záujem verejnosti bol v roku 2013 tak, ako každý rok, zaznamenaný pri príležitosti Svetového dňa vody 22. marca (ďalej len „SDV“). Pracovníci OHŽP zabezpečili v spolupráci s OOFŽP pre širokú verejnosť bezplatné analýzy pitnej vody z individuálnych zdrojov, konzultácie k problematike pitnej vody a sprístupnenie získaných výsledkov. K najčastejším otázkam občanov patrili možnosti využitia vody zo studní na pitné účely a zdravotné riziká, vyplývajúce z používania pitnej vody, ktorá nespĺňa požiadavky na zdravotnú bezpečnosť. V rámci materiálu *Vyhodnotenie Svetového dňa vody 2013 - Medzinárodný rok vodnej spolupráce* boli spracované údaje o prebiehajúcich aktivitách ÚVZ SR a všetkých RÚVZ z príležitosti SDV, ako aj získané výsledky analýz pitnej vody zo studní v rámci celého Slovenska. Okrem toho pracovníci OHŽP pripravili materiály týkajúce sa Svetového dňa vody, ktoré boli zverejnené v médiách a na webových sídlach.

V apríli bol zverejnený *Aktuálny zoznam výnimiek na použitie vody, ktorá nespĺňa limity* a prehľad výnimiek, ktoré podľa § 17 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydali orgány verejného zdravotníctva v prípadoch, ak pitná voda nespĺňala limity ukazovateľov kvality pitnej vody stanovené nariadením vlády SR č. 354/2006 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu v znení nariadenia vlády SR č. 496/2010 Z. z..

Pracovníci OHŽP pravidelne počas celého roku vypracovávali posudky a poskytovali konzultácie k výsledkom analýz pitnej vody, ktoré boli vykonané v rámci platených služieb pre verejnosť. Ďalšie osobné, telefonické a elektronické dotazy laickej verejnosti sa týkali najmä požiadaviek na kvalitu pitnej vody, povinností prevádzkovateľov pri dodávaní vody a potreby a možnosti úprav pitnej vody. Časté boli aj otázky firiem a spoločností, ktoré vyrábajú a dodávajú výrobky a materiály, prichádzajúce do styku s pitnou vodou alebo chemické látky na úpravu pitnej vody na platné národné legislatívne požiadavky v tejto oblasti.

Prírodné a umelé kúpaliská a kvalita ich **vody na kúpanie** sú v centre záujmu verejnosti najmä v letnom období počas kúpacej sezóny. Pred zahájením kúpacej sezóny ÚVZ SR poskytol v apríli verejnosti prostredníctvom webového sídla ÚVZ SR na pripomienkovanie návrh *Zoznamu vôd určených na kúpanie (VUK) pre kúpaciu sezónu 2013*. Po zverejnení zoznamu nebola na ÚVZ SR doručená žiadna pripomienka. Definitívny zoznam VUK s návrhom 33 lokalít, ktoré boli pre kúpaciu sezónu 2013 zaradené aj do európskeho hodnotenia, bol zverejnený pred začiatkom kúpacej sezóny (15. jún) na webovom sídle ÚVZ SR a bol poskytnutý aj Európskej komisii. Pred začiatkom kúpacej sezóny boli aktualizované a zverejnené *Profily vôd určených na kúpanie*, ktoré predstavujú komplexný materiál o týchto najviac využívaných lokalitách v oblasti rekreačného kúpania pre verejnosť na Slovensku.

Pre verejnosť bol pred začiatkom sezóny pripravený v spolupráci s Odborom hygieny detí a mládeže a Odborom epidemiológie aj materiál „*Čo by ste mali vedieť o kúpaliskách*“. Materiál obsahuje okrem všeobecných údajoch o prírodných a umelých kúpaliskách a prírodných vodných plochách, využívaných na kúpanie, aj prehľad požiadaviek na prevádzkované zariadenia, informácie o zdravotných rizikách, možných ochoreniach a zásady kúpania a pobytu na kúpaliskách so zameraním na deti.

Pred začiatkom kúpacej sezóny bol v spolupráci s MŽP SR, SAŽP a VÚVH vypracovaný tzv. *Plážového profilu* - návrhu informačnej tabule vôd určených na kúpanie pre verejnosť, ktorá má byť dostupná v blízkosti vody na kúpanie a má obsahovať základné informácie (identifikačné údaje lokality, kontakt na zodpovedné inštitúcie prípadne prevádzkovateľa, údaje o množstve zrážok, priemerných teplotách, zdrojoch znečistenia atď.) o vode na kúpanie a údaje o kvalite vody.

Na začiatku kúpacej sezóny bola poskytnutá médiám a verejnosti *Pripravenosť prírodných a umelých kúpalísk na kúpaciu sezónu 2013*, ktorá hodnotila predsezónnu situáciu na všetkých rekreačných lokalitách, využívaných na kúpanie na Slovensku. Na začiatku júla bola zverejnená *Správa z cieľového štátneho zdravotného dozoru zameraného na kvalitu vody na kúpanie na kúpaliskách*, ktorá zhrnula výsledky cieľového štátneho zdravotného dozoru vykonaného na sezónnych umelých kúpaliskách v termíne 24.6.2013 – 4.7.2013. Z hľadiska plnenia požiadaviek na kvalitu vody na kúpanie sa cieľový dozor a odbery vzoriek vody na kúpanie vykonali najmä v oddychových, neplaveckých a detských bazénoch. Počas kúpacej sezóny 2013 (od 15. júna do 15. septembra) pracovníci OHŽP pravidelne v týždňových intervaloch vždy pred víkendom spracovávali prostredníctvom *Informačného systému o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie* informácie z jednotlivých RÚVZ a sprístupňovali verejnosti *Aktualizácia stavu prírodných a umelých kúpalísk počas kúpacej sezóny 2013* za

uplynulý týždeň. Dôraz sa kládol na poskytnutie informácií o nevyhovujúcej kvalite vody na kúpanie, zistených nedostatkoch pri prevádzkovaní kúpalísk a vydaných zákazoch kúpania.

Na základe žiadosti mediálneho odboru ÚVZ SR poskytovali pracovníci OHZP počas kúpacej sezóny okamžité informácie a príspevky, zamerané najmä na spôsob a rozsah kontroly kvality vody na kúpanie, zdravotné riziká pri využívaní nevyhovujúcich vodných útvarov na kúpanie a aktuálne informácie o stave kúpalísk, ktoré slúžili ako podklady pre printové a elektronické médiá. Elektronické aj telefonické dotazy verejnosti sa najčastejšie týkali kvality vody na kúpanie na konkrétnych lokalitách. Podnety, týkajúce sa jednotlivých kúpalísk boli riešené v spolupráci s miestne príslušnými RÚVZ.

Po ukončení kúpacej sezóny a spracovaní celoslovenských údajov bola zverejnená národná *Správa o sledovaní hygienickej situácie na prírodných vodných plochách a umelých kúpaliskách počas kúpacej sezóny 2013* a *Správa Slovenskej republiky o kvalite vôd určených na kúpanie v roku 2013* pre Európsku komisiu.

V decembri bol na webovom sídle ÚVZ SR zverejnený materiál, ktorý vzala na vedomie vláda SR, Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR – *Informácia o plnení národných cieľov*“. Materiál informuje o plnení národných cieľov SR, stanovených v oblasti vody a zdravia v rokoch 2012 a 2013.

V oblasti kvality vnútorného prostredia budov sa otázky týkali najmä prítomnosti vlhkosti a s ním súvisiaceho výskytu plesní v byte a ich vplyvu na zdravie, povinnosti a spôsobu likvidácie ploštíc v byte, šírenia zápachu, účinkov rôznych chemických látok na verejné zdravie (najmä prchavých organických látok – benzén, toluén, formaldehyd), mikroklimatických parametrov a v menšej miere aj v problematike vonkajšieho ovzdušia najmä vzhľadom k šíreniu zápachu z chovu domácich zvierat, problematiky prachových častíc atď.

Viacero dotazov bolo riešených v problematike týkajúcej sa zariadení starostlivosti o ľudské telo (napr. vykonávanie služby mimo prevádzkarne, legislatívnych požiadaviek pri otvorení a prevádzkovaní zariadení, požiadaviek na výkon ŠZD, na uvedenie priestorov do prevádzky, potrebného vzdelania, na mikroklimatické parametre zariadení, atď.).

Poradňa environmentálneho zdravia zriadená na ÚVZ SR pokračovala v poskytovaní poradenstva širokej verejnosti v rôznych oblastiach environmentálneho zdravia.

V oblasti pohrebníctva boli informovaní žiadatelia a obce o správnom postupe pri výkopoch hrobov, o tlecej dobe, o ochranných pásmach pohrebiska, o očkovaní prevádzkovateľov pohrebných služieb, o odbornej príprave a odbornej spôsobilosti v tejto oblasti, o exhumáciách, nebezpečných chorobách, o nakladaní s ľudskými pozostatkami ako aj o pochovávaní ľudských plodov. Pre časopis Slovenské pohrebníctvo boli pripravené informácie o sťažnostiach na prevádzkovateľov pohrebných služieb. Pre jednotlivé médiá boli vypracované odpovede napríklad na otázku možnosti ponechania mŕtveho bez pochovania v súkromí a pod.

Mnoho otázok sa týkalo problematiky ochrany pred hlukom, o možnosti merania hluku, o legislatíve a limitoch hladín hluku v životnom prostredí, o stavebnom hluku, o hluku počas festivalov a krátkodobom pôsobení hluku, o hluku z klimatizačných zariadení.

Ďalšie oblasti poskytovania informácií:

- problematika telovýchovných, ubytovacích aj zdravotníckych zariadení
- nadmerný výskyt komárov, hlodavcov a holubov a s tým súvisiaca potreba celoplošnej preventívnej deratizácie
- hygienické požiadavky na predaj výrobkov second hand
- skládkovanie odpadu, umiestnenie stanovišť s kontajnermi na odpad pri obytných domoch

- problematika súvisiaca s hodnotením dopadov na zdravie a iné.

Pre rakúske veľvyslanectvo boli poskytnuté informácie o postupe orgánov verejného zdravotníctva v SR v prípade záujmu podnikateľov z Rakúska vyvíjať aktivity na území Slovenska.

V zmysle zákona č. 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám boli poradenské služby poskytované verejnosti v rámci odboru písomnou a ústnou formou (telefonicky i osobne) prostredníctvom komunikačného odboru. Celkovo bolo na základe žiadosti verejnosti poskytnutých 124 písomných informácií.

IV. Ďalšie činnosti odboru

1. Uplatňovanie procesu Hodnotenia dopadov na zdravie (HIA) v praxi

V oblasti hodnotenia dopadov na verejné zdravie boli aktivity v rámci odboru v roku 2013 zamerané dvomi smermi a to na uplatňovanie HIA v praxi v zmysle platnej legislatívy vrátane prípravy návrhu novej vyhlášky o HIA a na edukáciu pracovníkov RÚVZ v rámci projektu Vzdelávanie. Pracovná skupina pre vypracovanie návrhu vyhlášky vypracovala návrh vyhlášky, ktorá bola na viacerých stretnutiach s Ministerstvom životného prostredia SR, odborom pre EIA konzultovaná a upravovaná v zmysle ich pripomienok tak, aby boli odstránené prípadné nedorozumenia pri legislatívnom konaní. Začatie schvaľovacieho procesu však závisí od procesu novelizácie zákona 355/2007 Z. z. vzhľadom na nutnosť zapracovania ustanovenia pre vydanie vyhlášky. Legislatívny proces novelizácie zákona však doposiaľ nebol ukončený, preto sa legislatívny proces vydania vyhlášky presúva na rok 2014.

Ďalšia oblasť týkajúca sa činností v oblasti HIA je skúšanie odbornosti pre hodnotenie dopadov na verejné zdravie. V roku 2013 členovia skúšobnej komisie preskúšali s pozitívnym výsledkom 4 osoby, ktoré následne obdržali príslušné osvedčenie.

2. Programy a projekty

- **Akčného plánu pre prostredie a zdravie SR IV. (NEHAP IV)**

Vláda SR uznesením č. 10 zo dňa 11. januára 2012 schválila Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky IV.

V roku 2013 bola pripravená Národná správa o stave implementácie NEHAP IV, ktorá bola 8. januára 2014 vládou SR vzatá na vedomie.

- **Národný Informačný systém životného prostredia a zdravia ENHIS**

Vybudovať informačný systém ENHIS (Environment and Health Information System) založený na indikátoroch životného prostredia a zdravia, ktoré čo najlepšie vystihnú environmentálne zdravie v Európe bolo úlohou, ktorá vyplynula zo 4. Ministerskej konferencie o životnom prostredí a zdraví v Budapešti v roku 2004. Na 5. Ministerskej konferencii o životnom prostredí a zdraví v Parme v roku 2010 sa potvrdila potreba podporovať tento informačný systém a jeho budovanie v jednotlivých krajinách na národnej resp. regionálnej úrovni. ENHIS má slúžiť ako jeden zo zdrojov relevantných údajov o zdravotnom stave populácie vo väzbe na životné prostredie, ktoré budú východiskom pre tvorbu a formuláciu politík a programov v oblasti environmentálneho zdravia, a teda vedúcich ku globálnej ochrane verejného zdravia.

Od roku 2010 je ENHIS implementovaný na Slovensku aj na národnej a regionálnej úrovni. Spracovanie indikátorov na regionálnej úrovni umožní porovnanie zdravotnej situácie medzi jednotlivými krajinami, okresmi prípadne obcami v SR.

Vzhľadom na to, že prioritou pre environmentálnu zdravotnú politiku je detská populácia, boli prednostne vybrané indikátory pre analýzu zdravotného stavu tejto skupiny populácie v SR pomocou metodológie ENHIS. Doteraz boli spracované nasledovné indikátory:

- Úmrtnosť detí a mládeže spôsobená neúmyselnými úrazmi (pády, utopenia, požiare a otravy) na regionálnej úrovni,
- Preskúmanie koncepcií postupov na redukciiu a prevenciu neúmyselných úrazov detí a mládeže spôsobených pádmi, topením, otravami, požiarimi a dusením,
- Úmrtnosť detí a mladistvých spôsobená dopravnými nehodami v Slovenskej republike a v kontexte EÚ,
- Vystavenie detí znečistenému vonkajšiemu ovzdušiu (PM₁₀ a PM_{2,5}).
- Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou vo vzťahu k výskytu infekčných ochorení prenosných pitnou vodou v SR,
- Koncepcia na redukciiu vystavenia detí pasívnemu fajčeniu,
- Dojčenská úmrtnosť na ochorenia dýchacích ciest,
- Výskyt melanómu v Slovenskej republike v kontexte EÚ.

Ich spracovanie prebehlo podľa metodiky ENHIS, formou tzv. factsheet a sú uverejnené na webovej stránke ÚVZ SR.

- ***Ludský biomonitring – sledovanie záťažže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí***

V prvej polovici roka 2013 sa uskutočnili stretnutia zainteresovaných osôb z jednotlivých odborov ÚVZ SR a RÚVZ v Banskej Bystrici (OHŽP, PPL a OFŽPP), na ktorých boli prebraté postupy a prediskutované potreby tak terénnych ako i laboratórných zložiek pre realizáciu projektu. Bol prejednaný rámcový harmonogram prác vrátane školenia pracovníkov pre terénnu prácu (vyplňanie dotazníkov, odber vzoriek biologického materiálu, ...). Počas roka prebiehala úprava štandardných operačných protokolov vypracovaných v rámci projektu Democophes v kontexte so zámermi a cieľmi projektu HBM. Vzhľadom na to, že realizácia projektu je závislá od finančných prostriedkov, ktoré boli v roku 2013 značne limitované, boli jednotlivé etapy plnenia projektu prehodnotené a posunuté na rok 2014, resp. 2015.

- ***Sledovanie vplyvu škodlivých látok vo vnútornom ovzduší škôl na zdravie detí v rôznych regiónoch Slovenska***

Medzioborová úloha na plnení ktorej sa podieľa odbor hygieny životného prostredia, odbor hygieny detí a mládeže a odbor objektivizácie faktorov životného prostredia.

Zámerom tejto úlohy je zúročenie personálnych a technických kapacít a skúseností získaných realizáciou medzinárodných projektov SEARCH a SINPHONIE pri sledovaní kvality vnútorného prostredia základných škôl v rôznych regiónoch Slovenska ako nástroja pre overovanie a ďalšie rozvíjanie environmentálno-zdravotných indikátorov špecificky určených na zisťovanie pokroku pri plnení CEHAPE.

V roku 2013 sa vypracoval pilotný projekt zameraný na sledovanie kvality ovzdušia v slovenských školách. Na základe podkladov a odporúčaní SZO bola preložená metodika, dotazníky, ktoré sú súčasťou projektu. Vytvorila sa riadiaca jednotka pre koordinovanie projektu, vybrali sa RÚVZ v rámci krajov, vytypovali sa školy. Dňa 10. 12. 2013 na Úrade verejného zdravotníctva SR sa uskutočnilo pracovné stretnutie k metodike projektu na ktorom sa zúčastnili zástupcovia krajských RÚVZ v SR. V rokoch 2014-2015 bude projekt pokračovať v terénnej časti na školách a to vyplňaním dotazníkov a meraním chemických faktorov vo vnútornom prostredí škôl prístrojovou technikou.

- ***TACTICS (Tools to Address Childhood Trauma, Injury and Child Safety)***

Do medzinárodného projektu realizovaného súčasne v 34 krajinách Európy, riadenou Európskou alianciou pre bezpečnosť detí a podporovanou EK je Slovensko zapojené prostredníctvom OHŽP ÚVZ SR od r.2011. V rámci aktivít v roku 2013 prispieval odbor podkladmi a informáciami o bezpečnosti detí a mladých ľudí v SR pre spracovanie a zverejnenie správy „Európske fakty a správa o globálnom stave bezpečnosti cestnej premávky 2013. Pre zber údajov za SR boli kontaktované osoby z rôznych oblastí, ktorí sa zaoberajú danou problematikou zo svojho pohľadu resp. v rámci svojich kompetencií, tieto čiastkové údaje boli spracované podľa metodiky TACTICS a zasielané riadiacej jednotke do UK. Taktiež boli zhromažďované a verifikované údaje o úmyselných úrazoch detí a mladých ľudí pre potreby vypracovania národného profilu Slovenska. Podľa pôvodného zámeru projektu a tiež podľa plánu úloh MZ SR a vlády SR bol vypracovaný materiál „Analýza stavu úrazovosti detí a mládeže v SR“, ktorý prešiel medzirezortným pripomienkovým konaním a bol predložený do úradu vlády SR. Predpokladá sa, že po prejednaní tohto materiálu vo vláde sa pristúpi k vypracovaniu Akčného plánu pre bezpečnosť detí na Slovensku.

- ***Zmapovanie aktuálneho stavu výskytu reziduálnych pesticídnych látok v pitných vodách***

Gestorom projektu je NRC pre pitnú vodu na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Pracovníci OHŽP, ktoré patrí k riešiteľským pracoviskám projektu, riešili možnosti vykonávania laboratórnych skúšok na prítomnosť nových reziduí pesticídnych látok v spolupráci s odborom OOFŽP ÚVZ SR: Priebežne bola problematika konzultovaná s gestorom projektu a s RÚVZ, ktoré majú podozrenie na prítomnosť pesticídov na svojom území ako aj s ďalšími inštitúciami, ktoré sa problematikou pesticídov zaoberajú (VÚVH).

- ***Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie***

Gestorom projektu je OOFŽP ÚVZ SR. V rámci projektu sa počas roka 2013 realizovali skúšobné prevádzky 2 verejných vodovodov: *Skupinový verejný vodovod - Záhorský, časť Sološnica* a miestny verejný vodovod *Gabčíkovo*. Pracovníci odboru sa zúčastňovali v spolupráci s odborom OOFŽP počas celého roku pravidelných mesačných odberov vzoriek pitnej vody v Sološnici a Gabčíkove, ktoré boli zamerané na monitoring skúšobnej prevádzky vodovodov. Odbery boli realizované spoločne s prevádzkovateľom; zisťovala sa najmä biologická a mikrobiologická kvalita pitnej vody a prítomnosť vedľajších produktov dezinfekcie. V rámci projektu počas roka prebehali konzultácie a pracovné stretnutia.

- ***Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike***

V rámci projektu zameraného na zlepšenie procesu vzdelávania zamestnancov regionálnych úradov verejného zdravotníctva na Slovensku pracovníci odboru hygieny životného prostredia zabezpečovali prednáškovú činnosť k vzdelávacím modulom „Problematika pitnej vody a vody na kúpanie“ a „Aktuálna problematika hygieny životného prostredia“ s cieľom rozšíriť vedomosti a znalosti poslucháčov o v súčasnosti najaktuálnejších otázkach environmentálnej hygieny, medzi ktoré okrem iného patrí aj problematika kvality pitnej vody a vôd určených na kúpanie, kvality vnútorného ovzdušia budov, klimatických zmien, ochrany zdravia pri povodňových situáciách, vplyvu dopravy na ľudské zdravie, zariadení starostlivosti o ľudské telo, solárií a pod.

Koncom roka 2013 gestori vzdelávacích modulov zabezpečili aktualizáciu podkladov k vzdelávacím materiálom, ktoré sú využité pri tvorbe e-learningového vzdelávacieho portálu.

3. Mimoriadne udalosti

K mimoriadnym situáciám pri zásobovaní pitnou vodou dochádzalo najmä v dôsledku výskytu extrémnych situácií, akými boli rozsiahle povodne, ktoré postihli na prelome mája a júna 2013 nielen Slovensko, ale aj okolité štáty. Zaplavenie vodných zdrojov pre hlavné mesto Bratislavu, ale aj ďalšie okresy na južnom Slovensku (napr. Levice, Nitra, Zlaté Moravce, Komárno, Vranov nad Topľou) si vyžiadalo zmeny v zásobovaní a využívaní prevádzkovaných vodných zdrojov, nariadenie zákazu používania kontaminovanej pitnej vody a núdzové zásobovanie obyvateľstva. Pracovníci odboru monitorovali vývoj povodňovej situácie v postihnutých oblastiach, konzultovali situáciu s dotknutými RÚVZ, spracúvali hlásenia a poskytovali verejnosti a médiám informácie o vývoji situácie a opatreniach na ochranu zdravia. Ďalšie mimoriadne situácie pri zásobovaní pitnou vodou boli zaznamenané počas roka zaznamenané napr. v súvislosti s nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody v Sereďi a haváriou na diaľkovode Gabčíkovo.

Pracovníci odboru tiež monitorovali a konzultovali situáciu v prípade výskytu mimoriadnych situácií pri využívaní vôd na kúpanie. V súvislosti s 3. stupňom povodňovej aktivity na rieke Dunaj a zaplavením Šulianskeho jazera bol RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede vydaný zákaz kúpania vo vode určenej na kúpanie. Zákaz kúpania a následné odporúčanie nekúpať sa bolo v platnosti pre celú kúpaciu sezónu. Problematická bola prevádzka PK Jazero v Košiciach a nevyhovujúcu kvalitu vody na kúpanie mali aj niektoré prírodné vodné plochy, ktoré sú využívané na kúpanie neorganizovane napr. VN Duchovka, VN Lipovina – Bátovce.

Od 23. kalendárneho týždňa až po 27. kalendárny týždeň boli vypracované informácie o mimoriadnych epidemiologických situáciách a výskyte havarijných a iných mimoriadnych situácií v SR v časti Životné a pracovné prostredie a uverejnené na internetovej stránke ÚVZ SR. Pracovníci RÚVZ a ÚVZ SR monitorovali vývoj povodňovej situácie v postihnutých oblastiach a zúčastňovali sa zasadnutí krízových štábov a zasadnutí protipovodňových komisií obvodných úradov životného prostredia a ústrednej povodňovej komisie.

Vzhľadom na očakávaný výskyt komárov v oblastiach postihnutých povodňami na Slovensku Úrad verejného zdravotníctva SR vyzval regionálne úrady na zabezpečenie monitoringu zvýšeného výskytu komárov na povodňami postihnutých územiach. Situácia vo výskyte komárov bola monitorovaná v oblastiach postihnutých povodňou za účelom odborného zhodnotenia a návrhu ďalšieho postupu.

V priebehu roka 2013 boli vypracované správy o vyhodnocovaní výdavkov vynaložených na činnosť regionálnych úradov verejného zdravotníctva súvisiacu so záplavami spôsobenými povodňou. Tieto správy boli vypracované v máji, v júli a v decembri v zmysle zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami, pričom celkové výdavky boli v sume viac ako 41 000 eur.

4. Legislatíva

Pracovníci odboru hygieny životného prostredia sa v roku 2013 podieľali na príprave nasledovných právnych predpisov:

- *Zákon č. 74/2013 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“)*

Návrh novely zákona č. 355/2007 Z. z. sa začal pripravovať na základe poslaneckého návrhu na začiatku roka 2013. Cieľom predloženého poslaneckého návrhu bolo zvýšiť

bezpečnosť kúpania a plávania prostredníctvom úpravy počtu plavčiek na umelých kúpaliskách. Novelou zákona č. 355/2007 Z. z. bol na základe typu bazénu (plavecký alebo neplavecký) príp. dĺžky bazénu striktno stanovený minimálny počet plavčiek, ktorých musí prevádzkovateľ umelého kúpaliska zabezpečiť pre vykonávanie stáleho dozoru nad kúpajúcimi sa (za plavecký bazén sa považuje bazén s hĺbkou nad 1,3 m). Okrem toho bolo stanovené, že aspoň jeden plavčík musí vykonávať stály dohľad pri dopade atrakcií. Novela zákona č. 355/2007 Z. z. po uverejnení v zbierke zákonov nadobudla účinnosť dňa 1.6.2013.

- *Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 397/2013 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie (ďalej len „vyhláška č. 309/2012 Z. z.“)*

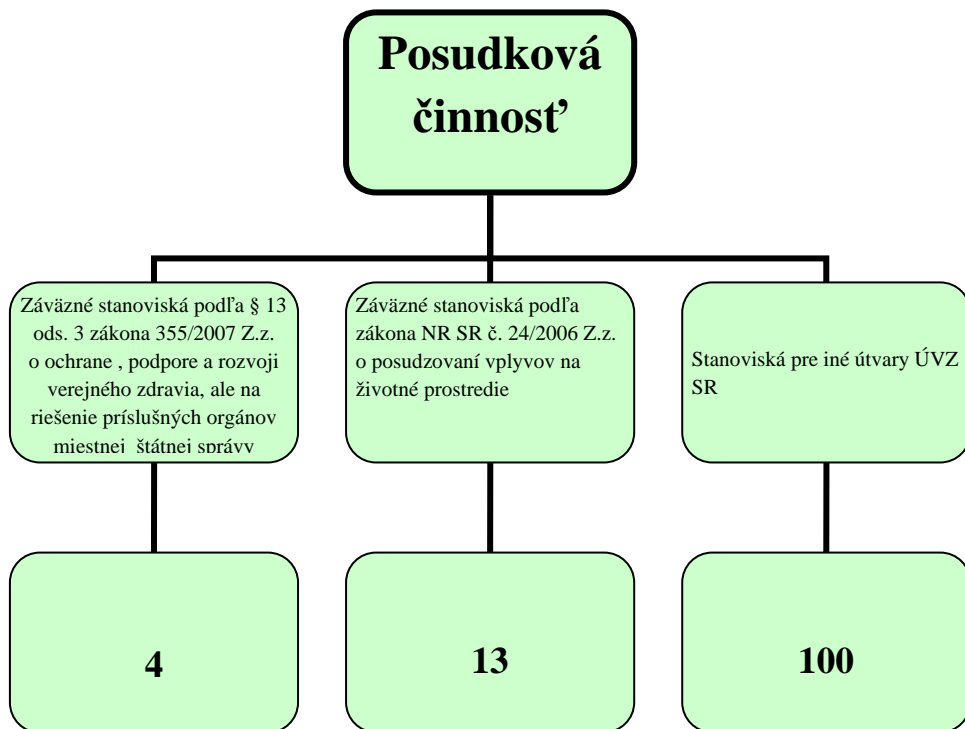
Návrh vyhlášky upravil prílohy platnej vyhlášky č. 309/2012 Z. z. v súvislosti s neformálnou pripomienkou Európskej komisie k transpozícii *Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES z 15. februára 2006 o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa zrušuje smernica 76/160/EHS*. Pripomienka bola doručená na ÚVZ SR vo februári. Okrem zohľadnenia pripomienky, ktorá sa týkala odberu doplňujúcich vzoriek v prípade krátkodobého znečistenia vody určenej na kúpanie, bola upravená problematika monitorovania premnoženia cyanobaktérií v nadväznosti na nové slovenské technické normy a poznatky v tejto oblasti. Vyhláška č. 309/2012 Z. z. sa zaoberá výlučne problematikou vôd určených na kúpanie. Návrh novely do národnej legislatívy úplne transponoval horeuvedenú európsku smernicu a jednoznačne tak stanovil požiadavky na monitorovanie a hodnotenie kvality ich vody na kúpanie a povinnosti pri vypracovaní tzv. Profilov vôd určených na kúpanie. Novela vyhlášky č. 309/2012 Z. z. po uverejnení v zbierke zákonov nadobudla účinnosť dňa 1.1.2014.

- *Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 554/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia starostlivosti o ľudské telo.*

Návrh vyhlášky bol vypracovaný z dôvodu potreby zapracovať nové poznatky získané z posudkovej činnosti a z výkonu štátneho zdravotného dozoru v prevádzkach solárií, ako aj o pôsobení a zaradení ultrafialového žiarenia do najvyššej kategórie karcinogenity (podľa Medzinárodnej agentúry pre výskum rakoviny - IARC). S nadobudnutím účinnosti normy STN EN 60335-2-27 od 1. marca 2011 sa tiež sprísnil limit pre žiariče používané v soláriách. Závety epidemiologických štúdií potvrdili, že používanie solárií spolu s expozíciou slnečnému žiareniu má významnú úlohu v náraste melanómu kože, pričom používanie solárií pred tridsiatym rokom života súvisí so 75% nárastom vzniku melanómu kože. Svetová zdravotnícka organizácia tiež upozornila na skutočnosť, že dodatková expozícia ultrafialovému žiareniu v soláriách je nežiaduca a je potrebné účinne ju regulovať. Preto vyzýva národné vlády na prijatie legislatívnych nástrojov na reguláciu používania solárií.

Pracovníci odboru sa vyjadrovali v rámci medzirezortného pripomienkového konania k návrhom predpisov a materiálom iných rezortov.

5. Posudková činnosť

6. Stanoviská k materiálom predkladaných na rokovanie vlády, NR SR a iných ústredných orgánov

7. Pracovné skupiny a komisie

Pracovníci OHŽP v priebehu roka 2013 vykonávali aktívnu činnosť zastupovaním rezortu v nasledovných medzirezortných komisiách a pracovných skupinách:

Na národnej úrovni:

- Pracovná skupina na vypracovanie návrhu na riešenie Stratégie pre redukciiu prachových častíc PM₁₀.
- Pracovná skupina na riešenie problematiky týkajúcej sa zariadení starostlivosti o ľudské telo
- Pracovná skupina pre problematiku klimatických zmien a ich vplyvu na zdravie
- Pracovná skupina pre prípravu Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy
- Medzirezortná pracovná skupina v rámci Komisie pre koordináciu politiky zmeny klímy
- Medzirezortná pracovná skupina pre implementáciu NEHAP/CEHAP
- Pracovná skupina pre problematiku hodnotenia dopadov na zdravie HIA
- Skúšobná komisia pre odbornú spôsobilosť pre hodnotenie dopadov na verejné zdravie
- Skúšobná komisia pre odbornú spôsobilosť pre hodnotenie zdravotných rizík
- Národný koordinačný výbor pre prevenciu detských úrazov
- Poradný zbor hlavnej odborníčky pre odbor HŽP HH SR
- Expertná skupina národnej infraštruktúry pre priestorové informácie (NIPI / INSPIRE),
- Medzirezortná pracovná skupina k problematike ortuti,
- Medzirezortná pracovná skupina pre prípravu Stratégie rozvoja elektromobility

Na medzinárodnej úrovni:

- Task Force on Indicators and Reporting k Protokolu o vode a zdraví ,
- Drinking water Committee k smernici o pitnej vode 98/83/ES,
- Bathing water reports k smernici o vodách na kúpanie 2006/7/ES,
- Pracovná skupina Voda a zdravie (Working group on Water and health) k Protokolu o vode a zdraví
- Pracovná skupina EIONET – NRC Noise (EEA)
- Pracovná skupina EIONET - NRC Environment and Health
- Pracovná skupina Európskej komisie pre problematiku environmentálneho hluku
- Konzultačná skupina Environment and Health pri DG Environment
- WHO/Task Force for environment and health
- Pracovná skupina EIONET – EEA – NFP pre Environmentálne zdravie
- Zmiešaná Slovensko – Maďarská komisia pre životné prostredie, Pracovná skupina pre otázky hygieny životného prostredia

8. Pracovné cesty

Pracovníci OHŽP sa zúčastnili rôznych domácich a zahraničných konferencií a seminárov, pracovných ciest, kde prezentovali svoju činnosť a odborné vedomosti.

Zahraničné pracovné cesty:

- Pracovná skupina k smernici 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu, 29.1.2013, Brusel
- Pracovná skupina Nastavenie cieľov a reportovanie k Protokolu o vode a zdraví, 12. – 14.2.2013, Ženeva
- Pracovná skupina Voda a zdravie k Protokolu o vode a zdraví, 3. – 4.7.2013, Ženeva
- Pracovná skupina k smernici 2006/7/ES o kvalite vody určenej na kúpanie, 1.10.2013, Brusel
- Pracovná skupina k smernici 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu, 19.11.2013, Brusel
- Stretnutie zmluvných strán Protokolu o vode a zdraví, 25. – 27.11.2013, Oslo
- Meeting of the Noise Committee pursuant to Article 13 (1) of Directive 2002/49/EC + meeting of the Noise Expert Group, 22.1.2013, Brusel, Belgicko
- Meeting of the Noise Committee pursuant to Article 13 (1) of Directive 2002/49/EC, 4.6.2013, Brusel, Belgicko,
- Meeting of the closing event SEARCH II and SINPHONIE – Clean air and healthy environment for children, 5.-7.6.2013, Brusel, Belgicko
- WHO meeting „Greening Health Systems“, 26.-28.8.2013, Bonn, Nemecko
- Annual EIONET meeting of the NRC for Noise, Barcelona, Španielsko, 25.-27.9.2013
- 5th EIONET meeting of the NRC for Environment and Health, 22.-23.10.2013, Kodaň, Dánsko
- Meeting of the Noise Committee pursuant to Article 13 (1) of Directive 2002/49/EC + 3rd meeting of the Noise Expert Group, 3.12.2013, Brusel, Belgicko
- WHO meeting on human biomonitoring, 17-19.2013, Bonn, Nemecko
- Third meeting of the European Environment and Health Task Force (EHTF), 10-11.2013, Brusel, Belgicko

Domáce pracovné cesty:

- Pracovná porada regionálnych hygienikov úradov verejného zdravotníctva, 23.– 24.4.2013, Valčianska dolina
- Koordinačná porada autorizovaných osôb a osvedčovacieho miesta s MDVRR SR, 23.4.2013, MDVRR SR Bratislava
- Dni NRC pre ekotoxikológiu, 24.4.2013, ÚVZ SR Bratislava
- Pracovné stretnutie členov poradného zboru HH SR pre odbor HŽP, 25.4.2013, RÚVZ Banská Bystrica
- 24. celoslovenská pracovná porada vedúcich odborov a oddelení hygieny životného prostredia a zdravia ÚVZ SR a RÚVZ v SR, 27. - 28.5.2013, Bratislava
- Koordinačná porada autorizovaných osôb a osvedčovacieho miesta s MDVRR SR, 9.7.2013, MDVRR SR Bratislava
- Pracovná porada regionálnych hygienikov RÚVZ v SR, 11.7.2013, Sliač – Sielnica
- Pracovné stretnutie Reporting Voda 2014, 15.11.2013, MŽP SR Bratislava
- Problémy ochrany podzemných vôd (odborný seminár), 5.12.2013, VÚVH Bratislava
- Dni NRC pre ekotoxikológiu, 18.11.2013, ÚVZ SR Bratislava
- Pracovné stretnutie k projektu Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie, 21.11. 2013, ÚVZ SR Bratislava
- Zdravotné zabezpečenie pitnej vody 2013 (konferencia s medzinárodnou účasťou), 9. – 10.4.2013, Banská Bystrica

- Pitná voda (konferencia s medzinárodnou účasťou), 8. – 10.10.2013, Trenčianske Teplice
- Bezpečnosť dodávky pitnej vody – výzva pre Dunajský región (konferencia s medzinárodnou účasťou), 16. – 17.12.2013, Bratislava
- Medzinárodná konferencia „INDOOR CLIMATE of BUILDINGS 2013“, 1.12.2013 – 3.12.2013, Štrbské pleso – Vysoké Tatry
- 15. konferencia „Vetranie a klimatizácia 2013“, Navrhovanie a prevádzkovanie vetracích a klimatizačných zariadení pre optimalizáciu vnútorného prostredia, 25.– 26.9.2013, Tatranská Lomnica
- Pracovná porada regionálnych hygienikov RÚVZ v sídle krajov, Turčianske Teplice, 31.1. – 1.2.2013
- Ľudský biomonitoring – výsledky projektu DEMOCOPHES (národný workshop), 6.2.2013, Bratislava
- Pracovné stretnutie národných centier siete EIONET (NRC Environment and Health, NRC Noise), 15.5.2013, Zvolen
- Akustika a vibrácie (konferencia), 10.-11.6.2013, Kočovce
- Zasadnutie expertnej skupiny pre NIPI, 12.6.2013, Banská Bystrica
- Konferencia „Životné podmienky a zdravie“, 23. – 24. 9. 2013, Nový Smokovec
- Stretnutie Slovensko-maďarskej zmiešanej komisie - pracovnej skupiny pre životné prostredie a zdravie, 18.10.2013, Komárno
- Pracovná porada regionálnych hygienikov RÚVZ v SR, 5.–6.12.2013, Trenčianske Teplice
- Pracovné stretnutie „Sledovanie vplyvu škodlivých látok vo vnútornom ovzduší škôl na zdravie detí v rôznych regiónoch Slovenska“, 10. 12. 2013, ÚVZ SR
- Pracovné stretnutie k Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, 2.10.2013
- Pracovné stretnutie k Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy , 24. 9. 2013, Úrad vlády SR, Bratislava
- Stretnutie pracovnej skupiny pre prípravu Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, 17.1.2013, MZP SR, Bratislava
- Konferencia „Hodnotenie kvality prostredia 2013“, Herľany, 23.-24. 10. 2013
- Vedecká konferencia „Manažment povodí a povodňových rizík 2013“, Bratislava, 11.-13. 12. 2013

Odbor hygieny životného prostredia ÚVZ SR zorganizoval v dňoch 27.-28.5.2013 v spolupráci s Vodárenským múzeom v Bratislave v poradí 24. celoslovenskú poradu odborov a oddelení hygieny životného prostredia ÚVZ SR a RÚVZ v SR. Program porady bol zameraný na vzájomné informovanie o pripravovaných a prebiehajúcich aktivitách odboru (príprava legislatívnych predpisov, riešenie programov a projektov) a prediskutovanie aktuálnych tém z oblasti hygieny životného prostredia. Súčasťou programu porady bola aj prehliadka vybraných objektov Bratislavskej vodárenskej spoločnosti, v ktorých sa nachádzajú zdroje pitnej vody v bratislavskom regióne a technológie na jej úpravu spojená s odbornou prezentáciou.

Dňa 18.10.2013 pripravil odbor hygieny životného prostredia v spolupráci s RÚVZ so sídlom v Komárne pravidelné stretnutie zástupcov pracovnej skupiny Slovensko-maďarskej zmiešanej komisie pre problematiku hygieny životného prostredia, na ktorom so zástupcami Inštitútu pre environmentálne zdravie v Maďarsku prerokoval aktuálne otázky a námety na vzájomnú spoluprácu v oblasti rozvíjania a prípravy indikátorov životného prostredia a zdravia ako aj spoluprácu pri publikovaní výsledkov projektu DEMOCOPHES zameraného na problematiku ľudského biomonitoringu.

V roku 2013 bola v rámci metodických kontrol RÚVZ pracovníkmi ÚVZSR vykonaná kontrola činnosti na pracovisku odboru hygieny životného prostredia RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Vykonaná bola aj mimoriadna kontrola činnosti RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne za účelom prešetrenia podnetu súvisiaceho so štátnym zdravotným dozorom v mestskej plavárni v Dolnom Kubíne.

9. Činnosť OHŽP za rok 2013

Stanoviská	97
Rozhodnutie – Záväzné stanoviská	37
Informácie	257
Sťažnosti a čiastkové posudky	131
Vypracovanie posudkov k laboratórnym protokolom k rozborom pitnej vody	130

Odbor preventívneho pracovného lekárstva

1. Legislatívne úlohy

Zabezpečovanie legislatívneho procesu schvaľovania

- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Nariadenie vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci – transpozícia smernice Rady 2010/32/EÚ do národnej legislatívy (v spolupráci s RÚVZ Banská Bystrica) – nadobudlo účinnosť 15.4.2013

Príprava vecných podkladov

- Návrh vyhlášky MZ SR o podrobnostiach o rozsahu a náplni výkonu pracovnej zdravotnej služby, o zložení tímu odborníkov, ktorí ju vykonávajú a o požiadavkách na ich odbornú spôsobilosť
- Návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 544/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci (v spolupráci s RÚVZ Košice a RÚVZ Banská Bystrica)
- Návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 542/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci – úloha vyplýva z uznesenia vlády SR č. 486/2011 (v spolupráci s RÚVZ Prievidza)
- Návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa ustanovuje rozsah odbornej prípravy, rozsah požadovaných vedomostí pre skúšky odbornej spôsobilosti, podrobnosti o zriaďovaní a činnosti komisií na preskúšanie odbornej spôsobilosti, obsah osvedčenia o odbornej spôsobilosti a rozsah aktualizacej odbornej prípravy (časť – rozsah požadovaných vedomostí na skúšky na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami - v spolupráci s RÚVZ Banská Bystrica)

Spolupráca pri príprave návrhov a pripomienkovanie legislatívnych úprav MZ SR a iných rezortov

- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (MPK)
- Návrh NV SR, ktorým sa mení a dopĺňa NV SR č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, systave špecializačných odborov a systave certifikovaných pracovných činností (VPK)
- Návrh vyhlášky MPRV SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o pomocných pripravkoch v ochrane rastlín (MPK)
- Návrh predbežného stanoviska SR k návrhu rozhodnutia Rady, ktorým sa členské štáty splnomocňujú, aby v záujme Európskej únie ratifikovali Dohovor Medzinárodnej organizácie práce č. 170 o bezpečnosti pri používaní chemických látok pri práci z roku 1990 (MPK)
- Návrh NV SR, ktorým sa mení a dopĺňa NV SR č. 336/2011 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam účinných látok vyhovujúcich na zaradenie do biocídnych výrobkov a zoznam účinných látok s nízkym rizikom vyhovujúcich na zaradenie do biocídnych výrobkov s nízkym rizikom v znení neskorších predpisov (MPK)

- Návrh zákona o orgánoch štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trhu a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MPK)
- Návrh zákona o veterinárnej starostlivosti pre odbor legislatívy a práva (MPK)
- Stanovisko k návrhu Smerníc Európskeho parlamentu a Rady, ktorými sa menia a dopĺňajú smernice Rady 92/58/EHS, 92/85/EHS, 94/33/ES, 98/24/ES a 2004/37/ES (MPK)
- Návrh predbežného stanoviska SR k Návrhu nariadenia EP a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č.528/2012 o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na určité podmienky prístupu na trh (MPK)
- Návrh smernice EP a Rady o harmonizácii zákonov členských štátov týkajúcich sa sprístupňovania tlakových zariadení na trhu (MPK)
- Návrh výnosu MH SR, ktorým sa mení a dopĺňa výnos MH SR č. 3/2010, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných požiadavkách na klasifikáciu, označovanie a balenie nebezpečných látok a zmesí (MPK)
- Návrh NV SR, ktorým sa mení a dopĺňa NV SR č. 336/2011 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam účinných látok vyhovujúcich na zaradenie do biocídnych výrobkov a zoznam účinných látok s nízkym rizikom vyhovujúcich na zaradenie do biocídnych výrobkov s nízkym rizikom v znení neskorších predpisov (na rokovanie vlády SR).
- Nové znenie návrhu zákona o pôsobnosti orgánov štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trh a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (na rokovanie vlády SR)
- Návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa vydáva zoznam rizikových látok na základe zákona č. 139/1998 Z. z. o omamných a psychotropných látkach a prípravkoch v znení zákona č. 40/2013 Z. z. (VPK)
- Návrh nariadenia Komisie (EÚ), ktorým sa na účely prispôsobenia technického pokroku mení nariadenie EP a Rady (ES) č. 440/2008, ktorým sa ustanovujú testovacie metódy podľa nariadenia EP a Rady (ES) č. 1907/2006 (REACH) (MPK)
- Návrh nariadenia EP a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1103/2006 o preprave odpadu (MPK)
- Návrh predbežného stanoviska Slovenskej republiky k Návrhu nariadenia EP a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS (MPK)
- Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 92/58/EHS, 92/85/EHS, 94/33/ES, 98/24/ES a 2004/37/ES s cieľom zosúladiť ich s nariadením (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí (MPK)
- Návrh Výnosu MZ SR, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov (VPK)
- Návrh vyhlášky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 508/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení vyhlášky č. 435/2012 Z. z. (MPK)
- Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 370/2006 Z. z. o opatreniach na zníženie emisií zo spaľovacích motorov inštalovaných v necestných strojoch v znení neskorších predpisov (MPK)

- Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 370/2006 Z. z. o opatreniach na zníženie emisií zo spaľovacích motorov inštalovaných v necestných strojoch v znení neskorších predpisov (MPK)
- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (VPK, MPK)
- Predbežné stanovisko SR k Návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o rozšírení spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti (MPK)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovuje zoznam hlásení do národných zdravotných registrov, ich charakteristiky, podrobnosti o obsahu národných zdravotných registrov, postupe, metódach, okruhu spravodajských jednotiek a lehotách hlásení do národných zdravotných registrov (VPK)
- Návrh zákona o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MPK)
- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (MPK)
- Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov (VPK)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o zisťovaniach udalostí charakterizujúcich zdravotný stav populácie (VPK)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o hlásení údajov do Národného registra zdravotníckych pracovníkov (VPK)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o štatistických výkazoch v zdravotníctve (VPK)
- Návrh Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci (VPK)

2. Materiály predložené do vlády SR

- Správa o stave ochrany práce a o činnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce za r. 2012 - príprava časti správy na rokovanie vlády SR týkajúcej sa ochrany zdravia pri práci a hodnotenia stavu a vývoja chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce (predkladá sa každoročne spoločne s MPSVR SR, MH SR a ďalšími zainteresovanými rezortami; uznesenie vlády SR č. 475/2003) – 25.3.2013
- Návrh na zrušenie úlohy vyplývajúcej z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 477 úloha B.9. z 19. septembra 2012 - Návrh právneho predpisu, ktorým sa zabezpečí prebratie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/11/EÚ z 19. apríla 2012, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/40/ES o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách týkajúcich sa vystavenia pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych činidiel (elektromagnetické polia) (18. individuálna smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

3. Pripomienkovanie nelegislatívnych úprav MZ SR a iných rezortov

- Návrh na určenie gestorských ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci, zodpovedných za prebratie a aplikáciu smerníc (MPK)

- Správa o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike s návrhmi na jeho zlepšovanie (MPK)
- Dvojročná dohoda o spolupráci medzi Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky a Regionálnym úradom Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu na roky 2014/2015 (VPK)
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (VPK)
- Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam Európskej únie a rozhodnutiam Európskej únie (VPK)
- Stratégia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v SR a program jej realizácie na roky 2013 až 2015 s výhľadom do roku 2020 (MPK)

4. Plnenie úloh pre MZ SR - stanoviská a podklady k materiálom s problematikou ochrany zdravia pri práci

- Príprava stanovísk k materiálom predkladaným do GP ministra, vlády SR, HSR SR, NR SR (počet: 15)
- Odpočet plnenia úloh vyplývajúcich z uznesení vlády SR č. 475/2003 (25.3.2013), č. 486/2011 (12.12.2013)
- Odpočet úloh Programového vyhlásenia vlády SR za oblasť PPL (18.6.2013, 23.12.2013)
- Stanovisko k notifikácii smernice Rady 2010/32/EÚ, ktorou sa vykonáva Rámcová dohoda o prevencii poranení ostrými predmetmi v nemocničnom a zdravotníckom sektore, uzavretá medzi HOSPEEM a EPSU
- Podklady k stanovisku SR k Formálnej výzve EK týkajúcej sa porušenia č. 2013/4113 (EU Pilot)
- Podklady k stanovisku SR k Formálnej výzve EK týkajúcej sa porušenia č. 2013/0290 (transpozícia smernice Rady 2010/32/EU)
- Podklady k meraniu administratívnych nákladov súvisiacich s povinnosťami zamestnávateľov vyplývajúcich zo smerníc EU v oblasti ochrany zdravia pri práci
- Informácia o plnení štátnej politiky zdravia SR. Kapitola 4.3 Prostredie a zdravie
- Podklady k príprave participácie v Národnom programe rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2013-2017 (2020)
- Podklady v rámci legislatívneho procesu nového návrhu zákona č. 355/2007 Z. z.
- Súčinnosť pri realizácii Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2013-2017(2020)
- Stanovisko pre ministerku zdravotníctva k žiadosti o podporu riešenia odškodnenia sťažovateľa, ktorý počas základnej vojenskej služby oslepol
- Príprava národnej správy o praktickej implementácii rámcovej smernice 89/391/EHS a jej samostatných smerníc v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

5. Príprava materiálov pre Európske inštitúcie

- Správa o členstve SR v EÚ za r. 2012
- Dotazník pre Regionálne fórum Európskej odborovej organizácie v Bruseli (ETUI): Ochrana zdravia pri práci v SR, pracovná zdravotná služba, pracovné lekárstvo
- Výročná správa orgánov verejného zdravotníctva pre SLIC za r. 2012
- Dotazník pre FR Agentúru ANSES „Dotazník o bisfenole A (BPA) – CAS No 80-05-7 – použitie v termocitlivom papieri“

- Dotazník pre francúzsku Agentúru pre potraviny, životné prostredie a bezpečnosť a ochranu zdravia týkajúceho sa používania amoniaku a amónnych solí s vypracovaním komentárov
- Dotazník hodnotenia používania a dopadov zdravotných indikátorov Európskeho spoločenstva - Evaluation of the Use and Impact of the European Community Health Indicators (ECHI)
- Dotazník štúdie pre Európsky parlament o pracovnom strese
- Dotazník Európskej agentúry pre BOZP Bilbao o rizikách v oblasti zdravotnej starostlivosti vrátane domácej starostlivosti a starostlivosti v komunitách
- Dotazník WHO Základné informácie o azbeste / Basic Information on Asbestos Use, Effects and Policy for International Comparison
- Odpovede na otázky v rámci medzinárodného výmenného informačného systému (siete) SLIC – KSS (Knowledge Sharing Site)
  - Dánsko: Implementácia smernice Rady 2010/32/EÚ, ktorou sa vykonáva Rámcová dohoda o prevencii poranení ostrými predmetmi v nemocničnom a zdravotníckom sektore, uzatvorená medzi HOSPEEM a EPSU, do legislatívy SR
  - Cyprus: Metódy hodnotenia ručnej manipulácie s bremenami

6. Spolupráca s ústrednými orgánmi štátnej správy a s ich výkonnými zložkami, ktoré pôsobia v oblasti ochrany pracovného prostredia, so zástupcami zamestnávateľov a zamestnancov

- Spolupráca zástupcov Národnej siete BOZP
- Spolupráca s NIP
  - v rámci Dohody o spolupráci a koordinácii činnosti medzi ÚVZ SR a NIP v oblasti ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti pri práci (podpísaná 15.3.2011)
  - v rámci Poradného orgánu hlavného hygienika SR a generálneho riaditeľa NIP (štatút nadobudol účinnosť 5.4.2011) (18.4.2013, 1.10.2013)
  - ako Národným kontaktným miestom Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci
  - pri realizácii projektu Bezpečný podnik
  - pri realizácii a vyhodnocovaní európskej kampane SLIC „Posúdenie psychosociálnych rizík pri práci“ v SR
- Spoločné dozorné aktivity orgánov verejného zdravotníctva s inými orgánmi dozoru vo vybraných podnikoch v SR podľa zákona č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií – vypracovanie súhrnnej správy za r. 2013
- Spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vo vybraných organizáciách – vypracovanie súhrnnej správy za r. 2013
- Spolupráca so Štatistickým úradom SR
- Spolupráca s Národným lesníckym centrom
- Spolupráca s KOZ SR v rámci Dohody o spolupráci v oblasti ochrany zdravia pri práci (podpísaná 27.5.2008)

Činnosť v medzirezortných a rezortných komisiách

- Koordinačný výbor pre BOZP
- Koordinačná rada výskumu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v SR
- Medzirezortná komisia chemickej bezpečnosti v SR
- Medzirezortná koordinačná skupina na výkon kontroly podľa zákona č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií
- Rezortná koordinačná skupina MŽP SR pre oblasť súvisiacu s manažmentom chemických látok

- Medzirezortná pracovná skupina pre výmenu informácií o presadzovaní nariadenia ES č. 1907/2006 (REACH) v rámci EÚ
- Technická komisia SÚTN TK 29 Bezpečnosť strojov a ergonómia
- Technická komisia SÚTN TK 91 Osobné ochranné prostriedky
- Technická komisia SÚTN TK 117 Bezpečnosť spoločnosti a občana
- Medzirezortná pracovná skupina pre prípravu a aktualizáciu Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR
- Riadiaca komisia programu Bezpečný podnik
- Medzirezortná pracovná skupina pre sporné otázky v oblasti trvalo udržateľnej chémie
- Medzirezortná pracovná skupina na prípravu „Pozícií MŽP SR“
- Sektorová pracovná skupina k návrhu „Predbežného stanoviska k návrhu nariadenia EP a Rady o umiestňovaní biocídnych výrobkov na trh a o používaní biocídnych výrobkov“
- Medzirezortná komisia pre spoluprácu pri plnení úloh vyplývajúcich z Rotterdamského dohovoru
- Poradný orgán generálneho riaditeľa SÚTN pre oblasť bezpečnosti a občana

7. Celoslovenské odborné usmerňovanie a koordinácia RÚVZ v SR pri výkone štátneho zdravotného dozoru v oblasti ochrany zdravia pri práci

- Usmerňovanie prostredníctvom Celoslovenskej porady vedúcich odborov a oddelení PPL RÚVZ v SR (22.-23.5.2013)
- Usmerňovanie prostredníctvom Poradného zboru hlavnej odborníčky HH SR pre odbor PPLaT (22.5.2013, 11.10.2013)
- Usmerňovanie prostredníctvom celoslovenských seminárov pre RÚVZ v SR (Janoušek, M.: Program na evidenciu rizikových prác ASTR_2011, jeho používanie a perspektívy ďalšieho rozvoja. Celoslovenský seminár pre pracovníkov odborov a oddelení PPLaT RÚVZ v SR. RÚVZ Martin, 29.5.2013)
- Koordinácia a metodické usmerňovanie spoločných dozorných aktivít RÚVZ v SR a orgánov inšpekcie práce v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Spoločné dozorné aktivity boli zamerané na prevenciu zdravotných rizík a psychosociálne riziká pri práci
- Koordinácia a metodické usmerňovanie dozorných aktivít RÚVZ v SR. Dozorné aktivity boli zamerané na úroveň ochrany zdravia na chránených pracoviskách
- Koordinácia spoločných dozorných aktivít RÚVZ v SR a zainteresovaných orgánov štátnej správy vo vybraných podnikoch v SR podľa zákona č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií
- Aktualizácia osnovy celoslovenskej výročnej správy RÚVZ v SR
- Príprava stanovísk pre RÚVZ (písomne, elektronickou poštou, telefonicky)
- Príprava programu na počítačovú evidenciu rizikových prác ASTR_2011

8. Príprava podkladov na rozhodovaciu činnosť ÚVZ SR

- Počet rozhodnutí (spolu): 48
- a) rozhodovacia činnosť ÚVZ SR k návrhom na vydanie oprávnení na vykonávanie činnosti pracovnej zdravotnej služby**
- Počet rozhodnutí - vydané oprávnenia: 1
  - odobraté oprávnenia: 3
- b) rozhodovacia činnosť ÚVZ SR k návrhom na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb**

- Počet rozhodnutí - vydané oprávnenia: 40 (týkajúce sa interiéru budov: 10, interiéru budov a bytových jadier: 2, exteriéru budov: 7, exteriéru budov a bytových jadier: 14, bytových jadier: 7)
  - prerušenie konania: 1
  - zastavené konania: 2

c) ostatné rozhodnutia ÚVZ SR:

- vrátenie správneho poplatku: 1

9. Kontrolná činnosť

- **Kontroly** plnenia podmienok, na základe ktorých boli právnickým osobám alebo fyzickým osobám – podnikateľom vydané oprávnenia na výkon **pracovnej zdravotnej služby**
Vedenie ÚVZ SR dňa 28.9.2012 pozastavilo s účinnosťou od 1.10.2012 vykonávanie kontrol plnenia podmienok výkonu pracovnej zdravotnej služby.

10. Realizácia a koordinácia úloh, projektov, programov, epidemiologických štúdií zameraných na hodnotenie vplyvu fyzikálnych, chemických, biologických a iných faktorov práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov (gestorské a spoluriešiteľské pracovisko)

- Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce (gestor)
  - znižovanie miery zdravotných rizík - rizikové práce
  - znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí
  - znižovanie miery zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém
  - znižovanie psychickej pracovnej záťaže
  - znižovanie výskytu chorôb z povolania z DNJZ
- Intervencie na podporu zdravia pri práci (gestor)
  - Zdravé pracoviská
  - Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci
  - Európska informačná kampaň Výboru vrchných inšpektorov práce (SLIC) "Posúdenie psychosociálnych rizík pri práci"
- Príčinné súvislosti nádorových ochorení v pracovnom a životnom prostredí a životný štýl (spoluriešiteľské pracovisko)
  - Epidemiologická štúdia nádorov a iných ochorení slinivky brušnej (ESNAP)
  - Geneticko-epidemiologická štúdia ochorení močového mechúra (GERMM)
- Ľudský biomonitring – sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom a pracovnom prostredí - medziodborová úloha (spoluriešiteľské pracovisko)
- Úroveň ochrany zdravia na chránených pracoviskách (gestor)
- Aktuálne problémové situácie riešené v jednotlivých regiónoch - Prieskum psychickej pracovnej záťaže učiteľov základných a stredných škôl (spoluriešiteľské pracovisko)

11. Činnosť v oblasti chemickej bezpečnosti

Národné kontaktné miesto chemickej bezpečnosti v SR

- Pripomienkovanie materiálov a návrhov právnych predpisov týkajúcich sa problematiky biocídnych výrobkov a presadzovanie zásadných pripomienok, ktoré ÚVZ SR uplatnilo k návrhu zákona o orgánoch štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trhu a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Aktualizácia uplatňovania Agendy 21 kapitoly 19: „Environmentálne vhodné zaobchádzanie s toxickými chemickými látkami vrátane zamedzenia nezákonnej medzinárodnej prepravy toxických a nebezpečných zmesí“ a vyhodnotenie ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja.
- Vypracovanie súhrnnej správy na základe záznamov z vykonaných kontrol RÚVZ v SR podľa zákona č. 261/2002 Z. z. vrátane zistených nedostatkov a opatrení uložených RÚVZ v SR.
- Priebežná kontrola dodržiavania stanoveného harmonogramu spoločných koordinovaných kontrol podľa zákona č. 261/2002 Z. z., zasielania záznamov z kontrol a oznámení o začatí kontrol.
- Plnenie úloh vyplývajúcich zo spolupráce pri posilňovaní a implementácii SAICM (Strategického prístupu k medzinárodnému manažmentu chemických látok) a s členom Fóra pre výmenu informácií o presadzovaní nariadenia ES-REACH za Slovenskú republiku.
- Preklad anglických dokumentov a záverečných správ zo zasadaní IFCS, SAICM, ICCM a WHO.
- Priebežné spracovávanie rešerše obsahu časopisov „Environmental Health Perspectives“ č. 1/2013 – 12/2013.

Medzirezortná komisia chemickej bezpečnosti v SR

Zasadanie Komisie dňa 27.11.2013:

Koordinácia činnosti Komisie a jej zasadania, príprava prednášok a programu zasadania, na ktorom bolo prerokované

- Aktuálne priority a aktivity chemickej bezpečnosti
- Medzinárodný projekt „NANOFORCE“
- Prijatie dodatkov k prílohám A, B a C Štokholmského dohovoru
- Vývoj v oblasti prepravy nebezpečného nákladu
- Informácia o legislatíve v odpadovom hospodárstve a novelách súvisiacich s transpozíciou smerníc Európskeho spoločenstva

12. Činnosť v komisiách na preskúšanie odbornej spôsobilosti zriadených na ÚVZ SR

- Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na účely overenia odbornej spôsobilosti potrebnej na vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti na kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného a pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie
- Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na hodnotenie zdravotných rizík zo životného prostredia
- Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na účely overenia odbornej spôsobilosti potrebnej na vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti na odber vzoriek zo životného a pracovného prostredia na účely kvalitatívneho a kvantitatívneho zisťovania faktorov životného a pracovného prostredia

13. Plnenie ďalších úloh

- Odborné stanoviská k problematike ochrany zdravia pri práci: 403
Z toho:
  - Stanoviská k materiálom predkladaným do GP ministra,

- vlády SR, HSR SR, NR SR: 15
- Čiastkové stanoviská pre iné odbory: 209
- Príprava podkladov na interné audity
  - Preverenie dodržiavania zavedeného SMK podľa ISO 9001:2008 na odboroch/útvoroch ÚVZ SR (21.5.2013)
  - Dohľadový audit podľa ISO 9001:2008 (2.7.2013)
  - Kontrola správy registratúry na odboroch/útvoroch ÚVZ SR podľa PO-04 „Registratúrny poriadok a registratúrny plán“(26.9.2013)
  - Kontrola dodržiavania zásad bezpečnej prevádzky IS ÚVZ SR, ako aj všeobecných zásad ochrany a prístupu k údajom v elektronickej forme, ktoré sa nachádzajú na pamäťových médiách serverov, personálnych počítačov a zálohových médiách používaných v rámci IS ÚVZ SR na všetkých stupňoch riadenia v súlade so smernicami SM-03 a SM-37 (23.10.2013)
- Príprava celoslovenskej výročnej správy odborov a oddelení PPL RÚVZ v SR
- Odpočet plnenia Programov a projektov ÚVZ SR a RÚVZ v SR za r. 2013
- Príprava stanovísk k odvolaniam proti rozhodnutiu RÚVZ a k sťažnostiam: 15
- Činnosť v poradnom zbore hlavnej odborníčky HH SR pre odbor PPLaT
- Činnosť v Poradnom orgáne HH SR a GR NIP pre spoluprácu a koordináciu činností v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci (18.4.2013, 1.10.2013)
- Aktívna účasť na pracovnej porade regionálnych hygienikov v SR (31.1.2013 – 2.2.2013 – Turčianske Teplice)
- Centrálny register rizikových prác (sumarizácia údajov z RÚVZ v SR za I. polrok 2013 a k 31.12.2013, priebežné aktualizácie programu, školenia a konzultácie)
- Koordinácia aktivít RÚVZ v SR v rámci Európskej informačnej kampane Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská – Spolupráca pri prevencii rizík“ a dodržiavanie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z platnej legislatívy na úseku ochrany zdravia pri práci (dni otvorených dverí, poradenstvo)
- Deň otvorených dverí na odbore PPL ÚVZ SR (23.10.2013) – poskytnutie osobných konzultácií pre PZS a fyzické osoby, telefonické konzultácie
- Poskytovanie informácií, konzultácií a poradenstvo pre zamestnávateľov, zamestnancov, pre KOZ SR a jednotlivé odborové zväzy, pre jednotlivé rezorty, pracovníkmi odboru PPL osobne, telefonicky, elektronickou poštou
- Aktualizácia internetovej stránky ÚVZ SR
- Redakčná rada časopisu Bezpečná práca (18.12.2013)

14. Činnosť pracovnej zdravotnej služby pre zamestnancov ÚVZ SR

- Dotazníkový prieskum záujmu o očkovanie medzi pracovníkmi laboratórií ÚVZ SR (pre osobný úrad)
- Zabezpečenie povinného očkovania pre pracovníkov laboratórií ÚVZ SR (pre osobný úrad)
- Posúdenie prevádzkového poriadku pre prácu s fyzikálnymi faktormi odboru OFŽPP ÚVZ SR
- Posúdenie posudku o riziku pre prácu s fyzikálnymi faktormi odboru OFŽPP ÚVZ SR
- Vypracovanie podkladov pre kontrolný list zamestnávateľa (za ÚVZ SR - pre osobný úrad)
- Stanovisko k zabezpečovaniu lekárskeho preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci zo strany spoločnosti MIOMED s.r.o., Bratislava

15. Účasť na odborných podujatiach (pasívna účasť)

- Odborné semináre ÚVZ SR
- Ľudský biomonitring – výsledky projektu DEMOCOPHES, Ministerstvo zdravotníctva SR, 6.2.2013, MUDr. L. Ondrejková, MPH
- Medzinárodná konferencia Psychologickej intervencie po kríze, traume a nešťastí, Bratislava, 5.4.2013, PhDr. M. Zámečníková
- Tematický kurz – Novinky v zdraví pri práci, Bratislava, SZU 14. - 15.5.2013, RNDr. K. Fejdová, Mgr. Z. Norisová, Mgr. S. Krištofovičová
- Medzinárodná konferencia INCOBOZ - BEZPEČNÉ PRACOVISKO, Hotel pod Zámkom, Bojnice, 15.5.2013, MUDr. M. Janoušek, CSc.
- Medzinárodná „Konferencia REACH 2013“, Ministerstvo hospodárstva SR, 2. - 4.12.2013, RNDr. S. Masaryková
- Celoslovenský seminár „Responsible Care a REACH“, Bratislava, 17.12.2013, RNDr. S. Masaryková

16. Výuková činnosť

Pregraduálne vzdelávanie

Študenti na ÚVZ SR

Slovenská zdravotnícka univerzita

- Odborná prax študentov FVZ na odbore PPL (29.-30.4.2013, 2.-3.5.2013, 6.5.2013, 8.5.2013)
- Odborná prax študentov III. ročníka bakalárskeho štúdia (dennej formy) FVZ na odbore PPL (9.-10.12.2013, 16.-17.12.2013)

Oponentské posudky k rigoróznym prácam:

- Frič, M.: Modelovanie a optimalizácia pracovných podmienok z hľadiska zníženia expozície hluku pri práci. Oponentský posudok k dizertačnej práci doktorandského štúdia, SZU Bratislava. 6. 3. 2013

Projekt „Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR“ - príprava študijných materiálov a prednášok:

- Ondrejková, L.: Pracovná zdravotná služba
- Janoušek, M.: Hluk v hudobno-zábavnom priemysle
- Zámečníková, M.: Psychická pracovná záťaž

Prednášky na RÚVZ Trnava (27.11.2013).

17. Odborné informácie pre médiá:

- Janoušek, M.: Rizikové práce a choroby z povolania. Aktuality.sk, 6.3.2013
- Janoušek, M.: Pracovná zdravotná služba, Pravda, 13.6.2013
- Janoušek, M.: Ochrana zdravia pri práci v horúčavách. Plus jeden deň, 14.6.2013
- Janoušek, M.: Ochrana zdravia pri práci v horúčavách. Nový Čas, 17.6.2013
- Janoušek, M.: Ochrana a podpora verejného zdravia. Parlamentný kuriér, 19.6.2013
- Janoušek, M.: Pitný režim na pracoviskách. Plus jeden deň, 23.7.2013
- Janoušek, M.: Teplo a zamestnávateľ. RTVS 29.7.2013
- Janoušek, M.: Letné horúčavy. TASR, SITA 31.7.2013
- Zámečníková, M.: Psychosociálne faktory práce. Tlačová konferencia pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, 22.10.2013

- Ondrejková, L.: Účast' orgánov verejného zdravotníctva na spolupráci pri prevencii rizík. Tlačová konferencia pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, 22.10.2013
- Janoušek, M.: Rizikové práce v SR. Tlačová konferencia pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, 22.10.2013

Príprava stanovísk pre mediálny odbor: 51

18. Informačný bulletin HH SR

- Informačný bulletin HH SR č. 5/2013 - k celoslovenskej porade vedúcich odborov a oddelení PPLaT RÚVZ v SR a ÚVZ SR v r. 2013

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

1. Legislatívne úlohy

V oblasti legislatívnych úloh Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky a Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky OHVBPKV bol aj v roku 2013 aktívne zapojený do procesu tvorby spoločnej európskej legislatívy v oblasti bezpečnosti potravín, výživy ako i v oblasti kozmetických výrobkov (napr. výživové a zdravotné tvrdenia o potravinách, nové potraviny a nové zložky potravín, materiály a predmety na styk s potravinami, kontaminanty, prídavné látky, arómy, potraviny na osobitné výživové účely, prehodnocovanie bezpečnosti látok súčasne používaných, ale i nových látok, hraničné výrobky kozmetika - biocídy - lieky, pravdivosť tvrdení, oznamovanie nežiaducich účinkov, notifikácia výrobkov na CPNP portál). Odbor sa v uvedenom období aktívne zúčastňoval na realizácii úloh vyplývajúcich z návrhu nariadenia o výživových a zdravotných tvrdeniach v označení potravín (nariadenie (ES) č. 1924/2006 z 20. decembra 2006), kategorizácii prídavných látok (nariadenie(ES) č. 1333/2007) a implementácii nariadenia EP a Rady o kozmetických výrobkoch.

V rámci implementácie právnych predpisov EU v oblasti kozmetických výrobkov bol pripravený návrh novely zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V rámci medzirezortného pripomienkového konania boli priebežne pripravované odborné stanoviská, najmä k materiálom predkladaným Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvom hospodárstva a Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR týkajúcich sa:

- problematiky bezpečnosti potravín a legislatívnych návrhov vykonávajúcich vyhlášok k zákonu č. 152/1995 Z. z. o potravinách v platnom znení,
- problematiky kozmetických výrobkov,
- problematiky trhového dozoru a ochrany spotrebiteľa.

V nadväznosti na uznesenie vlády SR č. 940 zo 17. decembra 2008, ktorým bol schválený dokument „Aktualizácia Programu ozdravenia výživy obyvateľov SR“ boli aj v roku 2013 priebežne plnené rozpracované úlohy vyplývajúce z aktualizácie Programu ozdravenia výživy obyvateľov Slovenskej republiky za rezort zdravotníctva (za Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike), pripravené odborom za Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. V nadväznosti na plnenie úlohy B.5 uznesenia vlády č. 940 zo dňa 17. decembra 2008 odbor pripravil na predloženie do vlády SR návrh Informácie o plnení aktualizácie Programu ozdravenia výživy obyvateľov SR na rokovanie vlády SR, ktorá bola vládou SR prijatá a vzatá na vedomie.

2. Úlohy vyplývajúce z prípravy potravinovej bezpečnosti a výkonu dozoru

Na úseku prípravy potravinovej bezpečnosti Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a ostatných orgánov verejného zdravotníctva ako orgánov úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru bolo v roku 2013 odborom priebežne odborne a organizačne pripravované plnenie odporúčaní, ktoré vyplynuli zo záverečných správ k špecifickým auditom Európskej komisie prostredníctvom FVO Dublin, ktoré sa uskutočnili v Slovenskej republike v priebehu predchádzajúcich rokov (orgánov verejného zdravotníctva sa týkala napr. problematika prevencie salmonel pri používaní živočíšnych potravín pri výrobe hotových pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania, problematika všeobecnej hygieny, prídavných látok, problematika obalov a predmetov určených na styk s potravinami, problematika kontroly nakladania s odpadom z medzinárodných dopravných prostriedkov,

problematika kontroly nakladania s vedľajším živočíšnym odpadom, atď.). V roku 2013 sa uskutočnil špecifický audit Európskej komisie prostredníctvom FVO Dublin za účelom zhodnotenia kontroly kontaminantov v potravinách a v problematike potravín GMO.

3. Činnosť v medzirezortných pracovných skupinách a pracovných výboroch pri Európskej komisii a Rade Európskej únie

V roku 2013 pracovníci odboru v nadväznosti na kompetencie vyplývajúce zo zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov, ako zástupcovia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, sa priebežne zúčastňovali pracovných rokovaní v nasledovných pracovných skupinách a výboroch Európskej komisie a na zasadnutiach nasledovných pracovných skupín Rady Európskej Únie:

- Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre dietetické potraviny,
  - Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre výživové a zdravotné tvrdenia o potravinách,
  - Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre nové potraviny,
  - Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre prídavné látky,
  - Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre arómy,
  - Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre POPs,
  - Pracovná skupina Európskej komisie expertov pre environmentálne kontaminanty,
  - Pracovná skupina Európskej komisie pre rezíduá pesticídov,
  - Pracovná skupina Európskej komisie HLG (High Level Group) pre výživu a fyzickú aktivitu,
  - Stály výbor Európskej komisie pre potraviny a zdravie zvierat – rezíduá pesticídov,
  - Stály výbor Európskej komisie pre potraviny a zdravie zvierat –všeobecné potravinové právo,
  - Stály výbor Európskej komisie pre potraviny a zdravie zvierat – sekcia toxikologickej bezpečnosti,
  - Pracovná skupina Rady Európskej Únie pre potraviny (nové potraviny, dietetické potraviny, kontaminanty, prídavné látky, rezíduá pesticídov),
  - Pracovná skupina Európskej komisie pre kozmetické výrobky,
  - Stály výbor Európskej komisie pre kozmetické výrobky,
  - Pracovná skupina Európskej komisie PEMSAC analytické metódy,
  - Pracovná skupina Európskej komisie PEMSAC trhový dozor,
  - Pracovná skupina Európskej komisie PEMSAC spolupráca kontrolných orgánov,
  - Stály výbor pri Rade Európy výbor na ochranu zdravia spotrebiteľov,
  - Pracovná skupina pri Rade Európy OCCL pre kontrolu zloženia kozmetických výrobkov,
  - Pracovná skupina pri Rade Európy pre kozmetické výrobky.
- Spolu bola zamestnancami odboru zabezpečená účasť na 51 zasadnutiach pracovných skupín expertov uvedených výborov.

Zastupovanie v uvedených pracovných skupinách a výboroch Európskej komisie a na zasadnutiach pracovných skupín Rady Európskej Únie úzko súviselo s legislatívnymi úlohami v oblasti bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov a s výkonom úradnej kontroly nad potravinami a štátnym zdravotným dozorom nad kozmetickými výrobkami. V súvislosti s prípravou uverejňovania legislatívnych návrhov prerokovaných v uvedených pracovných skupinách Európskej komisie a Rady Európskej Únie a odsúhlasených vo

výboroch Európskej komisie boli odbornými pracovníkmi odboru zabezpečované aj odborné jazykové korektúry návrhov prijímaných právnych predpisov.

V rámci medzirezortných komisií bolo zabezpečené odborné zastúpenie, najmä v komisiách

- Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (napr. v Národnej komisii pre bezpečnosť potravín pri MPRV SR – so zameraním na legislatívne úlohy a hodnotenie rizika v oblasti bezpečnosti potravín, v Pracovnej skupine k predaju potravín cez internet, v Komisii pre udeľovanie značky kvality SK u oceňovaných potravín ako i spolupráca v oblasti nepoužívania zvierat na testovacie účely pre účely výroby kozmetických výrobkov),
- Ministerstva hospodárstva SR (Rady pre spotrebiteľskú politiku so zameraním na bezpečnosť spotrebiteľských výrobkov, najmä v oblasti ochrany spotrebiteľov, ako i využívaní CPC systému na spoluprácu medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa),
- UNMS v neharmonizovanej oblasti a implementácii nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 764/2008/ES, 765/2008/ES a 768/2008/ES), najmä v oblasti spolupráce s colnými orgánmi pri dovoze tovaru z tretích krajín a využívaní ICSM na spoluprácu kontrolných orgánov jednotlivých členských štátov,
- SUTN (technickej skupiny TK 79 kozmetické výrobky so zameraním na pripomienkovanie návrhov európskych noriem v oblasti kozmetických výrobkov a ich prebratie do sústavy STN).

4. Príprava podkladov pre rozhodovaciu činnosť ÚVZ SR

V nadväznosti na požiadavku vyplývajúcu zo zákona č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, týkajúcu sa umiestňovania výživových doplnkov na trh v SR, podľa siedmej hlavy Potravinového kódexu Slovenskej republiky, bolo odborne posúdených a následne schválených rozhodnutím Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky približne 1900 výživových doplnkov a následne vydaných 644 rozhodnutí Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vo veci súhlasu s umiestnením na trh týchto výživových doplnkov.

V nadväznosti na požiadavku vyplývajúcu zo zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo taktiež pripravených a vydaných 49 rozhodnutí ÚVZ SR vo veci súhlasu s ambulantným predajom potravín a pokrmov, 3 ÚVZ SR rozhodnutia k posúdeniu „mliečneho automatu“, 8 rozhodnutí ÚVZ SR na mobilný predaj zmrzliny, 2 rozhodnutia ÚVZ SR na nové technologické postupy (pizza automaty), 1 rozhodnutie ÚVZ SR na novú potravinu (semená *Salvia hispanica*) a 1 rozhodnutie ÚVZ SR v oblasti kozmetických výrobkov.

Ďalej bolo pripravených a následne vydaných 238 odborných posudkov Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky k prípravkom na ochranu rastlín, k problematike posudzovania zdravotnej bezpečnosti, maximálnych množstiev rezíduí pesticídov a k ochrane zdravia pri práci s týmito prípravkami. Ďalej bolo pripravených 710 odborných stanovísk Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky k problematike hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, 197 stanovísk k notifikácii kozmetických výrobkov atď.. V problematike bezpečnosti potravín bolo vydaných 265 záverečných posudkov Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky o zdravotnej neškodnosti vzoriek vyšetrených potravín.

5. Odborne metodicko - riadiaca činnosť

V roku 2013 bol koordinovaný a metodicky vedený štátny zdravotný dozor a úradná kontrola, vykonávaná nad výrobou, manipuláciou s hotovými pokrmami v zariadeniach spoločného stravovania a nad výrobou, manipuláciou a umiestnením na trh potravín a zložiek potravín v zmysle kompetencií vyplývajúcich z § 23 ods. 2 zákona č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a štátny zdravotný dozor nad kozmetickými výrobkami podľa zákona č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V uvedenej oblasti bolo pripravených viacero odborných a metodických materiálov Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky so zameraním sa na koordináciu výkonu úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru pracovísk hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Okrem metodického materiálu Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky - národného viacročného plánu úradnej kontroly potravín v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva podľa nariadenia (ES) č. 882/2004 na rok 2013 bolo odborom vydaných 7 odborných usmernení a metodických materiálov k výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly, najmä v nadväznosti na vykonané audity Európskej komisie - FVO Dublin v Slovenskej republike v predchádzajúcom období. Ide o nasledovné odborné usmernenia a metodické materiály pripravené odborom: Úrad verejného zdravotníctva SR (odbor) v súlade s požiadavkami nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 882/2004 z 29. apríla 2004 o úradných kontrolách pripravil a vydal aktualizáciu úloh v rámci Viacročného národného plánu pre úradnú kontrolu potravín v SR vykonávanú orgánmi verejného zdravotníctva na rok 2013 ako usmerňujúci materiál pre regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Okrem uvedenej aktualizácie Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vydal nasledovné usmernenia:

- Usmernenie k monitoringu spotreby vybraných prídavných látok a aróm na rok 2013 zo dňa 16. 1. 2013, pod číslom OHVBPKV/1468/2013/Tru,
- Usmernenie ku kontrole zberu a manipulácii s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom (materiál kategórie 3) zo zariadení spoločného stravovania zo dňa 15. 1. 2013, pod číslom ZHHSR/554/2013,
- Usmernenie, týkajúce sa množstva odoberaných vzoriek potravín určených na analýzu kontaminantov zo dňa 19. 3. 2013, pod číslom OHVBPKV/3137/2013/Tru,
- Usmernenie, týkajúce sa úpravy plánu úradnej kontroly na prítomnosť melamínu v počiatočnej výžive dojčiat a následnej výžive dojčiat vykonávanej orgánmi verejného zdravotníctva na roky 2013 až 2015 zo dňa 18. 3. 2013, pod číslom OHVBPKV/2766/2013/Tru,
- Usmernenie ÚVZ SR k výkonu ŠZD a ÚK k manipulácii s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom zo zariadení spoločného stravovania-aktualizácia, zo dňa 5. 6. 2013, pod číslom ZHHSR/5041/2013,
- Aktualizovaný „check list“ (kontrolné záznamy) zo dňa 31. 7. 2013, pod číslom OHVBPKV/6491/2013/Kr
- Usmernenie k používaniu UV žiaričov v prípade pramenitej vody uvádzanej na trh ako dojčenská voda a posudzovania výsledkov celkového počtu mikroorganizmov v minerálnej a pramenitej vode zo dňa 17. 12. 2013, pod číslom ZHHSR/9138/2013.

Štátny zdravotný dozor nad kozmetickými výrobkami v roku 2013 bol vykonávaný podľa zákona č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 658/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na kozmetické výrobky v znení neskorších predpisov, nariadenia Európskeho parlamentu a rady 1223/2009 o kozmetických výrobkoch a nariadenia

Európskeho parlamentu a Rady č. 765/2008, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 339/93. Úrad verejného zdravotníctva na základe dvojročného plánu na roky 2012-2013, prijatého Európskou komisiou a zástupcami kontrolných orgánov jednotlivých členských štátov vypracoval na celoslovenskej úrovni národný plán výkonu dozoru na rok 2013 a na dosiahnutie jeho jednotného výkonu usmernil všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva nasledovnými usmerneniami:

- plánu odberu vzoriek, harmonogram odberu vzoriek, stanovenie rozsahu laboratórnych analýz v určených laboratóriách, usmernenie k zaraďovaniu výrobcov kozmetických výrobkov do kategórií podľa rizikovosti a stanovenie frekvencie kontrol, usmernenia k vyhodnoteniu stopového množstva zakázaných látok v kozmetických výrobkoch, mikrobiologickej čistote kozmetických výrobkov, k výkonu dozoru, ku kontrole správnej výrobných praxe, ku kontrole informačnej zložky a k zasielaniu správ z jednotlivých cielených sledovaní pod číslom OHVBPKV/45-71/2013/Ko,
- Usmernenia k implementácii nariadenia (ES) 1223/2009 o kozmetických výrobkoch, k ohlasovaniu závažných nežiaducich účinkov a hodnoteniu označovania kozmetických výrobkov, pod číslom OHVBPKV/45-14311/2013/Ko
- Usmernenia ku kontrole dodržiavania zákazu testov na zvieratách a zákazu uvádzania na trh kozmetických výrobkov, ktorých zložky a konečné zloženie boli testované na zvieratách a k rozsahu informačnej zložky o výrobku, pod číslom OHVBPKV/45-15317/2013/Ko
- Usmernenie ku sťažnostiam spotrebiteľov na falšované výrobky, pod číslom OHVBPKV/45-17985/2013/Ko
- Usmernenie ku kontrole distribútorov kozmetických výrobkov, pod číslom OHVBPKV/45-20338/2013/Ko
- Usmernenie na označovanie kozmetických výrobkov v aerosólovom balení, pod číslom OHVBPKV/45-20846/2013/Ko
- Usmernenie ku kozmetickým výrobkom pre profesionálne použitie, pod číslom OHVBPKV/45-22787/2013/Ko
- Usmernenie k osnove výročnej správy

V roku 2013 odbor zabezpečoval aj usmerňovanie výkonu úradnej kontrol a štátneho zdravotného dozoru pri mimoriadnych kontrolách hygieny potravín a hotových pokrmov vyhlásených hlavným hygienikom Slovenskej republiky. Okrem plánovaných kontrol bolo v roku 2013 vyhlásených hlavným hygienikom Slovenskej republiky v oblasti hygieny výživy a bezpečnosti potravín 8 mimoriadnych cielených kontrol (napr. mimoriadna cielená kontrola zameraná na dodržiavanie hygienických požiadaviek v „ázijských reštauráciách“ v Slovenskej republike; mimoriadna cielená kontrola zameraná na dodržiavanie hygienických požiadaviek v cukrárskych výrobniciach a v cukrárňach v Slovenskej republike; kontroly hydínového mäsa v zariadeniach spoločného stravovania; mimoriadna cielená kontrola epidemiologicky rizikových činností osôb v prevádzkach supermarketov, hypermarketov a obchodných domov; mimoriadna kontrola zameraná na označovanie výživových doplnkov; mimoriadna cielená kontrola zameraná na dodržiavanie hygienických požiadaviek a kvalitu pokrmov v stánkoch s rýchlym občerstvením na umelých sezónnych kúpaliskách významných pre kúpaciu sezónu v Slovenskej republike; kontroly v prevádzkach s výrobou a predajom nebalenej zmrzliny počas letnej sezóny 2013 v Slovenskej republike; mimoriadna kontrola zariadení stánkového a ambulatného predaja potravín počas konania hromadných podujatí – vianočných trhov v Slovenskej republike).

V problematike kozmetických výrobkov bola kontrola v r. 2013 zameraná na:

- cielené sledovanie zakázaných látok, a to:
  - o hormóny a kortikosteroidy vo výrobkoch proti starnutiu

- ťažké kovy vo výrobkoch dekoratívnej kozmetiky pre deti a dospelých
- farbivá vo výrobkoch na farbenie vlasov a mihalníc
- dietylén glykol v zubných pastách a ústnych vodách.
- ciele sledovanie regulovaných látok:
  - konzervačné látky v čistiacich výrobkoch,
  - ultrafialové filtre v detských výrobkoch na ochranu pred slnečným žiarením,
  - fluór a peroxid vodíka v zubných pastách a ústnych vodách
  - vonné látky - potenciálne alergény vo výrobkoch vonnej kozmetiky
  - farbivá vo výrobkoch na farbenie vlasov a mihalníc
  - formaldehyd v profesionálnych výrobkoch na vyrovnávanie vlasov
  - kyselina tioglykolová a pH vo výrobkoch na onduláciu vlasov a depiláciu
  - peroxid vodíka vo výrobkoch na bielenie zubov.
- pravdivosť tvrdení
- mikrobiologická čistota.

Okrem toho boli vykonané ciele previerky na

- na dodržiavanie zásad správnej výrobných praxe
- dodržiavanie povinnosti mať dokumentáciu o výrobku
- kontrolu výrobkov na bielenie zubov pri vstupe do Slovenskej republiky v spolupráci s Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, odborom colnej správy.

V priebehu roku 2013 bola zabezpečená organizačná a odborná príprava a vedenie 2 celoslovenských pracovných porád vedúcich odborov/oddelení hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov jednotlivých regionálnych úradov verejného zdravotníctva v hygieny výživy, 2 celoslovenských porád pracovníkov vykonávajúcich dozor nad kozmetickými výrobkami a 1 celoslovenskej porady vedúcich laboratórií vykonávajúcich analýzy kozmetických výrobkov vo veci zavedenia nových analytických metód na kontrolu zloženia kozmetických výrobkov. Pracovné porady boli zamerané na koordináciu plnenia úloh pri výkone úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru, na legislatívne zmeny v oblasti hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, hlavné úlohy, mimoriadne úlohy a projekty v oblasti bezpečnosti potravín a v oblasti sledovania a ovplyvňovania výživových návykov vybraných skupín obyvateľov a na vykonané audity Európskej komisie a riešenie modelových situácií pri výkone dozoru nad kozmetickými výrobkami.

Na úrovni odborného a metodického vedenia hlavného odborníka hlavného hygienika Slovenskej republiky pre hygienu výživy sa uskutočnili 2 pracovné porady krajských odborníkov hlavného hygienika Slovenskej republiky pre hygienu výživy a členov Poradného zboru pod vedením hlavnej odborníčky pre hygienu výživy hlavného hygienika SR.

V roku 2013 odbor vykonával činnosť kontaktného bodu pre:

- Rýchly výstražný systém pre potraviny a krmivá (Rapid Alert System),
- Systém rýchleho varovného hlásenia pri zistení nebezpečných kozmetických výrobkov (RAPEX),
- Systém výmeny informácií pre aplikáciu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa (CPCS)
- Systém ICSM pre výmenu informácií kontrolných orgánov jednotlivých členských štátov v prípade nedodržania ustanovení právnych predpisov zodpovednými osobami a distribútormi a v prípade hlásení o vzniku závažných nežiaducich účinkov z používania kozmetických výrobkov

- CPNP portál – oznamovanie uvedenia do obehu a rámcového zloženia kozmetických výrobkov.

6. Hlavné úlohy, programy a projekty

V roku 2013 sa naďalej pokračovalo v spolupráci s odborními/oddeleniami hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov Regionálneho úradu so sídlom v Poprade a ostatných regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v realizácii **projektu „Sledovanie výživového stavu vybraných vekových skupín dospelaj populácie obyvateľov Slovenskej republiky“**. Projekt je zameraný na monitorovanie a ovplyvňovanie stravovacích návykov a ich vplyv na somatometrické a vybrané biochemické ukazovatele vo dvoch vekovo vybraných a populačne odlišných skupinách žien a mužov. Projekt je súčasťou projektov v rámci NPPZ a vychádza z Aktualizovaného Programu ozdravenia výživy obyvateľov v Slovenskej republike.

V roku 2013 sa pod odborným metodickým vedením odboru hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov Úradu verejného zdravotníctva SR realizoval **monitoring spotreby vybraných prídavných látok do potravín** podľa zaslanej metodiky. V roku 2013 sa zapojili do úlohy aj pracovníci hygieny detí a mládeže s použitím jednotnej metodiky pripravenej a odborom. V roku 2013 sa v rámci monitoringu spotreby vybraných prídavných látok do potravín v prvom polroku 2013 sa sledovala spotreba 2 prídavných látok – E 104 chinolínová žltá, E 129 allura červená A a 2 aróm mentofurán a kumarín. Štúdiá sa vykonávala formou dotazníkovej metódy a laboratórneho vyšetrenia vytypovaných potravín. Skupinu respondentov tvoria deti a dospelá populácia vo vekovej kategórii 19 až 35 ročné ženy a muži, ľahko pracujúci. Respondenti vyplnili 24 hodinový dotazník spotreby potravín, pokrmov a nápojov. Na základe vyhodnotenia jedálnych lístkov boli odobraté vzorky konzumovaných potravín na stanovenie obsahu sledovaných prídavných látok a aróm. Vybranou metódou, ktorá najlepšie zodpovedá cieľom konkrétneho prieskumu sa bude následne odhadovať množstvo prídavných látok a aróm, ktoré spotrebiteľ prijme prostredníctvom stravy skonzumovanej za určité obdobie. Riziko sa posudzuje porovnaním odhadnutého príjmu s hodnotou akceptovateľného denného príjmu – ADI resp. TDI v prípade aróm. Hodnota ADI je najvyššie množstvo aditívnej látky, ktoré môže človek prijímať každodenne v priebehu celého života bez preukázateľného zdravotného rizika (mg/kg telesnej hmotnosti). Takýmto spôsobom je možné odhadnúť najrizikovejšie prídavné látky, prípadne skupiny populácie, u ktorých sa denná spotreba sledovaných látok trvale približuje hodnotám ADI alebo TDI alebo ich prekračuje. Toho času prebieha zber údajov z dotazníkov a odoberanie vzoriek potravín. V roku 2013 bol odbor naďalej zapojený do **EÚ projektu FOOD**, ktorý zastrešuje fy Edenred Slovensko. Odbor (ÚVZ SR) participuje na uvedenom projekte ako odborný garant. Hlavným cieľom projektu FOOD je podpora a presadzovanie zdravšieho stravovania prostredníctvom vybraných reštaurácií. V tejto súvislosti sa odbor podieľal na odbornej príprave propagačných materiálov o zdravom stravovaní.

V roku 2013 sa realizoval **projekt bezpečnosti PET fliaš** - sledovanie možných zmien v kvalite modelových potravinových simulátorov a balených vôd počas celej doby spotreby za rôznych extrémnych podmienok skladovania (vplyv vysokých a nízkych teplôt skladovania a vplyv priameho slnečného žiarenia), najmä s ohľadom na možné uvoľňovanie zdravotne rizikových faktorov, ďalej **projekt bezpečnosti výrobkov určených pre deti** - keramických a plastových výrobkov určených pre najrizikovejšiu skupinu populácie – deti v oblasti kritérií ak sú: migrácia formaldehydu, primárnych aromatických amínov, bisfenolu A, ťažkých kovov Cd, Pb, resp. iných ukazovateľov, **projekt bezpečnosti papierových a kartónových obalových materiálov vo vzťahu k migrácii určitých fotoiniciátorov** (benzofenón, 4-

metylbenzofenón resp. 4-hydroxybenzofenón), ktoré môžu migrovať z tlačiarenských farieb, **projekt monitoringu bisfenolu** v materiáloch a predmetoch na styk s potravinami, **projekt Výživa a nutričný stav seniorov v domovoch dôchodcov** a **projekt Monitoring probiotík v potravinách na osobitné výživové účely a vo výživových doplnkoch**. V roku 2013 naďalej prebiehal **monitoring jodidácie kuchynskej soli**.

Podrobnosti k uvedeným projektom sa nachádzajú na webovej stránke ÚVZ SR. V oblasti kozmetických výrobkov sa pokračovalo v projekte PROSAFE – „Nanotechnológie a kozmetika“. Jeho cieľom bol monitoring laboratórií a vhodnej metodológie na kontrolu nanozložky v kozmetických výrobkoch.

7. Vzdelávanie zamestnancov

V roku 2013 bolo odbornými pracovníkmi odboru zabezpečené odborné vedenie školiacich akcií v hygiene výživy a kozmetických výrobkov a prednášková činnosť. Bol pripravený návrh školiacich akcií v oblasti hygieny výživy, bezpečnosti potravín, úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru v nadväznosti na požiadavky vyplývajúce z Akčného plánu Slovenskej republiky, požiadaviek Európskej komisie a nariadenia (ES) č. 882/2004 o úradných kontrolách. Pracovníci odboru sa zúčastnili školiacich akcií usporiadaných EK (DG Sanco), rôznych konferencií, seminárov a workshopov.

8. Osobitná činnosť a agenda odboru hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

Personálne obsadenie odboru v roku 2013	
lekár	2
VŠ	8*
AHS	2
SOP	-
SPOLU	12

* z toho 1 VŠ na MD

V prednáškovej činnosti bolo odbornými pracovníkmi odprednášaných spolu 53 (z toho kozmetika 18) prednášok na odborných seminároch a konferenciách. Ďalej bolo publikovaných 12 odborných článkov a prednášok z konferencií. Priebežne bola zabezpečovaná účasť v masmédiách k problematike výživy, hygieny a zdravotnej bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov. Pracovníci odboru sa zúčastnili viacerých medzinárodných podujatí, týkajúcich sa zdravotnej bezpečnosti potravín a výživy a rokovaní pri Európskej komisii a Rade EU k problematike bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov (tabuľka č. 1).

Prehľad o počte výkonov v problematike hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

Tabuľka č. 1

Hygiena výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov Druh činnosti tok 2013		Počet výkonov	Poznámka
Rozhodnutia ÚVZ SR	rozhodnutia o umiestňovaní výživových doplnkov na trh	644	cca 1900 výživových doplnkov
	iné rozhodnutia	64	
Expertízne posudky na prípravky na ochranu rastlín		238	
Záverečné posudky o zdravotnej neškodnosti potravín, výživových doplnkov		265	určenie rozsahu vyšetrenia, zhodnotenie zdravotnej neškodnosti vyšetovaných potravín a vydanie posudku
Stanoviská ÚVZ SR a iné odborné stanoviská		710	
Notifikácie kozmetických výrobkov		197	
Hlásenia Rapid Alert System (potraviny) - v pôsobnosti ÚVZ SR a RÚVZ SR		27	
Hlásenia RAPEX (kozmetické výrobky)		117	
Publikačno-prednášková činnosť	prednášky (semináre, konferencie)	64 (18 KV)	53 aktívna účasť
	seminár (ÚVZ SR)	26	Z toho 3 aktívna účasť
	publikácie	12 (z toho 5 kozmetika)	
Konzultácie (písomné, telefonické, osobné, mailom)		4 180 (1 551 KV)	

Písomne poskytnuté informácie podľa z. č. 211/2000 Z. z.	4 (z toho 1 kozmetika) informácií poskytnutých podľa z. č. 211/2000 Z. z. a 128 informácií poskytnutých na základe žiadosti bez citácie uvedeného zákona	
Projekty (medzinárodný) (spoluúčasť)	2	
Účasť na pracovných skupinách EK, Rada EU, FAO/WHO, WHO	51 (z toho 13 kozmetika)	
Legislatívne návrhy k zák. 355/2007 Z. z. a zák. 152/1995 Z. z.	2	kozmetické výrobky, prídavné látky

Odbor hygieny detí a mládeže

Činnosť odboru hygieny detí a mládeže vychádzala v roku 2013 z komplexného programu podpory a ochrany zdravia na úseku verejného zdravotníctva.

Tabuľkový prehľad o činnosti odboru za rok 2013 je uvedený nižšie. Celkovo bolo zrealizovaných 622 výkonov. Počet výkonov oproti roku 2012 stúpol o 200 (v r. 2012 celkovo 422 výkonov).

1. Úlohy vyplývajúce z požiadaviek MZ SR:

Počet výkonov: 55

V roku 2014 pracovníci odboru vypracovali viaceré stanoviská z pohľadu ochrany a podpory zdravia detí a mládeže v rámci vnútrorezortných a mimorezortných pripomienkových konaní. Vo väčšine prípadov išlo o pripomienky a stanoviská k návrhom legislatívnych predpisov.

Materiály, vyplývajúce z požiadaviek MZ SR, sa týkali najmä nasledovných oblastí:

- vypracovania stanoviska o plnení Národného programu starostlivosti o deti a dorast v SR na roky 2008-2015,
- vypracovania podkladov v súvislosti s prerokovaním Dohody medzi ministrom zdravotníctva SR a ministrom zdravotníctva Vietnamskej socialistickej republiky o spolupráci v oblasti zdravotníctva na roky 2013-2015,
- vypracovania stanoviska ku Plánu hlavných úloh MZ SR na rok 2013 ,
- predloženia návrhu stratégie SR v oblasti mládeže 2014 –2020 v téme Zdravie a životný štýl,
- vypracovania stanoviska na uzavretie Dohody o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a a jej členskými štátmi na jednej strane a Irackou republikou na druhej strane,
- informácií o stave plnenia úloh akčného plánu znižovania hrozieb z chemickej, biologickej , rádiologickej a jadrovej oblasti ,
- vypracovania podkladov týkajúcich sa implementácie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov v SR,
- vypracovanie stanoviska týkajúceho sa plánu hlavných úloh MZ SR na rok 2013,
- vypracovania podkladov Plnenia úloh akčného plánu politiky mládeže na roky 2012-2013,
- iniciatívneho návrhu nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z. z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách , pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách v znení neskorších predpisov,
- vypracovania pripomienok návrhu zákona o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- vypracovania podkladov týkajúcich sa aktualizácie Plánu opatrení pre prípad vzniku udalostí podliehajúcich IHR WHO (ďalej návrh „Plánu opatrení“) s harmonogramom opatrení na ochranu zdravia obyvateľstva SR s finančným zabezpečením na roky 2013-2015.

2. Odborné stanoviská:

Počet výkonov: 232

Vypracované odborné stanoviská sa týkali najmä problematík v oblasti dodržiavania legislatívne požadovaných hygienických podmienok v niektorých súkromných predškolských zariadeniach, prevalencie nadhmotnosti a obezity u detí a mládeže, vypracovania odborného posudku k e - modelu HACCP, zhodnotenia hygienickej úrovne pieskovísk pri predškolských zariadeniach, zostáv jedálnych lístkov, personálneho vybavenia detských jaslí, nedostatočného vykurovania v ZŠ, pitného režimu na školách, dodržiavania priestorových požiadaviek počas vyučovania, požiadaviek na odbornú kvalifikáciu vedúcich školských

jedálne, stravovania iných fyzických osôb v zariadeniach školského stravovania, riešenia problematiky výskytu vší u detí v predškolskom veku, hluku v životnom prostredí, riešenia problematiky likvidácie odpadu, organizovania škôl v prírode, úrovne výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2011/2012, rekonštrukcií školských jedální, predaja balených potravín a školských potrieb v priestoroch školy, „Programu jodizovania mládeže“ a jeho zavedenia do škôl, výskytu dusičnanej methemoglobínémie, výskytu detských úrazov, opätovného prijímania dieťaťa do kolektívu MŠ po prekonaní ochorenia, kvalifikácie zdravotníka na zotavovacom podujatí pre deti a mládež, dodávania malého množstva potravín do zariadení školského stravovania, zriaďovania detských kútikov v nákupných centrách, stravovania detí so špeciálnymi stravovacími nárokmi, dodržiavania optimálnych mikroklimatických podmienok v triedach a mnohých ďalších.

3. Riešené projekty a hlavné úlohy:

Počet: 6

Pracovníci odboru sa podieľali v r. 2013 na riešení nasledovných projektov:

1. Projekt: „Prieskum telesného vývoja detí a mládeže v SR a zistenie trendov v ich telesnom raste a vývine“
2. Projekt: „Monitoring stravovacích zvyklostí a výživových preferencií vybranej populácie detí SR a hodnotenie expozície vybraných rizík spojených s konzumáciou jedál“
3. Projekt: „Monitoring spotreby vybraných aditívnych látok do potravín u detí“
4. Projekt: „Zhodnotenie príjmu jódu u obyvateľov SR“
5. Projekt: „Monitoring telovýchovných podmienok žiakov základných a stredných škôl; využitie hodín TV“
6. Projekt: „Objektívizácia expozície a hodnotenie styrenu vo vnútornom prostredí vybraných materských škôl v súvislosti s použitím polystyrénových a polyesterových materiálov“

Súhrnná správa o realizácii projektov bola predložená zvlášť.

4. Konceptná činnosť, legislatíva:

Počet výkonov: 96

V rámci koncepcnej činnosti sme sa okrem iného venovali príprave vládneho iniciatívneho materiálu ÚVZ SR venovanému Zdraviu 2020 – Národné ciele verejného zdravia v Slovenskej republike do roku 2020. V tomto materiáli sme sa zamerali na definovanie konkrétnych úloh pre jednotlivé oblasti cieľov a priorít Zdravia 2020.

Ostatné koncepcné výkony sa týkali najmä:

- návrhu na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ, ktorý bol schválený vládou SR 03.07.2013 uznesením č. 344,
- spolupráce pri realizácii projektu „Realizácia vplyvu škodlivých látok vo vnútornom ovzduší škôl na zdravie detí v rôznych regiónoch Slovenska“,
- návrhu vyhlášky MZ SR, ktorou sa ustanovuje zoznam zdravotných výkonov pre klasifikačný systém diagnosticko-terapeutických skupín,
- informácie o plnení Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky,
- právnych predpisov EÚ, ktoré upravujú činnosť Úradu verejného zdravotníctva SR a regionálnych úradov verejného zdravotníctva,

- návrhu predbežného stanoviska SR k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami“;
- návrhu na uzavretie Memoranda o porozumení medzi Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky a Ministerstvom zdravotníctva Kuvajtského štátu o spolupráci v oblasti zdravotníctva,
- návrhu realizácie II. Etapy implementácie medzinárodných zdravotných predpisov (International Health Regulations (2005)) Svetovej zdravotníckej organizácie v Slovenskej republike,
- témy pre Zmiešanú slovensko-maďarskú komisiu pre otázky zdravotníctva, zdravotného poistenia a sociálnej starostlivosti,
- stratégie nasadzovania a ďalšieho rozvoja elektronického zdravotníctva na národnej úrovni,
- činností vykonávaných odborom hygieny detí a mládeže v rámci pôsobnosti v zmysle zákona 355/2007 Z. z. z hľadiska spolupráce s inými rezortmi,
- správy o plnení Národného programu prevencie ochorení srdca a ciev za rok 2012 – 2013,
- pripomienok k Prevádzkovému poriadku pre prácu s nebezpečnými chemickými faktormi,
- záštitu ÚVZ SR v rámci projektu „Národný projekt „Zvýšenie kvalifikácie učiteľov TV“;
- nominovania členov do Medzirezortnej komisie pre problematiku jódu,
- aplikácie niektorých ustanovení vyhlášky MZ SR č. 527/2007 Z. z. a vyhlášky MZ SR č. 533/2007 Z. z. v podmienkach zariadení školského stravovania.

5. Odborne – metodická činnosť:

Celkový počet výkonov: 158

z toho: konzultácie: 151

písomné usmernenia: 0

konferencie: 7

Konzultácie sa týkali problematiky povinného očkovania u detí v predškolských zariadeniach, odbornej a zdravotnej spôsobilosti osôb pracujúcich na zotavovacích podujatiach, energetických nápojov pre deti, problematiky nakladania s odpadmi v zariadeniach spoločného stravovania a v zariadeniach školského stravovania, donášky ovocia a zeleniny do predškolských zariadení, rodičovských návštev izieb a stravovacích zariadení v letných táboroch, tepelnej úpravy mäsa podávaného v zariadeniach školského stravovania, vydávania obedov pre cudzích strávníkov, ktorí by sa chceli stravovať v zariadeniach školského stravovania, schvaľovania prevádzkového poriadku prevádzkarní v obytných priestoroch, auditov vykonávaných v zariadeniach školského stravovania, údržby a dezinfekcie piesku v predškolských zariadeniach, schvaľovania prevádzkového poriadku v detských domovoch a mnohých ďalších. V rámci odborne – metodickej činnosti sa pracovníci zúčastnili na nasledovných konferenciách:

- VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva – 6.-7.3.2013, hotel Viktória, Martin-Podháj
- X. odborná konferencia národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR – 19.3.2013, MZ SR, Bratislava
- X. konferencia „Zásobené jódem jako prevence tyreopatií a zdroje dietární expozice – 15.5.2013, Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR
- XXI. Vedecko-odborná konferencia s medzinárodnou účasťou „Životné podmienky a zdravie – 23.-25.9.2013, Kúpele Nový Smokovec

- Medzinárodná konferencia „Porovnanie podmienok a výmena skúseností so sociálnym dialógom v oblasti hygienickej služby v ČR a verejného zdravotníctva v SR – 26.-27.9.2013, hotel Termál, Vyhne
- Odborná konferencia „Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2012: implementácia v praxi – 28.10.2013, MZ SR, Bratislava
- Konferencia „Zdravie detí, vzdelávanie a prevencia – 18.-19.11.2013, hotel Lux, Banská Bystrica

6. Spolupráca so SZU, VŠZaSP sv. Alžbety a realizácia projektu „Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RUVZ v SR“ :

Celkový počet: 8

- Butkajová, J.: prednáška v rámci školiaceho miesta špecializačného štúdia v špecializačnom odbore „Verejné zdravotníctvo“ 20.3.2013, SZU
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J.: zabezpečenie praxe na ÚVZ SR pre študentov dennej formy štúdia odboru VZ, 2.Bc v dňoch od 29.4.2013 – 10.5.2013
- Hamade, J.: členstvo v komisii na Bc štátniciach 21.5.2013 a 22.5.2013, SZU
- Hamade, J.: prednáška na tému „Epidemiológia neinfekčných ochorení“ pre študentov MHA štúdia, 10.-12.10.2013, Čilistov
- Hamade, J.: prednášky pre študentov dennej formy štúdia odboru VZ, 2.Bc, 23.10.2013, SZU
- Hamade, J.: prednášky pre študentov 1. ročníka MPH, 4.11.2013, SZU
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J.: zabezpečenie praxe na ÚVZ SR pre študentov dennej formy štúdia odboru VZ, 3.Bc v dňoch od 9.-19.12.2013
- Hamade, J.: členstvo v komisii na opravných Bc štátniciach 20.8.2013, SZU

7. Účasť na odborných podujatiach:

Celkovo: 28

- Hamade, J. účasť na pracovnom stretnutí k realizácii projektu „Prevencia pedikulózy“ -25.1.2013, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
- Hamade, J.: účasť na pracovnej porade regionálnych hygienikov RÚVZ v sídle krajov 31.1.-1.2.2013, kúpele Malá Fatra, Turčianske Teplice
- Hamade, J.: účasť na konferencii „VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva“ – 6.-7.3.2013, hotel Viktória, Martin-Podháj
- Hamade, J.: účasť na 2. pracovnej porade medzirezortnej komisie pre implementáciu IHR do podmienok SR – 21.2.2013, MZ SR
- Hamade, J.: účasť na odbornom podujatí „Večer Ústavu hygieny LF UK – 11.3.2013, Ústav hygieny LF UK, Bratislava
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J.: účasť na pracovnej porade krajských odborníkov pre odbor HDM – 19.3.2013, ÚVZ SR
- Hamade, J.: účasť na pracovnej porade regionálnych hygienikov RÚVZ – 23.-24.4.2013, hotel Impozant, Valčianska dolina
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J.: účasť na pracovnom seminári pracovníkov odb. hygieny výživy – 3.4.2013, ÚVZ SR
- Hamade, J.: účasť X. odbornej konferencii národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR – 19.3.2013, MZ SR, Bratislava
- Hamade, J.: účasť na pracovnej porade medzirezortnej komisie pre implementáciu IHR do podmienok SR – 29.4.2013, MZ SR
- Butkajová, J.: účasť na X. konferencii „Zásobení jódem jako rpevence tyreopatií a zdroje dietární expozice – 15.5.2013, Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR

- Hamade, J., Janechová, H.: účasť na stretnutí odborníkov v oblasti drogovej problematiky – 28.5.2013, MZ SR
- Hamade, J.: účasť na pracovnej porade regionálnych hygienikov RÚVZ – 11.-12.7.2013, hotel Kaskády, Sliač - Sielnica
- Hamade, J.: účasť na medzirezortnom rokovaní v otázke uvoľnenia prostriedkov z Fondu solidarity EÚ a za účelom vyčíslenia škôd, spôsobených SR následkom povodní – 11.7.2013, MV SR
- Hamade, J.: účasť na pracovnom stretnutí k problematike prípadného inkorporovania Národného diabetologického programu do Nár. programu ozdravenia výživy obyvateľstva SR – 25.7.2013, MZ SR
- Janechová, H.: účasť na pracovnom stretnutí na tému návrhu Stratégie štátnej politiky vo vzťahu k mládeži na roky 2014 – 2020 – 27.8.2013, IUVENTA, Bratislava
- Hamade, J., Janechová, H.: účasť na XXI. vedecko-odbornej konferencii s medzinárodnou účasťou „Životné podmienky a zdravie – 23.-25.9.2013, Kúpele Nový Smokovec
- Hamade, J.: účasť na medzinárodnej konferencii „Porovnanie podmienok a výmena skúseností so sociálnym dialógom v oblasti hygienickej služby v ČR a verejného zdravotníctva v SR – 26.-27.9.2013, hotel Termál, Vyhne
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J.: účasť na celoslovenskej pracovnej porade vedúcich odborov/oddelení HDM - 5.6.11.2013, hotel Vyšehrad, Turčianske Teplice
- Hamade, J.: účasť na konferencii „Zdravie detí, vzdelávanie a prevencia – 18.-19.11.2013, hotel Lux, Banská Bystrica
- Hamade, J., Janechová, H.: účasť na odbornej konferencii „Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2012: implementácia v praxi – 28.10.2013, MZ SR, Bratislava
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J., Mičeková, P.: účasť na tlačovej besede pri príležitosti „Európskeho týždňa boja proti drogám“ – 20.11.2013, ÚVZ SR
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J., Mičeková, P.: účasť na tlačovej besede „Výsledky z mimoriadnej cielenej kontroly zameranej na dodržiavanie hygienických požiadaviek v ázijských reštauráciách“ – 21.11.2013, ÚVZ SR
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J., Mičeková, P.: účasť na tlačovej besede pri príležitosti Svetového dňa AIDS – 28.11.2013, ÚVZ SR
- Butkajová, J.: účasť na pracovnej porade regionálnych hygienikov RÚVZ – 5.-6.12.2013, Liečebný dom PAX, Trenčianske Teplice
- Hamade, J., Janechová, H., Butkajová, J., Mičeková, P.: účasť na vybraných seminároch počas roka 2012 v zasadačke ÚVZ SR (3)

8. Činnosť hlavnej odborníčky HH SR pre odbor hygieny detí a mládeže

Počet výkonov: 10

Metodické vedenie a odborné usmerňovanie pracovníkov odborov HDM RÚVZ v SR bolo zamerané najmä na praktické uplatňovanie požiadaviek zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov.

Hlavná odborníčka v priebehu roka 2013 usporiadala dve pracovné porady, prvú dňa 19.3.2013 - pracovnú poradu krajských odborníkov pre odbor HDM a druhú v dňoch 5.6.11.2013 - celoslovenskú pracovnú poradu vedúcich odborov/oddelení HDM.

Hlavná odborníčka je členkou pracovnej skupiny MŠVVaŠ SR pre tvorbu a spracovanie materiálo-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie a zúčastňuje sa pravidelných stretnutí. V roku 2013 posúdila projekt MŠVVaŠ SR „Receptúry medzinárodnej kuchyne v školskom stravovaní“, v rámci ktorého participovali aj príslušné RÚVZ v SR.

V rámci spolupráce s MŠVVaŠ SR sa hlavná odborníčka zúčastnila dňa 18.11.2013 na konferencii „Zdravie detí, vzdelávanie a prevencia (18.-19.11.2013, hotel Lux, Banská Bystrica), ktorá bola zameraná na význam preventívnych aktivít v oblasti školského stravovania na zdravý vývin mladej generácie.

Činnosť hlavného odborníka bola prezentovaná na poradách regionálnych hygienikov.

9. Iné (prednášky, publikácie, účasť v oznamovacích prostriedkoch, spracované odborné podklady, ďalšie vzdelávanie a ostatné):

- Hamade, J.: článok do časopisu „Škola a stravovanie“, 1. roč. č.1/2013 „Skladovanie a odstraňovanie odpadu“
- Hamade, J.: článok do časopisu „Škola a stravovanie“, 1. roč. č.1/2013 „Cieleny štátny zdravotný dozor v školských stravovacích zariadeniach“
- Hamade, J.: článok do časopisu „Škola a stravovanie“, 1. roč. č.4/2013 „Preventívne prehliadky“
- Hamade, J.: článok do časopisu „Manažment školy v praxi, 3/2013 „Zameranie štátneho zdravotného dozoru“
- Hamade, J.: článok do časopisu „Manažment školy v praxi, 4/2013 „Výsledky mimoriadneho cieleného štátneho zdravotného dozoru“
- Butkajová, J.: predloženie materiálu „Správa o výsledkoch cieleného štátneho zdravotného dozoru, zameraného na celkové hygienické podmienky v predškolských zariadeniach a v prevádzkarniach, v ktorých sa prevádzkuje živnosť starostlivosti o deti do šesť rokov veku“ pre mediálny odbor – 7.1.2013
- Hamade, J.: spracovanie podkladov pre RTVS Slovenský rozhlas na tému „Zdravotné dôsledky nedostatku ovocia a zeleniny v jedálničkú detí – 14.1.2013
- Hamade, J.: spracovanie podkladov pre mediálny odbor k problematike možného vplyvu výskytu baktérií E. coli a Ps. Aeruginosa na zdravie detí – 17.1.2013
- Hamade, J.: spracovanie článku o kontrolách v predškolských zariadeniach pre šéfredaktorku Telegraf Media s.r.o – 18.1.2013
- Hamade, J., Janechová, H.: vypracovanie podkladov o energetických nápojoch pre deti pre redaktorku Centra publicistiky -22.1.2013
- Hamade, J.: vypracovanie článku o jedálničkú detí pre redaktorku časopisu PLUS 7 DNÍ – 4.2.2013
- Hamade, J., Janechová, H.: vypracovanie odborného článku pre mediálny odbor na tému „Výskyt vší v materských školách a opatrenia“ – 19.2.2013
- Hamade, J.: vypracovanie odpovedí o hygienických požiadavkách na pieskoviská pre komunikačný odbor MZ SR - 20.2.2013
- Janechová, H.: vypracovanie odpovedí na otázky šéfredaktorky časopisu „Diet'a“, týkajúcich sa stravovania detí v MŠ – 8.4.2013
- Hamade, J.: spracovanie podkladov ohľadom letných detských táborov pre redakciu SME – 30.5.2013
- Hamade, J., Janechová, H.: vypracovanie článku o hygienických súvislostiach hry detí na verejných pieskoviskách pre portál www.mamaaja.sk – 12.6.2013
- Hamade, J., Janechová, H.: vypracovanie informácie pre redakciu Uj Szo o kontrolách pieskovísk – 16.7.2013
- Hamade, J.: spracovanie podkladov na tému „Vší“ pre redaktorku mesačnej prílohy DOBRÉ ZDRAVIE v denníku PRAVDA PEREX, a.s. – 13.8.2013
- Hamade, J.: spracovanie odpovedí pre redaktorku TV JOJ na tému výskytu vší u detí - 3.9.2013
- Hamade, J., Janechová, H.: spracovanie odpovedí na otázky pre redaktorku denníka Nový Čas na tému rastu detí a mládeže – 4.9.2013

- Hamade, J., Janechová, H.: Spracovanie stanoviska k stravovaniu detí pre redaktorku PLUS 7 DNÍ – 4.9.2013
- Hamade, J.: vypracovanie odpovedí pre redaktora denníka Nový Čas na tému kontrol v školských stravovacích zariadeniach a udeľovania pokút – 10.9.2013
- Hamade, J.: vypracovanie podkladov pre mediálny odbor k téme donášky ovocia a zeleniny do zariadenia pre deti a mládež 17.9.2013
- Hamade, J.: spracovanie článku o pedikulóze pre redaktora oddelenia Servis Nový čas – 16.9.2013
- Hamade, J.: vypracovanie stanoviska pre mediálny odbor k návrhu aktualizácie legislatívnych noriem a rozvoja programov na skvalitnenie stravovania na Slovensku – 16.10.2013
- Janechová, H.: vypracovanie stanoviska k otázkam redaktora TV Markíza ohľadne receptúr pre zariadenia školského stravovania – 24.10.2013
- Hamade, J.: vypracovanie stanoviska pre mediálny odbor k žiadosti Ivany Rapošovej, ktorá sa obrátila na MZ SR so žiadosťou o poskytnutie informácií v zmysle zák. č. 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám – 30.10.2013
- Hamade, J.: vypracovanie stanoviska režisérke IMAGINE PRODUCTION s.r.o. k problematike obezity detí a mládeže – 10.12.2013
- Hamade, J., Janechová, H.: vypracovanie stanoviska pre redaktorku Lekárskych listov vo veci stravovania detí a mládeže – 10.12.2013

Prehľad o činnosti odboru HDM ÚVZ SR za rok 2013

Úsek činnosti	Úlohy vyplývajúce z požiadaviek MZ SR	Odborných stanovísk	Riešených projektov	Konceptnej činnosti	Odborne - metodická činnosť			Spolupráca s VŠ a vzdel.	Účasť na odborných podujatiach		Činnosť hlavného odborníka	Iné	Celkom
					Konzultácie	Písomné usmernenia	Konferencie		rezortné	mimo-rezortné			
					P o č e t								
Zameranie činnosti odboru HDM				11	9				7				27
Legislatíva	43	58	X	46	16				2		1	3	169
STN, EN			X	X	-	X	X	X					
Projekty sledovania zdr. stavu	5	26	6	15	30		5	X				3	90
Zariadenia pre deti a mládež		71		X	51			X		4		10	136
Stravovanie detí a mládeže		62		X	28			X	13		7	13	123
Predmety bežného používania				X				X					
Správy				9		X	X	X	X				9
Iné	7	15		15	17		2	8	2		2	0	68
S P O L U:	55	232	6	96	151	-	7	8	24	4	10	29	622

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok

Pracoviská objektivizácie faktorov životných podmienok (OOFŽP) v zmysle zákona 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji zdravia v znení neskorších predpisov (ďalej len zákona) vykonávali kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného prostredia a pracovného prostredia za účelom posudzovania ich možného vplyvu na zdravie. Tieto činnosti sú súčasťou štátneho zdravotného dozoru, úradnej kontroly potravín a rozhodovacej činnosti regionálnych úradov v prvom stupni a Úradu verejného zdravotníctva SR v druhom stupni pri zistení nedostatkov podľa zákona.

Národné referenčné centrá (NRC) a laboratória odboru vykonávali chemické, mikrobiologické a biologické analýzy vzoriek vôd, ovzdušia, potravín, kozmetiky, predmetov bežného používania a biologického materiálu, ekotoxikologické, genotoxikologické testy, kontrolovali účinok dezinfekčných a sterilizačných procesov a merali chemické a fyzikálne faktory v pracovnom prostredí. Vykonávali odbery vzoriek, vyjadrovali názory a interpretácie výsledkov analýz. NRC zavádzali nadstavbovú diagnostiku v zmysle usmernení európskych sietí národných laboratórií. Zabezpečovali a vykonávali špeciálne analýzy pre ostatné RÚVZ v SR. Výsledky objektivizácie faktorov prostredia odbor poskytoval ostatným odborom hygieny a epidemiológie a organizáciám Európskej únie. Riešil programy a projekty verejného zdravotníctva a iné projekty národného a medzinárodného charakteru.

Skúšobné laboratórium odboru objektivizácie faktorov životných podmienok prešlo v roku 2013 procesom reakreditácie Slovenskou národnou akreditačnou službou a získalo osvedčenie o akreditácii podľa STN EN ISO/IEC 17 025 na 122 skúšok, 371 ukazovateľov, 4 druhy odberov a 8 pracovníkov a získalo spôsobilosť vyjadrovať názory a interpretácie výsledkov skúšok. Pracovníci sa v roku 2013 zúčastnili 41 národných a medzinárodných medzilaboratórnych porovnávacích skúšok.

V roku 2013 pracovalo na odbore 44 pracovníkov (7 pracovníčok na MD), z toho 23 s vysokoškolským vzdelaním II. a 3 III. stupňa (VŠ), 18 s úplným stredným odborným vzdelaním (ÚSOV).

V odbore objektivizácie faktorov životných podmienok sú zriadené nasledovné národné referenčné centrá:

- NRC pre hodnotenie neskorých účinkov chemických látok metódami genetickej toxikológie (NRC GEN)
- NRC pre hydrobiológiu (NRC BIO)
- NRC pre ekotoxikológiu (NRC EKO)
- NRC pre mikrobiológiu životného prostredia (NRC MŽP)
- NRC pre legionely v životnom prostredí (NRC LEG)
- NRC pre neionizujúce žiarenie (NRC NIŽ)
- NRC pre tepelno-vlhkostnú mikroklimu (NRC TMV)
- NRC pre expozičné testy xenobiotík (NRC ETX)
- NRC pre rezíduá pesticídov (NRC RP)

Okrem NRC je v odbore zriadených 7 špecializovaných laboratórií a akreditovaná pracovná skupina pre odbery vzoriek zo životného a pracovného prostredia:

- Špecializované laboratórium chémie vôd (CHV)
- Špecializované laboratórium chémie potravín a predmetov bežného používania (CHP)
- Špecializované laboratórium chémie ovzdušia (CHO)
- Špecializované laboratórium atómovej absorpčnej spektrometrie (AAS)
- Špecializované laboratórium kvapalinovej chromatografie (HPLC)
- Špecializované laboratórium plynovej chromatografie (GC)
- Špecializované laboratórium hluku a vibrácií (LHV)

Ťažiskové úlohy odboru

NRC a laboratóriá objektivizácie faktorov životných podmienok vyšetrili v roku 2013 spolu 4 229 vzoriek (kódových čísel) životného a pracovného prostredia. Kvalitu metód a spoľahlivosť výsledkov analýz preverili pracovníci kontrolou 10 932 ukazovateľov s výkonom 27 481 analýz. Odbor prispel do štátnej pokladnice z príjmov za výkon platených služieb zákazníkom spracovaním 2 083 vzoriek a meraní.

Pracoviská odboru riešili medzinárodné a medzirezortné projekty:

- Európsky monitoring pesticídov v doľčenskej a detskej výžive
- CYANOCOST (Cyanobacterial blooms and toxins in water resources) – Sinicové vodné kvety a toxíny vo vodách. Projekt je prostriedkom na rozšírenie vedomostí o výskyte siníc a ich toxínov v celej Európe s cieľom potlačiť nepriaznivé účinky na zdravie pri ich hromadných výskytoch a produkcii jedovatých látok.
- PROMISE - Ochrana spotrebiteľov znižovaním mikrobiologických rizík prostredníctvom boja proti segregácii odborných znalostí. Trojročný projekt Európskej Komisie je zameraný na posilnenie spolupráce medzi starými, novými a prístupovými krajinami EÚ vo výskume týkajúcom sa potravinovej bezpečnosti (zameranie na mikrobiologické riziko) a spoluprácu pri výmene odborných vedomostí prostredníctvom výmenných stáží.
- DEMOCOPHES - harmonizovaný projekt ľudského biomonitoringu v EÚ (záverečné práce na výstupoch projektu).
- SINPHONIE - kontrola kvality vnútorného ovzdušia v školách (záverečné práce na výstupoch projektu).
- Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie – medzirezortné projekty s dvoma vodárenskými spoločnosťami (Bratislavská vodárenská spoločnosť a Západoslovenská vodárenská spoločnosť). Hlavným cieľom projektov je zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody a ochrana zdravia pred nežiaducimi účinkami vedľajších produktov dezinfekcie.

Činnosť NRC v medzinárodných sieťach referenčných laboratórií:

- NRC pre MŽP je od roku 2006 zapojené do činnosti sietí Národných referenčných laboratórií členských štátov EÚ (EU-RL) v úradnej kontrole potravín podľa čl. 33 ods. 1 nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady č. 882/2004 o úradných kontrolách pre oblasť:
  1. *Listeria monocytogenes* (sídlo EU-RL Agence Francaise De Sécurité Sanitaire des Aliments, Maisons-Alfort, FR)
  2. Koagulázopozitívne stafylokoky a ich enterotoxíny (sídlo EU-RL Agence Francaise De Sécurité Sanitaire des Aliments, Maisons-Alfort, FR)
  3. *Escherichia coli* vrátane VTEC (sídlo EU-RL Istituto Superiore di Sanita, Roma, IT)
- V rámci tejto činnosti sa aj v roku 2013 zapájalo do aktivít organizovaných európskymi referenčnými laboratóriami:
  - účasť v siedmich medzinárodných štúdiách týkajúcich sa špeciálnej diagnostiky *Listeria monocytogenes*, *E. coli*/VTEC, koagulázopozitívnych stafylokokov a stafylokokových toxínov,
  - príprava materiálov pre EU-RL a pripomienkovanie legislatívy týkajúcej sa diagnostických postupov.
- NRC pre legionely v životnom prostredí - vedúca NRC pracovala ako kontaktný bod v ECDC (Štokholm) za mikrobiológiu v oblasti problematiky legionel a ako zástupca za SR sa zúčastnila pracovného stretnutia v Aténach v septembri 2013.
- NRC pre ekotoxikológiu - pracovníčka NRC je členom riadiaceho výboru v medzinárodnom projekte CYANOCOST.
- NRC pre hodnotenie neskorých účinkov chemických látok metódami genetickej toxikológie vykonávalo týždenný monitoring peľovej situácie; výsledky sa odosielali do koordinačného pracoviska na RÚVZ v Banskej Bystrici, ktoré reportuje výsledky do európskej centrály vo Viedni.
- NRC pre rezíduá pesticídov riešilo Európsky monitoring pesticídov v dojčenskej a detskej výžive. Pracovisko zaviedlo podľa Nariadenia Komisie č. 915/2010 do konca roku 2013 metódy na stanovenie celkom 171 druhov pesticídov.
- Špecializované laboratórium plynovej chromatografie úzko spolupracovalo s Národným referenčným centrom pre dioxíny a príbuzné zlúčeniny so sídlom na SZU v Bratislave, ktorého činnosť je koordinovaná Referenčným laboratóriom EÚ pre dioxíny a polyaromatické uhľovodíky (PCB) v potravinách a krmivách vo Freiburgu (Nemecko). Laboratórium spolupracovalo s uvedenou inštitúciou v rámci preverenia spôsobilosti úradných laboratórií vykonávať stanovenia indikátorových kongenérovcov PCB v potravinách.

Odbor bol zapojený do riešenia programov a projektov verejného zdravotníctva:

- Cyanobaktérie
- Legionely a améby v zdravotníckych zariadeniach, nebytových budovách a v oddychových zónach
- Minerálne a pramenité balené vody a vody vo watercooleroch
- Radiačne ošetrované potraviny
- Materské mlieko
- Rezíduá pesticídov v potravinách pre dojčenskú a detskú výživu
- Glutén v diétnych potravinách
- Identifikácia a typizácia patogénnych mikroorganizmov metódami molekulárnej biológie
- Stanovenie olova v krvi exponovaných zamestnancov
- Objektívizácia účinkov zdrojov optického žiarenia v pracovnom a životnom prostredí
- Stanovenie metabolitov toulénu v moči exponovaných zamestnancov
- Monitoring výskytu enterovírusov vo vodách určených na kúpanie
- Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody
- Peľová informačná služba (PIS) – Monitoring biologických alergénov v ovzduší
- Monitoring alergénov roztočov vo vnútornom prostredí
- Monitoring obsahu dusičnanov vo vodných zdrojoch individuálneho zásobovania
- Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách.

V rámci mimoriadnej kontroly ubytovacích zariadení v strediskách zimnej rekreácie zameranej na zisťovanie prítomnosti alergénov v ubytovacích priestoroch hotelov a penziónov, pracovníci laboratórií zabezpečili odber vzoriek ovzdušia.

Okrem výkonu laboratórnych skúšok a meraní pracovníci OOFŽP vykonávali nasledovné odborné činnosti:

- pripravovali hlásenia a podklady za SR pre EFSA v oblasti mikrobiologických nálezov a analýz reziduí pesticídov v rámci úradnej kontroly potravín,
- pripomienkovali materiály zaslané ECDC, DG SANCO, EFSA a európskymi referenčnými laboratóriami,
- vypracovali hodnotenia predpokladanej expozície osôb prípravkom na ochranu rastlín (pre UKSUP, zonálne hodnotenia pre krajiny EÚ),
- pripravovali vecné podklady k tvorbe legislatívy verejného zdravotníctva,
- vypracovávali posudky a stanoviská pre odbor legislatívno-právny,
- pripomienkovali odborné materiály ostatných odborov verejného zdravotníctva,
- vypracovávali odborné podklady pre rozhodovaciu činnosť orgánov na ochranu zdravia,
- pripomienkovali STN, ISO, vnútrorezortné a mimorezortné legislatívne predpisy,
- zavádzali a validovali nové analytické metódy v odbornej problematike,
- pracovali v technických komisiách SÚTN TK 27- voda, TK 28- ovzdušie, TK 79- kozmetika, TK 29 –bezpečnosť strojov a ergonómia, TK 58-tepelná ochrana budov, TK 108-svetlo a osvetlenie a TK 78 poľnohospodárske produkty a potravinárske výrobky,

- pracovali v skúšobných komisiách na vydávanie osvedčenia o spôsobilosti na kvalitatívne a kvantitatívne skúšanie zložiek životného a pracovného prostredia pre potreby verejného zdravotníctva,
- boli členmi a aktívne pracovali v odborných spoločnostiach,
- vykonávali konzultačnú, poradenskú a školiacu činnosť pre pracovníkov laboratórií verejného zdravotníctva a pracovníkov mimorezortných inštitúcií,
- vykonávali funkcie hlavných odborníkov ÚVZ SR a členov pracovných skupín poradného zboru HH SR,
- vedúci NRC organizovali konzultačné dni NRC,
- pracovníci sa zúčastňovali na odborných mítingoch, konferenciách a seminároch v SR aj v zahraničí a niektoré aj organizovali, pripravovali prednášky na odborné podujatia a publikovali v odborných časopisoch,
- spracovali výročné správy za odbor OOFŽP ÚVZ SR a za objektivizáciu faktorov prostredia za celé Slovensko z podkladov krajských RÚVZ za oblasť biológie životného prostredia, mikrobiológie životného prostredia, chemických analýz a fyzikálnych faktorov.

Pracoviská v odbore objektivizácie faktorov životných podmienok plnia úlohy vyplývajúce z koncepcií vedných odborov:

Chemické analýzy

Biológia životného prostredia

Mikrobiológia životného prostredia

Fyzikálne faktory

Podľa týchto vedných odborov je spracovaná činnosť jednotlivých pracovísk OOFŽP (viď tabuľky). Správy o činnosti národných referenčných centier sú spracované v samostatnom materiáli.

Prednášková a publikačná činnosť pracovníkov OOFŽP je uvedená v prílohe.

CHEMICKÉ ANALÝZY (CHA)

Pracoviská:

- Špecializované laboratórium chémie potravín a PBP (CHP)
- Špecializované laboratórium chémie vôd (CHV)
- Špecializované laboratórium chémie ovzdušia (CHO)
- Špecializované laboratórium atómovej absorpčnej spektrometrie (AAS)
- Špecializované laboratórium plynovej chromatografie (GC)
- Špecializované laboratórium kvapalinovej chromatografie (HPLC)
- NRC pre rezíduá pesticídov (NRC RP)
- NRC pre expozičné testy xenobiôtík (NRC ETX)

Personálne obsadenie: 18 VŠ, 8 ÚSOV

Analytická činnosť pracovísk CHA v OOFŽP v roku 2013

a) podľa typu komodít

Názov pracoviska	Druh výkonu	Typ vzorky										Spolu
		Voda pitná	Voda na kúpanie	Minerálne vody	Potraviny	Materské mlieko	PBP	Kozmetika	Ovzdušie	Biologický materiál	Iné	
CHP	vzorky	50	-	6	65	57	-	-	-	22	1	201
	ukazovatele	50	-	6	85	332	-	-	-	22	1	496
	analýzy	100	-	12	170	605	-	-	-	46	2	935
CHV	vzorky	618	55	-	-	-	1	-	-	-	59	733
	ukazovatele	3337	93	-	-	-	1	-	-	-	407	3838
	analýzy	6937	188	-	-	-	2	-	-	-	864	7991
CHO	vzorky	-	-	-	-	-	-	-	51	-	-	51
	ukazovatele	-	-	-	-	-	-	-	54	-	-	54
	analýzy	-	-	-	-	-	-	-	179	-	-	179
AAS	vzorky	63	5	6	23	57	-	1	-	210	12	377
	ukazovatele	526	5	18	56	197	-	3	-	252	18	1075
	analýzy	1052	10	36	163	588	-	6	-	504	36	2395
GC	vzorky	6	-	-	88	-	-	-	-	-	-	94
	ukazovatele	122	-	-	1406	-	-	-	-	-	-	1528
	analýzy	308	-	-	3002	-	-	-	-	-	-	3310
HPLC	vzorky	71	6	-	168	-	-	-	-	-	18	263
	ukazovatele	218	23	-	194	-	-	-	-	-	63	498
	analýzy	463	54	-	362	-	-	-	-	-	123	1002
NRC RP	vzorky	5	-	-	41	-	-	-	-	-	-	46
	ukazovatele	10	-	-	1816	-	-	-	-	-	-	1826
	analýzy	20	-	-	3091	-	-	-	-	-	-	3111
NRC ETX	vzorky	-	-	-	-	-	-	-	-	231	-	231
	ukazovatele	-	-	-	-	-	-	-	-	241	-	241
	analýzy	-	-	-	-	-	-	-	-	554	-	554
Spolu	vzorky	813	66	12	385	114	1	1	51	463	90	1996
	ukazovatele	4263	121	24	3557	529	1	3	54	515	489	9556
	analýzy	8880	252	48	6788	1193	2	6	179	1104	1025	19477

b) zabezpečenie kvality skúšok

Názov pracoviska		Typ vzorky								Spolu
		Vody	Potraviny	Materské mlieko	PBP	Kozmetika	Ovzdušie	Biologický materiál	Iné	
CHP	ukazovatele	13	48	206	-	-	-	8	1	276
	analýzy	13	174	262	-	-	-	11	1	461
CHV	ukazovatele	1186	-	-	1	-	-	-	-	1187
	analýzy	2405	-	-	2	-	-	-	-	2407
CHO	ukazovatele	-	-	-	-	-	55	-	-	55
	analýzy	-	-	-	-	-	153	-	-	153
AAS	ukazovatele	231	123	440	-	-	-	48	6	848
	analýzy	231	147	440	-	-	-	65	6	889
GC	ukazovatele	643	1397	-	-	-	-	-	-	2040
	analýzy	2068	5026	-	-	-	-	-	-	7094
HPLC	ukazovatele	130	253	-	-	-	-	-	15	398
	analýzy	285	657	-	-	-	-	-	30	972
NRC RP	ukazovatele	54	2328	-	-	-	-	-	-	2382
	analýzy	130	6663	-	-	-	-	-	-	6793
NRC ETX	ukazovatele	-	-	-	-	-	-	143	-	143
	analýzy	-	-	-	-	-	-	200	-	200
Spolu	ukazovatele	2257	4149	646	1	0	55	199	22	7329
	analýzy	5132	12667	702	2	0	153	276	37	18969

c) meranie mikroklimatických faktorov pri odbere ovzdušia

Názov úradu	Počet ukazovateľov	Počet analýz
CHO	33	163

Účasť pracovísk CHA v OOFŽP v medzilaboratórnych porovnávacích testoch a porovnaníach v roku 2013

Názov pracoviska	Počet		Typ vzorky					Spolu
			Vody	Potraviny	Ovzdušie	Biologický materiál	Iné	
CHP	testov	prihlásené	-	1	-	-	-	1
		ukončené	-	1	-	-	-	1
	ukazovateľov	prihlásené	-	2	-	-	-	2
		ukončené	-	2	-	-	-	2
CHV	testov	prihlásené	3	-	-	-	-	3
		ukončené	3	-	-	-	-	3
	ukazovateľov	prihlásené	3	-	-	-	-	3

CHO	testov	ukončené	3	-	-	-	-	3
		prihlásené	-	-	2	-	-	2
		ukončené	-	-	2	-	-	2
ukazovateľov	prihlásené	-	-	6	-	-	6	
	ukončené	-	-	6	-	-	6	
AAS	testov	prihlásené	1	1	-	1	-	3
		ukončené	1	1	-	1	-	3
	ukazovateľov	prihlásené	11	3	-	2	-	16
		ukončené	11	3	-	2	-	16
GC	testov	prihlásené	1	1	-	-	-	2
		ukončené	1	1	-	-	-	2
	ukazovateľov	prihlásené	5	2	-	-	-	7
		ukončené	5	2	-	-	-	7
HPLC	testov	prihlásené	2	3	-	-	-	5
		ukončené	1	3	-	-	-	4
	ukazovateľov	prihlásené	7	8	-	-	-	15
		ukončené	4	8	-	-	-	12
NRC RP	testov	prihlásené	-	2	-	-	-	2
		ukončené	-	4	-	-	-	4
	ukazovateľov	prihlásené	-	193	-	-	-	193
		ukončené	-	477	-	-	-	477
NRC ETX	testov	prihlásené	-	-	-	2	-	2
		ukončené	-	-	-	1	-	1
	ukazovateľov	prihlásené	-	-	-	6	-	6
		ukončené	-	-	-	2	-	2
Spolu	testov	prihlásené	7	8	2	3	-	20
		ukončené	6	10	2	2	-	20
	ukazovateľov	prihlásené	26	208	6	8	-	248
		ukončené	23	492	6	4	-	525

Organizovanie medzilaboratórných porovnávacích testov pre pracoviská CHA v OOFŽP v roku 2013

Organizátor	Názov testu	Typ testu	Počet ukazovateľov	Počet účastníkov testu
HPLC	Stanovenie vitamínu A a vitamínu E	BP	2	2
NRC ETX	Stanovenie kreatinínu v moči MPS-BET-1/12	PT	2	9
	Stanovenie kyseliny mandľovej a kyseliny fenylglyoxyloctovej v moči MPS-BET-1/13	PT	2	8

Typ testu: PT – skúška spôsobilosti, porovnávacie meranie, BP – bilaterálne porovnanie

Nové analytické metódy a postupy meraní zavedené v pracoviskách CHA v OOFŽP v roku 2013

Názov pracoviska	Typ vzorky (komodita)	Ukazovateľ	Druh metódy	Pôvod metódy (STN, ISO, EN, vlastná metóda)
CHP	Potravina – prídavná látka	Strata sušením	gravimetria	vlastná metóda
	Potravina – prídavná látka	Sulfátový popol	gravimetria	vlastná metóda
	Potravina – prídavná látka	Látky nerozpustné vo vode	gravimetria	vlastná metóda
	Potravina – prídavná látka	Látky extrahovateľné éterom	gravimetria	vlastná metóda
	Potravina – prídavná látka	Aldehydy (ako formaldehyd)	vizuálna	vlastná metóda
	Potravina –	Ťažké kovy (ako Pb)	vizuálna	vlastná metóda

	prídavná látka			
	Potravina – prídavná látka	Acidita (ako kyselina sorbová)	titračná	vlastná metóda
	Potravina – doplnok stravy	Vápnik	titračná	vlastná metóda
GC	Tukové a beztukové potraviny	pesticídy : spirodiclofen captan folpet 2,4'-dicofol acrinathrin tau-fluvalinate	GC/ECD QUECHERS – Mini-multireziduálna metóda pre analýzu pesticídov	AGES – rakúska agentúra pre zdravie a bezpečnosť potravín.
NRC RP	Potraviny-detská výživa	Fluopicolide	GC-MS/MS (triplequad)	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Flutolanil	GC-MS/MS (triplequad)	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Fenvalerate/Esfenvalerate	GC-MS/MS (triplequad)	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Acephate	GC-PFPD	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Azinphos-methyl	GC-PFPD	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	EPN	GC-PFPD	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Methidathion	GC-PFPD	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Monocrotophos	GC-PFPD	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Triazophos	GC-PFPD	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Epoxiconazole	GC-ECD (Varian)	vlastná metóda
	Potraviny-detská výživa	Fluquinconazole	GC-ECD (Varian)	vlastná metóda
HPLC	potraviny	melamín	HPLC	Lutter M. et al.: Screening and confirmatory methods for the determination of melanine in cows milk and milk-based powdered infant formula, Food Kontrol 22 (6) 903-913, 2011 Filazi A. et al.: Determination of melanine in milk and dairy products by high performance liquid chromatography, Journal of Dairy Science, 95(2) 602-608, 2012
	potraviny	mentofurán	HPLC	Weidenhamer J. et al.: Alleopathic potential of menthofuran monoterpenes from <i>Calamintha ashei</i> . Journal of Chemical Ecology 20 (12)3345-3359,1994

Odborná činnosť pracovísk CHA v OOFŽP v roku 2013

Programy, projekty, ťažiskové úlohy verejného zdravotníctva

Číslo úlohy: 7.1	NÁZOV ÚLOHY: Cyanobaktérie	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHV	13	37
HPLC	27	91
Číslo úlohy: 7.3	NÁZOV ÚLOHY: Minerálne a pramenité balené vody vo watercooleroch	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHP	6	30
AAS	6	18
GC	3	6
Číslo úlohy: 7.4	NÁZOV ÚLOHY: Radične ošetrované potraviny	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHP	4	4
GC	20	220
Číslo úlohy: 7.5	NÁZOV ÚLOHY: Materské mlieko	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHP	57	332
AAS	57	198
Číslo úlohy: 7.6	NÁZOV ÚLOHY: Rezíduá pesticídov v potravinách pre dojčenskú a detskú výživu	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
GC	41	1150
NRC RP	41	1820
Číslo úlohy: 7.7	NÁZOV ÚLOHY: Glutén v diétnych potravinách	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHP	41	41
Číslo úlohy: 7.10	NÁZOV ÚLOHY: Stanovenie olova v krvi exponovaných pracovníkov	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
AAS	203	204
NRC ETX	203	406
Číslo úlohy: 7.12.	NÁZOV ÚLOHY: Stanovenie metabolitov toluénu v moči exponovaných zamestnancov	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC ETX	4	8
Číslo úlohy: 7.14	NÁZOV ÚLOHY: Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody	

Názov úradu	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHV	10	120
Číslo úlohy: 7.20	NÁZOV ÚLOHY: Monitoring obsahu dusičnanov vo vodných zdrojoch individuálneho zásobovania	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHV	421	842
Číslo úlohy: 7.21	NÁZOV ÚLOHY: Monitoring TOC v bazénoch a prírodných kúpaliskách	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
CHV	83	166
Číslo úlohy: 3.6	NÁZOV ÚLOHY: Monitoring spotreby vybraných prídavných látok v potravinách	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
HPLC	7	10

Plnenie ďalších úloh a projektov v rámci SR

Názov pracoviska	Organizátor úlohy, projektu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
CHO	RÚVZ Banská Bystrica	Kontrola ubytovacích zariadení v strediskách zimnej rekreácie zameraná na zisťovanie prítomnosti alergénov v ubytovacích priestoroch hotelov a penzionov (cieľový štátny zdravotný dozor)	20 (odber)	-	-
AAS	ÚVZ SR – Hygiena životného prostredia	Úprava pitnej vody	18	162	324
CHP	ÚVZ SR – Hygiena výživy a bezpečnosti potravín	Kontrola špecifikácie čistoty prídavných látok	8	24	41
AAS			3	27	216
HPLC	Úradná kontrola potravín	Kontrola glykosidov steviolu v stolových sladidlách a výživových doplnkoch	39	77	154
	Úradná kontrola potravín	Kontrola kumarínu v výživových prípravkoch na báze obilia pre dojčatá a malé deti	43	43	86
	Úradná kontrola potravín	Kontrola benzo/a/pyrénu v potravinách na počiatočnú výživu dojčiat, potravinách na následnú výživu dojčiat, vo výživových prípravkoch na báze obilia pre dojčatá a malé deti	8	8	16
	Úradná kontrola potravín	Kontrola melamínu v potravinách na počiatočnú výživu dojčiat	21	21	42
	Úradná kontrola potravín	Kontrola mentofuránu v mäťových cukrovinkách a likéroch	45	45	90
	Úradná kontrola potravín	Potraviny na osobitné výživové účely a výživové doplnky	9	60	120

Iná odborná činnosť

Pracovisko	Forma činnosti
GC, NRC RP	<ul style="list-style-type: none"> • príprava hlásení a podkladov za SR pre EFSA v oblasti reziduí pesticídov v rámci úradnej kontroly potravín, vypracovanie ročnej súbornej databázy o analýzách reziduí pesticídov v potravinách pre dojčatá a malé deti na EFSA • spolupráca so SZU v analýze pesticídov metódou HPLC-MS/MS pre účely úradnej kontroly a Európskeho monitoringu • práca v technických komisiách SÚTN TK 27-voda, TK 28- ovzdušie, TK 79-kozmetika, Subkomisia SK1 Fyzikálne, chemické a biochemické metódy
CHV, CHO, AAS, NRC ETX	<ul style="list-style-type: none"> • účasť v skúšobných komisiách na vydávanie osvedčenia o spôsobilosti na kvalitatívne a kvantitatívne skúšanie zložiek životného a pracovného prostredia pre potreby verejného zdravotníctva • pracovníci vykonávali funkcie: <ul style="list-style-type: none"> - člena národnej odbornej vedeckej skupiny: Pesticídy a ich reziduá - tajomníka Poradného zboru HO pre CHA - členov pracovných skupín poradného zboru HH SR pre spektrofotometrickú, chromatografickú, chemometrickú skupinu a pre PS pre chémiu ovzdušia
NRC RP, NRC ETX	<ul style="list-style-type: none"> • vedúci NRC organizovali konzultačné dni NRC
CHA	<ul style="list-style-type: none"> • pracovníci vykonávali konzultačnú, poradenskú a školiacu činnosť pre SZU, pracovníkov laboratórií verejného zdravotníctva - vzdelávanie zamestnancov RÚVZ v SR, Modul 23: Biologický monitoring pri profesionálnej expozícii rôznym chemickým faktorom– RÚVZ Trnava, Košice, Trenčín a pracovníkov mimorezortných inštitúcií,

Medzinárodná činnosť pracovísk CHA v OOFŽP v roku 2013

Pracovisko	Forma činnosti
GC	<ul style="list-style-type: none"> • spolupráca s NRC pre dioxíny a príbuzné zlúčeniny so sídlom na SZU v Bratislave, ktorého činnosť je koordinovaná Referenčným laboratóriom EÚ (EU-RL) pre dioxíny a PCB v potravinách a krmivách vo Freiburgu. Laboratórium spolupracuje s uvedenou inštitúciou v rámci preverenia spôsobilosti úradných laboratórií vykonávať stanovenia indikátorových kongenéro PCB v potravinách • podľa Nariadenia Komisie (EÚ) č. 915/2010 týkajúceho sa viacročného kontrolného programu Spoločenstva s cieľom zabezpečiť dodržiavanie maximálnych hladín reziduí pesticídov v potravinách, laboratórium povinne analyzuje reziduá pesticídov vo vzorkách potravín spracovaných na báze obilnín, ovocia a zeleniny určených pre dojčatá a malé deti • laboratórium participuje na monitoringu krajín EÚ v nadväznosti na prijaté opatrenia v oblasti potravinového dozoru nad radiačne ošetrovanými potravinami v spotrebiteľskej sieti dovážané z tretích krajín a výrobky vyrobené v SR z dovezených surovín. V rámci tohto projektu laboratórium vyšetruje, či vzorky tukových potravín z obchodnej siete rastlinného aj živočišného pôvodu vykazujú vlastnosti potravín ošetrovaných ionizujúcim žiarením – podľa STN EN 1784.
HPLC	<ul style="list-style-type: none"> • účasť v medzinárodnom projekte <i>COST ES 1105 Sinicové vodné kvety a ich toxíny vo vodách</i>

BIOLÓGIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Pracoviská:

NRC pre hydrobiológiu (NRC BIO)

NRC pre ekotoxikológiu (NRC EKO)

NRC pre genetickú toxikológiu (NRC GEN)

Personálne obsadenie: 5 VŠ, 2 ÚSOV

Analytická činnosť pracovísk BŽP v OOFŽP v roku 2013

a) podľa typu komodít

Názov pracoviska		Vody pitné a úžitkové	Vody minerálne	Vody bazénové	Vody z prírodných kúpalských	Vodné kvety	Makrofýty	Stery	Piesok	Ovzdušie a bytový prach	Pele	Biologický materiál	Zabezpečenie kvality	Iné (kultúry, odp. vody)	SPOLU
NRC BIO	vzorky	733	6	65	30	12	0	20	0	0	0	0	48	1	915
	ukazovatele	5094	26	185	422	70	0	144	0	0	0	0	371	2	6314
	analýzy	5094	26	189	422	70	0	144	0	0	0	0	463	2	6410
NRC EKO	vzorky	137	0	2	27	14	0	0	0	0	0	0	160	75	415
	ukazovatele	1879	0	2	121	56	0	0	0	0	0	0	267	225	2550
	analýzy	14103	0	22	945	574	0	0	0	0	0	0	791	910	17345
NRC GEN	vzorky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	280	16	20	0	316
	ukazovatele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5362	16	22	0	5400
	analýzy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5362	1600	4100	0	16462

b) prehľad výkonov analytických skúšok BŽP

Názov pracoviska		Abiosetón a biosetón pitných vôd	Biosetón prírodných kúpalských	Vodné kvety kvalita - kvantita	Biosetón umelých kúpalských	Améby	Chlorofyl a	Makrofýty	Testy ekotoxicity	Vajíčka helmintov	Cytogenetika	Pele	Biologický materiál	Roztoče	Iné (enterovírusy)
NRC BIO	vzorky	729	30	12	65	41	28	0	0	0	0	0	0	0	1
	ukazovatele	5070	422	70	185	274	56	0	0	0	0	0	0	0	2
	analýzy	5070	422	70	189	302	56	0	0	0	0	0	0	0	2
NRC EKO	vzorky	0	0	0	0	60	0	0	180	0	0	0	0	0	15
	ukazovatele	0	0	0	0	128	0	0	2140	0	0	0	0	0	15
	analýzy	0	0	0	0	384	0	0	16005	0	0	0	0	0	165
NRC GEN	vzorky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	280	0	0	0
	ukazovatele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	5362	0	0	0
	analýzy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1600	5362	0	0	0

Účasť pracovísk BŽP v OOFŽP v medzilaboratórnych porovnávacích testoch a porovnaniach v OOFŽP v roku 2013

Názov pracoviska	Počet		Typ vzorky					Spolu
			Vody	Potraviny	Ovzdušie	Biologický materiál	Iné	
NRC BIO	testov	prihlásené	2	0	0	0	0	2
		ukončené	2	0	0	0	0	2
	ukazovateľov	prihlásené	9	0	0	0	0	9
		ukončené	9	0	0	0	0	9
NRC GEN	testov	prihlásené	0	0	0	2	0	2
		ukončené	0	0	0	2	0	2
	ukazovateľov	prihlásené	0	0	0	12	0	12
		ukončené	0	0	0	12	0	12

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov pracoviskami BŽP v OOFŽP v roku 2013

Organizátor	Názov testu	Typ testu	Počet ukazovateľov	Počet účastníkov testu
NRC BIO	MPS-1/2013 Stanovenie biosestónu a abiosestónu v pitnej vode	PT	7	6
NRC GEN	Cytogenetická analýza GT-1/2013	BP	9	5

Typ testu:

PT – skúška spôsobilosti, porovnávacie meranie

BP – bilaterálne porovnanie

Odborná činnosť pracovísk BŽP v OOFŽP v roku 2013

Programy, projekty, ťažiskové úlohy verejného zdravotníctva

Číslo úlohy: 7.1	NÁZOV ÚLOHY: Cyanobaktérie	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC BIO	36	424
NRC EKO	49	524
Číslo úlohy: 7.2	NÁZOV ÚLOHY: Legionely a améby v zdravotníckych zariadeniach, nebytových budovách a v oddychových zónach	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC BIO	16	91
NRC EKO	60	128
Číslo úlohy: 7.3	NÁZOV ÚLOHY: Minerálne a pramenité balené vody a vody vo watercooleroch	

Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC BIO	6	26
Číslo úlohy: 7.13	NÁZOV ÚLOHY: Monitoring výskytu enterovírusov vo vodách určených na kúpanie	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC BIO	23	324
NRC EKO	15	15
Číslo úlohy: 7.14	NÁZOV ÚLOHY: Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC BIO	108	805
NRC EKO	88	1232
Číslo úlohy: 7.15	NÁZOV ÚLOHY: Peľová informačná služba (PIS) - Monitoring biologických alergénov v ovzduší	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC GEN	280	5362

Plnenie ďalších úloh a projektov v rámci SR

Názov pracoviska	Organizátor úlohy, projektu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
NRC EKO	ÚVZ SR Bratislava RÚVZ Bratislava BVS Bratislava, a.s.	Medzirezortný projekt: Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie	48	560	4200
	ÚVZ SR Bratislava RÚVZ D. Streda ZsVS Nitra, a.s.	Medzirezortný projekt: Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie	40	672	5040

Iná odborná činnosť

Pracovisko	Forma činnosti
NRC BIO	<p>Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách</p> <ul style="list-style-type: none"> Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného a pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie ÚVZ SR Poradný zbor hlavného hygienika pre BŽP Technická komisia TK 27 Kvalita a ochrana vody Technická komisia TK 28 pre oblasť vnútorného a pracovného ovzdušia Technická komisia TK 79 pre oblasť kozmetiky Limnologická spoločnosť SAV <p><u>Iná odborná činnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Prednášky MODUL 22 Biocenóza prírodných kúpalísk v rámci projektu Tvorba a realizácia vzdelávacích programov RÚVZ v SR, on-line obsahový konzultant pre e-learningové vzdelávanie. Organizovanie MPS pre pracoviská RÚVZ, 5.6.2013 Vypracovanie odborného materiálu týkajúceho sa nového názvoslovia rias s farebnými fotografiami Vypracovanie Pokynov na odbery vzoriek z vôd určených na kúpanie, z prírodných kúpalísk a biokúpalísk a na stanovenie biologických a ekotoxikologických ukazovateľov pre kúpaciu sezónu 2013 <p><u>Metodická, konzultačná a výuková činnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie konzultačného dňa, 13.11.2013

	<ul style="list-style-type: none"> • Preškolenie pracovníčok RÚVZ Trnava, 10.-11.12.2013 • Telefonické aj osobné konzultácie pracovníkom laboratórií RÚVZ týkajúcich sa zavedenia novej legislatívy do praxe • Krátke prednášky študentom v rámci stáží a exkurzií o činnosti NRC <p><u>Legislatívna činnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Legislatívna činnosť: spolupráca s odborom HŽP ÚVZ SR pri príprave novely Vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z, ktorá nadobudla platnosť 1.1.2014. <p><u>Zvyšovanie odbornosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Účasť na hydrobiologickom kurze, VÚVH, 25.-26.6.2013 • Medzinárodná konferencia Bezpečnosť dodávky pitnej vody – výzva pre Dunajský región. Bratislava, 16. – 17. 12. 2013 – účasť a spoluautorstvo na príspevku.
NRC EKO	<p><u>Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Slovenský ústav technickej normalizácie, TK 27 Kvalita a ochrana vody - RNDr. V. Nagyová, PhD. • Limnologická spoločnosť - RNDr. V. Nagyová, PhD. • Interný audítor OOFŽP - RNDr. I. Drastichová • Interný audítor ÚVZ SR (v zmysle normy ISO 9001 a ISO 19011) - RNDr. I. Drastichová • Manažér kvality OOFŽP od 1.10.2012 - RNDr. V. Nagyová, PhD. • RNDr. V. Nagyová, PhD. vykonáva funkciu hlavnej odborníčky HH SR pre biológiu životného prostredia a zastávala funkciu predsedu Poradného zboru hlavného hygienika SR pre odbor biológia životného prostredia • Člen riadiaceho výboru medzinárodného projektu CYANOCOST (Cyanobacterial blooms and toxins in water resources) – Sinicové vodné kvety a toxíny vo vodách: Výskyt, vplyv na zdravie a opatrenia za ÚVZ SR RNDr. I. Drastichová • Skúšobná komisia na účely overenia odbornej spôsobilosti potrebnej na vydanie osvedčenia na kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného prostredia a pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie - RNDr. V. Nagyová, PhD., RNDr. I. Drastichová • Skúšobná komisia na účely overenia odbornej spôsobilosti potrebnej na vydanie osvedčenia na odber vzoriek zo životného prostredia a pracovného prostredia na účely kvalitatívneho a kvantitatívneho zisťovania faktorov životného prostredia a pracovného prostredia – RNDr. I. Drastichová • Skúšobná komisia na účely overenia odbornej spôsobilosti potrebnej na vydanie osvedčenia na hodnotenie dopadov na zdravie a na hodnotenie zdravotných rizík zo životného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie – RNDr. I. Drastichová je podpredsedom tejto skúšobnej komisie. • Pracovná skupina „Hodnotenie dopadu na zdravie“ - RNDr. I. Drastichová je členom pracovnej skupiny pre hodnotenie dopadov na zdravie <p><u>Metodická, konzultačná a výuková činnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Výklad o vyšetrovacích metódach v ekotoxikológii počas odbornej stáže študentov zo SZU Bratislava, ktorá sa konala 30.4. – 6.5.2013 • Odborná prax žiakov SOŠ chemickej Bratislava, 20.5.2013 • Konzultácie ohľadom monitorovania kvality pitnej vody v súvislosti so vznikom vedľajších produktov dezinfekcie a problematiky ekotoxikologických metód, stanovenia enterovírusov s RNDr. J. Lafférovou z RÚVZ Banská Bystrica, 29.5.2013 • Konzultácia pre študentov Strednej odbornej školy podnikania v Bratislave o činnosti NRC pre ekotoxikológiu (22.10.2013 a 5.11.2013) • Porada hlavnej odborníčky HH SR pre BŽP a poradného zboru hlavnej odborníčky pre BŽP a vedúcich pracovníkov, ktoré sa konali 13.11.2013 na ÚVZ SR v Bratislave • Konzultačný deň NRC pre ekotoxikológiu, ktorý sa konal 13.11.2013 na ÚVZ SR v Bratislave • Konzultácia pre študentov pregraduálneho štúdia SZÚ v Bratislave (11.12.-19.12.2013) <p><u>Legislatívna a normotvorná činnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - RNDr. Nagyová, PhD. a RNDr. Drastichová aktívne spolupracovali s odborom hygieny životného prostredia na novele Vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie. Spolupráca NRC sa týkala Prílohy č. 4, ktorá rieši vizuálnu kontrolu, monitorovanie a hodnotenie premnoženia cyanobaktérií vo vode určenej na kúpanie. Bolo vypracované nové znenie prílohy. Vyhláška MZ SR č. 397/2013, ktorou sa mení Vyhláška MZ SR č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie nadobudla platnosť 1.1.2014. - RNDr. Drastichová spolupracovala na príprave vyhlášky MZ SR o podrobnostiach hodnotenia dopadov na verejné zdravie. - RNDr. Nagyová, PhD. pripomienkovala v spolupráci s odbornými pracovníkmi OOFŽP 5 zmien, resp. návrhov noriem: <ul style="list-style-type: none"> • STN EN ISO 5667-3 Kvalita vody. Odber vzoriek. Časť 3: Konzervácia vzoriek vody a manipulácia s nimi • Návrh NWIP Validation of analytical methods • ISO/DIS 5667-14 Water quality. Sampling. Part 14: Guidance on quality assurance of environmental water sampling and handling

NRC GEN	<ul style="list-style-type: none"> • Prvý návrh revidovanej normy na teplú (úžitkovú) vodu, ktorá bude mať nové označenie STN 75 7120 Kvalita vody. Teplá voda. Ide o revíziu doteraz platnej STN 83 0616: 1987. • STN EN 15975-2 Bezpečnosť zásobovania pitnou vodou. Pokyny na riadenie rizika a krízové riadenie. Časť 2: Riadenie rizika. <p>V spolupráci s NRC pre hydrobiológiu boli vypracované Pokyny na odbery vzoriek z vôd určených na kúpanie, z prírodných kúpalísk a biokúpalísk a na stanovenie biologických a ekotoxikologických ukazovateľov pre kúpaciu sezónu 2013. Bolo spracované Usmernenie k úlohe 7.13 Monitoring výskytu enterovírusov vo vodách na kúpanie a zaslané všetkým účastníkom projektu a príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva.</p> <p><u>Iná odborná činnosť</u></p> <p>Z výsledkov sledovania kvality vôd na prírodných kúpaliskách a vodárenských nádržiach bolo vypracovaných 16 príloh k protokolom o skúškach s názormi a interpretáciami získaných výsledkov.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konzultácia ohľadom genotoxikologického vyšetrenia zdravotníckych pracovníkov pre MUDr. Križanovú, PhD. z NOÚ Bratislava (4.3.2013) • Konzultácia ohľadom začatia peľovej sezóny, hodnotenia jednotlivých taxónov, odosielania výsledkov a protokolov pre RNDr.Laffersovú z RÚVZ B. Bystrica (4.3.2013) • Konzultácia ohľadom problematiky genotoxikologických metód, monitorovania biologických alergénov a činnosti NRC pre študentov Strednej odbornej školy chemickej v Bratislave (13.3.2013 a 20.5.02013) • Konzultácia ohľadom odberu vzoriek krvi na genotoxikologické vyšetrenie pre pracovníkov v zdravotníctve pre MVDr. Odnechtu z NOÚ Bratislava (19.3.2013) • Konzultácia ohľadom aerobiologického monitoringu - priebeh peľovej sezóny pre Mgr. Šindlerovú z ÚVZ SR BA (20.3.2013) • Konzultácia ohľadom genetickej toxikológie a profesionálnej expozície pre MUDr. Hamadejovú v rámci predatestačnej praxe zo SZU Bratislava (2.3.2013) • Konzultácia ohľadom biologických expozičných testov a aerobiologického monitorovania pre študentov zo SZU Bratislava (6.5.2013) • Konzultácia ohľadom cytogenetickej analýzy a štatistického vyhodnocovania pre RNDr. Gajdošovú z RÚVZ Košice (22.5.2013) • Konzultácia ohľadom monitorovania biologických alergénov, Peľovej informačnej služby a publikácie pre RNDr.Laffersovú z RÚVZ Banská Bystrica (29.5.2013) • Konzultácia pre študentov Strednej odbornej školy podnikania v Bratislave o činnosti NRC a Peľovej informačnej službe na pracovisku (22.10.2013 a 5.11.2013) • Konzultačný deň NRC pre gen. toxikológiu pre pracoviská RÚVZ SR, ÚVZ SR Bratislava (25.10.2013) <p>Odborné stanoviská ohľadom aerobiologického monitorovania pre masmédiá: denník ÚjSzó (4.2.2013), denník Nový čas (1.3.2013), denník Pravda (8.3.2013), Internetový magazín Vyšetrenie.sk (8.3.2013), pre MZ SR (11.3.2013), TV JOJ (18.4.2013) a pre verejnosť: P. Fratrič (2.5.2013), R. Slivka (6.5.2013), J. Ševčík (21.5.2013)</p>
---------	---

Medzinárodná činnosť pracovísk BŽP v OOFŽP v roku 2013

Pracovisko	Forma činnosti
NRC BIO	Projekt CYANOCOST: <ul style="list-style-type: none"> • aktívna účasť na rokovaniach v Aténach (marec 2013), v Gdaňsku (apríl 2013) • spolupráca pri príprave požadovaných odborných materiálov
NRC EKO	Medzinárodný projekt CYANOCOST (Cyanobacterial blooms and toxins in water resources) – Sinicové vodné kvety a toxíny vo vodách: Výskyt, vplyv na zdravie a opatrenia (príprava údajov do medzinárodnej databázy o výskyte jednotlivých druhov cyanobaktérií a prítomnosti cyanotoxínov na prírodných kúpaliskách, vodárenských nádržiach alebo iných typoch vôd, resp. o dopadoch vodného kvetu na aktivity ako výroba pitnej vody, rekreácia, rybolov atď. a o manažmente cyanobaktérií za roky 2005 až 2012)

MIKROBIOLÓGIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Pracoviská:

NRC pre mikrobiológiu životného prostredia (NRC MŽP)

NRC pre legionely v životnom prostredí (NRC LEG)

Personálne obsadenie: 5 VŠ, 2 ÚSOV

Analytická činnosť pracovísk MŽP v OOFŽP v roku 2013

Prehľad o počte a druhu vzoriek vyšetrených v pracoviskách MŽP v OOFŽP v roku 2013

Komodita	Počet		
	vzoriek	ukazovateľov	analýz
voda	1 066	5 518	16 590
ovzdušie	35	89	497
potraviny a materské mlieko	267	1 185	5 980
dekontaminácia prostredia skúšky sterility	598	672	1 479
vzorky zabezpečenia kvality meraní a účasť na MPS	1 036	1 403	4 416
iné	125	232	3 032
SPOLU	3 127	9 099	31 994

Prehľad o druhoch a počte vôd vyšetrených v pracoviskách MŽP v OOFŽP v roku 2013

ÚVZ SR		Druh analyzovanej vody									
		vodovody	studne	pramene	vrty	technologické vody	nádrže	štrkoviská	netermálne bazény	iné	spolu
NRC MŽP, NRC LEG	vzorky	572	279	1	80	26	0	25	67	16	1066
	ukazovatele	3002	1333	8	708	26	0	75	303	63	5518
	analýzy	7938	4072	21	2571	487	0	257	882	362	16590

Prehľad vybraných ukazovateľov vyšetrených pre potreby európskych referenčných laboratórií (EU-RL) v pracoviskách MŽP v OOFŽP v roku 2013

Ukazovateľ	počet vzoriek potravín		počet vzoriek vôd	
	vyšetrených	pozitívnych	vyšetrených	pozitívnych
<i>Salmonella</i>	34	0	0	0
<i>Listeria monocytogenes</i>	75	31	0	0
<i>Escherichia coli</i>	45	0	1 030	95
<i>Escherichia coli O 157</i>	3	1	1	0
iné patogénne ECO	3	2	1	0
CPS	246	26	67	0
stafylokokový enterotoxín	162	0	-	-

Prehľad izolácií *Cronobacter spp.* v sušenej mliečnej detskej výžive v pracoviskách MŽP v OOFŽP v roku 2013

Ukazovateľ	počet vzoriek detskej mliečnej výživy počiatočnej		počet vzoriek detskej mliečnej výživy následnej	
	vyšetrených	pozitívnych	vyšetrených	pozitívnych
<i>Cronobacter spp.</i>	34	1	2	0

Nadstavbová molekulárna diagnostika MŽP – konfirmácie pre iné pracoviská v roku 2013

Baktériálny kmeň	Počet
Verocytotoxín-produkujúce <i>E.coli</i> (VTEC)	14
Enteroagregatívne <i>E.coli</i> (EAggEC)	2
Enterotoxinogénne <i>E.coli</i> (ETEC)	1
Enteroinvazívne <i>E.coli</i> (EIEC)	2
Enteropatogénne <i>E.coli</i> (EPEC)	2
<i>Escherichia coli O157</i>	4
<i>Escherichia coli O146</i>	1
<i>Escherichia coli O128</i>	1
<i>Escherichia coli O121</i>	2
<i>Escherichia coli O113</i>	2
<i>Escherichia coli O111</i>	2
<i>Escherichia coli O104</i>	1
<i>Escherichia coli O103</i>	1
<i>Escherichia coli O26</i>	2
<i>Listeria monocytogenes</i>	4
<i>Listeria spp.</i>	7
<i>Staphylococcus aureus</i>	18
<i>Legionella spp.</i>	13
<i>Legionella pneumophila</i>	8

Nadstavbová diagnostika NRC LEG v roku 2013

Izolované kmene	Druh vzorky						Spolu
	bazénové vody	technologické vody	TÚV	ovzdušie, stery	MPS	identifikácia bakteriálneho kmeňa	
<i>Legionella pneumophila</i> sérotyp 1	-	10	16	-	-	7	33
<i>Legionella pneumophila</i> sérotyp 3	-	-	-	-	-	9	9
<i>Legionella pneumophila</i> sérotyp 5	-	-	-	-	10	-	10
<i>Legionella pneumophila</i> sérotyp 6	-	-	-	-	-	5	5
<i>Legionella pneumophila</i> sérotyp 2-15	11	14	20	1	15	26	87
<i>Legionella</i> species	-	-	-	-	-	20	20

Účasť pracovísk MŽP v OOFŽP v medzilaboratórnych porovnávacích testoch a porovnaníach v roku 2013

- 10th Inter-laboratory study on the detection of Verocytotoxin-producing *E. coli* (VTEC), detection, identification and typing. EU –RL for *E.coli*, Istituto Superiore di Sanita, Roma, IT, december 2012-február 2013 (15 vzoriek, 18 ukazovateľov)
- FEPTU - Isolation scheme for *Legionella*. HPA-Londýn, apríl 2013 (2 vzorky, 1 ukazovateľ)
- Stanovenie baktérií *Bacillus cereus* v potravinách. ÚVZ SR, NRC pre MŽP, 4. 6. 2013(2 vzorky, 2 ukazovatele)
- Stanovenie baktérií rodu *Legionella* vo vodách. ÚVZ SR, NRC pre MŽP, 4. 6. 2013 (2 vzorky, 2 ukazovatele)
- 11th Inter-laboratory study on the detection of Verocytotoxin-producing *E. coli* (VTEC), detection, identification and typing. EU –RL for *E.coli*, Istituto Superiore di Sanita, Roma, IT, 17. 6. 2013 (6 vzoriek, 31 ukazovateľov)
- Interlaboratory proficiency testing trial dedicated to the enumeration of *Listeria monocytogenes* in diced poultry matrix. EU-RL for *Listeria monocytogenes*, ANSES, FR, 8. 10. 2013 (7 vzoriek, 1 ukazovateľ)
- 12th Inter-laboratory study on the detection of Verocytotoxin-producing *E. coli* (VTEC), detection, identification and typing. EU –RL for *E.coli*, Istituto Superiore di Sanita, Roma, IT, 18. 11. 2013 (3 vzorky, 22 ukazovateľov)
- Interlaboratory proficiency trial: detection of staphylococcal enterotoxins types SEA to SEE using dialysis-concentration and Vidas SET2. EU-RL for Coagulase Positive Staphylococci, ANSES, 19. 11. 2013 (5 vzoriek, 5 ukazovateľov)
- Interlaboratory studies for CEN mandat M/381 for the enumeration of *Listeria monocytogenes* in powdered infant food formula. EU-RL for *Listeria monocytogenes* ANSES, FR, 20. 11. 2013 (7 vzoriek, 1 ukazovateľ)
- Interlaboratory trial on Enumeration of Coagulase Positive Staphylococci. EU-RL for Coagulase Positive Staphylococci, ANSES, FR, 27. 11. 2013 (7 vzoriek, 1 ukazovateľ)
- Bilaterálne porovnanie ÚVZ SR - EUROFINS BEL/NOVAMANN s.r.o. Nové Zámky: Stanovenie mikrobiologickej kontaminácie ovzdušia podľa Štandardných operačných postupov AHM č. 2/2002

12. Bilaterálne porovnanie ÚVZ SR – Štátny veterinárny a potravinový ústav Bratislava: Stanovenie baktérií rodu *Shigella*, 16.4. 2013

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov pracoviskami MŽP v OOFŽP v roku 2013

Organizátor	Názov testu	Typ testu	Počet ukazovateľov	Počet účastníkov testu
MŽP	MŽP-MP-25/2013 Stanovenie baktérií <i>Bacillus cereus</i> v potravinách	PT	1	11
MŽP	Stanovenie baktérií rodu <i>Legionella</i> vo vodách	PT	1	3
MŽP - EUROFINS BEL/NOVAMANN s.r.o. Nové Zámky	Stanovenie mikrobiologickej kontaminácie ovzdušia podľa štandardných operačných postupov AHEM č. 2/2002.	BP	3	2
MŽP - Štátny veterinárny a potravinový ústav	Stanovenie baktérií rodu <i>Shigella</i>	BP	1	2

Typ testu:

PT – skúška spôsobilosti, porovnávacie meranie

BP – bilaterálne porovnanie

Nové analytické metódy a postupy meraní zavedené v pracoviskách MŽP v OOFŽP v roku 2013

Názov pracoviska	Typ vzorky (komodita)	Ukazovateľ	Druh metódy	Pôvod metódy (STN, ISO, EN, vlastná metóda)
MŽP	potraviny, vody, bakteriálny izolát	<i>Escherichia coli</i> - sérotypy (gény): O146, O128, O55	polymerázová reťazová reakcia (PCR)	vlastná metóda na základe odporúčaného protokolu EU-RL
	potraviny, vody, bakteriálny izolát	Enteroagregatívne <i>E.coli</i> (EAggEC) - gény <i>aaiC</i> , <i>aggR</i>	polymerázová reťazová reakcia (PCR)	vlastná metóda na základe odporúčaného protokolu EU-RL
	potraviny, vody, bakteriálny izolát	subtypy verocytotoxín-produkujúcich <i>E.coli</i> (VTEC) - gény <i>vtx2b</i> , <i>vtx2e</i> , <i>vtx2f</i> , <i>vtx2g</i>	polymerázová reťazová reakcia (PCR)	vlastná metóda na základe odporúčaného protokolu EU-RL
	potraviny, vody, bakteriálny izolát	Enteroinvazívne <i>E.coli</i> (EIEC) - gén <i>ipaH</i>	polymerázová reťazová reakcia (PCR)	vlastná metóda na základe odporúčaného protokolu EU-RL
	potraviny, vody, bakteriálny izolát	Enterotoxigénne <i>E.coli</i> (ETEC) - gény <i>lt</i> , <i>stx</i> , <i>stxH</i>	polymerázová reťazová reakcia (PCR)	vlastná metóda na základe odporúčaného protokolu EU-RL
	potraviny, vody, bakteriálny izolát	pulzotyp <i>E.coli</i>	pulzná elektroforéza (PFGE)	vlastná metóda na základe odporúčaného protokolu EU-RL

Odborná činnosť pracovísk MŽP v OOFŽP v roku 2013

Programy, projekty, ťažiskové úlohy verejného zdravotníctva

Číslo úlohy: 7.1.	NÁZOV ÚLOHY: Cyanobaktérie	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC MŽP	19	38
Číslo úlohy: 7.2.	NÁZOV ÚLOHY: Legionely a améby v zdravotníckych zariadeniach, nebytových budovách a oddychových zónach	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC LEG, NRC MŽP	37	37
Číslo úlohy: 7.3.	NÁZOV ÚLOHY: Minerálne a pramenité balené vody a vody vo watercooleroch	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC MŽP	8	48
Číslo úlohy: 7.5.	NÁZOV ÚLOHY: Materské mlieko	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC MŽP	210	941
Číslo úlohy: 7.8.	NÁZOV ÚLOHY: Identifikácia patogénnych mikroorganizmov metódami molekulárnej biológie	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC MŽP, NRC LEG	1 324	1 324
Číslo úlohy: 7.13.	NÁZOV ÚLOHY: Monitoring výskytu enterovírusov vo vodách určených na kúpanie	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC MŽP	15	36
Číslo úlohy: 7.14.	NÁZOV ÚLOHY: Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
NRC MŽP	116	818

Plnenie ďalších úloh a projektov v rámci SR

Názov pracoviska	Organizátor úlohy, projektu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
NRC MŽP	ÚVZ SR, RÚVZ BA, RÚVZ DS, vodárenské spoločnosti	Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody	116	818	2 612
NRC MŽP	ÚVZ SR	úradná kontrola potravín- sledovanie mikrobiologického rizika v komoditách: - potraviny na počiatočnú alebo následnú výživu dojčiat a malých detí - výživové doplnky	75	393	1 252

Iná odborná činnosť

Pracovisko	Forma činnosti
NRC MŽP NRC LEG	<ul style="list-style-type: none"> Zabezpečenie zberu údajov o počte vzoriek, vyšetrení a o izolátoch zo vzoriek z úradnej kontroly potravín analyzovaných v mikrobiologických laboratóriách RÚVZ v SR a finalizácia tabuľkových výstupov do EFSA (január-marec 2013) Vypracovanie odborného posudku k projektu: Výskum probiotických vlastností mikroorganizmov používaných pri fermentovaných mäsových výrobkoch pre FCHPT, Ústav biotechnológie a potravinárstva, Oddelenie potravinárskej technológie (február 2013) Pracovné stretnutie s predstaviteľom Bio-Rad Laboratories Fredericom Martinezom, FR (apríl 2013) V rámci spolupráce na projektoch potravinového výskumu NRC spolupracovalo s Ústavom biotechnológie a potravinárstva, Oddelenie potravinárskej technológie FCHPT na riešení úlohy „Sledovanie mikrobiálneho osídlenia sušeného mäsa“ (máj 2013) Príprava podkladov pre vypracovanie vedeckého hodnotenia rizika <i>Listeria monocytogenes</i> v potravinách a vedeckého hodnotenia rizika surového mlieka z hľadiska výskytu patogénnych baktérií (máj 2013) Príprava podkladov pre spoločnú Správu o zoonózach a pôvodcoch zoonóz v potravinách, krmivách a u zvierat 2011 v Slovenskej republike - ŠVPS, ÚVZ SR (máj-jún 2013) Príprava konzultačného dňa NRC pre MŽP a LEG pre vedúcich pracovníkov MŽP v RÚVZ v SR Pripomienkovanie vedeckého hodnotenia rizika <i>Listeria monocytogenes</i> v potravinách a vedeckého hodnotenia rizika surového mlieka z hľadiska výskytu patogénnych baktérií (november 2013) Príprava posudku diplomovej práce: Analýza vplyvu faktorov prostredia na rast <i>Escherichia coli</i>, Oddelenie výživy a hodnotenia potravín, FCHPT (jún 2013) <p><u>Konzultačná činnosť:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Príprava konzultačného dňa NRC pre MŽP, NRC pre LEG (4.6.2013) <p><u>Výuková činnosť:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Stáž poslucháčky doktorandského štúdia ÚE LF UK v Bratislave v problematike molekulárno-biologických diagnostických metód (január a august 2013) Stáž pracovníka MŽP RÚVZ hl.m Bratislavy v problematike molekulárno-biologických diagnostických metód (február – marec 2013) Exkurzia s praktickými ukázkami v laboratóriu pre žiakov Strednej odbornej školy chemickej v Bratislave (13.3.2013) Odborná prax troch študentov Strednej odbornej školy chemickej v Bratislave (20.-31.5.2013) Prednáška s praktickými ukázkami v problematike vyšetrovacích metód v mikrobiológii životného prostredia počas exkurzie žiakov SOŠ podnikania v Bratislave (22.10. a 5.11.2013) Odborná prax s praktickými ukázkami pre študentov pregraduálneho štúdia SZU v Bratislave (9.-19.12.2013) <p><u>Legislatívna činnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Stanovisko k návrhu revízie prílohy III. Smernice rady 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu - pripomienkovanie špecifikácie mikrobiologických parametrov (január 2013) Pripomienky k ISO/DIS 17994 Kvalita vody. Kritériá na hodnotenie rovnocennosti mikrobiologických metód (február 2013) Pripomienky k revízii ISO 11290-1,2 Mikrobiológia potravín a krmív. Dôkaz a stanovenie počtu <i>Listeria monocytogenes</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Pripomienky k ISO 5667 časť 24. Kvalita vody. Odber vzoriek (júl 2013) • Pripomienky k revízii normy ISO/TC 147/SC 4 N 424, NWIP ISO/WD 11731 Kvality vody - Stanovenie počtu <i>Legionella</i>. <p>Ing. Sirotná:</p> <ul style="list-style-type: none"> - člen národných odborných vedeckých skupín pre Hygienu potravín a Biologické riziká - tajomník výboru Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárne vedy pri SAV - člen TK 78 Poľnohospodárske produkty a potravinárske - podpredseda skúšobnej komisie ÚVZ SR na účely overenia odbornej spôsobilosti potrebnej na kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného a pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie - hlavná odborníčka HH SR pre mikrobiológiu životného prostredia, predsedníčka Poradného zboru pre mikrobiológiu životného prostredia <p>Ing. Šimonyiová:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tajomníčka poradného zboru HH SR pre odbor mikrobiológia životného prostredia - predsedníčka skúšobnej komisie na účely overenia odbornej spôsobilosti v oblasti mikrobiológie životného prostredia potrebnej na vydanie osvedčenia na kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie faktorov životného a pracovného prostredia pre účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie - členka národnej odbornej skupiny pre biologické riziká pri MPRV SR - členka subkomisie TK 27 Kvalita a ochrana vôd - vedúca posudzovateľka - aktívne spolupracuje so SNAS pri posudzovaní spôsobilosti skúšobných laboratórií
--	--

Medzinárodná činnosť pracovísk MŽP v OOFŽP v roku 2013

Pracovisko	Forma činnosti
NRC MŽP	<ul style="list-style-type: none"> • NRC je zapojené do činnosti sietí Národných referenčných laboratórií členských štátov EÚ v úradnej kontrole potravín podľa čl. 33 ods. 1 nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady č. 882/2004 o úradných kontrolách pre oblasť : <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Listeria monocytogenes</i> (sídlo EU-RL Agence Francaise De Sécurité Sanitaire des Aliments, Maisons-Alfort, FR) 2. <i>Koagulázapozitívne stafylokoky</i> a ich toxíny (sídlo EU-RL Agence Francaise De Sécurité Sanitaire des Aliments, Maisons-Alfort, FR) 3. <i>Escherichia coli</i> vrátane VTEC (sídlo EU-RL Istituto Superiore di Sanita, Roma, IT) <p>V rámci tejto činnosti sa NRC zapájalo do aktivít organizovaných EU-RL a zúčastnilo sa siedmich medzinárodných štúdiách týkajúcich sa špeciálnej diagnostiky <i>Listeria monocytogenes</i>, <i>E.coli</i>/VTEC, koagulázapozitívnych stafylokokov a stafylokokových enterotoxínov.</p> <ul style="list-style-type: none"> • NRC participuje ako spoluriešiteľ s VÚP v Bratislave na medzinárodnom projekte PROMISE - Ochrana spotrebiteľov znižovaním mikrobiologických rizík prostredníctvom boja proti segregácii odborných znalostí. Trojročný projekt Európskej Komisie je zameraný na posilnenie spolupráce medzi starými, novými a prístupovými krajinami EÚ vo výskume týkajúcom sa potravinovej bezpečnosti (zameranie na mikrobiologické riziko). Ing. Sirotná sa zúčastnila pracovných stretnutí riešiteľských krajín – Bukurešť (jún 2013), Dublin (november 2013) • Ing. Sirotná je člen stálej pracovnej skupiny pre veterinárnu legislatívu členských krajín EÚ
NRC LEG	<ul style="list-style-type: none"> • Ing. Šimonyiová je kontaktným bodom (mikrobiológ) za SR v ECDC (Štokholm) v oblasti problematiky legionel v životnom prostredí a zúčastňuje sa každoročne externej kontroly kvality vyšetrovania baktérií <i>Legionella</i>, • vedúca NRC sa zúčastnila pracovného stretnutia národných laboratórií v Aténach (september 2013) • vedúca NRC pripravila stanovisko k organizovaniu externej kontroly kvality v problematike vyšetrovania baktérií <i>Legionella</i> pre HPA, Londýn (Centre for Infections Food and Environmental Proficiency Testing Unit)

FYZIKÁLNE FAKTORY

Pracoviská:

NRCpre neionizujúce žiarenie (NRC NIŽ)

NRC pre tepelno-vlhkostnú mikroklímu (NRC TVM)

Špecializované laboratórium pre hluk a vibrácie (LHV)

Personálne obsadenie: 3 VŠ, 3 ÚSOV

Prehľad meraní veličín fyzikálnych faktorov v životnom a pracovnom prostredí v OOFŽP v roku 2013

Názov úradu	HLUK			VIBRÁCIE			OPTICKÉ ŽIARENIE (osvetlenie, lasery, UV, IR)			TEPELNO-VLHKOSTNÁ MIKROKLÍMA			ELEKTROMAGN. POLE		
	POČET			POČET			POČET			POČET			POČET		
	vzoriek	ukaz.	analýz	vzoriek	ukaz.	analýz	vzoriek	ukaz.	analýz	vzoriek	ukaz.	analýz	vzoriek	ukaz.	analýz
NRC TMV										62	173	1357			
NRC NIŽ							532 ¹⁾	582 ¹⁾	1002 ¹⁾				104	412	5820
Špecializované laboratórium pre hluk a vibrácie	25	172	314	9	27	27									

Poznámky k tabuľke:

počet vzoriek = počet meraných miest, napr. vysielateľ, miestnosť, pracovné miesto, stroj, stanovište apod. (označených kódovým číslom centrálného príjmu)

počet ukazovateľov = počet fyz. veličín (faktorov) zmeraných na meraných miestach

počet analýz = počet meraní

¹⁾ z toho (vzorky/ukazovatele/analýzy) osvetlenie 3/12/432, UV 484/517/517, lasery 45/53/53

Účasť pracovísk FF v OOFŽP v medzilaboratórnych porovnávacích testoch a porovnaníach pracovísk v roku 2013

Názov pracoviska	Počet		Typ vzorky					Spolu
			Hluk	Vibrácie	Umelé osvetlenie	Elektromagn etické pole	TVM	
NRC TVM	testov	prihlásené					1	1
		ukončené					1	1
	ukazovateľov	prihlásené					8	8
		ukončené					8	8
NRC NIŽ	testov	prihlásené				1		1
		ukončené				1		1
	ukazovateľov	prihlásené				1		1
		ukončené				1		1

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov pracoviskami FF v OOFŽP v roku 2013

Organizátor	Názov testu	Typ testu	Počet ukazovateľov	Počet účastníkov testu
RÚVZ Bratislava	Tepelno-vlhkostná mikroklima	BP	8	2
ÚVZ SR	Elektromagnetickém pole	BP	1	2

Typ testu:

PT – skúška spôsobilosti, porovnávacie meranie

BP – bilaterálne porovnanie

Odborná činnosť pracovísk FF v OOFŽP v roku 2013

Programy, projekty, ťažiskové úlohy verejného zdravotníctva

Číslo úlohy: 7.11	NÁZOV ÚLOHY: Objektívizácia účinkov zdrojov optického žiarenia v pracovnom a životnom prostredí	
Názov pracoviska	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
LHV	57	81

Iná odborná činnosť

Pracovisko	Forma činnosti
FF	<ul style="list-style-type: none"> - členstvo v skúšobnej komisii pre posudzovanie odbornej spôsobilosti pre meranie fyzikálnych faktorov prostredia - pracovná skupina na vypracovanie metodík FF - členstvo SKAS - vypracovávanie odborných stanovísk - vypracovanie návrhu novely vyhlášky MZ SR č. 554/2007 a zapracovanie pripomienok v rámci medzirezortného pripomienkového konania - vypracovanie odborného usmernenia MZ SR, ktorým sa upravuje postup na

	<p>merania a hodnotenie umelého osvetlenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - vypracovanie odborného usmernenia MZ SR, ktorým sa upravuje postup na merania a hodnotenie tepelno – vlhkostnej mikroklky - konzultačný deň a poskytovanie osobných, telefonických a mailových konzultácií - vypracovanie čiastkových stanovísk k odvolacím konaniam UVZ SR v oblasti hluku 10 čiastkových stanovísk a 7 u elektromagnetického poľa - konzultácie z problematiky jednotlivých fyzikálnych faktorov, 14 osobných konzultácií, 44 konzultácií elektronickou poštou, 47 telefonických konzultácií - účasť v komisii pre vykonávanie skúšok odbornej spôsobilosti na meranie fyzikálnych faktorov v zdravotníctve
--	--

Odbor lekárskej mikrobiológie

Odbor lekárskej mikrobiológie (OLM) Úradu verejného zdravotníctva SR zabezpečuje najmä tieto činnosti:

- vykonáva nadstavbovú mikrobiologickú diagnostiku vybraných nákaz, zavádza a aplikuje nové progresívne molekulárno-biologické metódy do laboratórnej praxe v zmysle nových diagnostických štandardov odporúčaných WHO, čím prispieva ku zvyšovaniu kvality preventívnych programov,
- zabezpečuje v spolupráci s odborom epidemiológie realizáciu Imunizačného programu v Slovenskej republike a prostredníctvom Národných referenčných centier vykonáva celoslovenskú laboratórnu surveillancie chrípky a chrípke podobných ochorení, poliomyelitídy, ACHO, meningokokových invazívnych infekcií, morbíl, rubeoly, parotitídy, salmonelóz, hemoragických horúčok a kliešťovej encefalitídy a vedie celoslovenskú databázu rezistencie mikroorganizmov na antibiotiká,
- zabezpečuje medzinárodnú spoluprácu vrátane požadovaných analýz a hlásení do regionálnych pracovísk špecifických sietí EÚ a WHO,
- realizuje úlohy a odporúčania WHO a EK pri eliminácii a eradikácii a kontrole závažných infekčných ochorení,
- podieľa sa na riešení významných celospoločenských programov a prioritných úloh MZ SR,
- spracováva a diagnostikuje podozrivé zásielky na prítomnosť spór *B. anthracis*,
- metodicky a odborne usmerňuje a koordinuje ostatné regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR pri plnení celoštátnych aj medzinárodných programov v ochrane a podpore zdravia,
- zabezpečuje prípravu a udržiavanie zbierky bunkových kultúr pre laboratórnu diagnostiku virologických NRC laboratórií ÚVZ SR a v rámci SR aj pre spolupracujúce pracoviská na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a v Košiciach,
- poskytuje odborné informácie, konzultácie a školiace akcie v diagnostických metódach.

Personálne obsadenie

Mgr. Edita Staroňová, PhD. – vedúca odboru lekárskej mikrobiológie

Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách:

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov
- Poradný zbor Hlavného Hygienika SR pre odbor lekárska mikrobiológia

Marta Šedová – asistentka OLM

Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách:

- Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov

Tabuľka č. 1: *Prehľad zloženia pracovníkov OLM v roku 2013*

* MD – materská dovolenka

<i>Kategória zamestnancov</i>	<i>Počet pracovníkov/ MD*</i>
Lekári bez špecializácie	0
Lekári so špecializáciou	3
Laborant s VŠ	1
Laborant s VOV	1
Laboranti bez špecializácie	4
Laboranti so špecializáciou	12
AHS, Sestra	1
Zdravotnícki zamestnanci spolu	22
VŠ – nelekári - bez špecializácie	6/2
VŠ – nelekári - so špecializáciou	0
Iní zdrav. zam. ÚSV – chem. lab. bez špecializácie	0
Iní zdrav. zam. ÚSV – chem. lab. so špecializáciou	4
Iní zdravotnícki zamestnanci spolu	10/2
Odborní zamestnanci ÚSV	1
Pomocní zamestnanci	3
Upratovačky	0
Zamestnanci spolu	36 /2

K 31.12.2013 mal OLM v evidenčnom stave spolu 36 pracovníkov a mimo evidenčného stavu 2 pracovníkov (rodičovská dovolenka).

Organizačné členenie OLM

a) Národné referenčné centrá (NRC)

1. NRC pre chrípku
2. NRC pre poliomyelitídu
3. NRC pre meningokoky
4. NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu
5. NRC pre sledovanie rezistencie mikroorganizmov na antibiotiká
6. NRC pre salmonelózy
7. NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky

b) Špecializované laboratóriá

1. Laboratórium molekulárnej diagnostiky
2. Laboratórium bunkových kultúr
3. Laboratórium so stupňom biologickej bezpečnosti pre biofaktory 3

c) Úsek zabezpečenia laboratórnych a sanitárnych činností

1. centrálny príjem materiálu
2. prípravovňa kultivačných pôd a roztokov
3. deštrukcia infekčného materiálu a príprava laboratórneho skla a pomocného zdravotníckeho materiálu pre bakteriológiu
4. deštrukcia infekčného materiálu a príprava laboratórneho skla a pomocného zdravotníckeho materiálu pre virológiu
5. sanitárne práce v laboratóriách a ostatných priestoroch OLM.

Ťažiskové úlohy OLM

Pracoviská odboru zabezpečovali špeciálnu nadstavbovú diagnostiku vybraných nákaz, venovali sa štandardizácii a overovaniu laboratórných postupov akreditovaných skúšok a zabezpečovali medzinárodnú spoluprácu vrátane požadovaných analýz a hlásení do regionálnych pracovísk špecifických sietí EÚ a WHO.

- Laboratóriá OLM pracujú v súlade s STN EN ISO/IEC 17025:2005, majú vydané osvedčenie o akreditácii na 28 skúšok a 140 ukazovateľov mikrobiologického a virologického vyšetřovania biologického materiálu a prípravy bunkových kultúr.
- V dňoch 8. – 9.10.2013 sa uskutočnil akreditačný dohľad SNAS na OLM.
- Do centrálného príjmu (CP) OLM bolo doručených 9 656 vzoriek infekčného materiálu. Súčasťou evidencie prijatého materiálu do CP bolo aj vkladanie dát do programu EPIS.
- Príslušné NRC a špecializované laboratóriá celkovo spracovali 11 858 vzoriek, vyšetrili 63 389 ukazovateľov a realizovali 88 023 analýz.
- Špecializované laboratórium s nepretržitou pohotovosťou zabezpečovalo preberanie podozrivých zásielok a materiálov z vonkajšieho prostredia zo západoslovenského regiónu a vykonávalo laboratórnú diagnostiku prítomnosti spór *B. anthracis* v týchto vzorkách. Bolo prijatých a spracovaných 20 podozrivých zásielok cez integrovaný záchranný systém, pričom bolo realizovaných 265 špeciálnych vyšetření na zistenie prítomnosti nebezpečného biologického agens.
- Laboratóriá vykonávali testovania na zabezpečenie kvality výkonu skúšok a internú kontrolu kvality pracovného prostredia, účinnosti dezinfekčných a sterilizačných procesov OLM (2 390 ukazovateľov a 4 824 analýz).
- NRC OLM sa podieľali na plnení programov a projektov úradov verejného zdravotníctva:
  - Úloha 6.7. Environmentálna surveillance poliomyelitídy a VDPV
  - Úloha 8.1. Antibakteriálna rezistencia klinických izolátov salmonel
  - Úloha 8.2. Diferenciálna diagnostika respiračných ochorení
  - Úloha 8.6. Diagnostika exantémových ochorení
  - Úloha 8.7 Diagnostika arbovírusových a hemoragických ochorení
- Pracovníci OLM
  - absolvovali 12 medzinárodných porovnávacích testov (57 ukazovateľov) s požadovanou úspešnosťou,
  - pracovníci NRC sa zúčastnili na 4 zahraničných služobných cestách,
  - pripravili a zabezpečili 9 externých kontrol kvality pre 52 laboratórií klinickej mikrobiológie a virologické laboratóriá RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a v Košiciach,
  - intenzívne sa podieľali na aktualizácii štandardných pracovných postupov (ŠPP) a príprave laboratória na akreditačný dohľad SNAS na OLM:
  - aktualizovali a pripravili nové vydanie Príručky kvality (PK) OLM, PK-Prílohy a Príloha Metrologického poriadku a ŠPP,
  - zabezpečili odborné prezentácie na domácich a zahraničných podujatiach, výuku pre študentov LF UK, FCHPT STU a SZÚ a zúčastnili sa odborných podujatí s prezentáciou činnosti NRC
  - zabezpečili prednášku i prezentácie svojej činnosti na Odbornej konferencii Národných referenčných centier pre surveillance infekčných ochorení v SR (19.3.2013),

- usporiadali Konzultačný deň virologických (6.6.2013) a bakteriologických (27.11.2013) národných referenčných centier pre spolupracujúce laboratóriá v SR.

Prehľad programov NRC OLM ÚVZ SR v EU a WHO siet'ach pre surveillance prenosných ochorení v roku 2013

- **NRC pre chrípku** (Mgr. Edita Staroňová, PhD.)
názov siete: European Influenza Surveillance Network, EISN
hlásenie do informačného systému:
 The European Surveillance System - TESSY (ECDC),
 WHO/Europe influenza surveillance - EUROFLU (WHO)
nadnárodné laboratórium: National Institute for Medical Research, WHO Influenza Centre, London, United Kingdom
- **NRC pre poliomyelitídu** (Mgr. Katarína Pastuchová)
názov siete: Polio Laboratory Network WHO European Region
hlásenie do informačného systému: Laboratory Data Management System - LDMS
nadnárodné laboratórium: Regional Reference Laboratory Helsinki, Finland
- **NRC pre meningokoky** (MUDr. Alena Vaculíková)
názov siete:
 European Invasive Bacterial Diseases labnet - EU-IBD labnet
 European Meningococcal Disease Society - EMGM
hlásenie do informačného systému:
 European Meningococcal Epidemiology in Real Time - EMERT
Konzultačné laboratórium: NRC pre meningokokové nákazy, Praha
- **NRC pre MMR** (RNDr. Elena Tichá, PhD.)
názov siete:
 European Regional Measles/Rubella Laboratory - WHO/EURO –EMRLN
hlásenie do informačného systému: The Centralized Information System for Infectious Diseases - CISID
nadnárodné laboratórium: NRC MMR Koch Institut, Berlín
- **NRC pre sledovanie rezistencie mikroorganizmov ATB**
 (Doc. MUDr. Milan Nikš, CSc.)
hlásenie do informačného systému: ECDC: EARS-Net - European Network of National Surveillance Systems on Antimicrobial Resistance for Public Health Purposes
zber dát do národného informačného systému SNARS
- **NRC pre salmonelózy** (MUDr. Dagmar Gavačová)
názov siete: 1. Európska sieť pre surveillance chorôb z potravín a vody (FWD)ECDC
nadnárodné laboratóriá:
 CRL for Salmonella, RIVM, Bilthoven, NL,
 HPA Collindale Ave, London, UK
hlásenie do informačného systému: EPIS, TESSY
názov siete 2. Svetová sieť pre surveillance chorôb z potravín WHO-Global Foodborne Network- (WHO GFN)
nadnárodné laboratóriá:
 National Food Institute, Technical University of Denmark, Kodaň, Denmark,
 WHO Collaborating Centre for Reference and Research on *Salmonella*, Institute Pasteur, Paríž, Francúzsko,
 WHO Center, Geneve, Suisse
 Centers for Diseases Control and Prevention, Atlanta, USA.

hlásenie do informačného systému: GFN

- **NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky** (Mgr. Edita Staroňová, PhD.)
názov siete: European Network for Diagnostics of "Imported" Viral Diseases - ENIVD
- zastúpenie a hlásenie do siete prostredníctvom Virologického ústavu SAV (RNDr. Boris Klempa, PhD., zástupca za SR)

Tabuľka č. 2: Činnosť NRC a špecializovaných laboratórií OLM v ÚVZ SR v roku 2013

Názov pracoviska	Oblasť pôsobnosti	Spektrum vyšetrení	
ÚVZ SR	SR	NRC pre poliomyelitídu	Izolácia enterovírusov na BK zo vzoriek biologického materiálu a vzoriek z vonkajšieho prostredia; identifikácia: poliovírusov (PV) – VNT a non-polio enterovírusov (NPEV) – VNT; dôkaz protilátok proti enterovírusom - VNT; stanovenie citlivosti BK na poliovirusy, konfirmácia enterovírusov metódou NIFT, testovanie BK na kontamináciu mykoplazmami. Izolácia enterovírusov v pokuse o izoláciu vírusov na BK; dôkaz sekrečných a včasných protilátok proti EV infekciám (ELISA), Detekcia rotavírusov, adenovírusov, norovírusov (Norwalk-like), astrovírusov metódami ELISA, imunochromatografia, PCR. Stanovenie vírusneutralizačných protilátok voči EV (VNT).
		NRC pre chrípku	Izolácia vírusu chrípky A, B na BK a v kuracích embryách; identifikácia izolátov vírusu chrípky A/H1, A/H3, A/H1N1 pdm09, B a určenie jednotlivých variantov; detekcia prítomnosti vírusovej nukleovej kyseliny vírusu chrípky A, B (molekulárno-biologické metódy), subtypizácia vírusov chrípky A/H1, A/H3, A/H1N1 pdm 09, A/H3N2v, B (molekulárno biologické metódy); detekcia prítomnosti vírusovej nukleovej kyseliny vírusov parachrípky 1,3, respiračno-syncyciálneho vírusu a adenovírusu (molekulárno-biologické metódy). Detekcia antigénov vírusu chrípky typu A, B, respiračno-syncyciálneho vírusu a adenovírusu imunochromatografickým testom. Dôkaz protilátok metódami komplementfixačnej reakcie (KFR) a hemaglutinačno-inhibičného testu (HIT) proti vírusu chrípky typu A a B (KFR, HIT) adenovírusu (KFR); respiračnému syncyciálnemu vírusu (KFR); vírusu parainfluenzy sérotypov 1,2,3 (KFR); vírusu lymfocytárnej choriomeningitídy (KFR); <i>Chlamydia psittaci</i> (KFR); <i>Coxiella burnetii</i> (KFR), <i>Mycoplasma pneumoniae</i> (KFR). Dôkaz protilátok IgA, IgM a IgG metódou ELISA proti adenovírusu, respiračnému syncyciálnemu vírusu, vírusu parainfluenzy sérotypov 1,2,3, vírusu chrípky typu A a typu B.
		NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky	Sérolog. diagnostika protilátok (ELISA) IgM a IgG proti vírusu kliešťovej encefalitídy a proti hantavírusom (sérotyp Dobrava/Hantaan a Puumala).
		NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu	Dôkaz Anti-Morbilli vírus IgM, IgG, Anti-Rubeola vírus IgM, IgG, Avidita: Anti-Rubeola vírus IgG, Anti-Parotitis vírus IgM, IgG a Anti-Parvovírus B19 IgM, IgG – ELISA a dôkaz vírusovej NK osýpok, rubeoly, parotitídy - PCR; izolácia vírusu: osýpok, rubeoly a parotitídy na BK.
		NRC pre meningokoky	Druhá fenotypizačná identifikácia kultivačných izolátov <i>N. meningitidis</i> -biochemicky; určenie séroskupiny antisérami sklíčkovou aglutináciou; citlivosť <i>N. meningitidis</i> na ATB– E-test, identifikácia kmeňov genotypizačnými metódami vrátane sekvenčných (MLST –multilocus sequence typing, identifikácia proteínov vonkajšej membrány PorA –VR1,VR2,VR3, FetA) v laboratóriu molekulárnej diagnostiky.
		NRC pre sledovanie rezistencie mikroorganizmov na ATB	Identifikácia a verifikácia bakt. kmeňa; citlivosť na ATB-disková difúzna a mikrodilučná metóda podľa CLSI; mechanizmy rezistencie podľa CLSI a EUCAST; prehľady rezistencie na antibiotiká.

Názov pracoviska	Oblasť pôsobnosti	Spektrum vyšetrení	
ÚVZ SR	SR	NRC pre salmonelózy	Biochemická identifikácia <i>Salmonella</i> spp.; sérotypizácia <i>Salmonella</i> spp. metódou aglutinácie na sklíčku; stanovenie citlivosti na ATB diskovou difúznou metódou; verifikácia izolátov <i>Salmonella</i> spp. pred fágovou typizáciou; adjustácia a zasielanie izolátov <i>Salmonella</i> spp. na fágovú typizáciu, selekcia a adjustácia izolátov <i>Salmonella</i> spp. na analýzy vykonávané metódami génovej typizácie, tvorba zbierky kultúr <i>Salmonella</i> spp., absolvovanie-medzilaboratórnych medzinárodných porovnaní (externej kontroly kvality), vykonávanie typizácie-neznámych izolátov <i>Salmonella</i> spp. pracovísk v medzinárodných sieťach pre surveillance salmonelóz (WHO, GFN, FWD, ECDC), spolupráca v systéme rýchleho varovania(EWS) a UI pri riešení epidémií z potravín v rámci EÚ, vykonanie externej kontroly kvality typizácie <i>Salmonella</i> spp. v diagnostických laboratóriách klinickej mikrobiológie v SR.
	pre potreby NRC a špecializovaných laboratórií OLM ÚVZ SR	Laboratórium molekulárnej diagnostiky	Stanovenie možnej kontaminácie bunkových kultúr <i>Mycoplasma</i> spp. metódou PCR, identifikácia izolátov <i>Salmonella</i> spp. metódou PCR, odlíšenie izolátov <i>Salmonella</i> spp. schopných metabolizovať D-tartarát metódou PCR, určenie vybraných flagelárnych antigénov prvej a druhej fázy u izolátov <i>Salmonella</i> spp. metódou PCR, charakterizácia vybraných kmeňov <i>Salmonella</i> spp. metódou pulznej elektroforézy, identifikácia izolátov <i>Neisseria meningitidis</i> metódou PCR, určenie séroskupiny izolátov <i>N. meningitidis</i> metódou PCR, charakterizácia vybraných izolátov <i>N. meningitidis</i> metódou MLST (Multi Locus Sequence Typing), určenie typu PorA <i>N. meningitidis</i> metódou amplifikácie a sekvenácie génu <i>porA</i> , určenie typu PorB <i>N. meningitidis</i> metódou amplifikácie a sekvenácie génu <i>porB</i> , určenie typu FetA proteínu <i>N. meningitidis</i> metódou amplifikácie a sekvenácie génu <i>fetA</i> , monitoring vybraných izolátov <i>Salmonella</i> spp. a <i>N. meningitidis</i> metódou RAPD PCR, detekcia vírusov rodu <i>Enterovirus</i> metódou nested PCR, doplnenie diagnostiky norovírusov a astrovírusov metódou PCR v prípade hraničných hodnôt serologického vyšetrenia, určenie vybraných sérotypov rotavírusov (G1, G2, G3, G4, G9, P8, P4, P6).
	SR	Laboratórium bunkových kultúr	Centrálne príprava štandardných bunkových línií pre potreby virologických laboratórií OLM a v rámci SR pre spolupracujúce virologické laboratóriá zriadené na báze RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a v Košiciach; priebežné dopĺňovanie a udržiavanie zbierky bunkových kultúr (<i>RD(A)</i> ; <i>L20B</i> ; <i>Hep-2c</i> ; <i>VERO</i> ; <i>VERO/hSLAM</i> ; <i>MDCK</i> ; <i>MDCK-SIATI</i> ; <i>RK-13</i> ; <i>NCI-H292</i> ; <i>A 549</i>).
	Západoslovenský región	Laboratórium so stupňom biologickej bezpečnosti pre biofaktory 3	Dôkaz prítomnosti spór <i>B. anthracis</i> (kultivačne, RT-PCR); screening – DEFENDER antrax, ricín, botulotoxín, tularémia (imunochromatografia).

Tabuľka č. 3: Akreditácia pracovísk OLM v SR a účasť na externej kontrole kvality skúšok v roku 2013

	ÚVZ SR	RÚVZ BB	RÚVZ KE
Akreditácia od/do	13.6. 2007/13.9. 2010 18.8.2010/18.8.2014		
Počet akreditovaných skúšok	28		
Počet akreditovaných ukazovateľov	140		
Počet absolvovaných medzilaboratórnych porovnávacích testov	12		

Tabuľka č. 4: Prehľad druhov vyšetrení a inej laboratórnej činnosti, počtu vyšetrených vzoriek a analýz v laboratóriách OLM v SR v roku 2013

Druh vyšetrenia	Počet	2011		
		ÚVZ	BB	KE
Rizikové zásielky	vzoriek	20		
	analýz	265		
Bakteriológia	vzoriek	1848		
	analýz	33033		
Viroológia	vzoriek	7807		
	analýz	47945		
Antiinfekčná imunológia	vzoriek	-		
	analýz	-		
Parazitológia	vzoriek	-		
	analýz	-		
MŽP	vzoriek	-		
	analýz	-		
Mykológia	vzoriek	-		
	analýz	-		
BŽP	vzoriek	-		
	analýz	-		
Laboratórium molekulárnej diagnostiky	vzoriek	1578		
	analýz	5097		
SPOLU	vzoriek	11253		
	analýz	86340		
Laboratórium bunkových kultúr	počet bunkových línií	6		
	množstvo pripravenej bunkovej susp. x 10 ⁶	13 569		
Prípravňa pôd a tekutých médií	Pevné pôdy, l	1690,5		
	Tekuté pôdy, l	561		
	Roztoky, l	657		
SPOLU		2908,5		

Analýza činnosti jednotlivých pracovísk OLM v roku 2013:

Národné referenčné centrum pre chrípku

1. NRC zriadené rozhodnutím MZ SR č. 1814/1990 - A/III - 3 zo dňa 18. decembra 1990 – doplnok z 22. októbra

2. Personálne obsadenie

počet iných odborných pracovníkov v VŠ vzdelaníí II. stupňa:2

počet laborantov:3

3. Akreditácia

- podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- od roku 2007 s platnosťou do roku 2014
- počet skúšok 2
- počet ukazovateľov 5

4. Činnosť NRC

4.1. Odborná činnosť

4.1.1. Ťažiskové úlohy

- laboratórna diagnostika vírusu chrípky z biologického materiálu izolačnými metódami, metódami priameho dôkazu nukleovej kyseliny (RT-PCR)
  - vykonávanie nadstavbovej diagnostiky - identifikácia izolovaných kmeňov vírusu chrípky
  - spracovanie a vedenie agendy odberov na izoláciu vírusu chrípky od sentinelových lekárov
  - zabezpečuje diagnostiku špecifických protilátok proti vírusu chrípky typu A, vírusu pandemickej chrípky A(H1N1)pdm09, vírusu chrípky typu B, respiračnému syncyciálnemu vírusu, vírusu parachrípky sérotypov 1, 2 a 3, adenovírusu a vírusu lymfocytárnej choriomeningitídy
  - vykonáva sérologickú diagnostiku nevírusových agensov: Chlamydia psittaci, Coxiella burnetii a Mycoplasma pneumoniae
  - spolupráca s WHO a ECDC - týždenné hlásenie virologických výsledkov, vypracovávanie správ
  - vedenie databázy epidemiologických a laboratórnych údajov
  - metodické vedenie virologickým laboratóriám v SR v danej problematike, kontrola kvality laboratórnej ich práce
  - spolupráca s Referenčnými centrami WHO v CDC Atlanta, GA a NIMR, MILL HILL Londýn
  - spolupráca s ECDC (Európske stredisko na prevenciu a boj s nakažlivými ochoreniami) a EISN (European Influenza Surveillance Network)

V roku 2013 bolo do NRC pre chrípku prijatých 2058 materiálov - výtery z nosa, výtery z hrdla, broncho-alveolárne laváže, spúta ako aj sekčné materiály. Bolo realizovaných 18522 analýz. Izolačnými metódami bolo dokázaných 63 prípadov pandemickej chrípky A/California/7/2009 (H1N1)pdm09 - like, 51 prípadov chrípky A/Victoria/361/2011 (H3N2) – like, 3 prípady chrípky B/Brisbane/60/2008 – like a 182 prípadov chrípky B/Wisconsin/1/2010 – like. Molekulárno-biologickými metódami bolo dokázaných 25 prípadov chrípky A/H1 pdm09, 5 prípadov chrípky A/H3, 22 prípadov chrípky typu A bez bližšieho určenia subtypu, 17 prípadov chrípky typu B bez bližšieho určenia antigénneho

variantu a 1 prípad RSV. V 3 prípadoch bola dokázaná koinfekcia vírusom chrípky A/H1 pdm09 typu B.

V roku 2013 NRC pre chrípku prijalo 121 vírusových izolátov od RÚVZ so sídlom v Košiciach a v Banskej Bystrici na bližšiu identifikáciu. Bolo vykonaných 605 analýz. Bližšou identifikáciou bolo dokázaných 13 prípadov chrípky A/California/7/2009 (H1N1)pdm09 – like, 7 prípadov chrípky A/Victoria/361/2011 (H3N2) – like, 84 prípadov chrípky B/Wisconsin/1/2010 – like, 4 prípady chrípky subtypu A/H3, 5 prípadov vírusu chrípky typu A bez bližšieho určenia subtypu a 5 prípadov vírusu chrípky typu B bez bližšieho určenia antigénneho variantu.

V roku 2013 bolo prijatých 1072 vzoriek sér resp. krvi. Vykonalo sa 3960 analýz. Pri 18 dvojjiciach sér bol zaznamenaný signifikantný (minimálne štvornásobný) vzostup titra protilátok proti vírusu chrípky typu A, u 8 dvojíc proti vírusu chrípky typu B, pri jednej dvojici proti adenovírusu, u 7 proti respiračnému syncyciálnemu vírusu a u jednej proti vírusu parainfluenzy.

Prítomnosť špecifických IgA protilátok voči adenovírusu bola dokázaná v 40 prípadoch. Špecifické IgA protilátky voči respiračnému syncyciálnemu vírusu sa zaznamenali v 16 prípadoch. U jedenástich pacientov boli stanovené špecifické protilátky typu IgM voči vírusu chrípky typu A. Špecifické IgA protilátky voči vírusu parainfluenzy (sérotyp 1,2,3) sa zaznamenali v jednom prípade.

4.1.2. Novozavedené metódy

Vzhľadom na výskyt novel coronavírusu s pôvodom z netopierov v Saudskej Arábii a Katare, niekoľkých úmrtí a z obáv z jeho ďalšieho šírenia, NRC zaviedlo metódu RT-PCR na detekciu celého spektra coronavírusov ale aj detekciu novel coronavírusu. Metóda spočíva vo viacerých krokoch (izolácia RNA, reverzná transkripcia, vlastná PCR a elektroforéza). NRC je pri diagnostike schopné postupovať podľa aktuálnych odporúčaní WHO.

NRC reagovalo aj na výskyt vírusu chrípky A/H7N9 vo východnej Ázii a zaviedlo jeho detekciu metódou RT-PCR. NRC je schopné detekovať hemaglutinín, neuraminidázu a matrix A/H7N9. Všetky odporúčania a postupy sú prevzaté z kolaboračného centra WHO v Pekingu.

4.1.3. Medzilaboratórne porovnania

Účasť na medzilaboratórnych testoch

NRC sa zúčastnilo v máji 2013 medzinárodnej kontroly kvality laboratórnej práce usporiadanej WHO, ktorej úlohou bolo identifikovať 10 neznámych vzoriek inaktivovaných vírusov na prítomnosť vírusov chrípky A/H1, A/H1v, A/H3, A/H5, B a menej známych vírusov chrípky typu A. NRC zvládlo externú kontrolu kvality práce so 100% výsledkom.

NRC sa zúčastnilo v októbri 2013 medzinárodnej kontroly kvality laboratórnej práce QCMD, ktorej úlohou bolo identifikovať pomocou molekulárno-biologických a izolačných metód na bunkových kultúrach 10 neznámych vzoriek vírusov chrípky A/H1, A/H1v, A/H3, A/H7 a B. NRC zvládlo externú kontrolu kvality práce so 100% výsledkom.

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov

NRC v mesiacoch október a november 2013 organizovalo medzilaboratórne porovnávacie testy pre laboratóriá Odborov lekárskej mikrobiológie RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a v Košiciach. Predmetom externej kontroly bola diagnostika vírusu chrípky izolačnými metódami v neznámych vzorkách. Išlo o aktuálne izoláty zachytené v NRC pre chrípku. Externá kontrola mala overiť schopnosti pracovníkov zachytiť aktuálne kmene vírusov chrípky a čo najrýchlejšie ich detekovať a určiť.

4.1.4. Iná odborná činnosť

- NRC priebežne usmerňovalo odborných lekárov pri odbere a transporte materiálu, a poskytuje odborné konzultácie pre pacientov a odbornú verejnosť
- NRC spolupracovalo na projekte č. 8.2. Diferenciálna diagnostika respiračných ochorení. Gestorom ÚVZ SR. Cieľom projektu je diagnostika respiračných ochorení vírusového aj bakteriálneho pôvodu pomocou kultivačných, sérologických a molekulárno-biologických metód
- NRC participovalo na projekte „Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike“ , v rámci ktorého bola 20. februára 2013 na pôde RÚVZ so sídlom v Trenčíne, 12. júna 2013 na pôde RÚVZ so sídlom v Nitre a 6. novembra 2013 na pôde RÚVZ so sídlom v Topľčanoch odprezentovaná prednáška s názvom „NRC pre chrípku“
- NRC priebežne dopĺňa a aktualizuje dokumentáciu a udržiava v praxi procesy v súvislosti s procesným auditom systému manažérstva kvality podľa ISO 9001:200 na ÚVZ SR
- V procese certifikácie systému manažérstva kvality na ÚVZ SR pracovníci NRC priebežne pripomienkovali IRD – Smernice
- Účasť na workshope k otázkam reakcie na útok biologickými zbraňami, Ministerstvo zahraničných vecí, 20.6.2013
- Účasť na Joint ECDC and WHO Regional Office for Europe Consultation on Pandemic and All-Hazard Preparedness, Bratislava, 20.-21.11.2013

5. **Legislatívna činnosť**

pripomienkovanie:

- Národný program kvality Slovenskej republiky na roky 2013 – 2016 (január 2013)
- Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 435/2011 Z. z. o spôsobe určenia štandardnej dávky liečiva a maximálnej výšky úhrady zdravotnej poisťovne za štandardnú dávku liečiva v znení neskorších predpisov (január 2013)
- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení nariadenia vlády č. 320/2012 Z. z (február 2013)
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (apríl 2014)
- Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a smernice 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 1999/5/ES, 2000/9/ES, 2000/14/ES, 2001/14/ES, 2001/95/ES, 2004/108/ES, 2006/42/ES, 2006/95/ES, 2007/23/ES, 2008/57/ES, 2009/48/ES 2009/105/ES, 2009/142/ES, 2011/65/EÚ, nariadenie (EÚ) č. 305/2011, nariadenie (ES) č. 764/2008 a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 (máj 2013)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 321/2005 Z. z.

o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach v znení neskorších predpisov (máj 2013)

- Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia (máj 2013)
- Návrh Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky imunoprofylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncyciálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí (jún 2013)
- Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ (august 2013)
- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (august 2013)
- Návrh výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov (september 2013)

6. Metodická, konzultačná a výuková činnosť

Metodická činnosť

- NRC uskutočňovalo metodické usmernenia pre spolupracujúce laboratóriá na Odboroch lekárskej mikrobiológie v RÚVZ Banská Bystrica a Košice.

Konzultačná činnosť

- 6.6.2013 NRC pre chrípku spolu s NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky, NRC pre polyomyelitídy a NRC pre morbily, rubeolu a parotitídu usporiadalo na pôde ÚVZ SR konzultačný deň NRC pre pracovníkov Regionálnych úradov verejného zdravotníctva z Banskej Bystrice a Košíc. Pracovníci si vzájomne vymenili praktické skúsenosti z predchádzajúcej chrípkovej sezóny a dohodli sa na vzájomnej spolupráci aj v nasledujúcej chrípkovej sezóne. NRC pre chrípku prisľúbilo pomoc v akejkoľvek odbornej problematike týkajúcej sa chrípky, prípadne iných respiračných vírusov.
- NRC pravidelne uskutočňovalo konzultácie pre spolupracujúce laboratóriá na Odboroch lekárskej mikrobiológie v RÚVZ Banská Bystrica a Košice.

Výuková činnosť

- 6.2.2013 prednáška pre laborantov kurzov usporiadaných Slovenskou zdravotníckou univerzitou zameranú na chrípku a chrípke podobné vírusové ochorenia.
- NRC pravidelne uskutočňuje školenia pre stredoškolských študentov farmácie a chémie-biotechnológie a pre vysokoškolských študentov Slovenskej zdravotníckej univerzity a Trnavskej univerzity v laboratóriách NRC pre chrípku na pôde ÚVZ SR.

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

- Mgr. Edita Staroňová, PhD. Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov
Pracovná skupina PCR ÚVZ SR
Poradný zbor Hlavného hygienika SR pre odbor lekárska mikrobiológia
- RNDr. Elena Tichá, PhD. Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov
Národnej komisie na verifikáciu eliminácie osýpok a a rubeoly na Slovensku
- Eva Lojková Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov
- Beáta Saturiová Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov
- Jana Drimalová Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov

8. Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

Staroňová, E.: Workshop k otázkam reakcie na útok biologickými zbraňami, Spojené Štáty Americké, Slovenská Republika, Bratislava, 20. jún 2013.

Staroňová, E.: Annual Meeting of the European Influenza Surveillance Network. Účasť na podujatí Istanbul, Turecko, 28. – 31.máj 2013.

Staroňová, E.: Joint ECDC and WHO Regional Office for Europe, Consultation on Pandemic and All-Hazard Preparedness. Účasť na podujatí Bratislava, 20.-21. november 2013.

NRC pre poliomyelitídu

1. NRC pre poliomyelitídu zriadené Ministerstvom zdravotníctva SR rozhodnutím č.:1814/1990 – A/III-3 zo dňa 18. Decembra 1990 – doplnok z 22.októbra 1993

2. Personálne obsadenie

Počet iných odborných pracovníkov s VŠ II. stupňa: 2
Počet pracovníkov s ÚSOV: 5

3. Akreditácia

I. Akreditácia SNAS

- podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- od roku 2007 s platnosťou do roku 2014
- počet skúšok 4
- počet ukazovateľov 15

II. Akreditácia WHO – „WHO Euro Polio Laboratory“

- od roku 1998, platnosť sa každoročne obnovuje

4. Činnosť NRC

4.1 Odborná činnosť

4.1.1 Ťažiskové úlohy

V rámci WHO programu – „Globálna eradikácia poliomyelitídy“:

- Surveillance poliomyelitídy a polio napodobňujúcich ochorení v SR – v NRC pre poliomyelitídu bolo v pokuse o izoláciu vírusu vyšetrených 549 vzoriek stolíc, 210

vzoriek mozgomiešneho moku, 3 vzorky výteru (nosohltan), 1 eluát, 270 vzoriek odpadových vôd a 44 suspektne pozitívnych vzoriek eluátov odpadových vôd. Spolu bolo realizovaných 14 013 analýz.

- Z uvedeného počtu materiálov boli 4 vzorky stolíc a 2 likvory od dvoch pacientov s dg. ACHO mladších ako 15 rokov. Z týchto materiálov bol výsledok pokusu o izoláciu vírusu negatívny.
- Z biologického materiálu od pacientov s inými diagnózami bolo izolovaných 125 NPEV. U jedného pacienta s rokom narodenia 2007 bol z dvoch vzoriek izolovaný NPEV spolu s PV1 SL. Zo vzoriek eluátov odpadových vôd bolo izolovaných 12 NPEV.
- V zmysle nariadenia Hlavného hygienika SR, NRC pravidelne monitoruje odpadové vody na prítomnosť poliovírusov a iných enterovírusov podľa ním vypracovaného harmonogramu odberov. Za obdobie roku 2013, boli v NRC pre poliomyelitídu vyšetrené v Západoslovenskom regióne odpadové vody zo 16-tich odberových lokalít - čističiek odpadových vôd (ČOV), z 2 utečeneckých táborov (Rohovce, Medveďov) a z Detského domova Horné Orechové (do septembra 2013). Vzorky boli vyšetrené podľa štandardných metodík WHO-v pokuse o izoláciu vírusu na bunkových substrátoch RdA a L20B.

Počet odobratých vzoriek odpadových vôd bol 135, čo po opracovaní metódou dvojfázovej separácie – spodná fáza (SF), interfáza (IF), predstavuje celkovo 270 vzoriek

V pokuse o izoláciu vírusov na bunkových kultúrach bolo z 32 pozitívnych vzoriek izolovaných 41 NPEV.

V novembri 2013 bol v lokalite ČOV Vrakuňa v obidvoch fázach izolovaný PV2 SL.

- Izoláty poliovírusov potvrdilo Regionálne referenčné laboratórium SZO v Helsinkách, ktoré vykonalo aj ich intratypovú diferenciaciu.
- V roku 2013 boli vykonané kontrolné odbery v troch studniach na letisku Trenčín – v rámci festivalu Pohoda. Výsledky vyšetrení boli negatívne na prítomnosť EV.
- Boli zasielané hlásenia o priebehu laboratórneho vyšetřovania pacientov s dg ACHO v programe WHO on-line LDMS
- Bol spracovaný „Check List for Annual WHO Accreditation“ NRC pre poliomyelitídu.
- Na základe vyhodnotenia testu profesionality v roku 2013 v ktorom NRC pre poliomyelitídu opakovane dosiahlo 90% a vyhodnotenia činnosti („Check List for Annual WHO Accreditation“), NRC pre poliomyelitídu naďalej zostáva plne akreditované ako „WHO EURO Polio laboratórium“ zaradené do siete WHO Euro polio laboratórií.
- Bola vypracovaná „National Documentation for Certification of Poliomyelitis Eradication“, pre RCC European Region of the WHO, Kodaň - aktualizované informácie pre európsku regionálnu certifikačnú komisiu v r. 2013.
- NRC spolupracuje s Odborom epidemiológie ÚVZ SR na úlohe 6.7. Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR: Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV s cieľom monitorovania cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetřovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses.)

V rámci diagnostiky neuroinfekcií a ochorení kardiovaskulárneho systému, zažívacieho traktu bolo realizovaných:

- 1822 vyšetření **izolačných pokusov na bunkových kultúrach** zo 199 vzoriek biologického materiálu od pacientov (115 stolíc, 81 likvorov, 1 výter oka, 2 perikardiálne výpotky) U 4 vzoriek bol na bunkových kultúrach zaznamenaný cytopatický efekt. (do 3.5.2013)

- 3072 vyšetrení metódiu EIA na dôkaz IgM, IgA a IgG protilátok proti Enterovírusom z patientských sér.
IgA protilátky v 103 vzorkách vykazovali pozitívny výsledok a v 55 vzorkách hraničnú hodnotu.
IgM protilátky v 84 vzorkách vykazovali pozitívny výsledok a v 51 vzorkách hraničnú hodnotu.
IgG protilátky boli pozitívne v 205 vzorkách a v 77 vzorkách vykazovali hraničnú hodnotu,
- 3072 vyšetrení metódiu EIA na dôkaz IgM, IgA a IgG protilátok proti Enterovírusom z patientských sér 3633 vyšetrení z 1198 biologických materiálov od pacientov s dg. vírusová gastroenteritída metódami imunochromatografie, EIA zo vzoriek stolíc a EIA z izolátu na bunkových kultúrach.
- Metódou imunochromatografie sa prítomnosť Rotavírusov dokázala v 321 vzorkách. Adenovírusy metódou imunochromatografie vykazovali pozitívny výsledok v 31 vzorkách a v 7 vzorkách vykazovali hraničnú hodnotu. Norovírusy boli metódou EIA pozitívne identifikované v 238 vzorkách a hraničná hodnota bola nameraná v 7 vzorkách. 9 vzoriek stolíc z ohniska hnačkovej epidémie, ktoré metódou EIA vykazovali hraničné hodnoty, alebo negatívny výsledok bolo dovyšetrovaných metódou PCR, ktorá potvrdila pozitívitu v 5 vzorkách (GenotypII). Vyšetrením vzoriek biologického materiálu na prítomnosť Astrovírusov metódou EIA sa nedokázal pozitívny výsledok. Vyšetrením 25 pozitívnych izolátov z bunkových kultúr metódou EIA sa nedokázala prítomnosť Adenovírusov.

Tab.č.1 Výsledky izolačných pokusov na bunkových kultúrach

Vyšetovaný materiál	Počet			vírusové sérotypy
	pacientov/ odberových miest	vzoriek	vyšetrení	
Stolica	383	664	8843	CAV9 3x CAV 16 4x CV zo sk.B 4x ECHO 2 8x ECHO 11 4x ECHO 18 1x ECHO 22 1x ECHO 25 2x ECHO 30 51x NPEV bližšie neidentifikovaný 35x PV1 SL 2x
Mozgomiešny mok	279	291	2957	CV zo skup.B 1x ECHO2 9x ECHO30 2x
Výter (nosohltan, rectum)	3	3	35	-
Výter oka	1	1	8	-
Perikardiálny výpotok	2	2	16	-
Moč	1	1	9	-
Eluáty – stolice	1	1	38	ECHO30 1x
Eluáty - odpadové vody	19	44	835	CBV2 1x CBV5 1x CV zo sk.B 4x ECHO 6 1x ECHO 11 3x ECHO 30 1x NPEV bližšie neidentifikovaný 1x
Odpadové vody	135	270	3094	NPEV bližšie neidentifikovaný 7x CV zo skup.B 12x ECHO 3 4x ECHO 6 7x ECHO 11 6x ECHO 22 1x ECHO 30 4x PV 2 SL 1x

Tab.č.2 Dôkaz protilátok, EIA

EIA testy	Celkový počet vzoriek	Počet dvojíc	Celkový počet vyšetrení	Hraničná hodnota (vzorky)	Pozitívne (vzorky)
Entero IgA	768	384	768	55	103
Entero IgM	768	384	1 536	51	84
Entero IgG	768	384	768	77	205

Tab.č.3 Vyšetřovanie vírusových gastroenteritíd

	Celkový počet vzoriek	Hraničná hodnota (vzorky)	Pozitívne (vzorky)
Rotavírusy Imunochromatografiou	1198	-	321
Adenovírusy Imunochromatografiou	1198	12	31
Adenovírusy EIA	63	-	10
Norovírusy EIA	1198	7	238
Astrovírusy EIA	29	-	0
Norovírusy PCR	9	-	Genotyp1 0 Genotyp2 5
Adenovírusy EIA z izolátu na BK	62	-	6

Laboratórne metódy

- Pokus o izoláciu vírusov na bunkových kultúrach
- EIA test na dôkaz antigénov a protilátok v sére
- EIA test na dôkaz špecifických vírusov v stolici
- Imunochromatografia na dôkaz špecifických vírusov v stolici
- Molekulárno-biologické metódy PCR

4.1.2 Novozavedené metódy

- v roku 2013 nebola v NRC pre poliomyelitídu zavedená nová metóda

4.1.3 Medzilaboratórne porovnania

NRC sa v roku 2013 zúčastnilo testu profesionality „Proficiency test for National Laboratories of the WHO Polio Laboratory Network in the European Region.“ organizovanom v rámci „WHO Euro Polio Laboratory Network“. Organizátorom bolo Regionálne referenčné laboratórium WHO v Helsinkách a úradovňou WHO v Kodani. NRC pre poliomyelitídu dosiahlo 90% úspešnosť.

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov

V roku 2013 NRC z organizačných a personálnych dôvodov sa organizovanie externej kontroly kvality (EKK) pre subnárodné virologické laboratóriá v RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a Košiciach nerealizovalo. Následná EKK bude realizovaná v roku 2014.

4.1.4 Iná odborná činnosť

- NRC priebežne dopĺňa a aktualizuje dokumentáciu a udržiava v praxi procesy v súvislosti s procesným auditom systému manažérstva kvality podľa ISO 9001:2000 na ÚVZ SR.
- V procese certifikácie systému manažérstva kvality na ÚVZ SR pracovníci NRC priebežne pripomienkovali IRD – Smernice.
- V súvislosti s dohľadom SNAS odboru boli za NRC vypracované zmeny v dokumentácii – príslušných ŠPP a metodických pokynoch.
- NRC vypracovalo podklady k nariadeniu HH SR „Sledovanie cirkulácie poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí“, (OLM/240/410/2013 zo dňa 9.1.2013)
- NRC vypracovalo a rozposlalo RÚVZ v Západoslovenskom regióne harmonogram odberov pre vykonanie celoplošného vyšetřovania odpadových vôd v SR na prítomnosť poliovírusov a iných enterovírusov.(OLM/240/707/2013, zo dňa 11.1.2013)

Spolupráca s mimorezortnými a medzinárodnými pracoviskami:

- Činnosť NRC je koordinovaná a kontrolovaná SZO prostredníctvom Regionálneho referenčného laboratória v Helsinkách a úradovňou SZO v Kodani zastúpenou „Coordinator European Polio Laboratory Network“ – Dr. Eugenom V. Gavrilinom.
- Spolupráca NRC pre poliomyelitídu s ECDC.

5. Legislatívna činnosť

- Pripomienkovanie :„Smernica Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. .../2013 z ...2013,upravujúca postup pri poskytovaní dotácií na výskum a vývoj v oblasti zdravotníctva z prostriedkov štátneho rozpočtu“
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (apríl 2013),
- Anotácia k legislatívnemu návrhu COM (2013) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom výrobkov – pripomienky(máj 2013),
- Pripomienky a doplnenia k poslednej verzii materiálu „Návrh Strategického rámca ...“ (máj 2013),
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 - 2030 v 1.0. (pripomienky, máj 2013)
- pripomienkovanie zákona: „Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z ..... 2013, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach v znení neskorších predpisov“ - v rámci VPK o zaujatie stanoviska (máj 2013)
- „Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony“ na zaujatie stanoviska (jún 2013)
- návrh zákona o veterinárnej starostlivosti na zaujatie stanoviska v rámci MPK (jún 2013)
- Pripomienkovanie :Zákon o veterinárnej starostlivosti
- Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok" a "Metodika MZ SR pre stanovenie výšky náhrady poskytovanej zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR" - materiál na VPK (MZ SR, jún 2013)

- Informácia o vydaných aproximačných nariadeniach vlády Slovenskej republiky v I. polroku 2013 a o zámere prijímania aproximačných nariadení vlády Slovenskej republiky v II. polroku 2013 - stanovisko
- Pripomeinkovanie: Návrh zákona o niektorých opatreniach týkajúcich sa zavedenia unitárneho systému verejného zdravotného poistenia, o spoločnosti pre zavedenie unitárneho systému verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov na vnútrorezortné pripomienkové konanie (jún 2013)
- Pripomienkovanie: Dokument, ktorý identifikuje negatívne vplyvy legislatívneho procesu na MZSR s návrhmi na ich odstránenie. O zaslanie Vasich pripomienok Vas prosim do 16. júla 2013 na moj email (júl 2013)
- Stanovisko k návrhu textu „*Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na diagnostiku a liečbu lymskej choroby v Slovenskej republike*“ (júl 2013)
- Návrh na ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Jordánskeho hášimovského kráľovstva o spolupráci v oblasti zdravotníctva a lekárskeho vied, podpísanej v Prahe 19.februára 1986) - stanovisko (august 2013)
- Pripomienkovanie: „Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ“ schválený vládou SR 3.7.2013 uznesením č. 344. Zároveň si Vás dovoľujeme požiadať o vyjadrenie, či na prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ uvedených v prílohe je potrebné prijať všeobecné záväzné právne predpisy. (august 2013)
- Zaujatie stanoviska k priloženému materiálu vo veci:“ *Žiadosť o zaslanie podkladov do návrhu Plánu legislatívnych úloh vlády SR na rok 2014*“ (október 2013)

6. Metodická, konzultačná a výuková činnosť

Konzultačná činnosť

NRC pripravilo pre vedúcich pracovníkov spolupracujúcich virologických laboratórií v SR, konzultačný deň (31.5.2012) s programom zameraným na aktuálne problémy „Surveillance poliomyelitidy a polionapodobňujúcich ochorení“ v laboratórnej diagnostike. (máj, 2012)

Výuková činnosť

- Prednáška a prezentácia časti „NRC pre poliomyelitídu“ zo vzdelávacieho modulu 25- „Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR“. Spolupráca je v rámci projektu „Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike“, RÚVZ Trenčín. 20.február 2013.

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

RNDr. Z. Sobotová: (do 30.4.2013)

- expert pre SNAS v oblasti lekárskej mikrobiológie a virológie

- člen Poradného zboru hlavného hygienika SR pre odbor lekárska mikrobiológia
- stály prizvaný hosť na zasadnutiach NCC - Národnej certifikačnej komisie SR pre eradikáciu detskej obrny.

RNDr. Zdenka Sobotová: (do 30.4.2013)

- expert pre SNAS v oblasti lekárskej mikrobiológie a virológie
- člen Poradného zboru hlavného hygienika SR pre odbor lekárska mikrobiológia
- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov

Mgr. Dalida Duchoňová (do 30.6.2013)

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov

Mgr. Katarína Pastuchová

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov

RNDr. Štefánia Blahová

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov

Kovalovská Helena

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

Fogarassyová Oľga

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

Petergáčová Miroslava

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

Červená Martina

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

Droppová Ružena (do 30.4.2013)

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

Saturiová Beata (do 30.4.2013)

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

Matlahová Denisa

- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov

8. Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

WHO European Regional Polio Laboratory Network meeting, Istanbul, Turecko, 30. September – 1.Október 2013 – Mgr. Katarína Pastuchová

NRC pre meningokoky

1. NRC zriadené Ministerstvom zdravotníctva SR rozhodnutím č.1814 /1990 –A / III-3 zo dňa 22.10.1993

2. Personálne obsadenie:

počet lekárov : 1

počet laborantov : 1

3. Akreditácia

- podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- od roku 2007 s platnosťou do roku 2014
- počet skúšok 3
- počet ukazovateľov 11

4. Činnosť NRC

4.1 Odborná činnosť

4.1.1 Ťažiskové úlohy

NRC v roku 2013 vyšetřilo 658 vzoriek bakteriálnych kmeňov resp. biologického materiálu, z toho bolo 22 vzoriek od 14 pacientov s invazívnym meningokokovým ochorením (IMO)

Fenotypizačná identifikácia:	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
Krvný agar	658	658	658
Biochemická identifikácia	74	74	666
Pomnoženie	49	49	49
Oxidáza	593	593	593
Určenie séroskupiny	71	71	426
Citlivosť na atb /E test/	15	60	60
Kontroly testov citl.	4	17	17
Archivácia kmeňa	593	593	593
Interná kontrola kvality skúšok	14	6	83
Externá kontrola kvality skúšok	0	0	0
Spolu:	658*	2121	3145

* vzorky sa prelínajú v rôznych kombináciách vyšetrení

- genotypizačná identifikácia kmeňov je vykázaná v činnosti LMD (laboratória molekulárnej diagnostiky)
- biochemická identifikácia bola urobená u všetkých invazívnych a invazívnych kmeňov
- séroskupina sa určovala u štandardne genotypizačne, u vybraných kmeňov aj fenotypizačne
- kvantitatívna citlivosť na 4 antimikróbne látky (penicilín, cefotaxim, rifampicin, ciprofloxacín) u všetkých invazívnych kmeňov

NRC vykonávalo komplexnú fenotypizačnú aj genotypizačnú identifikáciu inváznych kmeňov *N.meningitidis* izolovaných na území SR a čiastočnú identifikáciu zaslaných nosičských kmeňov. Genotypizačnými metódami neboli invazívne kmene komplexne identifikované podľa medzinárodného konsenzu a požiadaviek európskej siete pre invazívne bakteriálne infekcie (IBDlabnet) z personálnych dôvodov.

V priebehu roku 2013 bolo potvrdených **14** prípadov **invazívneho meningokokového ochorenia** (IMO). Prevládal predpokladaný výskyt séro skupiny B (8 x), séro skupina C bola potvrdená 5 x a 1 x sa nepodarilo priamo z biologického materiálu kultivačne negatívneho, genotypizačne identifikovaného a potvrdeného kmeňa určiť séro skupinu. 4x bol pôvodca dokázaný priamo z biologického materiálu (likvor) v prípade negatívnej kultivácie v rutinnom klinickom laboratóriu. Sekčný materiál nebol v r.2013 zaslaný do NRC ani raz. Na základe metodického listu by mali patológovia v prípade exitu s pravdepodobnou meningokokovou etiológiou automaticky zaslať čerstvý sekčný materiál.

4.1.2 Novozavedené metódy

V ostatných rokoch prešla identifikácia meningokokov zásadnými zmenami. Na úrovni NRC jednoznačným štandardom v identifikácii a charakterizácii kmeňov spôsobujúcich hlavne invazívne ochorenia sú genotypizačné a v nich dominujúce sekvenačné metódy. Kompletnú zmenu identifikačných charakteristík sme postupne zavádzali od r.2008: Typizáciu MLST (multilokusová sekvenčná typizácia), a subtypizáciu PorA: (VR1, VR2, VR3). Posledný požadovaný základný sekvenačný parameter FetA sme zaviedli v r.2010.

4.1.3 Medzilaboratórne porovnania

UK NEQAS (United Kingdom National External Quality Assessment Services) zasiela obvykle externú kontrolu kvality jedenkrát za dva roky. Posledná bola v máji 2012. NRC ju absolvovalo so 100% úspešnosťou.

4.1.4 Iná odborná činnosť

- Zasielanie a aktualizovanie komplexných identifikačných charakteristík kmeňov do európskej databázy prostredníctvom systému EMERT (európskeho monitorovacieho systému pre priebežné sledovanie meningokokov spôsobujúcich invazívne ochorenia)
- Príprava podkladov týkajúcich sa invazívnych meningokokov pre epidemiológov na zasielanie dát do TESSy (The European Surveillance System)
- Spolupráca v EU-IBD labnet (European Invasive Bacterial Diseases labnet, európska laboratórna sieť pre sledovanie inváznych bakteriálnych ochorení) a EMGM (European Meningococcal Disease Society), zameranej na metódy identifikácie a detailného monitoringu meningokokov.
- Zaslanie ďalšej zásielky invazívnych kmeňov zachytených v SR v epidemiologickej sezóne 2011/2012 (1.7.2011-30.6.2012) do EMSC (European Meningococcal Strain Collection), budovanej v Norwegian Institute of Public Health v Oslo od r.2012 v rámci projektu WGS (Whole Genome Sequencing) IBD Labnet.
- Vedúca NRC MUDr. Vaculíková vypracovala v rámci pracovnej skupiny Medifórum materiál Laboratórna diagnostika purulentných meningitíd pre Zásady prevencie, diagnostiky a terapie purulentných meningitíd, vydaný tlačou v r.2013
- MUDr. Vaculíková spolupracovala na projekte Meningococcal serogroup Y emergence in Europe zaslaním údajov o kmeňoch zachytených v SR
- NRC vedie databázu údajov o izolovaných kmeňoch, archivuje všetky invazívne kmene *N. meningitidis* zaslané do laboratória a udržiava zbierku archivovaných kmeňov

5. Legislatívna činnosť

pripomienkovanie:

- Národný program kvality Slovenskej republiky na roky 2013 – 2016 (január 2013)
- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení nariadenia vlády č. 320/2012 Z. z (február 2013)
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (apríl 2014)
- Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia (máj 2013)
- imunoprofylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncyriálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí (jún 2013)

6. Metodická, konzultačná a výuková činnosť

Konzultačná činnosť

- Usporiadanie Konzultačného dňa bakteriologických NRC (NRC pre meningokoky, NRC pre salmonelózy, NRC pre sledovanie rezistencie na antibiotiká), ktorý sa konal 26.11.2013.
- Telefonické konzultácie so spolupracujúcimi laboratóriami

Výuková činnosť

- SZU: postgraduálne špecializačné štúdium. Prednášky: Laboratórna diagnostika infekcií CNS (21.10.2013) a Laboratórna diagnostika pohlavných a sexuálne prenosných infekcií (25.10.2013)

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

MUDr. Vaculíková -člen: Slovenská spoločnosť klinickej mikrobiológie SLS
Chemoterapeutická spoločnosť SLS

NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu.

1. NRC zriadené Ministerstvom zdravotníctva SR rozhodnutím č.568/1997-A.s účinnosťou od 1. februára 1997

2. Personálne obsadenie:

Počet iných odborných pracovníkov s VŠ II. stupňa: 1

Počet laborantov s ÚSOV: 2

3. Akreditácia:

- podľa SNT EN ISO/IEC17 025:2005 od roku 2007 s platnosťou do roku 2014.

- počet skúšok 10
- počet ukazovateľov 10

4. Činnosť NRC

4.1. Odborná činnosť

4.1.1 Ťažiskové úlohy

- Zabezpečuje laboratórnu diagnostiku suspektných osýpok a rubeoly v rámci SR - dôkaz špecifických protilátok triedy IgM a IgG testom ELISA
- vykonáva testy avidity IgG protilátok proti vírusu rubeoly, umožňujúce odlíšiť infekciu prekonanú v minulosti od infekcie akútnej
- zabezpečuje sérologickú diagnostiku parotitídy a parvovírusu B19 na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM a IgG testom ELISA
- v rámci SR zabezpečuje nadstavbovú a špecializovanú diagnostiku osýpok, rubeoly a parotitídy, ktorá sa opiera o vyšetrovacie metódy na báze molekulovej biológie - priamy dôkaz vírusovej nukleovej kyseliny metódou polymerázovej reťazovej reakcie
- zabezpečuje diagnostiku uvedených vírusových agens (morbilla, rubeola, parotitída) izoláciou na bunkových kultúrach.

Prehľad laboratórnych vyšetrení

- NRC v roku 2013 vyšetřilo 798 materiálov – vzoriek krvi resp. sér, výterov nosohltanu, moču, plnej krvi. Z daného materiálu sa celkovo vykonalo 1694 vyšetření metódou ELISA na stanovenie hladín špecifických IgM a IgG protilátok proti vírusu osýpok, rubeoly, parotitídy a parvovírusu B19, na stanovenie avidity IgG protilátok proti vírusu rubeoly a metódou RT-PCR.
- Na prítomnosť špecifických IgM protilátok voči vírusu osýpok bolo vykonaných 43 vyšetření. Špecifické IgM protilátky sa dokázali v 1 prípade. 46 vyšetření sa vykonalo na stanovenie IgG protilátok, s pozitívnym výsledkom v 39 prípadoch.
- 131 vyšetření sa vykonalo na dôkaz špecifických IgM protilátok voči vírusu rubeoly, s pozitívnym výsledkom v 32 prípadoch. 139 vyšetření sa vykonalo na stanovenie špecifických IgG protilátok, s pozitívnym výsledkom v 133 prípadoch. 68 vyšetření sa vykonalo na aviditu IgG protilátok voči vírusu rubeoly. V 4 vzorkách mala avidita hraničnú hodnotu.
- Na prítomnosť špecifických IgM protilátok proti vírusu parotitídy bolo vykonaných 311 vyšetření. Špecifické IgM protilátky sa dokázali v 60 prípadoch. 314 vyšetření sa vykonalo na stanovenie IgG protilátok, s pozitívnym výsledkom v 203 prípadoch.
- IgM protilátky voči parvovírusu B19 sa zisťovali pri 316 vyšetřeniach, dokázané boli v 79 prípadoch. 316 vyšetření sa vykonalo na stanovenie špecifických IgG protilátok proti parvovírusu B 19, s pozitívnym výsledkom v 204 prípadoch.
- Nadstavbová diagnostika NRC sa opierala o vyšetrovacie metódy na báze molekulárnej biológie a izolácie na bunkových kultúrach. V 5 materiáloch od troch pacientov bola dokázaná RNA vírusu parotitídy, pričom vírus parotitídy bol z týchto materiálov izolovaný na bunkových kultúrach.
- V rámci internej kontroly kvality práce sa úspešne pretestovala citlivosť VERO/hSlam buniek na vírus rubeoly, osýpok a VERO buniek na vírus parotitídy.
- V rámci účasti SR na projekte Európskej séro-epidemiologickej siete ESEN bol úspešne vyšetřený referenčný panel (20 vzoriek sér) na prítomnosť špecifických IgM protilátok proti vírusu morbilli a rubeoly (40 vyšetření).

- Laboratórium naďalej pokračovalo v úzkej spolupráci s Regionálnym Referenčným Laboratóriom WHO (RRL, Robert Koch Institute, Berlín), kam boli zaslané vzorky sér na retestovanie v rámci externej kontroly kvality skúšok (45 vzoriek, 100% úspešnosť).

Tab. Prehľad výsledkov vyšetrení v laboratóriu NRC pre MMR za rok 2013

<i>Infekčné agens</i>	<i>Materiál</i>	<i>Metóda dôkazu</i>	<i>Počet vyšetrení</i>	<i>Výsledok POZIT</i>	<i>Výsledok NEGAT</i>	<i>Výsledok HRAN. HODNOTA</i>
Morbilli	sérum	IgG EIA	46	39	3	4
		IgM EIA	43	1	41	1
Parotitída	sérum	IgG EIA	314	203	70	41
		IgM EIA	311	60	219	32
Rubeola	sérum	IgG EIA	139	133	4	2
		avidita	68	0	64	4
		IgG EIA IgM EIA	131	32	75	24
Parvovírus B19	sérum	IgG EIA	316	204	71	41
		IgMEIA	316	79	217	20

Laboratórne metódy

NRC má akreditovaných 10 skúšok

- Dôkaz Anti- Morbilli vírus IgM- ELISA
- Dôkaz Anti- Morbilli vírus IgG- ELISA
- Dôkaz Anti- Rubeola vírus IgM- ELISA
- Dôkaz Anti- Rubeola vírus IgG- ELISA
- Dôkaz avidity Anti- Rubeola vírus IgG
- Dôkaz Anti- Parotitis vírus IgM- ELISA
- Dôkaz Anti- Parotitis vírus IgG- ELISA
- Izolácia vírusu osýpok na bunkových kultúrach
- Izolácia vírusu rubeoly na bunkových kultúrach
- Izolácia vírusu parotitídy na bunkových kultúrach
- PCR diagnostika

4.1.2 Novozavedené metódy

V roku 2013 neboli v NRC zavedené žiadne nové metódy.

4.1.3 Medzilaboratórne porovnania

Účasť na medzilaboratórných porovnávacích testoch

NRC úspešne absolvovalo vyšetrenie panelových vzoriek sér, každoročne zasielaných zo SZO, v rámci kontrolného testovania kvality a odbornosti laboratórnej práce v sieti participujúcich národných referenčných laboratórií (20 vzoriek sér, 40 vyšetrení).

Laboratórium naďalej pokračovalo v úzkej spolupráci s Regionálnym Referenčným Laboratóriom WHO (RRL, Robert Koch Institute, Berlín), kde sa aj tohto roku zaslali vzorky sér na retestovanie v rámci externej kontroly kvality skúšok (45 vzoriek, 100% úspešnosť).

4.1.4 Iná odborná činnosť

- NRC priebežne dopĺňa a aktualizuje dokumentáciu a udržiava v praxi procesy v súvislosti s procesným auditom systému manažérstva kvality podľa ISO 9001:200 na ÚVZ SR
- V procese certifikácie systému manažérstva kvality na ÚVZ SR pracovníci NRC priebežne pripomienkujú IRD – Smernice
- NRC pravidelne usmerňuje lekárov pri odoberaní a zasielaní materiálov určených na vyšetrenie, poskytuje odborné poradenstvo v oblasti diagnostiky
- NRC zasiela pravidelné mesačné hlásenia o počtoch a výsledkoch laboratórnych vyšetrení s podozrením na suspektné osýpky a rubeolu do CISID-u (The Centralized Information System for Infectious Diseases)
- NRC participuje na projekte: Diagnostika exantémových ochorení. Gestorom je ÚVZ SR. Cieľom projektu je diagnostika exantémových ochorení spôsobených vírusmi morbíl, rubeoly a parotitídy v rámci surveillance týchto ochorení v SR.

5. **Legislatívna činnosť**

pripomienkovanie:

- Národný program kvality Slovenskej republiky na roky 2013 – 2016 (január 2013)
- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení nariadenia vlády č. 320/2012 Z. z (február 2013)
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (apríl 2014)
- Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia (máj 2013)
- imunoprofylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncyciálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí (jún 2013)

6. **Metodická, konzultačná a výuková činnosť**

Konzultačná činnosť

- NRC pripravilo Konzultačný deň, ktorý sa konal 6.6.2013 pre spolupracujúce virologické laboratóriá v RÚVZ v Košiciach, v Banskej Bystrici. Na pracovnom stretnutí s laboratórnymi pracovníkmi boli prekonzultované problémy pri diagnostike rubeoly a osýpok.

Výuková činnosť

- NRC pravidelne uskutočňuje školenia pre stredoškolských študentov farmácie a chémie-biotechnológie, pre vysokoškolských študentov Slovenskej zdravotníckej univerzity a Trnavskej univerzity na pôde ÚVZ SR.
- NRC zabezpečilo prednášky pre študentov SZU z kurzu špecializačného štúdia v špecializačnom odbore laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii na tému - Exantémové vírusové infekcie (6.2.2013).

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

Dr. Elena Tichá je členkou Národnej komisie na verifikáciu eliminácie osýpok a a rubeoly na Slovensku (komisia bola zriadená 24.2.2012).

8. Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

Konferencia: Verification of Measles and Rubella Elimination in the WHO European Region
A joint WHO and ECDC subregional meeting; Sofia, Bulharsko; 26.2.2013 – 28.2.2013.

NRC pre sledovanie rezistencie mikroorganizmov na antibiotiká

1. NRC zriadené Ministerstvom zdravotníctva SR rozhodnutím MZ SR č. M/4401/2001 zo dňa 29.10.2001

2. Personálne obsadenie

počet lekárov : 1

počet laborantov : 1

3. Akreditácia

- podľa STN EN ISO / IEC 17 025:2005
- od roku 2007 s platnosťou do roku 2014
- počet skúšok 2
- počet ukazovateľov 25

4. Činnosť NRC

4.1. Odborná činnosť

4.1.1. Ťažiskové úlohy

- NRC posudzuje, overuje, odporúča a následne pomáha pri aktualizácii metód a postupov na stanovovanie citlivosti mikroorganizmov na antibiotiká do laboratórnej praxe. V spolupráci s Národnou breakpointovou komisiou MZ SR (NAC) sa podieľa na definovaní národne platných interpretačných kritérií pre testovanie antibiotickej citlivosti.
- Na základe zdrojových údajov o laboratórnych testoch citlivosti vykonaných v laboratóriách klinickej mikrobiológie pravidelne aktualizuje celoštátnu databázu údajov o rezistencii mikroorganizmov na antibiotiká v SR. Regionálne aj celoslovenské údaje o citlivosti na ATB sú prístupné rôznym užívateľom podľa hierarchie prístupových práv na internetovej stránke www.snars.sk.
- Zabezpečuje poskytovanie národných údajov pre potreby európskej siete ECDC EARS-Net: European network of national surveillance systems on antimicrobial resistance for public health purposes.
- Zabezpečuje národné zastúpenie v projektoch ECDC zameraných na monitorovanie nových mechanizmov rezistencie u klinicky významných baktérií.
- Organizuje a vykonáva pravidelný systém národnej externej kontroly kvality laboratórneho stanovovania citlivosti (kruhové vzorky) pre laboratóriá klinickej mikrobiológie zaradené do siete zdravotníckych zariadení SR.
- Poskytuje konzultácie v odborných, metodických a organizačných otázkach testovania citlivosti.

- Vykonáva expertízu činnosť v hodnotení stavu a vývoja bakteriálnej rezistencie na antibiotiká v SR.
- Prostredníctvom Ústrednej komisie pre antiinfekčnú liečbu a antibiotickú politiku MZ SR zabezpečuje národné zastúpenie, komunikáciu s medzinárodnými organizáciami, poskytovanie údajov a spoluprácu s medzinárodnými sieťami a orgánmi Európskej komisie, zaoberajúcimi sa problematikou antibiotickej rezistencie (pracovné skupiny Európskej komisie, ECDC, EARS-Net a pod.).

Tabuľka 1. Prehľad laboratórnych vyšetrení

Typ materiálu	Spôsob vyšetrenia	Počet vzoriek	Počet vyšetrení / stanovení	Počet ukazovateľov
Charakteristika kmeňov pre externú kontrolu v SR organizovanú NRC EQAS ÚVZ SR	stanovenie antibiogramu, charakteristika mechanizmov rezistencie	8	72	1766
Príprava vzoriek pre 50 laboratórií EQAS ÚVZ SR	inkorporácia do nosiča, adjustácia, kontrola čistoty, denzity, distribúcia	8	464	464
Medzinárodné kontroly EQAS DK <i>Salmonella spp.</i>	identifikácia, stanovenie antibiogramu, charakteristika mechanizmov rezistencie,	8	72	88
NEQAS EuSCAPE	+detekcia karbapenemáz fen.+gren., uloženie na stabilizačných médiách	9	99	225
Centralizovaná analýza klinických izolátov karbapeném rezistentných eterobaktérií (CRE)	izolácia, identifikácia, charakterizácia antibiogramu, stanovenie mechanizmov rezistencie	129	645	1548
Klinické izoláty baktérií z OKM, zazbierkovanie do zbierky UVZ SR	izolácia, identifikácia, charakterizácia antibiogramu, stanovenie mechanizmov rezistencie	173	1557	3806
Klinické izoláty baktérií z OKM na	Konfirmácia identifikácie,	86	258	860

kontrolu MDR, nezazbierkované	antibiogramu			
Udržiavanie zbierkových kmeňov NRC ATB UVZ SR	Kontrola životnosti, čistoty, pravidelné preočkovanie na stabilizačné médiá	44	176	132
SPOLU :		432	2636	6346
II.tabuľka				
Činnosť na zabezpečenie kvality výsledku : int. refer. materiály, kultivačné médiá	Referenčné kmene	24	48	1152

Tabuľka 2. Spracovanie dát o antibiotickej rezistencii v SR v r. 2013 (SNARS.sk)

Typ údajov	Počet antibiotikogramov archivovaných v databáze SNARS za 1-12 / 2013	Celkový počet antibiotikogramov archivovaných v databáze SNARS k 12/2013	Počet zdrojových laboratórií
Kvalitatívne testy	215020		43
Kvantitatívne testy	131840		35
Spolu	346860	9065993	

4.1.2. Novozavedené metódy

- NRC v spolupráci s Ústrednou antibiotickou komisiou MZ SR zabezpečovalo v pravidelnej aktualizácii postupov a pravidiel pre klinické hodnotenie testov antibiotickej citlivosti v klinickej mikrobiológii v SR (slovenská mutácia normatívu EUCAST).
- Fenotypová konfirmácia produkcie karbapenemáz pomocou Carba NP testov 1 a 2.
- V spolupráci s Ústavom fyziológie hospodárskych zvierat SAV v Košiciach zavedenie molekulárnej detekcie a charakterizácie karbapenemáz u enterobaktérií a *Ps. aeruginosa*

4.1.3. Medzilaboratórne porovnania

Účasť na medzilaboratórnych testoch :

V rámci medzinárodnej kontroly kvality EQA SCHEME RIVM (2013) sa vyšetrila antibiotická citlivosť u 8 kmeňov *Salmonella spp.* na 8, antibiotík a v rámci štúdie EuSCAPE (ECDC) sa overilo na 9 kmeňoch enterobaktérií testovanie antibiotickej citlivosti a fenotypický a genotypický dôkaz produkcie karbapenemáz

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov :

NRC organizovalo, odborne zabezpečovalo a vyhodnocovalo pravidelnú externú kontrolu stanovovania kvalitatívnej a kvantitatívnej citlivosti pre 49 laboratórií klinickej mikrobiológie, zaradených do siete zdravotníckych zariadení v SR. Počas roku 2013 sa do zúčastnených laboratórií zaslali 4 kruhové vzorky. Každá vzorka obsahovala 2 mikroorganizmy. Sumárne výsledky kontrolného testovania spolu s anonymným vyhodnotením sa zaslali účastníkom okruhu a pravidelne sa zverejňovali aj na internetovej stránke UVZ SR (projekty/mikrobiológia)

4.1.4. Iná odborná činnosť

- NRC sa aktívne podieľalo na organizácii 4 európskeho antibiotického dňa 18.11.2013, koordinovaného ECDC.
- Spolupráca s mimorezortnými pracoviskami:
  - Ústav fyziológie hospodárskych zvierat SAV v Košiciach
- NRC zabezpečovalo poskytovanie údajov o antibiotickej rezistencii pre ECDC: EARS-Net - European network of national surveillance systems on antimicrobial resistance for public health purposes zo 14 laboratórií klinickej mikrobiológie (22 prevažne kľúčových lôžkových zariadení v SR).
- Vypracovanie národných stanovísk a podkladov pre Európsku komisiu pre šandardizáciu testovania antibiotickej citlivosti (EUCAST).

Národný informačný systém pre sledovanie rezistencie na antibiotiká SNARS SK

V roku 2013 sa pokračovalo v zbere údajov o stave a vývoji rezistencie na antimikrobiálne liečivá v SR. Databázový systém snars.sk registroval údaje o 9 065 993 vyšetreniach. Počas roku 2013 sa zaevidovalo a spracovalo 346860 vyšetrení (3 819 249 testov) antibiotickej citlivosti zo slovenských laboratórií klinickej mikrobiológie. Údaje boli začleňované do databázy od druhého polroka 2013 priebežne a všetky údaje sú trvale dostupné na internetovej stránke <http://www.snars.sk>.

5. Legislatívna činnosť

- NRC sa podieľalo na pokračujúcej príprave bodovania laboratórnych výkonov SVLZ a príprave systému DRG MZ SR
- Príprava podkladov pre Odborné usmernenie MZ SR

6. Metodická, konzultačná a výuková činnosť

- Metodická činnosť

NRC vypracovalo metodický list pre detekciu karbapenemáz u enterobaktérií a odporúčania pre postup pri identifikácii takýchto bakteriálnych izolátov v zdravotníckom zariadení.

Konzultačná činnosť

- NRC priebežne poskytovalo konzultačnú činnosť pre zdravotnícke zariadenia v rámci SR. Konzultácie sa dotýkali predovšetkým interpretácie výsledkov vyšetrenia citlivosti rezistentných izolátov baktérií a návrhov na antibiotickú terapiu v konkrétnych klinických situáciách.

Výuková činnosť

- Činnosť NRC ATB pri ÚVZ SR, výsledky sledovania stavu a vývoja antibiotickej rezistencie a nové poznatky v oblasti stratégií antibiotickej terapie boli prezentované formou prednášok na kurzoch v rámci pregraduálneho štúdia (študijný odbor Všeobecné lekárstvo) a postgraduálnej prípravy atestantov (odbor Klinická mikrobiológia) na SZU. Formou praktickej výuky sa NRC podieľalo na predatestačnej príprave vysokoškolských pracovníkov v odbore Laboratórne vyšetrovacie metódy v klinickej mikrobiológii a v odbore Klinická mikrobiológia. Vedúci NRC pôsobil ako člen a predseda skúšobnej komisie pri atestačných skúškach v špecializácii Klinická mikrobiológia na SZU.

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

Vedúci NRC pôsobil ako:

- člen výboru Sekcie klinickej mikrobiológie Slovenskej lekárskej komory
- hlavný odborník MZ SR pre odbor klinická mikrobiológia
- predseda výboru Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS a člen Slovenskej infektologickej spoločnosti SLS
- člen Katalogizačnej komisie MZ SR pre odbor klinická mikrobiológia
- člen redakčnej rady a vedúci redaktor časopisu Správy klinickej mikrobiológie

8. Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

- účasť a národné zastúpenie na zasadnutí General meeting EUCAST (Európska komisia pre štandardizáciu testovania citlivosti) v rámci 23. Európskeho kongresu klinickej mikrobiológie a infekčných ochorení (ECCMID) 26.4.-1.5.2013 Berlín, SRN
- vedúci NRC sa bol pravidelne prizývaný na zasadnutia Ústrednej komisie pre antiinfekčnú liečbu a antibiotickú politiku MZ SR.

NRC pre salmonelózy

1. Národné referenčné centrum/d'alej NRC/ pre salmonelózy bolo zriadené na Štátnom zdravotnom ústave SR / ŠZÚ /1.5.2002 rozhodnutím Ministerstva zdravotníctva (zmenou zriaďovacej listiny z 29.4.2002, č.M/1985/2002).

2. Personálne obsadenie

Počet lekárov (VŠ II.stupňa,špecializácia II.stupňa): 1

Počet laborantov: 2 (od 1.5.2013)

3. Akreditácia

- podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- od 13.6.2007 s platnosťou do roku 2014
- počet skúšok 3
- počet ukazovateľov 36

4. Činnosť NRC

4.1. Odborná činnosť

4.1.1 Ťažiskové úlohy

- Identifikáciu, typizáciu a verifikáciu izolátov *Salmonella* spp., kolujúcich na teritóriu SR.

Do NRC bolo doručených 758 vzoriek susp. izolátov *Salmonella* spp., v 9 vzorkách sa prítomnosť *Salmonella* spp.nepotvrdila.

- Izoláty *Salmonella* spp. pacientov pochádzali z diagnostických klinických laboratórií a laboratórií a oddelení epidemiológie RÚVZ
- Zo 758 vzoriek z biologického materiálu od pacientov bolo 724 izolátov salmonel, z toho **32 kmeňov bolo z mimočrevnej lokalizácie.**(10 izolátov z moča, 1 z močového katétra, 2 izoláty z rán, 1 z dekubitu, 1 z abscesu, 12 izolátov bolo z hemokultúr, 1 izolát z hnisu,1 izolát zo steru z endoprotézy).**z rektálnych výterov a stolice bolo 692 izolátov.** Zo vzoriek potravín bolo typizovaných 14 kmeňov, a zo vzoriek prostredia 19 izolátov salmonel. Menované izoláty z prostredia tvorilo 6 kmeňov zo vzoriek piesku z detských pieskovišok,1 kmeň salmonely izolovaný

zvnútra chladničky, 12 vzoriek vody z akvárií a podstielok z terárií. Konfirmovali sa a typizovali nálezy *Salmonella* spp. zo vzoriek biologického materiálu od zvieratá , ako aj vzorky prostredia a krmiva boli cielene vyšetrované na záchyt salmonel v súvislosti s humánnymi ochoreniami na salmonelózu. Všetky materiály boli vyšetrované akreditovanými metódami a bolo vyšetrených vykonaných spolu 24 898 vyšetrení(výkonov), 23 625 analýz. V rámci stanovenia citlivosti verifikovaných izolátov *Salmonella* spp. na antibakteriálne látky bolo vykonaných 7238 jednotlivých analýz.

- Tvorba podkladov pre surveillance salmonelóz v SR - Spolupráca pri detekcii zdrojov a faktorov prenosu salmonelóz- základy pre integrovanú surveillance- analýzy *Salmonella* spp. izolovaných z potravín a surovín, z prostredia a veterinárnych izolátov pri predpokladanom súvisi s ochoreniami ľudí
- Izoláty *Salmonella* spp.z potravín a surovín(14) pochádzali z pracovísk mikrobiológie životného prostredia a ŠVPS .Prevažovali izoláty z vajec, a výrobkov, kde boli použité tepelne neupravené vajcia(šaláty s domácou majonézou, krémové zákusky). Zo vzorky mäsového výrobku(Kebab v placke)) zo stánkového predaja sa identifikovala *S. Infantis*, z bravčového karé (z kuchyne NsP) bola izolovaná *S. Typhimurium*. Z bryndze, a ovčieho syra, získaných z výroby a obchodnej siete, bola izolovaná *S. Montevideo*, výskyt salmonely tohto sérovaru sa diagnostikoval aj u osôb, ktoré konzumovali predmetný mliečny výrobok. Pri pátraní po zdroji *S. Montevideo* , NRC vyslovilo konštatovanie, že salmonella sa mohla do výrobného procesu dostať z pridávaného kravského mlieka. Pri ukončení epidemiologického vyšetovania producentská firma použitie kravského mlieka priznala. z potravín , stanovených 406 ukazovateľov a vykonaných 431 analýz
- Izoláty *Salmonella* spp. z prostredia boli zaslané do NRC z pracovísk mikrobiológie životného prostredia. na porovnávacie analýzy na detekciu spôsobu vzniku a prenosu sporadických salmonelóz detí aj dospelých osôb, vyvolaných zriedkavými sérovarmi *Salmonella* spp. Boli izolované z vody akvárií/terárií na základe požiadavky NRC na ciele epidemiologické vyšetrenia. . Z detských pieskovísk, sledovaných 1x ročne v rámci bežného hygienického dozoru bolo 10 izolátov, typizačné analýzy preukázali prítomnosť nielen bežných sérovarov(*S. Typhimurium*, *S. Infantis*) Celkovo bolo 32 izolátov zo vzoriek prostredia, vyšetrených 1152 ukazovateľov a vykonaných 1 376 analýz.
- Veterinárne izoláty *Salmonella* spp. boli analyzované na základe vyžiadaného epidemiologického vyšetovaniaPrehľad analytickej činnosti NRC pre salmonelózy v roku 2013 vrátane vzoriek zabezpečenia kvality je uvedený v tabuľke č.1.

Tabuľka č. 1: Prehľad analytickej činnosti NRC v roku 2013

Vzorky	Počet		
	vzoriek	ukazovateľov	analýz
Pacientske izoláty	724	20 996	22 282
Potraviny (MŽP, VET)	14	406	431
Prostredie	19	843	850
Veterinárne izoláty	2	58	62
Vzorky zabezpečenia kvality vykonávaných skúšok	16	184	248
SPOLU	1 275	22 487	23 873

Výsledky sérotypizačných analýz dávajú obraz širokého spektra sérovarov salmonel, vyskytujúcich sa na teritóriu SR. Výskyt *S. Enteritidis* a *S. Typhimurium* ešte stále prevláda, mení sa zastúpenie sérovarov iných séro skupín ako sú O9(D) a O4(B). Od roku 2009 NRC

zameriava pozornosť na výskyt zriedkavých sérovarov a žiada klinické laboratóriá o zasielanie netypizovateľných a raritných sérovarov izolátov *Salmonella* spp. V roku 2013 bolo v NRC pre salmonelózy identifikovaných 53 typov sérovarov *Salmonella* spp. V prevažnej miere sa vyskytovali na teritóriu SR sérovary z biochemickej podskupiny *Salmonella enterica subsp. enterica*. Na prvej priečke vo výskyte zasielaných izolátov pozorujeme *S. Typhimurium*, nasleduje monofázická varianta *S. Typhimurium*, *S. Infantis*, a na štvrtej priečke figuruje *S. Enteritidis*. Prehľad sérovarov izolátov *Salmonella* spp. v SR, typizovaných v NRC pre salmonelózy ÚVZ SR v roku 2013, je uvedený v tabuľke č.2.

Tab.č.2: Prehľad sérovarov izolátov *Salmonella* spp. v SR v roku 2013 typizovaných v NRC pre salmonelózy ÚVZ SR

SÉROVAR	SÉROVAR	SÉROVAR	SÉROVAR
S.TYPHIMURIUM(160)	S.BRANDENBURG(9)	S. BRAENDERUP(3)	S. GIVE(1)
S.enterica subsp.enterica4,5,12 i,- (128)	S.NEWPORT(8)	S. SCHLEISSHEIM(3)	S. LONDON (1)
S.INFANTIS (109)	S.Paratyphi B, v.Java (7)	S. LITSCHFIELD(3)	S. AGAMA(1)
S. ENTERITIDIS (107)	S.GOLDCOAST(6)	S.SANDIEGO(3)	S.COELN(1)
S. DERBY(24)	S.VIRCHOW(6) S.OHIO(6)	S.enterica subsp.diarizonae IIIb O:61:-:1,5,7(3)	S.DABOU(1)
S. AGONA(22)	S.THOMPSON(5)	S. INT :b: l, w(3)	S.WORTINGTON(1)
S. HEIDELBERG(20)	S.TELELKEBIR(5)	S.ABONY(2)	S.ORION(1)
S. STANLEY(16)	S.OTHMARSCHEN(5)	S.RISSEN(2)	S. BOCHUM(1)
S. BAREILLY(13)	S.THOMPSON(5)	S enterica subsp.entericaO:4,5,12: d (2)	S enterica subsp.entericaO:4,5,12:b:-
S. BOVISMORBIFICANS	S.SAINTPAUL(4)	S..enterica subsp.diarizonae IIIb O:47:k:z35(2)	S.BREDENEY(1)
S.MONTEVIDEO(12)	S.SENFTENBERG(4)	S.BLIJDORP(2)	S.KIRKEE(1)
S.MBANDAKA(11)	S.KOTTBUS(3)	S..enterica subsp.diarizonae IIIb O:48:k:z35(1)	S.AGAMA(1)
S.INDIANA(11)	S.KENTUCKY(3)	S.LAWRA (1)	S.I O:9,12:G:-

Pre špecifické požiadavky národnej a medzinárodnej surveillancie a epidemiologického vyšetrenia s použitím výsledkov fágovej typizácie NRC pre salmonelózy adjustovalo a na SZU dodalo 284 izolátov, z toho *S. enterica subsp. enterica* (sérovar Enteritidis (82), sérovar Typhimurium (138), sérovar Paratyphi B, var. Java (15), a *S. enterica subsp. enterica* monofázická O4:Hi.- (49). Všetky zasielané izoláty, ktoré boli typizované a verifikované v NRC pre salmonelózy počas roka 2013 pochádzali z teritória SR, bez deklarovanej spojitosti s cestovateľskou anamnézou.

- NRC uchováva zbierku izolátov *Salmonella* spp. na možné vykonanie retrográdných porovnávacích laboratórnych analýz
- Nadstavbová diagnostika v spolupráci so špecializovaným laboratóriom molekulárnej diagnostiky (LMD) OLM ÚVZ SR- LMD
- vykonalo **identifikačné metódy ID PCR** na *Salmonella* spp. u 461 kmeňov *Salmonella* spp. a bolo vykonaných 461 analýz.

- **PCR - Gén pre utilizáciu D-Tartarátu:**Dôkaz prítomnosti génu pre utilizáciu D-Tartarátu metódou PCR bol testovaný u 461 kmeňov salmonel bol vykonaný 461 analýzami.
- Pokračovalo sa v stanovovaní pulzotypov izolátov *Salmonella* spp. metódou elektroforézy v pulznom poli prípravou izolovaných vzoriek DNA z 54 vyselektovaných vzoriek kmeňov salmonel na porovnávacie analýzy na zabezpečenie aktuálnej národnej laboratórnej surveillance a promptnej reakcie v medzinárodnom systéme rýchleho varovania (EWRS)a odpovede v systéme UI v medzinárodných sieťach pre surveillance salmonelóz.

– Novozavedené metódy

ID PCR metódy na detekciu prítomnosti neexprimovaných bičíkových antigénov pre typizáciu sérovarov *Salmonella* spp., netypizovateľných konvenčnými metódami. –a konfirmáciu vybraných flagelárnych génov:u 461 izolátov vykonaných 461 vyšetrení flagelárnych antigénov 1.H1 a 2.fázy H2)

– Medzilaboratórne porovnania

Účasť na medzilaboratórnych testoch:

NRC pre salmonelózy absolvovalo externú kontrolu vykonávania kvality skúšok-sérotypizácie *Salmonella* spp.WHO Global Foodborne Infections Network(GFN) External Quality Assurance System 2013, ktoré organizovalo WHO Collaborating Centre for Reference and Research on *Salmonella*, Institute Pasteur, Paríž, France, WHO Center,Geneve, Swisse, Centers for Diseases Control and Prevention, Atlanta, USA, National Food Institute, spolu s Technical University of Denmark,Kodaň, Denmark. NRC pre salmonelózy so 100% úspešnosťou. Vykonalo 8 skúšok na identifikačnú typizáciu 8 neznámych kmeňov *Salmonella* spp., stanovilo 40 ukazovateľov a vykonalo 224 analýz.

Organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích testov

NRC pre salmonelózy OLM ÚVZ SR pripravilo pre diagnostické laboratóriá klinickej mikrobiológie na teritóriu Slovenskej republiky externú kontrolu kvality vykonávania sérotypizácie dvoch kmeňov *Salmonella* spp. a stanovenia citlivosti každého z nich na tri ATB látky EK1-SAL-2013. Predmetom skúšok bolo stanovenie najčastejšie sa vyskytujúceho sérovaru *Salmonella* spp., *S.Enteritidis* EK/13/532 , druhým typizovaným sérovarom bola *S. Othmarschen* EK1/13/284 .U oboch kmeňov sa mala stanoviť citlivosť na NAL, CIP a GEN. Interpretácia nameraných výsledkov sa mala vykonať podľa v súčasnosti platných kritérií (EUCAST) testovania citlivosti na ATB a preveriť sledovanie inovácií a ich aktuálne používanie v praxi. Do riešenia kruhovej vzorky sa zapojilo 47 laboratórií.100 % úspešnosť preukázali výsledky 11(23%) laboratórií, nedostatky v chýbaní somatických antigénov kompletnej antigénnej formuly sa nevyskytli, neúplné resp. chybné stanovenie bičíkových antigénov bolo zaznamenané u 27(57%) laboratórií. Dôsledkom týchto nepresností bolo stanovenie nesprávnych sérovarov *S. Oranienburg* a *S. Montevideo*, v jednom prípade uviedlo laboratórium sérovar *S. Virchow* u druhej vzorky. Kruhová vzorka preukázala, že typizácia salmonelových kmeňov zo skupiny C1 môže znamenať diagnostický problém a preto by laboratóriá mali izoláty zasielať na konfirmačné analýzy do NRC a neuzatvárať výsledok sérotypizácie v úrovni stanovenia séroskupiny. Úplnú typizáciu by mali vyžadovať pracoviská epidemiológie, pretože samotná séroskupina salmonel nie je dostatočne významná pre identifikáciu zdroja infekcie a faktora prenosu salmonelózy. Kompletný výkon skúšok nebol u 6 laboratórií, ktoré sérotypizáciu salmonel nevykonávajú, ale kmene zasielajú na typizáciu. Laboratóriá klinickej mikrobiológie, ktoré vykázali nesprávnu typizáciu H antigénov, budú vyzvané na zasielanie všetkých izolátov *Salmonella*

spp. na typizáciu, resp.verifikáciu sérovaru, určeného v klinickom laboratóriu, do NRC pre salmonelózy.

4.1.4 Iná odborná činnosť

- Výstupy činnosti NRC pre salmonelózy sú nosnou témou prezentácií o aktuálnej situácii výskytu a etiológie salmonelóz
- Prezentácia prednášok o aktuálnej situácii výskytu a etiológie salmonelóz v SR v rámci kontinuálneho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov (Seminár ÚVZ SR 25.4.2013),
- Prezentácia prednášok o aktuálnej situácii výskytu a etiológie salmonelóz v rámci medziodborovej spolupráce (Konzultačný deň NRC pre surveillance infekčných chorôb,(19.3.2013)
- Prezentácia prednášok o aktuálnej situácii výskytu a etiológie salmonelóz v rámci medzisektorovej spolupráce s inštitúciami v gescii Ministerstva pôdohospodárstva a ŠVPS. Na Seminári aviárnej medicíny bola prezentovaná tématika salmonelóz v ľudskej populácii v kontexte s výskytom salmonel detekovaných v potravinách hydinového pôvodu a sporadických salmonelóz, zapríčinených chovateľskými aktivitami Účastníci seminára vyjadrili uznanie konkrétnej a reálnej spolupráci NRC pre salmonelózy OLM ÚVZ SR a laboratória ŠVPÚ pri detekcii zdrojov a faktorov prenosu salmonelóz.
  - vedúca NRC v rámci Modulu XXV. Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR Projektu vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR predniesla autorskú prednášku: NRC pre salmonelózy - v komplexnom poňatí tématiky salmonelóz z hľadiska etiológie, epidemiológie, laboratórnej diagnostiky a nosných úloh na RÚVZTrenčín /20.2.2013, RÚVZ Nitra/12.6.2013, RÚVZ Topoľčany/6.11.2013 a v zastúpení jednotlivých vedúcich prednášky NRC pre meningokoky, NRC pre syfilis, a NRC pre listeriózu
- Spolupráca a činnosť NRC v EÚ a WHO sieťach a programoch (vrátane pravidelných hlásení)
  1. Európska sieť pre surveillance chorôb z potravín a vody (FWD)ECDC s nadnárodnými laboratóriami :
    8. CRL for Salmonella, RIVM, Bilthoven, NL a
    9. HPA,Collindale Ave, London, UK.
  2. Svetová sieť pre surveillance chorôb z potravín WHO-Global Foodborne Network-(WHO GFN) : s nadnárodnými laboratóriami:
    - National Food Institute, Technical University of Denmark,Kodaň, Denmark,
    - WHO Collaborating Centre for Reference and Research on *Salmonella*, Institute Pasteur, Paríž, France,
    - WHO Center,Geneve, Swisse,
    - Centers for Diseases Control and Prevention, Atlanta, USA.

5. Legislatívna činnosť

- Pripomienky: Návrh strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013-2030- 29.4.2013

6. Metodická, konzultačná a výuková činnosť

- NRC v spolupráci s NRC OLM pripravilo Konzultačný deň(KD) NRC pre pracovníkov laboratórií klinickej a lekárskej mikrobiológie, zameraný na spoluprácu NRC a diagnostických laboratórií a dostupnosť konfirmačných nadštandardných laboratórnych metód (26.11.2013)
Program NRC pre salmonelózy:

Prednáška: NRC pre salmonelózy- Salmonelózy 2012- 2013- čo sme urobili a čo nás ešte čaká...V diskusii sa konzultovali diagnostické postupy, systém hlásenia a dostupnosť nadštandardných konfirmačných vyšetrovacích laboratórných metód pre požiadavky národnej a medzinárodnej surveillancie salmonelóz.

- Poskytovanie odborných konzultácií lekárom z praxe, laboratórnym pracovníkom, laickej verejnosti (odber a zasielanie materiálov na bakteriologické vyšetrenia, interpretácia výsledkov, spolupráca pri epidemiologickom vyšetrení)
- NRC pre salmonelózy pripravilo a prezentovalo prednášky o aktuálnej situácii výskytu a etiológie salmonelóz v SR
- v rámci kontinuálneho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov(Seminár ÚVZ SR), v rámci medziodborovej spolupráce v rezorte MZ SR(Konzultačný deň NRC pre surveillancie infekčných chorôb,(19.3.2013)
- vedúca NRC v rámci Modulu XXV Projektu vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR predniesla autorskú prednášku NRC pre salmonelózy v komplexnom poňatí tématiky salmonelóz hľadiska etiológie, epidemiológie, laboratórnej diagnostiky a nosných úloh NRC pre salmonelózy. V zastúpení vedúcich NRC pre meningokoky, NRC pre syfilis a NRC pre listeriózu predniesla prednášky modulu 25 Projektu vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR (20.2.2013, 12.6.2013, 6.11.2013.)
- Školiace miesto v laboratórných vyšetrovacích metódach v klinickej mikrobiológii- SZU Bratislava, Limbová ul., 25.10.2013 Prednáška: Laboratórna diagnostika infekcií GIT
- Stáže:
- Výklad k činnosti NRC pre salmonelózy v problematike vyšetrovacích metód v lekárskej mikrobiológii s praktickými ukážkami mikrobiologických analýz v NRC pre salmonelózy v rámci stáže študentov 3. ročníka SOŠCH (20.5.2013)

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách.(D.Gavačová)

4. Pracovná skupina pre biologickú bezpečnosť potravín MP SR
5. Sekcia klinickej mikrobiológie SLS
6. Sekcia klinickej mikrobiológie SLK
7. Spoločnosť infektológov SLS
8. Chemoterapeutická spoločnosť SLS

8. Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

Joint Annual ECDC FWD Network/EFSA Task Force Meeting-(D. Gavačová)

Uppsala, Švédsko- ECDC-Európske centrum pre kontrolu prenosných chorôb- 18.-19.4.2013
Stretnutie prinieslo aktuálne informácie a poznatky z aktivít medzinárodnej siete pre choroby z potravín a vody, s dôrazom na spoluprácu ECDC(siete európskych laboratórií FWD- pre identifikáciu chorôb z potravín a vody) a EFSA.

Národné referenčné centrum pre arbovírusy a hemoragické horúčky

1. NRC zriadené rozhodnutím MZ SR v zmysle § 8 zákona č. 126/2006 Z. z. o verejnom zdravotníctve s účinnosťou od 1. mája 2007

2. Personálne obsadenie

počet iných odborných pracovníkov v VŠ vzdelaníí II. stupňa: 1
počet laborantov:1

4. Akreditácia

- podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- od 13.6.2007 do 13.6.2014
- počet skúšok 2
- počet ukazovateľov 2

4. Činnosť NRC

4.1. Odborná činnosť

4.1.1. Ťažiskové úlohy

- sérologicky diagnostikuje prítomnosť protilátok proti vírusu kliešťovej encefalitídy
- sérologicky diagnostikuje prítomnosť protilátok proti hantavírusom (Dobrava/Hantaan, Puumala)
- vytvára a pravidelne aktualizuje celoštátnu databázu údajov o prítomnosti a o prípadoch arbovírusov (vírus kliešťovej encefalitídy) na Slovensku a o prípadoch ochorení na hemoragické horúčky (hemoragické horúčky s renálnym syndrómom)
- poskytuje konzultácie v odborných a v organizačných otázkach diagnostiky
- vykonáva expertíznu činnosť v hodnotení diagnostiky

V NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky v roku 2013 prijalo 636 vzoriek sér na vyšetrenie prítomnosti protilátok proti **vírusu kliešťovej encefalitídy** sérologickou metódou ELISA. Celkovo bolo vykonaných 728 analýz. Protilátky triedy IgM boli dokázané v 75 prípadoch, protilátky triedy IgG boli dokázané v 86 prípadoch.

V NRC bolo prijatých 123 sér na zistenie prítomnosti protilátok proti **hantavírusom**, počet analýz tak dosiahol hodnotu 492. Použila sa sérologická metóda ELISA a boli dokazované protilátky typu IgM a IgG. V 11 prípadoch bola zistená prítomnosť protilátok triedy IgM Hantaan/Dobrava, pozitívny nález protilátok triedy IgG Hantaan/Dobrava bol zistený v 5 prípadoch. V 8 prípadoch bola zistená prítomnosť protilátok triedy IgM Puumala, pozitívny nález protilátok triedy IgG Puumala bol zistený v 5 prípadoch.

4.1.2. Novozavedené metódy

V danom roku neboli v NRC zavedené žiadne nové metódy.

4.1.3. Medzilaboratórne porovnania

V roku 2013 sa NRC zúčastnilo jednej externej kontroly kvality skúšok v termíne 20.11.2012. Organizátor medzinárodného porovnávacieho testu: INSTAND e.V, Dusseldorf, Nemecko. Test bol zameraný na sérologickú diagnostiku protilátok IgG a IgM proti kliešťovej encefalitíde a laboratórium v ňom dosiaholo 100%-nú úspešnosť.

4.1.4. Iná odborná činnosť

- NRC pravidelne usmerňuje lekárov o správnosti pri odoberaní a zasielaní materiálov, určených na vyšetrenie, ako aj poskytuje odborné poradenstvo z oblasti diagnostiky
- NRC priebežne dopĺňa a aktualizuje dokumentáciu a udržiava v praxi procesy v súvislosti s procesným auditom systému manažérstva kvality podľa ISO 9001:2000 na ÚVZ SR
- V procese certifikácie systému manažérstva kvality na ÚVZ SR pracovníci NRC priebežne pripomienkovali IRD – Smernice
- NRC participovalo na projekte „Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike“, v rámci ktorého

bola 20. februára 2013 na pôde RÚVZ so sídlom v Trenčíne, 12. júna 2013 na pôde RÚVZ so sídlom v Nitre a 6. novembra 2013 na pôde RÚVZ so sídlom v Topľčanoch odprezentovaná prednáška s názvom „NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky“

5. Legislatívna činnosť

pripomienkovanie:

- Národný program kvality Slovenskej republiky na roky 2013 – 2016 (január 2013)
- Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 435/2011 Z. z. o spôsobe určenia štandardnej dávky liečiva a maximálnej výšky úhrady zdravotnej poisťovne za štandardnú dávku liečiva v znení neskorších predpisov (január 2013)
- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení nariadenia vlády č. 320/2012 Z. z (február 2013)
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (apríl 2014)
- Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a smernice 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 1999/5/ES, 2000/9/ES, 2000/14/ES, 2001/14/ES, 2001/95/ES, 2004/108/ES, 2006/42/ES, 2006/95/ES, 2007/23/ES, 2008/57/ES, 2009/48/ES 2009/105/ES, 2009/142/ES, 2011/65/EÚ, nariadenie (EÚ) č. 305/2011, nariadenie (ES) č. 764/2008 a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 (máj 2013)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach v znení neskorších predpisov (máj 2013)
- Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia (máj 2013)
- Návrh Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky imunoprofylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncyciálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí (jún 2013)
- Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ (august 2013)
- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (august 2013)

- Návrh výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov (september 2013)

6. Metodická, konzultačná a výuková činnosť

Konzultačná činnosť

- 6.6.2013 NRC usporiadalo na pôde ÚVZ SR konzultačný deň pre pracovníkov Regionálnych úradov verejného zdravotníctva z Banskej Bystrice a Košíc. V rámci neho boli účastníci oboznámení s aktuálnou situáciou v diagnostike kliešťovej encefalitídy a hantavírusov. Dôraz sa kládol na sérologickú diagnostiku pomocou ELISA testu.

Výuková činnosť

- NRC pravidelne uskutočňuje školenia pre študentov stredných a vysokých škôl, ktorí v rámci vzdelávacích stáží a exkurzií navštevujú pracoviská ÚVZ SR

7. Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

Mgr. Edita Staroňová, PhD.	Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov Pracovná skupina PCR ÚVZ SR Poradný zbor Hlavného hygienika SR pre odbor lekárska mikrobiológia
Eva Honzová	Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov

8. Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

Laboratórium molekulárnej diagnostiky

Personálne obsadenie

počet iných odborných pracovníkov v VŠ vzdelaníí II. stupňa: 2
počet laborantov: 1

Akreditácia

- podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- od 13.6.2007 do roku 2014
- počet skúšok 1
- počet ukazovateľov 26

Odborná činnosť

Ťažiskové úlohy

Cieľom laboratória je zavádzať do praxe metódy molekulárnej biológie na detekciu pôvodcov infekčných ochorení, úzko spolupracovať s národnými referenčnými centrami a laboratóriami OLM a novými metodikami prispieť k rýchlejšej a citlivejšej diagnostike závažných infekčných ochorení. Laboratórium taktiež zavádza metódy, ktoré pomáhajú určiť klonálnu príbuznosť vyšetrovaných izolátov, ako aj iné metódy, ktorých výsledky sú potrebné pre epidemiologické analýzy.

V roku 2013 bolo prijatých do laboratória molekulárnej diagnostiky 1578 vzoriek, s ktorými bolo realizovaných 5097 vyšetrení.

Prehľad vyšetrení v laboratóriu molekulárnej diagnostiky v roku 2013

NRC	metóda	počet vzoriek	počet vyšetrení
Laboratórium bunkových kultúr	Mykoplasma PCR	25	50
	PFGE	52	53
	ID PCR	469	469
	D-tartarát PCR	469	469
	PCR na určenie vybraných bičkových antigénov 1. fázy salmonel	469	469
	PCR na určenie vybraných bičkových antigénov 2. fázy salmonel	469	469
NRC pre meningokoky	RAPD	4	26
	PorA	7	7
	FetA	7	7
	ID PCR	575	575
	PCR na určenie séroskupiny <i>N. meningitidis</i>	575	1150
NRC pre polio	<i>Enterovirus</i> PCR	71	171
Laboratórium pre diagnostiku neuroinfekcií a ochorení kardiovaskulárneho systému, zažívacieho traktu	<i>Norovirus</i> PCR	16	16
	Rotavírusy PCR typizácia	422	1266

Novozavedené metódy

V roku 2013 neboli zavedené nové metódy.

Medzilaboratórne porovnania

- EQA-4 PFGE Salmonella.

Pulzná elektroforéza na odlíšenie jednotlivých pulzotypov rodu Salmonella.

Zasiela Statens Serum Institut, Copenhagen, Denmark. Test bol realizovaný v marci 2013.

- Norovirus 2013 EQA Programme.

PCR na detekciu norovírusov, kvalitatívna analýza v spolupráci s laboratóriom pre diagnostiku neuroinfekcií a ochorení kardiovaskulárneho systému. Zasiela Quality Control for Molecular Diagnostics, Glasgow, Scotland. Test bol realizovaný v novembri 2013.

Iná odborná činnosť

- Testovanie nových diagnostických súprav s cieľom aktualizovať metódy molekulárnej biológie v laboratóriu.

činnosť v EÚ (WHO) sieťach a programoch

Laboratórium molekulárnej diagnostiky priamo nie je zahrnuté v niektorej z európskych laboratórnych sietí. V tejto súvislosti však treba spomenúť, že výsledky vyšetrení MLST a typizácie PorA a FetA, realizované v spolupráci s NRC pre meningokoky, sú následne posielané prostredníctvom NRC pre meningokoky a epidemiológov do sietí EU-IBD labnet, EMERT a TESSy. Tiež profily izolátov salmonel, získané metódou pulznej

elektroforézy, sú archivované a priebežne porovnávané s profilmi izolátov v rámci urgentnej výzvy „urgent inquiry“ v spolupráci s NRC pre salmonelózy ako súčasť integrovanej surveillance salmonelóz.

Legislatívna činnosť

pripomienkovanie:

- Národný program kvality Slovenskej republiky na roky 2013 – 2016 (január 2013)
- Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 435/2011 Z. z. o spôsobe určenia štandardnej dávky liečiva a maximálnej výšky úhrady zdravotnej poisťovne za štandardnú dávku liečiva v znení neskorších predpisov (január 2013)
- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení nariadenia vlády č. 320/2012 Z. z (február 2013)
- Návrh Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030 (apríl 2014)
- Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a smernice 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 1999/5/ES, 2000/9/ES, 2000/14/ES, 2001/14/ES, 2001/95/ES, 2004/108/ES, 2006/42/ES, 2006/95/ES, 2007/23/ES, 2008/57/ES, 2009/48/ES 2009/105/ES, 2009/142/ES, 2011/65/EÚ, nariadenie (EÚ) č. 305/2011, nariadenie (ES) č. 764/2008 a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 (máj 2013)
- Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach v znení neskorších predpisov (máj 2013)
- Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia (máj 2013)
- Návrh Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky imunoprophylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncytiálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí (jún 2013)
- Návrh na určenie zodpovednosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci za aplikáciu a prijatie opatrení na vnútroštátnej úrovni k nariadeniam EÚ a rozhodnutiam EÚ (august 2013)
- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (august 2013)

- Návrh výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov (september 2013)

Metodická, konzultačná a výuková činnosť

Konzultačná činnosť:

Laboratórium molekulárnej diagnostiky sa aktívne podieľalo na konzultačných dňoch NRC

- Konzultačný deň virologických NRC (NRC pre chrípku, NRC pre poliomyelitídu, NRC pre MMR a NRC pre arbovírusy a hemoragické horúčky), Bratislava, 6.6.2013.
- Konzultačný deň bakteriologických NRC (NRC pre meningokoky, NRC pre salmonelózy a NRC pre sledovanie rezistencie mikroorganizmov na antibiotiká), Bratislava, 27.11.2013.

V rámci konzultačného dňa NRC boli prezentované vyšetrovacie metódy realizované laboratóriom molekulárnej diagnostiky v diagnostike salmonel a meningokokov. Aktuálne výsledky jednotlivých vyšetrení z roku 2013 boli zahrnuté v prednáškach NRC pre meningokoky a NRC pre salmonelózy.

Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

Mgr. Edita Staroňová, PhD.

Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov

Pracovná skupina PCR ÚVZ SR

Poradný zbor Hlavného hygienika SR pre odbor lekárska

Martina Michalíková

Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov

Účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach

Laboratórium bunkových kultúr

Personálne obsadenie

Počet lekárov: 0

Počet iných odborných pracovníkov s VŠ III. stupňa: 1

Počet pracovníkov s ÚSOV: 2

Počet pomocného pracovného personálu: 0

Akreditácia

– podľa STN EN ISO/IEC 17 025:2005

– od 2007 do 18.8. 2014

– počet skúšok: 1

– počet ukazovateľov: 10

Odborná činnosť

Ťažiskové úlohy

- v priebehu roka 2013 LBK bez prerušenia centrálne zabezpečovalo prípravu bunkových substrátov pre virologické laboratória ÚVZ v rámci SR,
- z celkového počtu 10 bunkových línií, ktoré sú nateraz v zbierke bunkových kultúr laboratóriam sa v prvom polroku priebežne pracovalo so 6-timi bunkovými líniami, pričom každá bunková línia sa sériovo pasážovala v rámci týždňa v 2-3 paralelných sledoch po dobu maximálne 15 pasáží (Tab. č.1),
- v roku 2013 pripravilo laboratórium pre potreby virologických laboratórií na ÚVZ SR a pre spolupracujúce laboratória zriadené na báze RÚVZ v Banskej Bystrici a v Košiciach celkovo 13 569,5 miliónov bunkových suspenzií; z toho pre laboratóriá RÚVZ v BB 1 820 miliónov bunkových suspenzií a pre RÚVZ v KE 1 880 miliónov bunkových suspenzií,
- počas pasážovacieho cyklu sa bunkové línie priebežne testovali metódou PCR na vylúčenie kontaminácie mykoplazmami, čo predstavovalo celkovo 25 vzoriek (LMD).

Tab. č.1

Bunkové kultúry r. 2013	NRC / Laboratórium				
	Požadované množstvá bunkových susp. x10 ⁶				
	ÚVZ SR			RÚVZ	
	NRC -POL	NRC -CH	NRC -MMR	KE	BB
RD (A)	1 420	-	-	520	420
L 20B	944	-	-	520	324,5
Hep – 2c	-	-	-	-	420
VERO	-	-	36	250	400
VERO /hSLAM	-	-	36	-	-
MDCK	-	7 473,5	-	590	320
NCI-H292	-	-	-	-	-
RK 13	-	-	-	-	-
MDCK-SIAT 1	-	-	-	-	-
A 549	-	-	-	-	-
Spolu:	2 324	7 473,5	72	1 880	1 820
Celkovo:	13 569,5 miliónov bunk. susp.				

Záver

Laboratórium bunkových kultúr v priebehu celého roka 2013 bez prerušenia zabezpečovalo prípravu bunkových substrátov aj pre virologické laboratória ÚVZ v rámci SR RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a v Košiciach, čo významnou mierou prispieva nie len k skvalitneniu a štandardizácii podmienok izolácie a identifikácie vírusov z biologických materiálov, porovnateľnosti získaných výsledkov v medzinárodnom meradle, ale aj k efektívnemu vynakladaniu finančných prostriedkov.

Medzilaboratórne porovnania

LBK sa v roku 2013 úspešne (100%) zúčastnilo na jednom medzinárodnom medzilaboratórnom porovnávacom teste zameranom na kontrolu bunkových línií RD(A) a L20B z hľadiska vylúčenia ich kontaminácie mykoplazmami, ktorý organizovalo Regionálne referenčné laboratórium WHO pre poliovírusy v Helsinkách.

Legislatívna činnosť

Pripomienkovanie odborných usmernení, noviel zákonov pre MZ SR alebo iné zložky v jeho pôsobnosti:

- Pripomienkovanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony,
- Stanovisko k Návrhu nariadenia vlády Slovenskej republiky z .....2013, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení nariadenia vlády č. 320/2012 Z. z.,
- Pripomienky a návrhy k novele zákona č. 505/2009 Z. z. o akreditácii orgánov posudzovania zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Predbežné stanovisko k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dohľade nad trhom s výrobkami, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a smernice 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 1999/5/ES, 2000/9/ES, 2000/14/ES, 2001/14/ES, 2001/95/ES, 2004/108/ES, 2006/42/ES, 2006/95/ES, 2007/23/ES, 2008/57/ES, 2009/48/ES 2009/105/ES, 2009/142/ES, 2011/65/EÚ, nariadenie (EÚ) č. 305/2011, nariadenie (ES) č. 764/2008 a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008,
- Pripomienkovanie vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky z ..... 2013 o identifikácii, registrácii a podmienkach farmového chovu zveri,
- Pripomienkovanie návrhu „Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na diagnostiku a liečbu lymskej choroby v Slovenskej republike“,
- Pripomienkovanie k materiálu „Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti: Biomedicína a Biotechnológia“,
- Pripomienkovanie Návrhu Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030,
- Pripomienkovanie Návrhu zákona o niektorých opatreniach týkajúcich sa zavedenia unitárneho systému verejného zdravotného poistenia, o spoločnosti pre zavedenie unitárneho systému verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Odpočet plnenia krátkodobých Cieľov kvality OLM za rok 2013,
- Vypracovanie krátkodobých Cieľov kvality OLM na rok 2014,
- Vypracovanie „Plánu interných auditov „ OLM na rok 2014,
- Odpočet „Plánu interných auditov“ OLM za rok 2013,
- Vypracovanie kontrolných otázok „Interných auditov“ OLM na rok 2014,
- Pripomienkovanie VD-03 „Ciele kvality“ úradu na rok 2014,
- Vyhodnotenie výsledkov Medzilaboratórnych porovnávacích skúšok za rok 2013 (SNAS),
- Vypracovanie, rozoslania a vyhodnotenie Dotazníkov spokojnosti zákazníkov za rok 2013,
- Vypracovanie plánu Medzilaboratórnych porovnávacích skúšok na rok 2014 (SNAS),
- Vypracovanie nového vydania interného riadeného dokumentu odboru PO-08 „Príručka kvality“ - 2013,
- Vypracovanie nového vydania interného riadeného dokumentu odboru PO-08/1 „Príručka kvality- Prílohy“ 2013,
- Vypracovanie nového vydania interného riadeného dokumentu odboru PO-09/4 „Prílohy Metrologického poriadku“ 2013,
- Vypracovanie nových vydaní ŠPP a MTP 2013,
- Odpočet Programového rozpočtovania a výkazníctvo za rok 2013,

- Vypracovanie zmenových listov k IRD odboru PO-08/1/2 „List zmien a revízií“ za rok 2013,

Členstvo a zastupovanie v pracovných skupinách a výboroch, v odborných spoločnostiach, technických a skúšobných komisiách

RNDr. Tietzová Jaroslava CSc.:

- Slovenská spoločnosť klinickej mikrobiológie,
- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov,

Babjaková Nadežda:

- Sekcia mikrobiologických laborantov, SLS,
- Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov, asistentov, laborantov a technikov,

Tereňová Gabriela:

- Slovenská komora medicínsko – technických pracovníkov.

Laboratórium so stupňom biologickej bezpečnosti pre biofaktory 3

Aktuálne zabezpečuje spracovávanie a laboratórne vyšetrenie podozrivých zásielok zo západoslovenského regiónu.

Personálne obsadenie

pracovná skupina :

1. RNDr. Zdenka Sobotová – vedúca (do 30.4.2013), RNDr. Elena Tichá, PhD., Mgr.Katarína Pastuchová, Helena Kovalovská, Oľga Fogarassyová, Ľubica Farbulová (do 30.6.2013) - zabezpečovanie pohotovostných služieb; MUDr. Dagmar Gavačová

Odborná činnosť

Ťažiskové úlohy

Laboratórium zabezpečuje spracovávanie a diagnostiku podozrivých zásielok a materiálov z vonkajšieho prostredia zo západoslovenského regiónu, na prítomnosť spór *B. anthracis* v týchto vzorkách. Pracovníci OLM, ktorí sú členmi pracovnej skupiny spracovávajúcej rizikové zásielky, sú zaradení do vykonávania pracovnej pohotovosti mimo pracoviska (striedanie v týždňových intervaloch), čím je zabezpečená nepretržitá prevádzka laboratória.

Prehľad laboratórnej činnosti

V roku 2013 bolo prijatých spolu 20 vzoriek materiálu s podozrením na prítomnosť *B.anthraxis*. Z toho 4 zásielky boli z vyšetovania vylúčené pre neprítomnosť akejkoľvek látky, ktorá by mohla obsahovať požadovaný analyt.

Spolu bolo realizovaných 265 špeciálnych analýz na zistenie prítomnosti nebezpečného biologického agens. Analýzy boli vykonané metódou bakteriologickej kultivácie, imunochromatografie a PCR.

Zároveň boli vykonané kontrolné vyšetrenia kvality metódou RT PCR – overenie detekcie génov CapB a PagA použitím diagnostického kitu fy: ROCHE.

Vyšetrenia:

PCR	2 vzorky,	20 vyšetrení
Kultivačné vyšetrenie	16 vzoriek,	338 vyšetrení
Defender	16 vzoriek,	35 vyšetrení:

Prítomnosť spór *B. anthracis* nebola vo vyšetrených materiáloch potvrdená - všetky vyšetrenia boli vyhodnotené ako negatívne.

Laboratórne metódy

- kultivačné vyšetrenie na základných, selektívnych a diagnostických médiách
- biochemická typizácia vykultivovaných izolovaných kmeňov
- RT – PCR vyšetrenie - špeciálna diagnostika spór *B. anthracis* – detekcia génov Cap B a Pag A použitím diagnostického kitu fy: ROCHE skriningové vyšetrenie prístrojom Defender TSR – antrax (*B.anthraxis*)

Prednášková činnosť a publikačná činnosť:

KOLEKTÍV AUTOROV (PASTUCHOVÁ K.): „*Bacillus anthracis*“, Správa o zoonózach, pôvodcoch zoonóz a alimentárnych nákazách v Slovenskej republike za rok 2012. I., ISBN 978-80-970552-9-5.str.65-67.

Úsek zabezpečenia laboratórnych a sanitárnych činností

Personálne obsadenie:

Počet lekárov: 1

Počet laborantov: 4

Počet sanitárov: 3

Centrálny príjem materiálu (CP)

Počet vzoriek prijatých v r. 2013 do CP bol **9656**. Pracovníčky zabezpečili príjem a distribúciu všetkého infekčného materiálu do jednotlivých NRC a laboratórií OLM a taktiež zabezpečili príjem baranej defibrinovanej krvi pre potreby OLM a OOFŽP. Súčasťou evidencie došlého materiálu v CP bolo aj vkladanie dát do programu EPIS.

Prípravovňa kultivačných pôd a roztokov

Podľa štandardných metodických postupov sa pracovníčky podieľali na príprave a sterilizácii kultivačných pôd a roztokov podľa požiadaviek jednotlivých NRC OLM a OOFŽP. Zabezpečili internú kontrolu kvality prostredia - účinok dezinfekcie a sanitácie priestorov laboratórií OLM a sterilizácie pomôcok a pracovali v príručnom sklade médií, živných pôd a chemikálií.

Množstvo pripravených kultivačných pôd a roztokov (vid'. tabuľka):

- celkový objem pripravených médií pre OLM a OOFŽP bol 2 908,5 litrov, z toho pre OLM 2 029,5 litrov (69,8 %) a OOFŽP 879 litrov (30,2 %)
- tuhých pôd pripravených do Petriho misiek bolo 69 120 kusov (plast + sklo)
- tuhých a tekutých špeciálnych pôd do skúmaviek bolo pripravených 194 310 kusov (plast + sklo).

Deštrukcia infekčného materiálu a príprava laboratórneho skla a pomocného zdravotníckeho materiálu pre bakteriológiu

Pracovníčky podľa štandardných metodických postupov:

- dekontaminovali bakteriálne kontaminovaný infekčný materiál na OLM fyzikálnou dekontamináciou vlhkým teplom v autoklávoch
- pripravili laboratórne sklo a pomocný zdravotnícky materiál na sterilizáciu
- sterilizovali laboratórne sklo a pomocný zdravotnícky materiál v sterilizátoroch
- podieľali sa na príprave destilovanej a redestilovanej vody.

Deštrukcia infekčného materiálu a príprava laboratórneho skla a zdravotníckeho materiálu pre virológiu

Pracovníčky podľa doporučených metodických postupov:

- dekontaminovali virologicky kontaminovaný infekčný materiál na OLM fyzikálnou dekontamináciou vlhkým teplom v autoklávoch
- pripravili laboratórne sklo a pomocný zdravotnícky materiál na sterilizáciu
- sterilizovali laboratórne sklo a pomocný zdravotnícky materiál v sterilizátoroch
- podieľali sa na príprave destilovanej a redestilovanej vody.

Sanitárne práce v laboratóriách a ostatných priestoroch OLM

- čistenie priestorov laboratórií (mechanická očista, preventívna dezinfekcia, v prípade potreby represívna dezinfekcia) a spoločné priestory OLM
- čistenie vybavenia laboratórií a likvidovala odpad na OLM.

Objem a druhy pripravených médií

Druh	r. 2013/liter
Tioglykolátová pôda	7,5
Sabourodov agar	17
Slanetz- Bartley agar	21,5
Tuhé základy	708
Krvný agar	217
VČŽL agar, VČŽG agar	22
Tekuté základy	265
Endova pôda	73
Dezoxycholát-citrátový agar	64
Mueller Hinton agar	56,5
Mueller Hinton agar + krv	30,5
Baird-Parker agar	11,5
Hajnov agar	5,5
SIM médium	7
Trypsínový bujón	8,5
Cukry pre enterobaktérie	46
Selenitová pôda	20
Živný bujón č.2	65,5
Tekuté špeciálne pôdy	275
Tuhé špeciálne pôdy	285
GTK agar	23
GKCH agar	19,5
Indikátory	27
Fyziologický roztok	222
Rôzne roztoky	411
CELKOVÝ OBJEM :	2908,5
Tuhé pôdy na platne	69 120 kusov PM
Tuhé špeciálne pôdy do skúmaviek Tekuté spec. pôdy do skúmaviek	194 310 kusov skúm.
Výdaj steril.plast. PM	2 500 kusov
Celková spotreba sterilných plastových PM	37 000 kusov

Odbor epidemiológie

Ku dňu 31. 12. 2013 pracovalo na odbore epidemiológie Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len ÚVZ SR) 10 pracovníkov, z toho 2 lekári a 8 iných vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov.

A. Personálne obsadenie odboru epidemiológie:

Vedúci odboru:

- **RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD.**

Na odbore epidemiológie pracovali:

- 1 lekár so špecializáciou v odbore verejné zdravotníctvo,
- 1 lekár s atestáciou z hygieny a epidemiológie I. stupňa,
- 4 magisterky verejného zdravotníctva (jedna od júla 2009 na materskej dovolenke),
- 2 doktorky filozofie (jedna od júla 2013 na materskej dovolenke),
- a 2 iní vysokoškolsky vzdelaní pracovníci.

B. Náplň činnosti odboru:

Medzi hlavné úlohy odboru epidemiológie ÚVZ SR patrí:

- Riadenie a koordinácia surveillance infekčných ochorení v SR.
- Zabezpečenie prevencie a kontroly infekčných ochorení v spolupráci s Poradným zborom hlavného hygienika SR pre epidemiológiu, hlavnou odborníčkou MZ SR pre epidemiológiu, krajskými odborníkmi a regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva v SR (ďalej len RÚVZ).
- Monitorovanie výskytu, zber, analýza a spracovanie epidemiologických údajov vybraných infekčných ochorení v SR.
- Práca v rámci Národných referenčných centier (ďalej len NRC) epidemiologická surveillance vybraných prenosných ochorení.
- Zabezpečenie európskeho systému rýchleho varovania (ďalej len EWRS) a prepojenie informácií na systém rýchleho varovania v SR v rámci EPIS
- Koordinácia preventívnych a represívnych opatrení pri výskyte epidémií a vysoko nákazlivých ochorení.
- Koordinácia pokračujúceho procesu eliminácie osýpok, rubeoly a kongenitálneho rubeolového syndrómu (ďalej len „KRS“), udržaniu stavu eradikácie poliomyelitídy, príprave na pandémiu chrípky a prevencii HIV/AIDS.
- Príprava návrhov a stanovísk na rokovania Pandemickej komisie vlády SR a účasť na zabezpečení pripravenosti SR na pandémiu chrípky. V rámci pripravenosti na pandémiu chrípky boli plnené všetky úlohy vyplývajúce z uznesení Pandemickej komisie vlády SR.
- Koordinácia Národného imunizačného programu v SR, ktorý sa realizuje v zmysle cieľov programu č. 7 „Zdravie pre všetkých v 21. storočí“. Prioritnou úlohou bolo organizačné a odborné zabezpečovanie priebehu imunizácie v SR. Išlo najmä o celoslovenské vyhodnotenie výsledkov administratívnej kontroly očkovania k 31. 8. 2013, prípravu odborného usmernenia na vykonávanie a kontrolu očkovania a príprava očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovanie osôb, ktoré dosiahli určený vek na rok 2013. Dôležitou úlohou bolo sledovanie zmien v kategorizácii liekov týkajúcich sa úhrady očkovacích látok a ich promptné pripomenkovanie. Ďalšou činnosťou bola príprava a realizácia Európskeho imunizačného týždňa, ktorý

sa konal v čase od 22. 4. 2013 do 27. 4. 2013 ako kampaň EURO SZO, zameranej na zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania.

- Zabezpečenie medzinárodnej spolupráce s Európskou komisiou (ďalej len EK), Svetovou zdravotníckou organizáciou (ďalej len SZO), s Európskym centrom pre prevenciu a kontrolu infekčných chorôb (ďalej len ECDC). V rámci surveillance chrípky pracovníci zasielali pravidelné hlásenia a všetky požadované údaje do európskej databázy, analyzovali všetky aktivity zamerané na udržanie stavu eradikácie poliomyelitídy v SR pre európsku regionálnu certifikačnú komisiu SZO.
- Spolupráca s inými odbormi a odbornými pracovníkmi rôznych smerov v iných inštitúciách a odborných komisiách, zboroch a orgánoch.
- Zabezpečenie zdravotno-výchovnej činnosti, poradenstvo, konzultácie (zdravotnícki pracovníci mimo verejného zdravotníctva a konzultácie pre laickú verejnosť) ako aj priebežné denné poskytovanie informácií laickej i odbornej verejnosti, či už telefonicky alebo písomnou formou.
- Zabezpečenie kontrolnej činnosti - overovanie, dopĺňanie hlásených údajov, kontrola činnosti v rámci epidemiológie vykonávaná podľa plánu kontrol.
- Pokračovanie v monitorovaní a hlásení prípadov SARI (ťažkých akútnych respiračných ochorení s pneumóniou).
- Pracovníci odboru epidemiológie pripravovali odborné podklady k rokovaniu Pracovnej skupiny pre imunizáciu, ktorá je poradným orgánom ÚVZ SR pre problematiku imunizácie.
- Zabezpečenie surveillance v epidemiologickom informačnom systéme (ďalej len „EPIS“). Systém je v riadnej prevádzke od 1. 1. 2007. Do EPIS boli dodatočne prenesené údaje od roku 1997. Systém umožňuje štandardné analýzy v tabuľkovej, grafickej a mapovej forme na úrovni jednotlivých okresov, krajov a SR vo forme tlačových zostáv. Jednou z úloh vyplývajúcich z realizácie IS EPIS je aj manažment epidémií a manažment kontaktov a ohnisk. Tieto úlohy sa plnia priebežne podľa aktuálnych potrieb. Zoznam epidémií s možnosťou analýzy údajov je dostupný pre všetkých registrovaných užívateľov. V systéme EPIS sú dokumentované všetky druhy protiepidemických opatrení pre pacienta, kontakty a ohnisko. Údaje slúžia pre posúdenie objemu práce v ohnisku, ako aj pre zadministrovanie opatrení. Výstupy umožňujú riadiacim pracovníkom v krátkom čase zistiť rozsah a včasnosť prijímania opatrení v regióne, kde pôsobia. Priebežne sa riešia pripomienky užívateľov z terénu, ktoré sa týkajú najmä spektra údajov v číselníkoch.
- Na záver chrípkovej sezóny 2012/2013 odbor vyhodnotil jej priebeh vrátane aktuálnej zaočkovanosti populácie SR proti chrípke. V priebehu roka sa priebežne analyzoval výskyt akútnych chabých obŕn a všetky ostatné aktivity v SR zamerané na udržanie stavu eradikácie poliomyelitídy v SR ako aj aktivity akčného plánu na udržanie eliminácie osýpok, KRS a na elimináciu rubeoly v SR.

1 LEGISLATÍVNE ÚLOHY

1.1 Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na zabezpečenie surveillance pertussis v Slovenskej republike (OE/196/2013) (Príloha 1).

2 MATERIÁLY PREDLOŽENÉ DO VLÁDY SR

V roku 2013 odbor epidemiológie ÚVZ SR predložil na rokovanie vlády SR tieto materiály:

- Správa o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2009 – 2012 za rok 2012. Predmetný materiál bol dňa 20. 2. 2013 na rokovaní vlády SR vzatý na vedomie (Príloha 3).
- Návrh na zrušenie úlohy B.3. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 562 zo 17. októbra 2012 k návrhu ďalšieho postupu pri realizácii investičného zámeru v zmysle bodu B.3. uznesenia vlády SR č. 635 z 9. septembra 2009 k návrhu zabezpečenia Slovenskej republiky na pandémiu chrípky vrátane presnej špecifikácie finančných dopadov, technických a ďalších podmienok budúcej prevádzky pavilónu na výrobu pandemickej vakcíny v Malackách. Predmetný materiál nebol zaradený na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Následne bol pripravený Návrh ďalšieho postupu pri realizácii investičného zámeru v zmysle bodu B.3. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 635 z 9. septembra 2009 k návrhu zabezpečenia Slovenskej republiky na pandémiu chrípky. Predmetný materiál bol dňa 11. 9. 2013 schválený na rokovaní vlády uznesením vlády Slovenskej republiky č. 536/2013.
- Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2013 – 2016. Schválený na rokovaní vlády Slovenskej republiky dňa 20. 11. 2013 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 671/2013 (Príloha 4).

3 PLNENIE ÚLOH PRE MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

3.1 Materiály predložené do GP MZ SR

- 3.1.1** Dňa 22. 1. 2013 bol predložený, prerokovaný a schválený materiál „Správa o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 za rok 2012“ na GP ministra zdravotníctva SR (Príloha 3).
- 3.1.2** Na vnútrorezortné pripomienkové konanie bol dňa 13. 3. 2012 predložený materiál „Návrh na zrušenie úlohy B.3. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 562 zo 17. októbra 2012 k návrhu ďalšieho postupu pri realizácii investičného zámeru v zmysle bodu B.3. uznesenia vlády SR č. 635 z 9. septembra 2009 k návrhu zabezpečenia Slovenskej republiky na pandémiu chrípky vrátane presnej špecifikácie finančných dopadov, technických a ďalších podmienok budúcej prevádzky pavilónu na výrobu pandemickej vakcíny v Malackách“. Dňa 18. 3. 2013 bol materiál predložený do GP ministra zdravotníctva SR, prerokovaný a schválený.
- 3.1.3** Dňa 1. 8. 2013 bol predložený, prerokovaný a schválený materiál „Návrh ďalšieho postupu pri realizácii investičného zámeru v zmysle bodu B.3. uznesenia vlády

Slovenskej republiky č. 635 z 9. septembra 2009 k návrhu zabezpečenia Slovenskej republiky na pandémiu chrípky“.

3. 1. 4 Dňa 7. 10. 2013 bol predložený, prerokovaný a schválený materiál „Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2013 – 2016“ na GP ministra zdravotníctva SR (Príloha 4).

3. 1. 5 Na vnútrorezortné pripomienkové konanie bol dňa 12. 12. 2013 predložený materiál „Informácia o zabezpečení Slovenskej republiky na pandémiu chrípky“. Dňa 30. 12. 2013 bol materiál po zapracovaní pripomienok odoslaný na MZ SR na predloženie na rokovanie GP MZ SR.

3. 2 Plnenie ostatných úloh pre MZ SR

3. 2. 1 Pracovníci odboru epidemiológie v roku 2013 pripravili nasledujúce písomné stanoviská pre MZ SR týkajúce sa problematiky epidemiológie:

- Stanovisko k 32nd PCB UNAIDS – draft EECA statement pre odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- návrh postupu obce pri náleze uhynutého zvierat'a – pripomienky pre Odbor krízového manažmentu,
- UNAIDS - informácia pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- Pripomienky k materiálu „Draft letter for nomination of the new HSC“ pre Odbor krízového manažmentu,
- stanovisko k ustanoveniu systému vzdelávania a výcviku osôb určených na zásah pri vzniku udalostí podliehajúcich Medzinárodným zdravotným predpisom Svetovej zdravotníckej organizácie v rámci svojej pôsobnosti pre Odbor krízového manažmentu,
- stanovisko k zapojeniu sa Slovenskej republiky do koordinovania členských štátov Európskej únie - globálna stratégia TBC po roku 2015 pre Sekciu zdravia,
- stanovisko - Spoločná konzultácia Regionálneho úradu SZO pre Európu a Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu ochorení pre odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- rámcová dohoda o spoločnom verejnom obstarávaní zdravotníckych protiopatrení - stanovisko pre Odbor krízového manažmentu,
- podnet na prešetrovanie Správy o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2009 – 2012 - stanovisko pre Sekciu zdravia,
- SZO „Požiadavky na vakcináciu proti žltej zimnici a situácii v malárii“- spätná väzba - informácia pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- žiadosť o zabezpečenie podpisu príhovoru pani ministerskou zdravotníctva SR pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- Workshop SZO o údajoch o imunizácii a informačných systémoch - stanovisko pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- stanovisko k problematike HPV očkovania pre Odbor krízového manažmentu,
- interpelácia poslanca Národnej rady Slovenskej republiky vo veci povinného očkovania detí - návrh odpovede pre štátneho tajomníka,
- zabezpečenie očkovacích látok v Slovenskej republike – informácia pre Sekciu financovania,
- Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím – odpoveď pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,

- odpovede pre Slovenské národné stredisko pre ochranu ľudských práv - pre Sekciu zdravia,
- stanovisko – napĺňanie cieľov Politickej deklarácie o HIV/AIDS pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- poskytnutie údajov – Európska regionálna verifikačná komisia pre elimináciu osýpok a rubeoly pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- príspevok Slovenskej republiky na elimináciu detskej obrny vo svete pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- stanovisko - súčinnosť pri príprave kandidatúry na Zimné olympijské hry v roku 2022 pre Sekciu zdravia,
- Národný plán prevencie a kontroly tuberkulózy – odpoveď pre Sekciu zdravia,
- stanovisko k požiadavke z UNAIDS o spresnenie informácií o obmedzeniach na vstup a pobyt cudzincov pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- stanovisko k záverečnej správe k misii TBC pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa ustanovuje zoznam zdravotných výkonov pre klasifikačný systém diagnosticko-terapeutických skupín – VPK pre Odbor zdravotnej starostlivosti,
- stanovisko – príprava revízie publikácie SZO s názvom „Predbežné usmernenie o manažmente rizík pandemickej chrípky“ pre Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov,
- stanovisko k listu z Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Soule na Odbor záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov.

3. 2. 2 Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania v SR k 31. 8. 2013

V rámci administratívnej kontroly pravidelného povinného očkovania bola zaočkovanosť detí v Slovenskej republike k 31. 8. 2013 kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR. Celoslovenské výsledky zaočkovanosti pri všetkých druhoch pravidelného povinného očkovania prekročili hranicu 95 %. Zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 95,9 % až 98,8 %. Bol zaznamenaný pokles zaočkovanosti pri všetkých druhoch povinného očkovania v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Na úrovni krajov sa nižšia ako 95 % zaočkovanosť zistila iba v Bratislavskom kraji v rámci základného očkovania proti MMR v ročníku narodenia 2011. Krajská zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 92,1 % (základné očkovanie proti MMR roč. 2011 v Bratislavskom kraji) po 99,8 % (preočkovanie proti DTaP-IPV v 13. roku života v Trnavskom kraji). Na úrovni okresov hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahlo 21 okresov a to tri okresy v rámci základného očkovanie proti DTaP-VHB-HIB-IPV a proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam, 20 okresov v rámci základného očkovanie proti MMR (ročník 2011), šesť okresov v rámci základného očkovania proti MMR (ročník 2010), jeden okres pri preočkovaní proti DTaP-IPV v 6. roku života a jeden okres v rámci preočkovania proti MMR v 11. roku života. Na úrovni pediatrických obvodov hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahlo 128 obvodov (10,1 % z celkového počtu 1271 obvodov). Podrobné výsledky vyhodnotenia kontroly očkovania k 31. 8. 2013 sú uvedené v Prílohách 5a) a 5b).

3. 2. 3 Činnosť Pracovnej skupiny pre imunizáciu

Pracovná skupina pre imunizáciu (ďalej len „PSPI“), ktorá je poradnou skupinou Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pre problematiku týkajúcu sa

imunizácie, sa v roku 2013 zaoberala rozšírením odporúčaného očkovania proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam pre osoby 50 ročné a staršie a deti a adolescentov vo veku 6 až 17 rokov, dispenzarizovaných so závažnými chronickými ochoreniami dýchacích ciest, srdcovocievneho systému, metabolickými, renálnymi a imunitnými poruchami konjugovanou pneumokokovou vakcínou. Ďalej sa PSPI zaoberala problémami s výpadkom vakcíny určenej na profylaxiu tetanu pri poraneniach. PSPI zobrala na vedomie informáciu o novej šesťvalentnej vakcíne, určenej pre základné očkovanie detí proti diftérii, tetanu, pertussis, poliomyelitíde, hemofilovým invazívnym infekciám a vírusovej hepatitíde typu B, ktorá bola registrovaná centralizovanou procedúrou Európskou liekovou agentúrou. V prípade vakcíny proti humánnym papilomavírusom PSPI odporučila Pracovnej skupine pre kategorizáciu vakcín J07 navrhnuť v procese kategorizácie zvýšenie úhradu predmetných vakcín na 50 % z verejného zdravotného poistenia.

4 ČINNOSŤ V MEDZIREZORTNÝCH PRACOVNÝCH SKUPINÁCH A KOMISIÁCH

4.1 Pandemická komisia vlády Slovenskej republiky

Pandemická komisia vlády Slovenskej republiky (ďalej len „PKV SR“) je multirezortný, koordinačný, konzultačný a odborný orgán vlády SR, ktorý navrhuje, prijíma a kontroluje vydané opatrenia s cieľom znížiť zdravotnú a ekonomickú záťaž obyvateľstva a zachovať chod hospodárstva a verejného života v prípade pandémie. Komisia vychádza vo svojej činnosti z odporúčaní SZO, Európskej komisie a zo špecifických podmienok v Slovenskej republike. V roku 2013 zasadala PKV SR dvakrát. Rokovania sa za Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len ÚVZ SR) zúčastnil hlavný hygienik SR prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH a vedúci Odboru epidemiológie MUDr. RNDr. Ján Mikas, PhD.

Dňa 2. 9. 2013 sa uskutočnilo 16. rokovanie Pandemickej komisie vlády Slovenskej republiky. Predmetom rokovania bol Návrh ďalšieho postupu pri realizácii investičného zámeru v zmysle bodu B.3. uznesenia vlády SR č. 635 z 9. septembra 2009 k návrhu zabezpečenia SR na pandémiu chrípky. Predmetný materiál bol v zmysle bodu B.1 uznesenia z Pandemickej komisie vlády Slovenskej republiky predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky a následne dňa 11. 9. 2013 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 536/2013 schválený.

Dňa 23. 10. 2013 sa uskutočnilo 17. rokovanie PKV SR. Hlavnými bodmi rokovania boli:

- pripravenosť jednotlivých rezortov a organizácií na pandémiu chrípky,
- spoločné obstarávanie zdravotníckych protiopatrení,
- príprava informácie o zabezpečení Slovenskej republiky na pandémiu chrípky.

Na 17. rokovanie bola predložená informácia o Pripravenosti jednotlivých rezortov na pandémiu chrípky, informácia o spoločnom obstarávaní zdravotníckych protiopatrení aj o zabezpečení Slovenskej republiky na pandémiu chrípky. V zmysle záverov z PKV SR bolo odporučené, aby sa Slovenská republika pripojila k dohode o spoločnom obstarávaní.

V zmysle uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 536/2013 zo dňa 11. 9. 2013 bol na rokovanie vlády Slovenskej republiky pripravený materiál s názvom „Informácia o zabezpečení Slovenskej republiky na pandémiu chrípky“.

4.2 Činnosť v pracovných skupinách, komisiách a projektoch v rámci medzinárodnej spolupráce

Odbor epidemiológie aj v roku 2013 intenzívne spolupracoval s Európskou komisiou, SZO, ECDC, EFSA a ďalšími európskymi organizáciami a inštitúciami najmä v rámci rôznych programov surveillance prenosných ochorení, preventívnych a represívnych epidemiologických opatrení s dôrazom na imunizačný program.

V oblasti kontroly infekčných ochorení:

- spolupracoval s európskou sieťou SZO pre surveillance chrípky (EuroFlu) a paralelne aj s európskou sieťou ECDC pre surveillance chrípky. Do sietí SZO a ECDC boli zasielané v priebehu celého roka 2013 týždenné hlásenia o epidemiologickej situácii vo výskyte a o aktivite chrípky v Slovenskej republike a spracovávané do bulletinu a iných správ vydávaných ECDC a SZO,
- mesačne zasielal do Európskej siete SZO – CISID všetky požadované údaje o surveillance osýpok, rubeoly a KRS v Slovenskej republike. Naďalej zabezpečovala týždenné monitorovanie všetkých suspektných ochorení s dôrazom na ich laboratórne vyšetrenie a s cieľom okamžitých protiepidemických opatrení v prípade podozrenia na osýpky, rubeolu a KRS,
- zasielal týždenné celoslovenské analýzy výskytu akútnych chabých obrn u detí do 15 rokov do SZO EURO. Okrem toho, bol pre európsku regionálnu certifikačnú komisiu SZO v apríli 2013 spracovaný aktualizovaný materiál o všetkých aktivitách realizovaných v roku 2012 na udržanie stavu eradikácie poliomyelitídy v Slovenskej republike. Materiál obsahuje predpísané kapitoly o činnosti členov Národnej certifikačnej komisie, o imunizačných aktivitách, výsledkoch epidemiologickej a laboratórnej surveillance,
- vypracoval materiál pre SZO/UNICEF „Joint Reporting Form for Other communicable diseases and major communicable disease outbreaks“, v rámci ktorého zaslal údaje o výskyte vybraných infekčných ochorení, vírusových hepatitíd a epidémií,
- vypracoval materiál pre SZO/UNICEF „Joint Reporting Form for Sexually Transmitted Infections“, v rámci ktorého zaslal údaje o výskyte sexuálne prenosných ochorení ako syfilis, kvapavka, chlamýdia, herpes simplex a infekcia ľudským papilomavírusom,
- plnil úlohy vyplývajúce z medzinárodných aktivít v oblasti alimentárnych ochorení a zoonóz na európskej úrovni, ktoré sú koordinované z ECDC a prebiehajú v rámci európskeho Programu surveillance zoonóz a ochorení prenášaných vodou a potravinami - Food and Waterborne Diseases and Zoonoses network (ďalej len „FWD“). V rámci surveillance FWD sa sleduje šesť prioritných ochorení a čiastočne sa zaoberá aj ďalšími ochoreniami (botulizmus, brucelóza, Creutzfeldtova-Jakobova choroba, kryptosporidióza, echinokokóza, giardióza, vírusová hepatitída typu A, norovírusové infekcie, toxoplazmóza a trichinelóza). Prioritnými ochoreniami sú salmonelóza, kampylobakteriáza, VTEC (verotoxigénne E. coli), yersinióza, shigelóza a listerióza. Odbor epidemiológie celoslovensky analyzuje predovšetkým epidémie, ktoré sa v tejto skupine nákaz vyskytujú. Pracovníci odboru epidemiológie boli nominovaní ako kontaktné osoby pre spoluprácu s ECDC v rámci uvedeného programu a pre koordináciu epidemiologickej surveillance týchto nákaz v Slovenskej republike. V rámci FWD programu vznikla osobitná európska sieť Epidemic Intelligence System pre FWD. Sieť EPIS sa podieľa na riešení tzv. „urgent inquires“, rozposielaných tímom ECDC, ktoré sú signálom možnej hrozby medzinárodných epidémií. Zisťoval sa výskyt obdobných javov a situácií v Slovenskej republike najmä sledovaním výskytu hlásených ochorení v EPIS

V oblasti očkovania:

- vypracoval materiál pre SZO/UNICEF „Joint Reporting Form on Vaccine Preventable Diseases“, v rámci ktorého zaslal údaje o chorobnosti a zaočkovanosti proti očkovaním preventabilným ochoreniam, o indikátoroch imunizačného systému, spôsobe hradenia a počte dávok očkovacích látok použitých v rámci pravidelného povinného očkovania v roku 2012, vrátane podrobnej očkovacej schémy platnej v Slovenskej republike pre rok 2012 a údajov o krajskej zaočkovanosti proti jednotlivým ochoreniam Imunizačného programu,
- spracoval celoslovenské výsledky kampane SZO EIW – „Európsky imunizačný týždeň 2013“, ktorá zahŕňala prípravu informačných materiálov pre laickú verejnosť a pre rómsku menšinu, prípravu a prezentovanie prednášok na podujatiach pre zdravotníckych pracovníkov, rómskych zdravotníckych komunitných pracovníkov,
- zaslal hodnotiacu správu aktivít Európskeho imunizačného týždňa pre SZO.

V oblasti legislatívy:

- zúčastňoval sa zasadaní Pracovnej skupiny pre verejné zdravie EK za účelom prerokovania návrhu a prípravy rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia, ktorý je zameraný na zefektívnenie a posilnenie kapacít a štruktúr EÚ určených na účinné reagovanie na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia.
- Zúčastňoval sa na zasadaní Pracovnej skupiny pre verejné zdravie EK za účelom prerokovania návrhu a prípravy Dohody o spoločnom verejnom obstarávaní zdravotníckych protiopatrení.

Ďalšie aktivity:

- priebežná komunikácia s predstaviteľmi verejného zdravotníctva členských štátov Európskej únie, EK a zdravotníckymi autoritami pomocou Systému rýchleho varovania a reakcie na prevenciu a kontrolu prenosných ochorení EWRS,
- realizácia aktivít v rámci implementácie Medzinárodných zdravotných predpisov (ďalej len „MZP“) SZO.

5 SPOLUPRÁCA NA PROJEKTOCH V GESTORSTVE INÝCH REZORTOV

Odbor epidemiológie sa v roku 2013 nezúčastňoval na projektoch, ktoré boli gestorované inými rezortmi.

6 PRÍPRAVA PODKLADOV PRE ROZHODOVACIU ČINNOSŤ HLAVNÉHO HYGIENIKA SR

V priebehu roka 2013 boli na odbore epidemiológie vypracované stanoviská, informácie a pripomienky pre:

Hlavného hygienika SR:

- vyhodnotenie kampane „Save Lives: Clean Your Hands“.

Iné odbory ÚVZ SR, RÚVZ:

Referát mediálny:

- stanovisko k žiadosti občianskeho združenia INAKOSŤ,
- stanovisko k žiadosti v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z., zameranej na problematiku HIV/AIDS,
- žiadosť o sprístupnenie informácie podľa zákona o slobode informácií – Hont Medik s.r.o. – stanovisko,
- stanovisko k Národnému projektu – príprava novej integračnej politiky a jej mainstreaming,
- termíny tlačových besied za rok 2013 za Odbor epidemiológie,
- stručné informácie o epidemiologickej situácii v Slovenskej republike,
- návrh tlačovej besedy,
- žiadosti o uverejnenie na webovej stránke ÚVZ SR,
- poskytovanie informácií pre médiá:
  - vírusové hepatitídy 1x,
  - povinné očkovanie 23x,
  - akútne respiračné ochorenia a chrípka 40x,
  - čierny kašeľ 3x,
  - informácia o výskyte HIV/AIDS v SR 5x,
  - surveillance infekčných chorôb 8x,
  - nový koronavírus 2x,
  - očkovanie pred cestou do zahraničia 2x,
  - poskytovanie informácií v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám 4 x,
  - iné 34x.

Štatutárneho zástupcu hlavného hygienika Slovenskej republiky a vedúceho služobného úradu

- stanovisko k negatívnym vplyvom legislatívneho procesu a k plán hlavných úloh MZ SR,
- k úlohe č. 3 z pracovnej porady regionálnych hygienikov zaslanie informácii o počte podaní, prijatých v súvislosti s prípadmi odmietnutia povinného očkovania detí,
- odpočet Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky.

Zástupcu hlavného hygienika SR a VSÚ pre odborné činnosti:

- vyplnenie tabuľky k realizácii II. etapy implementácie MZP SZO v SR na rok 2016.

Zástupcu hlavného hygienika SR a VSÚ pre odborné činnosti:

- stanovisko k smernici MZ SR, upravujúcej postup pri poskytovaní dotácií na výskum a vývoj v oblasti zdravotníctva z prostriedkov štátneho rozpočtu,
- pripomienky k návrhu priorít, výsledkov a výstupov Dvojročnej dohody o spolupráci medzi MZ SR a Regionálnym úradom SZO,
- stanovisko k oceneniu: „Cena ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky za vedu a techniku“
- stanovisko k účasti na konferencii „Young people and Sexual Health“.

Odbor organizačno–dokumentačný:

- stanovisko k žiadosti o poskytnutie informácie k osvedčeniu o odbornej spôsobilosti,
- zaslanie informácií k používaniu osobných údajov,
- stanovisko k Národnému portálu zdravia,
- prednášková a publikačná činnosť VS UVZ SR 2012,
- odpočet programov a projektov ÚVZ SR za rok 2012,
- stanovisko k návrhu programov a pripomienok na rok 2013,
- osvedčenie na vykonanie výskumu a vývoja,
- odpočet programov a projektov,
- výkazníctvo pre UVZ SR 2x,
- uverejnenie vo Vestníku MZ SR,
- Pripomienky k stratégii nasadzovania a ďalšieho rozvoja elektronického zdravotníctva,
- pripomienkovanie Osnov VS 2013,
- odpočet za rok 2013,
- programy a projekty úradov verejného zdravotníctva na rok 2013 a ďalšie roky.

Odbor legislatívy a práva:

- stanoviská k odmietaniu povinného očkovania rodičmi – 66x,
- žiadosť o zaslanie stanoviska v rámci VPK k návrhu zákona č. 576/2004 Z. z.,
- stanovisko k úlohe B.2 uznesenia vlády SR č. 20 z 9. 1. 2013,
- pripomienka k materiálu národnému programu kvality Slovenskej republiky na roky 2013 – 2016,
- stanovisko k návrhu odborného usmernenia MZ, ktorým sa upravuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti pacientom vyžadujúcim dlhodobú intenzívnu starostlivosť,
- stanovisko k zneniu vyhlášky MZ SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o poučení predchádzajúceho informovanému súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby,
- stanovisko k zneniu vyhlášky MZ SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach a hodnotení žiadosti o vydanie povolenia na prevádzkovanie ambulancie záchranej zdravotnej služby,
- stanovisko k návrhu nariadenia vlády SR, o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania,
- pripomienky k zákonu o organizácii miestnej štátnej správy,
- pripomienky k novele výnosu o vývoze tkanív,
- pripomienky k návrhu Strategického rámca v zdravotníctve pre roky 2013 – 2030,
- stanovisko k návrhu vyhlášky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 321/2005 Z. z.,
- stanovisko k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 145/1995 Z. z.,

- stanovisko k prehľadu platných právnych predpisov,
- pripomienky k VPK Stratégia výskumu a vývoja v Slovenskej republike do roku 2020 v oblasti Biomedicíny a Biotechnológie,
- pripomienky k Odbornému usmerneniu MZ SR na diagnostiku a liečbu Lymfatickej choroby v Slovenskej republike,
- pripomienky v rámci VPK k Odbornému usmerneniu o imunoprofylaxii respiračno-syncytiálneho vírusu,
- pripomienky k „Metodike MZ SR pre stanovenie výšky náhrady poskytovanej zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky“,
- pripomienky k zákonu o veterinárnej starostlivosti,
- pripomienky k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z.,
- pripomienky k návrhu materiálu „Metodický pokyn MZ SR pre zber indikátorov kvality na hodnotenie poskytovania zdravotnej starostlivosti,
- pripomienky k návrhu výnosu MZ SR, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy,
- stanovisko k predaju z „druhej ruky“,
- stanovisko k návrhu plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2014
- stanovisko k zákonu 355/2007 Z. z. - meranie administratívnej záťaže,
- návrh legislatívnych zmien v oblasti prevencie nozokomiálnych nákaz.

Osobný úrad:

- vyhodnotenie vzdelávania za rok 2013,
- plán vzdelávania na rok 2014.

Odbor hygieny životného prostredia:

- stanovisko k žiadosti o poskytnutie epidemiologických údajov do národnej správy o stave životného prostredia,
- poskytnutie informácií pre žiadosť Asociácie vodárenských spoločností – epidémia z vody,
- vysokovirulentné nákazy – informácia,
- podklady k „Informácii o plnení Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky“,
- vyhodnotenie uplatňovania Agendy 21 a ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja - aktualizácia údajov,
- stanovisko k materiálu o kúpaliskách,
- informácia o povodniach.

Odbor lekárskej mikrobiológie:

- stanovisko k žiadosti spoločnosti PPD.

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok:

- tabuľky zoonóz.

Odbor podpory zdravia:

- stanovisko – NAPD na roky 2013–2017,
- článok „Očkovanie proti chrípke“ do časopisu Bedeker zdravia,
- stanovisko k návrhu úloh NAPD 2013-2017,
- článok „Aktívna a pasívna imunizácia“ do časopisu Bedeker zdravia.

Odbor hygieny detí a mládeže

- úlohy z rozpracovaného Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky,
- podklady ku kapitole 3 Výročnej správy o stave drogovej problematiky na Slovensku.

Odbor rozpočtu a financovania:

- stanovisko k príprave rozpočtu na roky 2014 – 2016.

Odbor medzinárodných vzťahov:

- stanovisko k správe zo zasadnutia k výsledkom konzultačnej expertnej pracovnej skupiny k otázke financovania a koordinácie výskumu a vývoja v oblasti globálneho zdravia,
- stanovisko k SZO EURO strategickému stretnutiu o implementácii MZP,
- stanovisko – BCA,
- návrh nominácie na Joint Annual ECDC FWD Network/EFSA Task Force Meeting,
- zaslanie návrhu nominácie na Annual Influenza Meeting,
- poskytnutie informácii týkajúcich sa zdravotnej kontroly osôb a karantény pri vstupe/výstupe z tretích krajín,
- zaslanie návrhu nominácie na „EU inter-sectoral table top exercise „Aristaeus“ for a food-borne outbreak“,
- podklady pre štátneho tajomníka k účasti na zasadnutí ministrov V4 vo Varšave,
- zaslanie návrhu nominácie na konferenciu „Právo na zdravie, právo na život“,
- Svetové zdravotnícke zhromaždenie 2013 – stanovisko,
- stanovisko k listu štátneho tajomníka Ministerstva zdravotníctva Poľskej republiky v oblasti problematiky diagnostiky koronavírusu,
- stanovisko k rezolúcii, týkajúcej sa zanedbávania tropických ochorení,
- stanovisko k hodnoteniu indikátora – očkovanie proti ochoreniu spôsobenému ľudským papilomavírusom,
- stanovisko – dodávka očkovacej látky proti poliomyelitíde v prípade výskytu ochorení,
- stanovisko k materiálu „Súhrn výstupov národnej pracovnej skupiny“,
- pripomienky k obsahu webovej stránky spoločnosti „Family Service“,
- zoznam zahraničných ciest zamestnancov Odboru epidemiológie,
- plánované cesty v súvislosti s aktivitami SZO,
- pripomienky k dokumentu „Každý deň človeka a ÚVZ SR“,
- zaslanie tém pre Zmiešanú slovensko-maďarskú komisiu,
- pripomienky k materiálu „Návrh na uzavretie Memoranda o porozumení medzi MZ SR a Ministerstvom zdravotníctva Kuvajtského štátu o spolupráci v oblasti zdravotníctva,
- pripomienky k memorandu o porozumení medzi Slovenskou republikou a Talianskom,
- pripomienky k materiálu v rámci MPK „Rámcová dohoda EÚ a jej členských štátov s Filipínskou republikou,
- stanovisko k „Extra meeting of EURO and EMRO health ministers on corona virus issues“,
- stanovisko k vypovedaniu zmluvy ČSSR – Jordánsko,
- dokumenty k mítingu EPIS AMR-HAI – Štokholm,
- pripomienky k procesu revízie odpočtovania rezolúcií SZO Regionálnemu výboru pre Európu,

- ECDC 1st Meeting – stanovisko,
- stručné informácie - medzinárodné projekty,
- výbory a pracovné skupiny Európskej komisie 2013- účasť,
- návrh priorít a plánovaných/expertných podujatí v nadchádzajúcom období v rámci SK V4 PRES,
- pripomienky k inštrukcii na Radu ministrov zdravotníctva EÚ,
- informácia k Rezolúcii 63. Zasadnutia SZO,
- stanovisko – regionálna konzultácia o indikátoroch pre ciele a monitorovanie rámca „Zdravie 2020“.

Odbor kontroly, dozoru a sťažnosti:

- stanovisko k sťažnosti na nezákonný postup RÚVZ so sídlom v Prešove – výzva na zaočkovanie dieťaťa a podanie vyjadrenia,
- odstúpenie anonymného podania, ktoré sa týka sťažnosti na výrobu liekov,
- evidované a vybavované podnety odborom epidemiológie za rok 2012 – zaslanie.

Útvar krízového riadenia:

- plán opatrení pri mimoriadnych udalostiach SM-36,
- požiadavka na pridelenie finančných prostriedkov na rok 2013.

Iné inštitúcie a verejnosť:

- rozhodnutie EP a Rady č. 1082/2013/EÚ,
- informácie k diplomovej práci ohľadne VHB,
- pripomienky k návrhu rezolúcie CND 56. zasadnutia komisie OSN pre narkotické látky,
- EPIET EU TRACK – stanovisko,
- ECDC – dotazník,
- stanovisko k ECDC Annual Declaration of Interest 2013,
- pripomienky k materiálu Annual Epidemiological Report 2013,
- podklady do Správy pre výbor OSN, týkajúce sa očkovania,
- stanovisko vo veci EPIET Training Site Forum,
- stanovisko vo veci redakčnej rady Eurosurveillance,
- stanovisko vo veci HIV/AIDS training seminar,
- dotazník, týkajúci sa vyhodnotenia aktivít Európskeho dňa antibiotík 2012,
- informácie o tréningovom workshope, ktorý sa týka *L. monocytogenes*,
- stanoviská pre súkromné osoby a iné inštitúcie boli vypracované odpovede zamerané na:
  - štatistika HIV/AIDS, diagnostika, vyšetrenie HIV,
  - povinné očkovanie a očkovanie pred cestou do zahraničia,
  - čierny kašeľ,
  - chrípka a chrípke podobné ochorenia,
  - vírusové hepatitídy,
  - iné,
- stanovisko k dokumentu PE-CONS 29/13 v znení pre experts meeting,
- stanovisko k účasti na redakčnej rade Eurosurveillance,
- stanovisko k Informal consultations on draft ECOSOC Resolution o UNAIDS,
- prezentácia na poradu regionálnych hygienikov Slovenskej republiky za Odbor epidemiológie,
- ÚKROPZ pozvánka – zaslanie prezentácie,
- stanovisko k ECDC Management Board Working Group,

- informácie pre EUROFLU,
- stanoviská k projektu QHP,
- EUROFLU stanovisko,
- UNAIDS materiál – stanovisko,
- ECDC meeting – účasť,
- The European LONG-TERM CARE Facility Register survey,
- pripomienky k stanovisku Slovenskej republiky k EDCTP
- informácie k epidémii vírusovej hepatitídy typu A,
- očkovačská kampaň – schvaľovanie postupov pri použití očkovačských látok a informácie o očkovaní,
- hlásenie, evidencia a surveillance infekčných ochorení 6x,
- vypracovanie dotazníka SZO,
- Surveillance SARI za Slovensko – medzinárodná spolupráca,
- SZO – ročná správa o stave eliminácie osýpok a rubeoly 2010 až 2012 - vyplnenie informačné letáky o očkovaní,
- Komisia pre bezpečnosť liekov- nominácia- ŠÚKL,
- posúdenie vývozu vakcíny Twinrix Adult do Českej republiky,
- stanovisko k žiadosti o vyradenie z výskumnej časti projektu „Identifikácia najčastejších faktorov ovplyvňujúcich postoj rodičov a budúcich rodičov k očkovaniam“ pre RÚVZ so sídlom vo Zvolene,
- stanovisko k prehodnoteniu novely zákona č. 355/2007 Z. z. pre Iniciatívu pre uvedenie si rizík očkovania,
- informácia o novom portáli ECDC pre všetky RÚVZ v Slovenskej republike,
- nedostatok BCG vakcíny v regióne Poprad – stanovisko,
- stanovisko v rámci medzirezortného konania k návrhu vyhlášky MZ SR č. 435/2011,
- Tetavax – stanovisko pre Dôvera zdravotná poisťovňa, a.s.,
- stanovisko – záštita nad podujatím Škola vakcinológie III. pre Slovenskú epidemiologickú a vakcinologickú spoločnosť Slovenskej lekárskej spoločnosti,
- stanovisko – oznámenie o kritickom stave starostlivosti a liečby ľudí žijúcich s HIV v Slovenskej republike pre Občianske združenie Odyseus,
- stanovisko k žiadosti pre HIVpomoc.sk,
- stanovisko, týkajúce sa správ o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2009 – 2012,
- usmernenie k očkovaniam zamestnancov Fondu sociálneho rozvoja.

7 PRÍPRAVA ODBORNÝCH USMERNENÍ MZ SR – HLAVNÉHO HYGIENIKA SR

- 7.1 Odborné usmernenie na vykonanie administratívnej kontroly očkovania k 31. 8. 2013** (list č. OE/5403/2013). Odborné usmernenie bolo dňa 20. 6. 2013 zaslané všetkým regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.
- 7.2 Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na zabezpečenie surveillance pertussis v Slovenskej republike (OE/196/2013) (Príloha 1).**

8 GESTORSTVO PRI RIEŠENÍ PREVENTÍVNYCH PROGRAMOV A PROJEKTOV OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA VEREJNOSTI

8.1 Plnenie Národného imunizačného programu v SR

Úvod

Slovenská republika sa od roku 1986 riadi jednotným imunizačným programom, ktorého cieľom je eliminovať až eradikovať výskyt prenosných ochorení dôsledným zabezpečením efektívnej imunizácie detí a dospelých. Okrem toho zahŕňa kontrolu zaočkovanosti, sledovanie nežiaducich účinkov po očkovaní, hodnotenie imunitného stavu populácie, sledovanie výskytu ochorení, ktorým možno predchádzať očkovaním a sledovanie cirkulácie pôvodcov nákazy v populácii, resp. vo vonkajšom prostredí.

Program sa plní v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie a v súlade s praxou členských štátov krajín Európskej únie. Stratégia Svetovej zdravotníckej organizácie v oblasti očkovania je zameraná na jeho rozšírenie o ďalšie cieľové skupiny populácie, na zavádzanie nových očkovacích látok do bežnej praxe, nových očkovacích programov, ktoré znížia výskyt infekčných ochorení ovplyvniteľných očkovaním a zvýši sa bezpečnosť, účinnosť a compliance (akceptovateľnosť) cieľovej skupiny populácie.

Ciele

Národný imunizačný program sa zabezpečuje v súlade s cieľmi programu Svetovej zdravotníckej organizácie (SZO) č. 7 "Zdravie pre všetkých v 21. storočí".

Plnenie cieľov Svetovej zdravotníckej organizácie v Slovenskej republike

Dôsledným plnením Národného imunizačného programu sa podarilo väčšinu z prioritných cieľov v Slovenskej republike dosiahnuť. Slovensko patrilo medzi prvé štáty na svete, ktoré dosiahli elimináciu detskej obrny, a to 40 rokov pred jej dosiahnutím v rámci Euroregiónu SZO. V roku 2002 bola potvrdená eradikácia detskej obrny v Euroregióne SZO, vrátane Slovenskej republiky. Realizáciou systematického celoplošného očkovania sa podarilo eliminovať na území Slovenskej republiky tak závažné infekcie ako záškrt, tetanus detí a mladistvých a u ostatných ochorení imunizačného programu sa ich výskyt výrazne redukoval.

Od roku 1998 s výnimkou troch ochorení v epidemiologickej súvislosti s importovanými prípadmi osýpok u utečencov v azylových zariadeniach Slovenskej republiky a troch prípadoch importovaných osýpok sa ochorenie na osýpky nezaznamenalo. U ostatných ochorení preventabilných očkovaním sa chorobnosť pohybuje na nízkych až nulových hodnotách. K významnému poklesu chorobnosti na vírusovú hepatitídu typu B došlo od zavedenia pravidelného povinného očkovania dojčiat proti vírusovej hepatitíde typu B v roku 1998.

Organizácia očkovania

Očkovanie sa realizuje v súlade so zákonom 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a v súlade s jeho vykonávacím predpisom Vyhláškou 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Očkovanie plánuje, organizuje, koordinuje a kontroluje Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci s Regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. V roku 2006 bola ministrom zdravotníctva Slovenskej republiky menovaná PSPI. Pracovná skupina predkladá návrhy na antigénne zloženie očkovacích látok na pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých, odporúča mimoriadne očkovanie

a aplikačné postupy pri použití očkovacích látok, navrhuje krátkodobú a dlhodobú stratégiu Národného imunizačného programu v Slovenskej republike. Odporúča zavádzanie nových druhov očkovacích látok, nových druhov očkovania v Slovenskej republike a predkladá návrhy na zosúladenie stratégie Národného imunizačného programu v Slovenskej republike s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie, Európskej komisie a s praxou členských štátov Európskej únie.

Do Národného imunizačného programu je zaradené pravidelné povinné očkovanie detí proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym nákazám, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, osýpkam, ružienke, mumpsu a povinné preočkovanie dospelých proti diftérii a tetanu. Národný imunizačný program ďalej zahŕňa povinné očkovanie osôb vo vysokom riziku nákazy proti tetanu, hemofilovým invazívnym nákazám, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, tuberkulóze, chrípke, vírusovej hepatitíde typu A, meningokokovým infekciám a besnote.

Okrem pravidelného povinného očkovania sa v Slovenskej republike odporúčajú a väčšinou aj realizujú nasledovné očkovania: proti vírusovej hepatitíde typu A, vírusovej hepatitíde typu B, meningokokovej meningitíde, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, chrípke, hemofilovým invazívnym nákazám a kliešťovej encefalitíde.

Prehľad najvýznamnejších zmien v stratégii pravidelného celoplošného očkovania v Slovenskej republike od roku 1998 je v **Tabuľke 1**.

Tabuľka 1: PREHĽAD NAJVÝZNAMNEJŠÍCH ZMIEN V STRATÉGIÍ OČKOVANIA OD ROKU 1998

Očkovanie proti	Zmena	Rok
VHB	zavedenie povinného očkovania dojčiat	1998
Hib	zavedenie povinného očkovania dojčiat	2000
diftérii	zavedenie preočkovania 13 ročných detí (bivalentná vakcína proti záškrtu a tetanu)	2004
VHB	zavedenie povinného očkovania adolescentov	2004
poliomyelitíde	zavedenie povinného očkovania dojčiat neživou parenterálnou poliovakcínou, ktorá nahradila živú poliovakcínu	2005
diftérii, tetanu, čiernemu kašľu, detskej obrne, VHB a Hib	zavedenie očkovania hexavalentnou vakcínou s obsahom acelulárnej pertusickej zložky	2007
diftérii, tetanu a poliomyelitíde	zavedenie preočkovania 13 ročných detí trivalentnou očkovacou látkou	
pneumokokovým infekciám	zavedenie povinného očkovania dojčiat 7-valentnou očkovacou látkou	2009
diftérii a tetanu	zavedenie povinného preočkovania dospelých bivalentnou očkovacou látkou	
tuberkulóze	zrušenie preočkovania tuberkulín negatívnych detí v 11. roku života	2010
diftérii, tetanu, poliomyelitíde a čiernemu kašľu	zavedenie preočkovania v 13. roku života	
vírusovej hepatitíde typu A	zavedenie odporúčaného očkovania 2-ročným deťom žijúcim v zlých hygienických podmienkach plne hrazené z verejného poistenia	2012
tuberkulóze	zrušenie očkovania novorodencov	

Kontrola očkovania

V súlade so Zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade s Vyhláškou 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov sa každoročne vykonáva administratívna kontrola pravidelného povinného očkovania, pri ktorej sa sleduje zaočkovanosť detí očkovaných vzhľadom na dosiahnutý vek. Zaočkovanosť sa vyhodnocuje na úrovni obvodov, okresov, krajov a celého Slovenska.

Kontrolujú sa tie ročníky narodenia, ktoré by mali byť vzhľadom na dovŕšený vek všetky zaočkované. Ďalej sa kontroluje očkovanie novorodencov HBsAg pozitívnych matiek, zaočkovanosť pacientov na hemodialyzačných oddeleniach proti VHB, zaočkovanosť kontaktov osôb infikovaných vírusom hepatitídy B, zaočkovanosť proti chrípke a pneumokokovým infekciám u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb.

Kontrola zahŕňa aj správnosť postupu pri očkovaní a úplnosť záznamov o očkovaní v zdravotnej dokumentácii, skladovanie očkovacích látok, kontraindikácie očkovania a nežiaduce reakcie po očkovaní. Podmienkou dosiahnutia dostatočnej kolektívnej imunity proti ochoreniam preventabilným očkovaním je 95 % zaočkovanosť na celoslovenskej úrovni. Zaočkovanosť populácie detí v Slovenskej republike dlhodobo prekračuje 95 %. V posledných rokoch však zaznamenávame nárast počtu rodičov, ktorí z rôznych príčin odmietajú očkovanie svojich detí. Prejavuje sa to aj na zaočkovanosti, ktorá oproti minulým rokom mierne klesla (**Tab. 2**). Dostatočná kolektívna imunita na celoslovenskej úrovni je síce dodržaná, ale v budúcnosti bude potrebné, aby bola 95 % zaočkovanosť dosiahnutá aj na úrovni okresov a minimálne 90 % zaočkovanosť na úrovni obvodov.

Tabuľka 2: POROVNANIE CHOROBNOSTI A ZAOČKOVANOSTI VYBRANÝCH INFEKČNÝCH OCHORENÍ PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM

Ochorenie	2009		2010		2011		2012		2013	
	rel. chorob.	zaoč.	rel. chorob.	zaoč.	rel. chorob.	zaoč.	rel. chorob.	zaoč.	rel. chorob.	zaoč.
Záškrt	0	99,2	0	99,1	0	99,0	0	98,7	0	97,9
Tetanus	0	99,2	0,02	99,1	0,02	99,0	0	98,7	0	97,9
Čierny kašeľ	5,3	99,2	25,4	99,1	17,22	99,0	17,6	98,7	16,8	97,9
Osýpky	0	98,9	0	98,5	0,04	98,3	0,02	98,9	0	98,2
Ružienka	0	98,9	0	98,5	0	98,3	0	98,9	0	98,2
Mumps	0,09	98,9	0,04	98,5	0,04	98,3	0,09	98,9	4,04	98,2
Detská obrna	0	99,2	0	99,1	0	99,0	0	98,7	0	97,9
VHB	2,6	99,2	2,08	99,1	1,71	99,0	1,35	98,7	1,37	97,9
Hib	0,05	99,4	0,06	99,1	0,07	99,0	0,06	98,7	0,64	97,9
Pneumok. invazívne ochorenia	0,54	-	0,35	-	1,04	98,9	0,93	98,6	1,54	97,7

Záver:

Plnenie Národného imunizačného programu je v súčasnosti v Slovenskej republike zabezpečené a očkovanie proti jednotlivým infekčným ochoreniam je kompatibilné s očkovaním realizovaným v ostatných členských štátoch Európskej únie (EÚ). Neplnenie Národného imunizačného programu by malo závažný dopad na zdravotný stav populácie

Slovenska. Došlo by k vzostupu chorobnosti a úmrtnosti na infekčné ochorenia ovplyvnené očkovaním, k vzniku epidémií ako aj k znovuobjaveniu takých ochorení, ktoré sa u nás vďaka očkovaniam nevyskytujú už celé desaťročia. Okrem medicínskeho významu je systematické očkovanie dôležité aj po ekonomickej stránke. Náklady na liečbu, hospitalizáciu, liečbu komplikácií a ďalšie náklady v súvislosti s ochoreniami, ktorým možno predchádzať očkovaním sú neporovnateľne vyššie ako náklady na očkovanie.

Vzhľadom na súčasný intenzívny pohyb obyvateľstva vo svete nie je vylúčené zavlečenie akejkoľvek infekčnej choroby do ktorejkoľvek krajiny vrátane Slovenska. Preto je aj naďalej nevyhnutné udržať doterajšiu vysokú zaočkovanosť detskej populácie, zvyšovať zaočkovanosť dospelých a venovať osobitnú pozornosť očkovaniam ťažko dosiahnuteľných skupín populácie.

8.2 Surveillance infekčných ochorení

Cieľ:

1. Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života.
2. Skvalitnenie surveillance prenosných ochorení.
3. Edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

V roku 2013 sa pokračovalo v priebežnom monitorovaní výskytu infekčných ochorení a realizácii potrebných preventívnych a represívnych opatrení. Údaje z celoslovenskej surveillance boli vkladané, analyzované a registrované prostredníctvom epidemiologického informačného systému EPIS.

Epidemiologickú situáciu vo výskyte prenosných ochorení možno v Slovenskej republike aj v roku 2013 hodnotiť ako priaznivú.

Z hnačkových ochorení pokračoval klesajúci trend u ochorení na salmonelózu a na dyzentériu. Aj u hnačkových ochorení s neobjasnenou etiológiou sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenal pokles chorobnosti. U hnačkových ochorení s objasnenou etiológiou prišlo v roku 2013 k ich vzostupu, najmä u kampylobakteriôz, ktoré sa dlhodobo až v 80 % každoročne uplatňujú v etiológii týchto ochorení. Priaznivá situácia je v skupine akútnych vírusových hepatítid. U vírusovej hepatitídy typu A prichádzalo od roku 1993 k výraznému postupnému poklesu s výnimkou rokov 2008 až 2010 najmä pre výskyt epidémií v marginalizovaných skupinách obyvateľstva, v roku 2013 bol zaznamenaný vzostup.

Dôslednou realizáciou Národného imunizačného programu sa v Slovenskej republike podarilo u väčšiny ochorení preventabilných očkovaním udržať, resp. zlepšiť doteraz dosiahnuté výsledky. V roku 2013 nebolo hlásené ochorenie na záškrt, detskú obrnu, osýpky, rubeolu. U ostatných nákaz zaradených do pravidelného očkovania sa chorobnosť pohybuje na veľmi nízkych hodnotách. Výnimku predstavujú ochorenia na čierny kašeľ a mumps. Kým po roku 2000 bolo na čierny kašeľ hlásených približne 20 ochorení ročne, od roku 2008 sa počet ochorení začal výrazne zvyšovať a najvyšší výskyt bol zaznamenaný v roku 2010, kedy bolo hlásených takmer 1 400 ochorení. Vysoký výskyt ochorení na čierny kašeľ pretrvával aj v roku 2013. Došlo aj k posunu najvyššej vekovo-specifickej chorobnosti zo skupiny 0 ročných detí na skupinu 15 – 19 ročných a zvyšoval sa výskyt aj u dospelých. Adolescenti a dospelí neboli pravidelne preočkovaní a ich protilátky získané očkovaním v detstve postupne klesajú. Táto situácia sa netýka iba Slovenska, ale aj ostatných európskych krajín. Slovensko preto zaviedlo v roku 2010 preočkovanie detí proti čiernemu kašľu vo veku 13 rokov. Po dlhodobom sporadickom výskyte ochorení v Slovenskej republike v posledných rokoch prišlo v roku 2013 k epidémii mumpsu. Na Slovensku mali ochorenia na mumps dlhodobo klesajúci trend. V posledných rokoch boli zaznamenávané iba ojedinelé prípady

ochorení. V roku 2013 vznikla epidémia mumpsu (viac než 200 ochorení) v problémovej komunite detí, ktoré žijú v hustejšie osídlených domácnostiach, v uzatvorených kolektívoch s nižším životným štandardom.

Epidemiologickú situáciu vo výskyte neuroinfekcií možno hodnotiť ako stabilizovanú tak u ochorení na meningokokovú meningitídu, ako aj u ostatných purulentných meningitíd.

V skupine ochorení prenosných zo zvierat na ľudí bol v porovnaní s rokom 2012 zaznamenaný pokles u ochorení na leptospirózu. Vzostup je evidovaný okrem listeriózy, kliešťovej encefalitídy a lymskej boreliózy aj u tularémie a toxoplazmózy.

Z iných infekcií sa najmä vďaka očkovaniu viac ako desať rokov udržuje na nízkej úrovni výskyt akútnej vírusovej hepatitídy typu B. Ročne sa hlási len niekoľko desiatok ochorení. Výskyt je na úrovni predchádzajúceho roka. Podobne je to aj u vírusovej hepatitídy typu C.

Z nákaz kože a slizníc nebol v roku 2013 hlásený výskyt ochorení na tetanus.

V roku 2013 bolo v Slovenskej republike zaznamenaných 68 nových prípadov infekcie HIV (o 36 % viac než v roku 2012), päť nových prípadoch AIDS a jedno úmrtie na AIDS.

Hlásených bolo 259 prípadov ťažkého akútneho respiračného ochorenia (SARI), z toho bolo 36 prípadov úmrtí (20 prípadov na infekčnú príčinu, 16 prípadov na inú príčinu ochorenia). Z 20 úmrtí na infekčnú príčinu ochorenia bol v trinástich prípadoch potvrdený vírus chrípky (v ôsmich prípadoch pandemický vírus chrípky typu A(H1N1)pdm09, v jednom prípade vírus chrípky typu A(H1N1) iný než pandemický a v štyroch prípadoch išlo o bližšie nešpecifikovaný vírus chrípky typu B.

8.3 Prevencia HIV/AIDS

HIV/AIDS predstavuje celosvetový problém a zasahuje do všetkých úrovní spoločnosti. Podľa organizácie UNAIDS (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS) žije na svete viac ako 35 miliónov HIV infikovaných ľudí.

Sledovanie a kontrola HIV/AIDS sa v Slovenskej republike zaviedla už v roku 1985. Vyšetrovanie anti - HIV protilátok je v Slovenskej republike prístupné každému. Ak vyšetrovaná osoba trvá na anonymnom vyšetrení, lekár jej prideli kódové označenie a je vyšetrená anonymne. Ľudia s HIV/AIDS v Slovenskej republike sú dispenzarizovaní a je im zabezpečená adekvátna liečba, čo je veľmi dôležité nielen pre týchto ľudí, ale aj v prevencii a v spomalení šírenia tohto ochorenia.

Výskyt prípadov HIV a AIDS v SR za rok 2013 je ešte v štádiu spracovávania. V roku 2013 bolo v SR zaznamenaných 68 nových prípadoch infekcie HIV, päť nových prípadoch AIDS a jedno úmrtie na AIDS.

Od začiatku monitorovania HIV/AIDS v SR v roku 1985 do 30. septembra 2013 bolo u občanov Slovenskej republiky zaznamenaných 489 prípadov HIV. V 72 prípadoch (61 mužov, 11 žien) prešla infekcia HIV do štádia AIDS. Celkovo došlo k 49 úmrtiam ľudí s HIV, z ktorých sa v 41 prípadoch rozvinuli klinické príznaky AIDS.

V roku 2012 bol pripravený materiál – Správa o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2009 – 2012 za rok 2012. Predmetný materiál bol 14. 12. 2012 predložený na vnútrorezortné pripomienkové konanie. Po zapracovaní pripomienok z vnútrorezortného pripomienkového konania bol dňa 23. 1. 2013 na gremiálnej porade ministerky zdravotníctva SR predmetný materiál schválený. Následne bol materiál predložený na medzirezortné pripomienkové konanie. Medzirezortné pripomienkové konanie bolo ukončené 7. 2. 2013 a po zapracovaní pripomienok z medzirezortného pripomienkového konania bol dňa 8. 2. 2013 predmetný materiál na rokovani vlády SR vzatý na vedomie.

V roku 2013 bol pripravený aj nový Národný program prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2013 – 2016. Predmetný materiál bol dňa 2. 9. 2013 predložený na vnútrorezortné pripomienkové konanie a dňa 26. 9. 2013 na gremiálnu poradu ministerky zdravotníctva SR. Po schválení na gremiálnej porade ministersky bol materiál dňa 8. 10. 2013 predložený na medzirezortné pripomienkové konanie. Dňa 12. 11. 2013 bol materiál predložený a dňa 20. 11. 2013 schválený na rokovanie vlády SR.

Všetky RÚVZ v Slovenskej republike boli listom č. OE/1932/2013 vyzvané na realizáciu aktivít v prevencii HIV/AIDS práve počas Svetového dňa AIDS. Dňa 28. 11. 2013 sa na Úrade verejného zdravotníctva SR uskutočnila tlačová konferencia pri príležitosti Svetového dňa AIDS.

V rámci Svetového dňa AIDS sa na RÚVZ v Slovenskej republike realizovali prednášky na tematiku HIV/AIDS, publikovali články v regionálnych denníkoch, uverejňovali informácie na webových stránkach, pripravili letáky, zostavovali nástenky s informáciami o HIV/AIDS, organizovali stužkové pochody. Niektoré RÚVZ v Slovenskej republike zaslali propagačné materiály aj do zdravotníckych zariadení.

9 PLNENIE ĎALŠÍCH ÚLOH

9.1 SURVEILLANCE VYBRANÝCH NÁKAZ

V rámci celoslovenskej surveillance vybraných nákaz pracovníci odboru epidemiológie týždenne sledovali a analyzovali najmä výskyt akútnych chabých obrn, chrípky a chrípke podobných akútnych respiračných ochorení, meningokokových invazívnych ochorení, osýpok, rubeoly a KRS, a vybraných pohlavne prenosných ochorení.

9.1.1 AKÚTNE CHABÉ OBRNY

Činnosť epidemiologickej časti NRC pre poliomyelitídu vykonávaná pracovníkmi odboru epidemiológie bola v roku 2013 rovnako ako v predchádzajúcom roku zameraná predovšetkým na koordináciu celoslovenskej surveillance poliomyelitídy s osobitným dôrazom na zabezpečovanie plnenia úloh Akčného plánu na udržanie stavu bez poliomyelitídy v Slovenskej republike. Išlo najmä o nasledovné úlohy:

9.1.1.1 Monitorovanie výskytu akútnych chabých obrn (ACHO)

V roku 2013 bolo v Slovenskej republike hlásených 22 akútnych chabých obrn (chorobnosť 0,4/100 000 obyvateľov), z toho 20 u dospelých (chorobnosť 0,4/100 000 obyvateľov) a dve u detí do 15 rokov (chorobnosť 0,2/1000 000 detí do 15 rokov) (**Tab. 3**). Išlo o:

- 10 ročnú žiačku ZŠ z okresu Bratislava II, Bratislavský kraj. Prvé príznaky od 30. 8. 2013 (nevoľnosť, zvracanie, bolesti žuvacích svalov, problémy pri prehĺtaní). Dňa 2. 9. 2013 (bolesti celého tela, neurológom diagnostikovaná serózna meningitída. Dňa 3. 9. 2013 hospitalizácia na KIGM JIS s dg. chabá paraplegia s areflexiou dolných končatín. Ochorenie bolo hlásené ako polyradikuloneuritída dňa 2. 10. 2013. Dňa 3. 10. 2013 bolo epidemiologicky vyšetrené. Laboratórne vyšetrenia dvoch adekvátne odobratých vzoriek stolice boli v pokusoch o izoláciu poliovírusov a iných enterálnych vírusov negatívne. Po 60 dňoch od vzniku obrny reziduálna obrna ani slabosť končatín nepretrvávala. Dieťa bolo očkované štyrmi dávkami OPV. Ochorenie bolo klinicky uzavreté ako polyradikuloneuritída.

- 14 ročnú žiačku ZŠ z okresu Stará Ľubovňa, Prešovský kraj. Od 11. 1. 2013 ochorenie horných dýchacích ciest. Dátum vzniku obrny dňa 14. 1. 2013. S poruchou chôdze a parézou n. facialis v ten istý deň hospitalizovaná na infekčnom oddelení DFNSP v Košiciach, dňa 15. 1. 2013 preložená na neurologické oddelenie. Ochorenie bolo hlásené až 21. 1. 2013. Ochorenie bolo epidemiologicky vyšetrené dňa 22. 1. 2013. Laboratórne vyšetrenia dvoch adekvátne odobratých vzoriek stolice boli v pokusoch o izoláciu poliovírusov a iných enterálnych vírusov negatívne. Po 60 dňoch od vzniku obrny reziduálna obrna ani slabosť končatín nepretrvávala. Dieťa bolo riadne očkované štyrmi dávkami OPV a preočkované IPV. Ochorenie bolo klinicky uzavreté ako polyradikuloneuritída (Guillain – Barré syndróm) a lézia n. facialis.

Tabuľka 3: AKÚTNE CHABÉ OBRNY, SR 2013, VÝSKYT PODĽA OKRESOV

Kraj	Počet ochorení		Okres	Počet ochorení	
	abs.	Chorobnosť /100000		abs.	Chorobnosť /100 000
Bratislavský	4	0,7	Bratislava II	1	0,9
			Malacky	3	2,6
Nitriansky	3	0,4	Levice	3	2,6
Trenčiansky	3	0,5	Trenčín	2	1,8
			Bánovce nad Bebravou	1	2,7
Banskobystrický	3	0,5	Lučenec	3	4
Žilinský	1	0,1	Liptovský Mikuláš	1	1,4
Prešovský	5	0,6	Vranov nad Topľou	2	2,5
			Stropkov	1	4,8
			Poprad	1	1
			Stará Ľubovňa	1	1,9
Košický	3	0,4	Rožňava	2	3,2
			Spišská Nová Ves	1	1
Spolu	22	0,4	Spolu	22	0,4

Ostatných 20 ochorení u dospelých osôb vo veku 20 až 82 rokov bolo z okresov: Malacky - 3, Levice - 3, Lučenec – 3, Trenčín – 2, Vranov nad Topľou – 2, Rožňava – 2 a po jednom ochorení Bánovce nad Bebravou, Liptovský Mikuláš, Stropkov, Poprad, Spišská Nová Ves (**Tab. 3**).

Ochorenia vznikli v mesiacoch január (3), február (1), marec (3), apríl (3), máj (2), jún (1), júl (2), august (2), september (1), október (1), november (1) a december (2).

Všetky prípady boli epidemiológmi vyšetrené do 48 hodín od hlásenia, resp. zistenia ochorenia. Pokus o izoláciu poliovírusov zo stolice bol vykonaný u deviatich chorých, u všetkých boli výsledky uvedených vyšetrení s negatívnym výsledkom.

9. 1. 1. 2 Očkovanie detskej populácie proti poliomyelitíde

Kontrola zaočkovanosti detskej populácie proti poliomyelitíde v Slovenskej republike bola vykonaná k 31. 8. 2013. Zaočkovanosť dojčiat proti poliomyelitíde sa zisťovala v rámci základného očkovania kombinovanou vakcínou proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, infekciám vyvolaným H. influenzae typu b, vírusovej hepatitíde typu B a detskej obrne:

Základné očkovanie dojčiat tromi dávkami hexavalentnej vakcíny proti DI-TE-PER-VHB-HIB-POLIO:

Z celkového počtu detí 54 956 v ročníku narodenia 2011 dosiahla celoslovenská zaočkovanosť 97,9 %. Na krajskej úrovni sa pohybovala od 96,2 % (Košický kraj) do 98,5 % (Trnavský kraj). Na celoslovenskej aj krajskej úrovni zaočkovanosť neklesla pod 95 %. Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli dva kraje (Košický a Trenčiansky kraj). V porovnaní s predchádzajúcim rokom celoslovenská zaočkovanosť poklesla o 0,8 %. Na okresnej úrovni hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahli okresy Spišská Nová Ves (94,2%), Trebišov (94,1 %) a Košice II (94,3 %).

Všetky deti boli očkované hexavalentnou vakcínou INFANRIX HEXA s acelulárnou zložkou proti pertussis.

Preočkovanie proti DI-TE-PER-POLIO v 6. roku života:

Z celkového počtu detí 51 049 v ročníku narodenia 2006 dosiahla celoslovenská zaočkovanosť 98,6 %. Na úrovni krajov sa pohybovala od 97,4 % (Košický kraj) do 99,6 % (Trnavský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli tri kraje (Bratislavský, Prešovský a Košický kraj). Celoslovenská zaočkovanosť v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 0,5 %. Na okresnej úrovni zaočkovanosť pod 95 % klesla v okrese Košice IV (94,6 %). Na očkovanie bola použitá tetraivalentná vakcína Infanrix Polio.

Preočkovanie proti DI-TE-PER-POLIO v 13. roku života:

Z celkového počtu detí 53 473 v ročníku narodenia 1999 dosiahla celoslovenská zaočkovanosť 98,8 %. Na úrovni krajov sa pohybovala od 97,9 % (Košický kraj) do 99,8 % (Trnavský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli tri kraje (Bratislavský, Prešovský a Košický kraj). Celoslovenská zaočkovanosť v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 0,5 %. Na okresnej úrovni neklesla zaočkovanosť pod 95 % v žiadnom z okresov. Na očkovanie bola použitá tetraivalentná vakcína Boostrix Polio.

9. 1. 1. 3 Sledovanie cirkulácie poliovírusov a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí

Enviromentálna surveillance sa v Slovenskej republike vykonáva už od roku 1970, a to sledovaním cirkulácie poliovírusov a iných enterovírusov vyšetrením odpadových vôd. NRC pre poliomyelitídu pravidelne monitoruje odpadové vody na prítomnosť poliovírusov a iných enterovírusov podľa ním vypracovaného harmonogramu odberov.

V roku 2013 boli v NRC pre poliomyelitídu vyšetrené odpadové vody zo 16 odberových lokalít - čističiek odpadových vôd (ČOV) a z dvoch utečeneckých táborov (Rohovce, Medveďov) a z Detského domova Horné Orechové. Vzorky boli vyšetrené podľa doporučených štandardných metodík SZO, v pokuse o izoláciu vírusu na bunkových substrátoch. Počet odobratých vzoriek odpadových vôd bol 135. Z uvedených vzoriek bolo z 32 pozitívnych vzoriek izolovaných 41 nepoliomyelitických enterovírusov. V novembri 2013 bol v lokalite ČOV Vrakuňa v obidvoch fázach izolovaný PV2 SL. Izolát poliovírusu z obidvoch fáz potvrdilo Regionálne referenčné laboratórium SZO v Helsinkách, ktoré vykonalo aj ich intratypovú diferenciaciu. V roku 2013 boli vykonané (v rámci festivalu

Pohoda) kontrolné odbery v troch studniach na letisku Trenčín. Výsledky vyšetrení boli negatívne na prítomnosť enterovírusov.

9.1.1.4 Medzinárodná spolupráca pri zabezpečovaní surveillance poliomyelitídy

Okrem zasielania týždenných hlásení do SZO, bol pre európsku regionálnu certifikačnú komisiu SZO v roku 2013 spracovaný aktualizovaný materiál o všetkých aktivitách realizovaných v roku 2012 na udržanie stavu eradikácie poliomyelitídy v Slovenskej republike. Materiál obsahuje predpísané kapitoly o činnosti členov Národnej certifikačnej komisie, imunizačných aktivitách, výsledkoch epidemiologickej a laboratórnej surveillance, vrátane laboratórneho uchovávanía divých poliiovírusov v laboratóriách v rezorte zdravotníctva, aj mimo rezortu zdravotníctva.

9.1.2 SURVEILLANCE CHRÍPKY

9.1.2.1.1 Analýza výskytu chrípky a chrípke podobných akútnych respiračných ochorení (ARO) na Slovensku v roku 2013

V roku 2013 bolo na Slovensku hlásených 2 199 863 prípadov chrípky a iných akútnych respiračných ochorení, čo predstavuje chorobnosť 75 328,9/100 000 obyvateľov v starostlivosti hlásiacich lekárov (**Tab. 4**). V porovnaní s rokom 2012, kedy bolo hlásených 1 874 676 ochorení, ide o nárast počtu hlásených ochorení o 17,3 %.

Tabuľka 4: AKÚTNE RESPIRAČNÉ OCHORENIA PODĽA KRAJOV, SR, 2013

Územná jednotka	Počet ochorení vo vekovej skupine					Spolu	Chorobnosť na 100 000
	0 - 5 r.	6 - 14 r.	15 - 19 r.	20 - 59 r.	60 + r.		
Bratislavský kraj	31 027	30 107	16 363	76 045	11 145	164 687	82 247,8
Trnavský kraj	47 143	52 944	34 013	97 198	22 541	253 839	72 359,2
Trenčiansky kraj	48 197	61 562	41 933	90 567	20 554	262 813	75 307,0
Nitriansky kraj	76 313	91 934	55 755	141 514	28 887	394 403	83 474,6
Žilinský kraj	71 283	75 973	51 047	90 263	25 538	314 104	74 766,0
Banskobystrický kraj	46 076	57 362	36 549	75 538	25 028	240 553	73 922,4
Prešovský kraj	59 590	72 187	44 658	103 076	27 526	307 037	68 276,0
Košický kraj	52 014	60 176	34 922	94 822	20 493	262 427	70 220,3
SR	431 643	502 245	315 240	769 023	181 712	2 199 863	75 328,9
Vekovo-špecifická chorobnosť	208 505,7	173 429,2	166 323,4	46 767,9	33 956,0		

Zdroj: EPIS

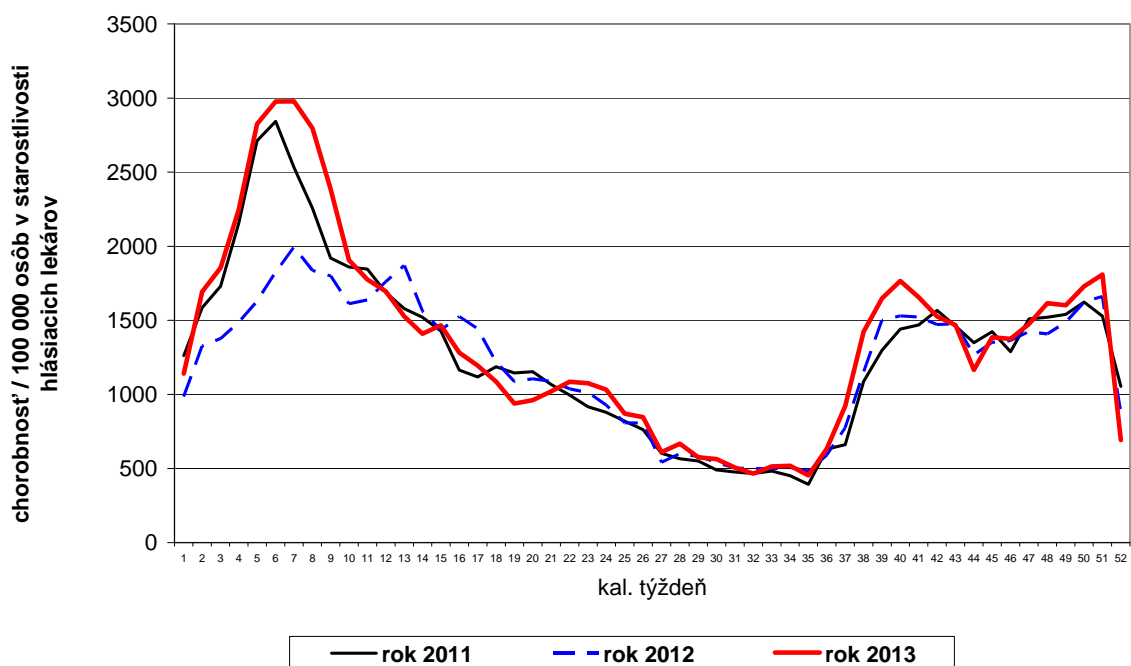
Začiatkom roka 2013 bol hlásený zvýšený výskyt akútnych respiračných ochorení (ARO) dočasne prerušený vianočnými sviatkami a školskými prázdninami. Maximum ochorení bolo evidovaných v 7. kalendárnom týždni (**Graf 1**), kedy ochorelo 110 259 osôb, čo predstavuje chorobnosť 2 977,1/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. V tomto období boli zaznamenané početné lokálne epidémie v predškolských a školských zariadeniach a z dôvodu vysokej absencie žiakov bola v mnohých prípadoch prerušená ich prevádzka. Krivka chorobnosti na ARO v čase vrcholiacej epidémie značne prekročila hodnoty z roku 2012 a mierne prekročila aj hodnoty z roku 2011.

V etiológii chrípkových a chrípke podobných ochorení v čase najvyššej chorobnosti dominoval vírus chrípky typu B, predovšetkým B/Wisconsin/1/2010-like vírus, z vírusu chrípky typu A bol najpočetnejšie zastúpený pandemický vírus A(H1N1)pdm09. Z nechrípkových etiologických agens sa uplatnili respiračno-syncyciálne vírusy

a adenovírusy. V niekoľkých prípadoch sa laboratórne potvrdila baktéria *Mycoplasma pneumoniae*.

Krivka chorobnosti v nasledujúcich mesiacoch takmer kopírovala krivky chorobnosti z predchádzajúcich dvoch rokov. Postupný nárast chorobnosti nastal už niekoľko týždňov pred začiatkom chrípkovej sezóny 2013/2014 a to v 37. až 39. kalendárnom týždni. Po miernom poklese chorobnosti v 44. kalendárnom týždni, pravdepodobne zapríčinenom jesennými školskými prázdninami, začala krivka chorobnosti na ARO vykazovať ďalší pozvoľný vzostup (od začiatku 45. kalendárneho týždňa) s vrcholom v 51. kalendárnom týždni, kedy bolo hlásených 52 841 akútnych respiračných ochorení (chorobnosť 1 809/100 000). V etiológii chrípkových a chrípke podobných ochorení sa v tomto čase zaznamenal predovšetkým adenovírus a respiračno-syncytiálny vírus.

Graf 1: ARO PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, ROKY 2011 - 2013

Zdroj: EPIS

Najvyššia incidencia akútnych respiračných ochorení bola zaznamenaná v Nitrianskom kraji (83 474,6/100 000). Nad úroveň celoslovenskej chorobnosti bola chorobnosť zaznamenaná aj v Bratislavskom kraji (82 247,8/100 000). Najnižšia chorobnosť (68 276,0/100 000) bola hlásená v Prešovskom kraji (**Tab. 4**).

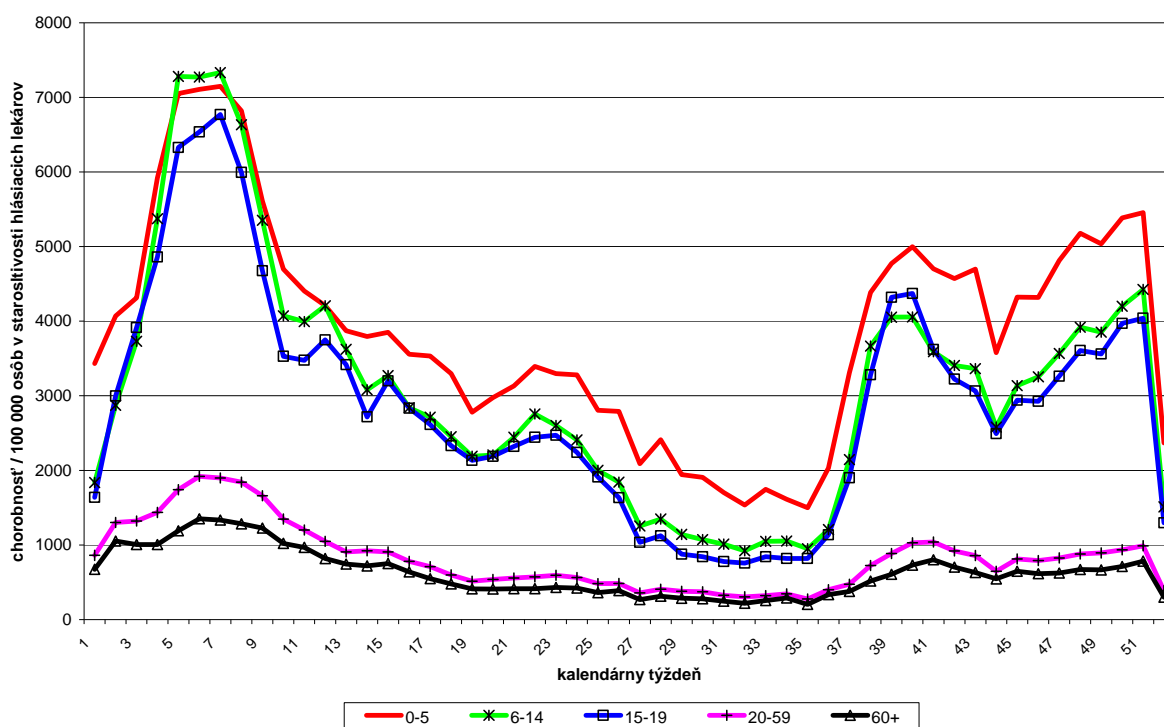
Vekovo-špecifická chorobnosť na ARO (**Tab. 4, Tab. 5, Graf 2**) bola najvyššia vo vekovej skupine 0 až 5 ročných detí (208 505,7/100 000) po celý rok 2013 s výnimkou 5. až 7. kalendárneho týždňa, kedy chorobnosť 6 - 14 ročných detí presiahla chorobnosť 0 až 5 ročných. Chorobnosť v ďalších vekových skupinách postupne klesala.

Tabuľka 5: ARO, VEKOVO-ŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ, SR, 2013

Veková skupina (v rokoch)	Počet ochorení na ARO	
	abs.	chorobnosť/ 100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov
0 - 5	431 643	208 505,7
6 - 14	502 245	173 429,2
15 - 19	315 240	166 323,4
20 - 59	769 023	46 767,9
60 +	181 712	33 956,0
Spolu	2 199 863	75 328,9

Zdroj: EPIS

Graf 2: ARO, VEKOVO-ŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽŇOV, SR, 2013

Z celkového počtu ARO hlásených v roku 2013 bol klinický priebeh komplikovaný u 47 793 (2,2 %) chorých (**Tab. 6**), čo je o dve desatiny percenta menej, ako percento komplikácií hlásených v predchádzajúcom roku (2,4 %). Najvyšší podiel komplikácií ARO tvorili sinusitídy (1,1 % z počtu ochorení). Otitídy a rovnako aj bronchopneumónie a pneumónie tvorili 0,5 % z celkového počtu ochorení ARO.

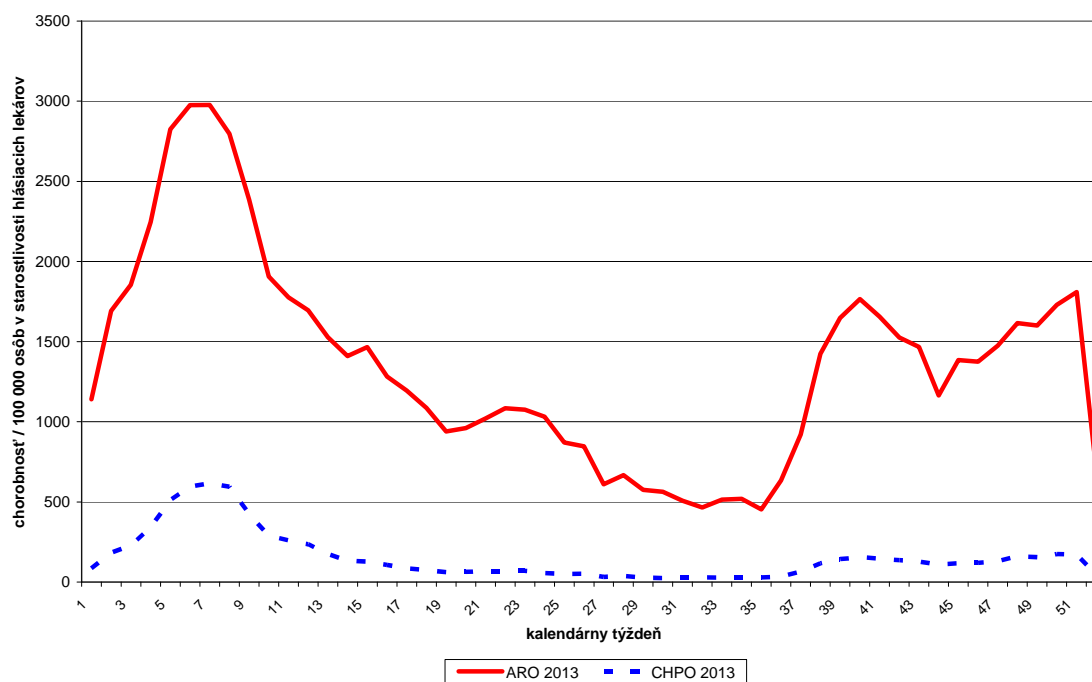
Tabuľka 6: ARO PODĽA DRUHU KOMPLIKÁCIÍ, SR, 2013

Druh komplikácie	Počet komplikácií		
	abs.	% z počtu komplikácií	% z počtu ochorení na ARO
bronchopneumónie a pneumónie	11 336	23,7	0,5
otitída	11 428	23,9	0,5
sínusitída	25 029	52,4	1,1
SR	47 793	100,0	2,2
Celkový počet ochorení na ARO	2 199 863		

Zdroj: EPIS

V roku 2013 bolo zaznamenaných 259 576 prípadov chrípky a chrípke podobných ochorení (CHPO), chorobnosť 8 888,5/100 000 obyvateľov v starostlivosti hlásiacich lekárov (Tab. 7, Tab. 8), čo predstavuje 11,8 % z celkového počtu ARO. Krivka chorobnosti na CHPO počas celého roka 2013 korelovala s chorobnosťou na ARO (Graf 3).

Graf 3: ARO A CHPO PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, 2013

Zdroj: EPIS

Vekovo špecifická chorobnosť na CHPO (Tab. 7, Tab. 8) bola najvyššia u detí a adolescentov s maximom vo vekovej skupine 6 - 14 ročných (25 453,0/100 000). Najnižšia chorobnosť bola u osôb starších ako 60 rokov (Tab. 8, Graf 4).

Tabuľka 7: CHPO PODĽA KRAJOV, SR, 2013

Územná jednotka	Počet ochorení vo vekovej skupine					Spolu	Chorobnosť na 100 000
	0 - 5 r.	6 - 14 r.	15 - 19 r.	20 - 59 r.	60 + r.		
Bratislavský kraj	2 615	3 593	1 712	6 902	656	15 478	7730,0
Trnavský kraj	7 661	9 896	6 127	11 394	1 389	36 467	10395,3
Trenčiansky kraj	5 545	10 364	6 510	8 727	1 550	32 696	9368,8
Nitriansky kraj	12 085	17 724	11 102	19 248	3 032	63 191	13374,2
Žilinský kraj	8 094	11 371	8 245	8 396	2 312	38 418	9144,6
Banskobystrický kraj	4 774	6 250	4 159	8 091	2 378	25 652	7882,9
Prešovský kraj	6 765	9 511	5 142	7 734	1 632	30 784	6845,5
Košický kraj	2 676	5 002	3 126	5 095	991	16 890	4519,4
SR	50 215	73 711	46 123	75 587	13 940	259 576	8 888,5
Vekovo-špecifická chorobnosť	24 256,4	25 453,0	24 334,9	4 596,8	2 604,9		

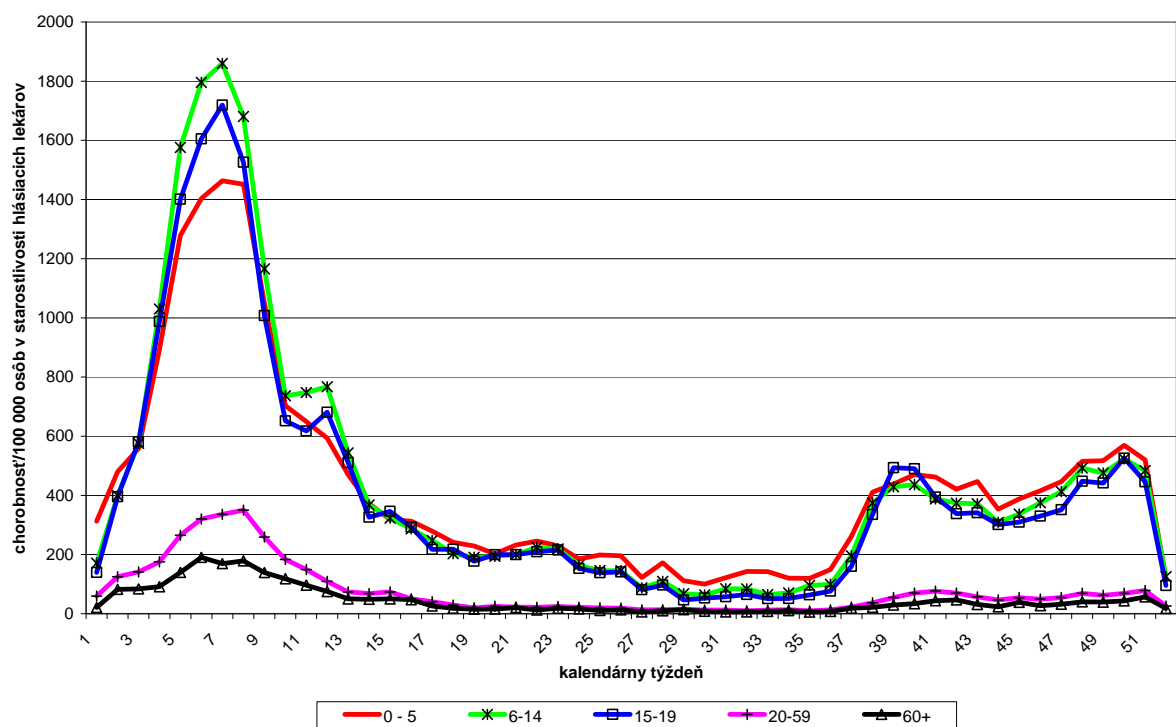
Zdroj: EPIS

Tabuľka 8: CHPO, VEKOVŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ, SR, 2013

Veková skupina (v rokoch)	Počet ochorení na CHPO	
	abs.	chorobnosť/ 100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov
0 - 5	50 215	24 256,4
6 - 14	73 711	25 453,0
15 - 19	46 123	24 334,9
20 - 59 r.	75 587	4 596,8
60 +	13 940	2 604,9
Spolu	259 576	8 888,5

Zdroj: EPIS

Graf 4: CHPO, VEKOVŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ, SR, 2013

Zdroj: EPIS

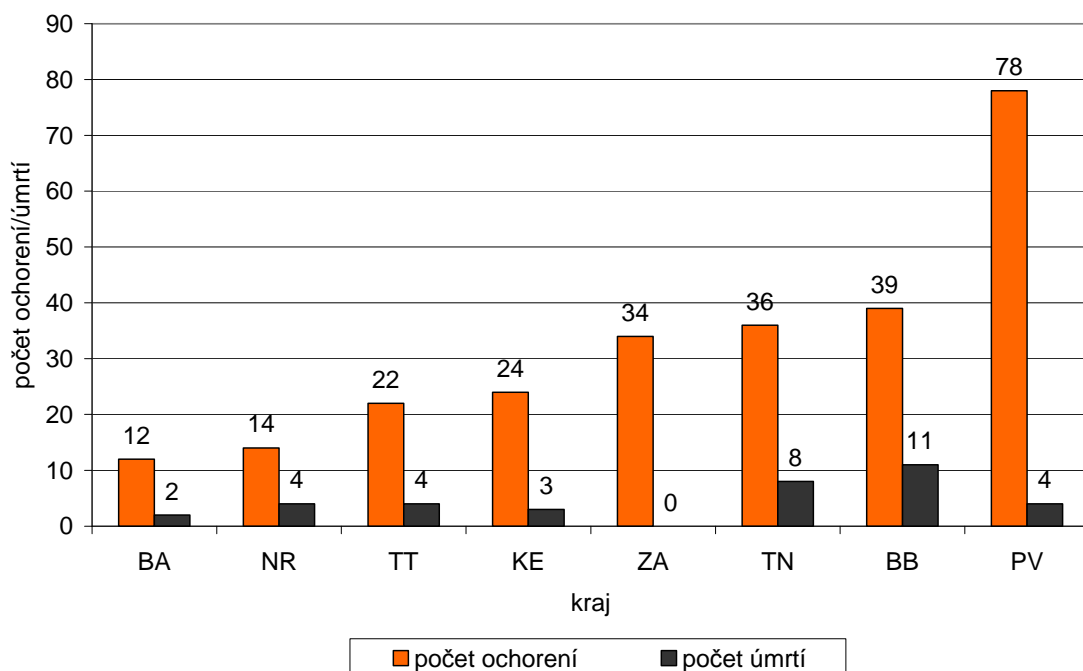
Na základe pokračujúceho monitorovania a okamžitého hlásenia ťažkých akútnych respiračných ochorení označovaných ako SARI (Severe Acute Respiratory Infection) mal Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v roku 2013 denne aktuálne informácie o počte SARI, hospitalizovaných pacientov a o počte úmrtí osôb na SARI.

Od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 bolo hlásených 259 prípadov SARI (chorobnosť 4,8/100 000), z toho ochorelo 139 mužov (54 %) a 120 žien (46 %). Z celkového počtu žien boli štyri ženy tehotné, z nich jedna žena zomrela, očkovaná proti chrípke nebola, laboratórny vyšetrením sa u nej potvrdila prítomnosť vírusu chrípky typu A (H1N1)pdm09.

Z celkového počtu 259 prípadov SARI trpelo 138 pacientov (53,3 %) aj iným závažným ochorením (ochorenie kardiovaskulárneho systému, respiračného systému, metabolické ochorenie atď.).

Najvyšší výskyt ochorení na SARI bol zaznamenaný v Prešovskom kraji (78), najnižší v Bratislavskom kraji (12), (**Graf 5**).

Graf 5: OCHORENIA A ÚMRTIA NA SARI, KRAJE SR, 2013

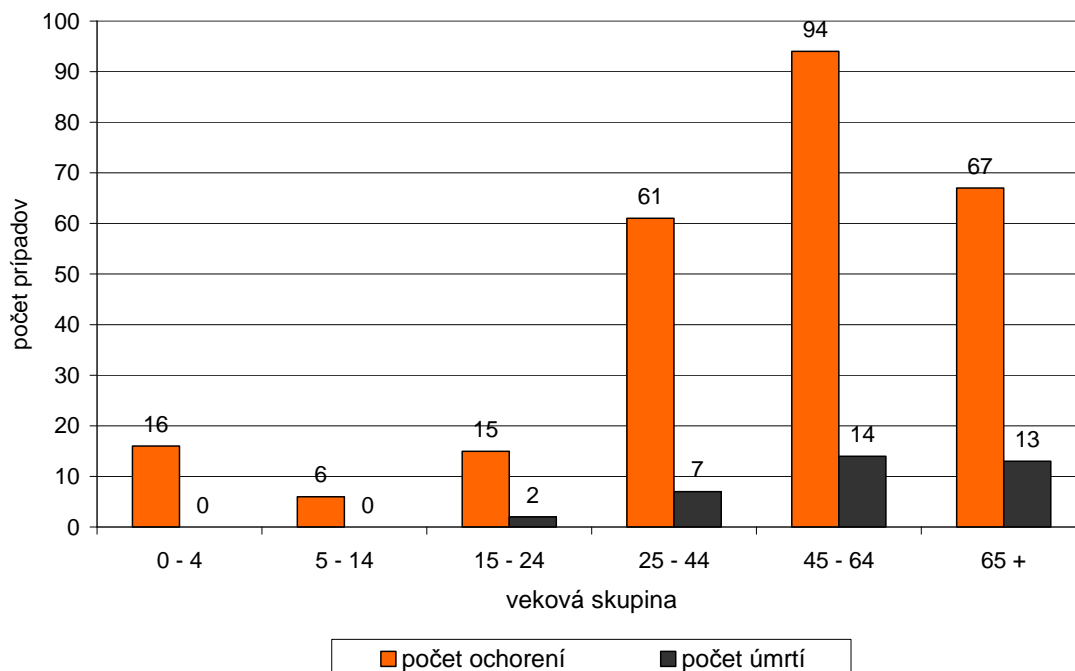
Zdroj: EPIS

Najvyšší počet prípadov SARI bol zaznamenaný vo vekovej skupine 45 – 64 ročných (94) a vo vekovej skupine 65 ročných a starších (67), nasledovala veková skupina 25 – 44 ročných (61), veková skupina 0 – 4 ročných (16), vo vekovej skupine 15 – 24 ročných bolo hlásených 15 prípadov a vo vekovej skupine 5 – 14 rokov šesť prípadov. Najvyšší počet úmrtí na SARI bol zaznamenaný vo vekovej skupine 45 – 64 ročných (14) a 65 ročných a starších (13).

Z 259 prípadov ochorenia na SARI skončilo 36 prípadov úmrtím (20 prípadov na infekčnú príčinu, 16 prípadov na inú príčinu). Z 20 úmrtí na infekčnú príčinu ochorenia bol v trinástich prípadoch potvrdený vírus chrípky (v ôsmich prípadoch pandemický vírus chrípky typu A (H1N1)pdm09, v jednom prípade vírus chrípky typu A (H1N1) iný než pandemický a v štyroch prípadoch išlo o bližšie nešpecifikovaný vírus chrípky typu B (**Graf 6**).

Graf 6: OCHORENIA A ÚMRTIA NA SARI, PODĽA VEKOVÝCH SKUPÍN, SR, 2013

Zdroj: EPIS

Analýza výsledkov laboratórnej diagnostiky vychádza z údajov Národného referenčného centra pre chrípku (NRC pre chrípku) Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, z Oddelenia lekárskej virológie a Oddelenia molekulárnej biológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici a z Oddelenia virológie a antiinfekčnej imunológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach.

V priebehu celého roka 2013 bolo v NRC pre chrípku vyšetrených 28 025 vzoriek biologického materiálu, z toho 747 vzoriek bolo pozitívnych (2,7 %). V 652 prípadoch boli izolované kmene vírusu chrípky, čo predstavuje 2,3 % z celkového počtu prijatých vzoriek. V etiológii prevládala vírus chrípky typu B s počtom 342 prípadov, čo predstavuje 45,8 % zo všetkých laboratórne potvrdených prípadov. Vírus chrípky typu A bol potvrdený v 310 prípadoch (41,5 %). Okrem toho bolo laboratórne potvrdených 39 adenovírusov (5,2 %), 46 respiračno-syncyriálnych vírusov (6,2 %), osem prípadov *Mycoplasma pneumoniae* (1,1 %) a dva vírusy parachrípky typ 1 (0,3 %).

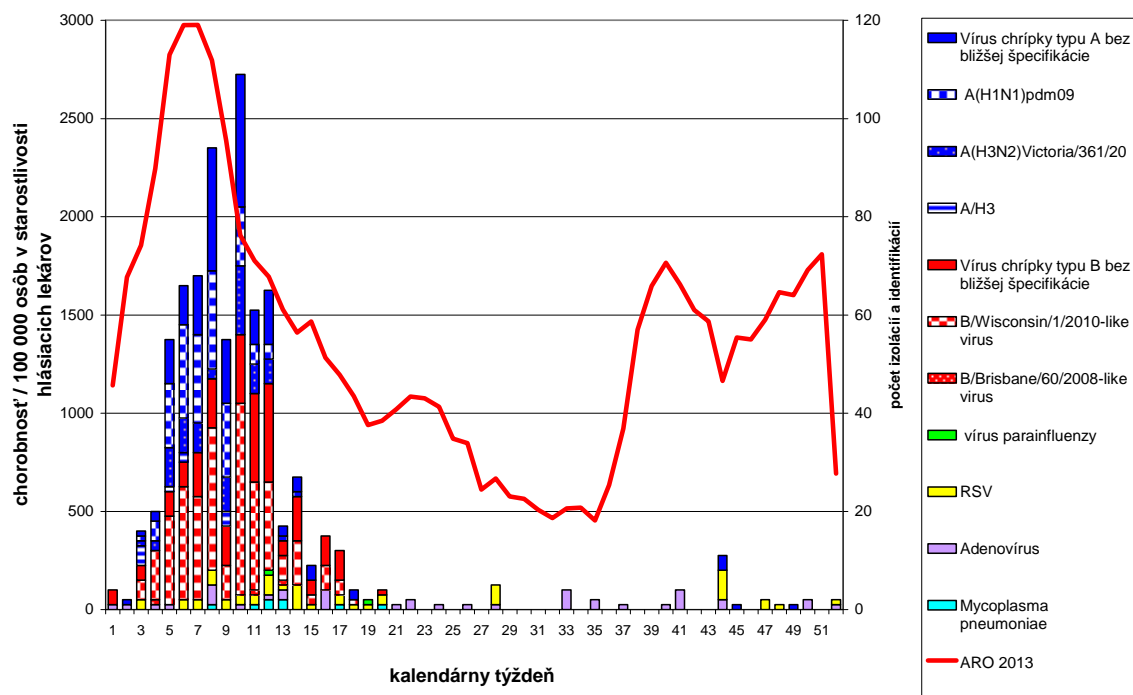
Z 310 vírusov chrípky typu A bolo bližšie identifikovaných 179 (57,7 %). Išlo o nasledovné subtypy:

- 111 x A(H1N1)pdm09
- 58 x A(H3N2)Victoria/361/20,
- 10 x A/H3.

Z 342 vírusov chrípky typu B bolo bližšie identifikovaných 219 (64 %). Potvrdili sa nasledujúce subtypy:

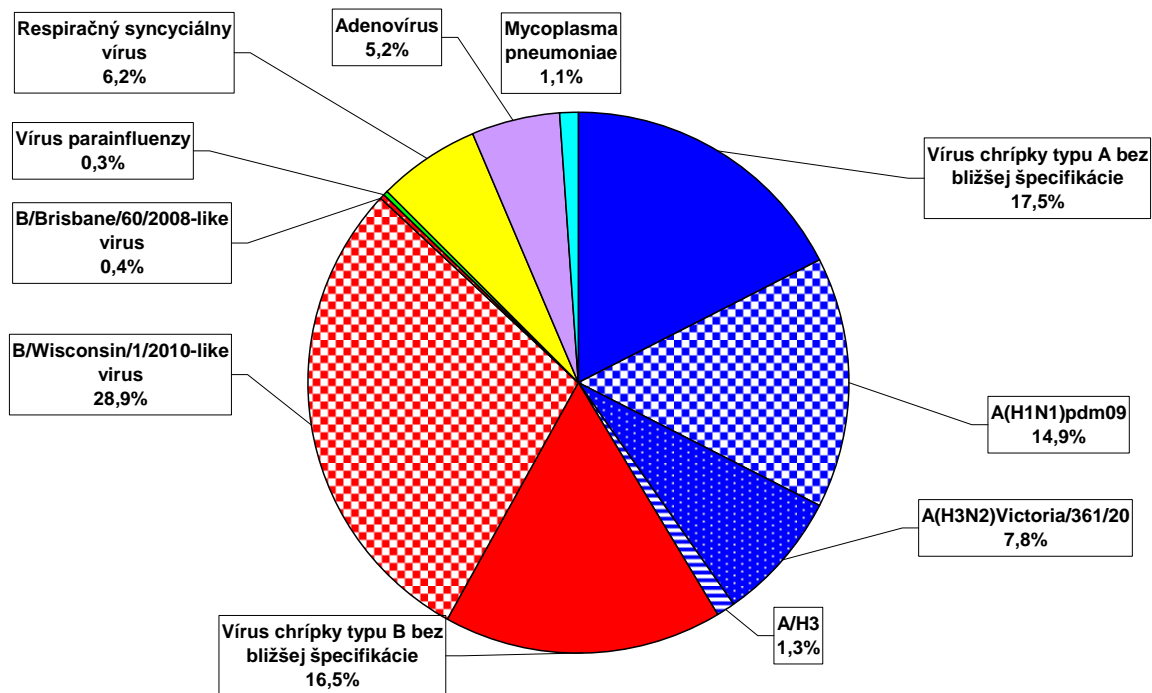
- 216 x B/Wisconsin/1/2010-like virus,
- 3 x B/Brisbane/60/2008-like virus, (**Graf 7, Graf 8**).

Graf 7: CHOROBNOSŤ NA ARO A ETIOLOGICKÉ AGENSY IDENTIFIKOVANÉ PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, 2013

Zdroj: EPIS, NRC pre chrípku

Graf 8: ROZDELENIE LABORATÓRNE POTVRDENÝCH PRÍPADOV ARO A CHPO PODĽA ETIOLOGICKÝCH AGENSOV, SR, 2013, N=747

Zdroj: NRC pre chrípku

9. 1. 2. 2 Vyhodnotenie chrípkovej sezóny 2012/2013 v Slovenskej republike

Aktivitu chrípky v chrípkovej sezóne 2012/2013 možno charakterizovať ako vyššiu v porovnaní s predchádzajúcou sezónou. V etiológii chrípkových ochorení sa takmer rovnakou mierou uplatnili vírusy chrípky typu B (53 %) a vírusy chrípky typu A (47 %).

V Slovenskej republike bolo spolu hlásených 1 698 326 akútnych respiračných ochorení (ARO), čo predstavuje chorobnosť 54 631,2 na 100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov (**Tab. 9**). V porovnaní s chrípkovou sezónou 2011/2012 počet hlásených ARO vzrástol o 252 957 t. j. o 17,5 %.

Tabuľka 9: ARO PODĽA VEKOVÝCH SKUPÍN A KRAJOV, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Územná jednotka	Počet ochorení vo vekovej skupine					Spolu	Chorobnosť na 100 000
	0 - 5 r.	6 - 14 r.	15 - 19 r.	20 - 59 r.	60+ r.		
Bratislavský kraj	22 909	23 095	13 282	63 524	9 236	132 046	56 593,3
Trnavský kraj	35 236	40 221	26 803	78 592	17 649	198 501	52 067,9
Trenčiansky kraj	36 235	48 213	33 346	72 777	16 923	207 494	54 815,1
Nitriansky kraj	54 282	67 445	41 552	113 102	23 153	299 534	62 003,2
Žilinský kraj	49 399	55 815	37 942	72 095	20 235	235 486	53 502,1
Banskobystrický kraj	34 313	44 329	28 556	59 259	19 524	185 981	54 199,6
Prešovský kraj	42 298	54 273	34 594	83 732	22 242	237 139	50 734,1
Košický kraj	36 350	44 808	27 157	77 100	16 730	202 145	50 265,9
SR	311 022	378 199	243 232	620 181	145 692	1 698 326	54 631,2
Vekovo-špecifická chorobnosť	144 014,5	123 029,7	116 582,3	35 004,4	26 164,1	54 631,2	

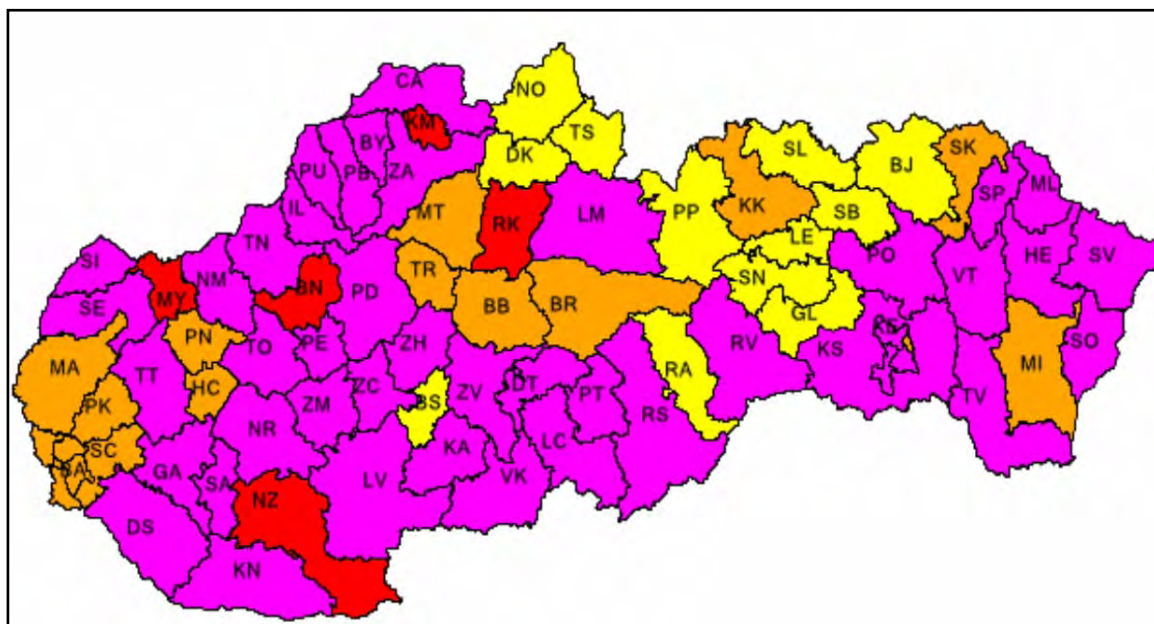
Zdroj: EPIS

Priebeh sezóny:

Krivka chorobnosti na akútne respiračné ochorenia bola od začiatku sezóny až do obdobia vianočných sviatkov približne na rovnakej úrovni. V 42. kalendárnom týždni bol laboratórne potvrdený prvý vírus chrípky typu A, ktorý bol bližšie identifikovaný ako A(H1N1)pdm09. Do konca roka 2012 boli z nazofaryngeálnych výterov potvrdené adenovírusy, respiračno-syncytiálne vírusy a *Mycoplasma pneumoniae*.

Po obvyklom poklese chorobnosti počas vianočných sviatkov prišlo začiatkom roka 2013 k postupnému vzostupu chorobnosti, ktorý vrcholil v 7. kalendárnom týždni chorobnosťou 2 977,1/100 000 (**Mapa 1**). V tomto období boli zaznamenané početné lokálne epidémie a niekoľko okresných epidémií. Z dôvodu vysokej absencie detí predškolského veku, žiakov a študentov bola prerušená prevádzka v mnohých materských školách, základných školách a stredných školách.

Mapa 1: AKTIVITA CHRÍPKY V OKRESOCH V 7. KALENDÁRNOM TÝŽDNI 2013, SR

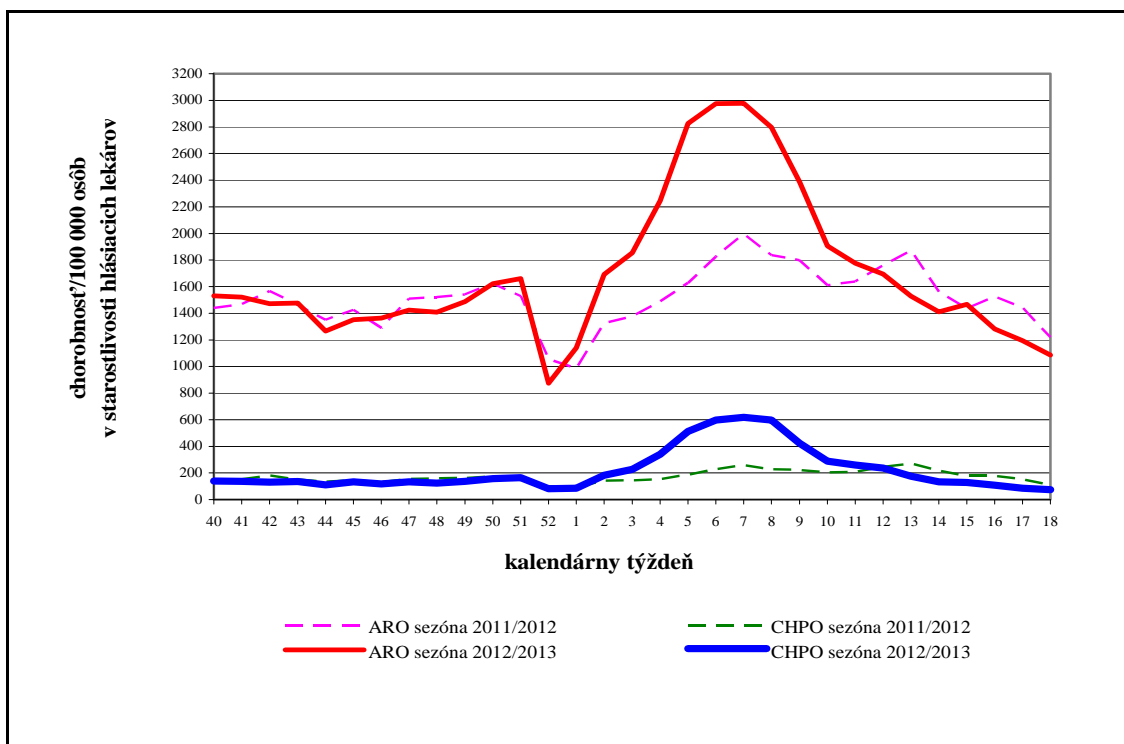
Zdroj: EPIS

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou bola chorobnosť na výrazne vyššej úrovni, a to od 2. do 10. kalendárneho týždňa 2013 (**Graf 9**). Od začiatku roka 2013 sa začal v etiológii chrípkových ochorení uplatňovať vírus chrípkový typu B bližšie netypizovaný, vírus chrípkový typu A bližšie netypizovaný, v treťom kalendárnom týždni sa izoloval vírus chrípkový typu B/Wisconsin/1/2010, vírus chrípkový typu A/H3, vírus chrípkový typu A/H3N2 Victoria /361/20 a opäť aj pandemický vírus chrípkový typu A (H1N1)pdm09.

Na krajskej úrovni bola najvyššia chorobnosť na ARO zaznamenaná v Nitrianskom kraji (62 003,2/100 000) osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov, Bratislavskom kraji (56 593,3/100 000) a v Trenčianskom kraji (54 815,1/100 000), čo bolo nad úrovňou celoslovenskej chorobnosti. Najnižšia chorobnosť bola evidovaná v Košickom kraji (50 265,9/100 000) a v Prešovskom kraji (50 734,1/100 000) (**Tab. 9**).

Graf 9: VÝSKYT ARO A CHPO PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, CHRÍPKOVÉ SEZÓNY 2012/2013 A 2011/2012

Zdroj: EPIS

Počet hlásených prípadov CHPO v chrípkovej sezóne 2012/2013 bol 226 126, čo predstavuje chorobnosť 7 274,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov (**Tab. 10**). CHPO tvorili 13,3 % z počtu všetkých hlásených ARO. V porovnaní s predchádzajúcou sezónou počet hlásených prípadov CHPO vzrástol o 60 340, t. j. o 36,4 %.

Tabuľka 10: CHPO PODĽA VEKOVÝCH SKUPÍN A KRAJOV, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

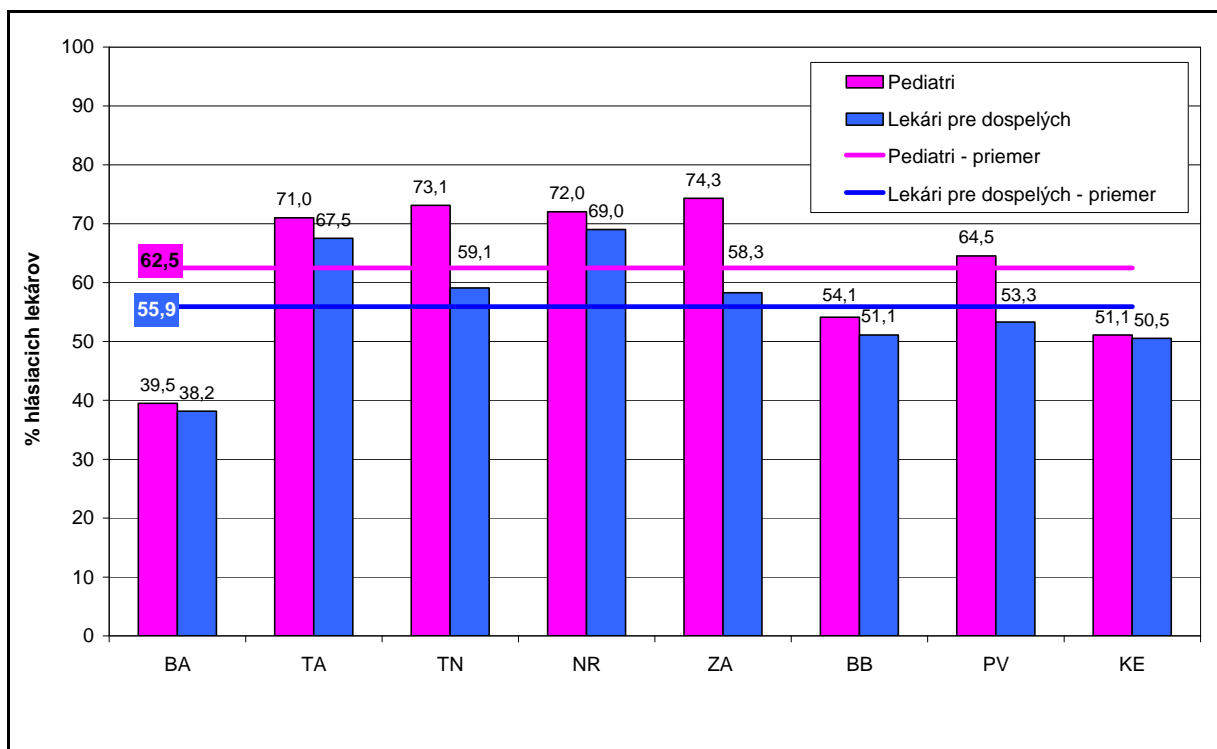
Územná jednotka	Počet ochorení vo vekovej skupine					Spolu	Chorobnosť na 100 000
	0 - 5 r.	6 - 14 r.	15 - 19 r.	20 - 59 r.	60+ r.		
Bratislavský kraj	2 377	3 394	1 656	6 540	604	14 571	6 245,0
Trnavský kraj	6 320	8 278	5 262	10 792	1 342	31 994	8 392,2
Trenčiansky kraj	5 020	9 460	5 947	7 852	1 361	29 640	7 830,2
Nitriansky kraj	9 504	14 548	9 067	17 067	2 701	52 887	10 947,6
Žilinský kraj	6 224	9 196	6 815	7 679	2 132	32 046	7 280,8
Banskobystrický kraj	4 319	5 626	3 808	7 124	2 203	23 080	6 726,1
Prešovský kraj	5 424	8 084	4 683	7 218	1 533	26 942	5 764,0
Košický kraj	2 218	4 388	2 813	4 691	856	14 966	3 721,5
SR	41 406	62 974	40 051	68 963	12 732	226 126	7 274,0
Vekovo-špecifická chorobnosť	19 172,5	20 485,7	19 196,6	3 892,4	2 286,5	7 274,0	

Zdroj: EPIS

Proporcia lekárov hlásiacich ARO a CHPO:

Priemerná proporcia lekárov hlásiacich ARO a CHPO v chrípkovej sezóne 2012/2013 bola 59,2 % (62,5 % pediaterov a 55,9 % lekárov pre dospelých). Vo všetkých kalendárnych týždňoch aj vo všetkých krajoch bola hlásna disciplína pediaterov lepšia ako lekárov pre dospelých. Najvyššia proporcja hlásiacich pediaterov bola zaznamenaná v Žilinskom kraji (74,3 %), najvyššia proporcja hlásiacich lekárov pre dospelých bola zaznamenaná v Nitrianskom kraji (69,0 %). V oboch skupinách lekárov bola, podobne ako v minuloročnej sezóne, najnižšia proporcja v Bratislavskom kraji (**Graf 10**).

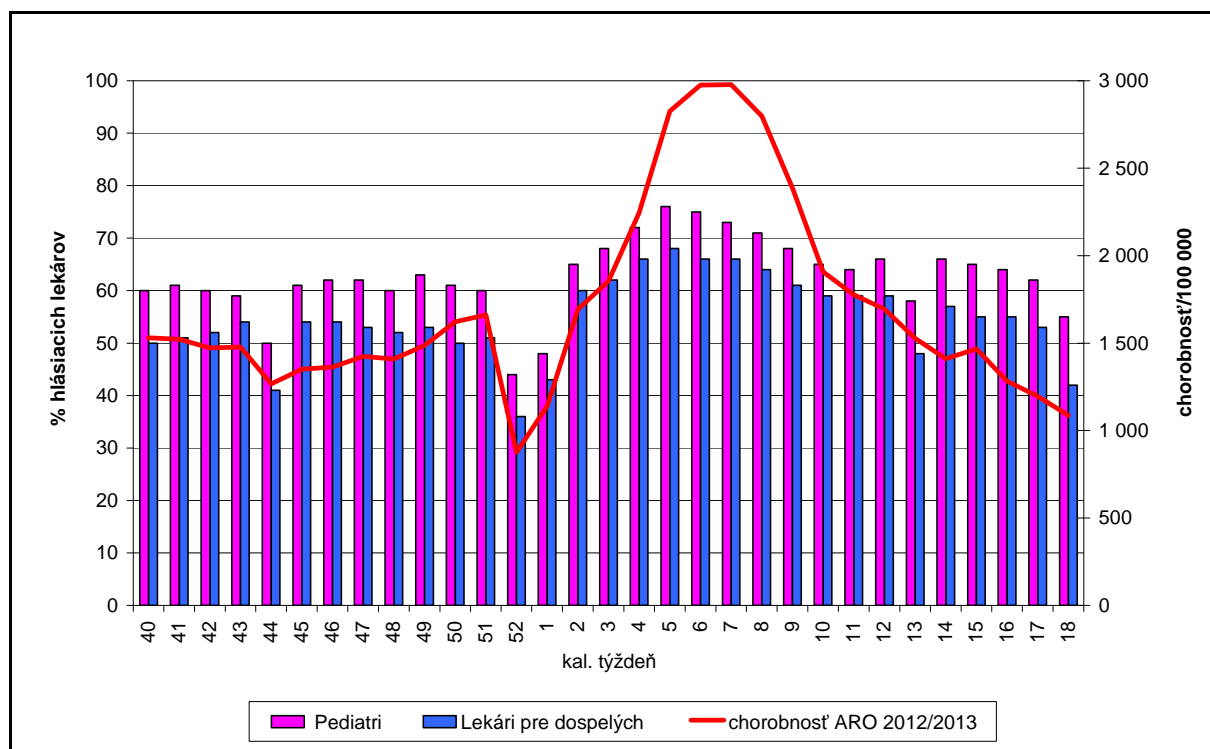
Graf 10: PROPORCIA PEDIATROV A LEKÁROV PRE DOSPELÝCH HLÁSIACICH ARO A CHPO PODĽA KRAJOV, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Zdroj: EPIS

V porovnaní s chrípkovou sezónou 2011/2012 proporcja hlásiacich pediaterov vzrástla o 0,5 % a proporcja hlásiacich lekárov pre dospelých vzrástla o 2,1 %. Najvyššia proporcja hlásiacich lekárov v chrípkovej sezóne 2012/2013 bola zaznamenaná od tretieho do deviateho kalendárneho týždňa 2013, kedy prekračovala hodnotu 60 % aj u pediaterov aj u lekárov pre dospelých. Najnižšia proporcja bola zaznamenaná od 52. kalendárneho týždňa 2012 do 1. kalendárneho týždňa 2013 (**Graf 11**).

Graf 11: PROPORCIA PEDIATROV A LEKÁROV PRE DOSPELÝCH HLÁSIACICH ARO A CHPO PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

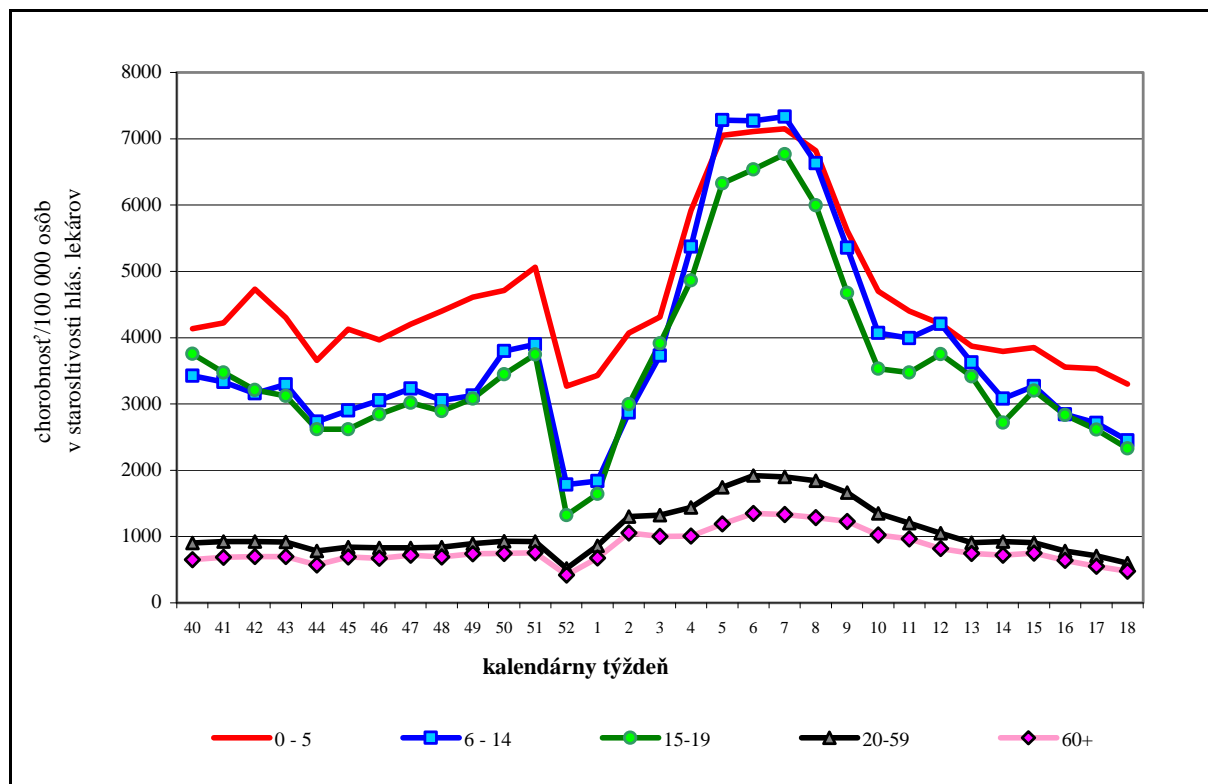
Zdroj: EPIS

Vekovo- špecifická chorobnosť:

Najvyššia chorobnosť na ARO 144 014,5/100 000 bola v priebehu chrípkovej sezóny zaznamenaná vo vekovej skupine 0 – 5 ročných detí, v ktorej ochorelo 311 022 detí.

Vo vekovej skupine 6 – 14 ročných bolo hlásených spolu 378 199 ochorení s chorobnosťou 123 029,7/100 000. Vo vekovej skupine 15 – 19 ročných bolo zaznamenaných 243 232 ochorení s chorobnosťou 116 582,3/100 000. Najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť bola podobne ako po minulé roky zaznamenaná vo vekovej skupine 60 ročných a starších. V tejto skupine bolo hlásených 145 692 ochorení, čo predstavuje chorobnosť 26 164,1/100 000 (Tab. 9, Graf 12).

Graf 12: ARO, VEKOVŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

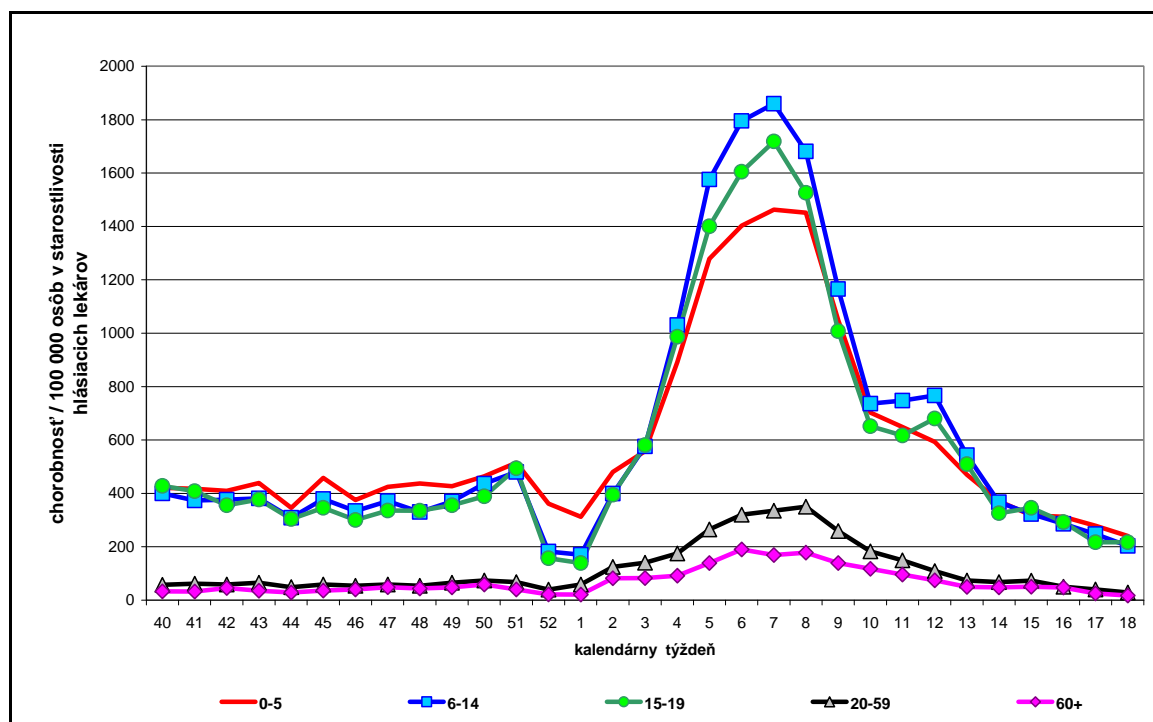
Zdroj: EPIS

Najvyššia chorobnosť na CHPO 20 485,7/100 000 bola v priebehu chrípkovej sezóny zaznamenaná vo vekovej skupine detí vo veku 6 – 14 rokov, v ktorej ochorelo 62 974 detí.

Vo vekovej skupine 15 - 19 ročných bola zistená chorobnosťou 19 196,6/100 000, pričom ochorelo 40 051 detí. Chorobnosť vo vekovej skupine 0 – 5 ročných detí bola treťou najvyššou chorobnosťou s hodnotou 19 172,5/100 000 a s počtom ochorení 41 406. Od začiatku sezóny až do 2. kalendárneho týždňa 2013 bola najvyššia chorobnosť u 0 – 5 ročných detí, od 3. do 13. kalendárneho týždňa 2013 ju prevýšila chorobnosť u 6 – 14 ročných detí. Najnižšia chorobnosť na CHPO 2 286,5/100 000 bola zaznamenaná vo vekovej skupine 60 ročných a starších, v ktorej bolo hlásených 12 732 prípadov (Tab. 10, Graf 13).

Graf 13: CHPO, VEKOVU-ŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Zdroj: EPIS

Komplikácie:

Komplikovaný priebeh ochorenia bol hlásený u 37 755 chorých na ARO, čo predstavuje 2,2 % z celkového počtu ARO (Tab. 11). Najčastejšie išlo o sínusitídy, ktoré z celkového počtu komplikácií tvorili 53,4 %.

Tabuľka 11: KOMPLIKÁCIE ARO PODĽA DRUHU KOMPLIKÁCIÍ, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Druh komplikácie	Počet komplikácií		
	abs.	% z počtu komplikácií	% z počtu ochorení
bronchopneumónia a pneumónia	9 785	25,9	0,6
otitída	7 816	20,7	0,5
sínusitída	20 154	53,4	1,2
SR	37 755	100,0	2,2
Celkový počet ochorení na ARO	1 698 326		

Zdroj: EPIS

Najvyššia proporcia v celkového počtu komplikácií bola vo vekovej skupine 20 – 59 ročných osôb (35,5 %).

Bronchopneumónia a pneumónia najčastejšie komplikovala priebeh ochorenia vo vekovej skupine 20 - 59 ročných a starších. V tejto vekovej skupine sa vyskytlo 42,1 % z celkového počtu bronchopneumónií a pneumónií.

Na otitídu ochoreli najčastejšie 0 – 5 ročné deti, pričom sa v tejto vekovej skupine zaznamenalo 40,4 % z celkového počtu otitíd.

Sinuitídy boli najčastejšou komplikáciou u 20 - 59 ročných osôb, v tejto vekovej skupine bolo zaznamenaných 38,9 % z celkového počtu sinuitíd. Komplikácie ARO podľa druhu a vekových skupín sú uvedené v **Tabuľke 12**.

Tabuľka 12: KOMPLIKÁCIE ARO PODĽA VEKOVÝCH SKUPÍN, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Druh komplikácie	Veková skupina										SPOLU	
	0 - 5 r.		6 - 14 r.		15 - 19 r.		20 - 59 r.		60+ r.		abs.	%
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%		
bronchopneumónie a pneumónie	2 012	20,6	1 602	16,4	652	6,7	4 121	42,1	1 398	14,3	9 785	25,9
otitídy	3 159	40,4	2 119	27,1	649	8,3	1 433	18,3	456	5,8	7 816	20,7
sinuitídy	2 686	13,3	5 038	25,0	3 170	15,7	7 837	38,9	1 423	7,1	20 154	53,4
Spolu	7 857	100	8 759	100	4 471	100	13 391	100	3 277	100	37 755	100,0
Proporcía z celkového počtu komplikácií	20,8		23,2		11,8		35,5		8,7			

Zdroj: EPIS

Laboratórna diagnostika

Od začiatku chrípkovej sezóny 2012/2013 bolo vo virologických laboratóriách úradov verejného zdravotníctva celkovo vyšetrených 3 317 vzoriek biologického materiálu (2 346 nazofaryngeálnych výterov a 971 dvojíc sér), z toho bolo 713 pozitívnych (21,5 %). Izolovalo sa 647 vírusov chrípky, čo predstavuje 90,7 % všetkých pozitívnych vzoriek. Iné nechčípkové etiologické agensy sa potvrdili v 66 prípadoch (9,3 %).

V etiológii chrípkových ochorení sa uplatnili vírusy chrípky typu A (47 %), a vírusy chrípky typu B (53 %).

Z 306 prípadov chrípky typu A išlo o nasledovné subtypy:

- 126 x vírus chrípky typu A bez bližšej špecifikácie,
- 112 x vírus chrípky typu A(H1N1)pdm09,
- 58 x vírus chrípky typu A/Victoria/361/2011 (H3N2)-like a
- 10 x vírus chrípky typu A(H3).

Z 341 prípadov chrípky typu B sa potvrdili tieto subtypy:

- 122 x vírus chrípky typu B bez bližšej špecifikácie,
- 216 x vírus chrípky typu B/Wisconsin/1/2010 a
- trikrát vírus chrípky typu B/Brisbane/60/2008-like.

Nechčípková etiológia bola dokázaná v 66 prípadoch. Potvrdil sa:

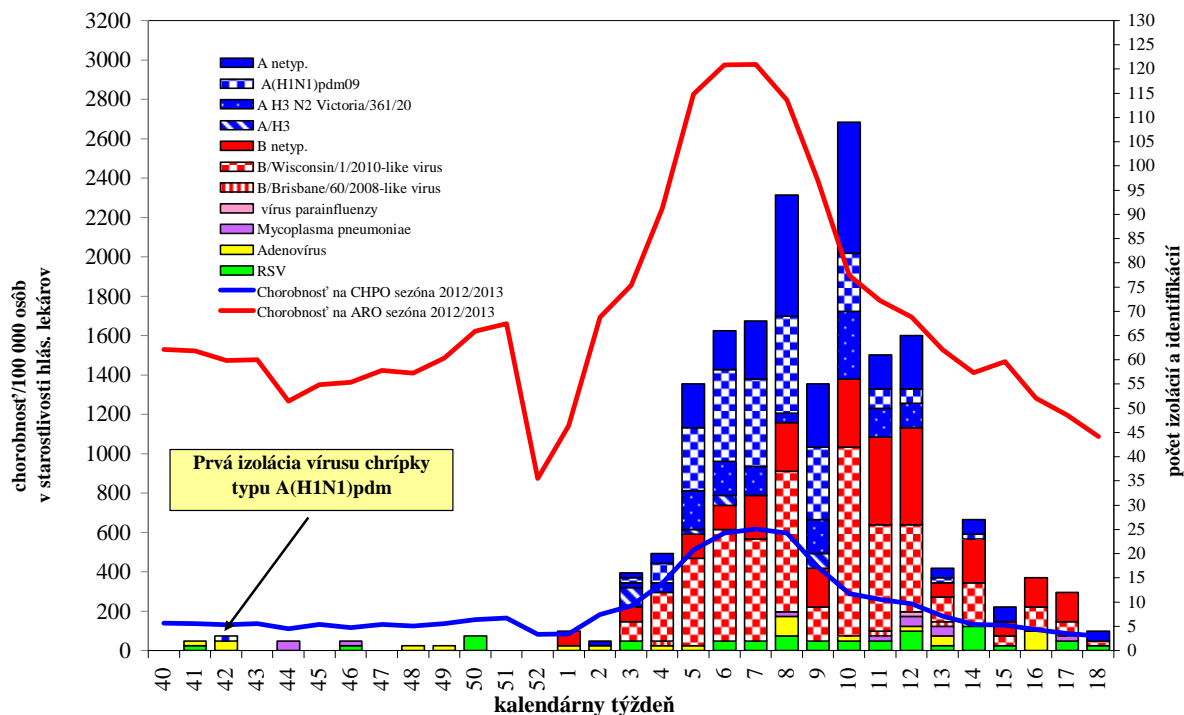
- 34 x respiračný syncytiálny vírus (RSV),
- 21 x adenovírus,
- 10 x *Mycoplasma pneumoniae* a
- jedenkrát vírus parainfluenzy.

Z celkového počtu pozitívnych vzoriek bola v jednom prípade zaznamenaná koinfekcia vírusu chrípky typu A bez bližšej špecifikácie s vírusom chrípky typu B a v troch prípadoch koinfekcia vírusu chrípky typu A(H1N1)pdm09 s vírusom chrípky typu B.

Izolované a identifikované vírusy chrípky typu A(H1N1)pdm09, A/Victoria/361/2011 (H3N2)-like a chrípky typu B/Wisconsin/1/2010 boli antigénne zhodné s vakcinálnymi kmeňmi vírusov chrípky, ktoré boli obsiahnuté v očkovacích látkach určených pre chrípkovú sezónu 2012/2013 na severnej pologuli. Chorobnosť na ARO, CHPO a identifikované

etiologické agensy v Slovenskej republike v chrípkovej sezóne 2012/2013 sú uvedené v Grafe 14.

Graf 14: CHOROBNOSŤ NA ARO, CHPO A ETIOLOGICKÉ AGENSY IDENTIFIKOVANÉ PODĽA Kladných týždňov, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Zdroj: EPIS, NRC pre chrípku

V 42. kalendárnom týždni 2012 bol laboratórne potvrdený prvý vírus chrípkového typu A(H1N1)pdm09. Následne až do 1. kalendárneho týždňa 2013 sa sporadicky izolovali nechrípkové etiologické agensy, predovšetkým RS vírusy a adenovírusy. Najviac pozitívnych dôkazov vírusu chrípkového bolo zaznamenaných v 10. kalendárnom týždni napriek tomu, že krivka chorobnosti ARO aj CHPO vykazovala pokles.

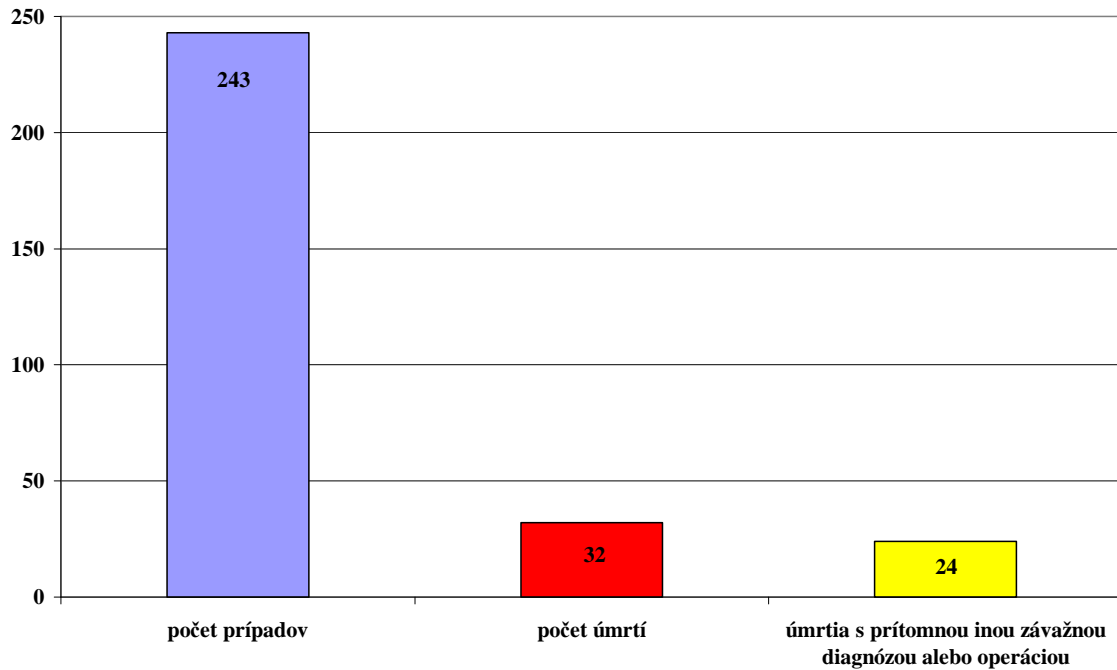
Epidemiologická surveillance prípadov SARI

V chrípkovej sezóne 2012/2013 pokračoval monitoring ochorení a úmrtí na SARI (Severe Acute Respiratory Infection). U každého prípadu SARI sa vykonalo epidemiologické vyšetrenie v ohnisku nákazy (zistenie prameňa nákazy, prítomnosť rizikových faktorov, prítomnosť chronických ochorení, očkovačia anamnéza). U hlásených prípadov sa vykonávalo virologické vyšetrenie a hlásenie do Epidemiologického Informačného Systému (EPIS). V porovnaní s predchádzajúcou chrípkovou sezónou bol zaznamenaný výrazný nárast ochorení aj úmrtí na SARI. Z toho dôvodu sa od 9. kalendárneho týždňa 2013 vykonávala posilnená surveillance prípadov SARI, úmrtí na SARI a úmrtí na SARI s potvrdeným pandemickým vírusom chrípkového typu A (H1N1)pdm09.

Od začiatku chrípkovej sezóny 2012/2013 bolo hlásených 243 prípadov SARI (127 mužov - 52 % a u 116 žien - 48 %), čo je o 202 prípadov viac ako v minulej chrípkovej sezóne, ide o takmer o šesťnásobný nárast. Z uvedených 243 prípadov zomrelo 32 pacientov (13,2 %), čo je o 24 úmrtí viac, než v sezóne 2011/2012 a ide o štvornásobný nárast počtu

úmrtí. Z celkového počtu zomrelých malo 24 pacientov (75 %) rizikový faktor, a to buď inú závažnú diagnózu alebo operáciu (**Graf 15**).

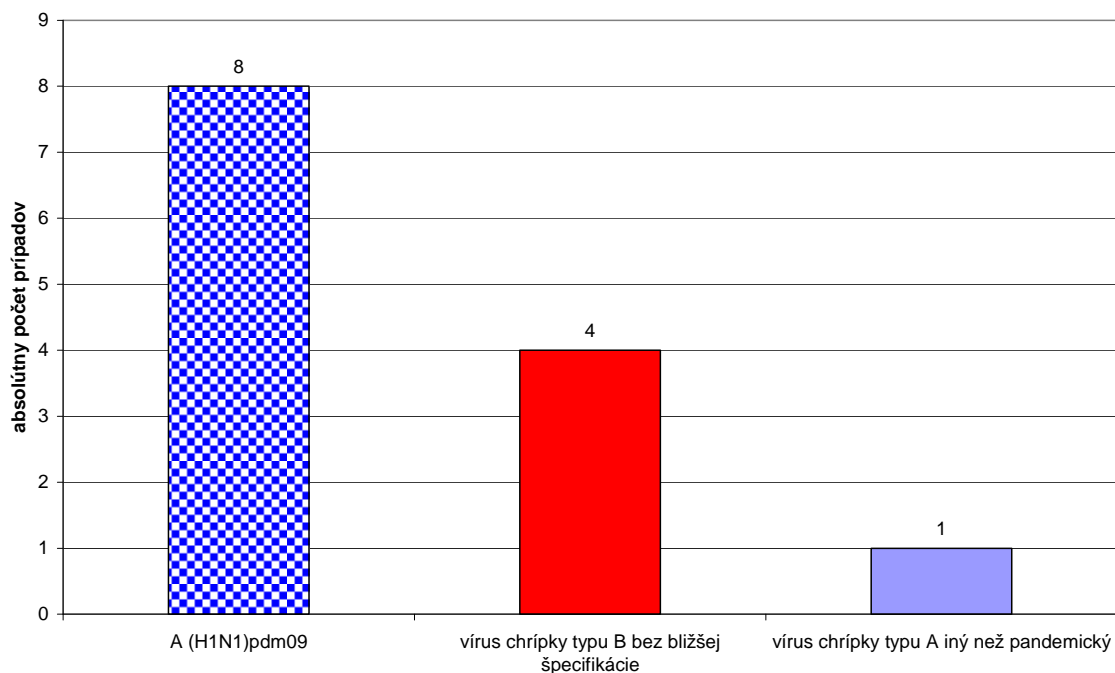
Graf 15: SARI, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013

Zdroj: EPIS

V 20 prípadoch išlo o úmrtia na infekčnú príčinu a v 12 prípadoch malo úmrtie inú príčinu. Z celkového počtu úmrtí bol v ôsmich prípadoch potvrdený vírus chrípky typu A (H1N1)pdm09, v štyroch prípadoch vírus chrípky typu B bez bližšej špecifikácie a v jednom prípade vírus chrípky typu A iný než pandemický. Ani jeden chorý, ktorý zomrel, nebol očkovaný proti chrípke (**Graf 16**).

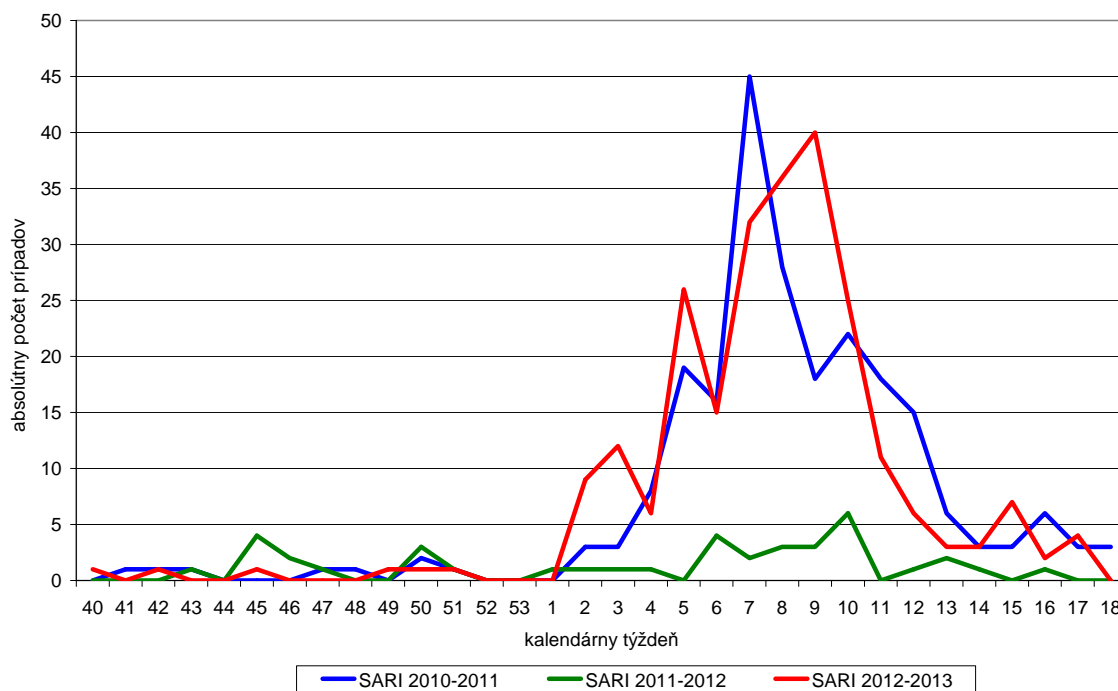
Graf 16: SARI, SR, CHRÍPKOVÁ SEZÓNA 2012/2013, ŠPECIFIKÁCIA VÍRUSOV CHRÍPKY U OSÔB, KTORÉ ZOMRELI NA SARI

Zdroj: EPIS

Najvyšší výskyt prípadov SARI podľa kalendárnych týždňov v chrípkovej sezóne 2012/2013 bol zaznamenaný v 9. kalendárnom týždni 2013 (40 prípadov, t. j. 16,5 % z 243 hlásených prípadov SARI v tejto chrípkovej sezóne), v sezóne 2011/2012 bol zaznamenaný najvyšší výskyt v 10. kalendárnom týždni 2012 (6 prípadov, t. j. 14,6 % z celkového počtu 39 hlásených prípadov SARI) a v sezóne 2010/2011 bol najvyšší výskyt prípadov SARI zaznamenaný v 7. kalendárnom týždni 2011 (45 prípadov, t. j. 19,8 % z celkového počtu 227 hlásených prípadov SARI). Prehľad výskytu prípadov SARI v chrípkovej sezóne 2012/2013, 2011/2012 a 2010/2011 podľa jednotlivých kalendárnych týždňov je uvedený v **Grafe 17**.

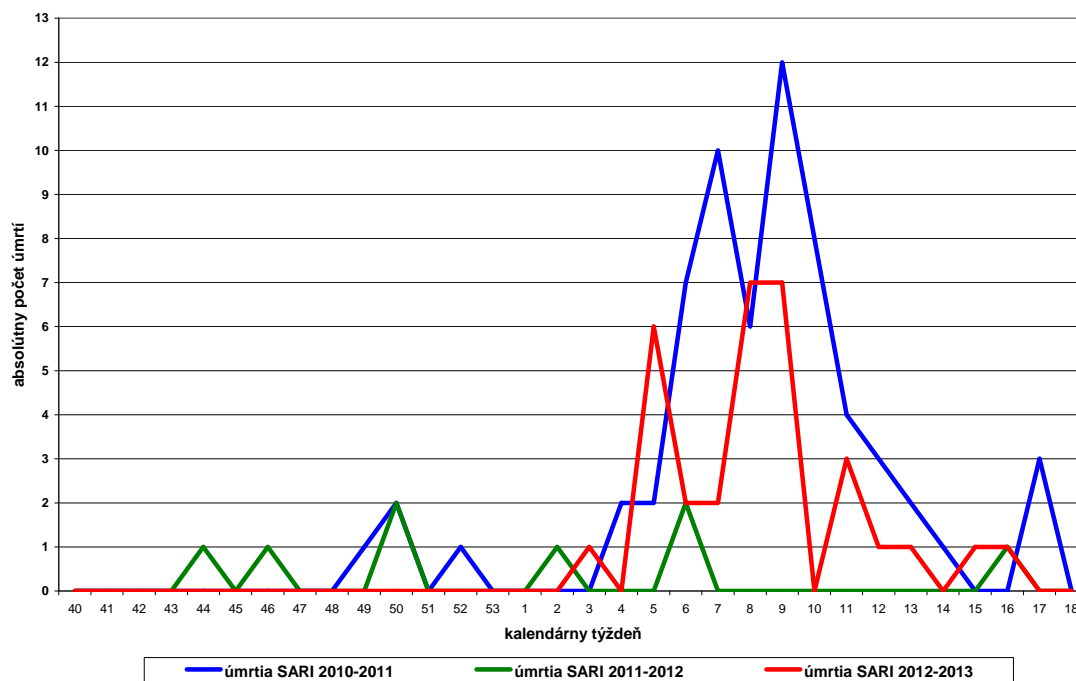
Graf 17: VÝSKYT SARI PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, CHRÍPKOVÉ SEZÓNY 2010/2011, 2011/2012 2012/2013

Zdroj: EPIS

Najvyšší výskyt úmrtí na SARI v chrípkovej sezóne 2012/2013 bol zaznamenaný v 8. a v 9. kalendárnom týždni 2013 (po 7 prípadoch, t. j. po 21,9 % z celkového počtu hlásených úmrtí na SARI v tejto chrípkovej sezóne), v chrípkovej sezóne 2011/2012 bol najvyšší výskyt zaznamenaný v 50. kalendárnom týždni 2011 a v 6. kalendárnom týždni 2012 (po 2 prípady, t. j. 25 % z celkového počtu hlásených úmrtí na SARI) a v chrípkovej sezóne 2010/2011 bol najvyšší výskyt úmrtí na SARI zaznamenaný v 9. kalendárnom týždni 2011 (12 prípadoch, t. j. 18,8 % z celkového počtu 64 úmrtí na SARI). Prehľad výskytu úmrtí na SARI v chrípkovej sezóne 2012/2013, 2011/2012 a 2010/2011 podľa jednotlivých kalendárnych týždňov je uvedený v **Grafe 18**.

Graf 18: ÚMRTIA NA SARI PODĽA KALENDÁRNYCH TÝŽDŇOV, SR, CHRÍPKOVÉ SEZÓNY 2010/2011, 2011/2012 2012/2013

Zdroj: EPIS

Najviac prípadov SARI sa vyskytlo v Prešovskom kraji (63), v Banskobystrickom kraji (37) a v Trenčianskom kraji (35). V Žilinskom kraji bolo zaznamenaných 32 prípadov, v Košickom kraji 25 prípadov, v Trnavskom kraji 24 prípadov, v Nitrianskom kraji 15 prípadov a 12 prípadov bolo hlásených v Bratislavskom kraji.

Klinická forma ochorenia bola v 21 prípadoch febrilná, v 119 prípadoch respiračná a v 103 prípadoch pľúcna.

Záver:

V sezóne 2012 – 2013 bolo hlásených 1 698 326 ARO, z toho 226 126 CHPO. Chorobnosť na ARO dosiahla vrchol v 7. kalendárnom týždni. V porovnaní s predchádzajúcimi sezónami bol tento vrchol najvyšší od chrípkovej sezóny 2006/2007, s chorobnosťou 2 977,1/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. V období 2. až 10. kalendárneho týždňa vznikali lokálne až okresné epidémie najmä v predškolských a školských zariadeniach, z ktorých viaceré boli uzatvorené. V etiológii ochorenia sa uplatnili vírusy chrípkovej typu B spolu s vírusmi chrípkovej typu A. Celoplošné chrípkové prázdniny nebolo potrebné vyhlásiť. Menšie lokálne epidémie boli zaznamenané aj v niekoľkých zariadeniach sociálnej starostlivosti. Komplikácie boli hlásené u 2,2 % chorých. Najčastejšie išlo o zápaly prínosových dutín.

Od začiatku chrípkovej sezóny 2012/2013 bolo zaznamenaných 243 prípadov SARI. Z celkového počtu prípadov SARI zomrelo 32 pacientov (13,2 %), v ôsmich prípadoch úmrtia bol potvrdený pandemický vírus chrípkovej typu A(H1N1)pdm09.

9. 1. 2. 3 Vyhodnotenie zaočkovanosti proti chrípke v chrípkovej sezóne 2012-2013

V chrípkovej sezóne 2012/2013 boli na očkovanie proti chrípke použité nasledovné očkovačie látky: Fluarix (GlaxoSmithKline), Influvac (Abbott Laboratories), Vaxigrip a Vaxigrip Junior (Sanofi Pasteur) a očkovačie látka s intradermálnou aplikáciou ID Flu (Sanofi Pasteur) určená pre vybrané rizikové skupiny populácie.

Očkovačie látky obsahovali podľa odporúčaní SZO kmene vírusu chrípky podobné kmeňom A/California/7/2009 (H1N1), A/Victoria/361/2011 (H3N2), B/Wisconsin/1/2010. Zloženie očkovačích látok aktualizuje Svetová zdravotnícka organizácia pred každou chrípkovou sezónou na základe výsledkov sledovania cirkulácie vírusov chrípky v populácii a analýzy ich antigénnych vlastností v rámci Globálneho programu surveillance chrípky, do ktorého je zapojené aj Slovensko.

Údaje o spotrebe očkovačieho látky proti chrípke na Slovensku vychádzali z údajov o počte dávok očkovačieho látky distribuovaných do lekární a z údajov poskytnutých zdravotnými poisťovňami. V chrípkovej sezóne 2012/2013 bolo na Slovensko dovezených celkovo 262 996 dávok očkovačích látok proti chrípke, z ktorých bolo expedovaných do distribučnej siete 249 684 dávok, čo zároveň predstavuje celkový počet zaočkovaných osôb (**Tab. 13**). Z celkového počtu dovezených dávok nebolo spotrebovaných 13 312 (5,1 %) dávok chrípkových očkovačích látok. Oproti predchádzajúcej chrípkovej sezóne podiel expedovaných očkovačích látok proti chrípke poklesol o 39 %.

Očkovanie proti chrípke bolo plne hrazené zdravotnými poisťovňami Dôvera a UNION. Všeobecná zdravotná poisťovňa hradila očkovanie proti chrípke indikovaným skupinám populácie v súlade s platnou legislatívou.

Tabuľka 13: DRUH A MNOŽSTVO OČKOVACÍCH LÁTOK PROTI CHRÍPKE SPOTREBOVANÝCH V SEZÓNE 2012/2013

Očkovačie látka	Počet spotrebovaných dávok 2012/2013
Fluarix	56 000
Influvac	85 754
Vaxigrip	106 179
Vaxigrip Junior	982
ID Flu	769
Spolu	249 684

Pre deti vo vekovej skupine do 15 rokov bolo spotrebovaných spolu 13 886 dávok očkovačích látok. V skupine 16 – 58 ročných bolo spotrebovaných 46 059 dávok očkovačích látok a pre osoby vo vekovej skupine 59 ročných a starších bolo vydaných 172 275 dávok očkovačích látok proti chrípke. Mimo zdravotného poistenia bolo spotrebovaných 17 464 dávok očkovačích látok proti chrípke (**Tab. 14**).

Tabuľka 14: Spotreba dávok očkovacích látok proti chrípke v SR v chrípkovej sezóne 2012/2013

Veková skupina	Počet spotrebovaných dávok očkovacích látok v chrípkovej sezóne 2012/2013					
	Hlásené zdravotnými poisťovňami		Mimo zdravotného poistenia		Spolu	
	abs.	%*	abs.**	%*	abs.	%*
0 - 15 rokov	13 886	1,6	0	-	13 886	1,6
16 – 58 rokov	46 059	1,4	17 464	0,5	63 523	1,9
59 rokov a viac	172 275	15,4	0	-	172 275	15,4
Spolu	232 220	4,3	17 464	0,5	249 684	4,6

* % z celkového počtu populácie SR k 31. 12. 2012 podľa ŠÚ SR (celková populácia = 5 410 836; do 15 rokov = 889 122; 16 – 58 rokov = 3 399 955; 59 rokov a viac = 1 121 759)

** počet dávok vykázaných mimo zdravotného poistenia

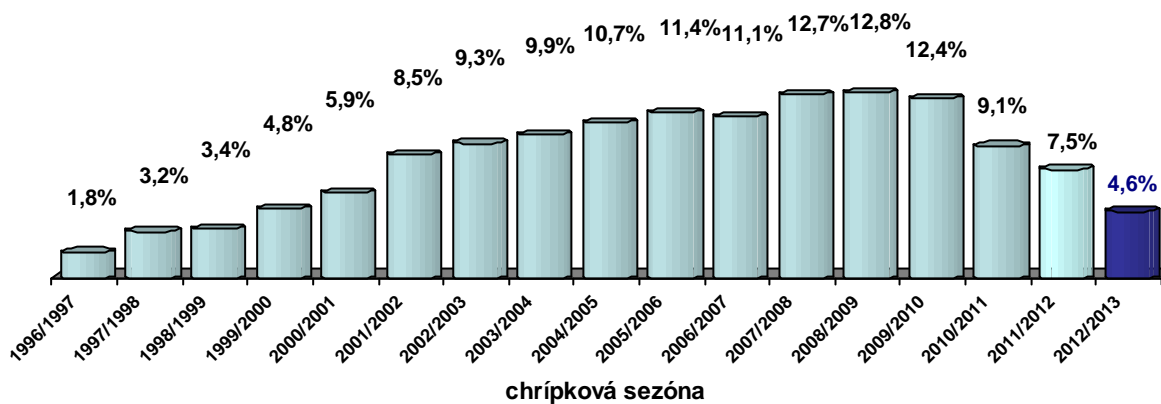
Všeobecná zdravotná poisťovňa uhradila 156 296 dávok očkovacej látky proti chrípke, zdravotná poisťovňa Dôvera 62 749 dávok a poisťovňa UNION uhradila 13 175 dávok (**Tab. 15**). Oproti minuloročnej chrípkovej sezóne 2011-2012 bolo uhradených o 31 % očkovacích látok proti chrípke menej.

Tabuľka 15: POČET UHRADENÝCH DÁVOK OČKOVACÍCH LÁTKOK PROTI CHRÍPKKE V SR V CHRÍPKOVEJ SEZÓNE 2012/2013 PODĽA ZDRAVOTNÝCH POISŤOVNÍ

Veková skupina	VšZP	Dôvera	Union	Spolu
0 - 15 rokov	4 677	6 277	2 932	13 886
16 – 58 rokov	18 533	21 418	6 108	46 059
59 rokov a viac	133 086	35 054	4 135	172 275
Spolu	156 296	62 749	13 175	232 220

Z vyššie uvedených údajov možno usudzovať, že v chrípkovej sezóne 2012/2013 bolo očkovaním proti chrípke zaočkovaných 4,6 % populácie Slovenska (**Tab. 14, Graf 19**), zatiaľ čo v predchádzajúcej sezóne to bolo 7,5 %. V porovnaní s predchádzajúcou chrípkovou sezónou tak prišlo k zníženiu zaočkovanosti populácie proti chrípke o 2,9 % (t. j. 157 733 osôb).

Graf 19: ZAOČKOVANOSŤ CELKOVEJ POPULÁCIE NA SLOVENSKU V CHRÍPKOVEJ SEZÓNE 2012/2013 V POROVNANÍ S PREDCHÁDZAJÚCIMI SEZÓNAMI

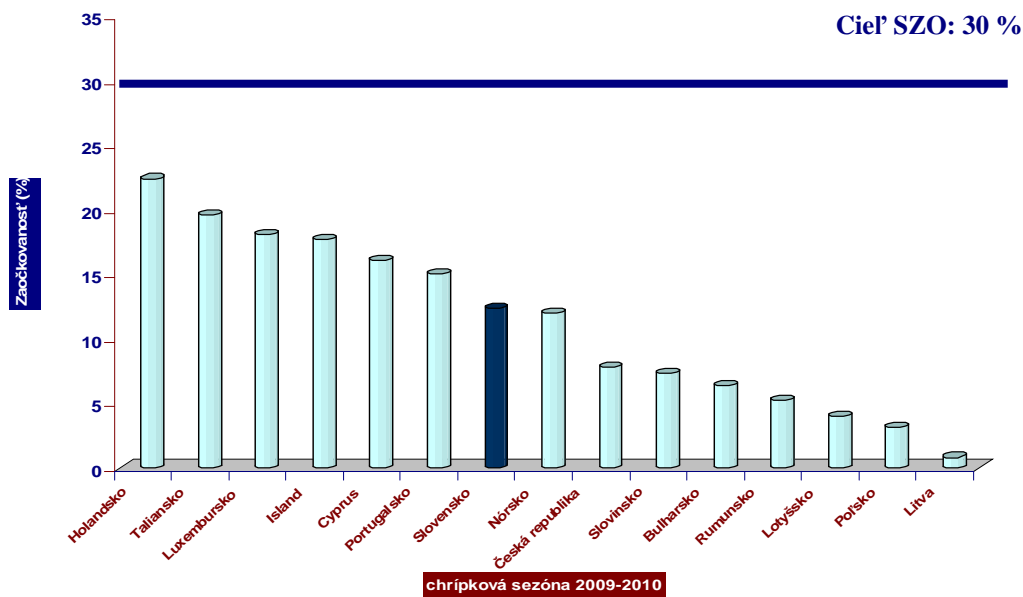

Z vyššie uvedeného grafu vyplýva, že v chrípkovej sezóne 2012/2013 sa podiel zaočkovanej populácie výrazne znížil a zaočkovanosť proti chrípke má od roku 2008 klesajúci trend. Od roku 2002 sme zaznamenávali každoročný nárast zaočkovanosti až na hodnotu 12,8 %. V posledných troch chrípkových sezónach prišlo k výraznému poklesu.

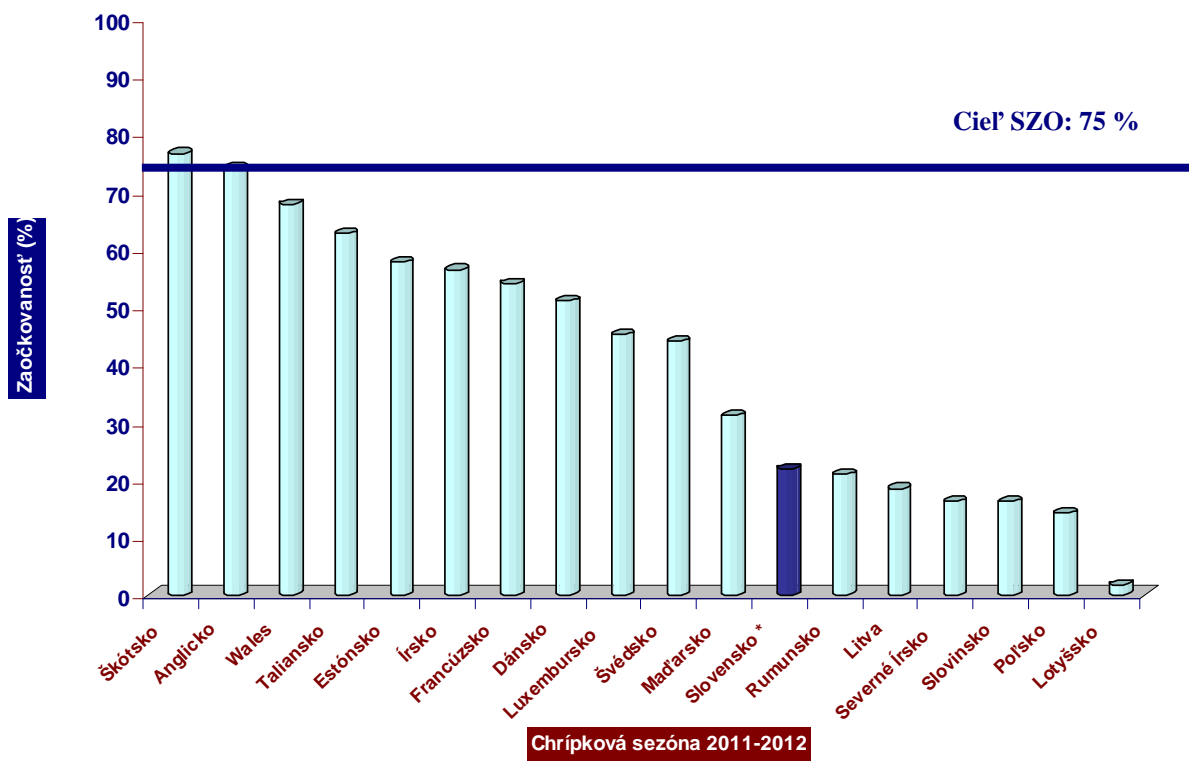
Zaočkovanosť proti chrípke vo vybraných krajinách Európy

Svetová zdravotnícka organizácia odporúča 75 % zaočkovanosť osôb vo veku 65 rokov a starších. Posledné údaje o zaočkovanosti proti chrípke vo vybraných krajinách Európskej únie sú z chrípkovej sezóny 2011/2012. Väčšina európskych krajín sa zamerala na sledovanie zaočkovanosti rizikovej skupiny populácie starších osôb. Zaočkovanosť sa v tejto skupine (65 roční a starší) pohybovala od 76,6 % v Škótsku po 1,7 % v Lotyšsku (**Graf 21**). V niektorých krajinách sledovali zaočkovanosť proti chrípke aj u zdravotníckych pracovníkov (**Graf 22**). Zaočkovanosť celkovej populácie sledovala väčšina krajín posledný krát v chrípkovej sezóne 2009/2010 (**Graf 20**).

Graf 20: ZAOČKOVANOSŤ CELKOVEJ POPULÁCIE PROTI CHRÍPKKE VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH EÚ V CHRÍPKOVEJ SEZÓNE 2009/2010

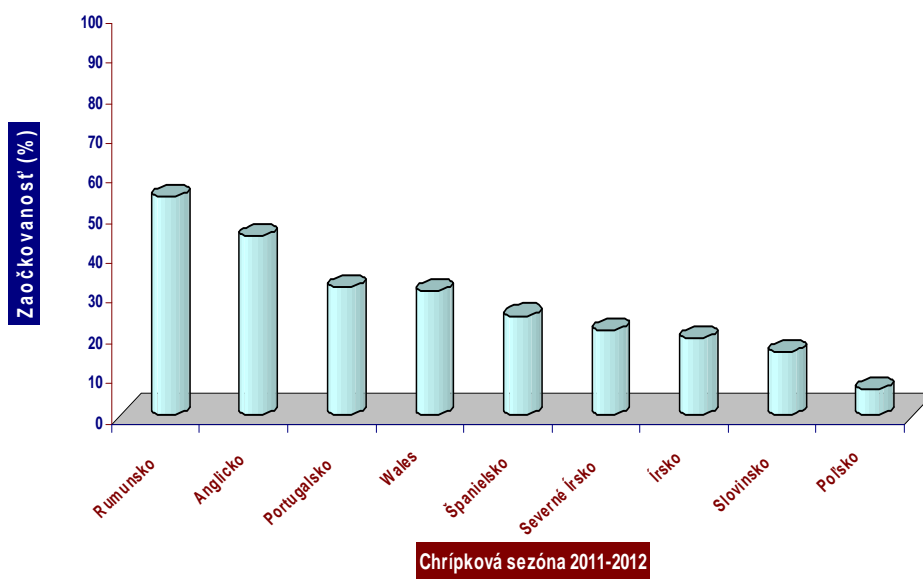

Graf 21: ZAOČKOVANOSŤ PROTI CHRÍPKKE U STARŠÍCH OSÔB (≥ 65 ROKOV) V CHRÍPKOVEJ SEZÓNE 2011/2012 VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH EÚ

* Slovensko – veková skupina ≥ 59 rokov

Graf 22: ZAOČKOVANOSŤ ZDRAVOTNÍCKYCH PRACOVNÍKOV PROTI CHRÍPKKE V CHRÍPKOVEJ SEZÓNE 2011/2012 VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH EÚ

Záver:

V chrípkovej sezóne 2012/2013 bolo v Slovenskej republike distribuovaných 249 684 dávok očkovacích látok proti chrípke. Z tohto množstva uhradili zdravotné poisťovne 232 220 (93 %) dávok očkovacích látok. Zvyšných 17 464 (7 %) dávok bolo uhradených mimo zdravotného poistenia. Zaočkovanosť populácie Slovenskej republiky dosiahla 4,6 %, čo predstavuje pokles o 2,9 % v porovnaní s predchádzajúcou chrípkovou sezónou.

Vo vekovej skupine do 15 rokov bolo očkovaných 13 886 detí (1,6 % z počtu detí tejto vekovej skupiny). Vo vekovej skupine 16 – 58 ročných bolo zaočkovaných spolu 63 523 osôb (1,9 % populácie tejto vekovej skupiny). V skupine 59 ročných a starších bolo zaočkovaných 172 275 osôb (15,4 % populácie tejto vekovej skupiny). Vo všetkých vekových skupinách došlo k zníženiu počtu zaočkovaných osôb.

V chrípkovej sezóne 2012/2013 hradili očkovanie proti chrípke všetkým poistencom ktorí o očkovanie prejavili záujem zdravotné poisťovne Dôvera a UNION. Všeobecná zdravotná poisťovňa hradila očkovanie proti chrípke indikovaným skupinám populácie podľa platnej legislatívy.

9. 1. 2. 4 Sledovanie vírusov chrípky cirkulujúcich v populácii

Sledovanie cirkulácie vírusov chrípky v populácii Slovenskej republiky bolo aj v roku 2013 zabezpečené virologickým vyšetrovaním výterov z nosa a hrdla a vyšetrovaním dvojíc sér od chorých na chrípku. Virologické vyšetrovanie bolo zabezpečené v troch virologických laboratóriách. Identifikácia izolátov sa vykonávala v laboratóriu NRC pre chrípku. Laboratórium NRC pre chrípku diagnostikovalo materiál z regiónu hlavného mesta Bratislavy a zo západoslovenského regiónu a vykonávalo konfirmačné analýzy pre celú Slovensku republiku. Analýza cirkulácie vírusov chrípky v populácii Slovenska v priebehu roka 2013 je podrobne popísaná v kapitole 9.1.2.1. V kapitole 9.1.2.2 je uvedená analýza cirkulácie vírusov chrípky v chrípkovej sezóne 2012 – 2013.

9. 1. 2. 5 Medzinárodná spolupráca pri zabezpečení surveillance chrípky

V rámci medzinárodnej spolupráce odbor epidemiológie ÚVZ SR spolupracoval na úlohách európskej siete Svetovej zdravotníckej organizácie pre surveillance chrípky EuroFlu. Úlohou EuroFlu je zabezpečiť rýchlu výmenu informácií o aktivite chrípky v európskych krajinách, hodnotiť reprezentatívne epidemiologické a virologické údaje získavané v rovnakej populácii, získavať štandardné údaje vysokej kvality a identifikovať vírusy chrípky kolujúce v populácii s cieľom porovnať ich so zložením očkovacej látky.

V priebehu celého roka 2013 pracovníci odboru epidemiológie zabezpečovali týždenné hlásenia všetkých požadovaných celoslovenských údajov do systému TESSy (The European Surveillance System), ktorý zastrešuje Európske centrum pre prevenciu a kontrolu ochorení (ECDC). Informácie o chorobnosti, aktivite chrípky a jej geografickom rozšírení zo všetkých spolupracujúcich krajín sa spracovávali týždenne do bulletinu ECDC, ktorý je k dispozícii na internetovej adrese www.ecdc.europa.eu. Národné referenčné laboratórium pre chrípku aj v roku 2013 úzko spolupracovalo s referenčným laboratóriom Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu v Londýne.

9. 1. 3 SURVEILLANCE MENINGOKOKOVÝCH INVAZÍVNYCH OCHORENÍ

V roku 2013 pracovníci odboru epidemiológie pokračovali v koordinovaní celoslovenskej surveillance invazívnych meningokokových ochorení. Zabezpečoval sa týždenný zber a vyhodnocovanie údajov o týchto ochoreniach zo všetkých okresov Slovenskej republiky.

9. 1. 3. 1 Analýza výskytu meningokokových invazívnych ochorení A 39

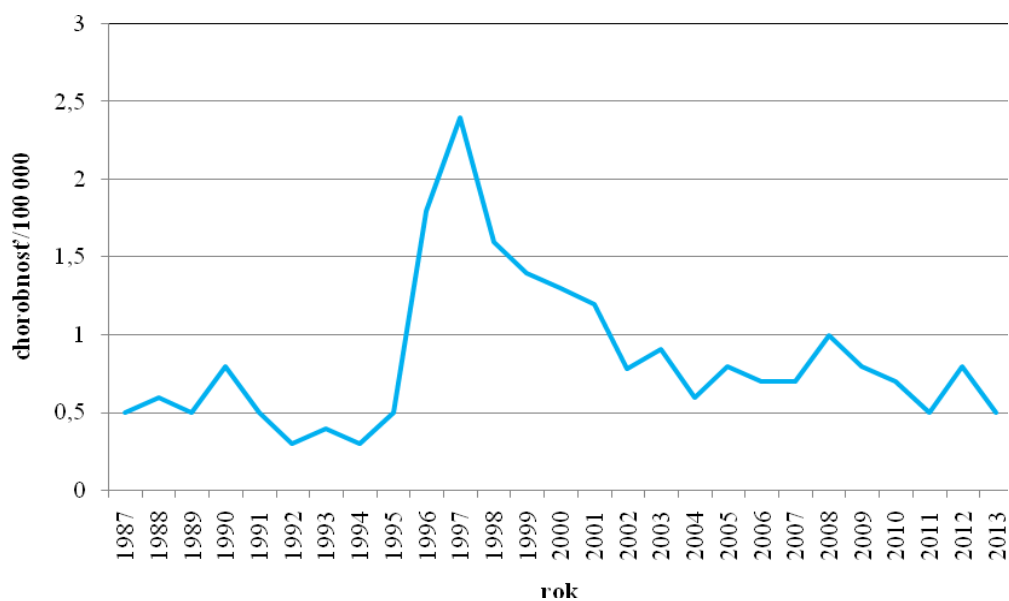
V roku 2013 bolo v Slovenskej republike hlásených 25 invazívnych meningokokových ochorení čo je chorobnosť 0,5/100 000 obyvateľov. Oproti roku 2012 je to pokles o 39 %. Z počtu hlásených ochorení bolo 18 laboratórne potvrdených. Klinicky išlo 11x o meningitídu, v ostatných prípadoch išlo o sepsu alebo o meningitídu so sepsou. Výskyt ochorení bol sporadický a rodinný. Tri ochorenia sa vyskytli v okrese Rožňava v obci Kobeliarovo. Dve z nich sa vyskytli súčasne u súrodencov. Vývoj chorobnosti na meningokokové invazívne ochorenia od roku 1987 je zobrazený v **Grafe 23**. Ochorenia boli hlásené zo všetkých krajov Slovenska okrem Bratislavského kraja. Najvyššia chorobnosť bola v Žilinskom kraji (1,0/100 000). Ochorenia sa vyskytli v 17 (21,5 %) zo 79 okresov Slovenska. Najvyššia chorobnosť na 100 000 obyvateľov bola zaznamenaná v okresoch Námestovo (5,0), Rožňava (4,8) a Kežmarok (4,2) (**Tab. 17, Mapa 2**). Hlásené boli štyri úmrtia (smrtnosť 16,0 %). Úmrtia boli vyvolané 1 x *N. meningitidis* séroskupiny C (dieťa vo veku 10 rokov), 1x gram negat. diplokokmi zo steru pitevného materiálu (57 ročná žena), 1 x bolo kultivačné vyšetrenie hemokultúry negatívne (dieťa vo veku dva roky) a 1x vyšetrenie pitevného materiálu negatívne (dieťa vo veku dva roky). Ochorenia boli zaznamenané vo všetkých štandardných vekových skupinách okrem 25 – 34 ročných, 35 – 44 ročných a 65 ročných a starších. Najvyššia vekovošpecifická chorobnosť bola rovnako ako v predchádzajúcich rokoch evidovaná u detí 0 ročných (7,2/100 000) a u 1 - 4 ročných (2,5/100 000), (**Tab. 18**).

Tabuľka 17: INVAZÍVNE MENINGOKOKOVÉ OCHORENIA, SR, 2013 VÝSKYT PODĽA OKRESOV A KRAJOV

Kraj	Počet ochorení		Okres	Počet ochorení	
	abs.	chorobnosť/ 100 000		abs.	chorobnosť/ 100 000
Bratislavský	-	-	-	-	-
Trnavský	1	0,2	Trnava	1	0,8
Trenčiansky	1	0,2	Trenčín	1	0,9
Nitriansky	3	0,4	Nové Zámky	2	1,4
			Zlaté Moravce	1	2,4
Banskobystrický	3	0,5	Brezno	1	1,6
			Detva	1	3,0
			Lučenec	1	1,3
Žilinský	4	0,6	Námestovo	3	5,0
			Martin	1	1,0
Prešovský	5	0,6	Kežmarok	3	4,2
			Vranov nad Topľou	1	1,3
			Poprad	1	1,0
Košický	8	1,0	Rožňava	3	4,8
			Košice I	2	2,9
			Spišská Nová Ves	1	1,0
			Gelnica	1	3,2
			Trebišov	1	0,9
Slovenská republika	25	0,5	Slovenská republika	25	0,5

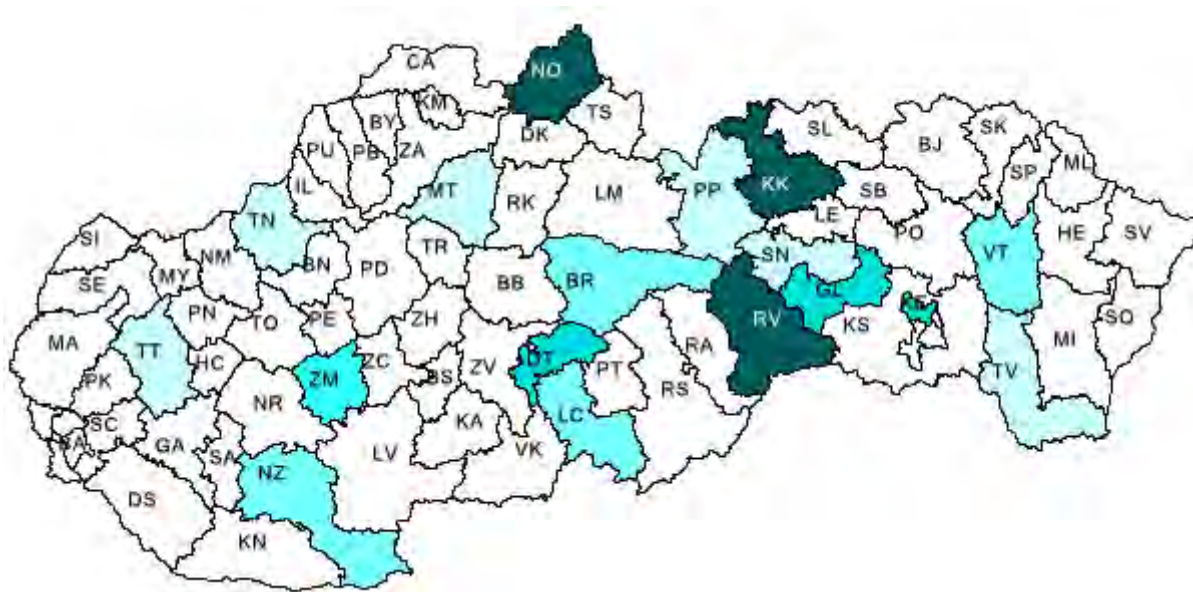
Zdroj: EPIS

Graf 23: MENINGOKOKOVÉ INVAZÍVNE OCHORENIA V SR, 1987–2013

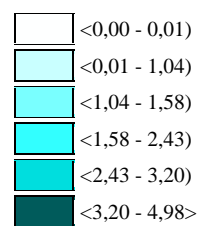

Zdroj: EPIS

**Mapa 2: INVAZÍVNE MENINGOKOKOVÉ OCHORENIA, SR, 2013
VÝSKYT PODĽA OKRESOV**

Zdroj: EPIS

**Tabuľka 18: INVAZÍVNE MENINGOKOKOVÉ OCHORENIA, SR, 2013
VEKOVOŠPECIFICKÁ CHOROBNOSŤ**

Veková skupina	Počet ochorení	
	abs.	chor.
0	4	7,2
1 – 4	6	2,5
5 – 9	2	0,7
10 – 14	2	0,7
15 – 19	4	1,3
20 – 24	3	0,8
25 – 34	-	-
35 – 44	-	-
45 – 54	3	0,4
55 – 64	1	0,1
65 +	-	-
Spolu	25	0,5

Zdroj: EPIS

Analýza výskytu podľa kalendárnych mesiacov ukázala, že najviac ochorení vzniklo v mesiacoch január až marec (9), t. j. 36 % (Tab. 19).

**Tabuľka 19: INVAZÍVNE MENINGOKOKOVÉ OCHORENIA, SR,
SEZÓNNY VÝSKYT OCHORENÍ V ROKU 2013**

Mesiac	Počet ochorení	
	abs.	%
Január	6	24,0
Február	1	4,0
Marec	2	8,0
Apríl	3	12,0
Máj	2	8,0
Jún	-	-
Júl	2	8,0
August	3	12,0
September	2	8,0
Október	2	8,0
November	1	4,0
December	1	4,0
Spolu	25	100,0

Zdroj: EPIS

Skupinová sérotypizácia meningokokov bola vykonaná u 14 chorých (56 %). Prevažovala séroskupina B (9x), 5x sa zistila séroskupina C.

9. 1. 3. 2 Medzinárodná spolupráca

Pravidelné hlásenia všetkých požadovaných údajov boli zasielané do európskej databázy ECDC (TESSy).

9. 1. 4 SURVEILLANCE OSÝPOK, RUBEOLY, KONGENITÁLNEHO RUBEOLOVÉHO SYNDRÓMU A PAROTITÍDY

V priebehu roka 2013 pracovníci odboru epidemiológie pokračovali vo vykonávaní surveillance osýpok, rubeoly, KRS, v rámci ktorej zabezpečovali predovšetkým plnenie úloh vyplývajúcich z Akčného plánu na udržanie stavu eliminácie osýpok, KRS a na elimináciu rubeoly v Slovenskej republike. Plán obsahuje aktivity, ktoré treba na Slovensku realizovať na dosiahnutie uvedených cieľov. Išlo o priebežné týždenné monitorovanie suspektných ochorení na osýpky a rubeolu, mesačné hlásenia týchto údajov do Európskej siete SZO – CISID, organizačné zabezpečenie a koordináciu očkovania a vyhodnotenie výsledkov kontroly očkovania.

9. 1. 4. 1 Analýza výskytu

Osýpky B 05

V Slovenskej republike nebolo v roku 2013 hlásené autochtónne ani importované ochorenie na osýpky. V predchádzajúcom roku bolo hlásené jedno importované, sérologicky potvrdené ochorenie na osýpky u 18 ročnej cudzej štátnej príslušníčky. Posledné autochtónne ochorenie bolo v Slovenskej republike hlásené v roku 1998.

Rubeola B 06

V roku 2013 nebolo na Slovensku hlásené ochorenie na rubeolu. Posledné dve ochorenia boli hlásené v roku 2007.

9. 1. 4. 2 Očkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde

Kontrola zaočkovanosti detskej populácie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v Slovenskej republike bola vykonaná k 31. 8. 2013.

Základné očkovanie detí v 15. až 18. mesiaci života prvou dávkou:

Ročník 2011: Z celkového počtu detí 54 956 v ročníku narodenia 2011 dosiahla celoslovenská zaočkovanosť 95,9 %. Na úrovni krajov dosiahla sa zaočkovanosť pohybovala od 92,1 % (Bratislavský kraj) do 97,4 % (Trnavský a Prešovský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli tri kraje (Bratislavský, Trenčiansky a Košický kraj).

Na okresnej úrovni klesla zaočkovanosť pod 95 % v 19 okresoch: Bratislava I (87,4 %), Bratislava II (91,9 %), Bratislava III (90,3 %), Bratislava IV (91,1 %), Bratislava V (92,3 %), Pezinok (93,0 %), Senec (94,4 %), Nitra (94,6 %), Piešťany (94,6 %), Partizánske (94,4 %), Prievidza (93,4 %), Martin (94,5 %), Prešov (94,7 %), Spišská Nová Ves (93,6 %), Trebišov (94,1 %), Košice I (94,2 %), Košice II (90,6 %).

Na očkovanie boli použité trivalentné vakcíny PRIORIX (94,7 %) a M-MRVAXPRO (1,2 %).

Ročník 2010: Z celkového počtu detí 55 752 v ročníku narodenia 2010 dosiahla celoslovenská zaočkovanosť 98,2 %. Na úrovni krajov sa pohybovala od 95,8 % (Bratislavský kraj) do 99,3 % (Žilinský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli dva kraje (Bratislavský a Košický kraj). Na okresnej úrovni klesla zaočkovanosť pod 95 % v 6 okresoch: Bratislava I (94,5 %), Bratislava III (93,9 %), Bratislava V (94,9 %), Zvolen (94,5 %), Košice II (94,8 %), Trebišov (94,4 %).

Na očkovanie boli použité trivalentné vakcíny PRIORIX (97,6 %) a M-MRVAXPRO (0,5 %).

Preočkovanie detí v 11. roku života druhou dávkou:

Z celkového počtu detí 49 133 v ročníku narodenia 2001 dosiahla celoslovenská zaočkovanosť 98,7 %. Na úrovni krajov sa pohybovala od 97,6 % (Bratislavský kraj) do 99,5 % (Trnavský a Žilinský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli štyri kraje (Bratislavský, Trenčiansky, Prešovský a Košický kraj). Na úrovni okresov zaočkovanosť pod 95 % klesla v okrese Trebišov (94,6 %). Celoslovenská zaočkovanosť v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 0,3 %.

Na základné očkovanie a preočkovanie boli použité trivalentné vakcíny PRORIX (98,6 %) a M-MRVAXPRO (0,05 %).

9. 1. 4. 3 Medzinárodná spolupráca

V rámci medzinárodnej spolupráce sa mesačne zasielali hlásenia údajov o osýpkach, rubeole a KRS do Európskej siete SZO – CISID a do európskej databázy ECDC (TESSy).

9. 1. 5 SURVEILLANCE OCHORENÍ PRENÁŠANÝCH VODOU A POTRAVINAMI (FWD - FOOD AND WATERBORNE DISEASES) V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKU 2013

V rámci surveillance FWD sa sleduje 6 prioritných a celý rad ďalších ochorení. Prioritnými ochoreniami sú salmonelóza, kampylobakteriáza, VTEC (verotoxigénne *E. coli*), yersinióza, shigelóza a listerióza. Odbor epidemiológie celoslovensky analyzuje predovšetkým epidémie, ktoré sa v tejto skupine nákaz vyskytujú.

9. 1. 5. 1 Analýza epidémií salmonelóz

Salmonelózy patria k ochoreniam s najvyššou chorobnosťou v SR. V roku 2013 bolo na Slovensku hlásených 4 033 ochorení na salmonelózu, čo je chorobnosť 74,54/100 000 obyvateľov. Od chorých a nosičov sa izolovalo 53 sérotypov rodu *Salmonella*. Dominantným bol sérotyp *Salmonella enteritidis*, ktorá predstavovala 71,8 % z počtu kmeňov, u ktorých bol sérotyp určený. Ďalšími najčastejšími vyskytujúcimi sérotypmi boli *Salmonella typhimurium*, ktorá tvorila 9,5 %, *Salmonella infantis* 2,8 % a *Salmonella enteritica*, ktorá predstavovala 2,0 %. Ostatné sa vyskytovali ojedinele a predstavovali obvykle len zlomok percenta z celkového počtu.

V roku 2013 bolo na Slovensku hlásených celkovo 213 epidémií salmonelóz, z toho 90 epidémií s počtom chorých 3 a viac osôb v jednom ohnisku. V 90 tohtoročných epidémiách sa zistilo spolu 529 infikovaných osôb, čo je 13,1 % z celkového počtu 4 033 hlásených salmonelových infekcií na Slovensku v roku 2013. Z počtu chorých v epidémiách s 3 a viac chorými osobami bolo 95 (18 %) hospitalizovaných. Dominantným etiologickým agensom bola tak, ako aj v predchádzajúcich rokoch, *S. enteritidis*, ktorá sa potvrdila v 72 epidémiách. V ďalších 8 epidémiách išlo o *S. typhimurium*. Jednu epidémiu s 3 a viac infikovanými osobami spôsobili *S. Bovismorbificans*, *S. Goldcoast*, *S. Infantis*, *S. Montevideo*, *S. Newport* a *S. Worthington*. V štyroch epidémiách bola zistená bližšie neurčená salmonela. V jednej epidémii bol určený fagotyp *S. typhimurium* a to DT041. V ostatných epidémiách boli 55x atypické lytické reakcie (ALR) a 34 x fagotyp nebol špecifikovaný.

Z celkového počtu 90 epidémií s počtom 3 a viac chorých osôb v jednom ohnisku nákazy bol faktor prenosu laboratórne dokázaný v štyroch epidémiách. Izolovala sa 10x *S.*

enteritidis, 4x *S. Newport* a 22x *S. Montevideo*. V ďalších epidémiách bol faktor prenosu zistený na základe epidemiologického vyšetrovania. Najčastejším faktorom prenosu boli domáce vajcia. Tento faktor prenosu bol udávaný v 25 epidémiách. Druhým najčastejším faktorom prenosu boli vajcia z obchodnej siete. Tento faktor prenosu sa uplatnil v 14 epidémiách. V ďalších epidémiách boli ako faktor prenosu uvedené mäso hydina (kuracie mäso), cukrárenské výrobky, sladkosti, výrobky z vajec (nedostatočne spracované), zmiešaná strava, mäsové výrobky, lahôdkarské výrobky, mliečne výrobky (okrem syra), kontaminované potraviny a kontaminovaná voda.

Z hľadiska miesta vzniku nákazy najviac epidémií s počtom infikovaných 3 a viac osôb v jednom ohnisku bolo rodinných - 74 epidémií s počtom chorých 320, v najväčšej z nich ochorelo 19 osôb. Šesť epidémií bolo zaznamenaných v zariadeniach verejného typu s celkovým počtom 86 chorých – štyri reštaurácie (71 chorých) a dve zariadenia spoločného stravovania (15 chorých). V kolektívnych zariadeniach bolo evidovaných päť epidémií s 31 chorými osobami - jeden detský domov (3 chorí), dva domovy dôchodcov a sociálnych služieb (20 chorých), jedno duchovné centrum (3 chorí) a jedno zariadenie sociálnej starostlivosti (5 chorých). Boli hlásené aj tri epidémie zo spoločnej jedálne – jedna epidémia v školskej jedálni (29 chorých), jedna epidémia v závodnej jedálni (20 chorých) a jedna epidémia vo väzenskej jedálni (8 chorých). Dve epidémie boli hlásené z dôvodu konzumácie kontaminovaných výrobkov – mäsové výrobky (5 chorých) a mliečne výrobky (30 chorých).

V roku 2013 bola zaznamenaná nadregionálna epidémia salmonelózy, ktorú hlásil RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne. V čase od 25. 4. 2013 do 23. 5. 2013 ochorelo 30 osôb – 20 prípadov v okrese Dolný Kubín, šesť prípadov v okrese Ružomberok, tri prípady v okrese Martin a jeden prípad v okrese Žilina. V 22 prípadoch bola potvrdená *S. Montevideo*, v ôsmich prípadoch bola diagnóza určená na základe klinických príznakov a epidemiologických súvislostí. V klinickom obraze dominovali ťažšie hnačky a teploty 38 - 39 °C. Epidemiologickým vyšetrením sa zistilo, že všetci chorí konzumovali mliečne výrobky (syr, bryndza) vyrobené v PD Malatiná. Laboratórne výsledky vzoriek odobratých z údeného syra a bryndze priamo v PD Malatiná potvrdili prítomnosť *S. Montevideo*.

Z hľadiska geografickej distribúcie postihli epidémie salmonelózy s 3 a viac chorými osobami v jednom ohnisku všetky kraje Slovenska. Najviac epidémií bolo hlásených z Prešovského kraja (18), Žilinského kraja (15). Ďalej nasledovali Trenčiansky kraj s počtom 13 epidémií, Banskobystrický kraj s 12 epidémiami, Trnavský a Košický kraj obidva po 11 epidémiách, a Nitriansky kraj s deviatimi epidémiami. Najnižší počet epidémií bol hlásený z Bratislavského kraja (1).

Najčastejšími príčinami vzniku epidémií s počtom chorých osôb 3 a viac v jednom ohnisku nákazy bolo použitie kontaminovaných surovín pri príprave stravy, nedodržiavanie správnej technológie pri príprave stravy, najmä nedostatočná tepelná úprava a nedostatky pri skladovaní surovín ako aj hotových výrobkov. Najčastejšími faktormi prenosu boli vajcia (25 x vajcia domáce a 14 x vajcia z obchodnej siete) a mäso alebo mäsové výrobky (5 x kuracie mäso, 4 x mäsové výrobky a 1 x hovädzie mäso). Kontaminovaná zmiešaná strava bola zistená ako faktor prenosu ochorenia v 5 epidémiách, cukrárenské výrobky a sladkosti v 4 epidémiách a kontaminované potraviny tiež v 4 epidémiách.

9. 1. 5. 2 Medzinárodná spolupráca v rámci FWD (FWD - Food and Waterborne Diseases) v Slovenskej republike v roku 2013

V priebehu roka 2013, tak ako v predchádzajúcich rokoch, ÚVZ SR zabezpečoval medzinárodnú spoluprácu aj v oblasti salmonelóz a iných alimentárnych infekcií. Išlo o spoluprácu s EU, SZO, EFSA a najmä s európskym centrom pre kontrolu chorôb (ECDC) so sídlom v Štokholme. Okrem zasielania dát do TESSy (európsky surveillance

system), bolo zabezpečené plnenie úloh v rámci osobitnej európskej siete Epidemic Intelligence System pre Food and Waterborne Diseases (FWD). Kontaktným miestom pre EPIS (FWD) a pre koordináciu epidemiologickej surveillancie dotknutých nákaz v SR je odbor epidemiológie ÚVZ SR. Sieť EPIS pre FWD rieši vynárajúce sa hrozby prostredníctvom tzv. urgentných požiadaviek (Urgent Inquires - UI), ktoré sú rozposielané kontaktným miestam všetkých členských štátov, vrátane Slovenska. Každá UI je na našom odbore epidemiológie dôsledne riešená. Zisťuje sa či daný patogén nevyvolal ochorenie aj u slovenskej populácie a to jednak vyhľadávaním údajov v Epidemiologickom Informačnom Systéme v SR, zisťovaním výsledkov v NRC a v iných laboratóriách ako aj obvolaním kontaktných osôb nominovaných v SR pre jednotlivé ochorenia. Ak sa zistí, že ide o medzinárodnú epidémiu, celá problematika sa ďalej rieši v rámci európskeho systému rýchleho varovania (EWRS).

9. 1. 6 POHLAVNE PRENOSNÉ OCHORENIA

9. 1. 6. 1 Choroby vyvolané vírusom HIV, B20 – B24

Výskyt prípadov HIV a AIDS v SR za rok 2013 je ešte v štádiu spracovávania. V roku 2013 bolo v SR zaznamenaných 68 nových prípadoch infekcie HIV, päť nových prípadoch AIDS a jedno úmrtie na AIDS.

Od začiatku monitorovania HIV/AIDS v SR v roku 1985 do 30. septembra 2013 bolo u občanov Slovenskej republiky zaznamenaných 489 prípadov HIV. V 72 prípadoch (61 mužov, 11 žien) prešla infekcia HIV do štádia AIDS. Celkovo došlo k 49 úmrtiam ľudí s HIV, z ktorých sa v 41 prípadoch rozvinuli klinické príznaky AIDS.

9. 1. 6. 2 Syfilis, A 50 - A 53

V roku 2013 bolo v SR zaznamenaných spolu 280 nových prípadov syfilisu. Najviac prípadov syfilisu sa vyskytlo v Košickom kraji (89) a v Bratislavskom kraji (69), najmenej prípadov v Banskobystrickom (15) a v Žilinskom kraji (10). Ochorenia sa najčastejšie vyskytovali vo vekovej skupine 25 – 49 ročných (138).

9. 2 ĎALŠIE ÚLOHY

9. 2. 1 Antivakcinačné aktivity

Odbor epidemiológie ÚVZ SR venoval pozornosť v priebehu celého roka 2013 antivakcinačným aktivitám, ktoré neustále pribúdajú. Opakovane boli vypracované odpovede pre laickú verejnosť, ktoré sa týkali problematiky imunizácie (významu povinného očkovania, bezpečnosti a účinnosti očkovacích látok, hlásenia a zaznamenávania nežiaducich účinkov po očkovaní a pod). Antivakcinačné aktivity sa prejavili v značnej miere v odmietaní povinného očkovania rodičmi detí. V prípade odmietnutia povinného očkovania lekár túto skutočnosť oznamuje regionálnemu úradu verejného zdravotníctva, ktorý si pozýva zákonných zástupcov dieťaťa, aby bol s nimi prediskutovaný význam povinného očkovania, ako aj možné riziko, ktoré hrozí ich dieťaťu, ak nebude zaočkované. V roku 2013 bolo vypracovaných odborom epidemiológie 66 stanovísk k odvolaniam voči rozhodnutiu regionálnych úradov verejného zdravotníctva vo veci odmietnutia povinného očkovania. Ďalej bolo vypracované stanovisko k systému povinného očkovaniu na Slovensku pre Ústavný súd Slovenskej republiky, k jeho prípadnému zrušeniu, ponechaniu na dobrovoľnosti a k následkom z hľadiska dopadu na zdravie populácie. Aktivity zamerané

proti povinnému očkovaní sa prejavili poklesom úrovně celoslovenskej zaočkovanosti detskej populácie SR.

10 SPOLUPRÁCA SO ZDRAVOTNÍCKYMI INŠTITÚCIAMI, INÝMI REZORTMI A ĎALŠÍMI INŠTITÚCIAMI

RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD.:

- SZO:
  - SZO – implementácia MZP – kontaktný bod za Odbor epidemiológie
  - SZO – kontaktný bod pre Svetovú zdravotnícku organizáciu v rámci imunizačného programu
  - OEWG – člen
  - EIW – kontaktný bod
  - FLUNET
- ECDC:
  - ECDC – Európske centrum pre kontrolu a prevenciu ochorení, Management Board – člen
  - EPIET
  - Contact Point for Preparing Guidelines
  - Contact Point for Response
  - Contact Point for EPI Surveillance
- EK, ECDC:
  - EWRS – Systém rýchleho varovania a reakcie - kontaktný bod
  - Network Committe – člen
  - Think Thank – kontaktný bod
  - TESSy Regular User Surveillance Expert –Epidemiologist: MENI, INFL.
- EK:
  - Pracovná skupina pre verejné zdravie – Rozhodnutie EP a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia – alternant
  - ESSTI - Sledovanie pohlavne prenosných nákaz v Európe – kontaktný bod
- UNAIDS – kontaktný bod
- PSPI ÚVZ SR – predseda
- Národná komisia pre prevenciu HIV/AIDS v SR – podpredseda
- Poradný zbor hlavného hygienika SR pre epidemiológiu – predseda

Mgr. et Mgr. Helena Hudecová:

- Projekt VENICE zameraný na stratégiu imunizácie, zaočkovanosť a nežiaduce reakcie po očkovaní (I. kontaktný bod)
- ECDC:
  - TESSy Regular User Surveillance Expert – Epidemiologist: INFL., CAMP, VTEC
  - TESSy Regular User Surveillance Expert – Epidemiologist: SALM.
  - TESSy Regular User Epidemiologist – rubella
  - EPIS, surveillance, zoonozy
  - FWD – foodborne disease /epide./

MUDr. Viera Jančulová

- ECDC:
  - TESSy Regular User

Mgr. Adriana Mečochová

- ECDC:
  - TESSy Regular User

Mgr. Katarína Krajčírová

- ECDC:
  - TESSy Regular User Surveillance Expert – Epidemiologist: YERS, INFL. (SARI)

PhDr. Júlia Adamčíková

- ECDC:
  - TESSy Regular User

Mgr. Veronika Košťálová

- ECDC:
  - TESSy Regular User

PhDr. Alexandra Žampachová

- SZO:
  - EIW – alternant
  - OEWG – alternant
- ECDC:
  - TESSy Regular User Surveillance Expert – Epidemiologist: SHIG, INFL.
- EK:
  - Network Committee – alternant
  - EWRS – alternant
- Projekt VENICE zameraný na stratégiu imunizácie, zaočkovanosť a nežiaduce reakcie po očkovaní (II. kontaktný bod)

11 VÝUKOVÁ ČINNOSŤ

Pracovníci odboru epidemiológie priebežne počas celého roka 2013 školili študentov odboru verejné zdravotníctva Trnavskej Univerzity v Trnave, Slovenskej zdravotníckej univerzity, Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety v Bratislave. V rámci odboru epidemiológie boli školení lekári počas ich predatestáčnej praxe.

12 ZAHRANIČNÉ PRACOVNÉ CESTY

Mikas, J.:

1. Working Party on Public Health, Brusel, Belgicko, 16. 1. 2013
2. Verification of Measles and Rubella Elimination in the WHO European Region. A joint WHO and ECDC subregional meeting: WHO-ECDC workshop on Measles and Rubella elimination verification process, Sofia, Bulharsko, 26. – 28. 2. 2013
3. 27. ECDC Management Board, Štokholm, Švédsko, 19. – 21. 3. 2013
4. Workshop of Immunization Data and Information Systems, Istanbul, Turecko, 15. až 19. 4. 2013
5. Joint European Regional Influenza meeting, Istanbul, Turecko, 28. – 31. 5. 2013
6. 28. ECDC Management Board, Štokholm, Švédsko, 18. – 20. 6. 2013

7. CRM system Training for National Coordinators of ECDC CCB, Štokholm, Švédsko, 16. – 17. 9. 2013
8. MEKA, Uherské Hradiště, Česká republika, 25. – 27. 9. 2013
9. IX. Hradecké vakcinologické dny, Hradec Králové, Česká republika, 3. – 5. 10. 2013
10. 11th Meeting of the ad-hoc Working Group on joint procurement of pandemic influenza vaccines, Luxemburg, Luxembursko, 29. – 30. 10. 2013
11. Second Customer relationship Management (CRM) system Training for National Coordinators of ECDC CCB, Štokholm, Švédsko, 2. – 3. 12. 2013

Hudecová, H.:

1. Cvičenie Európskej komisie "Aristaeus" zamerané na prevenciu epidémií vyvolaných infekčnými ochoreniami prenášanými potravinami v rámci krajín Európskej únie, Mandorf, Luxembursko, 13. 5. – 15. 5. 2013
2. Third Annual Meeting of the ECDC Coordinating Competent Bodies – Tretie výročné stretnutie kompetentných orgánov zodpovedných za komunikáciu s ECDC, Štokholm, Švédsko, 30. 9. – 1. 10. 2013
3. Meeting of ECDC National Focal Points for Threat Detection – Stretnutie národných kontaktných bodov ECDC pre určenie rizika ohrozenia verejného zdravia, Štokholm, Švédsko, 3. 11. – 4. 11. 2013
4. Školenie Európskej komisie zamerané na riešenie epidémií infekčných ochorení spôsobených kontaminovanými potravinami, Lisabon, Portugalsko, 1. 12. – 6. 12. 2013

Žampachová, A.:

1. Meeting EWRS – MZP, Luxemburg, Luxembursko, 25. – 27. 2. 2013
2. Right to health, right to life, High Level Meeting on HIV and Human Rights in the European Union and its neighbouring countries, Brusel, Belgicko, 28. 5. 2013
3. Transport a následná hospitalizácia pacienta podozrivého na výskyt vysoko-nebezpečnej nákazy, Havířov, Česká republika, 18. 9. 2013
4. Metodické zamestnanie spojené s praktickou ukázkou zariadení a osobných ochranných pracovných pomôcok a prostriedkov v prípade výskytu vysokonebezpečnej nákazy, Zlín, Česká republika, 17. – 18. 10. 2013

Hajlová, A.:

1. The 5th European Food and Waterborne Diseases and Zoonoses network meeting, Uppsala, Švédsko, 17. 4. – 19. 4. 2013

13 PRÍLOHY

- Príloha 1:** Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na zabezpečenie surveillance pertussis v Slovenskej republike (OE/196/2013)
- Príloha 2:** Vyhodnotenie aktivít Európskeho imunizačného týždňa
- Príloha 3:** Správa o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 za rok 2012
- Príloha 4:** Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2013 - 2016
- Príloha 5a):** Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania v Slovenskej republike k 31. 8. 2013 - text
- Príloha 5b):** Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania v Slovenskej republike k 31. 8. 2013 - tabuľky

Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky na zabezpečenie surveillance pertussis v Slovenskej republike

Dňa: 28. 1. 2013

Číslo: OE/196/2013

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky vydáva podľa § 45 ods. 1 písm. b) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov toto odborné usmernenie:

Čl. I

Predmet úpravy odborného usmernenia

(1) Predmetom úpravy je zabezpečenie jednotného postupu surveillance pertussis (ďalej len „pertussis“) v Slovenskej republike, tak aby získané údaje boli kritériom pre objasnenie:

- a) epidemiologickej situácie vo výskyte pertussis,
- b) hodnotenia vplyvu celoplošného očkovania proti pertussis vykonávaného v rámci imunizačného programu.

Čl. II

Klasifikácia prípadu pertussis

(1) Pre pertussis platí štandardná definícia¹:

a) Klinické kritériá:

- 1) Každá osoba, ktorá má kašeľ trvajúci minimálne dva týždne s jedným z nasledujúcich príznakov: záchvaty kašľa, dávivé vdýchnutie pri inspiácii, zvracanie po záchvate kašľa bez iných zjavných príčin, apnoické epizódy u dojčiat.
- 2) U malých detí typický priebeh možno rozdeliť do troch štádií. V prvom „katarálnom štádiu“, trvajúcom jeden až dva týždne, sa prejavy zhodujú s prejavmi iných infekcií horných dýchacích ciest. Býva prítomná serózna sekrécia z nosa, nehnisavá konjunktivitída, občasný kašeľ a mierne zvýšená telesná teplota. Druhé „paroxyzmálne štádium“ je sprevádzané náhlymi záchvatmi nekontrolovateľného kašľa, ktoré niekedy trvajú aj niekoľko minút. Na ich konci možno počuť u starších detí hĺbkavý zvuk, spôsobený inspiáciou proti čiastočne uzavretej epiglotis. U detí mladších ako šesť mesiacov tento zvuk nebýva, ale môžu nastať apnoické pauzy. Tvár pri záchvate môže byť červená až fialová, môže dôjsť ku vzniku petechií aj ku krvácaniu do spojiviek. Po záchvate často dochádza ku zvracaniu. Paroxyzmálne štádium môže trvať jeden až šesť týždňov. V tomto období môže dôjsť k úmrtiam následkom udusenía alebo apnoe. Pre tretie „rekonvalescentné“ štádium je charakteristický chronický týždne trvajúci kašeľ.
- 3) U starších detí a u dospelých máva pertussis „atypický priebeh“. Katarálne štádium nebýva tak výrazné, charakteristickým sú opakujúce sa záchvaty kašľa, často trvajúce dlhšie ako tri týždne. Niekedy môžu byť prítomné aj v týchto vekových skupinách inspiračné zvuky a zvracanie po záchvatoch kašľa, čo sa považuje pre pertussis za signifikantné. Obdobie rekonvalescencie býva dlhšie.
- 4) Pertussis je potrebné v rámci diferenciálnej diagnostiky odlíšiť od iných ochorení sprevádzaných kašľom, medzi ktoré patria: infekcie spôsobené inými respiračnými

¹ Rozhodnutie Európskej komisie č. 2002/253/ES v znení novely z 8. 8. 2012

patogénmi najmä vírusmi parainfluenzy, adenovírusmi, RS vírusmi, baktériami *Haemophilus influenzae*, *Bordetella parapertussis*, ale aj inými druhmi bordetel, atypickými baktériami - mykoplazmami a chlamýdiami, alergické ochorenia a aspirácia cudzieho telesa.

b) Laboratórne kritériá:

Najmenej jeden z nasledujúcich testov:

- 1) izolácia *Bordetella pertussis* z klinickej vzorky
- 2) dôkaz nukleovej kyseliny *Bordetella pertussis*,
- 3) dôkaz špecifickej protilátkovej odpovede proti *Bordetella pertussis*

c) Epidemiologické kritériá - epidemiologická súvislosť – interhumánny prenos.

(2) Klasifikácia prípadu:

- a) Možný: prípad zodpovedajúci klinickej definícii.
- b) Pravdepodobný: prípad zodpovedajúci klinickej definícii a v epidemiologickej súvislosti s potvrdeným prípadom.
- c) Potvrdený: prípad, ktorý je laboratórne potvrdený.

Čl. III

Laboratórna diagnostika pertussis

(1) Mikrobiologická diagnostika *Bordetella pertussis* a *Bordetella parapertussis* sa vykonáva kombináciou priamych a nepriamych diagnostických metód:

- a) Priamy dôkaz – kultivácia. Kultivačný dôkaz je vhodné vykonávať najmä u novorodencov a veľmi malých detí, prípadne u adolescentov a dospelých, u ktorých príznaky infekcie netrvajú dlhšie ako dva týždne. Odber sa robí pred začatím antibiotickej terapie, na lačno. Na výter sa používa špeciálny dakrónový tampón (bavlnený tampón je toxický pre bordetely). Výter je nutné robiť zo zadnej steny nosohltanu buď cez nosové priechody, alebo cez dutinu ústnu ohnutým tampónom. Materiál je transportovaný do laboratória v transportnom médiu AMIES bez alebo s aktívnym uhlím. Výter je potrebné do doby transportu uchovávať pri izbovej teplote. Doba transportu by nemala byť dlhšia ako 24 hodín. Pri použití tampónu bez transportného média je potrebné najneskôr do hodiny priamo naočkovať výter na kultivačnú platňu. Bordetely sú citlivé na vyschnutie. Kultivácia sa vykonáva na špeciálnych kultivačných pôdach Bordet-Gengou agar prípadne Charcoal agar. Platne sa kultivujú pri 35 – 37 °C po dobu 7 dní. Platne sa denne hodnotia. Pred samotným naočkováním je potrebné tampón opracovať rotačným pohybom v kvapke PNC (1 000 j/ml) alebo cefalexínu (40 µg na ml). Po izolácii čistej kultúry je vhodné kolónie (nie staršie ako 48 hodín) overiť sklíčkovou aglutináciou s príslušnými antisérmi, prípadne PCR metódou. Izolované kmene sa zasielajú do NRC pre pertussis a parapertussis za účelom ďalšej typizácie pomocou pulznej elektorforézy (PFGE). Kmene *Bordetella pertussis*, izolované od pacientov, resp. klinické materiály určené na kultiváciu *Bordetella pertussis*, posielajú príslušné mikrobiologické laboratória do Národného referenčného centra pre pertussis a parapertussis na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, ktoré vykonáva aj nadstavbovú diagnostiku *Bordetella pertussis* (PFGE).
- b) Priamy dôkaz – PCR a real-time PCR. Na priamu diagnostiku *B. pertussis* z výterov z nosohltanu je možné použiť aj PCR resp. real-time PCR metódu. Najčastejšie využívané PCR metódy ako cieľovú sekvenciu využívajú inzerčnú sekvenciu *IS481*, promótorovú oblasť génu kódujúceho S1 podjednotku pertussis toxínu (*ptxS1*), génovú oblasť kódujúcu adenylát cyklázu (*cya A*), oblasť pertaktínového génu a oblasť vonkajšieho membránového porínu. Nakoľko

cieľová sekvencia IS481 sa vyskytuje aj u *Bordetella bronchiseptica* a *Bordetella holmesii* je vhodné na definitívne dodiagnostikovanie *Bordetella pertussis*, v prípade pozitívneho záchytu IS481, vykonať dôkaz ďalšej z cieľových špecifických sekvencií napr. *ptxA-Pr*, resp. v prípade pozitivity len na prítomnosť IS481 je nevyhnutné dbať na správnu interpretáciu získaných výsledkov. Dôkaz viacerých cieľových sekvencií *Bordetella pertussis* zvyšuje pravdepodobnosť zachytenia *Bordetella pertussis* vo vyšetrovanej vzorke. Najvhodnejším materiálom na PCR vyšetrenie je výter z nosohltanu prípadne nazofaryngeálny aspirát. **Odber je vhodné vykonať čím skôr po objavení sa klinických symptómov (väčšinou do 2 týždňov, u detí a nezaočkovaných osôb do 4 týždňov).** Vhodnejšie je vykonať odber pred ordináciou antibiotickej liečby, no je možné dokázať prítomnosť DNA *Bordetella pertussis* aj po jej ordinácii. Odobratý materiál čím skôr dopraviť na vyšetrenie do príslušného mikrobiologického laboratória resp. do NRC pre pertussis a paraptussis.

- c) Nepriamy dôkaz – sérologická diagnostika. Sérologické metódy sú vhodné na diagnostiku pertussis u pacientov s klinickými príznakmi ochorenia ako sú pretrvávajúci záchvatovitý kašeľ, dusenie či zvracanie po záchvate kašľa. U dojčiat, starších očkovaných detí, dospievajúcich a dospelých pacientov priebeh ochorenia nemusí byť sprevádzaný typickými klinickými príznakmi a dlhšie trvajúci záchvatovitý kašeľ môže byť jediným príznakom ochorenia. V prípade, že príznaky ochorenia pretrvávajú nie dlhšie ako 2-3 týždne, sérologické vyšetrenie je možné doplniť vykonaním odberu výteru z nosohltanu za účelom kultivácie resp. PCR. V ohnisku ochorenia by sa mala na diagnostiku využívať kombinácia sérologických metód dôkazu protilátok triedy IgG proti pertussickému toxínu (ďalej len IgG anti PT) a PCR, bez ohľadu na dĺžku trvania klinických príznakov ochorenia. Sérologickými metódami je možné potvrdiť ochorenie, prípadne slúžia na stanovenie pretrvávania protilátok po očkovaní celobunkovou vakcínou. Na dosiahnutie najlepšej senzitivity a zároveň špecificity sa na sérologickú diagnostiku odporúča využiť kvantitatívne ELISA metódy dôkazu na stanovenie prítomnosti protilátok IgG anti PT. Pre ELISA testy je potrebné preto používať ako antigén purifikovaný nedetoxifikovaný pertussický toxín (PT). Sérologická diagnostika je dvojvzorková, nakoľko interpretácia takto získaných výsledkov je presnejšia a spoľahlivejšia. Pokiaľ nie je k dispozícii druhá vzorka séra, resp. nie je možné ju získať, je možné vykonať aj vyšetrenie pomocou jedno-vzorkovej sérológie kvantitatívneho dôkazu IgG anti PT. V takomto prípade a v prípade, že kvantitatívne vyšetrenie IgG anti PT je nejednoznačné je možné využiť kvantitatívne stanovenie protilátok triedy IgA anti PT ako pomocný dôkaz prebiehajúcej infekcie. **Interpretácia výsledkov sérologických vyšetrení:** Nakoľko PT je súčasťou acelulárnych vakcín, imunitnú odpoveď na prebiehajúcu infekciu nemožno jednoznačne odlíšiť od imunitnej odpovede organizmu na nedávnu vakcináciu. Vzhľadom na nepretržitú cirkuláciu *Bordetella pertussis* v populácii, sú protilátky IgG anti PT detegovateľné u väčšiny adolescentov a dospelých. Dvojvzorková sérológia - vyžadujú sa dve vzorky séra. Prvá sa odoberie čo najskôr už pri podozrení na ochorenie a druhá vzorka za najmenej 2-4 týždne po odbere prvej vzorky. Vzorky sa vyšetrujú súčasne v tom istom laboratóriu. Na správnu interpretáciu je potrebné vedieť dátumy odberu ako aj údaje o očkovaní pacienta. Všetky primárne vzorky sér môžu byť zmrazené pri teplote -20 °C až do vyšetrenia. Dvojvzorková sérológia pomocou kvantitatívnych ELISA metód dôkazu IgG anti PT, založená na ≥ 100 % náraste koncentrácie protilátok alebo na ≥ 50 % poklese koncentrácie protilátok, je špecifickou a citlivou sérologickou diagnostikou a potvrdením infekcie. Avšak v prípade sekundárnej imunitnej

odpovede nemusí ani v prípade infekcie dôjsť ku $\geq 100\%$ nárastu koncentrácie protilátok v párových vzorkách séra. Pokiaľ však jedna alebo druhá vyšetovaná vzorka séra má koncentráciu protilátok IgG anti PT vyššiu ako je hladina cut-off pri jedno vzorkovej sérológii (pozri časť nižšie – jednovzorková sérológia), výsledok môže byť interpretovaný ako potvrdenie infekcie *Bordetella pertussis*. Jednovzorková sérológia - v klinickej praxi je diagnostika *Bordetella pertussis* pomerne často založená na jedno vzorkovej sérológii. V takomto prípade je nevyhnutné využívať jednu alebo dve cut-off referenčné hodnoty pre hladiny protilátok IgG anti PT. Nie sú zafinované hodnoty cut-off pre Slovenskú republiku, nakoľko neboli vykonané zatiaľ žiadne imunologické prehľady v našich podmienkach. Z tohto dôvodu je potrebné pridržiavať sa odporúčaní ECDC. Na dôkaz prebiehajúcej infekcie u ľudí, ktorí neboli vakcinovaní počas posledných 12 mesiacov, je možné využiť jednu resp. dve cut-off referenčné hodnoty. V prípade využitia jednej by sa táto mala pohybovať v rozmedzí 60-75 IU/ml. V prípade využitia dvoch referenčných cut-off majú tieto hodnoty 62 IU/ml a 125 IU/ml. Pokiaľ výsledky vyšetrení jednej vzorky nemôžu byť jednoznačne interpretované, je nevyhnutné na diagnostiku využiť dôkaz protilátok IgG anti PT v párovej konvalescentnej vzorke séra, odobratej v intervale 2-4 týždne po odbere prvej vzorky. Pokiaľ nie je možné odobrať párovú vzorku séra, je možné ako pomocnú resp. doplnujúcu metódu dôkazu použiť kvantitatívne stanovenie IgA anti PT. V tomto prípade však neexistujú žiadne referenčné hodnoty cut-off. Vzhľadom na relatívne vysokú špecificitu a nízku citlivosť, hodnoty cut-off blížiacie sa minimálnej úrovni kvantifikácie (10-20 IU/ml) sa zdajú byť vhodné na použitie. V sérologickej diagnostike sa **neodporúča**: Používať ostatné pertussisové antigény na rutinnú diagnostiku tohto agens, nakoľko nie sú dostatočne špecifické. Napr. filamentózný hemagglutinín (FHA) spôsobuje skríženú reakciu s: *Bordetella parapertussis*, *Haemophilus influenzae*, *Mycoplasma pneumoniae* a *Chlamydia pneumoniae*. Používanie nasledujúcich laboratórych metód v rutinnej diagnostike sa neodporúča: mikroaglutinácia (nízka citlivosť; môže byť použitá na imunologické prehľady, nie je však vhodná na potvrdenie klinickej diagnózy), imunoblot (nie je možná kvantifikácia), KFR (nízka citlivosť a špecificita) a nepriama imunofluorescencia (nízka citlivosť a špecificita). Všetky séra s nálezom pozitívnych protilátok proti *Bordetella pertussis* resp. jej súčastiam sa posielajú na confirmáciu do NRC - v sprievodnom lístku sa uvedie názov testu (resp. výrobca, šarža a výsledné hodnoty (napr. extinkcia vzorky a cut off), prípadne výrobcom udávané údaje / hodnoty pre interpretáciu).

Čl. IV Liečba pertussis

- (1) Liečba pertussis sa riadi štádiom ochorenia a vekom pacienta.
- (2) V prípade pravdepodobného a potvrdeného prípadu pertussis sú liekom voľby makrolidy – azitromycín (vhodný aj pre deti do jedného mesiaca) a klaritromycín. Azitromycín sa odporúča podávať po dobu päť dní (u dospelých prvý deň sa odporúča dávka 1 x 500 mg/deň p. o. a od 2. do 5. dňa 1 x 250 mg p. o.; u detí prvý deň 10 mg/kg/deň p. o. a v ďalších dňoch 5 mg/kg/deň p. o. v jednej dávke). Klaritromycín sa odporúča podávať po dobu siedmich dní (u dospelých 1g/deň v dvoch dávkach p. o.; u detí 15 mg/kg/deň v dvoch dávkach p. o.). U osôb, ktoré netolerujú makrolidy možno podať trimetoprim/sulfametoxazol (u detí starších ako dva mesiace a dospelým trimetoprim 8mg/kg/deň a sulfametoxazol 40mg/kg/deň v dvoch dávkach po dobu 14 dní).
- (3) Penicilínované a cefalosporínové ATB nie sú účinné a indikované na liečbu pertussis.

- (4) U detí do troch mesiacov veku sa odporúča liečba v rámci ústavnej zdravotnej starostlivosti.
- (5) Optimálne je začať liečbu v katarálnom štádiu počas prvých dvoch týždňov od začiatku príznakov

Čl. IV **Očkovanie proti pertussis**

(1) Očkovanie proti pertussis sa vykonáva v súlade s § 6 ods. 2 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 273/2010 Z. z.

(2) Sledovanie zaočkovanosti:

- a) pravidelne jedenkrát ročne pri administratívnej kontrole očkovania nariadenej hlavným hygienikom Slovenskej republiky,
- b) priebežne podľa hláseného výskytu pertussis.

(3) Kontraindikácie očkovania:

a) Trvalé kontraindikácie očkovania sú nasledovné:

- 1) závažná alergická reakcia (anafylaxia) po predchádzajúcej dávke vakcíny alebo na zložku vo vakcíne,
- 2) encefalopatia do sedem dní po podaní vakcíny – charakterizovaná ako závažné, akútne neurologické ochorenie, ktoré sa prejavuje rôznym stupňom poruchy vedomia, alebo generalizovanými, prípadne fokálnymi kŕčmi, ktoré pretrvávajú viac hodín bez uzdravenia do 24 hodín, bez nálezu inej identifikovateľnej príčiny vzniku tohto stavu.

b) Dočasné kontraindikácie alebo opatrnosť pri očkovaní sú u osôb s:

- 1) progresívnym neurologickým ochorením (infantilné spazmy, nekompezovaná epilepsia, progresívna encefalopatia), očkovanie odložiť do doby určenia definitívnej neurologickej diagnózy a stabilizácie neurologického stavu,
- 2) kŕčmi s teplotou alebo bez teploty, ktoré sa vyskytli do troch dní po podaní vakcíny,
- 3) perzistujúcim, neutíšiteľným plačom, trvajúcim $\geq$ tri hodiny, ktorý sa prejavil do 48 hodín po podaní vakcíny,
- 4) horúčkou $\geq 40,5$ °C do 48 hodín po predchádzajúcej dávke vakcíny,
- 5) kŕčmi, vzniknutými do troch dní po predchádzajúcej dávke vakcíny,
- 6) Guillain-Barrého syndróm (GBS) (< šesť týždňov po predchádzajúcej dávke vakcíny s tetanickým toxoidom,
- 7) so stredne ťažkým alebo ťažkým akútnym ochorením s teplotou alebo bez teploty.

c) V prípade výskytu trvalých, dočasných kontraindikácií alebo opatrnosti pri očkovaní proti pertussis, je potrebné zabezpečiť vyšetrenie osôb v špecializovaných centrách očkovania².

Čl. V **Organizácia a riadenie surveillance**

(1) Organizáciu a riadenie surveillance pertussis zabezpečujú:

- a) Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky,
- b) Regionálne úrady verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“),
- c) Národné referenčné centrum pre pertussis a parapertussis (ďalej len „NRC pre pertussis“),
- d) Národný koordinátor pre pertussis.

(2) Hlásenie ochorenia:

---

² Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o vykonávaní očkovania u detí a dorastu s dočasnými alebo trvalými kontraindikáciami očkovania č. 33477/2010 – OZS zo dňa 15. novembra 2010

- a) Ochorenie a podozrenie na ochorenie na pertussis patrí medzi skupinu nákaz povinne hlásených do 24 hodín³.
- b) Povinnosť hlásiť má každý lekár, ktorý zistí ochorenie a podozrenie na ochorenie na pertussis, ktoré spĺňa klinickú charakteristiku v zmysle štandardnej definície ochorenia.
- c) Povinnosť hlásiť má každé laboratórium klinickej mikrobiológie, ktoré spracuje vzorku biologického materiálu, v ktorej zistí prítomnosť *Bordetella pertussis* kultivačnou alebo PCR metódou alebo špecifické protilátky proti *Bordetella pertussis*.

Čl. VI

Opatrenia pri sledovaní výskytu pertussis

(1) Opatrenia, ktoré pri sledovaní výskytu pertussis zabezpečia všeobecní lekári, ktorí poskytujú všeobecnú ambulatnú starostlivosť pre deti a dorast a všeobecní lekári, ktorí poskytujú všeobecnú ambulatnú starostlivosť pre dospelých; poskytovatelia ústavnej zdravotnej starostlivosti, ako aj mikrobiologické laboratória⁴:

a) všeobecní lekári, ktorí poskytujú všeobecnú ambulatnú starostlivosť pre deti a dorast a všeobecní lekári, ktorí poskytujú všeobecnú ambulatnú starostlivosť pre dospelých:

- 1) hlásenie všetkých prípadov pertussis, ktoré zodpovedajú klasifikácii prípadu ochorenia podľa čl. II. tohto odborného usmernenia RÚVZ na predpísanom tlačive poštou alebo priamym hlásením do Epidemiologického informačného systému (ďalej len „EPIS“),
- 2) zabezpečenie odberu biologického materiálu na laboratórnu diagnostiku pertussis podľa čl. III. tohto odborného usmernenia,
- 3) vyznačenie údajov o očkovaní (kompletné, čiastočné očkovanie, dátum ostatnej dávky, druh vakcíny) na sprievodnom lístku k biologickému materiálu, poskytnutie všetkých informácií v rámci epidemiologického vyšetrovania (klinický priebeh, očkovanie, názov vakcíny, aplikácia, intervaly, ako aj údaje o rizikových faktoroch),
- 4) spolupráca s epidemiológmi pri vykonávaní odberov biologického materiálu na kultivačné vyšetrenie a vyšetrenie polymerázovou reťazovou reakciou (ďalej len „PCR“) podľa čl. VI. odsek 2 písmeno f) tohto odborného usmernenia.

b) v rámci ústavnej starostlivosti oddelenia pediatrie, jednotky intenzívnej starostlivosti a infekčné oddelenia:

- 1) hlásenie hospitalizácie prípadov ochorení podľa čl. II. tohto odborného usmernenia RÚVZ na predpísanom tlačive poštou alebo priamym hlásením do EPIS,
- 2) okamžité odobratie biologického materiálu pacientom a zaslanie materiálu do mikrobiologického laboratória, prípadne priamo do NRC pre pertussis a parapertussis,
- 3) vyznačenie údajov o očkovaní na sprievodnom lístku (žiadanke na vyšetrenie) k biologickému materiálu,
- 4) poskytnutie všetkých informácií v rámci epidemiologického vyšetrovania.

c) mikrobiologické laboratória:

- 1) zabezpečenie diagnostiky biologického materiálu v súlade (prílohou) s čl. III. tohto odborného usmernenia,
- 2) hlásenie pozitívnej izolácie *Bordetella pertussis*, ako aj pozitívnych sérologických výsledkov epidemiológovi príslušného RÚVZ a lekárovi, ktorý odobral biologický materiál,

³ § 52 ods. 5 písm. a) zákona 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁴ § 52 ods. 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

- 3) zaslanie izolovaných kmeňov *Bordetella pertussis* a séra s pozitívnym nálezom protilátok proti *Bordetella pertussis* do NRC pre pertussis a parapertussis.
- (2) Opatrenia, ktoré pri sledovaní výskytu pertussis zabezpečia jednotlivé RÚVZ ⁵:
- b) zabezpečenie epidemiologického vyšetrovania v ohnisku nákazy po doručení hlásenia o výskyte ochorenia alebo podozrenia z ochorenia na pertussis,
  - c) vykonanie zberu primárnych údajov v ohnisku nákazy, sumarizáciu týchto údajov a ich analýzu, a to v intervaloch týždenne, mesačne, ročne alebo podľa potreby,
  - d) dôsledné vyhľadávanie v ohnisku nákazy pravdepodobného prameňa nákazy, podozrivých z nákazy i z ochorenia,
  - e) preskúmanie stavu zaočkovanosti kontaktov, vylúčenie neočkovaných detí z kolektívneho zariadenia na dobu 21 dní od ostatného výskytu a zabezpečenie doočkovania vnímavých kontaktov,
  - f) zabezpečenie monitoringu cirkulácie *Bordetella pertussis* v populácii prostredníctvom odberu biologického materiálu pri možných prípadoch priamo na odbore epidemiológie v spolupráci so všeobecnými lekármi pre deti a dorast a všeobecnými lekármi pre dospelých,
  - g) hlásenie ochorenia do EPIS-u s dôsledným vyplnením všetkých požadovaných údajov ostatného platného setu údajov podľa prílohy,
  - h) prešetrovanie ohnisk nákazy v kolektívnych zariadeniach predškolského veku a prípadov infekcie na detských oddeleniach.
- (3) Opatrenia, ktoré pri sledovaní výskytu pertussis zabezpečí NRC pre pertussis a parapertussis ⁶:
- 1) metodické vedenie mikrobiologických laboratórií v Slovenskej republike v oblasti diagnostiky *Bordetella pertussis*,
  - 2) vykonávanie bakteriologickej, PCR diagnostiky a sérologických vyšetrení,
  - 3) konfirmovanie zaslaných materiálov z jednotlivých mikrobiologických laboratórií,
  - 4) hlásenie výsledkov zasielajúcemu laboratóriu, epidemiológovi RÚVZ a národnému koordinátorovi,
  - 5) spolupracovanie pri sledovaní cirkulácie *Bordetella pertussis*.
- (4) Opatrenia, ktoré pri sledovaní výskytu ochorení zabezpečuje národný koordinátor, ktorého menuje hlavný hygienik Slovenskej republiky:
- a) koordináciu a analýzu výskytu pertussis v Slovenskej republike,
  - b) vyhodnocovanie efektívnosti očkovania proti pertussis,
  - c) priebežné informovanie o výsledkoch pertussis hlavného hygienika Slovenskej republiky, hlavných odborníkov pre epidemiológiu, klinickú mikrobiológiu, infektológiu a tropickú medicínu, pediatriu, pre všeobecnú starostlivosť o deti a dorast a všeobecné lekárstvo,
  - d) v prípade potreby navrhuje Pracovnej skupine pre imunizáciu Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky zmeny alebo úpravy imunizačnej stratégie.

Čl. VII Účinnosť

Toto odborné usmernenie nadobúda účinnosť dňom jeho uverejnenia vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

Zuzana Zvolenská, v. r.
ministerka

---

⁵ § 6 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁶ § 8 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zoznam povinných údajov hlásených do EPIS

Meno: O koľký prípad v rodine v epidemiologickej súvislosti ide:

Priezvisko:

Bydlisko: Dátum izolácie (deň, mesiac, rok):

Rodné číslo: Kontakt s osobou, ktorá vykonávala epidemiologicky závažnú činnosť

Dátum narodenia:

Zamestnanie (slovom): 1. áno 2. nie

Bol tejto osobe nariadený zvýšený zdravotný dozor

1. áno 2. nie

Názov a adresa kolektívneho zariadenia (slovom):

Diagnóza: Miesto izolácie

1. doma

Latinský názov: 2. na infekčnom oddelení

Kód MKCH: 3. inde

4. neizolovaný

Obec ochorenia: V prípade nemocničnej nákazy

Miesto nákazy: Kód zariadenia a oddelenia, v ktorom došlo k nákaze

Dátum prvých príznakov (deň, mesiac, rok):

Dátum hlásenia (deň, mesiac, rok):

Importovaná nákazy:

Diagnóza pri prijatí:

Pravdepodobná krajina nákazy:

Latinský názov:

Dátum ochorenia:

Kód MKCH:

Meno a kód hlásiaceho lekára:

Dátum hlásenia (kedy hlásenie prišlo na RÚVZ – dátum pre štatistiku – deň, mesiac, rok):

Dátum diagnózy: dátum laboratórneho vyšetrenia u potvrdených prípadov alebo dátum návštevy u lekára u možných a pravdepodobných prípadov

Klasifikácia ochorenia (podľa štandardnej definície):

Klinické kritériá:

Charakteristika výskytu:

Laboratórne výsledky (dátum odberu, druh materiálu, použitý test, výsledok):

Špecifikácia (názov agens):

Dopad ochorenia:

Hospitalizácia:

Stav očkovania (úplné, vzhľadom na vek, čiastočné, neočkované, údaj neznámy):

Počet dávok vakcíny:

VYHODNOTENIE AKTIVÍT EIW V ROKU 2013

Cieľová skupina	Aktivita										spolu
	prednáška	článok v printových médiách	relácia		informačný materiál	nástenka, informačný panel	beseda	poradenstvo v oblasti očkovania	web	iná aktivita	
			TV	rozhlas							
laická verejnosť	22	53	20	113	138	393	45	294	69	85	1232
zdravotnícki pracovníci	34	6	1	0	213	117	3	240	63	10	687
rómske komunity	17	1	1	0	124	16	19	0	2	2	182
iné rizikové skupiny	3	1	1	0	1	1	0	2	2	46	57
spolu	76	61	23	113	476	527	67	536	136	143	2158

Iné aktivity:

<p>laická verejnosť</p> <p>* dotazník, tlačová beseda, deň otvorených dverí</p>	<p>zdravotnícki pracovníci</p> <p>* vypracovanie odpovedí pre rodičov odmietajúcich dať svoje dieťa zaočkovať</p>	<p>rómske komunity</p> <p>* jednanie so zástupcami mesta zamerané na podporu očkovania detí</p>	<p>iné rizikové skupiny</p> <p>* distribúcia edukačných materiálov do materských škôl</p>
--	--	--	--

Správa o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 za rok 2012

1. Úvod

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Problematike HIV/AIDS je v Slovenskej republike (ďalej len „SR“) venovaná náležitá pozornosť. V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR bol v roku 2009 uznesením vlády SR č. 641 na rokovaní vlády SR schválený Národný program prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2009 – 2012 (ďalej len „národný program“). Národný program vychádza zo špecifických charakteristík vo výskyte HIV/AIDS v SR. Je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva. Koordinátorom národného programu v SR je hlavný hygienik SR, ktorý je zároveň predsedom Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS (ďalej len „národná komisia“). Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) koordinuje plnenie úloh a aktivít jednotlivých rezortov a organizácií zastúpených v národnej komisii, vyplývajúcich z národného programu. Finančné prostriedky na zabezpečenie úloh národného programu sú vyčlenené z rozpočtových kapitol zodpovedných rezortov.

2. Surveillance HIV/AIDS v SR

V SR sa epidemiologická a laboratórna surveillance (epidemiologická bdelosť, epidemiologický dohľad) HIV/AIDS vykonáva od roku 1985. Epidemiologickú surveillance zabezpečujú regionálne úrady verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ v SR“). Výsledky za SR sumarizuje a vyhodnocuje mesačne a kvartálne RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave.

V SR bolo v roku 2012 (k 30. 11.) evidovaných spolu 46 nových prípadov HIV infekcie. V 40 prípadoch išlo o občanov SR a šesť prípadov bolo zachytených u cudzincov pri ich prechodnom pobyte v SR. Boli hlásené tri nové prípady AIDS u občanov SR a dva prípady úmrtí na AIDS. Od roku 1985 do 30. 11. 2012 bolo v SR diagnostikovaných spolu 552 prípadov infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti (429 prípadov HIV infekcie u občanov SR a 123 u cudzincov). Z občanov SR išlo o 368 mužov a 61 žien. U 64 osôb (53 mužov a 11 žien) prešla HIV infekcia do štádia AIDS. Od začiatku monitorovania prípadov HIV/AIDS v SR bolo zaznamenaných spolu 48 úmrtí u osôb s HIV. Z tohto počtu sa u 40 osôb rozvinuli klinické príznaky AIDS.

Počet ľudí žijúcich s HIV neustále narastá. U novo diagnostikovaných prípadov infekcie HIV výrazne prevláda jej akvizícia pri sexuálnom styku. Hlavne u mužov dochádza k nákaze stále častejšie aj v nižšom veku. Sporadické prípady v ťažko dostupnej skupine populácie, u injekčných užívateľov drog, vytvárajú riziko skrytého šírenia infekcie HIV.

Laboratórnu surveillance vykonáva Národné referenčné centrum pre prevenciu HIV/AIDS (ďalej len „NRC“) na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave. Analyzujú sa výsledky skriningových vyšetrení darcov krvi, tkanív, orgánov a gravidných žien. Hodnotí sa aj antiretrovírusová liečba. V SR je liečba ľudí žijúcich s HIV/AIDS zabezpečená na pracoviskách v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach.

3. Prevencia HIV/AIDS v SR

Národný program je zameraný na celú populáciu SR. Dôraz je kladený na ohrozené skupiny obyvateľstva. Prevencia HIV/AIDS v SR je zameraná najmä na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie, najmä na prevenciu sexuálneho prenosu HIV, prenosu HIV krvou a vertikálneho prenosu infekcie HIV a zníženie nežiaducich následkov, osobného a sociálneho dopadu HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť - zabezpečenie adekvátnej zdravotnej a sociálnej starostlivosti a podporovanie akcií a aktivít smerujúcich ku zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť.

Aktivity národného programu sú zamerané na prevenciu, testovanie, poradenstvo, sledovanie a liečbu HIV/AIDS.

4. Vyhodnotenie plnenia aktivít NPP HIV/AIDS v SR za rok 2012

Pri uplatňovaní preventívnych aktivít je nevyhnutná spolupráca zodpovedných rezortov, organizácií jednotlivých ministerstiev v SR a mimovládnych organizácií v rámci programov prevencie, vzájomnej informovanosti o aktivitách, príprave a pripomienkovaní výučbových a propagačných materiálov a účasti v pracovných skupinách k projektom. Cieľom tejto spolupráce má byť jednotnosť v prezentovaní a podávaní informácií verejnosti so zárukou vzájomného rešpektu jednotlivých skupín obyvateľstva.

4.1. Vyhodnotenie plnenia preventívnych aktivít

Na realizácii plnenia preventívnych aktivít participovalo Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVaŠ SR“), Ministerstvo obrany SR (ďalej len „MO SR“), Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“), Ministerstvo spravodlivosti SR – Zbor väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“), ÚVZ SR, RÚVZ v SR, NRC, Centrum pre liečbu drogových závislostí, Slovenský Červený kríž a mimovládne organizácie.

Aktivita č. 1

Názov: Kampane prevencie HIV/AIDS

V októbri 2012 sa pracovníci odboru epidemiológie a odboru lekárskej mikrobiológie RÚVZ so sídlom v Košiciach zúčastnili na konferencii na tému „Zlepšenie prístupu k testovaniu HIV a TBC pre marginalizované skupiny“. Na konferencii bolo prezentované nízko-prahové testovanie na HIV/AIDS overenou metodikou a postupy práce s ľuďmi infikovanými HIV.

Aktivita č. 2

Názov: Regionálne programy prevencie HIV/AIDS (zamerané na širokú verejnosť)

Na RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi bol národný program realizovaný prostredníctvom preventívnych aktivít pre žiakov základných škôl a študentov stredných škôl pracovníkmi oddelenia Podpory zdravia v spolupráci so študentmi stredných škôl – aktivistami z radov rovesníkov, ktorí sú organizovaní v takomto klube pri Centre voľného času ADAM v Spišskej Novej Vsi. V priebehu roka 2012 sa v oblasti primárnej prevencie infekcie HIV realizovali prednášky, besedy a výcviky. Počas 9. ročníka vzdelávacej aktivity s názvom „Mladí ľudia a život“ v Spišskej Novej Vsi bolo zriadené odborné stanovište, v ktorom sa poskytovali informácie o HIV/AIDS. V spolupráci s týmto klubom pri Centre voľného času Spišská Nová Ves, ADAM a Mestskom úrade Spišská Nová Ves prebehla realizácia troch odborných výcvikov v rámci regionálneho projektu „Mladí ľudia a život“ pre novú skupinu aktivistov, ktorí sa následne aktívne zúčastnili na besedách a prednáškach a prednášok pre rovesníkov

a organizovali a odborne viedli 10. ročník tejto dvojdnovej vzdelávacej aktivity s názvom „Mladí ľudia a život“ v decembri 2012. Aktivisti z radov rovesníkov realizovali v roku 2012 celkovo 48 besied na tému „HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia“ a príbuzné témy súvisiace so životným štýlom mladých ľudí - „Životný štýl mladých ľudí“, „Sexualita, láska a antikoncepcia“, „Fajčenie, alkohol a prevencia“, „Drogy a primárna prevencia“, „Prvá pomoc“, ako aj „Duševné zdravie a stres“. Besedy boli určené žiakom 9. ročníkov základných škôl a študentom 1. a 2. ročníkov stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi, z Krompách, Gelnice a Levoče. Besedy mali u cieľovej skupiny pozitívny ohlas a stretli sa s veľkou podporou riaditeľov a koordinátorov primárnej prevencie základných a stredných škôl. Počas týchto aktivít bolo vykonaných viac ako 40 konzultácií zameraných na termíny a obsah besied. Vedúci odboru podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi realizoval päť besied a diskusných blokov pre študentov stredných škôl a žiakov základných škôl na tému „HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia a ich prevencia“. V rámci 10. ročníka tejto dvojdnovej vzdelávacej aktivity s názvom „Mladí ľudia a život“, ktorý bol určený pre študentov stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi bolo podľa harmonogramu vykonaných 12 prednášok a besied na témy „HIV/AIDS“ a „STI a ich prevencia“, ktoré zrealizovali skúsení aktivisti. Táto vzdelávacia aktivita je už tradične rozdelená do odbornej (10 rôznych tém zo života mladých ľudí), športovej (basketbalový turnaj pre chlapcov a dievčatá), kultúrno-spoločenskej časti (sviečkový pochod pri príležitosti Svetového dňa AIDS, koncert, spoločenský večer) a divadelnej časti, počas ktorej všetky zúčastnené skupiny prezentujú divadelné scény na témy súvisiace so životným štýlom mladých ľudí.

Aktivita č. 3

Názov: Činnosť liniek pomoci AIDS

Poradenstvo zamerané na informovanie verejnosti o HIV/AIDS, diagnostike, liečbe aj prevencii tohto ochorenia vykonávali všetky RÚVZ v SR aj ÚVZ SR. Počas celého roka sa v oblasti poradenstva HIV/AIDS mohli klienti obrátiť s otázkami zameranými na prevenciu, diagnostiku, terapiu a iné aspekty HIV/AIDS na ktorýkoľvek RÚVZ v SR. Informácie poskytovali pracovníci odborov a oddelení epidemiológie, podpory zdravia a hygieny detí a mládeže, a to cestou poradní pre prevenciu HIV/AIDS, ale aj v čase mimo nich. Poradenstvo bolo poskytované telefonicky, e-mailom alebo prostredníctvom osobnej konzultácie, celkovo viac ako 800 klientom.

NRC súčasne ponúka predtestové a potestové poradenstvo infekcie HIV. Poradenstvo je poskytované aj formou telefonickej a elektronickej Linky dôvery HIV/AIDS (rok 2012 približne 500 telefonických otázok a 138 odpovedí klientom prostredníctvom elektronickej Linky dôvery). NRC ponúka tiež informácie o prevencii HIV/AIDS prostredníctvom webových stránok: <http://new.szu.sk>, www.hiv-aids.tym.sk.

Poradenstvo ďalej poskytoval Slovenský Červený kríž, občianske združenie Odysseus a rôzne iné organizácie, napr. spolky medikov.

Aktivita č. 4

Názov: Príprava tlačových materiálov pre prevenciu HIV/AIDS

Na príprave tlačových materiálov využívaných v prevencii HIV/AIDS v SR participovali všetky RÚVZ v SR aj ÚVZ SR. Na každom RÚVZ sú k dispozícii materiály v tlačenej podobe, ktoré je možné využiť v prevencii HIV/AIDS.

Informačné materiály, týkajúce sa prevencie HIV/AIDS sú dostupné u všetkých subjektov, ktoré participujú na plnení národného programu. Prípravu letákov a plagátov k HIV/AIDS zabezpečujú aj mimovládne organizácie (napr. spolky medikov a pod.).

Odbor zdravotnej starostlivosti Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“) v roku 2012 zabezpečil tlač 10 000 ks letákov v tlačiarňi ZVJS. Uvedené edukačné materiály boli distribuované do jednotlivých ústavov zboru.

Aktivita č. 5

Názov: Edukačné programy zamerané na mládež, „Hrou proti AIDS“, rovesnícke programy a iné edukačné aktivity

V roku 2012 participovalo na projekte „Hrou proti AIDS“ (ďalej len „projekte“) 18 RÚVZ v SR:

1. Na projekte sa zúčastnili pracovníci odborov lekárskej mikrobiológie, epidemiológie, hygieny detí a mládeže a podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Košiciach. V roku 2012 bolo v rámci projektu realizovaných 14 edukačných aktivít v školách košického regiónu, a to pre žiakov 9. ročníkov základných škôl päťkrát a pre študentov stredných škôl deväťkrát. Spolu sa na nich zúčastnilo 910 študentov. Je to veľmi pozitívne hodnotená aktivita.
2. V roku 2012 pracovníci RÚVZ so sídlom v Senici po viacročnej spolupráci so Záhorským osvetovým strediskom Senica pokračovali v realizácii tohto interaktívneho projektu. Realizácia projektu sa uskutočnila v mesiaci november. Na interaktívnom projekte sa v tomto období zúčastnilo 235 žiakov 8. a 9. tried základných škôl mesta Senica. V úvode každého stretnutia so žiakmi bol predstavený projekt, štruktúra a jeho význam s dôrazom na netradičnosť realizácie formou hry a očakávaní ich aktívnej účasti. Na záver aktivít boli v spolupráci so Slovenským Červeným krížom, územným spolkom Senica symbolicky zapálené sviečky ako spomienka na obeť AIDS.
3. Pracovníci oddelenia podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Trnave pokračovali aj v roku 2012 v realizácii projektu, na ktorom sa zúčastnilo 90 žiakov a študentov stredných škôl v meste Trnava.
4. V priebehu celého roka 2012 RÚVZ so sídlom v Bardejove realizoval projekt v stredných a základných školách okresu Bardejov, kde sa stretol s veľkým ohlasom. Projekt sa uskutočnil v 12 školách okresu (siedmich základných a piatich stredných školách), zapojilo sa spolu 443 žiakov a študentov.
5. RÚVZ so sídlom v Rožňave uskutočnil projekt v októbri na siedmich školách. Projekt bol realizovaný na troch základných a štyroch stredných školách. Do projektu bolo zapojených 179 žiakov základných škôl a 246 žiakov stredných škôl. Spolu vykonaných osem akcií, v ktorých bolo edukovaných 425 účastníkov.
6. V roku 2012 sa do projektu zapojilo oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom vo Svidníku v spolupráci s oddelením podpory zdravia, hygieny detí a mládeže a hygieny životného prostredia. Projekt bol realizovaný v dvoch stredných školách v meste Stropkov a Giraltovce a v jednej základnej škole u žiakov 9. ročníka. Do projektu bolo zapojených spolu 227 študentov. Projekt bol prijatý s nadšením u študentov aj u pedagógov. Oddelenie podpory zdravia realizovalo 10 besied o AIDS a pohlavných chorobách pre žiakov základných škôl. Začiatkom decembra 2012 boli vykonané ďalšie dve besedy.
7. RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch realizoval projekt prostredníctvom pracovníkov oddelenia hygieny detí a mládeže a oddelenia epidemiológie. Cieľom aktivít bolo poskytnúť mládeži možnosť osvojiť si formou hry základné znalosti o možnostiach prenosu vírusu HIV. Projekt bol realizovaný na Základnej škole v Komjaticiach pre 50 žiakov.
8. Na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote sa v rámci projektu realizovali aktivity v okrese Rimavská Sobota a Revúca. V okrese Rimavská Sobota boli

v dňoch 28. 11. 2012 a 30. 11. 2012 tri podujatia pre žiakov 7., 8. a 9. ročníka základných škôl. Akcií sa zúčastnilo spolu 340 žiakov zo 16 tried troch základných škôl. Inštruktáž pri jednotlivých stanovištiach zabezpečovali štyria odborní zamestnanci RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote (dvaja z oddelenia epidemiológie a dvaja z oddelenia podpory zdravia).

9. Na RÚVZ so sídlom v Komárne sa realizoval projekt v troch školách (dvoch základných školách a jednom gymnáziu) s počtom 190 žiakov.
10. Aktivity boli na RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi realizované v mesiaci november 2012. Na aktivitách sa zúčastnilo šesť stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi v celkovom počte cca 300 študentov. Panely boli rozdelené do piatich stanovišť, ktoré odborne viedli dvaja odborní pracovníci z oddelenia podpory zdravia, jedna odborná pracovníčka z oddelenia epidemiológie a viacerí skúsení aktivisti z radov rovesníkov organizovaní v takomto klube pri Centre voľného času Adam Spišská Nová Ves. Počas projektu bolo realizovaných v rámci jednotlivých stanovišť 180 preventívnych aktivít formou 40-minútových besied na rôzne témy súvisiace s problematikou infekcie HIV a ochorením AIDS. Panely mali u účastníkov pozitívnu odozvu a väčšina študentov sa aktívne zapájala do diskusie. Všetky skupiny boli pri každom stretnutí v závere projektu vyhodnotené po vedomostnej stránke ako aj za aktivitu a kreativitu. Aktivity v oblasti prevencie HIV/AIDS splnili očakávaný cieľ a pomohli mladým ľuďom získať nové informácie o tomto infekčnom ochorení vrátane možností ochrany a efektívnej prevencie.
11. Odbor podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Trenčíne pokračoval v realizácii projektu v troch základných školách, kde bolo vykonaných celkovo osem prednášok pre žiakov 8. a 9. ročníkov. Zúčastnilo sa na nich 201 žiakov. Projekt bol realizovaný aj na stredoškolskom internáte v Trenčíne pre 20 žiakov.
12. RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne realizoval projekt v mesiaci december 2012 v Strednej zdravotníckej škole Dolný Kubín (3. a 4. ročník). Na projekte sa v roku 2012 zúčastnilo v štyroch stredných školách 497 študentov (Stredná zdravotnícka škola Dolný Kubín - 200 študentov, Stredná odborná škola polytechnická Dolný Kubín - 80 študentov, Gymnázium Tvrdošín - 135 študentov a Stredná odborná polytechnická škola Námestovo - 82 študentov).
13. Projekt na RÚVZ so sídlom v Michalovciach realizovali pracovníci oddelenia epidemiológie, oddelenia podpory zdravia a oddelenia detí a mládeže formou interaktívnych prednášok v školách v okrese Michalovce, Sobrance a Veľké Kapušany na tému prevencia infekčných ochorení a plánované rodičovstvo. Celkovo išlo o 12 prednášok na druhom stupni základných škôl a vo vybraných stredných školách okresu. Na aktivitách sa spolu zúčastnilo 350 žiakov a študentov.
14. RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom v roku 2012 pripravil dva cykly pre 56 žiakov základných škôl v okrese Žiar nad Hronom. V decembri boli cykly realizované v strednej škole v Banskej Štiavnici.
15. RÚVZ so sídlom v Prievidzi realizoval v roku 2012 projekt na Gymnázium V. B. Nedožerského v Prievidzi u 111 študentov piatich tried 1. a 2. ročníka.
16. Na projekte participoval aj RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Projekt je súčasťou poradne a zapojilo sa doň 146 žiakov a študentov základných a stredných škôl.
17. RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave v roku 2012 v rámci výučby predmetov verejné zdravotníctvo a epidemiológia a hygiena predniesol problematiku HIV infekcie, pohlavne prenosných chorôb a ich prevencie v šiestich triedach Strednej zdravotníckej školy v okrese Bratislava V. V týchto triedach sa študenti oboznámili s projektom Hrou proti AIDS a bola vykonaná praktická demonštrácia interaktívnej časti projektu.

18. RÚVZ so sídlom v Trebišove realizoval v roku 2012 projekt v dvoch základných školách (v obci Michalany a v meste Trebišov), troch stredných školách (v meste Trebišov – v obchodnej akadémii a osemročnom gymnáziu a v gymnáziu v Kráľovskom Chlmci). Spolu bolo uskutočnených 10 cyklov prednášok pre 150 žiakov základných škôl a 150 žiakov strednej školy.

Okrem programu „Hrou proti AIDS“ pracovníci odborov a oddelení epidemiológie, podpory zdravia a detí a mládeže pripravovali prednášky v školách:

1. Pracovníci RÚVZ so sídlom v Prešove edukovali v prevencii HIV/AIDS dve stredné školy.
2. RÚVZ so sídlom vo Zvolene vykonal v roku 2012 štyri prednášky na tému HIV/AIDS (v dvoch základných školách, v Strednej zdravotníckej škole vo Zvolene a v poradni na odvykanie od fajčenia vo Zvolene). Žiakom a študentom boli rozdane letáky o ochoreniach prenosných krvou, v poradni zdravia bola zriadená nástenka s témou Prevencia HIV/AIDS. V rámci prednáškovej činnosti bol kladený dôraz na prevenciu závislostí a na riziko prenosu HIV/AIDS u osôb s intravenóznou aplikáciou drog. Osoby cestujúce služobne do zahraničia alebo na turistický pobyt do oblastí výskytu HIV/AIDS boli upozorňované na riziko akvizovania nákazy HIV/AIDS. Verejnosti boli poskytované informácie o ochorení AIDS a nosičstve v rámci prednáškovej činnosti v spolupráci s Územným spolkom Slovenského Červeného kríža vo Zvolene, a to na akreditovanom kurze pre opatrovatelky. Pri vykonávaní štátneho zdravotného dozoru v nemocničných zariadeniach sa pracovníci RÚVZ so sídlom vo Zvolene zameriavali aj na prevenciu poranení ostrými zdravotníckymi pomôckami – injekčnými ihlami pri zabezpečení likvidácie ostrého odpadu do nepriepustných obalov a na dodržiavanie zásady nemanipulovať s použitými ihlami.
3. Oddelenie podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Lučenci realizovalo výchovno-vzdelávacie aktivity zamerané na danú problematiku - prednášky a besedy na témy HIV/AIDS, látkové a nelátkové závislosti a duševné zdravie. Bol premietnutý film Anjeli, deti a drogy. Aktivity boli realizované v Základnej škole Kubínyho v Lučenci, Základnej škole v Lovinobani a Strednej zdravotníckej škole v Lučenci. Zabezpečená bola aj distribúcia výchovno-vzdelávacích materiálov.
4. RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici pripravil prednášky pre žiakov 9. ročníkov Základnej školy Rozkvet v Považskej Bystrici venované témam o sexuálne prenosných ochoreniach a o prevencii HIV/AIDS. Boli plánované aktivity na podporu prevencie HIV/AIDS v Špeciálnej základnej škole internátnej v Považskej Bystrici a Základnej škole v Plevníku pre žiakov druhého stupňa, v Škole Živeny v Považskej Bystrici pre všetkých žiakov a študentov a V. Základnej škole v Považskej Bystrici pre žiakov druhého stupňa.
5. RÚVZ so sídlom v Trnave vykonal osem prednášok s besedami na tému AIDS a päť prednášok na tému plánované partnerstvo a rodičovstvo. Na prednáškach bola zvyšovaná informovanosť s dôrazom na zmenu ich postojov v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.
6. RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši realizoval osem besied. Besedy boli v základných školách na tému prevencia HIV/AIDS v Základnej škole J. Lajčiaka, Pribylina – jedna beseda (žiaci 9. ročníka), v Základnej škole Klačno, Ružomberok – tri besedy (žiaci druhého stupňa) a v Základnej škole Bobrovec – jedna beseda (žiaci 8. a 9. ročníka). Realizované boli aj besedy v stredných školách na tému prevencia HIV/AIDS, a to v Strednej odbornej škole polytechnickej, Sládkovičova, Ružomberok – dve besedy a na Strednej odbornej škole drevárskej, Liptovský Hrádok – jedna beseda.

7. RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch realizoval prednášky pre žiakov základných a stredných škôl pod názvom „Ochorenie AIDS“. Prednášky boli realizované oddelením podpory zdravia. Uskutočnili sa v Základnej škole Hradná, Nové Zámky (edukovaných 38 žiakov), Základnej škole Mostná, Nové Zámky (edukovaných 45 žiakov) a Základnej škole G. Bethlena, Nové Zámky (edukovaných 40 žiakov).
8. Oddelenie podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Nitre v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže realizovalo prednášky zamerané na prevenciu HIV/AIDS v stredných školách (Odbornom učilišti, Hviezdoslavova 68, Nová Ves nad Žitavou a Strednej odbornej škole Vrábľa, ul. 1. Mája). Zabezpečená bola distribúcia propagačných materiálov, červených stužiek a letákov do jednotlivých základných škôl. Dňa 7. 12. 2012 sa uskutočnila prednáška pre 8. a 9. ročníky Základnej školy Čápor. Okrem prednášky bola žiakom predstavená kampaň Červené stužky a distribuované informačno-edukačné materiály.
9. Dňa 4. 12. 2012 sa uskutočnila prednáška na tému HIV/AIDS pre 30 študentov Strednej spojenej školy v Rimavskej Sobote. V rámci okresu Revúca sa dňa 23. 11. 2012 uskutočnila prednáška na tému HIV/AIDS pre 55 študentov zo štyroch tried Súkromnej strednej odbornej školy v Revúcej. Prednášky prezentoval zamestnanec z oddelenia epidemiológie RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote.
10. RÚVZ so sídlom v Galante venoval pozornosť tematike prevencie drogových závislostí, výchove k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu, rizikám promiskuitného správania a prenosu pohlavných ochorení realizáciou prednáškovej činnosti, besied a prezentácií so zameraním na žiakov základných a stredných škôl v spolupráci s vedeniami škôl, osvetovými zariadeniami, centrami voľného času, Osvetovým strediskom v Galante a pri príležitosti významných svetových dní SZO (Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog, Svetový deň AIDS). V rámci aktivít zameraných na prevenciu drogových závislostí jednou z oblastí edukačnej činnosti bolo informovanie a upozornenie na prenos infekcie HIV/AIDS u injekčných užívateľov drog a možnosti nákazy pri manipulácii s kontaminovanými injekčnými striekačkami a predmetmi, ako aj o priebehu, rizikách a dôsledkoch nákazy HIV/AIDS. V spolupráci s Osvetovým strediskom v Galante, Hasičským záchranným zborom v Galante, Mestskou políciou v Galante a Policajným zborom SR v Galante bola zorganizovaná zdravotno-výchovná akcia „Drogám povedz nie“ pre žiakov základnej školy v meste Galanta. Na akcii sa zúčastnilo 130 žiakov. Oddelenie podpory zdravia realizovalo zdravotno-výchovné aktivity pre Základnú školu Pata, Základnú školu Slovenského národného povstania Galanta, Špeciálnu základnú školu v Galante, Špeciálnu základnú školu v Seredi, Strednú združenú školu obchodu a služieb Galanta. Spolu sa na aktivitách zúčastnilo 174 žiakov. Na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Galante bol uverejnený informačný materiál o HIV/AIDS. Lekári prvého kontaktu boli pravidelne cestou mesačných hlásení informovaní o tejto problematike. Téma HIV/AIDS je jednou z hlavných súčastí školenia pre potravinarov a o tejto problematike sa diskutovalo aj na odborných seminároch určených pre sestry v rámci projektu vzdelávania. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Galante boli vyhotovené propagačné panely k danej problematike.
11. RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši realizoval prednášky v stredných odborných školách na tému prevencia pohlavných chorôb. Zabezpečená bola distribúcia propagačného materiálu a premietanie krátkych filmov v školách.
12. RÚVZ so sídlom v Komárne - oddelenie epidemiológie v spolupráci s oddelením podpory zdravia realizovalo prednášky v šiestich školách (dvoch základných a štyroch stredných odborných školách) pre 184 žiakov a študentov.

13. Odbor podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Trenčíne realizoval prevenciu HIV/AIDS formou prednášok v základných a stredných školách. Celkovo sa realizovalo 23 prednášok na tému sexuálna výchova a pohlavne prenosné ochorenia. Prednášky boli vykonané v 10 základných školách pre 8. a 9. ročníky s celkovým počtom 557 žiakov. V dvoch stredných školách sa prednášky realizovali pre 80 študentov 1. - 3. ročníka.
14. Zamestnanci oddelenia podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Humennom realizovali besedy týkajúce sa HIV/AIDS. V roku 2012 sa uskutočnilo 20 besied v základných a stredných školách v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce, na ktorých sa zúčastnilo 677 žiakov a študentov. Besedy realizovali aj zamestnanci oddelenia epidemiológie v Strednej zdravotníckej škole v Humennom – dve besedy pre 43 študentov.
15. Pracovníci oddelenia podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne realizovali 39 aktivít pre cieľovú skupinu deti a mládež. Išlo o besedy na tému prevencia HIV/AIDS a iných sexuálne prenosných ochorení. Na besedách sa zúčastnilo 1 326 žiakov. Pre dospelú populáciu bolo v spolupráci s Územným spolkom Slovenského Červeného kríža Orava zabezpečených päť edukačných aktivít takisto na tému prevencia HIV/AIDS a iných sexuálne prenosných ochorení. Na prednáškach sa zúčastnilo 125 osôb.
16. RÚVZ so sídlom v Martine sa v roku 2012 zameriaval na prednáškovú činnosť študentom Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Martine – odbor verejné zdravotníctvo. Bolo poskytované individuálne poradenstvo klientom zaujímavým sa o problematiku HIV/AIDS.
17. Aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS pre širokú verejnosť boli v regióne RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom realizované formou ôsmich prednášok a ôsmich besied. Premietnuté boli dva filmy. V mesiaci december bolo plánovaných 14 prednášok. Rodičovstvu a partnerstvu, pohlavným chorobám, sexuálnej výchove a HIV/AIDS bolo venovaných spolu 39 prednášok a 39 besied. Problematike dospievania bolo venovaných osem prednášok. Bola plánovaná jedna prednáška zameraná na problematiku antikoncepcie.
18. V rámci tejto aktivity pracovníci oddelenia epidemiológie RÚVZ so sídlom v Michalovciach realizovali 10 aktivít – interaktívnych prednášok s diskusiou na tému prevencia HIV/AIDS a ostatných pohlavne prenosných ochorení a dve aktivity na tému zodpovedné rodičovstvo určené žiakom druhého stupňa základných škôl a stredných škôl v okresoch Michalovce, Sobrance, Strážske a Veľké Kapušany. Celkovo sa na aktivitách zúčastnilo 350 žiakov a študentov. Besedy vzbudili veľký záujem u žiakov, téma ich zaujala, o čom svedčí množstvo kladených otázok v diskusii.
19. RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach realizoval v roku 2012 v oblasti HIV/AIDS prednášku na tému pohlavné choroby a plánované rodičovstvo, v ktorej sa venoval problematike ochrany pred nákazou HIV. Prednáška sa uskutočnila v odbornom učilišti v Prievidzi s celkovým počtom 35 zúčastnených. Konzultácie boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v Základnej škole vo Valašskej Belej a Základnej škole v Bojniciach.

V dňoch 26. 11. 2012 - 7. 12. 2012 sa uskutočnili prednášky v stredných a základných školách v mestách Nitra, Sereď a Trnava, počas ktorých 12 pracovníkov Združenia STORM a 12 vyškolených dobrovoľníkov interaktívnou formou viedlo dialóg s mladými ľuďmi. Špeciálna pozornosť sa venovala najmä stereotypom prevládajúcim v tejto téme a rizikovému správaniu. Do prevencie sa zapojili jedna základná škola, osem stredných škôl, jedna vysoká

škola a štyri iné zariadenia v Nitre a okolí, spolu sa zrealizovalo 22 prednášok. V meste Sered' sa zapojilo jedno gymnázium s tromi prednáškami a v meste Trnava dve stredné školy so šiestimi prednáškami a jedna základná škola s dvomi prednáškami. Spolu bolo realizovaných 11 prednášok. Viac ako 913 študentov malo možnosť diskutovať o svojich názoroch na tému HIV/AIDS. V piatich informačných stánkoch boli k dispozícii informačno-edukačné materiály a stužky. Aktivity vyvrcholili spoločným tichým Sviečkovým pochodom v Nitre a Trnave. Verejnosť vyjadrila pripnutím červenej stužky podporu ľuďom, ktorí žijú s HIV a AIDS a zároveň si uctila pamiatku tých, ktorí v dôsledku tohto ochorenia zomreli. Počas hudobného vystúpenia speváckeho zboru KatARS na Svätoplukovom námestí v Nitre a p. Stanislava Valička v Bernolákovom sade v Trnave, sa taktiež rozdávali letáky a červené stužky. Spolupracujúcimi organizáciami boli Krajské osvetové stredisko Nitra, Komunitné centrum Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre a Trnavská univerzita v Trnave, a iné.

Aktivita č. 6

Názov: Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS

Dňa 29. 11. 2012 uverejnil ÚVZ SR pri príležitosti Svetového dňa AIDS na webovej stránke tlačovú správu. Všetky RÚVZ v SR boli listom č. OE/7963/2012 vyzvané na realizáciu aktivít v prevencii HIV/AIDS práve počas Svetového dňa AIDS. Týmto listom boli všetkým RÚVZ v SR zaslané aj propagačné materiály, ktoré im mali byť nápomocné v realizácii predmetných aktivít.

V rámci Svetového dňa AIDS sa na RÚVZ v SR realizovali prednášky na tému HIV/AIDS, publikovali články v regionálnych denníkoch, uverejňovali informácie na webových stránkach, pripravili letáky, zostavovali nástenky s informáciami o HIV/AIDS, organizovali stužkové pochody. Niektoré RÚVZ v SR zaslali propagačné materiály aj do zdravotníckych zariadení.

V rámci Svetového dňa AIDS jednotlivé RÚVZ v SR vykonali tieto aktivity:

1. RÚVZ so sídlom v Prešove realizoval projekt Hrou proti AIDS v dvoch školách v okrese Prešov, publikoval článok k danej téme v novinách a uverejnil informáciu na webovej stránke.
2. RÚVZ so sídlom vo Zvolene informoval o HIV/AIDS na webovej stránke aj na prednáškach v školách.
3. Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Lučenci uverejnilo článok s názvom Prvý december Svetový deň boja proti HIV/AIDS, 1 december 2012, dňa 30. 11. 2012 v Mestských novinách mesta Lučenec (dvojtyždenník, ročník 8, číslo 24). Preventívna aktivita Svetový deň AIDS 2012 so symbolom červenej stužky bola zaslaná všeobecným lekárom pre deti a dorast a všeobecným lekárom pre dospelých v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Lučenci.
4. RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou uskutočnil sedem prednášok pre žiakov základných a stredných škôl a publikoval jeden článok v regionálnej tlači – 1. december „Svetový deň boja proti AIDS“.
5. RÚVZ so sídlom v Čadci v rámci aktivít k Svetovému dňu boja proti AIDS uverejnil na webovej stránke informácie o výskyte HIV/AIDS v SR aj informácie o prevencii HIV/AIDS. Na RÚVZ so sídlom v Čadci pre verejnosť pripravili nástenku s danou problematikou. Vedúci oddelenia epidemiológie mal prednášku pre žiakov 9. ročníka základnej školy.
6. RÚVZ so sídlom v Košiciach prostredníctvom masmédií (denník Korzár: 1. december – Svetový deň boja proti AIDS) informoval verejnosť o význame prevencie HIV/AIDS. Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Košiciach boli odborom epidemiológie a odborom lekárskej mikrobiológie uverejnené informácie o Svetovom dni boja proti AIDS a cieľoch Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej len „SZO“)

do roku 2012 realizovaných na zníženie výskytu HIV/AIDS, výzva o bezplatnom vyšetrení klientov na HIV 3. 12. 2012 a informácia o možnosti vyšetovania a poradenstva počas celého roka. V tento deň boli realizované aj aktivity projektu Hrou proti AIDS.

7. RÚVZ so sídlom v Senici propagovali Svetový deň AIDS v školách, na webových stránkach a v spolupráci s Územným spolkom Slovenského Červeného kríža Senica boli symbolicky zapálené sviečky ako spomienka na obeť AIDS.
8. RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici informoval o Svetovom dni AIDS v Nemocnici s poliklinikou v Považskej Bystrici a na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici.
9. RÚVZ so sídlom v Trnave uskutočnil prednášky, besedy v základných a stredných školách. Propagoval činnosť poradne prevencie HIV/AIDS v tlači, na teletexte, internete, posterami a distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. Poradňa a telefonická linka AIDS bola k dispozícii nad rámec časového vymedzenia.
10. RÚVZ so sídlom v Bardejove 1. decembra 2012, a niekoľko dní pred týmto dátumom a po ňom realizoval 18 prednášok k tejto téme v stredných a základných školách okresu Bardejov (sedem základných a jedenásť stredných škôl). Na prednáškach sa zúčastnilo 746 študentov. Účastníkom boli poskytnuté informačné letáky. V regionálnej tlači (Bardejovské Novosti) bol uverejnený článok k téme „1. december, Svetový deň AIDS“. Tento článok bol uverejnený aj na webovej stránke úradu a na nástenke úradu vo vstupnej časti budovy. Pracovníci oddelenia poskytovali poradenstvo a konzultácie k tejto téme priamo na pracovisku úradu, alebo prostredníctvom telefonických konzultácií.
11. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS 2012 pracovníci RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch prezentovali štyri prednášky k tejto téme a to dve prednášky v základnej škole pre žiakov 9. ročníkov, jednu v strednej zdravotníckej škole k téme AIDS a ostatné pohlavné choroby a jednu prednášku pre širokú verejnosť v mestskej galérii v spolupráci s Územným spolkom Slovenského Červeného kríža v Topoľčanoch. V centre mesta Topoľčany bola k tejto téme nástenka a v budove RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch boli k dispozícii edukačné materiály.
12. RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši do poradne AIDS, ktorá funguje v rámci oddelenia epidemiológie, vyvesil edukačný plagát k Svetovému dňu AIDS.
13. RÚVZ so sídlom v Rožňave pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS zaslal do regionálnych novín článok „1. december – Svetový deň boja proti AIDS“. Rovnaký článok bol uverejnený aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Rožňave a webovej stránke Rožňavy a Dobšinej. Článok s názvom „Svetový deň AIDS 2012 - 10 základných faktov o HIV/AIDS“ bol uverejnený na nástenke RÚVZ so sídlom v Rožňave a tiež bol zaslaný e-mailom praktickým lekárom, do Nemocnice s poliklinikou Sv. Barbory Rožňava, a.s., Psychiatrickej liečebne Samuela Bluma Plešivec a mestám a obciam v okrese. Laická verejnosť bola informovaná o AIDS aj prostredníctvom článku s názvom „AIDS – syndróm získanej imunitnej nedostatočnosti“, ktorý bol uverejnený na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Rožňave v mesiaci september 2012.
14. Na webovej stránke RÚVZ vo Svidníku bola uverejnená informácia o Svetovom dni boja proti AIDS a základné informácie o výskyte AIDS vo svete a na Slovensku. Do regionálnych novín Dukla, Podduklianske novinky a Spektrum bol poskytnutý materiál o Svetovom dni boja proti AIDS a informácie o ochorení a preventívnych opatreniach. Informačný materiál je umiestnený aj na nástenke RÚVZ vo Svidníku. Pracovníci RÚVZ vo Svidníku sa podieľali spolu s mládežou Červeného kríža na organizácii centrálnej kampane „Sviečkový pochod“, ktorý sa uskutočnil 30. 11. 2011 v meste Svidník.

15. RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch realizoval prednášky pre žiakov 9. ročníka základných škôl pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS s názvom „Prevencia ochorenia AIDS“. Prednášky boli realizované oddelením epidemiológie v spolupráci s oddelením podpory zdravia. Zameriavali sa na oboznámenie sa s ochorením, cestami prenosu a možnosťami ochrany pred nakazením sa vírusom HIV. Prednášky boli realizované v troch základných školách pre 145 žiakov, a to v Základnej škole Adyho v Štúrove pre 72 žiakov, v Základnej škole v Komjaticiach pre 50 žiakov a v Špeciálnej základnej škole v Nových Zámkoch pre 23 žiakov. Zostavený bol aj panel na RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch s názvom „Svetový deň AIDS“.
16. RÚVZ so sídlom v Leviciach publikoval článok s názvom „Vírus HIV neobchádza ani Slovensko“ venovaný Svetovému dňu AIDS, ktorý bol ponúknutý na uverejnenie v okresnom periodiku Pohronie, MY Nitrianske noviny, v Želiezovskom spravodajcovi a v Slovenskej bráne. Zároveň bol článok uverejnený na webovej stránke a na paneloch RÚVZ so sídlom v Leviciach, kde sú umiestnené informačné materiály vo forme letákov. Panely sú rozmiestnené v budove RÚVZ so sídlom v Leviciach, v Zdravotníckom zariadení v Leviciach a Centre voľného času - Junior v Leviciach. Okrem toho vedúca oddelenia na základe ponuky, ktorú elektronickou formou poslala všetkým stredným školám v okrese, zabezpečila prednášky zamerané na prevenciu HIV/AIDS v stredných školách v okrese. K 30. 11. 2012 bolo 11 požiadaviek zo strany škôl na prednášku na tému pohlavné ochorenia infekčnej etiológie (zameraná na prevenciu vzniku a šírenia pohlavných ochorení, s dôrazom na vznik, šírenie, aktuálny výskyt a prevenciu AIDS).
17. V súvislosti so Svetovým dňom boja proti HIV/AIDS oddelenie podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Nitre publikovalo články s problematikou prevencie HIV/AIDS v regionálnych denníkoch a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Nitre a vyhotovilo nástenky a informačný panel v priestoroch RÚVZ so sídlom v Nitre a v centre mesta. Oddelenie epidemiológie všetkým lekárom prvého kontaktu zaslalo elektronickou formou informáciu o výskyte HIV v SR v roku 2012 a o výskyte HIV/AIDS v nitrianskom kraji za posledných 10 rokov.
18. Na nástenke RÚVZ so sídlom v Žiline a na webovej stránke úradu bol uverejnený materiál Svetový deň AIDS 2012 – následne zaslaný aj médiám.
19. RÚVZ so sídlom v Galante informoval o HIV/AIDS v rámci prednášok v školách.
20. RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši propagoval Svetový deň AIDS prostredníctvom materiálu, ktorý bol uverejnený na webe.
21. RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobotě k „Svetovému dňu AIDS – 1. december“ v novembri rozdal červené stužky ako symbol boja proti AIDS s letákmi o informáciách na danú tému v školských zariadeniach okresov Rimavská Sobota a Revúca. Aktuálne informácie boli uverejnené aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobotě.
22. RÚVZ so sídlom v Komárne informoval o HIV/AIDS v rámci prednášok v školách.
23. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS 2012 uskutočnil RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi v spolupráci s Centrom voľného času ADAM Spišská Nová Ves a Územným spolkom Slovenského Červeného kríža Spišská Nová Ves sviečkový pochod v uliciach mesta Spišská Nová Ves pre študentov stredných škôl a širokú verejnosť. Počas 10. ročníka tejto dvojdnovej vzdelávacej aktivity „Mladí ľudia a život“ sa realizovali besedy a diskusné bloky pre študentov stredných škôl a širokú verejnosť v priestoroch Centra voľného času ADAM v spolupráci s aktivistami na tému – „HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia a ich prevencia“. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS boli realizované diskusné bloky v rámci projektu Hrou proti AIDS s využitím panelov pre Strednú odbornú školu ekonomickú Spišská Nová Ves

- v spolupráci s aktivistami. Na RÚVZ so sídlom Spišská Nová Ves bol k Svetovému dňu AIDS vyhotovený pre širokú verejnosť panel s problematikou infekcie HIV a ochorenia AIDS. Informácie o Svetovom dni AIDS a pripravovaných aktivitách boli poskytnuté aj regionálnym printovým médiám a mestskej TV Redute.
24. RÚVZ so sídlom v Martine informoval o Svetovom dni AIDS študentov Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského na prednáškach v Martine.
  25. RÚVZ so sídlom v Trenčíne uverejnil informácie o Svetovom dni AIDS, o infekcii HIV/AIDS, možnostiach jej prenosu a prevencii HIV/AIDS spolu s kontaktnými informáciami na poradňu HIV/AIDS na webovej stránke a na nástenkách RÚVZ so sídlom v Trenčíne.
  26. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS bol e-mailom zaslaný informačný materiál základným, stredným školám a lekárom v spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Humennom. Článok venovaný problematike AIDS bol uverejnený na internetovej stránke úradu. Prostredníctvom besied bola priblížená téma HIV/AIDS študentom stredných škôl a žiakom základných škôl. Spolu bolo realizovaných deväť besied. Stredná odborná škola A. Warhola v Medzilaborciach a Cirkevná spojená škola v Snine, na ktorých sa taktiež konali besedy, sú zapojené do školskej preventívnej kampane „Červené stužky“.
  27. RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne pri príležitosti Svetového dňa AIDS dňa 1. 12. 2012 spracoval edukačný leták a informáciu o aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte HIV/AIDS svete a v SR. Leták je k dispozícii pre výchovno-vzdelávacie aktivity. Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne boli aktualizované informácie o výskyte a prevencii HIV/AIDS.
  28. RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni realizoval celkovo 12 prednášok - päť v základných a sedem v stredných školách. Prednášky boli venované HIV/AIDS, významu prevencie a HIV/AIDS a pohlavne prenosným ochoreniam. K Svetovému dňu AIDS bol vydaný vlastný leták, distribuovaný 112 subjektom – materským, základným, stredným školám, lekárňam, ambulanciám praktických lekárov, mestám a obciam na území okresu. Leták bol umiestnený na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni, rovnako aj informácia o HIV/AIDS.
  29. Informácia o Svetovom dni boja proti AIDS, jeho zmysle a poslaní bola prezentovaná na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Michalovciach. Informácia bola zaslaná na uverejnenie na webovej stránke mesta Michalovce, Sobrance a regionálnym médiám. Bola zhotovená nástenka k uvedenej téme a do ambulancií praktických lekárov a gynekológov boli distribuované informačné zdravotno-edukačné materiály týkajúce sa prevencie HIV/AIDS. V prvom decembrovom týždni sa realizovala séria prednášok k problematike na stredných školách v meste Michalovce.
  30. Aktivity v rámci Svetového dňa boli RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom realizované v mesiaci november formou siedmich interaktívnych prednášok a besied pre 113 účastníkov. V decembri bolo plánovaných 14 prednášok.
  31. RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach pri príležitosti Svetového dňa AIDS uverejnil na webovej stránke dva materiály – 1. december Svetový deň boja proti AIDS – World AIDS Day a Sviečkový pochod pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS. Vo vestibule v nemocnici v Bojniciach bolo umiestnených šesť násteniek. Realizovaná bola spolupráca s Územným spolkom Slovenského Červeného kríža v Bojniciach pri organizovaní kampane Sviečkový pochod a účasť pracovníkov úradu na akcii. Uskutočnili sa aj prednášky pre žiakov posledných ročníkov základných škôl v Zemianskych Kostol'anoch a na Mariánskej ulici v Prievidzi.
  32. V rámci aktivít k Svetovému dňu AIDS RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici distribuoval edukačné materiály do zdravotníckych zariadení a do škôl, ktoré sa

zúčastňujú na projekte Hrou proti AIDS. Informácie o prevencii HIV/AIDS boli poskytnuté aj regionálnej televízii Hronka.

33. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS boli na RÚVZ so sídlom v Poprade pripravené vzdelávacie materiály (letáky), ktoré boli rozoslané v okrese Poprad do 13 základných škôl, 11 základných škôl s materskou školou, 10 stredných odborných škôl, v okrese Kežmarok do 19 základných škôl, 11 základných škôl s materskou školou, deviatich stredných odborných škôl a v okrese Levoča do 13 základných škôl, piatich základných škôl s materskou školou a ôsmich stredných odborných škôl. Súčasťou akcie bolo vyplňovanie dotazníkov v základných školách s materskou školou s účasťou 98 žiakov a deväť učiteľov a na Obchodnej akadémii v Poprade s počtom 140 študentov. Na základných školách bolo zároveň prezentovaných deväť prednášok za účasti 168 žiakov. O epidemiologickej situácii vo výskyte AIDS a o zásadách prevencie bolo obyvateľstvo informované prostredníctvom novín Whirlpool, novín Chemosvit, novín Poprad, Podtatranských novín a novín Korzár. RÚVZ so sídlom v Poprade priebežne počas roka 2012 vykonával edukačnú činnosť pri príležitosti Svetového dňa AIDS prostredníctvom médií (TV Poprad, Chemosvitské noviny, noviny Whirlpool, Podtatranské noviny, noviny Kežmarok, Tatranský denník), webovej stránky a nástieniek v poradni zdravia.
34. RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave v súvislosti so Svetovým dňom AIDS vykonal analýzu epidemiologickej situácie vo výskyte prípadov HIV a AIDS v SR k 28. 11. 2012. Analýza bola súčasťou tlačovej správy ÚVZ SR pre Tlačovú agentúru SR a Slovenskú informačnú tlačovú agentúru. Údaje zo surveillance HIV/AIDS v roku 2012 boli poskytnuté aj Rozhlasu a televízii Slovenska a prostredníctvom NRC televízii JOJ. Pracovník odboru epidemiológie sa 3. 12. 2012 zúčastnil na aktivitách NRC v Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave v rámci „rozšírených odberových hodín“ centra.
35. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS pracovníci RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede rozdali žiakom vo veku od 13 do 16 rokov dotazníky, prostredníctvom ktorých zisťovali vedomosti detí o problematike AIDS. V roku 2012 boli rozdane dotazníky žiakom v dvoch základných školách v Dunajskej Strede, a to v Základnej škole Jilemnického ulici a v Základnej škole Z. Kodálya v počte 142. Z vyhodnotenia dotazníkov vyplýva, že 86 % žiakov má dobré vedomosti o problematike AIDS. Žiaci zároveň dostali zdravotno-výchovný materiál o prevencii AIDS a bol im premietnutý film, po ktorom nasledovala beseda.
36. RÚVZ so sídlom v Trebišove pri príležitosti Svetového dňa AIDS uskutočnil 12 prednášok o AIDS pre 150 žiakov troch základných škôl v okrese Trebišov a 300 študentov v troch stredných školách. O Svetovom dni AIDS bola uverejnená informácia na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove. Informačné letáky boli vyvesené aj na nástenku RÚVZ so sídlom v Trebišove. Dňa 3. 12. 2012 pri príležitosti Svetového dňa AIDS bolo poskytované poradenstvo.

Pri príležitosti Svetového dňa AIDS, usporiadalo NRC pre HIV/AIDS na SZU dňa 3. 12. 2012 už tradične „Deň otvorených dverí NRC“, počas ktorého poskytlo záujemcom bezplatné a anonymné testovanie anti-HIV Ab, ponúkalo edukačné materiály o infekcii HIV, červené stužky a v spolupráci s firmou Vulkan aj kondómy. Umožnilo tiež záujemcom nahliadnuť do priestorov NRC.

V dňoch 29. 11. – 3. 12. 2012 Mládež Slovenského Červeného kríža v 23 mestách a obciach SR organizovala centrálnu kampaň „Sviečkový pochod“. Slovenský Červený kríž zorganizoval a viedol besedy na tému HIV/AIDS v stredných školách a internátoch, prezentácie v nákupných strediskách, spolupracoval s RÚVZ, pripravoval prezentačné stánky

na verejnosti a sviečkové pochody v centrách viacerých miest na celom Slovensku spojené s rozdávaním propagačných materiálov a červených stužiek, prezentácie v stredných školách, propagáciu v celoslovenských aj regionálnych médiách, spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami. Pri príležitosti Svetového dňa AIDS bol distribuovaný informačno-edukačný leták o HIV/AIDS prevencii. Svetový deň AIDS aktívne podporoval prostredníctvom svojej webovej stránky ww.redcross.sk a www.youth.redcross.sk. Ku kampani sa prostredníctvom sociálnej siete Facebook pripojilo 349 ľudí, ktorí sa zúčastnia na sviečkovom pochode. Mnohí z nich udalosť uverejnili informácie na svojich nástenkách, čím prispeli k zviditeľneniu Svetového dňa AIDS. Taktiež na stránke venujúcej sa Svetovému dňu AIDS umiestnili výzvu, aby si užívatelia 1. decembra zmenili profilovú fotografiu za symbol stužky. V roku 2012 sa v rámci Svetového dňa AIDS svojimi aktivitami zapojilo 18 územných spolkov Slovenského Červeného kríža, ktoré zorganizovali sviečkový pochod a sprievodné aktivity v 23 mestách Slovenska.

Na aktivitách k Svetovému dňu AIDS participovalo aj občianske združenie Odysseus a spolky medikov.

Aktivita č. 7

Názov: Prevencia HIV/AIDS u obyvateľov rómskej národnosti

RÚVZ so sídlom vo Zvolene spolupracoval s komunitným centrom vo Zvolene, ktoré zriadilo Mesto Zvolen na Unionke. V tejto oblasti je početná rómska komunita (vyše 300 osôb). Komunitné pracovníčky v spolupráci s oddelením podpory zdravia RÚVZ so sídlom vo Zvolene pripravili nástenku v Špeciálnej základnej škole vo Zvolene na Sokolskej ulici, kde sú deti motivované k ochrane zdravia a prevencii chorôb prenosných krvou a nesterilnými ihlami. Pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia je prístupná denná intervencia.

RÚVZ so sídlom v Rožňave pri výbere škôl do projektu Hrou proti AIDS vybral aj jednu základnú školu a jednu strednú školu, v ktorých je prevažne žiakov rómskeho etnika.

Aktivitu v ostatných rokoch realizoval prostredníctvom komunitných pracovníkov oddelenia podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Michalovciach. V roku 2012 pracovníčka oddelenia podpory zdravia realizovala dve besedy v rómskej osade v Michalovciach a Sobranciach na tému „Prevencia infekčných ochorení a zodpovedné rodičovstvo“. Na aktivitách sa zúčastnilo spolu 20 rómskych matiek. Zároveň im boli poskytnuté výchovno-informačné materiály.

Aktivita č. 8

Názov: Zdravotná výchova určená pre mužov majúcich sex s mužmi

Projekt Európskej únie (ďalej „EÚ“) EUROSUPPORT VI. slúži na mapovanie a následné zníženie rizikového správania HIV pozitívnych pacientov zo skupiny mužov majúcich sex s mužmi v krajinách EÚ. V rámci projektu sa pripravila štúdia slúžiaca na sledovania zvládania rizikového správania vo vzťahu k HIV infekcii v skupine mužov majúcich sex s mužmi v SR. NRC je zapojené do riešenia EÚ projektu SIALON II, ktorý je pokračovaním projektu EÚ SIALON I. Cieľom oboch projektov je zmapovať prevalenciu infekcie HIV, príp. aj iných sexuálne prenosných ochorení v skupine mužov, ktorí majú sex s mužmi v súvislosti s ich rizikovým správaním. Zber údajov pre štúdiu surveillance sa uskutoční na začiatku roka 2013.

Aktivita č. 9

Názov: Zdravotná výchova zameraná na sociálnu a zdravotnú prevenciu sexuálne prenosných infekcií a HIV/AIDS u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a u injekčných užívateľov drog

Občianske združenie Odyseus pokračovalo v realizácii programu Chráň sa sám, Sex/Drogy, ktorý je programom terénnej sociálnej práce pre ľudí injekčne užívajúcich drogy a pracujúcich v sex-biznise.

Program SEX/DROGY je programom OZ Odyseus, ktorý poskytuje svoje služby mladým ľuďom v rekreačnom prostredí – na letných festivaloch alebo v kluboch. V súvislosti s prevenciou HIV program SEX/DROGY poskytuje poradenstvo o drogách, bezpečnejšom sexe, pohlavne prenosných ochoreniach a HIV/AIDS, distribúciu mužských a ženských kondómov, nácvik používania mužského a ženského kondómu, informovanie o lubrikačných géloch, kvíz na témy ako sú užívanie drog, bezpečnejší sex, pohlavne prenosné ochorenia a HIV/AIDS, krízovú intervenciu, distribúciu info-edukačných materiálov a výmenu injekčných striekačiek.

V roku 2012 OZ Odyseus organizovalo trojdňové vzdelávanie pre dobrovoľníkov, ktorí pracujú s mládežou na témy drogy, znižovanie rizík spojených s užívaním drog, bezpečnejší sex, pohlavne prenosné ochorenia a HIV. Navštívili tri letné festivaly – festival Pohoda, BeeFree a Uprising. Počas festivalov poskytli svoje služby 1 915 mladým ľuďom, realizovali 529 aktivít na zvyšovanie vedomostí o používaní kondómov a lubrikačných kondómov a bezpečnejší sex, pohlavne prenosné ochorenia a HIV konzultovali 968-krát. Výmenu injekčných striekačiek a distribúciu ostatného materiálu potrebného na bezpečnejšie užívanie na festivaloch poskytli celkom päťkrát. Tieto aktivity sú v kontexte prevencie šírenia HIV nesmierne dôležité, nakoľko umožňujú mladým ľuďom voľný prístup k prezervatívom, poskytujú informácie mladým ľuďom pútavou formou. Zároveň rekreačné prostredie býva spojené so zvýšeným experimentovaním a užívaním drog (alkoholu a iných), čoho následkom môže byť rizikové sexuálne správanie. Poskytovať služby prevencie priamo tam, kde sa takéto správanie vyskytuje, umožňuje minimalizovať frekvenciu sexuálnych aktivít mladých ľudí bez ochrany, alebo minimalizovanie rizík súvisiacich s viacnásobným spoločným použitím injekčného materiálu pri injekčnom užívaní drog (resp. viacnásobným spoločným použitím trubičky pri užívaní drogy šňupaním). V spolupráci s Občianskym združením Ulita zorganizovali vzdelávanie pre návštevníkov nízko-prahového centra.

Webová stránka www.drogy.org vznikla v roku 2011. Stránka je určená ľuďom, ktorí užívajú heroín a pervitín. Sú na nej špecificky orientované informácie na ochranu ich zdravia. Kvôli citlivosti informácií je časť informácií prístupná len po registrácii. Na stránke funguje fórum, kde je možné sa anonymne spýtať otázky k užívaniu heroínu a pervitínu a on-line chat, kde je možné konzultovať špecifické otázky spojené s užívaním heroínu a pervitínu. Stránka poskytuje informácie o možnosti znižovania rizík (akými sú infikovanie HIV, hepatitídou B alebo C), ktoré súvisia s užívaním drog. Na stránke bolo k 4. 12. 2012 registrovaných 241 užívateľov, 26 ľudí využilo služby on-line chatu a 5 377 osôb navštívilo túto stránku v poslednom pol roku. Aktivity webovej stránky neboli podporené zo štátnych zdrojov.

Program Chráň sa sám OZ Odyseus poskytuje preventívne služby ľuďom, ktorí injekčne užívajú drogy alebo pracujú v pouličnom sex-biznise, založené na princípoch harm reduction. Terénni sociálni pracovníci a pracovníčky realizujú výmenu injekčných striekačiek spolu so špeciálnym poradenstvom priamo na miestach, kde sa cieľové skupiny vyskytujú. Od januára 2012 do októbra 2012 využilo služby Chráň sa sám a pracovníci nadviazali za toto obdobie 2 082 kontaktov s ľuďmi, ktorí injekčne užívajú drogy alebo pracujú v sex-biznise. Od 1. 1. 2012 - 31. 11. 2012 zozbierali 102 611 použitých injekčných striekačiek, ktoré následne dali zlikvidovať v spaľovni na infekčný odpad. Distribuovali 203 999 sterilných injekčných striekačiek, 25 300 sterilných injekčných vôd, 11 604 kondómov, 541 ženských kondómov. Poskytli 76 konzultácií týkajúcich sa bezpečnejšieho sexu, 171 bezpečnejšieho užívania drog, 34 konzultácií o HIV a 47 o pohlavne prenosných chorobách. Rozdistribuovali 99 kusov tlačených materiálov o bezpečnejšom užívaní a 17 o HIV/AIDS. Každý mesiac bol v rámci programu klientom distribuovaný časopis INTOXI, články sa zamierovali na problematiku

bezpečnejšieho užívania drog, HIV, pohlavne prenosné ochorenia a sociálno-právne témy. Súčasťou programu Chráň sa sám bolo v roku 2012 nízkooprahové testovanie na protilátky HIV, syfilisu a hepatitídy typu C z kapilárnej krvi a nízkooprahové vyšetrenie na TBC. V rámci medzinárodného projektu Imp.Ac.T. bolo testovanie poskytnuté aj v rámci nízkooprahovej nocľahárne DePaul.

Internetová dobrovoľnícka iniciatíva OZ Odysseus www.hivaid.sk poskytuje odborne garantované informácie o HIV verejnosti. Súčasťou stránky je on-line poradňa pre verejnosť a zoznamka pre ľudí žijúcich s HIV. Popri webovej stránke OZ Odysseus zastrešuje aj Pozitívne stretnutia, čo sú stretnutia ľudí žijúcich s HIV.

V roku 2012 pod záštitou podpredsedníčky Bratislavského samosprávneho kraja, ÚVZ SR a Kancelárie SZO na Slovensku zorganizovali konferenciu „Zlepšenie prístupu k testovaniu HIV a TBC pre marginalizované skupiny“, na ktorej sa zúčastnilo 128 účastníkov.

V rámci dotačnej politiky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“), v súlade so zákonom č. 544/2010 o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR, bol aj v roku 2012 sekundárne podporovaný výkon opatrení pre osoby, ktoré si aplikujú drogy injekčne alebo poskytujú platené sexuálne služby a to prostredníctvom finančnej podpory realizácie programov terénnej sociálnej práce, mobilnej a terénnej krízovej intervencie v otvorenom prostredí.

Aktivita č. 10

Názov: Prevencia HIV/AIDS u príslušníkov Ozbrojených síl SR vysielaných na plnenie úloh mimo územia SR

V rámci komplexných lekárskeho prehliadok príslušníkov Ozbrojených síl SR vysielaných na plnenie úloh mimo územia SR v roku 2012 na obdobie dlhšie ako 30 dní boli vykonané aj vyšetrenia na HIV protilátky. Každý vojak vyslaný na plnenie úloh mimo územia SR bol vyšetrený dvakrát, pred vyslaním k plneniu úloh mimo územia SR a po návrate. V roku 2012 bolo vykonaných celkovo 2 194 vyšetrení na prítomnosť HIV protilátok. Príslušníci Ozbrojených síl SR v príprave na vyslanie k plneniu úloh mimo územia SR absolvovali prednášky o predchádzaní prenosným ochoreniam, ktorých súčasťou bola aj prevencia HIV/AIDS.

Aktivita č. 11

Názov: Prevencia HIV/AIDS v zariadeniach väzenskej služby - zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva v zariadeniach väzenskej služby

ZVJS, tak ako v predchádzajúcom období, zabezpečoval pre svojich klientov vo výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody dostupnosť kondómov formou predaja v predajniach jednotlivých ústavov zboru. Zdravotnícke zariadenia ZVJS v rámci plnenia aktivít Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2009 – 2012 v roku 2012 vykonávali niekoľko aktivít. Edukovaní boli všetci obvinení a odsúdení, ktorí nastúpili na výkon väzby, alebo výkon trestu v ZVJS. Edukácie sa vykonávali individuálnym pohovorom pri vstupnej prehliadke a každý poučený klient podpísal „Prehlásenie o poučení“ podľa RGR č. 6/2008 § 17 ods. 4. U rizikových osôb (osoby poskytujúce platené sexuálne služby, injekční užívatelia drog, cudzinci, atď.) a tehotných žien boli vykonávané screeningové vyšetrenia anti-HIV protilátok v krvi. V roku 2012 boli v niektorých ústavoch realizované prednášky na tému HIV/AIDS. Ďalšie prednášky a besedy súvisiace s danou tematikou na úrovni oddielov boli realizované jedenkrát mesačne na témy sexuálna orientácia, výber sexuálneho partnera, pohlavné choroby a problematika HIV/AIDS. Do realizovania osvetovej činnosti sa aktívne zapojil personál zdravotníckeho zariadenia, ústavný psychológ ako aj pedagóg. V Ústave na výkon trestu odňatia slobody (ďalej len „ÚVTOS“) Ružomberok boli vykonané tri prednášky s účasťou 116 respondentov, vo väzenskom časopise bol uverejnený článok s uvedenou

problematikou. V Nemocnici pre obvinených a odsúdených a ÚVTOS v Trenčíne bolo šesť prednášok a šesť besied na tému prevencie HIV/AIDS, s celkovým počtom 430 účastníkov. Preventívne edukačné aktivity sa realizujú aj v rámci ochranného liečenia štyri až päťkrát ročne. V ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová uskutočnili päť prednášok, na ktorých sa zúčastnilo celkovo 104 odsúdených. V Ústave na výkon väzby (ďalej len „ÚVV“) a ÚVTOS Košice boli štyri prednášky, ktorých sa zúčastnilo 98 odsúdených. V ÚVTOS a ÚVV Levoča boli tri prednášky s účasťou 48 odsúdených žien. V ÚVTOS Košice – Šaca realizovali 12 prednášok s účasťou 420 odsúdených. V ÚVTOS a ÚVV Ilava bolo edukovaných 424 väznených osôb. V ústavnom časopise bol publikovaný článok o prevencii HIV/AIDS. V ÚVV Bratislava sa uskutočnilo šesť prednášok, na ktorých sa zúčastnilo celkovo 304 väznených osôb. V ÚVV Banská Bystrica boli tri prednášky s účasťou 45 väznených osôb. Boli vykonané individuálne edukácie u infikovaných osôb na krvou prenosné ochorenia v počte 19. V ÚVTOS Dubnici nad Váhom bola organizovaná jedna prednáška s účasťou 18 odsúdených. V ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou bolo 32 prednášok s účasťou 554 odsúdených. V ÚVTOS pre mladistvých v Sučanoch bolo sedem prednášok s 200 účastníkmi. Ďalšie prednášky zrealizoval ústav pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS 1. decembra. V ÚVV a ÚVTOS Prešov realizovalo osem prednášok s účasťou 281 väznených osôb. V ÚVTOS Nitra - Chrenová bolo edukovaných celkovo 110 odsúdených žien. Pre príslušníkov zboru bola v rámci služobnej prípravy formou cyklického školenia zabezpečená prednáška na tému HIV/AIDS, videoprojekcia a bol poskytnutý propagačný materiál. Dôraz pri všetkých preventívnych aktivitách bol kladený na ochranu ľudských práv, zamedzenie diskriminácie a sledovanie spätnej väzby účastníkov preventívnych aktivít.

Aktivita č. 12

Názov: Zvyšovať ochranu policajtov a hasičov pri zásahoch v miestach rizika HIV/AIDS formou - dôraz na používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov, edukácia
MV SR venovalo v roku 2012 zvýšenú pozornosť edukácii policajtov vykonávajúcich služby v odbore železničnej polície, ktoré sa uskutočnili v Košiciach, Zvolene, Žiline, Banskej Bystrici a Bratislave. Preškolených bolo približne 1 000 policajtov. Naďalej boli školení v problematike HIV/AIDS policajti odchádzajúci do misií. Policajti, ktorí prišli do kontaktu s neprispôsobivou skupinou obyvateľov, boli preventívne vyšetrení pri poraneniach alebo pri preukázaní HIV infekcie u zadržaných.

Aktivita č. 13

Názov: Spolupráca s UNAIDS a koordinácia činnosti národnej komisie

Odbor epidemiológie ÚVZ SR aj v roku 2012 zasielal informácie a zaujímal stanoviská k materiálom z UNAIDS prostredníctvom Stálej misie SR pri Organizácii spojených národov v Ženeve.

Aktivita č. 14

Názov: Program prevencie HIV/AIDS pre zdravotníkov zameraný na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach a obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV

Zdravotnícki pracovníci by mali ku každému pacientovi pristupovať ako k potenciálne infekčnému. Je dôležité, aby pri ošetrovaní každého pacienta používali osobné ochranné pracovné pomôcky. Právo na poskytnutie zdravotníckej starostlivosti má každý pacient vrátane pacientov s HIV/AIDS. Odmietanie poskytnutia ošetrovania týmto pacientom je porušením ich práv a znakom diskriminácie.

Aktivita č. 15

Názov: Podpora opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne

Programy znižovania poškodenia pre užívateľov drog – tzv. harm reduction sa podieľajú na prevencii vzniku epidémie HIV/AIDS medzi užívateľmi drog a ich blízkymi osobami. V uplynulom období sa vymenilo 150 tisíc injekčných ihliel a striekačiek aktívnym užívateľom drog, či už v centrách pre liečbu drogových závislostí, alebo prostredníctvom nezdravotníckych terénnych programov poskytovaných neziskovými organizáciami. V roku 2012 bolo v SR v piatich programoch výmeny sterilných ihliel a striekačiek približne 600 klientov v piatich mestách. V programoch substitučnej liečby pre závislosť od opioidov bolo v roku 2012 liečených v SR približne 550 pacientov. Osveta a vzdelávanie užívateľov vstupujúcich do liečby, alebo navštevujúcich programy výmeny sterilných ihliel a striekačiek o predchádzaní možnosti infikovania sa vírusom HIV/AIDS bola taktiež vykonávaná a má svoj podiel na aktuálnej priaznivej situácii.

Aktivita č. 16

Názov: Školská preventívna kampaň „Červené stužky“

MŠVVaŠ SR v rámci rozvojového projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2012“ podporilo projekt „Červené stužky“, ktorý je organizovaný ako 6. ročník celoslovenskej kampane Gymnázium sv. Františka z Assisi v Žiline s celkovou finančnou čiastkou z MŠVVaŠ SR 6 650 eur. Vyvrcholením kampane bolo stretnutie na Mestskom úrade v Žiline dňa 30. 11. 2012. Na tohtoročnej kampani sa zúčastnilo viac ako 350 škôl. Kampaň bola prioritne zameraná na poskytovanie informácií a vedomostí mladým ľuďom formou zvyšovania informácií a povedomia o rizikách a ochrane pred infekciou HIV a chorobou AIDS. Súčasťou kampane bolo aj zapojenie sa do novej témy o rizikách a prevencii obchodovania s ľuďmi. Jednotlivými časťami kampane boli prednášky a besedy na tému HIV/AIDS, prednášky a besedy na tému duševné zdravie a závislosti, prednášky a besedy na tému obchodovanie s ľuďmi, aktivita pre červené stužky – súťaž, metodická príručka kampane, tvorba a nosenie červených stužiek od 26. 11. do 1. 12. 2012, umiestnenie plagátu kampane na viditeľnom mieste, celoslovenská výtvarná súťaž pre základné školy „Červené stužky“, celoslovenská výtvarná súťaž pre stredné školy „Červené stužky“, celoslovenská výtvarná súťaž pre stredné zdravotnícke školy „Červené stužky“, celoslovenská výtvarná súťaž pre stredné školy „Staň sa spisovateľom“ a premietanie filmov Anjeli, HIV/AIDS, In your face.

Na webovej stránke www.cervenestuzky.sk boli priebežne umiestňované všetky potrebné informácie pre záujemcov, ako aj harmonogram plánovaných podujatí a informácie o zapojených školách. Kampaň Červené stužky je vo svojom šiestom ročníku najmä kampaňou pre mladých a s mladými, ktorí majú možnosti okrem zapájania sa do výtvarnej a literárnej súťaže, organizovať v školách rôzne tvorivé aktivity počas kampane. Podujatie sa realizovalo pod záštitou riaditeľky kancelárie SZO na Slovensku v spolupráci s MŠVVaŠ SR, Krajským školským úradom v Žiline v spolupráci s mestom Žilina a inými organizáciami. Garantmi podujatia boli Misia Sv. Jána v Barbetone (JAR), NRC pre prevenciu HIV/AIDS, Kancelária SZO na Slovensku, Doctors for Life International a Dom rodina „Vila Pinia“ (Taliansko).

RÚVZ so sídlom v Žiline (odbor epidemiológie, oddelenie hygieny detí a mládeže a oddelenie podpory zdravia) sa aj v roku 2012 zapojil do kampane Červené stužky. Podporoval kampaň a poskytol odborné poznatky stredným školám v problematike boja proti HIV/AIDS.

RÚVZ so sídlom v Trebišove v spolupráci v Mestskom spolku Červeného kríža v Trebišove realizoval Sviečkový pochod mestom Trebišov, ktorý sa konal 3. decembra. Na pochode sa zúčastnilo 250 študentov stredných a základných škôl.

Do kampane Červené stužky sa zapojil aj RÚVZ so sídlom v Košiciach.

Aktivita č. 17

Názov: Novelizácia odborného usmernenia na zabezpečenie prevencie HIV/AIDS

ÚVZ SR pripravil návrh novely predmetného usmernenia. Pripomienky k novele sú zapracované a po schválení návrhu na najbližšom rokovaní národnej komisie bude predmetný návrh zaslaný na vnútrorezortné pripomienkové konanie.

4. 2. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na testovanie, poradenstvo a sledovanie

Na plnení aktivít zameraných na testovanie, poradenstvo a sledovanie sa podieľali NRC v spolupráci s laboratóriami, ktoré túto diagnostiku vykonávajú, RÚVZ v SR, mimovládne organizácie a dermatovenerologické oddelenia a gynekologické ambulancie.

Aktivita č. 1

Názov: Laboratórna diagnostika HIV

NRC poskytuje preventívne, aj anonymné, vyšetrenia anti-HIV protilátok z preventívnych dôvodov v ambulancii NRC každý pondelok a stredu od 9.30 - 11.00 hod. Úlohou NRC je vykonávať predovšetkým nadstavbovú diagnostiku, t.j. konfirmačné vyšetrenia všetkých reaktívnych vzoriek z celého Slovenska pre terénne laboratória, Národnú transfúziu službu ako aj rôzne ambulancie a kliniky. V závislosti od výsledkov konfirmačného vyšetrenia odporúča pacientov ďalej sledovať, dispenzarizovať na infekčnej klinike a darcov dlhodobo sledovať alebo natrvalo vyradiť z darcovstva. Súčasne ponúka konzultácie v oblasti diagnostiky infekcie HIV a kvality diagnostických testov používaných v SR pre laboratória mikrobiológie a Národnú transfúziu službu. NRC vyšetruje tiež prognostické markery infekcie HIV/vírusovú záťaž, rezistenciu a polymorfizmus koreceptora CCR5 a tropizmus HIV/u HIV-infikovaných pacientov na infekčných klinikách v SR. S ohľadom na namerané hodnoty prognostických markerov poskytuje NRC odporúčania infektológom pre nasadenie či zmenu liečby v procese monitorovania infekcie HIV u pacientov.

Od 1. 1. do 30. 11. 2012 NRC vykonalo 663 skriningových vyšetrení anti-HIV protilátok metódou ELISA Ab/Ab z preventívnych dôvodov a pre potreby terénnych laboratórií, Národnú transfúziu službu a pacientov ambulancie NRC 356 konfirmačných vyšetrení HIV-reaktívnych vzoriek pomocou metód ELISA Ag/Ab, Western Blot a pomocou metódy PCR. V spolupráci s infekčnými klinikami sa podieľalo na monitorovaní terapie HIV-infikovaných pacientov. Vykonalo 563 vyšetrení vírusovej záťaže pomocou RT-PCR, 120 vyšetrení rezistencie HIV na antiretrovirové liečivá u HIV-infikovaných pacientov. Vyšetrenie 32 delta polymorfizmu koreceptora HIV sa vykonalo u 46 HIV-pozitívnych pacientov a u štyroch vyšetrenie tropizmu HIV. V roku 2012 vykonalo u 40 pacientov vyšetrenie subtypu vírusu HIV pre epidemiologické účely. Vyšetrovanie anti-HIV protilátok zabezpečovali aj RÚVZ v SR – Prešov (21), Lučenec (6), Košice (282), Trnava (83), Rožňava (1), Nitra (71), Žilina (92), Trenčín (49), Dolný Kubín (19), Žiar nad Hronom (28), Banská Bystrica (70) a Trebišov (2).

V roku 2012 RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave metodicky usmerňovalo epidemiologické vyšetrovanie nových prípadov HIV infekcie, AIDS, pôrodov u HIV pozitívnych žien, doplňovanie údajov o prípadoch HIV infekcie diagnostikovaných v minulosti a hlásenie prípadov HIV, AIDS a úmrtí zo štyroch centier pre dispenzarizáciu a liečbu HIV infikovaných pacientov. Priebežne a pri príprave analýzy výskytu HIV/AIDS pre výročné správy vykonávalo kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov HIV infekcie a prípadov AIDS v EPIS. Pripravené boli podklady pre zavedenie nových premenných pri vykazovaní prípadov HIV do EPIS-u od roku 2012. Na výročnom stretnutí kontaktných osôb pre surveillance HIV v Európskom centre pre prevenciu a kontrolu

chorôb (ECDC - European Centre for Disease Prevention and Control) vo februári 2012 bola SR vybraná do pilotného projektu pre zavedenie združeného vykazovania prípadov HIV a prípadov AIDS v členských štátoch EÚ.

OZ Prima testovali rýchlotestami 47 osôb na HIV - všetky boli negatívne.

Aktivita č. 2

Názov: Zber epidemiologických údajov, štúdie v skupinách ľudí s rizikovým správaním, vyšetovanie anti-HIV protilátok rizikovo sa správajúcich osôb, vyšetovanie kontaktov ľudí s HIV, vydávanie medzinárodného certifikátu o výsledku vyšetrenia anti-HIV občanom SR pred cestou do štátov vyžadujúcich si toto vyšetrenie

Na zbere epidemiologických údajov participovali v tomto roku všetky RÚVZ v SR, v ktorých bol zaznamenaný výskyt HIV/AIDS. Údaje za SR spracoval odbor epidemiológie RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave. RÚVZ v SR vydali viac ako 50 certifikátov o anti-HIV negativite (napr. RÚVZ so sídlom v Čadci 4 certifikáty, v Nitre (8), v Žiline (32), v Dolnom Kubíne (3), v Žiari nad Hronom (2)).

Odbor epidemiológie RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave je špecializovaným pracoviskom pre surveillance HIV/AIDS v SR. Zodpovedá najmä za správnu prax epidemiologického vyšetovania prípadov HIV infekcie v SR, ich registrovanie v EPIS a reportovanie dát zo surveillance do informačných systémov ECDC a Regionálneho úradu SZO pre Európu.

NRC pre prevenciu HIV/AIDS v SR v roku 2012 spolupracovalo s Medzinárodnou odbornou spoločnosťou ESAR. ESAR nadväzuje svojou činnosťou na EU projekt EuropeHIVResistance, do riešenia ktorého bolo NRC na SZU zapojené, a ktorý končil v roku 2010 a slúžil na mapovanie šírenie TDR (transmitted drug resistance) u novo-diagnostikovaných HIV infikovaných pacientov v EU a je priamym pokračovaním EU projektu SPREAD. Výskyt TDR sa analyzoval v súvislosti s epidemiologickými, klinickými a laboratórnymi ukazovateľmi. ESAR organizuje každoročne stretnutia svojich členov, ponúka školenia testovania rezistencie na nové antiretrovirotiká a pokračuje v zbere epidemiologických údajov o šírení HIV-rezistentných kmeňov u neliečených HIV infikovaných pacientov v EU.

Aktivita č. 3

Názov: Sledovanie pohlavných ochorení

V SR je zabezpečené celoročné sledovanie a zber informácií o sexuálne prenosných ochoreniach. Sexuálne prenosné ochorenia sú evidované v Epidemiologickom informačnom systéme prenosných ochorení, do ktorého sú vkladané epidemiológmi z RÚVZ v SR. K 30. 11. 2012 sa v SR vyskytlo 58 prípadov akútnej vírusovej hepatitídy typu B, 17 prípadov akútnej vírusovej hepatitídy typu C, 231 gonokokových infekcií, 657 prípadov chlamýdiových infekcií, 316 prípadov syfilisu, 51 prípadov urogenitálnej trichomoniázy, 37 prípadov infekcií genitálií a močovo-pohlavného systému vyvolaných herpetickým vírusom, 46 HIV infekcie a 73 prípadov iných špecifikovaných prevažne pohlavne prenášaných ochorení. NRC mesačne spracovalo hlásenia o vyšetovaní anti-HIV protilátok zasielané do NRC z RÚVZ v SR, hematologicko-transfuziologických oddelení a oddelení klinickej mikrobiológie z celej SR. Následne informácie zasielalo na RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave. V spolupráci s RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave následne analyzovalo šírenie infekcie HIV v SR podľa pohlavia, spôsobov prenosu, kraja, veku, štádia ochorenia, krajiny pôvodu a tiež subtypov HIV a rezistencie na antiretrovirotiká. RÚVZ so sídlom v Trebišove v roku 2012 hlásil do systému EPIS epidémiu 41 prípadov syfilisu. Vyšetrených bolo spolu 780 kontaktov. Všetky osoby boli preliečené.

Na RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave v súlade s plnením úlohy národného kontaktného miesta ECDC pre epidemiologickú surveillance pohlavne prenosných ochorení v EÚ na odbore epidemiológie boli v roku 2012 realizované viaceré úlohy. Vykonávali sa činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetovania a vykazovania sexuálne prenosných ochorení v EPIS. Mesačne bolo zo SR podávané hlásenie o neobvyklých udalostiach v prenose sexuálne prenosných ochorení do EPIS sexuálne prenosných ochorení v ECDC (The Epidemic Intelligence Information System for the European Network for STI Surveillance). V septembri 2012 boli zaslané súbory individuálne vykazovaných prípadov sexuálne prenosných ochorení, ktoré sa vyskytli v roku 2011 do TESSy ECDC. Posudzoval sa návrh európskej správy o výskyte sexuálne prenosných ochorení. Táto bude súčasťou správy ECDC „Annual epidemiological report 2012“. V roku 2012 bola po analýze a hodnotení publikovaná správa o situácii vo výskyte pohlavne prenosných chorôb v SR v roku 2011 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti RÚVZ v SR za rok 2011. V roku 2012 bol pracovník odboru epidemiológie RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave koordinátorom pre vypracovanie národnej správy o pokroku v boji proti HIV/AIDS vo svete pod názvom „2012 Global AIDS Response Progress Reporting“. Celosvetovo vypracovanie správy riadilo UNAIDS a v Európe organizovalo práce na správe ECDC. Jednotlivé štáty poskytovali národnú správu pre UNAIDS (Global AIDS Response Progress), SZO/UNICEF (Universal Access in the Health Sector) a ECDC (Dublin Declaration). V roku 2012 došlo k ďalšej harmonizácii reportu pre objektivizáciu politického, ekonomického, multirezortného i nevládneho a medicínskeho (stav a pokrok v parametroch prevencie, výskytu a terapie HIV infekcie) zázemia, ktoré vytvárajú jednotlivé štáty pre boj proti AIDS. Reportovanie za SR bolo vykonané elektronicky v apríli 2012, prvý náčrt európskej modifikácie správy GARP bol zaslaný z ECDC národným koordinátorom na posúdenie a pripomienkovanie v decembri 2012.

Aktivita č. 4

Názov: Nízkoprahové testovanie na HIV protilátky

Nízkoprahové testovanie v praxi znamená, že ide o testovanie anonymné, bezplatné, poskytované na miestach, kde sa potenciálni klienti nachádzajú, v časoch, ktoré sú prístupné potenciálnym klientom. Na nízkoprahovom testovaní participovalo napr. OZ Odysseus. V prípade reaktívneho výsledku testu je zabezpečená konfirmácia laboratóriom HPL, s.r.o.

Aktivita č. 5

Názov: Testovanie tehotných žien

Testovanie tehotných žien je zabezpečené prostredníctvom činnosti NRC a mikrobiologických laboratórií. Vyšetrenie je realizované na základe odporúčania gynekologického lekára. Podľa hlásení NRC bolo od roku 1985 do 30. 9. 2012 vykonaných celkovo 529 829 vyšetrení u gravidných žien.

4. 3. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na liečbu a starostlivosť osôb s HIV/AIDS

Aktivity zamerané na liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS plnili ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach a v Martine, NRC.

Aktivita č. 1

Názov: Liečba ľudí žijúcich s HIV, ľudí žijúcich s AIDS vrátane sledovania matiek žijúcich s HIV a ich detí, monitorovanie liečby, sledovanie koinfekcií (napr. TBC, HBV, HCV)

Dispenzarizáciu a špecifickú antiretrovírusovú liečbu ľudí s HIV/AIDS vrátane sledovania matiek žijúcich s HIV a ich detí, monitorovanie liečby, ako aj sledovanie koinfekcií (napr. TBC, HBV, HCV) poskytujú ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach a v Martine v rámci odboru Infektológia a tropická medicína. Doteraz bolo celkovo zaradených do dispenzarizácie spolu v štyroch existujúcich centrách 330 pacientov. V súčasnosti je liečených antiretrovirotikami 235 infikovaných. Doteraz v evidencii týchto ambulancií bolo zaznamenaných 17 pôrodov žien s HIV. Na základe doterajších vyšetrení sa prenos z matky na deti ani v tomto roku nepotvrdil v žiadnom zo sledovaných prípadov. V SR bolo hlásených celkovo najviac koinfekcií HIV a syfilisu, na druhom mieste HIV+ VHC a na treťom mieste HIV + VHB.

Aktivita č. 2

Názov: Zvýšiť počet pacientov s monitorovaním liečby

Monitorovanie liečby je pravidelnou súčasťou starostlivosti o HIV pozitívne osoby liečené antiretrovirotikami. Sledovanie klinického efektu liečby ako aj sledovanie počtu CD4 lymfocytov je plne dostupné pre všetky pracoviská. Dostupnosť monitorovania vírusovej záťaže je do určitej miery problematickejšia pre osoby žijúce vo vzdialenejších regiónoch od NRC. Monitorovanie vírusovej rezistencie nateraz nepatrí medzi bežne dostupné vyšetrenia.

Aktivita č. 3

Názov: Presadzovať zásadu dostupnosti a bezplatnosti liečby osôb s HIV/AIDS

Všetkým HIV pozitívnym osobám, u ktorých je indikované podávanie antiretrovirotik je táto liečba dostupná a plne hrazená zdravotnými poisťovňami. Umožňuje to spôsob kategorizácie antiretrovírusových prípravkov, ktorý už dlhoročne uplatňuje zásadu plnej úhrady v tejto skupine liekov. V tomto roku nastal problém s dostupnosťou lieku prvej línie (Stocrin), nakoľko po cenových reguláciách zo strany MZ SR na žiadosť výrobcu bol tento liek z kategorizácie vyradený.

Aktivita č. 4

Názov: Postexpozičná profylaxia profesionálnej nákazy vírusom HIV, po znásilnení, po použití ihly, ktorú predtým použila osoba s HIV a po sexuálnom styku s osobou s HIV

Pre postexpozičnú profylaxiu zdravotníckych pracovníkov (výnimočne aj iných osôb), ktorí boli vystavení špecifickému riziku prenosu infekcie HIV je vytvorená na všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirotik. Antiretrovirotiká na postexpozičnú profylaxiu majú k dispozícii aj na niektorých infekčných oddeleniach.

Aktivita č. 5

Názov: Ochrana ľudských práv u ľudí s HIV/AIDS SR

Ľudia s HIV a s AIDS majú podľa platných právnych predpisov v SR rovnaké ľudské práva a slobody ako ostatné osoby, s tým, že sú informované ako postupovať, aby sa ich zdravotný stav nezhoršil a aby nešírili infekciu ďalej.

5. Záver

V roku 2012 bola venovaná pozornosť základným cieľom národného programu. Prevencia HIV/AIDS bola zameraná najmä na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie a na zníženie nežiaducich následkov, osobný a sociálny dosah HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa pokračovalo v aktivitách národného programu zameraných na prevenciu HIV/AIDS, testovanie, poradenstvo, monitoring, liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS.

Prevencia HIV/AIDS je zameraná na celú populáciu SR, s dôrazom na špecifické rizikové skupiny obyvateľstva. V rámci preventívnych aktivít 18 RÚVZ v SR realizovalo projekt „Hrou proti AIDS“. Cieľom projektu bolo poskytnúť mládeži základné informácie o spôsobe prenosu a ochrany pred infekciou HIV/AIDS a o možnostiach zodpovedného správania sa v rizikových situáciách. Spolu bolo vykonaných viac ako 100 vzdelávacích akcií, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 3 500 žiakov a študentov, ktorí pozitívne hodnotili spôsob realizácie projektu i osobný prístup pracovníkov, ktorí projekt vykonávali.

V SR je zabezpečená epidemiologická a laboratórna surveillance HIV/AIDS. Monitorovanie, zber a analýzu údajov vykonávajú epidemiológovia RÚVZ v SR. Do 30. 11. 2012 bolo diagnostikovaných 46 nových prípadov HIV u občanov SR. V troch prípadoch sa vyvinuli klinické príznaky AIDS. V tomto období boli zaznamenané dve úmrtia na AIDS. Vyšetrovanie anti-HIV protilátok je prístupné každému človeku. Ak vyšetrovaná osoba trvá na anonymnom vyšetrení, lekár jej pridelí kódové označenie a je vyšetrená anonymne. Nadstavbovú a konfirmačnú diagnostiku HIV/AIDS vykonáva NRC.

Aktivity zamerané na liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS plnili ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach a v Martine. Ľuďom s HIV/AIDS, u ktorých je indikované podávanie antiretrovirov, je táto liečba dostupná a plne hrazená zdravotnými poisťovňami. V roku 2012 bolo liečených antiretrovirovami 235 infikovaných. Doteraz bolo zaznamenaných 17 pôrodov žien s HIV. Na základe výsledkov vyšetrení nebol prenos HIV z matky na dieťa hlásený.

Na základe vyhodnotenia jednotlivých aktivít možno konštatovať, že základné aktivity národného programu boli v roku 2012 splnené.

Ciele, ktoré boli v Národnom programe prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 určené boli splnené. Prostredníctvom jednotlivých aktivít určených v Národnom programe prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 bolo možné v určenom čase jednotlivé ciele úspešne plniť. Aktivity Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 sa plnili priebežne. Aktivity mali veľmi dobrý ohlas u rizikových skupín, ktorým boli určené. Typickým príkladom je projekt Hrou proti AIDS. Z hľadiska finančného zabezpečenia boli všetky aktivity financované z rozpočtových kapitol jednotlivých rezortov, ktoré participovali na plnení týchto aktivít. Okrem toho mimovládne organizácie využívali finančnú pomoc sponzorov.

Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2013 – 2016

1. Úvod

HIV/AIDS má ďalekosiahle dopady na jednotlivcov, spoločnosti a krajiny po celom svete. Národný program prevencie HIV/AIDS (ďalej len „NPP HIV/AIDS“) nadväzuje na predchádzajúce aktivity v boji proti HIV/AIDS v Slovenskej republike a zohľadňuje odporúčania Svetovej zdravotníckej organizácie a UNAIDS (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS). Základným cieľom NPP HIV/AIDS zostáva obmedzovať šírenie vírusu HIV v Slovenskej republike a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Všetky aktivity musia byť v súlade s cieľmi UNAIDS, založené na princípe ochrany ľudských práv, vedeckých poznatkov, rešpektovať národnú koordináciu a zmysluplné zapojenie občianskej spoločnosti a mimovládnych spoločností v oblasti boja proti HIV/AIDS.

2. HIV/AIDS v Slovenskej republike a Európe

Sledovanie nákazy HIV/AIDS sa v Slovenskej republike zaviedla už v roku 1985. Výsledky sa sumarizujú a vyhodnocujú mesačne a kvartálne. Osobitne sa sledujú príslušníci ohrozených skupín a s vyššou možnou expozíciou k vírusu. Analyzujú sa výsledky skriningových vyšetrení darcov krvi, tkanív, orgánov a gravidných žien.

Od roku 1985 do 27. 9. 2013 bolo u občanov Slovenskej republiky registrovaných 483 prípadov HIV infekcie, z toho 414 prípadov u mužov a 69 prípadov u žien. U 70 osôb (59 mužov, 11 žien) prešla HIV infekcia do štádia AIDS. Väčšina HIV infekcií bola v SR zaznamenaná v skupine mužov majúcich sex s mužmi. Najviac HIV infikovaných ľudí žije vo väčších mestách a najvyššia kumulatívna incidencia HIV infekcie je dlhodobou v Bratislavskom kraji. V tomto kraji dosiahla k 27. 9. 2013 hodnotu 36,9 na 100 000 obyvateľov, v SR bola kumulatívna incidencia 9,2 prípadov na 100 000 obyvateľov. Od začiatku monitorovania prípadov HIV/AIDS v SR bolo zaznamenaných spolu 49 úmrtí HIV infikovaných osôb. Z tohto počtu sa u 41 pacientov rozvinuli klinické príznaky AIDS.

Spolu bolo v SR (u občanov SR i u cudzincov) registrovaných od roku 1985 zaznamenaných 610 prípadov infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti.

Vyšetrovanie anti - HIV protilátok je v Slovenskej republike prístupné každému. Ak vyšetrovaná osoba trvá na anonymnom vyšetrení, je vyšetrená anonymne. Správne nastavená antiretrovírusová liečba oddiaľuje nástup klinických príznakov ochorenia AIDS. Ovplyvňuje vírusovú záťaž organizmu, a tým prispieva k posilňovaniu imunitného systému človeka. Poskytovaním kvalitnej liečby a dodržiavaním účinného liečebného režimu sa riziko prenosu HIV môže znížiť až o 96 %, čo z antivírusovej liečby robí účinný preventívny nástroj. V krajinách, ktoré si môžu dovoliť takúto liečbu aplikovať v širšom meradle sa ukazujú štatisticky významné zmeny v poklese prípadov AIDS, ako aj nových infekcií HIV. I keď sa liečba HIV/AIDS výrazne zlepšila, súčasné liečebné možnosti sú i naďalej obmedzené. Liečbou sa vírus z tela neodstraňuje. Liečba si vyžaduje takú profesionálnu komunikáciu lekára s pacientom, ktorá zahŕňa detailné oboznámenie pacienta s jeho stavom, výsledkami vyšetrení a liečbou, pričom umožňuje pacientovi rozhodovať o svojom zdraví a možnostiach liečby. Viaceré spôsoby liečby majú vedľajšie účinky a vzniká rezistencia vírusu na antiretrovírusové lieky. V Slovenskej republike je liečba ľudí žijúcich s HIV/AIDS

zabezpečená na štyroch pracoviskách: v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach. Správne nastavená liečba je veľmi dôležitá nielen pre ľudí žijúcich s HIV/AIDS, ale aj v prevencii a v spomalení šírenia infekcie tohto ochorenia. Slovenská republika patrí zatiaľ medzi krajiny s relatívne nízkym počtom ľudí s HIV/AIDS. Počet prípadov HIV/AIDS však stále narastá. Preto je nevyhnutné pokračovať v účinnej prevencii tohto ochorenia. Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať aktivity spojené so vzdelávaním a výchovou mladých ľudí, aby boli dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. HIV má presne definované cesty prenosu a aj preto je v súčasnosti prevencia najdôležitejšou súčasťou boja proti šíreniu HIV. Medzi najvýznamnejšie aktivity v prevencii šírenia infekcie HIV patria cielené preventívne činnosti, liečba HIV a surveillance zamerané na ohrozené skupiny obyvateľstva. Od začiatku monitorovania prípadov HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 1985 do 30. septembra 2013 bolo zaznamenaných spolu 49 úmrtí HIV infikovaných osôb (43 mužov, 6 žien). V 41 prípadoch (36 mužov, 5 žien) sa pred úmrtím pacientov rozvinuli klinické príznaky syndrómu získanej imunitnej nedostatočnosti (AIDS), 8 úmrtí (7 mužov, 1 žena) bolo hlásených u HIV infikovaných pacientov, ktorí nevykazovali príznaky AIDS. Zo 49 prípadov úmrtí sa väčšina vyskytla vo vekovej skupine 30-34 ročných osôb (39,7 % zo všetkých prípadov). Najmladší pacient zomrel vo veku 24 rokov, najstarší vo veku 85 rokov. V Európe bolo v roku 2011 hlásených 28 038 prípadov infekcie HIV, čo predstavovalo incidenciu 8,7 na 100 000 obyvateľov. Najviac prípadov sa vyskytlo v Estónsku (incidencia 27,3 na 100 000 obyvateľov), v Lotyšsku (13,4 na 100 000 obyvateľov), Belgicku (10,7 na 100 000 obyvateľov). V roku 2011 bolo zaznamenaných 4 424 prípadov AIDS, čo predstavovalo incidenciu 0,9 na 100 000 obyvateľov. Najviac prípadov AIDS sa vyskytlo v Lotyšsku (4,8 na 100 000 obyvateľov), Portugalsko (2,8 na 100 000 obyvateľov). V okolitých krajinách majú vyššiu incidenciu HIV/AIDS. Alarmujúca situácia je na Ukrajine, kde bolo v roku 2011 zaznamenaných 66 479 nových HIV.

3. Organizácia, riadenie a kontrola NPP HIV/AIDS

Koordinátorom NPP HIV/AIDS v Slovenskej republike je hlavný hygienik Slovenskej republiky, ktorý je zároveň predsedom Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS. Národná komisia pre prevenciu HIV/AIDS sa riadi vo svojej činnosti štatútom a rokovacím poriadkom. Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) koordinuje plnenie úloh a aktivít jednotlivých rezortov a iných organizácií zastúpených v Národnej komisii pre prevenciu HIV/AIDS, vyplývajúcich z NPP HIV/AIDS. Plnenie úloh zabezpečujú členovia Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS zodpovední za určené rezorty. Komplexná starostlivosť o ľudí s HIV a ľudí žijúcich s AIDS je poskytovaná v zmysle všeobecne platnej legislatívy na úrovni súčasne dostupných poznatkov. Všetky lieky používané v antiretrovírusovej liečbe sú riadne registrované na Štátnom ústave pre kontrolu liečiv v rámci centrálnej registrácie. Zabezpečená je aj kontrola krvi a krvných derivátov.

Súčasťou komplexnej starostlivosti je zisťovanie vírusovej záťaže a podľa potreby aj zisťovanie rezistencie voči aktuálne podávaným antiretrovírusovým liekom. NPP HIV/AIDS je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, najmä na:

- skupiny vo vyššom riziku akvirácie infekcie HIV, ako sú muži majúci sex s mužmi, osoby poskytujúce platené sexuálne služby, ľudia, ktorí injekčne užívajú drogy, osoby s prenosnými pohlavnými ochoreniami, ohrozené skupiny z hľadiska etnických, sociálnych, alebo kultúrnych charakteristík,
- osoby v rizikových situáciách, napr. osoby cestujúce do oblastí s vysokým výskytom HIV/AIDS, osoby v nápravných zariadeniach, osoby vo vyššom riziku z dôvodov

profesionálnych alebo zdravotných, osoby pracujúce v zdravotníctve, príjemcovia krvi, pracovníci erotických, masážnych a tetovacích salónov a pod.

Národná komisia pre prevenciu HIV/AIDS jedenkrát ročne vypracuje a vyhodnotí aktivity v súlade s úlohami NPP HIV/AIDS v Slovenskej republike.

4. Hlavné strategické ciele, úlohy a cesty k ich splneniu

Strategickým cieľom vytýčeným 26. Valným zhromaždením Organizácie spojených národov zostáva do roku 2015 docieľiť obrat v šírení pandémie HIV vo svete. Tento náročný cieľ je potrebné dosiahnuť prostredníctvom národných programov. Prevencia HIV/AIDS v Slovenskej republike je zameraná na nasledovné činnosti:

4.1. Znížiť riziko vzniku a šírenia HIV infekcie

4.1.1 Prevencia sexuálneho prenosu HIV:

- podpora aktivít vedúcich k partnerskej vernosti
- podpora aktivít bezpečnejšieho sexu
- zabezpečenie dostupnosti a používanie mužských a ženských prezervatívov
- zabezpečenie zdravotnej starostlivosti pre osoby s pohlavne prenosnými ochoreniami
- zabezpečenie preventívnych aktivít medzi ľuďmi vo vyššom riziku akvizície infekcie HIV, medzi mladými ľuďmi a ľuďmi v rizikových situáciách
- podpora a zabezpečenie programov zameraných na sexuálne a reprodukčné zdravie
- zabezpečenie dostupného, dobrovoľného, bezplatného a anonymného poradenstva a testovania na HIV protilátky pre všetkých obyvateľov Slovenskej republiky a najmä, ohrozené skupiny obyvateľstva
- poskytovanie možnosti antivírusovej liečby pre osoby žijúce s HIV v sérodiskordantných pároch bez ohľadu na počet CD4 buniek
- poskytovanie finančne a regionálne dostupnej post-expozičnej profylaxie.

4.1.2 Prevencia prenosu HIV krvou

- zabezpečenie zásobovania zdravotníckych zariadení bezpečnou krvou ako aj účelné používanie transfúzných prípravkov a krvných derivátov
- zabezpečenie aseptických podmienok pri invazívnych výkonoch, pri ktorých dochádza k porušeniu anatomickej bariéry, vrátane kozmetických výkonov, tetovania a piercingu
- podpora opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne
- podpora predaja injekčných striekačiek v lekárňach osobám, ktoré si aplikujú drogy injekčne
- zabezpečenie pravidelného, poradenstva a dobrovoľného testovania HIV protilátok u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne
- zvýšenie dostupnosti substituenej liečby pre ľudí, ktorí užívajú injekčne drogy

4.1.3. Prevencia vertikálneho prenosu infekcie HIV

- poskytovanie informácií ženám o prevencii HIV infekcie prenášanej perinatálnym spôsobom

- vyšetrenie protilátok proti HIV u tehotných žien
- podpora programov zameraných na reprodukčné a sexuálne zdravie ľudí žijúcich s HIV
- zabezpečenie dostupnej gynekologickej a pôrodnickej zdravotnej starostlivosti,
- zabezpečenie univerzálne dostupnej antivírusovej liečby pre všetky osoby

4.2. Znížiť nežiadúce následky, osobný a sociálny dopad HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť

4.2.1 Zabezpečiť adekvátnu zdravotnú a sociálnu starostlivosť

- zabezpečenie potrebnej komplexnej zdravotnej starostlivosti vrátane liečby ľudí žijúcich s HIV a s AIDS, najmä zabezpečenie dostupnej stomatologickej, gynekologickej a pôrodnickej zdravotnej starostlivosti, ktoré patria medzi ohrozené skupiny obyvateľstva
- zabezpečenie psychosociálnej, psychologickkej a psychiatrickej starostlivosti pre ľudí žijúcich s HIV, ich partnerov a rodinných príslušníkov, vrátane služieb krízovej intervencie
- zabezpečenie univerzálne dostupnej antivírusovej liečby pre všetky osoby
- zabezpečenie dostupnej komplexnej zdravotnej starostlivosti o osoby s pohlavne prenosnými infekciami
- zabezpečenie dostupnosti sociálnych služieb pre ľudí žijúcich s HIV, vrátane pobytu v krízových centrách

4.2.2. Podporovať akcie a aktivity smerujúce ku zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť

- zvyšovanie informovanosti populácie tak, aby nevznikali diskriminačné postoje spoločnosti resp. tieto obmedzovať
- zvyšovanie informovanosti odbornej verejnosti, najmä zdravotníckych pracovníkov s cieľom zníženia a zamedzenia diskriminácie ľudí žijúcich s HIV
- zabezpečenie, aby sa k HIV/AIDS pristupovalo tak, ako ku každému inému prenosnému ochoreniu a teda aby epidemiológ mohol vykonávať rovnaký prieskum v ohnisku ochorenia, ako pri výskyte iných prenosných ochorení a aby pacient s HIV pozitívou bol povinný spolupracovať s epidemiológom
- osloviť ombudsmana s možnosťou hájenia práv ľudí žijúcich s HIV

5. Aktivity na zabezpečenie úloh NPP HIV/AIDS

5.1. Preventívne aktivity

Pri uplatňovaní preventívnych aktivít je potrebná spolupráca jednotlivých ministerstiev a mimovládnych organizácií v rámci programov prevencie, vzájomnej informovanosti o aktivitách, príprave a pripomienkovaní výučbových a propagačných materiálov a účasti v pracovných skupinách k projektom. Cieľom tejto spolupráce má byť jednotnosť v prezentovaní a podávaní informácií verejnosti so zárukou vzájomného rešpektu jednotlivých skupín obyvateľstva. Preventívne aktivity v Slovenskej republike koordinuje Národná komisia pre prevenciu HIV/AIDS.

Aktivita č. 1

Názov: Programy a kampane prevencie HIV/AIDS (zamerané na širokú verejnosť) vrátane tlačových materiálov v prevencii HIV/AIDS a zvýšenia informovanosti verejnosti prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov v priebehu roka

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a Slovenským Červeným krížom a sieťou jeho územných spolkov, MZ SR prostredníctvom Regionálnych úradov verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“) v spolupráci s ambulanciami pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky prostredníctvom Zboru väzenskej a justičnej stráže, NRC pre prevenciu HIV/AIDS, centrá pre liečbu drogových závislostí, mimovládne organizácie, Ministerstvo obrany SR

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet preventívnych programov a kampaní a ich ohlasy v masmédiách, evaluácia jednotlivých kampaní, vytvorenie evaluačných správ kampaní a programov s dôrazom na efektivitu týchto opatrení

Aktivita č. 2

Názov: Činnosť línií pomoci a poradní AIDS

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR a prostredníctvom existujúcich línií pomoci a poradní AIDS v rámci RÚVZ v Slovenskej republike, v spolupráci s Národným referenčným centrom pre prevenciu HIV/AIDS, mimovládne organizácie

Termín: priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: počet klientov, počet otázok a ich charakter, počet hodín za týždeň, kedy sú líny dostupné

Aktivita č. 3

Názov: Edukačné programy zamerané na mládež, „Hrou proti AIDS“, rovesnícke programy a iné edukačné aktivity

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR odbor epidemiológie a prostredníctvom RÚVZ v Slovenskej republike, Slovenský Červený kríž a sieť jeho územných spolkov, mimovládne organizácie

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ akcií, počet účastníkov, počet propagačných materiálov, evaluácia edukačných programov, tvorba evaluačných správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť

Aktivita č. 4

Názov: Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR, MZ SR prostredníctvom RÚVZ v Slovenskej republike, NRC pre prevenciu HIV/AIDS, Slovenský Červený kríž a sieť jeho územných spolkov, mimovládne organizácie

Termín: Priebežne k 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Prehľad akcií, ohlasy v masmédiách (počet mediálnych výstupov)

Aktivita č. 5

Názov: Prevencia HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom vybraných RÚVZ v Slovenskej republike, sekretariát splnomocnenca vlády pre riešenie problémov rómskej menšiny a mimovládne organizácie

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a druh akcií, počet účastníkov, evaluácia edukačných programov, tvorba evaluačných správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť

Aktivita č. 6

Názov: Zdravotná výchova určená pre mužov majúcich sex s mužmi

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR, NRC pre prevenciu HIV/AIDS v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a druh akcií, počet účastníkov, evaluácia edukačných programov, tvorba evaluačných správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť

Aktivita č. 7

Názov: Zdravotná výchova zameraná na sociálnu a zdravotnú prevenciu sexuálne prenosných infekcií a HIV/AIDS u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a u injekčných užívateľov drog

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Správy o počte akcií, počte kontaktovaných, evaluácia edukačných programov, tvorba evaluačných správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť

Aktivita č. 8

Názov: Prevencia HIV/AIDS u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vysielaných na plnenie úloh mimo územia SR

Zodpovední: Ministerstvo obrany v spolupráci s MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR a NRC pre prevenciu HIV/AIDS

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ akcií, počet účastníkov, evaluácia edukačných programov, tvorba evaluačných správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť

Aktivita č. 9

Názov: Prevencia HIV/AIDS v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby - zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva dobrovoľného testovania na HIV protilátky

Zodpovední: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky prostredníctvom Zboru väzenskej a justičnej stráže a MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR a prostredníctvom RÚVZ v sídlach ktorých sa nachádzajú ústavy na výkon trestu odňatia slobody a ústavy na výkon väzby

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Monitoring zameraný na prevalenciu HIV, HCV, TBC a iné pohlavne prenosné ochorenia u osôb vo výkone väzby a osôb vo výkone trestu odňatia slobody“.

Aktivita č. 10

Názov: Prevencia HIV/AIDS v zariadeniach - záchytných táboroch a azylových zariadeniach - zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva v týchto zariadeniach

Zodpovedný: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ akcií, počet účastníkov

Aktivita č. 11

Názov: Zvyšovať ochranu policajtov, hasičov, colníkov, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže, zamestnancov na

hraničných priechodov pri zásahoch v miestach rizika HIV/AIDS formou: - dôraz na používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov, edukácia

Zodpovední: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky prostredníctvom Zboru väzenskej a justičnej stráže

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ akcií, počet účastníkov, evaluácia edukačných programov, tvorba evaluačných správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť

Aktivita č. 12

Názov: Koordinačné aktivity Národnej komisie prevencie HIV/AIDS

Zodpovedný: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ činnosti

Aktivita č. 13

Názov: Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v prevencii HIV/AIDS, zamerané na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach a na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV

Zodpovedný: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ vzdelávacích akcií a počet účastníkov, počet mediálnych výstupov, počet miest, kde sa program realizoval, evaluácia zameraná na zistenie dopadov programu

Aktivita č. 14

Názov: Podpora opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR, Centrum pre liečbu drogových závislostí a Inštitút drogových závislostí Hraničná ulica, Bratislava a centrá pre liečbu drogových závislostí v Slovenskej republike, mimovládne organizácie

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet zariadení s výmenným programom striekačiek a ihiel ako aj počet osôb zapojených do programov, substitučné programy, monitoring potrieb ľudí injekčne užívajúcich drogy v kontexte substitučnej liečby

Aktivita č. 15

Názov: Celoslovenská školská preventívna kampaň „Červené stužky“

Zodpovední: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v spolupráci so školami, Kanceláriou SZO na Slovensku, odbornými a mimovládnymi organizáciami.

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet a typ akcií, počet účastníkov, tvorba hodnotiacich správ s dôrazom na ich dopad a účinnosť.

Aktivita č. 16

Názov: Príprava nového odborného usmernenia na zabezpečenie infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR v spolupráci NRC pre prevenciu HIV/AIDS, mimovládne organizácie

Termín: do 31. 12. 2015

Kritériá plnenia: Schválené nové odborné usmernenie vo vestníku MZ SR

Orientačné náklady by predstavovali približne 133 000 Eur ročne.

Aktivita č. 17

Názov: Ochrana ľudských práv u ľudí s HIV/AIDS

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR, mimovládne organizácie

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Vypracovanie informačného materiálu o právach a povinnostiach ľudí žijúcich s HIV/AIDS

5.2. Testovanie, epidemiologická surveillance

Aktivita č. 1

Názov: Laboratórna diagnostika HIV

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR v spolupráci s NRC pre prevenciu HIV/AIDS v spolupráci s laboratóriami, ktoré túto diagnostiku vykonávajú

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počty vyšetrení

Aktivita č. 2

Názov: Epidemiologické vyšetovanie prípadov HIV infekcie a AIDS

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR a prostredníctvom RÚVZ v Slovenskej republike v spolupráci s NRC pre prevenciu HIV/AIDS a s ambulanciami pre dispenzarizáciu a liečbu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Analýza epidemiologickej situácie v regiónoch a v Slovenskej republike

Aktivita č. 3

Názov: Sledovanie pohlavne prenosných ochorení v dermatovenerologických, gynekologických a urologických zdravotníckych zariadeniach

Zodpovední: MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR a prostredníctvom všetkých RÚVZ v Slovenskej republike v spolupráci s dermatovenerologickými, urologickými a gynekologickými zdravotníckymi zariadeniami

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Výskyt pohlavne prenosných ochorení

Aktivita č. 4

Názov: Nízkoprahové testovanie na HIV protilátky pre ohrozené skupiny

Zodpovední: NRC pre prevenciu HIV/AIDS, mimovládne organizácie

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet vyšetrených kontaktov a výsledky

Aktivita č. 5

Názov: Testovanie tehotných žien z rizikových skupín

Zodpovední: Laboratóriá, ktoré túto diagnostiku vykonávajú v spolupráci s Národným referenčným centrom pre prevenciu HIV/AIDS a gynekologicko – pôrodnickými zdravotníckymi zariadeniami

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Počet vyšetrených tehotných žien v porovnaní s počtom pôrodov a počtom potratov

Orientačné náklady na diagnostiku HIV/AIDS by predstavovali približne 150 000 Eur (len pre Občianske Združenie Odysseus približne 100 000 €) ročne. Náklady na diagnostiku pre Národné referenčné centrum pre prevenciu HIV/AIDS sa vyčlenia z rozpočtu Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave.

5.3. Liečba a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS

Aktivita č. 1

Názov: Monitorovanie liečby osôb s HIV a osôb s AIDS, vrátane sledovania matiek a ich detí, monitorovanie liečby, sledovanie koinfekcií (napr. TBC, HBV, HCV)

Zodpovední: Ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach, NRC pre prevenciu HIV/AIDS

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Kvalita poskytovanej zdravotnej starostlivosti, zhodnotenie režimov antivírusovej liečby

Aktivita č. 2

Názov: Monitorovanie medikamentózne liečby všetkých pacientov

Zodpovední: NRC pre prevenciu HIV/AIDS v spolupráci s ambulanciami pre dispenzarizáciu a liečbu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach (vyšetrenie CD4 T lymfocytov a vírusovej záťaže)

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Kvalita poskytovanej zdravotnej starostlivosti, zhodnotenie zabezpečenia monitoringu liečby

Aktivita č. 3

Názov: Presadzovať zásadu dostupnosti a bezplatnosti liečby osôb s HIV/AIDS

Zodpovedný: MZ SR

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Dostupná a bezplatná antiretrovírusová terapia pre ľudí žijúcich s HIV/AIDS

Aktivita č. 4

Názov: Postexpozičná profylaxia profesionálnej nákazy vírusom HIV

Zodpovední: Ambulancie pre dispenzarizáciu a liečbu pacientov žijúcich s HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach v spolupráci s NRC pre prevenciu HIV/AIDS

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Rýchlosť a účinnosť poskytovania zdravotníckej starostlivosti, vydanie odborného usmernenia a vytvorenie systému profylaxie u osôb profesionálne exponovaných

Aktivita č. 5

Názov: Postexpozičná profylaxia nákazy vírusom HIV po znásilnení, po použití ihly, ktorú predtým použila HIV infikovaná osoba a po sexuálnom styku s osobou s HIV infekciou

Zodpovední: Ambulancie pre dispenzarizáciu a liečbu pacientov žijúcich s HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine a v Košiciach v spolupráci s NRC pre prevenciu HIV/AIDS

Termín: Priebežne do 31. 12. 2016

Kritériá plnenia: Rýchlosť a účinnosť poskytovania zdravotníckej starostlivosti, vydanie odborného usmernenia a vytvorenie systému profylaxie u osôb po znásilnení po použití ihly, ktorú predtým použila HIV infikovaná osoba a po sexuálnom styku s osobou s HIV infekciou

Orientačné náklady na liečbu HIV/AIDS by predstavovali približne 1 160 000 Eur ročne.

**VYHODNOTENIE ADMINISTRATÍVNEJ KONTROLY OČKOVANIA
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
K 31. 8. 2013**

I. ÚROVEŇ ZAOČKOVANOSTI

1. Pravidelné povinné očkovanie detí

V rámci administratívnej kontroly pravidelného povinného očkovania bola zaočkovanosť detí kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR. Okrem zaočkovanosti ročníkov detí, ktoré mali byť vzhľadom na vek v súlade s očkovacím kalendárom k termínu kontroly kompletne očkované alebo preočkované, bola kontrola zameraná aj na sledovanie kontraindikácií očkovania, nežiaducich reakcií po očkovaní, odmietanie povinného očkovania, správnosť evidencie a dokumentácie očkovania a na dodržiavanie chladového reťazca pri uskladnení vakcín v ambulancii.

Celoslovenské výsledky zaočkovanosti pri všetkých druhoch pravidelného povinného očkovania prekročili hranicu 95 %. Zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 95,9 % až 98,8 %.

Na úrovni krajov sa nižšia ako 95 % zaočkovanosť zistila iba v Bratislavskom kraji v rámci základného očkovania proti MMR v ročníku narodenia 2011. Krajská zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 92,1 % (základné očkovanie proti MMR roč. 2011 v Bratislavskom kraji) po 99,8 % (preočkovanie proti DTaP-IPV v 13. roku života v Trnavskom kraji).

Na úrovni okresov hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahlo 21 okresov:

- základné očkovanie proti DTaP-VHB-HIB-IPV tromi dávkami hexavalentnej vakcíny (ročník 2011): Spišská Nová Ves - 94,2 %, Trebišov - 94,1 %, Košice II - 94,3 %,
- základné očkovanie proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam tromi dávkami konjugovanej pneumokokovej vakcíny (ročník 2011): Spišská Nová Ves - 94,1 %, Trebišov - 94,1 %, Košice II - 93,7 %,
- základné očkovanie proti MMR (ročník 2011): Bratislava I - 87,4 %, Bratislava II - 91,9 %, Bratislava III - 90,3 %, Bratislava IV - 91,1 %, Bratislava V - 92,3 %, Pezinok - 93,0 %, Senec - 94,4 %, Nitra - 94,6 %, Piešťany - 94,6 %, Partizánske - 94,4 %, Prievidza - 93,4 %, Považská Bystrica - 93,2 %, Banská Bystrica - 93,5 %, Zvolen - 91,1 %, Martin - 94,5 %, Prešov - 94,7 %, S. N. Ves - 93,6 %, Trebišov - 94,1 %, Košice I - 94,2 %, Košice II - 90,6 %,
- základné očkovanie proti MMR (ročník 2010): Bratislava I - 94,5 %, Bratislava III - 93,9 %, Bratislava V - 94,9 %, Zvolen - 94,5 %, Košice II - 94,8 %, Trebišov - 94,4 %,
- preočkovanie proti DTaP-IPV v 6. roku života (roč. 2006): Košice IV - 94,6 %,
- preočkovanie proti MMR (roč. 2001): Trebišov - 94,6 %

Na úrovni pediatrických obvodov hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahlo 128 obvodov (10,1 % z celkového počtu 1 271 obvodov). Najviac obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % bolo v rámci Košického, Bratislavského a Banskobystrického kraja.

Celkový počet pediatrických obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 %

Kraj	Celkový počet pediatrických obvodov	Zaočkovanosť nižšia ako 90 %	
		abs.	%
Bratislavský	151	22	14,6
Trnavský	127	5	3,9
Trenčiansky	135	13	9,6
Nitriansky	169	7	4,1
Žilinský	157	4	2,5
Banskobystrický	141	15	10,6
Prešovský	197	19	9,6
Košický	194	43	22,2
SPOLU	1 271	128	10,1

Príčiny nízkej zaočkovanosti na okresnej úrovni, resp. na úrovni obvodov:

- nárast počtu rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí napriek poučeniu pediatrov o význame povinného očkovania; nárast antivakcinačných aktivít; očkujúci lekári hlásia odmietnutie povinného očkovania v súlade s platnou legislatívou príslušnému regionálnemu úradu verejného zdravotníctva, ktorý si pozýva rodičov na prediskutovanie odmietnutia povinného očkovania,
- nezodpovedný prístup rómskych rodičov k očkovaniu, ktorí navštevujú ambulanciu lekára len v prípade zdravotných ťažkostí dieťaťa, alebo nenavštevujú lekára vôbec; v súčasnosti ani spolupráca pediatrov so sociálnymi odborníkmi a rómskymi asistentmi situáciu nerieši,
- migrácia rómskych detí (doočkovanie týchto detí je takmer nemožné pre ľahostajný prístup rodičov k očkovaniu; deti sú pritom u pediatra naďalej evidované, preto sú zahrnuté aj do počtu kontrolovaných detí),
- problém doočkovania rómskych detí s nízkou pôrodnou hmotnosťou, nedonosenosť,
- uplatňovanie dočasných kontraindikácií,
- uplatňovanie trvalých kontraindikácií vo väčšine prípadov detským neurológom,
- dlhodobý pobyt v zahraničí,
- neochota zo strany zdravotných poisťovní uhrádzať očkovaciu látku určenú na očkovanie mimo schémy očkovacieho kalendára,
- chyba malých čísel.

Riešenie týchto situácií zo strany pediatrov a epidemiológov:

- edukácia rodičov o význame očkovania,
- zlepšenie spolupráce so sociálnymi odborníkmi a rómskymi asistentmi.

Zaočkovanosť proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, infekciám vyvolaným H. influenzae typu b, vírusovej hepatitíde typu B, detskej obrne a pneumokokovým invazívnym ochoreniam (tab. č. 1a, 1b, 2, 3)

• **tab. č. 1a: základné očkovanie dojčiat tromi dávkami hexavalentnej vakcíny proti DI-TE-PER-VHB-HIB-POLIO:**

roč. 2011: SR - 97,9 %; kraje - od 96,2 % (Košický kraj) do 98,5 % (Trnavský kraj). Na celoslovenskej aj krajskej úrovni zaočkovanosť proti nákazám uvedeným v tabuľke č. 1a neklesla pod 95 %. Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli dva kraje (Košický a Trenčiansky kraj). V porovnaní s predchádzajúcim rokom celoslovenská zaočkovanosť klesla o 0,8 %. Okresy - hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahli okresy Spišská Nová Ves (94,2 %), Trebišov (94,1 %), Košice II (94,3 %).

Všetky deti boli očkované hexavakcínou INFANRIX HEXA s acelulárnou zložkou proti pertussis.

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo bez ohľadu na počet podaných dávok zistených 597 odmietnutí povinného očkovania proti DI-TE-PER-VHB-HIB-POLIO, čo predstavuje 1,09 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (1,9 %), najnižšia v Prešovskom kraji (0,3 %).

• **tab. č. 1b: základné očkovanie dojčiat tromi dávkami konjugovanej vakcíny proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam:**

roč. 2011: SR - 97,7 %; kraje - od 96,1 % (Košický kraj) do 98,7 % (Trnavský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli dva kraje (Košický a Bratislavský kraj). Okresy - hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahli tri okresy: Spišská Nová Ves (94,1 %), Trebišov (94,1 %), Košice II (93,7 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom celoslovenská zaočkovanosť klesla o 0,9 %.

Konjugovanou pneumokokovou vakcínou PCV 10 (Synflorix) bolo očkovaných 71,6 % detí a konjugovanou vakcínou PCV 13 (Prevenar 13) bolo očkovaných 26,1 % detí.

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo bez ohľadu na počet podaných dávok zistených 677 odmietnutí povinného očkovania, čo predstavuje 1,2 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (2,8 %), najnižšia v Prešovskom kraji (0,3 %).

• **tab. č. 2: preočkovanie proti DI-TE-PER-POLIO v 6. roku života:**

roč. 2006: SR - 98,6 %; kraje - od 97,4 % (Košický kraj) do 99,6 % (Trnavský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli tri kraje (Bratislavský, Prešovský a Košický kraj). Celoslovenská zaočkovanosť v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 0,5 %. Okresy - zaočkovanosť pod 95 % klesla v okrese Košice IV (94,6 %). Na očkovanie bola použitá tetravalentná vakcína Infanrix Polio.

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo zistených 215 odmietnutí povinného očkovania, čo predstavuje 0,4 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (1,3 %), najnižšia v Trnavskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji (0,2 %).

• **tab. č. 3: preočkovanie proti DI-TE-PER-POLIO v 13. roku života:**

roč. 1999: SR - 98,8 %; kraje - od 97,9 % (Košický kraj) do 99,8 % (Trnavský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli tri kraje (Bratislavský, Prešovský a Košický kraj). Celoslovenská zaočkovanosť v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 0,5 %. Okresy - v žiadnom z okresov neklesla zaočkovanosť pod 95 %. Na očkovanie bola použitá tetravalentná vakcína Boostrix Polio.

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo zistených 126 odmietnutí povinného očkovania, čo predstavuje 0,2 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (1,0 %), najnižšia v Trnavskom, Prešovskom a v Košickom kraji (0,1 %).

Zaočkovanosť proti osýpkam, ružienke a mumpsu (tab. č. 4, 5)

• **tab. č. 4: základné očkovanie detí v 15. až 18. mesiaci života prvou dávkou:**

roč. 2011: SR - 95,9 %; kraje - od 92,1 % (Bratislavský kraj) do 97,4 % (Trnavský a Prešovský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli tri kraje (Bratislavský, Trenčiansky a Košický kraj).

Na okresnej úrovni klesla zaočkovanosť pod 95 % v 20 okresoch: Bratislava I (87,4 %), Bratislava II (91,9 %), Bratislava III (90,3 %), Bratislava IV (91,1 %), Bratislava V (92,3 %), Pezinok (93,0 %), Senec (94,4 %), Nitra (94,6 %), Piešťany (94,6 %), Partizánske (94,4 %), Prievidza (93,4 %), Považská Bystrica (93,2 %), Banská Bystrica (93,5 %), Zvolen (91,1 %), Martin (94,5 %), Prešov (94,7 %), S. N. Ves (93,6 %), Trebišov (94,1 %), Košice I (94,2 %), Košice II (90,6 %).

Na očkovanie bola použitá trivakcína PRIORIX (94,7 %) a trivakcína M-M-RVAXPRO (1,2 %).

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo zistených 1 197 odmietnutí povinného očkovania, čo predstavuje 2,2 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (6,0 %) a najnižšia v Prešovskom kraji (0,6 %).

roč. 2010: SR - 98,2 %; kraje - od 95,8 % (Bratislavský kraj) do 99,3 % (Žilinský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli dva kraje (Bratislavský a Košický kraj). Okresy - na okresnej úrovni klesla zaočkovanosť pod 95 % v 6 okresoch: Bratislava I (94,5 %), Bratislava III (93,9 %), Bratislava V (94,9 %), Zvolen (94,5 %), Košice II (94,8 %), Trebišov (94,4 %).

Na očkovanie bola použitá trivakcína PRIORIX (97,6 %) a trivakcína M-M-RVAXPRO (0,5 %). Celoslovenská zaočkovanosť proti osýpkam, ružienke a mumpsu v 15. až 18. mesiaci života prvou dávkou v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 0,7 %.

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo zistených 547 odmietnutí povinného očkovania, čo predstavuje 1,0 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (3,0 %), najnižšia v Prešovskom kraji (0,3 %).

• **tab. č. 5: preočkovanie detí v 11. roku života druhou dávkou:**

roč. 2001: SR - 98,7 %; kraje - od 97,6 % (Bratislavský kraj) do 99,5 % (Trnavský a Žilinský kraj). Celoslovenský priemer zaočkovanosti nedosiahli štyri kraje (Bratislavský, Trenčiansky, Prešovský a Košický kraj). Na okresnej úrovni bola zistená zaočkovanosť pod 95 % v okrese Trebišov (94,6 %). Celoslovenská zaočkovanosť v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla

o 0,3 %. Na základné očkovanie a preočkovanie bola použitá trivakcína PRORIX (98,6 %) a trivakcína M-M-RVAXPRO (0,05 %).

V kontrolovanom ročníku narodenia bolo zistených 152 odmietnutí povinného očkovania, čo predstavuje 0,3 % z celkového počtu detí v ročníku. Najvyššia miera odmietania očkovania bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (1,6 %), najnižšia v Banskobystrickom, Žilinskom, Prešovskom a Košickom kraji (0,1 %).

2. Iné druhy očkovania

Očkovanie proti vírusovej hepatitíde typu B (VHB) u vybraných skupín populácie vo vysokom riziku nákazy (tab. č. 6 - 9)

Očkovanie študentov zdravotníckych škôl, nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania, lekárskeho fakúlt a ostatných fakúlt (tab. č. 6)

U študentov nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania bola zistená vysoká zaočkovanosť. Z celkového počtu 1 883 študentov bolo k 31. 8. 2013 očkovaných 1 754 študentov (93,1 %).

Výsledky zaočkovanosti u poslucháčov lekárskeho fakúlt a iných fakúlt zdravotníckeho zamerania boli priaznivé. U poslucháčov lekárskeho fakúlt dosiahla celková zaočkovanosť 97,1 %, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzostup o 2,1 %. Zaočkovanosť študentov prvých ročníkov dosiahla 93,7 %, zaočkovanosť študentov VI. ročníkov dosiahla 97,9 % a v ostatných ročníkoch sa pohybovala od 97,4 % do 98,2 %.

Celková zaočkovanosť študentov iných fakúlt zdravotníckeho zamerania dosiahla 94,5 %. V jednotlivých ročníkoch sa zaočkovanosť pohybovala od 89,3 % po 98,1 %. V Trenčianskom a v Banskobystrickom kraji zaočkovanosť študentov fakúlt zdravotníckeho zamerania vo všetkých ročníkoch dosiahla 100 %.

Očkovanie novorodencov HBsAg pozitívnych matiek (tab. č. 7)

Celkový počet novorodencov HBsAg pozitívnych matiek podliehajúcich očkovaniu v oboch kontrolovaných ročníkoch bol 370, z toho až 72,2 % detí bolo z Košického a Prešovského kraja.

- **roč. 2013:** z celkového počtu 136 novorodencov podliehajúcich očkovaniu bolo očkovaných 100 % detí narodených do 31. 8. 2013.
- **roč. 2012:** z celkového počtu 234 novorodencov bolo očkovaných 100 % novorodencov.

V ročníku narodenia 2013 bol **hyperimúnnny gamaglobulín proti vírusovej hepatitíde typu B (HBIG)** aplikovaný súčasne s prvou dávkou vakcíny proti VHB u 80,9 % novorodencov a v ročníku narodenia 2012 u 65,4 % novorodencov. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch boli zaznamenané rozdiely podľa krajov v profylaktickom podávaní HBIG. V Bratislavskom, v Trenčianskom a v Žilinskom kraji bol HBIG podaný všetkým deťom v oboch ročníkoch narodenia. V Banskobystrickom kraji bol HBIG podaný všetkým deťom iba v jednom ročníku narodenia. V ostatných krajoch sa proporcia kompletne chránených detí pohybovala približne od 37,5 % do 90,0 %. Príčiny nepodania HBIG sú podobné ako v uplynulých rokoch - zlá ekonomická situácia v zdravotníckych zariadeniach, problémy pri zabezpečení tohto preparátu na novorodeneckom oddelení, prechodný nedostatok HBIG.

Očkovanie pacientov dialyzačných oddelení proti vírusovej hepatitíde typu B (tab. č. 8)

Očkovaniu podliehalo 3 037 pacientov zaradených do dialyzačného programu (DP) a v peritoneálnej dialýze, vrátane pacientov v príprave na zaradenie do dialyzačného programu. Z toho očkovaných aspoň jednou dávkou vakcíny bolo 2 960 (97,5 %) pacientov. Z 58 neočkovaných pacientov zaradených do DP bol HBIG podaný v 7 prípadoch.

Očkovanie vybraných skupín osôb, vystavených zvýšenému riziku nákazy vírusom hepatitídy typu B, nariadené od roku 1990 (tab. č. 9a, 9b)

- **Očkovanie kontaktov chorých na VHB:**

V kontrolovanom období bolo z celkového počtu 309 kontaktov chorých na VHB spolu očkovaných 229 osôb (74,1 %). Kompletne očkovaných (tromi dávkami) bolo 136 (44,0 %) kontaktov chorých na VHB. V Bratislavskom kraji zaočkovanosť dosiahla 100 %, v ostatných krajoch sa pohybovala od 55,6 % do 91,2 %. K 31. 8. 2013 bolo od zavedenia očkovania kompletne očkovaných 17 895 kontaktov chorých na VHB.

- **Očkovanie kontaktov nosičov HBsAg:**

Z celkového počtu 827 zistených kontaktov nosičov HBsAg bolo očkovaných 553 (66,9 %). Kompletne očkovaných (tromi dávkami) bolo 431 (52,1 %) kontaktov chorých na VHB. K 31. 8. 2013 bolo od zavedenia očkovania kompletne očkovaných 13 050 kontaktov nosičov HBsAg.

- **Očkovanie ďalších osôb:**

V kontrolovanom období bolo kompletne očkovaných 3 563 (66,5 %) chovancov zariadení sociálnych služieb pre mentálne postihnutých a 89 (61,0 %) detí v resocializačných strediskách pre drogovu závislé osoby, z celkového počtu osôb podliehajúcich očkovaniu.

Odporúčané očkovanie alebo očkovanie na žiadosť rodičov detí do 15 rokov života (tab. č. 10)

Celkový počet detí očkovaných mimo stanovených povinných očkovaní v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesol. V kontrolovanom období bolo na žiadosť rodičov alebo na odporúčanie ošetrojúceho lekára očkovaných 44 883 detí mimo pravidelného povinného očkovania, čo je pokles o 29,1 % v porovnaní s predchádzajúcim obdobím (63 276 očkovaných detí). Pokles v počet očkovaných detí bol zaznamenaný pri všetkých odporúčaných očkovaniach, s výnimkou očkovania proti rotavírusovým infekciám a meningokokovej meningitíde. V období od 1. 1. 2012 do 31. 8. 2013 bolo v rámci odporúčaného očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov očkovaných 389 detí proti TBC.

Očkovanie proti sezónnej chrípke a proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb (tab. č. 11)

- **Očkovanie proti chrípke:**

V chrípkovej sezóne 2012/2013 bolo očkovaných spolu 22 169 (71,7 %) z celkového počtu 30 909 osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb. V porovnaní s predchádzajúcim rokom zaočkovanosť klesla o 7,2 %. Najviac očkovaných bolo vo vekovej skupine 20 - 59 ročných (81,1 %) z celkového počtu osôb v tejto vekovej skupine. Na krajskej úrovni sa zaočkovanosť pohybovala od 48,9 % (Bratislavský kraj) do 82,0 % (Prešovský kraj) z celkového počtu klientov v zariadeniach. Očkovanie bolo vykonané vakcínami INFLUVAC (Abbott), VAXIGRIP (Sanofi Pasteur), FLUARIX (GlaxoSmithKline).

V chrípkovej sezóne 2012/2013 bolo v Slovenskej republike očkovaním proti chrípke chránených 249 684 osôb. Zaočkovanosť populácie Slovenskej republiky dosiahla 4,6 %, čo predstavuje pokles o 2,9 % v porovnaní s predchádzajúcou chrípkovou sezónou. V chrípkovej sezóne 2012/2013 hradili očkovanie proti chrípke všetkým poistencom, ktorí o očkovanie prejavili záujem zdravotné poisťovne Dôvera a UNION. Všeobecná zdravotná poisťovňa hradila očkovanie proti chrípke indikovaným skupinám populácie podľa platnej legislatívy.

- **Očkovanie proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam:**

Z celkového počtu 30 909 osôb umiestnených zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31. 8. 2013 očkovaných 2 780 (9,0 %) klientov.

Očkovanie v azylových zariadeniach

V rámci Trenčianskeho kraja bolo k 31. 8. 2013 do zariadenia Detského domova maloletých bez sprievodu (ďalej DDMBS) v okrese Trenčín prijatých 37 osôb, z ktorých nebola žiadna očkovaná. V zariadení pretrváva problém vykonávania očkovania z dôvodu úteku maloletých krátko po zachytení na území SR a umiestnení v zariadení. DDMBS ukončil svoju činnosť ku koncu októbra 2013.

V Banskobystrickom kraji je azylové zariadenie zriadené len v okrese Veľký Krtíš, v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi deti do 15 rokov veku sa neočkovali, nakoľko sú očkované už v záchytných táboroch.

V rámci Prešovského kraja sa azylové zariadenie nachádza iba v okrese Humenné. Očkovanie v záchytnom tábore sa nevykonáva. Deti, ktoré sú tu umiestnené s rodičmi odchádzajú do tretích krajín, kde budú očkované podľa ich platnej legislatívy.

V rámci Košického kraja neboli v priebehu kontrolovaného obdobia prijaté deti do 15 rokov na útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach.

Mimoriadne očkovanie

Očkovanie proti tuberkulóze

V sledovanom období sa vykonávalo očkovanie novorodencov proti tuberkulóze (TBC), žijúcich v miestach s nízkym sociálno-hygienickým štandardom, nariadené Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade. Očkovanie sa vykonávalo v obciach Výborná, Krížová Ves z okresu Kežmarok a Hranovnica z okresu Poprad. Okrem týchto novorodencov boli očkované aj tuberkulín negatívne kontakty (deti) a záujemcovia o očkovanie na vlastnú žiadosť. Očkovanie vykonáva detská pneumologická ambulancia v Poprade s pôsobnosťou pre celý Prešovský kraj. Zaočkovaných bolo 45 detí z okresu Poprad, 38 detí z okresu Kežmarok a 10 detí z iných okresov. V súlade s nariadením RÚVZ so sídlom v Poprade bolo zaočkovaných 44 novorodencov proti TBC.

II. ODMIETANIE PRAVIDELNÉHO POVINNÉHO OČKOVANIA

V kontrolovanom období bol zisťovaný počet čiastočných odmietnutí pravidelného povinného očkovania detí rodičmi alebo ich zákonnými zástupcami podľa druhu očkovania, ako aj počet detí s nahláseným kompletným odmietnutím povinného očkovania vo všetkých ročníkoch narodenia. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím bol zaznamenaný vzostupný trend v počte odmietnutí očkovania, čo sa odrazilo na poklese zaočkovanosti pri všetkých druhoch povinného očkovania.

Okrem toho bol zisťovaný aj počet odmietnutí povinného očkovania v rámci ročníkov narodenia, ktoré podliehali aktuálnej kontrole očkovania. V týchto kontrolovaných ročníkoch narodenia bolo zistených 3 511 odmietnutí povinného očkovania. Najvyššia miera odmietania povinného očkovania bola zistená v Bratislavskom kraji, najvýraznejšie v rámci základného očkovania proti MMR ročník narodenia 2011 (92,1 %).

• **Čiastočné odmietnutia povinného očkovania v období od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013 vo všetkých ročníkoch narodenia podľa druhu očkovania (Tab. 1):**

Základné očkovanie: V kontrolovanom období bolo v základnom očkovaní zistených 1 157 odmietnutých povinných očkování (nie detí). Z tohto počtu bolo 280 odmietnutých očkování proti DTP-VHB-HIB-POLIO, 278 odmietnutých očkování proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam a 599 odmietnutých očkování proti osýpkam, mumpsu a ružienke.

Preočkovanie: V kontrolovanom období bolo v rámci preočkovania detí zistených 500 odmietnutých čiastočných očkování, z toho 248 bolo odmietnutých preočkování v 6. roku života proti DTP-POLIO, 144 odmietnutých preočkování proti osýpkam, mumpsu a ružienke a 108 odmietnutých preočkování proti DTP-POLIO v 13. roku života.

Tab. 1

Čiastočné odmietnutia povinného očkovania v období od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013 vo všetkých ročníkoch narodenia podľa druhu očkovania

Kraj	Čiastočné odmietnutia povinného očkovania v období od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013 vo všetkých ročníkoch narodenia proti					
	DTP VHB HIB POLIO	pneumokokové invazívne ochorenia	osýpky mumps ružienka	DTP-POLIO v 6. roku života	osýpky mumps ružienka v 11. roku života	DTP-POLIO v 13. roku života
BA	76	19	108	39	10	12
TT	54	55	56	13	14	7
NR	28	28	92	19	19	10
TN	49	55	59	40	33	29
BB	4	16	93	28	18	15
ZA	45	84	41	29	20	9
PO	14	12	45	35	14	14
KE	10	9	105	45	16	12
SPOLU	280	278	599	248	144	108

- **Počet detí s nahláseným kompletným odmietnutím povinného očkovania vo všetkých ročníkoch narodenia v období od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013 (Tab. 2):**

V kontrolovanom období bolo u 938 detí nahlásené kompletne odmietnutie povinného očkovania, t. j. rodičia odmietli všetky povinné očkovania dieťaťa aj do budúcnosti. Najvyšší počet kompletných odmietnutí povinného očkovania bol v období od 1.9. 2012 do 31. 8. 2013 zaznamenaný v Košickom (273) a v Bratislavskom kraji (153). Kumulatívne je k 31. 8. 2013 v SR nahlásených 1 476 detí s kompletným odmietnutím povinného očkovania. (najviac v Košickom kraji - 310).

Tab. 2

**Počet detí s nahláseným kompletným odmietnutím povinného očkovania
vo všetkých ročníkoch narodenia**

Kraj	Počet detí s nahláseným kompletným odmietnutím povinného očkovania od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013	Kumulatívny počet detí s kompletným odmietnutím povinného očkovania k 31. 8. 2013
Bratislavský	153	169
Trnavský	56	121
Nitriansky	114	216
Trenčiansky	54	107
Banskobystrický	110	211
Žilinský	100	239
Prešovský	78	103
Košický	273	310
SPOLU	938	1 476

III. KONTRAINDIKÁCIE OČKOVANIA

V rámci administratívnej kontroly očkovania bolo zistených 1 590 zdravotných kontraindikácií očkovania, z toho 364 (22,8 %) bolo trvalého a 1 226 (77,1 %) dočasného charakteru (Tab. 1). Medzi dočasné kontraindikácie patrili najmä akútne ochorenie, dlhodobá imunologická a alergologická liečba, operácie dieťaťa, nízka pôrodná hmotnosť. Najčastejšie trvalé kontraindikácie tvorili detská mozgová obrna, závažné onkologické a neurologické ochorenia, vrodené vývojové chyby, alergia na vaječný bielok, imunodeficiencia, epilepsia.

Tab. 1

Prehľad počtu zdravotných kontraindikácií očkovania

Kraj	Počet zdravotných kontraindikácií zistených od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013		
	dočasné	trvalé	spolu
Bratislavský	236	37	273
Trnavský	59	29	88
Nitriansky	107	30	137
Trenčiansky	208	43	251
Banskobystrický	100	39	139
Žilinský	116	46	162
Prešovský	142	73	215
Košický	258	67	325
Spolu	1 226	364	1 590

V kontrolovaných ročníkoch narodenia bolo zistených 5 314 iných dôvodov neočkovania, z toho bolo 3 511 odmietnutí očkovania, v 1 120 prípadoch išlo o pobyt v zahraničí, v 1 143 prípadoch o nedostavenie sa na očkovanie a v 67 prípadoch išlo o iné dôvody (nedodržanie včasnosti očkovania podľa očkovacieho kalendára, posun termínu očkovania) (Tab. 2).

Tab. 2**Iné dôvody neočkovania**

Kraj	Počet detí s iným dôvodom neočkovania v kontrolovaných ročníkoch narodenia zistených od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013				Spolu
	odmietnutie očkovania	pobyt v zahraničí	nedostavenie sa na očkovanie	iné	
Bratislavský	1 225	33	50	0	1 308
Trnavský	258	15	33	1	307
Nitriansky	428	29	34	12	503
Trenčiansky	408	24	9	11	452
Banskobystrický	265	70	126	19	480
Žilinský	340	29	19	7	395
Prešovský	189	334	318	0	841
Košický	398	586	554	17	1 555
Spolu	3 511	1 120	1 143	67	5 841

Doočkovanie detí s dočasnými kontraindikáciami, zistenými v predchádzajúcej kontrole očkovania: V čase od 1. 9. 2011 do 31. 8. 2012 bolo zistených 1 811 dočasných kontraindikácií. Z toho sa k 31. 8. 2013 doočkovalo 688 (38,0 %) detí a 1 123 (62 %) detí zostalo nezaočkovaných (Tab. 3).

Tab. 3**Doočkovanie detí s dočasnými kontraindikáciami**

Kraj	Dočasné kontraindikácie zistené od 1. 9. 2011 do 31. 8. 2012		
	celkový počet	z toho počet doočkovaných detí k 31. 8. 2013	
		abs.	%
Bratislavský	103	56	54,4
Trnavský	598	31	5,2
Nitriansky	98	40	40,8
Trenčiansky	236	27	11,4
Banskobystrický	185	68	36,8
Žilinský	138	96	69,6
Prešovský	222	186	83,8
Košický	231	184	79,7
Spolu	1 811	688	38,0

IV. POSTVAKCINAČNÉ REAKCIE

Spolu bolo zo zdravotnej dokumentácie detí zistených 108 postvákcináčnych reakcií, z toho 54 lokálnych, 2 regionálne a 52 celkových reakcií. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa počet postvákcináčnych reakcií zistených v rámci administratívnej kontroly očkovania znížil o 38,6 %, na čom sa podieľalo najmä zrušenie povinného očkovania proti tuberkulóze. Najviac reakcií bolo zo Žilinského a Trnavského kraja. Hospitalizácia bola potrebná v 14 prípadoch. Úmrtie v súvislosti s očkovaním hlásené nebolo.

BCG VACCINE SSI

Hlásená bola 1 regionálna reakcia.

- zväčšenie uzlín, kolikvácia: 1

INFANRIX HEXA + SYNFLORIX

Po simultánnom očkovaní očkovacími látkami Infanrix Hexa a Synflorix bolo hlásených 12 celkových reakcií, z toho hospitalizácia bola potrebná v 4 prípadoch.

Celkové reakcie:

- teplota 38,9 °C: 1
- neutíšiteľný plač, teplota 37,8 °C: 1
- riedka stolica, teplota 37,8 °C: 1
- bolestivosť, opuch, erytém, infiltrát, teplota 39,4 °C, vracanie: 1
- teplota 38°C, meningeálne príznaky - vykľnutie veľkej fontanely: 1
- kŕče prstov dolných končatín, bolestivosť, opuch od miesta vpichu po päty, erytém, fialové sfarbenie: 1
- opuch oboch stehien, teplota: 1
- neutíšiteľný plač s následným kolapsom: 1
- bolestivosť, opuch, erytém, zvýšená teplota 38 - 39,5°C, plač, nepokoj: 1
- erytém, flegmona, zvýšená teplota: 1
- febrilné kŕče, sťažené dýchanie: 1
- kŕče na hrudníku: 1

Hospitalizácia bola potrebná v 4 prípadoch

1. *Okres Levice* - Po aplikácii druhej dávky očkovacích látok Infanrix Hexa (č. š. A21CB243B) a Synflorix (č. š. ASPNA 081BD) u 5-mesačného dieťaťa bola hlásená na druhý deň po očkovaní celková reakcia, ktorá sa prejavila teplotou 38 °C, meningeálnymi príznakmi (vykľnutie veľkej fontanely). Dieťa bolo 5 dní hospitalizované na Infekčnej klinike FN v Nitre.
2. *Okres Myjava* - Po aplikácii druhej dávky očkovacích látok Infanrix Hexa (č. šarže A21Eb048A) a Synflorix (č. šarže ASPNA06EB) bola hlásená celková reakcia u 9-mesačného dieťaťa, ktorá sa prejavila opuchom oboch stehien a teplotou 38 °C. Dieťa bolo 5 dní hospitalizované na Detskom oddelení NsP Skalica.
3. *Okres Stará Ľubovňa* - Po aplikácii prvej dávky očkovacích látok Infanrix Hexa (A21CB326B) a Synflorix (ASPNA190AE) bola u 3-mesačného dieťaťa hlásená celková reakcia, ktorá sa prejavila výrazným erytémom veľkosti 2 cm pod miestom aplikácie a zvýšenou teplotou. Dieťa bolo hospitalizované na detskom oddelení Ľubovnianskej nemocnice. Stav hodnotený ako flegmona.

4. *Okres Spišská Nová Ves* - Po aplikácii prvej dávky očkovacích látok Infanrix Hexa (č. š. A21CB463A) a Synflorix (č. š. ASPNA234BA) bola u 4-mesačného dieťa hlásená celková reakcia, ktorá sa prejavila teplotou do 39 °C, sťaženým dýchaním. Dieťa bolo hospitalizované pre febrilné kŕče. Dieťa je odvtedy v sledovaní u neurológa, opakovane prekonal febrilné kŕče.

INFANRIX HEXA + PREVENAR 13

Po simultánnom očkovaní očkovacími látkami Infanrix Hexa a Prevenar 13 boli hlásené 3 celkové reakcie, z toho v 2 prípadoch bola potrebná hospitalizácia.

Celkové reakcie:

- ekzantémové ložiská na tvári, trupe a dolných končatinách: 1
- bolestivosť, opuch, erytém, infiltrát, teplota: 1
- opuch a erytém tváre, urtikariálny exantém na tvári, trupe a dolných končatinách: 1

Hospitalizácia bola potrebná v 2 prípadoch

1. *Okres Myjava* - Po aplikácii prvej dávky očkovacích látok Infanrix Hexa (č. šarže A21CA917B) a Prevenar 13 (č. šarže E24469) bola hlásená u 5 mesačného dieťa celková reakcia, ktorá sa prejavila bolestivosťou, opuchom pravej dolnej končatiny, erytémom, infiltrátom, teplotou 39 °C. Na 6 deň po očkovaní bolo dieťa hospitalizované na Detskom oddelení NsP Myjava.
2. *Okres Ilava* - Po aplikácii očkovacích látok Infanrix Hexa (č. š.: A21CB463A), Prevenar 13 (č. š.: 679 292) sa u 5-mesačného dieťa objavil opuch a erytém tváre, urtikariálny exantém na tvári, trupe a dolných končatinách. Dieťa bolo hospitalizované pre nežiaduci účinok na Pediatrickej klinike FN v Trenčíne.

INFANRIX HEXA

Hlásených bolo 8 reakcií , z toho 4 celkové a 4 lokálne reakcie.

Lokálne reakcie:

- erytém v mieste vpichu: 1
- bolestivosť opuch, erytém, exantém: 1
- opuch, erytém: 1
- bolestivosť, opuch, infiltrát: 1

Celkové reakcie:

- teplota: 1
- teplota 38,5 °C, exanthema toxoallergicum: 1
- teplota 37,6 °C, petéchie na ľavom stehne od miesta vpichu až po koleno: 1
- bolestivosť, opuch, erytém, infiltrát, teplota: 1

SYNFLORIX

Hlásená bola 1 celková reakcia.

- bolestivosť, opuch, erytém, exantém, teplota 39,7 °C: 1

PRIORIX

Hlásená boli 2 celkové reakcie, z toho v 1 prípade bola potrebná hospitalizácia.

- teplota 38,5 °C, makulózny exantém na tvári, trupe a končatinách, slabosť, bolesť dolných končatín, našľapovanie na špičky: 1
- morbilózny exantém na hrudníku:1

Hospitalizácia bola potrebná v 1 prípade:

1. *Okres Zlaté Moravce* - Po aplikácii vakcíny Priorix (č. š. A69FD022A) bola u 10-ročného dieťaťa na druhý deň po očkovaní hlásená reakcia celková, ktorá sa prejavila makulóznym exantémom na tvári, trupe a končatinách, teplotou 38,5 °C, na 4.deň akrálnou slabosťou dolných končatín s našľapovaním na špičky. Dieťa bolo 10 dní hospitalizované na Infekčnej klinike FN v Nitre.

INFANRIX POLIO

Hlásených bolo 75 reakcií, z toho 26 celkových, 48 lokálnych a 1 regionálna reakcia. Hospitalizácia bola potrebná v 7 prípadoch.

Lokálne reakcie:

- erytém: 6
- erytém, opuch , infiltrát: 6
- bolestivosť, opuch , erytém, infiltrát: 3
- erytém, zatvrdnutím v mieste podania: 1
- opuch, erytém: 7
- bolestivosť, opuch, erytém : 13
- opuch, erytém, infiltrát, exantém: 1
- opuch, erytém a infiltrát v strede vyblednutie, svrbivý, nebolestivý: 1
- erytém, infiltrát: 1
- erytém, svrbenie, opuch: 1
- v mieste vpichu zápal, erytém: 2
- bolestivosť, opuch, erytém, exantém: 4
- bolestivosť, erytém: 1
- bolestivosť, opuch: 1

Regionálna reakcia:

- lymfadenitída

Celkové reakcie:

- erytém, teplota do 38 °C: 12
- erytém, bolestivosť, teplota 38,0 °C: 2
- erytém, opuch, teplota: 4
- erytém až flegmóna ramena, bolestivosť, opuch, teplota 38,0 °C: 2
- erytém, infiltrát, opuch, bolestivosť, teplota 37,3 °C:2
- erytém, opuch, svrbenie, teplota 37 °C: 1
- erytém, bolestivosť, opuch, nádcha, kašeľ teplota 40,1 °C: 1
- exantém, edém, výsyp, početné svetločervené svrbivé okrúhle ložiská: 1
- opuch, erytém, hematóm v mieste aplikácie, nechutenstvo, teplota do 38,5 °C: 1

Hospitalizácia bola potrebná v 7 prípadoch

1. *Okres Hlohovec* - Po aplikácii očkovacej látky INFANRIX POLIO (č. š. AC20B201AJ) u 5-ročného dieťaťa bola na druhý deň po očkovaní hlásená lokálna reakcia, ktorá sa

- prejavila začervenaním a zatvrdnutím v mieste podania. Dieťa bolo pre nežiaduci účinok hospitalizované na Detskej klinike vo FN Trnava.
2. *Okres Senica* - Po aplikácii očkovacej látky INFANRIX POLIO (č. š. AC20B233BA) u 5-ročného dieťaťa sa na druhý deň po očkovaní objavila reakcia, ktorá sa prejavila bolestivosťou, opuchom, erytémom, infiltrátom a teplotou. Dieťa bolo hospitalizované vo FNŠP Skalica.
  3. *Okres Nitra* - Po aplikácii očkovacej látky INFANRIX POLIO (č. š. AC20B233BA) u 5-ročného dieťaťa sa na druhý deň po očkovaní objavila teplota 38,5 °C, postupne ďalšie dni až 40,1 °C, bolestivosť, opuch, erytém, nádcha a kašeľ. Dieťa bolo hospitalizované 3 dni na Klinike novorodencov, detí a dorastu FN v Nitre.
  4. *Okres Prievidza* - Po aplikácii očkovacej látky INFANRIX POLIO (č. š. AC20B209AC) u 5-ročného dieťaťa bola hlásená celková reakcia, ktorá sa prejavila exantémom na dolných a horných končatinách a teplotou. Neskôr sa nález zhoršil, objavil sa splývavý zväčšujúci sa exantém. Dieťa bolo hospitalizované na detskom odd. NsP Bojnice. Počas hospitalizácie dominuje ponožkovitý a rukavicový exantém lividného charakteru, edém plosiek nôh, na ostatných častiach kože početné svetločervené svrbivé okrúhle ložiská s maximom na vnútornej strane paže a predlaktí, záverečná dg. Erythema exudativum multiforme.
  5. *Okres Žilina* - Po aplikácii očkovacej látky INFANRIX POLIO (č. š. AC20B185A0) sa u dieťaťa v 6. roku života objavila reakcia, ktorá sa prejavila susp. flegmónou v oblasti pravého stehna a subfebríliami. Lokálne v celom rozsahu prednej strany stehna erytém tvrdej konzistencie. Dieťa bolo po 4. dňoch hospitalizácie vo FNŠP Žilina prepustené do ambulantnej starostlivosti.
  6. *Okres Stará Ľubovňa* - Po aplikácii očkovacej látky Infanrix Polio (č. š. AC20B201AJ) sa u dieťaťa v 6. roku života objavil opuch, erytém, bolestivosť celého ramena. Dieťa bolo hospitalizované na detskom oddelení Ľubovnianskej nemocnice.
  7. *Okres Sabinov* - Po aplikácii očkovacej látky INFANRIX POLIO (č. š. AC20B233BA) u 5-ročného dieťaťa objavil erytém v rozsahu 8x8 cm. Dieťa bolo hospitalizované vo FNŠP J.A. Reimana v Prešove.

BOOSTRIX POLIO

Hlásené boli 4 reakcie, z toho 2 celkové a 2 lokálna reakcia.

Lokálne reakcie:

- erytém, zápal: 1
- bolestivosť, opuch, erytém: 1

Celková reakcia:

- bolestivosť, opuch, lymfadenitída, teplota: 1
- opuch, infiltrát, teplota od 39 - 40 °C: 1

VARILRIX

Hlásená bola 1 celková reakcia.

- makulopapulózny exantém na trupe, horných končatinách a gluteálnej oblasti s maximom v kubitálnych jamkách

PNEUMO 23

Hlásená bola 1 celková reakcia.

- opuch, erytém, teplota, flegmona

IV. KONTROLA CHLADOVÉHO REŤAZCA V PEDIATRICKÝCH OBVODOCH

Kraj	Celkový počet pediatrických obvodov	Počet kontrolovaných obvodov			
		Spolu	z toho počet ambulancií		
			so samostatnými chladničkami bez výparníka na uskladnenie vakcín vybavených chladničkovými teplomerami	s písomnou evidenciou teploty v chladničke (bez výparníka aj s výparníkom)	
iba v pracovných dňoch	nepretržite				
Bratislavský	151	151	151	80	5
Trnavský	127	127	78	124	3
Nitriansky	169	169	129	155	12
Trenčiansky	135	135	54	106	19
Banskobystrický	141	141	98	137	2
Žilinský	157	157	98	128	22
Prešovský	197	197	156	137	48
Košický	194	194	101	143	51
SPOLU	1271	1271	865	1010	162

Kontrola uchovávaní vakcín bola vykonaná vo všetkých 1 271 pediatrických ambulanciách. Z celkového počtu kontrolovaných ambulancií nebolo vôbec vybavených chladničkami 18 pediatrických ambulancií (dve v Nitrianskom kraji, desať v Trenčianskom kraji, dve v Banskobystrickom kraji a štyri v Žilinskom kraji). Vakcíny boli v týchto ambulanciách odoberané podľa potreby priamo z lekárne alebo z inej ambulancie.

Z celkového počtu 1 271 kontrolovaných pediatrických obvodov má 865 (68,1 %) k dispozícii samostatné chladničky bez výparníka vybavené chladničkovými teplomerami určené výlučne na skladovanie očkovacích látok. Chladničkami bez výparníka sú vybavené všetky ambulancie v Bratislavskom kraji. V ostatných krajoch má chladničky s výparníkom stále približne 20 – 47 % ambulancií okrem Trenčianskeho kraja, kde je väčšina chladničiek na obvodoch s výparníkmi (60 %). Písomná evidencia teploty v chladničke (s výparníkom aj bez výparníka) s uskladnenými vakcínami bola písomne vedená v 1 010 kontrolovaných pediatrických obvodov (79,5 %) iba v pracovných dňoch. Nepretržitá denná kontrola teploty v chladničkách s vakcínami bola zabezpečená v 162 z celkového počtu kontrolovaných pediatrických obvodov (12,7 %). V Bratislavskom kraji 66 pediatrických obvodov vykonáva kontrolu teploty v chladničke iba vizuálne len v pracovných dňoch.

Pri kontrole neboli zistené žiadne závažné nedostatky v skladovaní očkovacích látok ani v preplnení chladničiek. Zistenými nedostatkami naďalej zostávajú: absencia vedenia písomnej evidencie teploty v chladničkách, absencia vedenia písomnej evidencie teploty v chladničkách počas dní pracovného voľna a pomalý prechod na chladničky bez výparníka.

V. EVIDENCIA A DOKUMENTÁCIA

Údaje o očkovaní sú naďalej vo väčšine pediatrických obvodov evidované v zdravotnej dokumentácii dieťaťa a v osobitných záznamoch o očkovaní. Očkovanie je do zdravotnej dokumentácie zaznamenávané ihneď po vykonaní, priebežne je doplňané do očkovacích záznamov. Počítače využívajú pediatri na registráciu očkovacieho výkonu pre zdravotné poisťovne, programy pre kontrolu očkovania nepoužívajú. Závažné nedostatky v evidencii a dokumentácii pravidelného povinného očkovania u praktických lekárov pre deti a dorast neboli zistené. Vyskytli sa nedostatky menšieho charakteru (včasnosť očkovania podľa platnej legislatívy, presné popisovanie šarže očkovacej látky, povinnosť hlásenia nežiaducich účinkov), ktoré boli odstránené a vykonzultované na mieste.

Výkon očkovania bol mnohokrát ovplyvnený prístupom niektorých rodičov k očkovaniu, ktorí nerešpektujúcich opakované výzvy pediatrov, pričom odmietanie povinného očkovania nepotvrdili. Na výkone očkovania sa podieľalo i tiež vycestovanie rodičov za prácou spolu s dieťaťom - zdravotná dokumentácia zostala v mieste trvalého bydliska.

Vo väčšine pediatrických obvodov pretrváva problém absencie počítačových programov na očkovacie výkony. Pediatri vykonané povinné očkovanie evidujú v písomných prehľadných záznamoch očkovaných, čo spôsobuje zdĺhavý spôsob realizácie kontroly očkovania. Údaje mimo povinného očkovania detí sa naďalej získavajú obťažným vyhľadávaním v zdravotnej dokumentácii.

VI. PROBLÉMY PRI VÝKONE OČKOVANIA

Vo všetkých krajoch bol zaznamenaný stúpajúci počet rodičov, ktorí odmietajú očkovanie svojich detí. Pediatri hlásia odmietanie očkovania na príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ), ktorý následne rodičov predvolá na prerokovanie. Pracovníci odboru epidemiológie vysvetľujú rodičom význam očkovania a poučia ich o možných následkoch týkajúcich sa ohrozenia dieťaťa ako aj verejného zdravia v prípade neočkovania. Aj napriek tomu narastá počet priestupkových konaní vo veci nepodrobenia sa povinnému očkovaniu.

Hlásené iné nedostatky a pripomienky, ktoré uvádzajú jednotlivé kraje:

Bratislavský kraj:

- dôvodom poklesu zaočkovanosti je nárast odmietnutí povinného očkovania; všetky odmietania povinného očkovania, ktoré boli s príslušnými pediatrami nahlásené na RÚVZ, boli s rodičmi prerokované v prítomnosti právnika a epidemiológa. Závažnejšie nedostatky pri výkone očkovania neboli zistené.

Trnavský kraj:

- závažnejšie nedostatky pri výkone očkovania neboli zistené. S výsledkami kontroly očkovania budú písomne oboznámení zainteresovaní odborníci ako i očkujúci lekári. V okrese Hlohovec vzhľadom na zistenú aplikáciu vakcín Infanrix Polio, resp. Boostrix Polio do m. quadriceps femoris u starších detí na 2 ambulanciách, boli lekári upozornení na správnu aplikáciu vakcíny.

Nitriansky kraj:

- z dôvodu poklesu zaočkovanosti detskej populácie pod 90,0 %, ktoré boli zaznamenané v troch pediatrických obvodoch v okrese Nitra, pracovníci oddelenia epidemiológie písomne upozornili pediatrov na včasnosť očkovania podľa platnej legislatívy, povinnosť doočkovania detí, ktoré neboli z rôznych príčin zaočkované; z dôvodu poklesu zaočkovanosti klientov zariadení sociálnych služieb v okrese Nové Zámky proti chrípke a pneumokokovým invazívnym ochoreniam, boli všetci príslušní očkujúci lekári písomne upozornení na povinnosť zabezpečiť maximálnu možnú úroveň preočkovania klientov zariadení proti uvedeným ochoreniam. V ostatných okresoch Nitrianskeho kraja boli menšie nedostatky vo výkone očkovania prejednávané priamo na ambulanciách počas kontroly očkovania.

Trenčiansky kraj:

- závažnejšie nedostatky vo výkone očkovania neboli zaznamenané

Banskobystrický kraj:

- závažné nedostatky v evidencii, dokumentácii a vo výkone očkovania zistené neboli. Na drobné nedostatky v evidencii a dokumentácii očkovania boli detskí lekári ústne upozornení odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie jednotlivých RÚVZ priamo v každej ambulancii na jednotlivých obvodoch pri výkone kontroly očkovania. Problémy v očkovaní sa vyskytujú u nezodpovedných rodičov ignorujúcich opakované pozvánky na očkovanie, týka sa to najmä rómskych rodín a asociálov. Ďalším problémom v posledných rokoch je odmietanie očkovania rodičmi detí podľa platného očkovacieho kalendára, prípadne snaha o posun očkovania. Vyžaduje si to celkové riešenie situácie. Narastajúcim problémom vo výkone očkovania je očkovanie detí, ktoré dlhodobo žijú v zahraničí a po návrate domov sa pokračuje vo výkone očkovania s tým, že sú narušené intervaly medzi jednotlivými dávkami (v zahraničí sú očkované podľa inej schémy očkovania). Dochádza aj k problému s neuhrádzaním očkovacích látok zdravotnými poisťovňami určenými na doočkovanie detí mimo stanovených termínov očkovania. Deti, ktoré mali kontraindikáciu očkovania v stanovenom termíne, majú pediatri problém doočkovať po odznení kontraindikácie.

Žilinský kraj:

- závažnejšie nedostatky vo výkone očkovania neboli zistené. Zistený bol stúpajúci počet prípadov, kedy sa rodičia s deťmi na očkovanie nedostavujú a aj tých, ktorí očkovanie odmietajú. Najčastejšie prejednávané na detských ambulanciách bolo odmietanie povinného očkovania (lekári si sťažujú na stupňujúcu sa aroganciu zo strany rodičov, vyhrážky na podanie trestného oznámenia v prípade, že odmietnutie bude hlásené na RÚVZ). Výsledky kontroly očkovania boli v jednotlivých okresoch prediskutované s pediatriami na odborných seminároch pediatrov, v okrese L. Mikuláš boli predložené aj primárovi detského oddelenia.

Prešovský kraj:

- pri výkone očkovania v jednotlivých okresoch neboli zistené žiadne závažné nedostatky. Všetky nedostatky v zistenej nižšej zaočkovanosti boli prerokované okamžite na mieste v ambulancii praktického lekára pre deti a dorast.

Košický kraj:

- nedostatky závažného charakteru zistené neboli, výsledky kontroly očkovania boli konzultované na mieste s príslušnými pediatriami, lekári boli upozornení na dodržiavanie

kontraindikácií uvedených v príbalovej informácii k vakcíne, boli osobne po nahlásení odmietania očkovania vykonávané návštevy v rodinách neočkovaného dieťaťa s cieľom vysvetliť rodičom význam očkovania a možné následky, týkajúce sa ohrozenia zdravia dieťaťa v prípade neočkovania; očkujúci lekári boli poučení o povinnosti hlásenia odmietania očkovania na RÚVZ; problémy na strane rodičov, hlavne rómskych detí, ale aj určitá rezignácia lekárov neustále sa dohadovať s rómskymi matkami, ktoré nevedú k dosiahnutiu úspešnej spolupráce; nižšie percento očkovania bolo riešené prostredníctvom individuálnych očkovacích schém a opakovaného predvolania na očkovanie; zrealizovaný bol ďalej odborný seminár zameraný na problematiku očkovania a predmetná prezentácia bola zaslaná všetkým pediatrom v okrese.

Návrhy na riešenie problémov:

- problém s odmietaním povinného očkovania je potrebné riešiť na celoslovenskej úrovni,
- venovať prioritnú pozornosť doočkovaníu detí, ktoré neboli z rôznych príčin očkované podľa očkovacieho kalendára, usmerňovať lekárov o potrebe odosielania detí so spornými kontraindikáciami na konzultácie do centier na očkovanie detí s kontraindikáciami očkovania,
- upozorňovať lekárov na včasnosť očkovania, zlepšiť zaočkovanosť v rámci povinného očkovania proti chrípke a invazívnym pneumokokovým ochoreniam u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb,
- spolupráca pediatra s rómskymi asistentmi a rodičmi pri očkovaní rómskych detí,
- edukácia rodičov o význame očkovania,
- venovať pozornosť hláseniu postvakcinačných reakcií a kontraindikácií očkovania.

VII. ZÁVERY

Celoslovenské výsledky zaočkovanosti v rámci pravidelného povinného očkovania prekročili hranicu 95 %. Bol zaznamenaný pokles zaočkovanosti pri všetkých druhoch povinného očkovania v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Celoslovenská zaočkovanosť detskej populácie sa pohybovala na úrovni 95,9 % až 98,8 %.

Na úrovni krajov sa nižšia ako 95 % zaočkovanosť zistila v iba v Bratislavskom kraji v rámci základného očkovanie proti MMR roč. narodenia 2011. Pohybovala sa na úrovni 92,1 % (základné očkovanie proti MMR roč. 2011 v Bratislavskom kraji) po 99,8 % (preočkovanie proti DTaP-IPV v 13. roku života v Trnavskom kraji).

Na úrovni okresov hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahlo 21 okresov a to tri okresy v rámci základného očkovanie proti DTaP-VHB-HIB-IPV a proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam, 20 okresov v rámci základného očkovanie proti MMR (ročník 2011), šesť okresov v rámci základného očkovania proti MMR (ročník 2010), jeden okres pri preočkovaní proti DTaP-IPV v 6. roku života a jeden okres v rámci preočkovania proti MMR v 11. roku života.

Na úrovni pediatrických obvodov hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahlo 128 obvodov (10,1 % z celkového počtu 1271 obvodov). Najvýraznejšie sa vzostup v počte pediatrických obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % prejavil v Bratislavskom kraji.

Príčinami nízkej zaočkovanosti na úrovni okresov, resp. pediatrických obvodov je najmä nárast počtu rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí napriek poučeniu pediatrov o význame a prospešnosti povinného očkovania ako aj nárast antivakcinačných aktivít.

Očkujúci lekári hlásia odmietnutie povinného očkovania v súlade s platnou legislatívou príslušnému regionálnemu úradu verejného zdravotníctva, ktorý si pozýva rodičov na prerokovanie odmietnutia povinného očkovania. V mnohých prípadoch však napriek snahe epidemiológov a pediatrov rodičia trvajú na odmietnutí povinného očkovania a dieťa zostáva nezaočkované. Regionálne úrady verejného zdravotníctva majú možnosť riešiť odmietnutie očkovania priestupkovým konaním a uložením sankcií. Ďalšími príčinami nízkej zaočkovanosti je nezodpovedný prístup rómskych rodičov k očkovaniu, ktorí navštevujú ambulanciu lekára len v prípade zdravotných ťažkostí dieťaťa, keď sa dieťa nedá očkovať, alebo niektorí lekára nenavštevujú vôbec a v súčasnosti ani spolupráca pediatrov so sociálnymi odborníkmi a rómskymi asistentmi situáciu nerieši; migrácia rómskych detí do očkovania rómskych detí s nízkou pôrodnou hmotnosťou, nedonosenosť, uplatňovanie dočasných a trvalých kontraindikácií.

Kontrola zaočkovanosti proti VHB u vybraných skupín populácie vo vysokom riziku nákazy ukázala priaznivé výsledky najmä u študentov nadstavbového zamerania. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zlepšila zaočkovanosť poslucháčov lekárskejších fakúlt a fakúlt zdravotníckeho zamerania.

Nadalej pretrváva nepriaznivá situácia v podávaní hyperimúnneho špecifického imunoglobulínu (HBIG) súčasne s prvou dávkou vakcíny novorodencom HBsAg pozitívnych matiek i dialyzovaným pacientom. Boli zaznamenané výrazné rozdiely podľa krajov v profylaktickom podávaní HBIG. Príčiny nepodania HBIG sú podobné ako v uplynulých rokoch - zlá ekonomická situácia v zdravotníckych zariadeniach, problémy pri zabezpečení tohto preparátu na novorodeneckom oddelení, prechodný nedostatok HBIG.

Zaočkovanosť proti VHB bola zisťovaná aj u kontaktov chorých na VHB, kontaktov nosičov HBsAg, chovancov zariadení pre mentálne postihnutých a detí v resocializačných strediskách pre drogovu závislé osoby.

Celkový počet očkovaných detí mimo stanovených povinných očkovaní v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne poklesol. V kontrolovanom období bolo na žiadosť rodičov alebo na odporúčanie ošetrojúceho lekára očkovaných 44 883 detí mimo pravidelného povinného očkovania, čo je pokles o 29,1 % v porovnaní s predchádzajúcim obdobím.

V chrípkovej sezóne 2012/2013 bolo očkovaných spolu 22 169 (71,7 %) z celkového počtu 30 909 osôb umiestnených zariadeniach sociálnych služieb. V porovnaní s predchádzajúcim rokom zaočkovanosť klesla o 7,2 %. Proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam bolo zaočkovaných 9,0 % klientov zariadení sociálnych služieb.

V kontrolovanom období bolo zo zdravotnej dokumentácie detí zistených spolu 108 postvakcinačných reakcií, z toho 54 lokálnych, 2 regionálne a 52 celkových reakcií. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa počet postvakcinačných reakcií zistených v rámci administratívnej kontroly očkovania znížil o 38,6 %, na čom sa podieľalo najmä zrušenie povinného očkovania proti tuberkulóze. Najviac reakcií bolo zo Žilinského a Trnavského kraja. Hospitalizácia bola potrebná v 14 prípadoch. Úmrtie v súvislosti s očkovaním hlásené nebolo.

Kontrola uchovávaní vakcín bola vykonaná vo všetkých 1 271 pediatrických ambulanciách. Správne uchovávanie vakcín v pediatrických ambulanciách v súlade s odborným usmernením MZ SR, ktorým sa usmerňuje postup pri zabezpečovaní očkovacích látok, sa zistilo v 68,1 % z celkového počtu 1 271 kontrolovaných pediatrických obvodov. Chladničkami bez výparníka sú vybavené všetky ambulancie v Bratislavskom kraji. V ostatných krajoch má chladničky s výparníkom stále približne 20 - 47 % ambulancií okrem

Trenčianskeho kraja, kde je väčšina chladničiek na obvodoch s výparníkmi (60 %). V Bratislavskom kraji 66 pediatrických obvodov vykonáva kontrolu teploty v chladničke iba vizuálne len v pracovných dňoch.

V rámci kontrolovaných ročníkov narodenia bolo zistených 3 511 odmietnutých povinných očkovaní (nie detí). Najvyššia miera odmietania povinného očkovania vo všetkých kontrolovaných ročníkoch narodenia v rámci povinného očkovania bola zistená v Bratislavskom kraji, najvýraznejšie v rámci základného očkovania proti MMR (ročník narodenia 2011, kedy krajská zaočkovanosť dosiahla 92,1 %).

Okrem toho bol zisťovaný aj aktuálny počet odmietnutí povinného očkovania v ostatných ročníkoch narodenia od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013. V kontrolovanom období bolo zistených 1 157 odmietnutých povinných očkovaní v základnom očkovaní a 500 odmietnutých povinných očkovaní v preočkovaní. Kompletné odmietnutie povinného očkovania bolo zistené u 938 detí.

Údaje o zaočkovanosti boli i v roku 2013 naďalej zisťované zo zdravotnej dokumentácie detí.

Príloha: 11 tabuliek

Vypracoval: Odbor epidemiológie ÚVZ SR z podkladov o výsledkoch kontroly očkovania, ktorú vykonali epidemiológovia RÚVZ v SR.

**ZÁKLADNÉ OČKOVANIE PROTI DIFTÉRII, TETANU,
PERTUSIS, VÍRUSOVEJ HEPATITÍDE TYPU B, HEMOFILOVÝM INVAZÍVNYM
INFEKCIÁM, POLIOMYELITÍDE A INVAZÍVNYM
PNEUMOKOKOVÝM OCHORENIAM
K 31. 8. 2013 V SR**

Ročník narodenia 2011

(tab. č. 1a)

Celkový počet detí v ročníku	z toho počet			
	očkovaných tromi dávkami kombinovanej vakcíny (DTaP-VHB-HIB-IPV)		odmietnutí očkovania bez ohľadu na počet podaných dávok	
	abs.	%	abs.	%
54 956	53 796	97,9	597	1,1

Ročník narodenia 2011

(tab. č. 1b)

Celkový počet detí v ročníku	z toho počet							
	očkovaných tromi dávkami pneumokokovej konjugovanej vakcíny (PCV)						odmietnutí očkovania bez ohľadu na počet podaných dávok	
	PCV 10		PCV 13		SPOLU			
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
54 956	39 370	71,6	14 341	26,1	53 711	97,7	677	1,2

**PREOČKOVANIE PROTI DIFTÉRII, TETANU, PERTUSIS A POLIOMYELITÍDE
K 31. 8. 2013 V SR**

Ročník narodenia 2006 (preočkovanie v 6. roku života)

(tab. č. 2)

Celkový počet detí v ročníku	z toho počet			
	očkovaných vakcínou DTaP-IPV		odmietnutí očkovania	
	abs.	%	abs.	%
51 049	50 326	98,6	215	0,4

Ročník narodenia 1999 (preočkovanie v 13. roku života)

(tab. č. 3)

Celkový počet detí v ročníku	z toho počet			
	očkovaných vakcínou dTAP-IPV		odmietnutí očkovania	
	abs.	%	abs.	%
53 473	52 847	98,8	126	0,2

**ZÁKLADNÉ OČKOVANIE PROTI OSÝPKAM, RUŽIENKE A MUMPSU
K 31. 8. 2013 V SR**

Ročníky narodenia 2011, 2010

(tab. č. 4)

Ročník narodenia	Celkový počet detí v ročníku	z toho počet							
		očkovaných vakcínou						odmietnutí očkovania	
		PRIORIX		M-M-RVAXPRO		SPOLU			
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
2011	54 956	52 060	94,7	663	1,2	52 723	95,9	1 197	2,2
2010	55 752	54 428	97,6	306	0,5	54 734	98,2	547	1,0

**PREOČKOVANIE PROTI OSÝPKAM, RUŽIENKE A MUMPSU
K 31. 8. 2012 V SR**

Ročník narodenia 2001 (preočkovanie v 11. roku života)

(tab. č. 5)

Celkový počet detí v ročníku	z toho počet							
	očkovaných vakcínou						odmietnutí očkovania	
	PRIORIX		M-M-RVAXPRO		SPOLU			
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
49 133	48 458	98,6	27	0,05	48 485	98,7	152	0,3

**OČKOVANIE ŠTUDENTOV NADSTAVBOVÉHO ŠTÚDIA ZDRAVOTNÍCKEHO
ZAMERANIA, LEKÁRSKYCH FAKÚLT A OSTATNÝCH FAKÚLT
PROTI VÍRUSOVEJ HEPATITÍDE TYPU B K 31. 8. 2013 V SR**

(tab. č. 6)

šk. rok 2012/2013	Celkový počet študentov	z toho počet očkovaných tromi dávkami	
		abs.	%

Nadstavbové štúdium zdravotníckeho zamerania	I. roč.	881	818	92,8
	II. roč.	714	672	94,1
	III. roč.	288	264	91,7
Spolu		1 883	1 754	93,1

Lekárske fakulty	I. roč.	1 087	1 019	93,7
	II. roč.	1 238	1 211	97,8
	III. roč.	1 139	1 118	98,2
	IV. roč.	964	939	97,4
	V. roč.	878	860	97,9
	VI. roč.	913	894	97,9
Spolu		6 219	6 041	97,1

Fakulty zdravotníckeho zamerania	I. roč.	946	845	89,3
	II. roč.	1 008	970	96,2
	III. roč.	1 001	982	98,1
	IV. roč.	295	277	93,9
	V. roč.	305	285	93,4
Spolu		3 555	3 359	94,5

**OČKOVANIE NOVORODENCOV HBsAg POZITÍVNYCH MATIEK
PROTI VÍRUSOVEJ HEPATITÍDE TYPU B K 31. 8. 2013 V SR**

(tab. č. 7)

Ročník narodenia	Počet detí podliehajúcich očkovaníu	Počet očkovaných					z toho počet detí, ktorým bol podaný aj HBIG *	
		tromi dávkami	iba		S p o l u		abs.	%
			dvoma dávkami	jednou dávkou	abs.	% z počtu podlieha- júcich		
2013 (do 31.8.)	136	19	73	44	136	100,0	110	80,9
2012	234	192	33	9	234	100,0	153	65,4

* hyperimúnný ľudský gamaglobulín proti vírusovej hepatitíde typu B

**OČKOVANIE PROTI VÍRUSOVEJ HEPATITÍDE TYPU B
K 31. 8. 2013**

Očkovanie pacientov hemodialýz a peritoneálnej dialýzy
Kontrolujú sa pacienti zaradení do dialyzačného programu v čase kontroly očkovania, resp.
pacienti v príprave na zaradenie do dialyzačného programu.

(tab. č. 8)

Pacienti	Počet pacientov podliehajúcich očkovaníu	z toho počet				
		očkovaných aspoň jednou dávkou		neočkovaných		
		abs.	%	s podaným HBIG*	s nepodaným HBIG*	spolu
zaradení do DP	1 974	1 916	97,1	7	51	58
v príprave do DP	1 063	1 044	98,2	X	X	X

* HBIG hyperimúnný ľudský gamaglobulín proti vírusovej hepatitíde typu B

OČKOVANIE PROTI VÍRUSOVEJ HEPATITÍDE TYPU B
K 31. 8. 2013 V SR
VYBRANÉ SKUPINY OSÔB, VYSTAVENÝCH ZVÝŠENÉMU RIZIKU
NÁKAZY VHB

Očkovanie kontaktov osôb infikovaných vírusom hepatitídy typu B

(tab. č. 9a)

Skupina očkovaných osôb	Počet novozistených osôb v období od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013	z toho počet očkovaných			Spolu počet očkovaných	
		tromi dávkami	iba		abs.	%
			dvomi dávkami	jednou dávkou		
Kontakty chorých na VHB	309	136	70	23	229	74,1
Kontakty nosičov HBsAg	827	431	95	27	553	66,9
Spolu	1 136	567	165	50	782	68,8

Očkovanie ďalších osôb

(tab. č. 9b)

Skupina očkovaných osôb	Celkový počet osôb v zariadení	z toho počet kompletne očkovaných k 31. 8. 2013	
		abs.	%
Chovanci zariadení pre mentálne postihnutých	5 361	3 563	66,5
Deti v resocializačných strediskách pre drogovu závislé osoby	146	89	61,0
Spolu	5 507	3 652	66,3

**ODPORÚČANÉ OČKOVANIE ALEBO OČKOVANIE NA ŽIADOSŤ RODIČOV
DEŤÍ DO 15 ROKOV ŽIVOTA K 31. 8. 2013 V SR**

(tab. č. 10)

Očkovanie proti		Počet očkovaných detí				
		spolu	z toho			
			očkovaných			revakci- novaných
			jednou dávku	dvoma dávkami	tromi dávkami	
Kliešťovej encefalitíde		6 974	941	1 407	2 047	2 579
Chrípke	od 6 mesiacov do 3 rokov života	983	494	489	X	X
	od 3 rokov života	15 065	14 663	404	X	X
Vírusovej hepatitíde typu A		6 428	2 876	3 552	X	X
Meningokokovej meningitíde		601	574	X	X	27
Infekciám vyvolaným S. pneumoniae (polysacharidová vakcína)		984	736	X	X	248
Rotavírusovým infekciám		9 747	1 916	6 839	992	X
Ovčím kiahňam		1 925	851	1 074	X	X
Rakovine krčka maternice		1 735	319	531	885	X
Tuberkulóze		389	389	X	X	X
Spolu		44 833	X	X	X	X

**OČKOVANIE PROTI CHRÍPKKE A PROTI INVAZÍVNYM PNEUMOKOKOVÝM OCHORENIAM U OSÔB,
UMIESTNENÝCH V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
V OBDOBÍ OD 1. 9. 2012 DO 31. 8. 2013 V SR**

(tab. č. 11)

Vek očkovaných v rokoch	Celkový počet osôb v kolektívnych zariadeniach	počet očkovaných vakcínou proti chrípke					počet očkovaných vakcínou proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam	
		Vaxigrip	Influvac	Fluarix	Spolu		abs.	%
					abs.	%		
0 - 5	390	155	21	32	208	53,3	159	40,8
6 -14	1 204	333	199	225	757	62,9	130	10,8
15 - 19	1 254	293	232	296	821	65,5	77	6,1
20 - 59	6 758	2 486	1 470	1 528	5 484	81,1	436	6,5
60 +	21 303	6 409	5 511	2 979	14 899	69,9	1 978	9,3
S p o l u	30 909	9 676	7 433	5 060	22 169	71,7	2 780	9,0

Podpora zdravia

1. Organizačná štruktúra

Odpor podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky je jedným zo štyroch odborných útvarov, ktoré riadi jedna zo zástupkyň hlavného hygienika Slovenskej republiky pre odborné činnosti a zároveň je jedným z celkove 18 odborných a prevádzkových útvarov úradu, ktoré priamo riadi hlavný hygienik Slovenskej republiky.

Odbor podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky sa ďalej nečlenil na menšie organizačné jednotky, bol organizovaný a vedený ako jeden funkčný celok s tým, že každý z pracovníkov odboru mal identifikovanú hlavnú tému, na ktorú zameriaval svoje príslušné odborné pracovné činnosti.

Pre zabezpečenie prierezovej komunikácie a vzájomnej spolupráce v rámci jednotlivých tém sa zároveň všetci zamestnanci Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky zúčastňujú a sú informovaní o plnení úloh v príslušnej oblasti svojou aktívnou účasťou na zasadnutiach pracovných skupín a porád odboru, ktoré tvoria organizačnú súčasť činnosti odboru.

2. Personálne obsadenie odboru

Na OPZ v roku 2013 bolo 12 zamestnancov (z toho 2 na MD). Z hľadiska štruktúry povolání na odbore podpory zdravia boli 4 verejní zdravotníci (z toho 1 na MD), 2 liečebné pedagogičky (z toho 1 na MD), 2 iní odborní zamestnanci, 1 zdravotná sestra. Jednej sociálnej pracovníčke skončil pracovný pomer ku dňu 1.6.2013 a 2 lekárky skončili pracovný pomer k 31.8.2013. Ku dňu 31.12.2013 bolo na odbore podpory zdravia 8 zamestnancov.

Z pohľadu kvalifikačnej štruktúry týchto zamestnancov boli na odbore k 31.12.2013:

- 2 zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa (doktorandským) a s 1 nadväzujúcou špecializáciou (orientovanou na organizáciu a riadenie verejného zdravotníctva),
- 7 s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa,
- 1 s úplným stredným odborným vzdelaním na strednej zdravotníckej škole bez nadväzujúcej ďalšej špecializácie.

Personálne obsadenie Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva SR z hľadiska pracovného zaradenia a pracovných úväzkov¹⁾

tab. č. 1

Pracovníci	Odbornosť - kvalifikácia (atestácia)	prac. miesta úväzok	Počet osôb
Zdravotnícky pracovník ²⁾	sestra, verejný zdravotník, psychológ, liečebný pedagóg ²⁾	6,0	6
z toho iný zdravotnícky pracovník ³⁾	liečebný pedagóg ³⁾	1,0	1
Nezdravotnícky pracovník		1,0	1
S P O L U		8	8

¹⁾ Poznámka: Započítaní len 8 pracovníci Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorí boli k 31.12.2013 na odbore v činnej verejnej službe.

²⁾ § 27 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁾ § 27 ods. 2 a § 102g ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Personálne obsadenie Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva SR z hľadiska získanej kvalifikácie a pracovných úväzkov⁴⁾

tab. č. 2

Pracovníci	Odbornosť - kvalifikácia (atestácia)	prac. miesta úväzkov	Počet osôb
Verejný zdravotník – vedúci odboru	MPH	1,0	1
Lekár – metodológ	zdravotnícka špecializácia		
Iný vysokoškolák I. stupňa			
Iný vysokoškolák II. Stupňa		5,0	5
Iný vysokoškolák III. Stupňa	špecializácia na organizáciu a riadenie verejného zdravotníctva	1,0	1
DAHE			
AHE			
Sestra ÚSO		1,0	1
S P O L U		8,0	8

A. Vzdelávanie pracovníkov

Vzdelávanie pracovníkov Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky sa v roku 2013 realizovalo v prevažnej miere v neformálnom systéme vzdelávania v zmysle plánovaných aktivít účasťou na regionálnych, krajských, republikových i medzinárodných odborných seminároch, pracovných stretnutiach, vedeckých konferenciách, diskusných fórach o problematike podpory zdravia, výchovy ku zdraviu, prípadne v epidemiológii chronických neinfekčných ochorení.

Pracovníci odboru sa vzdelávali priebežne, zúčastňovali sa školení, odborných konferencií, seminárov, pracovných stretnutí, diskusných sústredují a iných doškoľovacích akcií, a to podľa problematiky, na ktorú sa jednotliví pracovníci špecializujú. Spolu sa v roku 2013 zamestnanci Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky zúčastnili na 203 vzdelávacích aktivitách neformálneho systému vzdelávania, z toho na 29 medzinárodného, 78 celoštátneho, 35 regionálneho charakteru a 61 školeniach zameraných na príslušnú odbornú problematiku v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR.

V druhom ročníku externého bakalárskeho štúdia - odbor Verejného zdravotníctva študovala jedna pracovníčka.

Vzdelávanie, ktoré zamestnanci odboru priebežne absolvujú je zamerané na získavanie informácií, prehľbovanie alebo obnovovanie vedomostí, zručností a kompetencií tak, aby bolo zabezpečené plnenie úloh.

B. Rozbor činnosti

I. Prioritné celospoločenské intervenčné aktivity podpory zdravia

Odbor podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v roku 2013 bol gestorom a svojou činnosťou plnil ciele 4 národných celospoločenských programov schválených vládou SR: Národný program podpory zdravia, Národný program prevencie obezity, Národný akčný plán na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2012 – 2014, Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020, zároveň sa podieľal na plnení 2 národných programov, ktoré nie sú v gescii ÚVZ SR: Národný program starostlivosti o deti a dorast (v gescii MZ SR), Národný program aktívneho starnutia (v gescii MPSVaR). Úrad verejného zdravotníctva SR je gestorom Programu podpory zdravia znevýhodnených komunít.

⁴⁾ Poznámka: Započítaní len 8 pracovníci Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorí boli k 31.12.2013 na odbore v činnnej verejnej službe.

V rámci spomínaných celospoločenských programov, spadajúcich do rámca Národného programu podpory zdravia, Odbor podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva SR súhrnne v roku 2013 riešil samostatne alebo participoval na riešení mnohých projektov a vzdelávacích intervenčných a monitorovacích aktivít orientovaných na podporu zdravia. Charakter národných celospoločenských programov schválených vládou Slovenskej republiky mali nasledovné programy:

- **Národný program podpory zdravia (NPPZ)**

je integrovaný program, ktorý vychádza z 11 jednotlivých cieľov so zameraním na verejné zdravie a na podporu a ochranu zdravia obyvateľstva. Hlavným cieľom programu je dlhodobé zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky elimináciou výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou. NPPZ sa opiera o výsledky monitorovania zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky a tiež o projekty a programy, ktoré mapujú výskyt rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení u obyvateľov Slovenska.

V roku 2013 Sekcia zdravia Ministerstva zdravotníctva SR predložila návrh na prípravu národného programu zlučujúceho viaceré preventívne zamerané národné programy: Národný program prevencie ochorení srdca a ciev; Národný diabetologický program; Skriningové programy onkologických ochorení – karcinómu hrubého čreva, karcinómu prsníka a karcinómu krčka maternice. Sekcia zdravia po konzultácii s Úradom verejného zdravotníctva SR, navrhuje implementovanie vyššie spomínaných programov riešiacich problematiku tzv. civilizačných chorôb do jedného národného programu, a to do „*Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike*“, na tvorbe ktorého sa bude v priebehu roku 2014 podieľať pracovná skupina zložená z pracovníkov úradu verejného zdravotníctva, sekcie zdravia, zástupcov iných rezortov, ako aj prizvaných špecialistov. Predložené riešenie predstavuje komplexné riešenie problematiky v zmysle plnenia Koncepcie štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky.

Sledovanie zdravotného uvedomenia občanov Slovenskej republiky a s ním súvisiacich postojov, najmä správania sa, je nevyhnutnou východiskovou podmienkou pre snahy ovplyvňovať zdravie ľudí žiaducou mierou. Na základe plnenia úloh NPPZ a úlohy vyplývajúcej z Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR odbor podpory zdravia v 1. polroku 2013 pripravil dotazník a zaslal metodický pokyn k praktickej realizácii dotazníkového prieskumu „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“. Cieľom dotazníkového prieskumu bolo zistiť dôležité atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky. V druhom polroku 2013 prebiehala samotná realizácia prieskumu, ktorú realizovali pracovníci odborov podpory zdravia 35 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR počas dvoch mesiacov: máj a jún, do konca roka 2013 prebehlo štatistické hodnotenie zadaných údajov. Samotnú Správu o zdravotnom uvedomení a správaní občanov SR v roku 2013 OPZ spracuje začiatkom roka 2014.

V súvislosti s cieľmi NPPZ prebiehala celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie „Vyzvi srdce k pohybu“. Cieľom kampane je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov Slovenska, zníženie chorobnosti a úmrtnosti na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity. Pri príležitosti spustenia kampane sa dňa 4. apríla 2013 na pôde ÚVZ SR, v spolupráci aj s RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, uskutočnila tlačová beseda s cieľom oboznámiť sa s metodológiou súťaže, výsledkami predchádzajúcich ročníkov súťaže, rozdať propagačné materiály, iniciovať posilňovanie súťaže na národnej úrovni a aj cestou regionálnych médií.

- **Národný program prevencie obezity (NPPO)**

V rámci NPPO sa riešil projekt „*Schéma školského ovocia*“, ktorý je zameraný na zlepšenie stravovacích návykov u detí materských a základných škôl (uskutočňovaný od roku 2008 pod vedením a koordináciou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky). V rámci tohto programu sa uskutočňovali početné sprievodné aktivity k danej problematike (besedy, diskusie s odborníkmi, využívanie edukačných a zdravotno-osvetových materiálov, exkurzie, odborné konzultácie, prezentácie a pod.). Dňa 17. januára 2013 prebiehalo pracovné stretnutie k projektu „Školské ovocie“, ktorého cieľom bolo informovať o uplatňovaní programu v SR v predchádzajúcich rokoch, o monitoringu, hodnotení programu a správe Európskej komisie, o legislatívnych zmenách nariadenia Komisie a o sprievodných opatreniach vykonávaných v dotknutých rezortoch. Ďalšie stretnutie prebiehalo 21. júna 2013, ktorého cieľom bolo informovať o budúcej orientácii EÚ schémy pomoci a o uplatňovaní programu v školskom roku 2013/2014, o financovaní, predbežných počtoch uchádzačov, škôl a žiakov.

V rámci plnenia NPPO sa v dňoch 19. a 20. marca 2013 uskutočnilo na Piaristickom gymnáziu Jozefa Braneckého v Trenčíne tretie pracovné stretnutie Pracovnej skupiny pre pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity s hlavnou témou: „Význam pohybu a správnej výživy pre kvalitnejší život“. V závere stretnutia prebiehala praktická časť s cvičeniami. Účastníkom boli po stretnutí zaslané materiály Pilates cvičenie a Manuál pre zníženie hmotnosti.

V prvom kvartáli roka 2013 boli spracované aktivity realizované RÚVZ v SR oblasti výživy, fyzickej aktivity a prevencie obezity, ktoré boli podkladom do správy Programu ozdravenia výživy obyvateľov SR pre oblasť podpory zdravia. ÚVZ SR ako člen rady *Športu pre všetkých* participoval na tvorbe Konceptie štátnej politiky v oblasti športu – Slovenský šport 2020. Na web stránku ÚVZ SR bol daný do pozornosti „Svetový deň pohybom ku zdraviu“ (10. máj 2013). V rámci tohto dňa boli spracované a uverejnené na web stránke úradu aktivity všetkých regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR k tomuto dňu, do ktorých sa mohla zapojiť aj verejnosť.

Projekt GYM F!T, ktorého cieľom je ovplyvniť nepriaznivú situáciu vo vývine detí a mládeže, je zameraný na zvyšovanie telesnej zdatnosti formou spontánnej pohybovej aktivity s cieľom správneho držania tela, duševného zdravia a telesného zdravia a je podporovaný výchovou k zdravému životnému štýlu.

Pri príležitosti Svetového dňa výživy OPZ dňa 16. októbra 2013 realizoval prostredníctvom pracovníkov podpory zdravia z RÚVZ v SR a sponzorov Kampaň 2013 „Odstráň obezitu“. Kampaň bola určená pre každého občana Slovenskej republiky, ktorý mal normálnu hmotnosť so zámerom podpory zdravia a prevencie rozvoja nadhmotnosti a obezity, prípadne pre občana, ktorý mal nadhmotnosť alebo obezitu so zámerom zníženia nadhmotnosti a stabilizácie redukovanej hmotnosti bola kampaň pre neho výzvou dozvedieť sa zadarmo všetko o zdravotnom stave (krvný tlak, viscerálny tuk, telesný tuk, BMI, hodnoty celkového cholesterolu, atď.), o vhodnej výžive a pohybovej aktivite ako prevencii nadváhy a obezity. Sekundárnym efektom Kampane 2013 „Odstráň obezitu“ bolo vytvoriť celospoločensky integrovaný, prospešný systém, ktorý viedol k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov tohto ochorenia.

V rámci prípravnej a implementačnej stratégie ku kampani „Odstráň obezitu“ sa v roku 2013 uskutočnili 2 pracovné stretnutia t.j. medzirezortné a na regionálnej úrovni s členmi pracovnej skupiny z regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. ÚVZ SR v spolupráci so sponzormi vydal ku kampani leták s názvom „Odstráň obezitu!“

Zástupcovia z Odboru podpory zdravia z UVZ SR sa aktívne zúčastnili konferencie „Dni praktickej obezitológie 2013“ s prednáškou „Prevencia (poradenstvo) proti obezite na regionálnej úrovni (RÚVZ v SR)

Aktívna spolupráca Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ÚVZ SR) prebiehala v Národnom projekte „Zvyšovanie kvalifikácie učiteľov telesnej a športovej výchovy“, za ktorý ÚVZ SR prevzal odbornú záštitu.

• **Národný akčný plán na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2012 – 2014**

V priebehu 1. polroka 2013 sa na pôde ÚVZ SR uskutočnili dve zasadnutia Národného koordinačného výboru na kontrolu tabaku (v marci a v júni), na ktorých sa prejednával *Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*, zároveň bola prezentovaná *Správa zo zasadnutí pracovnej skupiny pre verejné zdravie (Smernica EK o výrobe, prezentácii a predaji tabakových výrobkov)*.

Svetová zdravotnícka organizácia vyhlásila 31. máj za „Svetový deň bez tabaku“. Úrad verejného zdravotníctva SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR svojimi edukačnými aktivitami v rámci „Svetového dňa bez tabaku“ od 27. mája do 31. mája 2013 realizovali na všetkých 36 regiónoch rozličné preventívne a edukačné aktivity zamerané na odvykanie od fajčenia. Kampaň ku Svetovému dňu bez tabaku bola zvršená dňa 31. mája 2013 intervenčnými aktivitami na železničných a autobusových stanicích. Zástupca OPZ prezentoval plánované aktivity regionálnych úradov verejného zdravotníctva na tlačovej konferencii, ktorá sa uskutočnila pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku dňa 23. mája 2013 v priestoroch zastúpenia Európskej komisie na Slovensku.

Novela zákona č. 377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bola prijatá NR SR v máji 2013. Najdôležitejšie zmeny v novele:

- Upresňuje sa definícia škodlivých látok aj na látky, ktoré sa nachádzajú vo výrobkoch, ktoré neobsahujú tabak a sú určené na fajčenie.
- Za zariadenie spoločného stravovania sa považuje také zariadenie, v ktorom sa poskytujú stravovacie služby spojené s podávaním pokrmov a nápojov. Doteraz sa musel pokrm v takomto zariadení aj vyrobiť.
- Spresňuje sa definícia výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak a ktorých spôsob užívania je fajčenie.
- Zavádza sa definícia obchodného domu.
- Menia sa dodatočné textové varovné označenie na spotrebiteľskom balení v súlade so zmenou Európskej legislatívy.
- Zakazuje sa fajčenie v obchodných domoch, okrem priestorov v obchodných domoch, ktoré sú stavebne oddelené tak, aby škodlivé látky z tabakových výrobkov alebo z ich dymu a dechtu alebo z výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, neprenikali do verejne prístupných priestorov obchodných domov a neznečisťovali verejne prístupné priestory obchodných domov.
- Zvyšuje sa výška pokuty, ak právnická osoba a podnikateľ nezabezpečí dodržiavanie zákazov fajčenia z minimálnej výšky 331 eur na 500 eur. Maximálna výška pokuty sa zvyšuje z úrovne 3 319 eur na 15 000 eur.
- Slovenská obchodná inšpekcia bude na základe predchádzajúceho písomného súhlasu zákonného zástupcu maloletej osoby oprávnená vykonať kontrolu dodržiavania zákazu predaja a povinnosti odopretia predaja podľa osobitného predpisu za prítomnosti maloletej osoby.

V priebehu 2. polroka 2013 sa na pôde ÚVZ SR uskutočnilo zasadnutie Národného koordinačného výboru na kontrolu tabaku, na ktorom sa prejednával návrh na ratifikáciu Protokolu WHO o eliminácii nelegálneho obchodovania s tabakovými výrobkami, informovalo sa o legislatívnom procese k návrhu smernice EK o výrobe, uvádzaní a predaji tabakových výrobkov, prejednávalo sa zabezpečenie výkonu štátneho zdravotného dozoru pri kontrole fajčenia v zmysle zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Úrad verejného zdravotníctva SR v spolupráci so MZ SR a SZO usporiadali dňa 26. novembra 2013 v Martine odbornú konferenciu „10 rokov od ratifikácie Rámcového dohovoru o kontrole tabaku na Slovensku“. Na konferencii sa zúčastnilo 80 účastníkov, odznelo deväť príspevkov s témami, ktoré sa zaoberali epidemiológiou výskytu fajčenia u mládeže aj dospelých, činnosťou poradní na odvykanie od fajčenia na celoslovenskej aj regionálnej úrovni. Boli prezentované aktivity v súvislosti s novelou zákona o ochrane nefajčiarov, protifajčiarske aktivity Národného osvetového centra, pneumológov, výsledky kampane „Na veku záleží“.

- **Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 - 2020**

bol schválený vládou Slovenskej republiky 3.7.2013 uznesením č. 341/2013. Hlavným zámerom národného akčného plánu je v prvom rade zvýšiť zdravotné uvedomenie vo vzťahu k podpore zodpovedného, kultúrneho a kontrolovaného užívania alkoholu. Dôležitou oblasťou je prevencia vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch. Ďalším významným cieľom je oblasť kontroly predaja alkoholických nápojov, kontroly veku kupujúceho, kontroly požívania alkoholu na pracoviskách a v doprave. Akčný plán definuje konkrétne úlohy jednotlivých orgánov štátnej správy. Na tvorbe akčného plánu spolupracovala medzirezortná pracovná skupina.

Úrad verejného zdravotníctva SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Regionálny úrad WHO pre Európu a LDZ SR zorganizovali odbornú konferenciu s názvom: „Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020: implementácia v praxi“ dňa 28. októbra 2013 s cieľom prezentovať Európsky akčný plán na zníženie škodlivých účinkov alkoholu 2012-2020, uviesť do života Národný akčný plán pre problémy s alkoholom, pôsobiť na zmeny postojov slovenskej verejnosti voči alkoholu a o možnostiach obmedziť reklamu na alkohol a prezentovať návrh nových odporúčaní pre liečbu alkoholovej závislosti. Konferencia bola rozdelená do troch blokov:

1. Úloha verejného zdravotníctva v kontrole škodlivých účinkov alkoholu
2. Regulácia a obmedzenie reklamy na alkohol na Slovensku
3. Nové odporúčania na liečbu alkoholovej závislosti.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci so Slovenským združením výrobcov piva a sladu a Policajným zborom Slovenskej republiky organizovali v rámci plnenia NAPPA a k príležitosti „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ zdravotno-výchovnú kampaň s názvom „DEŇ ZODPOVEDNOSTI“. Cieľom zdravotno-výchovnej kampane bolo:

- prevencia nadmerného užívania alkoholických nápojov,
- zvýšenie celoslovenského povedomia o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov,
- zvýšenie celoslovenského povedomia o rozsahu a povahe zdravotných problémov spôsobených škodlivým užívaním alkoholu.

Kampaň prebiehala 2.7.2013 v 36 mestách v SR prostredníctvom pracovníkov odborov podpory zdravia z 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike

v čase 12⁰⁰-16⁰⁰ hod. v spolupráci s obchodnými centrami, mestskými úradmi a inými inštitúciami. Pracovníci RÚVZ v SR informovali širokú verejnosť o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov, zdravotných následkoch škodlivého užívania alkoholu a o orientačnom čase odbúravania alkoholu v krvi. Ďalšie aktivity boli spojené s vyšetrením jedného z pečeňových testov, ktorého zvýšená hladina môže súvisieť s nadmernou konzumáciou alkoholu, meraním tlaku krvi, pulzu a vyplnením krátkého dotazníka týkajúceho sa konzumácie alkoholu. V ôsmich mestách (Bratislava, Trnava, Nitra, Banská Bystrica, Žilina, Trenčín, Prešov, Košice) Slovenské združenie výrobcov piva a sladu zabezpečilo špeciálnu hliadku zloženú z anjela a policajtky, ktorá informovala širokú verejnosť o „Dni zodpovednosti“ a aktivitách / vyšetreniach, ktoré počas dňa prebiehali. Súčasne v ten istý deň (2.7.2013) v tých istých 36 mestách Policajný zbor Slovenskej republiky bol zapojený do kampane prostredníctvom svojich dopravných hliadok. Dopravná hliadka kontrolovala vodičov, či dodržiujú povolenú rýchlosť na cestách a či neboli počas vedenia vozidla pod vplyvom alkoholických nápojov. Dopravná hliadka mala k dispozícii aj edukačný leták, ktorý informoval o sankciách za nedodržiavanie zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pracovníci odborov podpory zdravia RÚVZ v SR v rámci kampane celkom vyšetřili 1 641 záujemcom hladinu gama glutamyltransferázy (GGT) v krvi (a to 583 mužom a 1 058 ženám), a 1 662 záujemcom odmerali tlak krvi (a to 595 mužom a 1 067 ženám). Priemerná hodnota pulzu bola 75,4 ako u mužov tak aj u žien. Priemerný vek účastníkov kampane bol 47,0 rokov. Dotazník vyplnilo 1 679 respondentov (604 mužov a 1 075 žien).

- **Národný program starostlivosti o deti a dorast v SR na roky 2008 – 2015 (NPDD)** bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 192 z 26. marca 2008. Základným cieľom NPDD je zabezpečiť adekvátnu starostlivosť o zdravie detí a dorastu v Slovenskej republike v súlade s najnovšími poznatkami a odporúčaniami WHO a Európskej stratégie, ktoré ustanovujú právne predpisy upravujúce poskytovanie zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast v Slovenskej republike. Odbor podpory zdravia sa po celý rok zúčastňoval na plnení jednotlivých úloh NPDD. Pripravil podklady pre MZ SR - odpočet plnenia za ÚVZ SR, pre vypracovanie správy do vlády SR (každoročne sa predkladá správa o plnení NPDD na základe uznesenia vlády SR č. 192/2008).

V rámci plnenia vybraných úloh NPDD, uskutočnil Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci s mimovládnu organizáciou v máji 2013, odborný seminár „Zvyšovanie informovanosti v oblasti mentálneho zdravia detí a mládeže“. Cieľom seminára bolo poskytnúť pracovníkom odborov podpory zdravia regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR poznatky a vedomosti o naliehavých otázkach mentálneho zdravia detí a mládeže formou prednášok a tréningu, s dôrazom na jeho poznávanie, prevenciu a intervenciu. Súčasne bol účastníkom seminára distribuovaný aj vytvorený edukačný materiál, zameraný na skvalitnenie mentálneho zdravia detí a mládeže.

ÚVZ SR metodicky viedol RÚVZ v SR, ktoré sa podieľali aj v roku 2013 na preventívnych edukačných aktivitách v súvislosti s projektom Gym – F!T.

Projekt Gym – F!T realizuje od roku 2008 Slovenská gymnastická federácia (ďalej len „SGF“) v partnerstve aj s Úradom verejného zdravotníctva SR. Projekt má za cieľ ovplyvniť nepriaznivú situáciu vo vývine detí a mládeže. Je zameraný na zvyšovanie telesnej zdatnosti formou spontánnej pohybovej aktivity – s cieľom správneho držania tela, duševného zdravia a telesného zdravia a je podporovaný výchovou k zdravému životnému štýlu. Účast' ÚVZ SR, resp. RÚVZ v SR na riešení projektu, spočíva najmä v poradenskej edukačnej činnosti v oblasti zdravého životného štýlu počas Dní gymnastických aktivít detí. Projekt sa uskutočnil v roku 2013 podľa prihlásených škôl, do aktivít boli zapojené RÚVZ: Spišská

Nová Ves, Banská Bystrica, Nové Zámky, Prešov, Liptovský Mikuláš. Akcie sa zúčastnilo spolu cca 1000 detí z MŠ a 1. st. ZŠ.

V rámci významných Dní vyhlásených na prevenciu ochorení a podporu zdravia, ÚVZ SR metodicky viedol RÚVZ v SR, ktoré vykonávali sprievodné edukačné aktivity v súvislosti napr. s Európskym dňom ústneho zdravia. Aktivity boli určené pre cieľovú skupinu žiakov MŠ, ZŠ, SŠ a zamerané na: propagáciu Európskeho dňa ústneho zdravia na webových stránkach príslušných RÚVZ a v regionálnych médiách, v celej cieľovej skupine na edukáciu aj v súvislosti so škodlivosťou fajčenia na ústne zdravie, zorganizovanie ukážky a praktického nácviku správnej ústnej hygieny, premietanie rozprávok s danou tematikou na DVD pre žiakov MŠ a prvé ročníky ZŠ so sprievodnou edukáciou, edukáciu o správnej výžive v súvislosti so zubným kazom, taktiež všeobecne v súvislosti so zdravým životným štýlom, distribúciu edukačných materiálov vzťahujúcich sa k ústnemu zdraviu, výžive, životnému štýlu a pod.

Sprievodné edukačné aktivity v súvislosti so Svetovým dňom duševného zdravia boli určené pre cieľovú skupinu žiakov ZŠ, SŠ, učiteľov a iných odborných pracovníkov v školstve a boli zamerané na: propagáciu Svetového dňa duševného zdravia na webových stránkach príslušných RÚVZ a v regionálnych médiách; prípravu odborného panela vo vstupných priestoroch príslušného RÚVZ s danou témou; zorganizovanie besied (prípadne s prizvaným psychológom či psychiatrom) v prostredí základných či stredných škôl, zameraných na odtabuizovanie problematiky, vyzdvihnutie významu duševného zdravia pre zdravý a spokojný život, zdôraznenie významu psychohygieny; propagáciu odborných služieb v starostlivosti o duševné zdravie (Psychologické poradne, telefonické linky, poradne zdravia.); distribúciu edukačných materiálov vzťahujúcich sa k duševnému zdraviu, psychohygiene a pod. Ako konkrétne opatrenie zamerané proti samovraždám detí a mladistvých, bol zaslaný na všetky základné a stredné školy mail s odkazom na publikáciu WHO - Prevencia samovražd: príručka pre učiteľov a ostatných pracovníkov školstva - so žiadosťou o bezodkladné spropagovanie v kolektíve vyučujúcich, pri príležitosti Svetového dňa duševného zdravia.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky – Odbor podpory zdravia (ďalej len OPZ) – zorganizoval na MZ SR v rámci Svetového dňa duševného zdravia odborné pracovné stretnutie pre pracovníkov OPZ z RÚVZ v SR. Odborné pracovné stretnutie bolo zamerané na podporu mentálneho zdravia zdravotníckych pracovníkov a zvýšenie informovanosti u vybraných problémov v oblasti mentálneho zdravia.

V rámci výstavy Slovmedica non handicap bolo realizované poradenstvo ohľadom zdravého životného štýlu a uskutočnilo sa meranie TK pre verejnosť. Súčasťou boli Slovenské dentálne dni, v rámci nich sa konal Deň ústneho zdravia, ktorý organizovala Slovenská komora zubných lekárov aj v spolupráci s kanceláriou WHO, aj s ÚVZ SR. V súvislosti s vyššie uvedenou akciou, ktorej súčasťou bola sprievodná akcia pre deti materských a základných škôl, v rámci edukačných aktivít bolo poskytnuté poradenstvo, interaktívna beseda k danej problematike, súčasťou boli edukačné materiály pre pedagógov – letáky, premietnutý DVD seriál kreslených edukačných rozprávok „Prečo zvieratka bolia zúbky“. Zúčastnilo sa cca 500 žiakov MŠ a ZŠ.

V rámci Programu Školské ovocie všetky RÚVZ v SR (36) v školskom roku 2012/2013 uskutočňovali edukačné aktivity formou interaktívnych besied, prednášok workshopov, power pointových prezentácií, kvízov a pod. na lokálnych a regionálnych úrovniach na aktuálne témy: „Racionálna výživa“ (s dôrazom na konzumáciu ovocia a zeleniny), resp. v kontexte so „Zdravým spôsobom života“ ; „Zdravý životný štýl“; „Význam zdravej výživy pre zdravie“; „Zdravá výživa a význam ovocia a zeleniny“; „Prevencia obezity“; „Poruchy príjmu potravy“ a pod. Edukovaní boli aj pedagogickí pracovníci a zároveň boli pracovníkmi regionálnych úradov verejného zdravotníctva metodicky usmerňovaní pri zabezpečovaní Dní zdravia na

školách, ktoré boli zamerané na rozšírenie informácií o ovocí a zelenine a význame ich konzumácie. Dôležitým prvkom celého projektu bola aj úzka spolupráca s rodičmi detí, ktorí boli oboznámení so zmyslom projektu „Školské ovocie“ počas rodičovských združení.

Pracovníci OPZ z RÚVZ v SR počas celého roka uskutočňovali edukačné aktivity pre žiakov MŠ, ZŠ i SŠ a taktiež pre verejnosť na rôzne témy: Zdravý životný štýl, Výživa a pohybová aktivita ako prevencia kardiovaskulárnych ochorení, Stomatohygiena, Význam ovocia a zeleniny v jedálničku, Prevencia závislostí, Prevencia HIV/AIDS a pod.

- **Program podpory zdravia znevýhodnených komunít**

V roku 2013 sa uvedený program nerealizoval. Dôvodom bolo prijímanie úsporných opatrení zo strany vlády SR najmä vo vzťahu k finančným zdrojom, čo sa premietlo aj do rozpočtovej kapitoly MZ SR, ktorá nedisponovala potrebnými finančnými prostriedkami na zabezpečenie realizácie programu.

V priebehu roka 2013 sa uskutočnila séria pracovných rokovaní Platformy na podporu zdravia znevýhodnených skupín, ktorá združuje: Asociáciu pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu, Asociáciu komunitných centier Slovenska, Asociáciu terénnych zdravotných asistentov, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Nadáciu otvorenej spoločnosti, Kanceláriu Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku, Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR, Úrad verejného zdravotníctva SR (ďalej len ÚVZ SR), MZ SR, Union zdravotná poisťovňa, a.s. a GlaxoSmithKline. Témou rokovaní bolo riešenie finančného zabezpečenia programu, jeho dlhodobá udržateľnosť, systematizácia a pokračovanie od roku 2013. Výstupom zo stretnutí bolo vypracovanie materiálu „Návrh zabezpečenia finančnej stabilizácie Programu podpory zdravia znevýhodnených komunít na Slovensku na roky 2013 – 2015“, ktorý mal byť predložený na rokovanie vlády SR v roku 2013. V júli 2013 ÚVZ SR požiadalo predsedu vlády SR o odklad termínu o 1 celý rok. Dôvodom bola skutočnosť, že nebolo doriešené finančné zabezpečenie programu.

- **Regionálne aktivity v oblasti plnenia úloh Národného programu aktívneho starnutia (NPAS)**

Cieľom regionálnych aktivít v oblasti plnenia je zlepšiť životný štýl a zdravotné uvedomenie starších ľudí, eliminovať sociálnu izoláciu, ktorá má negatívny vplyv na mortalitu a morbiditu starších ľudí, tiež zmeniť súčasné vnímanie starnutia populácie a postavenie seniorov v spoločnosti a nevnímať ich len ako problém sociálnej a ekonomickej záťaže spoločnosti.

V januári 2013 sa zástupca OPZ zúčastnil zasadnutia Riadiaceho výboru Európskeho roka aktívneho starnutia, ktoré sa na konalo na Úrade vlády SR. Na spomínanom zasadnutí boli prezentované všetky edukačné aktivity, ktoré ÚVZ SR a RÚVZ v SR realizovali v rámci Európskeho roka aktívneho starnutia a medzigeneračnej solidarity 2012. Všetky aktivity boli spracované do správy a uverejnené na web stránke ÚVZ SR.

Odbor podpory zdravia v spolupráci so Slovenskou Alzheimerovou spoločnosťou dňa 6. februára 2013 zorganizoval 3. zasadnutie pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov. Zasadnutie členov pracovnej skupiny sa konalo priamo v Centre Memory. Na stretnutí, okrem plánovania nových edukačných aktivít RÚVZ v SR v rámci pripravovaného Týždňa mozgu, bol prezentovaný skriningový MOCA test – Montreal Cognitive Assessment – test zameraný na zachytenie miernej kognitívnej poruchy. Zároveň bola členom pracovnej skupiny prezentovaná aj práca pracovníkov a samotných klientov Centra Memory. Do pracovnej skupiny boli vo februári 2013 prijatí dvaja členovia - zástupcovia z Jednoty dôchodcov na Slovensku.

Odbor podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva SR vydal, s finančnou podporou Úradu vlády SR, vo februári 2013 brožúru *Aktívne starnutie* a leták s názvom: *Aktívne*

starnutie pohybovou aktivitou. Oba edukačné materiály boli distribuované na jednotlivé RÚVZ v SR, zároveň v pdf - formáte uverejnené na web stránke ÚVZ SR.

Odbory podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva SR a regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR sa v spolupráci so Slovenskou Alzheimerovou spoločnosťou stali v roku 2013 nositeľmi myšlienky medzinárodnej aktivity „Brain Awareness Week“ – „Týždeň mozgu“. Jej cieľom je upriamiť pozornosť verejnosti na ľudský mozog a jeho činnosť, zároveň hovoriť o mozgových ochoreniach a spôsoboch ich prevencie. Odbor podpory zdravia, v spolupráci so SAS, zabezpečil distribúciu edukačného letáku *Nedovoľ svojmu mozgu zostarnúť* a spracoval prednášku *Žijeme život prospievajúci mozgu*. V týždni od 11. – 17. marca 2013 pracovníci odborov podpory zdravia regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike zrealizovali prednášky pre verejnosť. Aktivity realizovalo 35 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, edukačných aktivít sa zúčastnilo 3995 klientov rôznych vekových skupín. V rámci edukačnej činnosti boli u 1 352 klientov realizované tréningy pamäti. Niektoré regionálne úrady verejného zdravotníctva v spolupráci so VŠZP vyšetřovali u klientov i cholesterol, ktorý má tiež význam v prevencii mozgových ochorení. Odbor podpory zdravia vypracoval správu o realizovaných aktivitách a spolu s fotodokumentáciou správu uverejnil na web stránku ÚVZ SR.

Za účelom získania odborných poznatkov v oblasti chronických chorôb sa dňa 10. apríla 2013 zástupca OPZ zúčastnil V. odbornej konferencie „Surveillance chronických chorôb“, ktorá sa konala v rámci výstavy EXPO CENTER a. s. Trenčín. Na konferencii OPZ zabezpečil distribúciu edukačných materiálov letákov s názvom *Aktívne starnutie pohybovou aktivitou* a metodicko-odbornej príručky určenej pre vzdelávanie seniorov o zdravom životnom štýle *Mám 65+ a teší ma, že žijem zdravo*.

V apríli 2013 OPZ inicioval pracovné stretnutie s riaditeľkou základnej umeleckej školy s cieľom o spoluprácu pri príprave výtvarných prác na tému: Alzheimerova choroba. Na stretnutí boli - pre priblíženie problematiky – pre deti a pedagógov distribuované edukačné materiály (6 druhov letákov, brožúry a pexexo), ktoré boli obsahovo zamerané na Alzheimerovu chorobu.

S cieľom získania odborných poznatkov z aktívneho starnutia sa zástupca OPZ dňa 18. júna 2013 zúčastnil konferencie „Stratégia aktívneho starnutia“, ktorú organizovalo Centrum vzdelávania MPSVaR. Na konferencii boli prezentované výstupy národného projektu Stratégia aktívneho starnutia.

V priebehu 1. polroka 2013 OPZ inicioval dve pracovné stretnutia s predsedom Jednoty dôchodcov na Slovensku s cieľom aktualizovať a uzatvoriť zmluvu o spolupráci medzi ÚVZ SR a JDS. Predmetom zmluvy, ktorej účinnosť je od 24. júla 2014, je bezodplatná spolupráca vo výchovno-vzdelávacej činnosti medzi ÚVZ SR a JDS. Spolupráca je zameraná na ochranu a podporu zdravia a prevenciu chorôb u dôchodcov.

Odbor podpory zdravia dňa 27. augusta 2013 zrealizoval na pôde RÚVZ v Žiari nad Hronom 4. zasadnutie pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov. Cieľom zasadnutia bolo plánovanie a realizácia činností ÚVZ SR a RÚVZ v SR počas dní vyhlásených Svetovou zdravotníckou organizáciou, ktoré sú zamerané na problematiku seniorov.

Z dôvodu globálneho nárastu počtu postihnutých bol Svetovou zdravotníckou organizáciou od roku 2013 mesiac september vyhlásený za Svetový mesiac Alzheimerovej choroby, ktorého cieľom bolo upozorniť širokú verejnosť na Alzheimerovu chorobu. Pri príležitosti Svetového mesiaca Alzheimerovej choroby Odbor podpory zdravia uverejnil článok na web stránke ÚVZ SR o Alzheimerovej chorobe, pre pracovníkov regionálnych úradov spracoval prednášku s názvom „Alzheimerova choroba“, metodicky oslovil všetky RÚVZ v SR s cieľom uskutočniť prednášky zamerané na Alzheimerovu chorobu. Dňa 18. septembra 2013 sa na pôde ÚVZ SR uskutočnila tlačová beseda, na ktorej boli prezentované plánované

edukačné aktivity. Pracovníci úradov verejného zdravotníctva v dňoch 19. a 20. septembra 2013 zrealizovali 152 prednášok, edukovaných bolo 4083 klientov (1536 žiakov 8. a 9 ročníkov ZŠ, 2055 študentov, 52 dospelých a 440 seniorov).

V spolupráci so ZUŠ Daliborovo námestie odbor podpory zdravia zrealizoval v priestoroch ÚVZ SR výstavu výtvarných prác na tému „Alzheimerova choroba“. Vybrané výtvarné práce a edukačná prezentácia na tému „Alzheimerova choroba“ boli vystavené na paneli v priestore budovy ÚVZ SR počas mesiaca september – Mesiaca Alzheimerovej choroby.

Odbor podpory zdravia, v spolupráci so VŠZP, zabezpečil cholesterolové prúžky v hodnote 1800 € pre RÚVZ v SR. Spomínané prúžky pracovníci odborov podpory zdravia využili pri realizácii edukačných aktivít dňa 1. októbra 2013, počas Medzinárodného dňa starších. V tento deň 1048 seniorom na vidieku odmerali krvný tlak, stanovili BMI, vyšetrili cholesterol a poskytli poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl. Odbor podpory zdravia spracoval grafickú správu nameraných hodnôt, ktorú uverejnil na web stránku úradu ÚVZ SR. V septembri a v máji 2013 odbor podpory zdravia pripomienkoval Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 (NPAS), ktorý je v gescii MPSVsR SR. Úrad verejného zdravotníctva SR a RÚVZ v SR sú v kapitole „Zdravotná starostlivosť“ gestormi úloh NPAS, ktorých hlavnými cieľmi je zlepšiť zdravotné uvedomenie starších ľudí v oblasti preventívneho očkovania a zlepšovanie kvality života populácie pomocou podpory zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií. Druhým cieľom je podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl, zdravie seniorov formou edukačných aktivít prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.

Úrad verejného zdravotníctva SR, v spolupráci RÚVZ so sídlom v Trenčíne, s Jednotou dôchodcov na Slovensku a EXPO CENTER a.s., Trenčíne, participoval na príprave konferencie „Za zdravý životný štýl seniorov“. Na konferencii zástupca OPZ aktívne vystúpil s prednáškou *Aktívne starnutie pohybovou aktivitou*, odbor podpory zdravia na konferencii zabezpečil distribúciu edukačných materiálov - letákov regionálnych úradov verejného zdravotníctva, ktoré boli zamerané na problematiku seniorov a metodicko-odbornej príručky určenej pre vzdelávanie seniorov o zdravom životnom štýle *Mám 65+ a teší ma, že žijem zdravo*. Konferencia sa konala v rámci 2. ročníka výstav potrieb pre seniorov dňa 25. októbra 2013 v Trenčíne.

II. Aktivity pri príležitosti významných dní

Deň pre Vaše zdravie - Úrad verejného zdravotníctva SR v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva hl. m. Bratislava a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou sa dňa 19. januára 2013 v OC Retro zúčastnil výchovno-vzdelávacej aktivity pod názvom „Deň zdravia“. Návštevníci podujatia bezplatne získali informácie o svojom zdravotnom stave, mohli si dať zmerať tlak krvi, pulz, tuk v organizme, BMI, pulz, CO vo výdychu. Pracovníci verejného zdravotníctva na spomínanom poskytli pre 68 klientov bezplatné vyšetrenie cholesterolu a krátke poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl.

„Dni srdca“ - Úrady verejného zdravotníctva SR sa v dňoch 15. - 16. 3. 2013 zapojili do kampane MOST - „Dni srdca“, ktoré sú zamerané na informovanie občanov o závažnosti hlavných srdcovo-cievnych rizikových faktoroch. Hlavnými organizátormi kampane sú Slovenská nadácia srdca a Slovenská kardiologická spoločnosť. Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike prostredníctvom odborníkov poradenských centier ochrany a podpory zdravia na meracích miestach po celom Slovensku poskytovali pre verejnosť bezplatne: vyšetrenie tlaku krvi a pulzu, vyšetrenie celkového cholesterolu, výpočet BMI a odborné poradenstvo o zdravom životnom štýle.

„Brain Awareness Week“ - Týždeň mozgu (11. – 17. marec) - Úrady verejného zdravotníctva Slovenskej republiky sa stali v roku 2013 nositeľmi myšlienky spomínanej medzinárodnej aktivity. Jej cieľom je upriamiť pozornosť verejnosti na ľudský mozog a jeho

činnosť, zároveň hovoriť o mozgových ochoreniach a spôsoboch ich prevencie. Odbor podpory zdravia, v spolupráci so SAS, zabezpečil distribúciu edukačného letáku *Nedovoľ svojmu mozgu zostarnúť* a spracoval prednášku *Žijeme život prospievajúci mozgu*. V týždni od 11. – 17. marca 2013 pracovníci odborov podpory zdravia regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike zrealizovali prednášky pre verejnosť. Aktivity realizovalo 35 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, edukačných aktivít sa zúčastnilo 3995 klientov rôznych vekových skupín. V rámci edukačnej činnosti boli u 1 352 klientov realizované tréningy pamäti.

Svetový deň zdravia (7. apríl) – OPZ realizoval 5. apríla 2013 „Deň otvorených dverí“. Počas tohto dňa si mohli dať záujemcovia zmerať rizikové faktory srdcovocievnych ochorení - najmä krvný tlak, cholesterol, BMI, okrem toho im bolo poskytnuté krátke poradenstvo v oblasti prevencie vysokého tlaku krvi. Počas „Dňa otvorených dverí“ bolo na Úrade verejného zdravotníctva SR vyšetrených 96 ľudí, z toho 83 žien a 13 mužov.

Svetový deň pohybu ku zdraviu (10. máj) – OPZ organizoval aktivitu v spolupráci s magistrátom Starého mesta s programom pre dospelých a programom pre deti a rodičov s deťmi. V časti Primaciálneho paláca sa uskutočnili merania BMI, tlaku krvi s pravidelnými prestávkami. Beseda na tému „Zdravý pohyb a prevencia úrazov“ spojená s ukázkami zameranými na cvičenia na chrbticu. V priestoroch nádvorja prebiehali krátke pohybové súťaže pre deti. Program bol určený pre deti školského a predškolského veku. V priebehu aktivít si mohli deti kresliť okrem iného aj na motív „Ako vidím svojho rodiča, starého rodiča hýbať sa“. V súvislosti s plnením „Národného programu prevencie obezity“ a Svetového dňa „Pohybom ku zdraviu“ sme vyzvali k propagácii tohto dňa 36 RÚVZ v SR, ktorí v rámci tohto dňa vyvíjali nasledovné aktivity: vyzvali školy, aby v tento deň otvorili športoviská pre verejnosť, prípadne spojili s výjazdovou poradňou; v rámci semináru v regióne prakticky a metodicky prezentovali konkrétne cviky, ktoré sa dajú robiť v kanceláriách ako prevencia ochorení chrbtice; v spolupráci s mestom vytvorili aktivity zamerané na šport a pohyb pre verejnosť.

Svetový deň bez tabaku (31. máj) - Úrad verejného zdravotníctva SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR svojimi edukačnými aktivitami v rámci „Svetového dňa bez tabaku“ od 27. mája do 31. mája 2013 realizovali na všetkých 36 regiónoch rozličné preventívne a edukačné aktivity zamerané na odvykanie od fajčenia. Kampaň ku Svetovému dňu bez tabaku bola zvýšená dňa 31. mája 2013 intervenčnými aktivitami na železničných a autobusových staniach. Vyšetrených boli 622 klientov. Zástupca OPZ prezentoval plánované aktivity regionálnych úradov verejného zdravotníctva na tlačovej konferencii, ktorá sa uskutočnila pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku dňa 23. mája 2013 v priestoroch zastúpenia Európskej komisie na Slovensku.

Deň ústneho zdravia (12. september) – v rámci výstavy Slovmedica non handicap sa konal Deň ústneho zdravia, ktorý organizovala Slovenská komora zubných lekárov v spolupráci s kanceláriou WHO, aj s ÚVZ SR. V súvislosti s vyššie uvedenou akciou, ktorej súčasťou bola sprievodná akcia pre deti materských a základných škôl, v rámci edukačných aktivít bolo poskytnuté poradenstvo, interaktívna beseda k danej problematike, súčasťou boli edukačné materiály pre pedagógov – letáky, premietnutý DVD seriál kreslených edukačných rozprávok „Prečo zvieratká bolia zúbky“. Zúčastnilo sa cca 500 žiakov MŠ a ZŠ. Odbor podpory zdravia metodicky viedol RÚVZ v SR, ktorých aktivity boli určené pre cieľovú skupinu žiakov MŠ, ZŠ, SŠ a zamerané na: propagáciu Európskeho dňa ústneho zdravia na webových stránkach príslušných RÚVZ a v regionálnych médiách, v celej cieľovej skupine na edukáciu aj v súvislosti so škodlivosťou fajčenia na ústne zdravie, zorganizovanie ukážky a praktického nácviku správnej ústnej hygieny, premietanie rozprávok s danou tematikou na DVD pre žiakov MŠ a prvé ročníky ZŠ so sprievodnou edukáciou, edukáciu o správnej výžive v súvislosti so zubným kazom, taktiež všeobecne v súvislosti so zdravým životným štýlom,

distribúciu edukačných materiálov vzťahujúcich sa k ústnemu zdraviu, výžive, životnému štýlu a pod.

Svetový mesiac Alzheimerovej choroby (september) - Odbor podpory zdravia uverejnil článok na web stránke ÚVZ SR o Alzheimerovej chorobe, pre pracovníkov regionálnych úradov verejného zdravotníctva spracoval prednášku s názvom „Alzheimerova choroba“, zároveň metodicky oslovil všetky RÚVZ v SR s cieľom uskutočniť prednášky zamerané na Alzheimerovu chorobu. Dňa 18. septembra 2013 sa na pôde ÚVZ SR uskutočnila tlačová beseda, na ktorej boli prezentované plánované edukačné aktivity. Pracovníci úradov verejného zdravotníctva v dňoch 19. a 20. septembra 2013 zrealizovali 152 prednášok, edukovaných bolo 4083 klientov (1536 žiakov 8. a 9 ročníkov ZŠ, 2055 študentov, 52 dospelých a 440 seniorov).

Svetový deň srdca (25. september) - bol venovaný celonárodnej edukácií občanov o závažnosti hlavných srdcovocievnych rizikových faktoroch po celom Slovensku. Úrady verejného zdravotníctva v SR dňa 27. septembra 2013 realizovali merania tlaku krvi, pulzu, celkového cholesterolu a zisťovaniu BMI spolu s odborným poradenstvom o zdravom životnom štýle. Spolu bolo vyšetrených 2 076 klientov, záujemcom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo z oblasti zdravého životného štýlu s dôrazom na najzávažnejšie rizikové faktory kardiovaskulárnych ochorení. Poradenstvo bolo doplnené o distribúciu zdravotno-výchovných materiálov.

Svetový deň duševného zdravia (10 október) -.OPZ zorganizoval na MZ SR v rámci Svetového dňa duševného zdravia odborné pracovné stretnutie pre pracovníkov OPZ z RÚVZ v SR. Odborné pracovné stretnutie bolo zamerané na: Podporu mentálneho zdravia zdravotníckych pracovníkov a zvýšenie informovanosti u vybraných problémov v oblasti mentálneho zdravia.

Svetový deň výživy (16. október) - ÚVZ SR realizoval prostredníctvom pracovníkov podpory zdravia z RÚVZ v SR a sponzorov Kampaň 2013 „Odstráň obezitu“. Kampaň bola určená pre každého občana Slovenskej republiky, ktorý mal normálnu hmotnosť so zámerom podpory zdravia a prevencie rozvoja nadhmotnosti a obezity, prípadne pre občana, ktorý mal nadhmotnosť alebo obezitu so zámerom zníženia nadhmotnosti a stabilizácie redukovanej hmotnosti bola kampaň pre neho výzvou dozvedieť sa zadarmo všetko o zdravotnom stave (krvný tlak, viscerálny tuk, telesný tuk, BMI, hodnoty celkového cholesterolu, atď.), o vhodnej výžive a pohybovej aktivite ako prevencii nadváhy a obezity. Sekundárnym efektom Kampane 2013 „Odstráň obezitu“ bolo vytvoriť celospoločensky integrovaný, prospešný systém, ktorý viedol k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov tohto ochorenia.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26. jún) - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci so Slovenským združením výrobcov piva a sladu a Policajným zborom Slovenskej republiky organizovali v rámci plnenia NAPPA a k príležitosti zdravotno-výchovnú kampaň s názvom „DEŇ ZODPOVEDNOSTI“. Cieľom zdravotno-výchovnej kampane bolo:

- prevencia nadmerného užívania alkoholických nápojov,
- zvýšenie celoslovenského povedomia o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov,
- zvýšenie celoslovenského povedomia o rozsahu a povahe zdravotných problémov spôsobených škodlivým užívaním alkoholu.

Kampaň prebiehala 2.júla 2013 v 36 mestách v SR prostredníctvom pracovníkov odborov podpory zdravia z 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v čase 12⁰⁰-16⁰⁰ hod. v spolupráci s obchodnými centrami, mestskými úradmi a inými inštitúciami. Pracovníci RÚVZ v SR informovali širokú verejnosť o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov, zdravotných následkoch škodlivého užívania alkoholu a o

orientačnom čase odbúravania alkoholu v krvi. Ďalšie aktivity boli spojené s vyšetrením jedného z pečeňových testov, ktorého zvýšená hladina môže súvisieť s nadmernou konzumáciou alkoholu, meraním tlaku krvi, pulzu a vyplnením krátkeho dotazníka týkajúceho sa konzumácie alkoholu. V ôsmich mestách (Bratislava, Trnava, Nitra, Banská Bystrica, Žilina, Trenčín, Prešov, Košice) Slovenské združenie výrobcov piva a sladu zabezpečilo špeciálnu hliadku zloženú z anjela a policajtky, ktorá informovala širokú verejnosť o „Dni zodpovednosti“ a aktivitách / vyšetreniach, ktoré počas dňa prebiehali. Súčasne v ten istý deň (2.7.2013) v tých istých 36 mestách Policajný zbor Slovenskej republiky bol zapojený do kampane prostredníctvom svojich dopravných hliadok. Dopravná hliadka kontrolovala vodičov, či dodržiujú povolenú rýchlosť na cestách a či neboli počas vedenia vozidla pod vplyvom alkoholických nápojov. Dopravná hliadka mala k dispozícii aj edukačný leták, ktorý informoval o sankciách za nedodržiavanie zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pracovníci odborov podpory zdravia RÚVZ v SR v rámci kampane celkom vyšetřili 1 641 záujemcom hladinu gama glutamyltransferázy (GGT) v krvi (a to 583 mužom a 1 058 ženám), a 1 662 záujemcom odmerali tlak krvi (a to 595 mužom a 1 067 ženám). Priemerná hodnota pulzu bola 75,4 ako u mužov tak aj u žien. Priemerný vek účastníkov kampane bol 47,0 rokov. Dotazník vyplnilo 1 679 respondentov (604 mužov a 1 075 žien).

III. Výskumná a prieskumná činnosť

V roku 2013 Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky realizoval spracovanie dát v 1 prieskume a viacerých realizovaných aktivít a pripravoval podklady a podmienky pre detailnejšie hodnotenie dát realizovaných prieskumov:

a) zrealizované prieskumy:

1) V prieskume „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“ ÚVZ SR spracoval dáta z monitoringu zberu dát atribútov zdravotného uvedomenia a správania občanov Slovenskej republiky na základe dotazníkového prieskumu uskutočneného na respondentoch z celého územia SR. Prieskumu sa zúčastnilo 3 679 respondentov a to 1840 mužov a 1839 žien vo veku 15 až 85 rokov.

b) zrealizované aktivity na celonárodnej úrovni

1) V celoslovenskej kampani „MOST 2013“ ÚVZ SR sumarizoval namerané hodnoty získané meraním a zisťovaním výskytu rizikových faktorov. Spolu bolo vyšetrených 2076 klientov v tom 646 mužov a 1 430 žien (TK- 2 069, pulz – 2 069, BMI – 2 056, celkový cholesterol – 2 014).

2) V rámci Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky organizoval zdravotno-výchovnú kampaň s názvom „DEŇ ZODPOVEDNOSTI“. Údaje za všetky RÚVZ v SR boli zosumarizované do jednej databázy, a bolo zrealizované štatistické vyhodnotenie. Namerané hodnoty jedného z pečeňových testov, tlaku krvi a vyplnený krátky dotazník týkajúci sa konzumácie alkoholu boli vyhodnotené podľa pohlavia. Pracovníci odborov podpory zdravia RÚVZ v SR v rámci kampane celkom vyšetřili 1 641 záujemcom hladinu gama glutamyltransferázy (GGT) v krvi (a to 583 mužom a 1 058 ženám) a 1 662 záujemcom odmerali tlak krvi (a to 595 mužom a 1 067 ženám). Dotazník vyplnilo 1 679 respondentov (604 mužov a 1 075 žien).

3) ÚVZ SR sumarizoval namerané hodnoty získané meraním pri realizácii edukačných aktivít pri príležitosti Svetového dňa výživy. ÚVZ SR realizoval prostredníctvom pracovníkov podpory zdravia z RÚVZ v SR a sponzorov Kampaň 2013 „Odstráň obezitu!“ V tento deň 1158 záujemcom poskytli poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl, 1 151 záujemcom odmerali krvný tlak, 1 135 stanovili BMI, 747 vyšetřili cholesterol. Dotazník vyplnilo 1 160 respondentov (356 mužov a 804 žien).

4) ÚVZ SR sumarizoval namerané hodnoty získané meraním pri realizácii edukačných aktivít dňa 1. októbra 2013, počas Medzinárodného dňa starších. V tento deň 1048 seniorom na vidieku odmerali krvný tlak, stanovili BMI, vyšetrili cholesterol a poskytli poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl.

c) zrealizované aktivity na regionálnej úrovni

V rámci aktivity pri príležitosti „Svetového dňa zdravia“ ÚVZ SR zorganizoval 5. apríla 2013 „Deň otvorených dverí“, kedy si verejnosť mohla dať na pôde Úradu verejného zdravotníctva v SR vyšetriť základné rizikové faktory srdcovocievnych ochorení a zároveň bolo verejnosti poskytnuté aj základné poradenstvo o zmenách životného štýlu. Tieto namerané hodnoty vyšetrených 96 ľudí, z toho 83 žien a 13 mužov, boli spracované a vyhodnotené podľa pohlavia.

IV. Spolupráca s orgánmi a organizáciami SOZ, SČK, nadáciami, orgánmi štátnej správy a samosprávy.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v roku 2012 spolupracoval s:

a) Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky na plnení národných programov,

b) Národným centrom zdravotníckych informácií,

c) Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky - Policajným zborom Slovenskej republiky na realizácii projektu *Tvoja správna voľba*, formou rozšírenia informácií a prihlášok na vzdelávací seminár súvisiaci s projektom a zapojením pracovníkov RÚVZ ako animátorov v rámci projektu,

d) Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na plnení projektu *„Schéma školské ovocie“*,

e) Ministerstvom školstva, vedy výskumu a športu SR v rámci plnenia úloh NPDD,

f) Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky - pracovnou skupinou BECEP pri zabezpečovaní edukačných CD a DVD vydaných BECEP pre ich šírenie prostredníctvom poradenských centier ochrany a podpory zdravia pri RÚVZ v rámci skupinového a hromadného poradenstva,

g) Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity - vecná a metodická spolupráca pri riešení 2. etapy programu podpory zdravia znevýhodnených komunit;

h) Všeobecnou zdravotnou poisťovňou - aktivity s názvom *„Deň pre Vaše zdravie“*,

i) Slovenskou nadáciou srdca a Slovenskou kardiologickou spoločnosťou v rámci *kampane MOST, Deň srdca*,

j) Úniou materských centier pri zabezpečovaní prenosu potrebných informácií zo zdravotnej výchovy a podpory zdravia na materské centrá,

k) neziskovou organizáciou Profkreatis pri plnení úlohy podporiť programy zamerané proti negatívnym javom (agresivita, suicidálne činy, užívanie návykových látok tabaku, alkoholu, omamných, dopingových a psychotropných látok, šikanovanie, atď.) na zlepšenie mentálneho zdravia detskej populácie a dorastu,

l) so Slovenskou obezitologickou spoločnosťou,

m) so Slovenskou Alzheimerovou spoločnosťou pri príležitosti *„Svetového mesiaca Alzheimerovej choroby“*

n) Nadáciou Memory v rámci medzinárodnej akcie *„Týždeň uvedomovania si mozgu“*,

o) Jednotou dôchodcov na Slovensku

p) Občianskym združením pre zdravie našich detí - záštita projektu *Desať minút a si „IN“*,

q) s organizáciou Slovenský Orol pri realizácii zámerov podpory zdravia pre celú populáciu v oblasti pohybovej aktivity

r) s mimovládnu organizáciou - Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu v príprave návrhov pokračovania Programu podpory zdravia znevýhodnených komunit na Slovensku a jeho systematizácie v národnom kontexte.

- s) oddelením sociálnych vecí miestneho úradu mestskej časti Bratislava - Staré Mesto participáciou na Akadémii staromestského seniora
- t) H&B s.r.o. – sponzor tlače letákov ku „Kampani Odstráň obezitu!“

C. Ďalšie informácie o činnosti

1. Príprava odborných usmernení a stanovísk

V roku 2013 vybavili 10 pracovníci Odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v činnnej verejnej službe 1 105 podaní, čo predstavuje 110 podaní priemerne za rok na 1 osobu; z toho bolo 40 pripomienkovaní materiálov gremiálnej porady ministra zdravotníctva, vnútrorezortného, medzirezortného a predbežného pripomienkeho konania, 67 stanovísk k materiálom MZ SR, 142 podkladov k rôznym správam o plnení úloh národných programov, 2 stanoviská k prevzatíu záštitu nad rôznymi aktivitami. Pracovníci pripravovali podklady pre mediálny referát v počte 31 príspevkov a to formou odpovedí redaktorom, príspevkov do médií a tlače.

2. Materiály predložené do vlády

- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - nové znenie bol zameraný na oblasť regulácie fajčenia na verejných miestach a zavedenie nových varovných označení na spotrebiteľskom balení cigariet. Predmetom novely boli aj úpravy v oblasti sankcií za porušovanie zákazu fajčenia na verejných miestach. Návrh novely zákona o ochrane nefajčiarov bol zaradený na rokovanie vlády 30. 5. 2012 a bol schválený dňa 23. januára 2013 uznesením vlády SR č. 35/2013. V máji 2013 bola Novela zákona č.377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov prijatá NR SR.
- Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020 bol schválený vládou Slovenskej republiky 3.7.2013 uznesením č. 341/2013. Hlavným zámerom národného akčného plánu je v prvom rade zvýšiť zdravotné uvedomenie vo vzťahu k podpore zodpovedného, kultúrneho a kontrolovaného užívania alkoholu. Dôležitou oblasťou je prevencia vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch. Ďalším významným cieľom je oblasť kontroly predaja alkoholických nápojov, kontroly veku kupujúceho, kontroly požívania alkoholu na pracoviskách a v doprave.
- Návrh finančnej stabilizácie Programu podpory zdravia znevýhodnených komunít na Slovensku na roky 2013 – 2015 a jeho dlhodobej udržateľnosti“ v súlade s úlohou č. 5. v mesiaci marec z Plánu práce vlády SR na rok 2013 a úlohy č. 8 z hlavných úloh MZ SR – legislatívny proces materiálu bol pozastavený.
- Správa o problematike ozdravenia životného prostredia, zlepšenia hygienických podmienok a prevencie infekčných ochorení u obyvateľov žijúcich v rómskych osídleniach - iniciatívny materiál – legislatívny proces materiálu bol pozastavený.
- Návrh na zrušenie úlohy č.5 v mesiaci marec z Plánu práce vlády SR na rok 2013 a úlohy B.1. z uznesenia vlády Slovenskej republiky č.609 z 10.9.2008 – legislatívny proces materiálu bol pozastavený.

3. Metodické vedenie RÚVZ SR

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil prostredníctvom poradenských centier ochrany a podpory zdravia v spolupráci spolu s Slovenskou nadáciou srdca a Slovenskou kardiologickou spoločnosťou zapojenie sa do *kampane MOST, Deň srdca*. Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil RÚVZ v rámci plnenia úlohy v projekte „Schéma školské ovocie“.

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval plnenie úloh v rámci Národného programu starostlivosti o deti a dorast v Slovenskej republike na roky 2007 – 2015.

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil RÚVZ v rámci plnenia úloh Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil RÚVZ v rámci Svetového dňa pohybu.

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil RÚVZ v rámci zdravotno-výchovnej kampane „Deň zodpovednosti“.

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil RÚVZ v rámci Európskeho dňa ústneho zdravia a Svetového dňa duševného zdravia.

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil RÚVZ v rámci zdravotno-výchovnej kampane „Odstráň obezitu!“

Úrad verejného zdravotníctva SR koordinoval a metodicky riadil všetky RÚVZ v SR v rámci plnenia úloh pri príležitosti medzinárodnej aktivity Týždeň mozgu, Svetového mesiaca Alzheimerovej choroby a Medzinárodného dňa starších.

4. Členstvo v medzirezortných pracovných skupinách

Pracovníci odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky boli v roku 2013 členmi nasledovných národných medzirezortných pracovných skupín:

Národný koordinačný výbor na kontrolu tabaku (1 člen),

Pracovná skupina Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky pre Národný program starostlivosti o deti a dorast v Slovenskej Republike na roky 2008 - 2015 (1 člen),

Rada pre duševné zdravie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (1 člen),

Pracovná skupina Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky pre „Schému školské ovocie“ (2 členovia),

Pracovná skupina Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR k príprave Návrhu zámeru zákona o sociálne vylúčených spoločenských (1 člen),

Pracovná skupina Úradu vlády SR s názvom Monitorovacia skupina komplexného prístupu (1 člen),

Pracovná skupina – platforma „Asociácia na podporu zdravia znevýhodnených skupín“ (1 člen),

Pracovná skupina Slovenského inštitútu mládeže IUVENTA k príprave Stratégie SR pre mládež na roky 2014 – 2020 (1 člen),

Pracovná skupina Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky Rada pre informatizáciu a elektronizáciu zdravotníctva (1 člen),

Poradný výbor na kontrolu tabaku (1 člen).

Pracovníci odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky boli v roku 2013 členom nadnárodnej medzirezortnej pracovnej skupine pre sociálne determinanty – HBSC (1 člen).

5. Členstvo v pracovných skupinách v rámci ÚVZ SR A RÚVZ v SR a poradných zboroch HH SR

Pracovníci odboru podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky boli v roku 2013 členmi a viedli niekoľko pracovných skupín:

Pracovná skupina zriadená na Aktualizáciu Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike (3 členovia),

Pracovná skupina pre pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity (1 člen),

Pracovná skupina k realizácii Programu podpory zdravia znevýhodnených komunit na Slovensku (3 členovia),

Pracovná skupina na podporu zdravia seniorov

Pracovná skupina Duševné zdravie a prevencia drogových závislostí (3 členovia),
Pracovná skupina na prevenciu fajčenia (1 člen),
Medzirezortná pracovná skupina k príprave nového „Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom“ (2 členovia),
Ústredná koordinačná rada na ochranu a podporu zdravia (1 člen),
Poradný zbor HH SR pre OPZ Pracovná skupina pre pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity (1 člen),
Medzirezortná pracovná skupina k Národnému programu prevencie obezity (1 člen),
Pracovná skupina k projektu „Školské ovocie“ (2 členovia),
Pracovná skupina k bilaterálnej dohode medzi MZSR a WHO - BCA (2 členovia).

6. Ústredná koordinačná rada na ochranu a podporu zdravia (UKROPZ)

Štatút Ústrednej koordinačnej rady na ochranu a podporu zdravia bol schválený dňa 22. septembra 2011 na gremiálnej porade ministra zdravotníctva SR a je uverejnený vo Vestníku MZ SR 2011 z 12. októbra 2011, Čiastka 32 - 33. UKROPZ s zriadil ako poradný orgán ministra zdravotníctva SR za účelom koordinácie úloha Národného programu podpory zdravia na základe Programového vyhlásenia vlády SR za úsek verejné zdravotníctvo. V roku 2013 Odbor podpory zdravia ÚVZ SR zrealizoval organizačnú prípravu a zorganizoval 3. zasadnutie Ústrednej koordinačnej rady na ochranu a podporu zdravia.

Odbor ochrany zdravia pred žiarením

Základnou úlohou ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením je zabezpečiť také podmienky používania zdrojov ionizujúceho žiarenia (zdrojov žiarenia), aby nedochádzalo k neodôvodnenému ožiareniu ľudí pri akejkoľvek činnosti s takýmito zdrojmi.

Túto úlohu zabezpečujú odbory ochrany zdravia pred žiarením Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR) a vybrané Regionálne úrady verejného zdravotníctva (RÚVZ) v SR (Bratislava hlavné mesto, Banská Bystrica, Nitra a Košice). Množstvo aplikácií zdrojov žiarenia narastá a Slovenská republika (SR) nie je výnimkou. Práve naopak SR je jadrovou veľmocou z hľadiska mierového využívania jadrovej energie, v aplikácii urýchľovacej, diagnostickej techniky a rádionuklidových terapeutických procedúr v zdravotníctve, aplikácií zdrojov žiarenia na vedecké účely, v hospodárstve (skener), ako aj v pôdohospodárstve.

U všetkých týchto prevádzok hrozí možná havária, nehoda alebo udalosť, ktorá môže mať závažný dôsledok na zdravie obyvateľov nielen v SR, ale aj okolitých krajinách. To, že môže nastať takáto situácia sme boli za posledných niekoľko desaťročí svedkami niekoľko krát, hoci prognóza veľkých havárií jadrových zariadení hovorí, že takéto udalosti typu Černobyl alebo Fukušima sa môžu vyskytnúť raz za 10 rokov. Kontrolovať takéto technicky zložité zariadenia, poskytovať odborné rady pri zabezpečení vysokej úrovne ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením (radiačnej ochrany) obsluhujúcich pracovníkov, obyvateľov žijúcich v ich okolí a samozrejme ochrany životného prostredia, kladie vysoké odborné nároky na pracovníkov radiačnej ochrany.

Významnou úlohou pracovníkov ochrany zdravia pred žiarením je ich nezastupiteľná úloha pri riešení rôznych aktuálnych problémov, napríklad:

- vyriešenie problému s prevádzkou skeneru v Maťovciach, kde vďaka pracovníkom ÚVZ SR a RÚVZ SR boli Slovenskej republike ušetrené nemalé finančné prostriedky
- zníženie výskytu rádioaktívne kontaminovaných materiálov v kovom šrote,
- spolupráca pri riešení závažných trestných činov pri obchodovaní, pašovaní rádioaktívnych materiálov,
- medzirezortná spolupráca pri aplikáciách urýchľovacej techniky v zdravotníctve iných rezortov (MO SR, MV SR a pod.).

Z vyššie uvedeného by logicky vyplývalo, že pri takom obrovskom množstve technicky zložitých prevádzok a zariadení (s veľkým potenciálnym rizikom možného vážneho ohrozenia) bude patričná pozornosť venovaná aj tej inštitúcii, ktorá zabezpečuje ochranu zdravia pracovníkov, obyvateľov a životného prostredia. Opak je však pravdou. Počet pracovníkov je neustále redukovaný (za posledných 10 rokov klesol zhruba na polovicu), pre nedostatok financií nie je možné prijímať nových pracovníkov a z dôvodov nízkeho ohodnotenie odchádzajú aj ďalší pracovníci.

Prehľad činností vykonávaných v oblasti radiačnej ochrany – nejadrová oblasť:

- výkon štátneho zdravotného dozoru v radiačnej ochrane na všetkých pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v priemysle, zdravotníctve, školstve, vo vede a výskume, v pôdohospodárstve,
- vydávanie povolení na vykonávanie činností vedúcich k ožiareniu a činností dôležitých z hľadiska radiačnej ochrany v Slovenskej republike,
- vykonávanie špecializovaných dozimetrických meraní na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia,
- posudzovanie a schvaľovanie návrhov na výrobu zdrojov ionizujúceho žiarenia a zariadení a výrobkov, ktoré obsahujú rádioaktívne žiariče,

- vedenie centrálného registra zdrojov žiarenia v Slovenskej republike v súlade a požiadavkami smerníc Európskej komisie 96/29/EURATOM, 90/641/EURATOM a v súlade s platnou legislatívou SR,
- centrálny zber a spracovanie údajov o dovoze zdrojov ionizujúceho žiarenia zo zahraničia na územie Slovenskej republiky, o distribúcii zdrojov ionizujúceho žiarenia jednotlivým prevádzkovateľom a o vyradovaní zdrojov ionizujúceho žiarenia z prevádzky a ich likvidácii,
- centrálna evidencia záznamov o preberacích skúškach a skúškach dlhodobej stability zdrojov žiarenia používaných v zdravotníctve na vykonávanie lekárskeho ožiarovania pacientov, ktoré vykonávajú oprávnené organizácie,
- evidencia vysokoaktívnych rádioaktívnych žiaričov - centrálny zber a spracovanie údajov o vysokoaktívnych rádioaktívnych žiaričov používaných v Slovenskej republike a o ich dovoze na územie SR v súlade s plnením požiadaviek smernice Európskej komisie 2003/122/EURATOM,
- vedenie centrálného registra dávok pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v Slovenskej republike v súlade a požiadavkami smerníc Európskej komisie 96/29/EURATOM, 90/641/EURATOM a spracovanie ročných národných správ o výške radiačnej záťaže pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR a trendov v zmenách veľkosti ožiarovania jednotlivých pracovných profesií v jadrových zariadeniach, v zdravotníctve, priemysle, školstve, vo vede a výskume a v ďalších rezortoch.
- vydávanie potvrdení o veľkosti ožiarovania zamestnancov, ktorí sú pri pracovnej činnosti vystavení ožiarovaniu ionizujúcim žiarením za obdobie 5 kalendárnych rokov na vyžiadanie zamestnávateľov alebo jednotlivých zamestnancov v súlade so zabezpečením plnenia smernice Európskej komisie 90/641/EURATOM,
- vydávanie osobných radiačných preukazov pre externých pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, ktorí pracujú v zahraničí alebo v kontrolovaných pásmach externých pracovísk v súlade so zabezpečením plnenia smernice Európskej komisie 90/641/EURATOM,
- vedenie centrálného registra osobných radiačných preukazov,
- vedenie centrálného registra oznamovaných činností vedúcich k ožiarovaniu,
- vydávanie potvrdení o registrácii činností vedúcich k ožiarovaniu, na ktoré nie je potrebné povolenie,
- vedenie centrálnnej evidencie povolení pre vykonávanie činností vedúce k ožiarovaniu a činností dôležitých z hľadiska radiačnej ochrany v Slovenskej republike,
- riešenie mimoriadnych situácií pri strate kontroly nad zdrojmi ionizujúceho žiarenia a pri náleze zdrojov žiarenia neznámeho pôvodu. Hodnotenie nadexpozícií pracovníkov so zdrojmi žiarenia,
- spolupráca s lekármi a s pracovnými zdravotnými službami pri posudzovaní možného poškodenia zdravia ionizujúcim žiarením pri mimoriadnych a havarijných situáciách,
- posudzovanie výšky možného rizika ohrozenia a poškodenia zdravia zamestnancov pri práci so zdrojmi žiarenia pre účely stanovenia a vyhlasovania rizikových prác na pracoviskách,
- posudzovanie poškodenia zdravia ionizujúcim žiarením a spracovanie odborných posudkov z hľadiska posudzovania chorôb z povolenia,
- zdravotné hodnotenie závažnosti ožiarovania tehotných žien pri lekárskom ožiarovaní – posúdenie pravdepodobnosti poškodenia plodu ionizujúcim žiarením,
- overovanie odbornej spôsobilosti pre výkon činností vedúcich k ožiarovaniu a činností dôležitých z hľadiska radiačnej ochrany,
- podieľanie sa na odbornej príprave odborných zástupcov pre radiačnú ochranu a pracovníkov riadiacich práce so zdrojmi ionizujúceho žiarenia,

- posudzovanie limitov pre vypúšťanie rádioaktívnych látok do životného prostredia z pracovísk s rádioaktívnymi látkami v zdravotníctve a z iných pracovísk s otvorenými zdrojmi ionizujúceho žiarenia,
- vyhľadavanie pracovísk so zvýšeným prírodným ionizujúcim žiarením a usmerňovanie ožiarovania pracovníkov na týchto pracoviskách (jaskyne, bane, podzemné pracoviská, termálne kúpele a pod.),
- regulácia a hodnotenie expozície obyvateľstva radónom a prírodnými zdrojmi ionizujúceho žiarenia,
- kontroly prepravy rádioaktívnych látok z hľadiska radiačnej ochrany.
- Práca v komisii Ministerstva zdravotníctva pre zabezpečenie systémov kvality v rádiológii a práca v Odbornej pracovnej skupine MZ SR pre mamografický skríning. V rámci činnosti komisie v uplynulých rokoch boli ťažiskovými úlohami:
  - vykonanie celoštátneho auditu kvality v mamografii,
  - príprava odborného usmernenia pre zabezpečenie kvality pri vykonávaní preventívnych mamografických vyšetrení,
  - príprava odborných usmernení na vykonávanie skúšok prevádzkovej stálosti a dlhodobej stability na rádioterapeutických pracoviskách,
  - príprava celoštátneho TLD auditu kvality na pracoviskách pre externú rádioterapiu vysokoenergetickým fotónovým žiarením.
- Spolupráca s inštitúciami Európskej komisie a Európskej únie v oblasti zabezpečenia radiačnej ochrany a spolupráca s medzinárodnými inštitúciami v oblasti radiačnej ochrany - Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (IAEA), Vedecký výbor OSN pre sledovanie účinkov atómového žiarenia na ľudí (UNSCEAR), OECD a WHO.
- Projekt Európskej komisie ESOREX (European Study of Occupational Radiation Exposure) – každoročné spracovanie národnej správy o veľkosti radiačnej záťaže pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike v anglickom jazyku a jej predloženie subkomisii pre radiačnú ochranu.
- Spolupráca na medzinárodných projektoch Európskej komisie a Európskych inštitúcií pôsobiacich v oblasti radiačnej ochrany:
  - projekt ESOREX – sledovanie a hodnotenie radiačnej záťaže pracovníkov pracujúcich so zdrojmi ionizujúceho žiarenia a externých pracovníkov,
  - projekt DIMOND III - hodnotenie radiačnej záťaže pacientov a zdravotníckych pracovníkov pri zavádzaní digitálnych röntgenových zariadení v intervenčnej rádiológii,
  - projekt EURADOS – optimalizácia radiačnej záťaže pracovníkov a pacientov v rádiológii,
  - projekt ORAMED – optimalizácia radiačnej záťaže pracovníkov a pacientov v intervenčnej rádiológii a kardiológii a pri CT vyšetreniach,
  - projekt DATAMED II – hodnotenie radiačnej záťaže pacientov pri vykonávaní lekárskeho ožiarovania v diagnostickej a intervenčnej rádiológii a v nukleárnej medicíne.

Nové úlohy, ktoré vyplývajú z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii:

- Implementácii právnych predpisov Európskej komisie v radiačnej ochrane do právneho systému Slovenskej republiky - úplná zmena slovenských predpisov v oblasti radiačnej ochrany a príprava zmeny platných zákonov, vyhlášok a vydanie nových aproximačných nariadení vlády SR v oblasti radiačnej ochrany.
- Vedenie centrálného registra dávok pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v Slovenskej republike v súlade a požiadavkami smerníc Európskej komisie 96/29/EURATOM, 90/641/EURATOM.

- Vydávanie potvrdení o veľkosti ožiarenia zamestnancov, ktorí sú pri pracovnej činnosti vystavení ožiareniu ionizujúcim žiarením (externí pracovníci) na vyžiadanie zamestnávateľov alebo jednotlivých zamestnancov v súlade a požiadavkami smernice Európskej komisie 90/641/EURATOM.
- Vydávanie osobných radiačných preukazov pre externých pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, ktorí pracujú v zahraničí alebo v kontrolovaných pásmach externých pracovísk v súlade so zabezpečením plnenia smernice Európskej komisie 90/641/EURATOM a vedenie Centrálného registra osobných radiačných preukazov.
- Vedenie centrálného registra zdrojov žiarenia v Slovenskej republike v súlade a požiadavkami smerníc Európskej komisie 96/29/EURATOM a 2003/122/EURATOM.
- Evidencia vysokoaktívnych rádioaktívnych žiaričov dovážaných a používaných v Slovenskej republike; zabezpečenie plnenia požiadaviek smernice Európskej komisie 2003/122/EURATOM.
- Register oznamovaných činností vedúcich k ožiareniu a vydávanie potvrdení o vykonávaní činností vedúcich k ožiareniu; zabezpečenie plnenia požiadaviek smernice Európskej komisie 96/29/EURATOM.

Dôležité úlohy v radiačnej ochrane, ktoré bude potrebné zabezpečiť v budúcnosti:

Radiačná monitorovacia sieť

- príprava a realizácia koncepcie radiačnej monitorovacej siete (RMS) v SR,
- príprava materiálu do vlády SR o stave a ďalšom rozvoji RMS v SR,
- koordinačná činnosť v rámci koncepcie RMS so stálymi a pohotovostnými zložkami RMS v rezortoch MO SR, MV SR, MŽP SR, MP a MŠ SR,
- príprava monitorovacích plánov a koordinácia činností stálych a pohotovostných zložiek RMS v rezorte zdravotníctva.
- Príprava novej základnej smernice Európskej komisie v radiačnej ochrane – nutnosť implementácie právnych predpisov Európskej komisie v radiačnej ochrane do právneho systému Slovenskej republiky – nevyhnutná zmena zákona o verejnom zdravotníctve č. 355/2007, zmena alebo zrušenie nariadení vlády č. 340/2006, 345/2006, 346/2006, 348/2006, vyhlášky MZ SR č. 545/2007 a vydanie nových právnych predpisov.
- Zmena legislatívnych predpisov vzhľadom na vydanie nových odporúčaní Medzinárodnej komisie pre atómovú energiu a ICRP v radiačnej ochrane.
- Príprava odborných usmernení MZ SR pre zabezpečenie programov kvality radiačnej ochrany na zdravotníckych pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia a stanovenie štandardných postupov pre vykonávanie skúšok dlhodobej stability a prevádzkovej stálosti zdravotníckych röntgenových prístrojov v súlade s odporúčaniami Európskej komisie a normami EU.
- Príprava odborného usmernenia MZ SR pre zabezpečenie osobného monitorovania pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v súlade s odporúčaním Európskej komisie pre harmonizáciu vykonávania osobnej dozimetrie v krajinách EU.
- Vykonanie celoštátneho auditu kvality na zdravotníckych rádiodiagnostických a rádioterapeutických zdravotníckych pracoviskách v súlade s odporúčaniami Európskej komisie.
- Zabezpečenie ďalšej spolupráce s Komisiou ministerstva zdravotníctva SR pre zabezpečenie systémov kvality v rádiológii.
- Spolupráca s inštitúciami Európskej komisie a Európskej únie v oblasti zabezpečenia radiačnej ochrany a prípravy nových spolupráca s medzinárodnými inštitúciami v oblasti radiačnej ochrany - Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (IAEA), Vedecký výbor OSN pre sledovanie účinkov atómového žiarenia na ľudí (UNSCEAR).

- Spolupráca na medzinárodných projektoch Európskej komisie a Európskych inštitúcií pôsobiacich v oblasti radiačnej ochrany:
  - o projekt DATAMED II – hodnotenie radiačnej záťaže pacientov pri vykonávaní lekárskeho ožiarenia v diagnostickej a intervenčnej rádiológii a v nukleárnej medicíne.
 Dôležité úlohy v radiačnej ochrane, ktoré bude potrebné zabezpečiť v budúcnosti v súvislosti s medzinárodnou dohodou SR a USA na boj proti nelegálnemu nakladaniu s jadrovými a rádioaktívnymi materiálmi:
  - Zmena existujúcich právnych predpisov Slovenskej republiky (zmena zákona o verejnom zdravotníctve č. 355/2007, zmena nariadení vlády 345/2006, 348/2006, vyhlášky MZ SR č. 545/2007) a vydanie nových právnych predpisov, ktoré budú upravovať dovoz a vývoz vysokoaktívnych žiaričov, fyzické zabezpečenie vysokoaktívnych žiaričov, zvýšenie úrovne a kvality vzdelávania pracovníkov na pracoviskách, nakladanie s nepoužívanými vysokoaktívnymi žiaričmi a pod.
  - Zabezpečiť zvýšenie úrovne pravidelného vzdelávania pracovníkov na pracoviskách s jadrovými a rádioaktívnymi materiálmi a podieľať sa na pravidelnej odbornej príprave a zvyšovaní odborných vedomostí pracovníkov najmä na pracoviskách s vysokoaktívnymi rádioaktívnymi žiaričmi.

Prehľad činností vykonávaných v oblasti radiačnej ochrany – jadrová oblasť

1. Vyrad'ovanie jadrových elektrární z prevádzky a nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi v SR

- výkon prvostupňového dozoru vrátane vydávania povolení pre jadrovo-energetické zariadenia (činnosti na JE A-1, JE V-1, v medzisklade vyhoretého paliva, úložisku rádioaktívnych odpadov Mochovciach, preprava rádioaktívnych materiálov, uvoľňovanie kontaminovaných zemín, betónov a kovových materiálov do životného prostredia) v SR
- posudzovanie dokumentácie JE V-1 v etape jej vyrad'ovania v roku 2013
- posudzovanie pripravovaného skladu inštitucionálnych rádioaktívnych odpadov v Mochovciach
- posudzovanie pripravovaného úložiska veľmi nízko aktívnych rádioaktívnych odpadov v Mochovciach.

2. Rokovania Rady EU v skupine ATO

- pripomienkovanie direktív a odporúčaní Rady EU týkajúcich sa ochrany zdravia pred žiarením (BSS, prepravy rádioaktívnych materiálov, rádioaktívne odpady a pod.)

3. Úlohy v oblasti výstavby a prevádzky Jadrových elektrární (JE) v roku 2013

1. Príprava a vydanie nových povolení na prevádzku SE EBO a SE EMO1,2
2. Posudky na dokumentáciu v súvislosti s výstavbou EMO 3,4; podľa požiadaviek
3. Dozor pri výstavbe a prevádzke JE
4. Stanoviská; podľa požiadaviek
5. Konzultácie v radiačnej ochrane; podľa požiadaviek
6. Vypracovávanie správ a informácií; podľa požiadaviek

Hlavné problémy pri zabezpečení činností v radiačnej ochrane:

- Veľký pokles počtu pracovníkov pracujúcich v oblasti radiačnej ochrany na úradoch verejného zdravotníctva SR – za posledných 10 rokov klesol počet pracovníkov o 50% a z toho vyplývajúci nedostatok kvalifikovaných pracovníkov.

- Absolútne nedostatočné prístrojové a materiálne vybavenie, väčšina prístrojov je veľmi zastaraná a veľa prístrojov je nefunkčných. Dlhé roky neboli poskytnuté žiadne alebo len minimálne investičné prostriedky na obnovu prístrojovej techniky.

Pracovisko so zdrojmi ionizujúceho žiarenia

1. Úvodná časť :

- postavenie radiačnej ochrany v ochrane verejného zdravia,
- poslanie, celkový prehľad o zameraní činnosti,
- prehľad hlavných úloh

2. Legislatívna činnosť - (prehľad aktivít, pripravené návrhy predpisov, pripomienkové konania, pripomienky k návrhom predloženým inými rezortmi v rámci pripomienkového konania)

3. Vydávanie rozhodnutí - stanoviská § 13, posudky §13 a povolenia §45, (prehľad výkonov, dôležité rozhodnutia)

Hlavnou úlohou pracovnej skupiny pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia bolo vydávanie povolení pre pracoviská so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v Slovenskej republike s výnimkou jadrových zariadení a vykonávanie štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v regióne Trnavského kraja, Trenčianskeho kraja a vedenie evidencie o pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Okrem toho pracovníci odboru sa podieľali na plnení ďalších úloh Odboru ochrany zdravia pred žiarením.

Pracovná skupina pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia plnila základné úlohy vyplývajúce z platnej legislatívy Slovenskej republiky v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z.: vydávanie povolení na činnosti vedúce k žiareniu a činností dôležitých z hľadiska radiačnej ochrany, ktoré sú uvedené v tabuľke.

V Bratislave v areáli SMÚ výstavba Cyklotrónového centra SR bola prerušená v štádiu hrubej stavby a v jeho výstavbe sa ani v roku 2013 nepokračovalo. Začal sa proces posudzovania výstavby urýchľovača častíc Pelletron na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK v Bratislave v Mlynskej doline.

Nedostatok kvalifikovaného personálu viedol k tomu, že pokračoval stav, keď neboli dodržiavané lehoty v správnom konaní aj v roku 2013.

Počet rozhodnutí:	
Projekty – posudky	3
Zdravotnícke rtg	41
Technické rtg	0
Dovoz, distribúcia, ..	9
Prerušenia konania	5
Zrušenie pracovísk	0
Zmena rozhodnutia	2
Ostatné	8
Spolu	71

1. Vydávanie osvedčení a skúšky odbornej spôsobilosti (prehľad výkonov a vydaných osvedčení). Pracovníci odboru sa zúčastňovali na práce komisie pre skúšky odbornej spôsobilosti.

2. Iné vyžiadané odborné stanoviská, konzultačná a poradenská činnosť (prehľad

výkonov, dôležité stanoviská).

V priebehu roku pracovníci pracovnej skupiny pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia poskytli veľké množstvo odborných telefonických a e-mailových konzultácií v súvislosti so zriaďovaním a prevádzkou pracovísk.

V súvislosti s odchodom jedného pracovníka z pracovnej skupiny pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia zabezpečujúceho vydávanie odborných stanovísk o porovnateľnosti prostredia v podzemných rudných baniach s prostredím v uránových baniach pre sociálnu poisťovňu bola táto agenda priebežne vybavovaná ďalším pracovníkom pracovnej skupiny pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Agenda znamená zisťovanie a hodnotenie veľkého množstva údajov o meraniach koncentrácií dcérskych produktov rozpadu radónu v ovzduší baní. Vzhľadom na skutočnosť, že od predmetných hodnotených období (70-te a 80-te roky 20. storočia) uplynula dlhá doba, bolo v niektorých prípadoch mimoriadne sťažené získavanie relevantných podkladov. V tejto súvislosti bolo v roku 2013 vydaných 12 odborných stanovísk.

V roku 2013 boli vypracovávané odborné stanoviská k predloženým posudkom o riziku s rizikovým faktorom ionizujúceho žiarenia pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia - boli vypracované 2 odborné stanoviská k zaradeniu prác do rizika.

1. Výkon štátneho zdravotného dozoru (prehľad povolených činností, prehľad výkonov v rámci ŠZD, dôležité poznatky a skúsenosti, zovšeobecnené závery, zhrnutie meraní vykonaných v pracovnom a životnom prostredí)

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia sa v roku 2013 postupovalo v súlade s platnými právnymi predpismi v oblasti radiačnej ochrany. Dôsledkom nárastu agendy bolo pretrvávajúce zníženie výkonov pri štátnom zdravotnom dozore na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, ktorý bol zabezpečovaný pod hranicou potreby a zúžil sa len na dozor na novo zriaďovaných pracoviskách, ktoré požiadali o povolenie na prevádzku. Odbor nebol pri súčasnom personálnom obsadení schopný zabezpečiť štátny zdravotný dozor v potrebnom rozsahu. Štátny zdravotný dozor na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, či už v zdravotníctve alebo v priemysle vykonáva 1 pracovník.

V roku 2013 sa neuskutočnilo meranie objemovej aktivity radónu v jaskyni Driny pri Smoleniciach a hodnotenie možného rizika ožiarenia u pracovníkov vykonávajúcich prácu turistického sprievodcu v uvedenej jaskyni, jediný pracovník, ktorý zabezpečoval problematiku prírodnej rádioaktivity, ako je uvedené aj vyššie, z nášho pracoviska odišiel ešte v roku 2007.

a. činnosti vedúce k ožiareniu v zdravotníctve

V rámci prípravy podkladov na vydávanie nových povolení bola hlavná pozornosť venovaná fyzickej kontrole všetkých zdravotníckych röntgenových prístrojov a ostatných zdrojov žiarenia, posudzovaniu prevádzkových a bezpečnostných predpisov, havarijných a monitorovacích plánov na pracoviskách, programov kvality radiačnej ochrany, vykonávaniu skúšok dlhodobej stability zdrojov ionizujúceho žiarenia a kontrola odbornej spôsobilosti pre činnosti vedúce k ožiareniu u odborných zástupcov pre radiačnú ochranu.

Pokračujúcim najväčším problémom pre zabezpečenie odborného usmernenia pre komplexnú realizáciu a aplikáciu programov kvality pre zdravotnícke rádiodiagnostické pracoviská bolo chýbajúce prístrojové a technické vybavenie jednotlivých pracovísk dozoru (testovacie fantómy, zariadenie na meranie veľkosti ohniska, prístroje na meranie homogenity

primárneho zväzku a vyclonenia zväzku röntgenového žiarenia, dozimetrické prístroje pre absolútnu dozimetriu a pod.). Rovnako v uvedenom je problémom personálne obsadenie odboru a nedostatok finančných prostriedkov pre zvýšenie odbornej úrovne pracovníkov školením, odbornými stážami a účasťou na odborných konferenciách a workshopoch.

V rámci štátneho zdravotného dozoru na zdravotníckych rádiodiagnostických pracoviskách v roku 2013 boli vykonané previerky:

Rádiodiagnostika	14
Rádioterapia	1
Mamografia	0
Zubné	26
Spolu	41

Najväčším nedostatkom pri výkone dozornej činnosti na pracoviskách so zdrojmi žiarenia zostáva naďalej nedostatok finančných prostriedkov na doplnenie potrebného prístrojového vybavenia, nedostatok odborných pracovníkov s fyzikálnym vzdelaním, ako aj finančné ohodnotenie pracovníkov, ktoré nezodpovedá dôležitosti, významu, zodpovednosti a množstvu vykonávanej práce a vysokému pracovnému zaťaženiu.

Najväčší rozsah prác s otvorenými rádioaktívnymi žiaričmi je na pracoviskách nukleárnej medicíny v zdravotníckych zariadeniach, ktoré sú súčasne najväčšími spotrebiteľmi rádioaktívnych látok v Slovenskej republike. Tieto pracoviská spotrebujú viac ako 95% všetkých rádioaktívnych látok na diagnostické vyšetrenia in vivo a in vitro a na terapiu rádionuklidmi. Na oddeleniach nukleárnej medicíny sa najčastejšie používajú rádionuklidy ^{99m}Tc , ^{131}I , ^{125}I , ^{90}Y , ^{201}Tl , ^{51}Cr , ^{111}In , ^{87m}Kr a ^{67}Ga . Okrem toho sa využívajú v menšej miere rádioaktívne látky vo výskumných ústavoch.

V súvislosti s nefunkčnosťou systému odberu a likvidácie inštitucionálnych rádioaktívnych odpadov, ktoré má v zmysle viacerých uznesení vlády a podľa „kompetenčného“ zákona v kompetencii Ministerstvo hospodárstva SR a ním zriadená štátna akciová spoločnosť JAVYS, pretrvávali problémy s dodržaním relevantných ustanovení legislatívy o použitých žiaričoch a viaceré nemocnice sú takto nútené skladovať dlhodobo nepoužívané rádiové ihly a tuby.

b. činnosti vedúce k ožiareniu v priemysle a stavebníctve

Technické röntgenové a defektoskopické pracoviská

Používanie technických röntgenových prístrojov v priemyselnej praxi je zamerané predovšetkým na defektoskopické skúšky pri sledovaní a kontrole kvality zvarov, materiálov a výrobkov nedeštruktívnym spôsobom a na mikroštruktúrálnu a makroštruktúrálnu analýzu rozličných surovín a materiálov. V roku 2013 boli vykonané 2 previerky na defektoskopických pracoviskách s uzavretými rádioaktívnymi žiaričmi.

Pri výkone defektoskopických prác v roku 2013 neboli hlásené v Trenčianskom a Trnavskom kraji žiadne nehody ani nadexpozície pracovníkov defektoskopických pracovísk.

Pracoviská s uzavretými rádioaktívnymi žiaričmi

Pracoviská s uzavretými rádioaktívnymi žiaričmi tvoria rozhodujúcu časť z celkového počtu pracovísk, ktoré pracujú s rádioaktívnymi žiaričmi. Najrozšírenejšie je používanie uzavretých žiaričov ako súčasť rozličných zariadení na riadenie a kontrolu technologických procesov, na

meranie kvality finálnych výrobkov a ako súčasť rozličných meracích prístrojov. Rozsah používania uzavretých žiaričov v priemyselnej praxi sa postupne znižuje.

Priemyselné indikačné zariadenia sa nachádzajú najmä v prevádzkových priestoroch s vysokým rizikom prašnosti, resp. s veľkou koncentráciou chemických látok, kde sa pracovníci trvalo nezdržujú a na miestach bežne osobám neprístupných, preto sa pracovníci pri previerkach sústredili hlavne na technický stav používaných zariadení (či sú udržiavané v dobrom technickom stave a pravidelne kontrolované) a či sú zabezpečené proti nepovolanej manipulácii a odcudzeniu.

V roku 2013 v rámci štátneho zdravotného dozoru na priemyselných pracoviskách s uzavretými rádioaktívnymi žiaričmi bola vykonaná 1 previerka na pracoviskách.

Jedným z dlhodobých pokračujúcich problémov súvisiacich s absenciou trvalého úložiska rádioaktívnych odpadov, ktoré pokračovali aj počas roka 2013, bola problematika likvidácie uzavretých žiaričov na pracoviskách a finančnej zábezpeky za nové a používané žiariče.

Nadväzujúcim vážnym problémom je stanovovanie zábezpeky za vysokoaktívne žiariče v zmysle § 3 NV č. 348/2006 Z. z., ktorá je stanovovaná oprávnenou organizáciou vo výške, ktorá niekoľkonásobne prekračuje cenu nového žiariča alebo náklady na jeho likvidáciu prostredníctvom výrobcu.

c. činnosti vedúce k ožiareniu v školstve, vede a výskume

d. činnosti vedúce k ožiareniu vo veterinárnom lekárstve

V roku 2013 v rámci štátneho zdravotného dozoru na veterinárnych pracoviskách, na ktorých sa používajú rtg prístroje na diagnostiku, boli vykonané previerky na 4 pracoviskách.

Je možné konštatovať, že úroveň zabezpečenia radiačnej ochrany na týchto pracoviskách bola na uspokojujúcej úrovni a neboli zistené vážne nedostatky.

e. činnosti vedúce k ožiareniu na cyklotróne a iných urýchľovačoch

Výroba otvorených rádioaktívnych žiaričov

V roku 2005 sa začala pokusná výroba PET rádionuklidov, hlavne ^{18}F , na cyklotróne spoločnosti BIONT a.s. v areáli SMÚ na Karloveskej ceste a v roku 2013 BIONT a. s. dodávala rádiofarmaká na vlastné oddelenie nukleárnej medicíny, do Onkologického ústavu sv. Alžbety v Bratislave a spoločnosti Izotopcentrum, s.r.o., Nitra a zahraničným odberateľom. Nadalej absentujú poznatky pre dozor v uvedenej oblasti, t.j. ako sa postupuje v zahraničí, kde sa tieto rádiofarmaká používajú už viac rokov.

Lineárne urýchľovače pre sterilizáciu

Vo Vrábľoch bolo novozriadené pracovisko s lineárnym urýchľovačom pre sterilizáciu zdravotníckeho materiálu spoločnosti ICU Medical, a.s. s urýchľovačom elektrónov 10 MV a výkonom 15-20 kW.

V Trenčíne Záblatí bol nainštalovaný a prevádzkovaný lineárny urýchľovač elektrónov – pracovisko LU Slovenskej zdravotníckej univerzity.

Vo Vojenskej nemocnici v Ružomberku bol nainštalovaný protónový synchrotrón s maximálnou energiou 330 MeV. Prevádzka urýchľovača protónov mala byť zameraná na fyzikálne, biofyzikálne a rádiobiologické experimenty a ďalšie činnosti potrebné na prípravu

vykonávania rádioterapie protónovým zväzkom. V súčasnej dobe prevádzka urýchľovača protónov nie je spustená.

f. činnosti vedúce k ožiareniu v jadrových zariadeniach

- výstavba JZ
- prevádzka JZ
- vyraďovanie JZ
- nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi

g. činnosti dôležité z hľadiska radiačnej ochrany

h. prehľad o uložených opatreniach, pokutách a iných sankciách (prípadne iných problémoch)

2. Laboratórna činnosť (rádiometrické, gamaspektrometrické, rádiochemické) (prehľad výkonov a výsledkov monitorovania - tabuľky)

- a. radiačná monitorovacia sieť
- b. monitorovanie okolia JZ
- c. merania vzoriek odobraných v pracovnom prostredí

3. Kontrola ožiarenia prírodným ionizujúcim žiarením (informácia o aktivitách v oblasti)

4. Činnosť centrálnych registrov (prehľad hlavných aktivít a štatistických údajov, rozbor dávkov by mali byť v časti 13)

5. Informovanie verejnosti (prehľad o aktivitách v oblasti)

6. Medzirezortná spolupráca (ÚJD, MV, MŽP a pod.) (prehľad hlavných aktivít)

7. Medzinárodná spolupráca (prehľad hlavných úloh, a aktivít, dotazníky, misie účasť na poradách a práci pracovných skupín)

- a. EÚ
- b. MAAE
- c. OECD
- d. bilaterálne
- e. iné

8. Hlavné úlohy a ich plnenie, účasť na projektoch (stav plnenia jednotlivých úloh a závery)

V rámci programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v rokoch 2011-2014 je anotovaný projekt 5.2. **RADIAČNÁ OCHRANA NA DOČASNÝCH DEFEKTOSKOPICKÝCH PRACOVISKÁCH V SR**.

Cieľom projektu je zhodnotiť úroveň radiačnej ochrany pri vykonávaní defektoskopie s použitím zdrojov ionizujúceho žiarenia a vypracovať usmernenie pre zriaďovanie dočasných pracovísk pre NDT s použitím zdroja žiarenia a pre oznamovanie prepravy rádioaktívnych žiaričov. Po odchode pracovníka RNDr. Pavla Ragana, PhD. hlavným gestorom anotovaného

projektu sa stal Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici a bola vymenovaná pracovníčka z odboru ochrany zdravia pred žiarením Ing. Ľudmila Auxtová z Banskej Bystrici. Projekt budú naďalej riešiť Odbor ochrany zdravia pre žiarením RÚVZ Banská Bystrica ako gestor a RÚVZ so sídlom v Bratislave, hl.m., Košiciach, Nitre a ÚVZ SR.

Pre riešenie projektu bola hlavným hygienikom menovaná nová pracovná skupina, ktorú tvoria odborní zamestnanci ÚVZ SR, RÚVZ v Banskej Bystrici a Nitre.

9. Celkové zhodnotenie úrovne radiačnej ochrany pracovníkov

- a. prehľad o dávkach podľa zdrojov a profesií (štatistický rozbor z registra – tabuľky)
- b. zhodnotenie úrovne (v európskom kontexte)

10. Celkové zhodnotenie úrovne radiačnej ochrany obyvateľov

- a. ožiarenie v dôsledku činností vedúcich k ožiareniu
  - prehľad hlavných zdrojov
  - prehľad výpustí najmä z JZ
  - prehľad dávok v okolí JZ, prípadne iných zdrojov
- b. ožiarenie pri lekárskej expozícii (prehľad dostupných údajov o expozíciách)
- c. ožiarenie prírodným ionizujúcim žiarením (info o aktivitách v oblasti)
- d. ožiarenie spôsobené pretrvávajúcou kontamináciou ŽP

11. Havarijná pripravenosť a mimoriadne udalosti (informácia o mimoriadnych udalostiach, ktoré boli zaznamenané- udalosti, nehody, havárie, nálezy, zvýšené dávky ožiarovania, lekárske ožiarovania tehotných žien a pod., poznatky o pripravenosti na havárie držiteľov povolení)

Osobitnou činnosťou bolo riešenie mimoriadnych radiačných situácií na pracoviskách so zdrojmi žiarenia, riešenie expozícií tehotných pacientiek, alebo pri náleze kontaminovaných rádioaktívnych materiálov.

V roku 2013 sa pracovníci OOZPŽ podieľali na prešetrení a riešení 5 prípadov neplánovaného ožiarovania tehotných žien pri rádiodiagnostických vyšetreniach a na stanovení veľkosti dávky na plod a možného zvýšeného rizika poškodenia plodu z dôvodov ožiarovania ionizujúcim žiarením. Ani v jednom prípade nebolo zistené také významné ožiarovanie plodu, ktoré by vzhľadom na predpokladanú dávku na plod, prekročovalo pravdepodobnosť spontánneho rizika tehotenstva, vyplývajúceho z iných faktorov.

Nálezy rádioaktívneho materiálu sa v roku 2013 v našom regióne vyskytli v 4 prípadoch.

12. Spolupráca a vedenie OOZPŽ na RÚVZ

13. Informácie o odbore ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením

- a. činnosť a aktivity hlavného odborníka
- b. zabezpečenie činnosti pri mimoriadnych udalostiach (prehľad aktivít – výjazdov pri nálezoch, účasť na cvičeniach, vybavenie a podobne)
- c. personálne obsadenie a štruktúra personálu (prípadne vývoj za posledné roky),

Personálne obsadenie nebolo dostatočné pre zabezpečenie potrebných činností OOZPŽ. Zaradenie pracovníkov do tried v štátnej službe naďalej nezodpovedalo významu činnosti a

ich predošlému zaradeniu vo verejnej službe. Tento problém naďalej aj v roku 2013 komplikuje získanie kvalifikovaných zamestnancov. Počas roku 2013 bola zabezpečovaná aj problematika prírodnej rádioaktivity, kde chýba VŠ pracovník v laboratóriu prírodnej rádioaktivity. Odbor ochrany zdravia pred žiarením takto nie je schopný bez ukrátenia iných oblastí zabezpečiť problematiku prírodných rádionuklidov. V roku 2013 bol ďalší nárast agendy najmä v oblasti prírodného žiarenia a posudzovania zaradovania prác do rizika, ktorý nebol kompenzovaný prijatím potrebného počtu kvalifikovaných zamestnancov. Nárast úloh po vstupe do Európskej únie a po prijatí novej legislatívy a ich zložitosť nebola kompenzovaná nárastom zodpovedajúceho počtu pracovníkov. Personálne obsadenie odboru takto neumožňovalo plne zabezpečiť dozor nad radiačnou ochranou ako aj plnenie úloh úradu, ktoré vyplývajú z platnej legislatívy.

d. doškoľovanie a vzdelávanie personálu,

V roku 2013 sa doškoľovanie v oblasti kontroly nad zdrojmi žiarenia takisto ako v predchádzajúcich rokoch neuskutočnilo.

- e.** vedecká, výskumná a pedagogická činnosť pracovníkov odboru
- f.** prednášková a publikačná činnosť, účasť na konferenciách
- g.** členstvo v domácich a medzinárodných výboroch
- h.** Zahraničné pracovné cesty

Pracovná skupina jadrových zariadení

Jadrové zariadenia – výstavba a prevádzka

1. Legislatívna činnosť:

V roku 2013 boli v rámci medzirezortného pripomienkového konania uplatnené pripomienky k novele atómového zákona a niektorých ďalších právnych predpisov. Okrem toho sa pracovníci odboru zúčastňovali na práci medzirezortnej pracovnej skupiny, ktorá pripravovala návrh zákona o občiansko-právnej zodpovednosti za jadrové škody.

2. Vydávanie rozhodnutí:

V súvislosti s prevádzkovanými jadrovými elektrárnami nebolo v roku 2013 vydané žiadne nové povolenie podľa § 45 zákona.

Na základe žiadostí Slovenských elektrární, a.s. boli vypracované tri rozhodnutia podľa § 13 k návrhom na zmenu havarijného plánu SE EMO 34, na zmeny technológie spracovania kvapalných rádioaktívnych odpadov v SE EBO a v SE EMO.

3. Odborné stanoviská, konzultačná a poradenská činnosť:

Z dôležitých stanovísk vypracovaných na základe požiadaviek ústredných orgánov štátnej správy uvádzame napríklad:

- stanoviská pre ministra zdravotníctva SR k materiálom na zasadanie vlády,
- stanoviská pre ÚJD SR k predloženým materiálom,
- stanoviská pre Ministerstvo životného prostredia k zámerom a správam o dopade činnosti na životné prostredie,
- stanoviská k návrhom na vyhlásenie rizikových prác na základe požiadaviek RÚVZ,
- stanoviská pre orgány štátnej správy a organizácie k otázkam zabezpečenia radiačnej ochrany.

Odborné konzultácie, poradenstvo, rokovania, práca v pracovných skupinách, poskytovanie odborných stanovísk predstavuje významnú oblasť činnosti. Táto oblasť vyžaduje nielen štúdium predložených materiálov, ale aj získavanie a štúdium nadväzujúcej legislatívy a odborných materiálov EÚ, materiálov a odporúčaní Medzinárodnej komisie pre radiačnú ochranu (ICRP), dokumentov MAAE, OECD a podobne. Semináre, najmä pre odborných zástupcov v radiačnej ochrane a riadiacich pracovníkov a pre pracovníkov RÚVZ, predstavujú čo do objemu menej významné miesto, ale z hľadiska uplatňovania nových poznatkov v oblasti radiačnej ochrany sú dôležitým nástrojom. Časovo náročné je tiež poskytovanie informácií verejnosti najmä na základe telefonických požiadaviek a požiadaviek zaslaných elektronickou poštou.

4. Vypracované správy, hlásenia, informácie, dotazníky:

Ako každý rok bola pre Európsku Komisiu vypracovaná správa o rádioaktívnych výpustiach z jadrových zariadení za rok 2012. Pre OECD/NEA/ISOE bola vypracovaná správa o hlavných činnostiach a dávkovej záťaži v jadrových elektrárnach za rok 2012.

Ďalej boli vypracované odpovede na celý rad dotazníkov a otázok predložených zo štruktúr EK, OECD/NEA, iných medzinárodných organizácií a niektorých partnerských inštitúcií v členských krajinách EÚ. Vypracované boli odpovede k otázkam k Národnej správe SR, ktoré predložili členské krajiny MAAE.

5. Výkon štátneho zdravotného dozoru

Výstavba jadrových elektrární

V súčasnosti sa pokračuje vo výstavbe 3. a 4. bloku jadrovej elektrárne v Mochovciach. Vo výstavbe došlo k posunom harmonogramu spúšťania. V roku 2013 sme vykonali dve obhliadky na stavenisku počas výstavby a zúčastnili sme sa na niekoľko rokovaní ohľadne požiadaviek z hľadiska radiačnej ochrany, ktoré bude potrebné zabezpečiť počas uvádzania jadrovej elektrárne do prevádzky. Okrem toho bol pre SE EMO 34 špecifikovaný zoznam požiadaviek na uvádzanie 3. a 4. bloku SE EMO do prevádzky.

Prevádzkované jadrové elektrárne

Na prevádzkovaných reaktoroch je z hľadiska radiačnej ochrany najzávažnejšie obdobie vykonávania plánovaných generálnych odstávok na jednotlivých blokoch prevádzkovaných reaktorov.

Okrem toho sa dozor zamerával na systémy kontroly a merania aktívnych výpustí, na uvoľňovanie rádioaktívnych materiálov spod administratívnej kontroly, na kontrolu zabezpečenia monitorovania v okolí JE, na zabezpečenie ochrany externých pracovníkov.

Vcelku možno konštatovať, že porušovanie zásad radiačnej ochrany sa pri kontrolách nezistilo a nebolo potrebné uložiť žiadne opatrenie. Napriek tomu pri previerkach uplatnil ÚVZ SR požiadavky, ktorých cieľom bolo zlepšenia systému radiačnej ochrany. Systém zabezpečenia radiačnej ochrany v jadrových zariadeniach je účinný a systematicky vnútorne kontrolovaný, preto sa pri kontrolách len výnimočne zistia závažnejšie nedostatky. Drobné nedostatky, najmä porušovanie zásad radiačnej ochrany nedisciplinovanými pracovníkmi sa riešia na mieste. Úroveň radiačnej ochrany v jadrových zariadeniach ovplyvňuje aj skutočnosť, že funkcie odborného zástupcu pre radiačnú ochranu v oboch JE vykonávajú erudovaní pracovníci s bohatými medzinárodnými skúsenosťami.

Nedostatok odborných pracovníkov na odbore OZPŽ a zaťaženosť inými úlohami sa prejavila na počte vykonaných previerok. Na druhej strane však prevádzkovatelia jadrových zariadení v

súlade s podmienkami stanovenými v povolení poskytujú dozornému orgánu priebežne celý rad informácií a správ.

Niektoré z nich poskytujú denne elektronickou formou, iné písomne v mesačných, štvrtročných alebo ročných intervaloch. Okrem toho rozsiahle informácie poskytujú dokumentácia, ktorá je v zmysle nových právnych predpisov požadovaná k vydávaniu rozhodnutí. Tieto skutočnosti sú veľmi efektívnym nástrojom pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

Veľkú úlohu pri výkone dozoru a konzultáciách s kompetentnými pracovníkmi jadrových elektrární predstavuje internet a elektronická pošta, ktoré umožňujú priebežnú výmenu informácií, konzultácie alebo odborné poradenstvo.

V prevádzkovaných jadrových zariadeniach bola z hľadiska radiačnej ochrany aj v roku 2013 priaznivá situácia. Dokladom toho sú nielen osobné dávky pracovníkov, ktoré patria medzi najnižšie v celosvetovom porovnaní, ale aj radiačná situácia v kontrolovanom pásme a aktivita rádioaktívnych látok vypúšťaných do životného prostredia.

Kolektívna dávka v SE EBO – V2 v roku 2013 dosiahla 208,2 manmSv, pričom dávka zamestnancov SE EBO predstavovala 52 %. Maximálna individuálna dávka dosiahla 2,41 mSv za rok. Najvyššie osobné dávky pracovníkov boli, ako obyčajne, počas GO na jednotlivých blokoch. Všetky tieto hodnoty sú mimoriadne priaznivé. Aktivita výpustí do atmosféry bola na úrovni zlomkov percenta limitov. Aktivita koróznych a štiepných produktov vo vodách vypustených do Váhu dosiahla cca 2 desatiny percenta limitu a aktivita trícia v odpadovej vode cca 50 % limitnej hodnoty.

Kolektívna dávka pracovníkov v SE EMO v roku 2013 bola 317,8 manmSv. Z toho zamestnanci SE EMO dostali 45 % kolektívnej dávky a zvyšok dostali externí pracovníci. Maximálna individuálna dávka dosiahla 5,8 mSv. Najviac sa dávke podieľali činnosti vykonávané počas GO na oboch blokoch. Aktivita výpustí do atmosféry bola na úrovni zlomkov percent limitných hodnôt. Aktivita koróznych a štiepných produktov vo výpustiach do Hrona bola na úrovni percenta limitov, aktivita trícia vypusteného v odpadových vodách do Hrona takmer dosiahla stanovenú smernú hodnotu.

6. Informovanie verejnosti:

Záujem verejnosti a v mnohých prípadoch aj odborníkov o otázky zabezpečenia radiačnej ochrany sa prejavil v narastajúcich požiadavkách na informácie alebo na odborné konzultácie. Informácie verejnosti sa poskytujú najmä elektronickou poštou alebo telefonicky.

7. Medzirezortná spolupráca:

V oblasti radiačnej ochrany v jadrových zariadeniach sa najvýznamnejší podiel medzirezortnej spolupráce viaže na spoluprácu s Úradom jadrového dozoru SR a s Ministerstvom životného prostredia SR. Spolupráca spočíva vo vypracovávaní stanovísk k materiálom dotýkajúcim sa radiačnej ochrany obyvateľstva, v účasti na rokovaní a na činnosti pracovných skupín vytvorených ad hoc.

8. Medzinárodná spolupráca:

Pracovníci odboru sa zapájajú do rozsiahlej spolupráce s medzinárodnými organizáciami alebo partnerskými orgánmi dozoru v iných krajinách. Časovo najnáročnejšou formou medzinárodnej spolupráce je poskytovanie informácií, vypracovávanie správ a odpovede na dotazníky. Ide predovšetkým o pravidelné informácie o výsledkoch monitorovania v životnom prostredí, o informácie o dávkach pracovníkov v jadrových zariadeniach, o

výpustiach z jadrových zariadení. Dotazníky sa týkajú často právnych predpisov a systému regulácie jednotlivých oblasti v radiačnej ochrane.

Ďalšou formou spolupráce je vyjadrovanie sa k návrhom právnych dokumentov EÚ k návrhom dokumentov vydávaných MAAE alebo OECD/NEA prípadne iných organizácií. Významný podiel má tiež činnosť v medzinárodných pracovných skupinách EÚ, MAAE, OECD alebo v bilaterálnych pracovných skupinách.

9. Radiačné udalosti, nehody a havárie, havarijná pripravenosť:

Potenciálne ohrozenie pre ľudské zdravie predstavujú radiačné nehody a radiačné havárie. V roku 2013 sa v prevádzkovaných jadrových elektrárnach SR radiačné nehody a radiačné havárie nevyskytli.

Najnižší stupeň neštandardnej situácie sa označujú ako radiačné udalosti. Pri nich nedochádza k priamemu ohrozeniu zdravia pracovníkov ani obyvateľstva, ale dochádza k porušeniu pravidiel radiačnej ochrany. Prevádzkovatelia jadrových zariadení pravidelne informujú ÚVZ SR aj o tomto najnižšom stupni udalostí. Analýza týchto situácií umožňuje identifikovať potenciálne riziká a prijatie opatrení na predchádzanie alebo zníženie pravdepodobnosti ich výskytu a výskytu závažnejších udalostí a na zníženie ich dôsledkov.

Významnou súčasťou havarijnej pripravenosti sú havarijné cvičenia. V roku 2013 boli na oboch prevádzkovaných jadrových elektrárnach pravidelné havarijné cvičenia, ktorých sa zúčastnili pracovníci odboru OZPŽ ako pozorovatelia a svojimi postrehmi a pripomienkami prispeli k zvýšeniu efektívnosti cvičení.

Prehľad činnosti v roku 2013 JAVYS

Vyrad'ovanie jadrovo energetických zariadení z prevádzky, zaobchádzanie s rádioaktívnymi odpadmi a vyhoretým palivom – JAVYS, a.s.

JAVYS (Jadrová vyrad'ovacia spoločnosť a.s.) vznikla rozdelením Slovenských elektrární na dva subjekty JAVYS, a.s. a Slovenské elektrárne, a.s (Enel). Spoločnosť JAVYS, a.s. združuje zariadenia a prevádzky na spracovanie a ukladanie rádioaktívnych odpadov na dvoch lokalitách Slovenskej republiky. Do tohto podniku patrí JE A-1, Medzisklad vyhoreteho paliva (MSVP), Technológie pre spracovanie a úpravu RAO (TSÚ RAO) v Jaslovských Bohuniciach a Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov (RÚ RAO) a pracovisko Finálne spracovanie kvapalných rádioaktívnych odpadov (FS KRAO) v Mochovciach. Od roku 2010 do štruktúry JAVYS, a.s. bola zaradená aj JE V-1, ktorá je v prvej etape vyrad'ovania z prevádzky.

JE A-1, ktorá je našou najstaršou a zároveň aj havarovanou elektrárnou, predstavuje stále radiačné riziko. Súvisí to s tým, že na elektrárni sa ešte nachádzajú rádioaktívne odpady o vysokých aktivitách vo forme potenciálne ohrozujúcej životné prostredie a zdravie ľudí. Hlavný dôraz zo strany štátneho dozoru nad radiačnou bezpečnosťou bol kladený na dodržiavanie usmerňovania expozície zamestnancov JAVYS, a.s., a aj externých dodávateľov služieb ako aj zdôvodnenie expozície, posúdenie stupňa ochrany pri plánovaní pracovných činností, zvládnutie organizácie činností na pracoviskách a posúdenie navrhnutých systémov a ochrany vrátane mechanizačných a automatizačných prostriedkov. Osobitná pozornosť bola venovaná problémom likvidácie kontaminovaných betónov a zemín, ktoré sa t.č. nachádzajú v areáli JE A-1. Časť aktivít spoločnosti JAVYS, a.s. je zameraná na uvoľňovanie kontaminovaných materiálov do ŽP. Aktivity súvisiace s posudzovaním návrhov na

likvidáciu resp. premiestňovanie kontaminovaných betónov a zemín boli vyvolané prípravou výstavby nového jadrového zdroja.

Transporty RAO

Veľké množstvo pevných rádioaktívnych odpadov (RAO) je dnes transportovaných medzi lokalitou Jaslovské Bohunice a RÚ RAO v Mochovciach. ÚVZ SR kontroloval transporty RAO uskutočňované medzi objektmi JE V-1, JE A-1 a zariadeniami na spracovania RAO.

Inštitucionálne RAO

Uznesením vlády bolo rozhodnuté, že IRAO budú ukladané na nejadrovom novovybudovanom zariadení v blízkosti RÚ RAO Mochovce. Zástupcovia ÚVZ SR sa zúčastňovali na rokovaní ohľadom umiestnenie stavby a jej využitia v budúcnosti a v decembri 2013 bolo vydané rozhodnutie ÚVZ SR na výstavbu Zariadenia pre nakladanie s IRAO a ZRAM.

V roku 2013 ÚVZ SR rozhodoval o návrhu vnútorného havarijného plánu jadrových zariadení spoločnosti JAVYS, a.s., v lokalite Jaslovské Bohunice, rozhodoval o návrhu vnútorného havarijného plánu pre vyradovanie jadrových zariadení VUJE, vydal povolenie na vykonávanie činností vedúcich k ožiareniu na jadrovom zariadení JE A1 Jaslovské Bohunice, vydal povolenie na nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi pri spracovaní historických odpadov – sorbentov, kalov a kryštalických sedimentov na JE V1 Jaslovské Bohunice.

V procese posudzovania vplyvov na životné prostredie vydal v roku 2013 ÚVZ SR stanoviská k zámerom:

- Technológie pre spracovanie a úpravu rádioaktívnych odpadov JAVYS, a.s. v lokalite Jaslovské Bohunice
- Zariadenie na pretavovanie kovových rádioaktívnych odpadov v lokalite Jaslovské Bohunice

Posudzované programy prác, vydané stanoviská a uskutočnené rokovania sa týkali:

- Obdržaných dávok zamestnancov JAVYSu a dodávateľských organizácií v KP za rok 2013
- Stavu aerosólových a kvapalných výpustí do životného prostredia v jednotlivých kvartáloch roka 2013
- Čerpania predpokladaných dávok pri realizácii programov prác v roku 2013
- Projektu BIDSF C7A3 – Dodávka dekontaminačných a fragmentačných zariadení na JE V1 Jaslovské Bohunice
- Projektu BIDSF C7B – spracovanie historických kalov a sorbentov na JE V1 Jaslovské Bohunice
- Triedenia pevných RAO v objekte 809
- Programu prác na vybratie, triedenie a nakladanie s odpadmi z bazéna 38/3 obj.38
- Manipulácie s VNAO
- Programu prác pre KV- zariadenia VDL a FL v obj.SO34
- Programu prác na monitorovanie a odber vzoriek KRAO z PDS DW
- Programu prác na meranie kóty dna nádrže MSN
- Monitorovania a odber vzoriek KRAO z PDS DW
- Programu prác pre likvidáciu betónového prekladu v O-P koridore objekt č. 30

Vykonané preverky v zariadeniach JAVYS, a.s. v Jaslovských Bohuniciach a Mochovciach:

- Stav uvoľňovania materiálov do životného prostredia
- Radiačná situácia na linke FS KRAO Mochovce
- Činnosti vedúce k ožiareniu na RÚ RAO v Mochovciach
- Radiačná situácia na linke vitrifikácie chrompiku JE A-1 po nehode
- Činnosti vedúce k ožiareniu v hlavnom výrobnom bloku JE A-1
- Činnosti vedúce k ožiareniu v strojovni - obj. 34 (skladovanie pevných RAO)
- Činnosti vedúce k ožiareniu - transport VBK kontajnerov z EBO na RÚ RAO v Mochovciach
- Systém merania plyných a kvapalných výpustí z JE A-1 a V-1
- Monitorovanie postupu prác pri vyberaní kontaminovaných zemín z obj. 38/3
- Kontrola postupu prác pri objekte č.28
- Kontrola objektu 840 MSVP
- Kontrola postupu prác pri vyradovaní objektu 839
- Kontrola objekt č. 40/20 pred vydaním stanoviska k vyňatiu tohto objektu spod administratívnej kontroly
- Kontrola objektu 808 BSC RAO
- Triedenie pevných RAO v obj. 809.

Iné činnosti:

- Činnosť v skúšobnej komisii na preskúšanie odbornej spôsobilosti pre práce vedúce k ožiareniu.
- V roku 2013 pracovníci odboru ochrany zdravia pred žiarením prešetrovali 4 prípady zachyteného rádioaktívneho materiálu (ZRAM) v zberniach kovového šrotu.

Radiačná monitorovacia sieť:

Správa sa venuje iba stavu a výsledkom radiačnej a monitorovacej siete v sieti úradov verejného zdravotníctva.

1. Radiačná monitorovacia sieť:

Úroveň rozvoja jadrovej energetiky v SR je porovnateľná s najvyspelejšími krajinami, pričom v podiele výroby el. z JE sme na 2. mieste na svete za Francúzskom. V SR sú 4 atómové reaktory v prevádzke (EBO, EMO), 2 reaktory vo výstavbe (EMO 3,4), jedna JE sa plánuje (JESS Jas. Bohunice), dve JE sú vyradované z prevádzky (JE A-1 a JE V-1), pričom JE A-1 je po havárii poznamenaná výraznou kontamináciou priestorov i okolia. V SR existuje niekoľko ďalších jadrových zariadení ako sklad nízko a stredne aktívnych RAO v Mochovciach, medzisklad vyhoreného paliva v Jaslovských Bohuniciach a ďalšie zariadenia, pričom niektoré z nich predstavujú vážny potenciálny problém z hľadiska ich možného vplyvu na okolie a obyvateľstvo, v prípade nehody (medzisklad vyhoreného paliva).

V prípade radiačnej havárie, aby bolo možné zabezpečiť ochranu zdravia obyvateľov je potrebné predovšetkým poznať radiačnú situáciu (monitorovať), zaznamenať a vyhodnotiť dávkovú záťaž obyvateľstva a následne navrhnúť opatrenia na ochranu zdravia obyvateľstva. Pre tieto účely sa zriaďuje tzv. radiačná monitorovacia sieť (RMS) a Ústredie radiačnej monitorovacej siete (ÚRMS), ktoré majú z pohľadu ochrany zdravia obyvateľstva, v prípade radiačnej havárie v podmienkach SR nezastupiteľnú úlohu.

2. Legislatívny rámec:

RMS je v zmysle § 9 zákona č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov definovaná ako riadená sústava technicky, odborne a

personálne vybavených odborných pracovísk, organizačne prepojených na potreby monitorovania radiačnej situácie a zber údajov na území Slovenskej republiky, ktorú vytvára úrad verejného zdravotníctva (ÚVZ SR) v spolupráci s ústrednými orgánmi štátnej správy (Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Ministerstvom obrany Slovenskej republiky, Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky).

RMS zabezpečuje hlavne:

- meranie určených veličín v určených zložkách životného prostredia v systéme meracích miest podľa časového harmonogramu,
- hodnotenie ožiarenia obyvateľstva a príspevku k ožiareniu spôsobeného činnosťami vedúcimi k ožiareniu pri normálnej radiačnej situácii,
- podklady na systematické usmerňovanie ožiarenia obyvateľstva,
- údaje o rádioaktívnej kontaminácii životného prostredia potrebné na rozhodovanie o vykonaní a ukončení zásahov a opatrení na obmedzenie ožiarenia pri radiačnom ohrození,
- údaje o úrovni ožiarenia na informovanie obyvateľstva a na medzinárodnú výmenu informácií o radiačnej situácii na území Slovenskej republiky.

RMS má nadrezortnú pôsobnosť a pozostáva z Ústredia radiačnej a monitorovacej siete (ÚRMS) zriadeného na odbore ochrany zdravia pred žiarením ÚVZ SR, zo stálych zložiek a z pohotovostných zložiek (ďalej len zložky RMS) v rezorte zdravotníctva a ďalších rezortoch. Úlohy RMS sú bližšie špecifikované vo Vyhláske MZ SR č. 524/2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o radiačnej monitorovacej sieti.

Ďalšie podrobnosti o RMS v SR sú v Prílohe č.1.

RMS plní aj úlohy medzinárodného charakteru, nakoľko v článku 35 Zmluvy Euratom sa vyžaduje, aby si každý členský štát EÚ vybudoval zariadenia potrebné na uskutočňovanie nepretržitého sledovania úrovni rádioaktívnej kontaminácie vzduchu, vody a pôdy a zabezpečil dodržiavanie základných bezpečnostných noriem. Článkom 35 sa tiež udeľuje Európskej komisii právo prístupu k takýmto zariadeniam s cieľom skontrolovať ich prevádzku a účinnosť. Článok 36 Zmluvy Euratom následne ukladá členským krajinám EÚ pravidelne informovať Európsku komisiu o nameraných výsledkoch.

2.1. Pôsobnosť ÚVZ SR a ÚRMS:

ÚVZ SR zabezpečuje a riadi činnosti RMS (§ 5 ods. 5 písm. j) zákona č. 355/2007 a súčasne je aj zodpovedný za plnenie Článku 35 a 36 Zmluvy Euratom a pravidelné zasielanie výsledkov radiačného monitorovania územia SR Európskej komisii. V prípade radiačnej havárie u nás resp. v zahraničí je zodpovedný nielen za realizáciu radiačného monitorovania na území SR, ale aj za navrhovanie opatrení na ochranu zdravia obyvateľov (§ 48 ods.5 zákona č. 355/2007 Z. z.). Na základe nameraných radiačných veličín, ktoré zabezpečujú zložky RMS, ÚRMS hodnotí výsledky a usmerňuje ožiarenie obyvateľstva. Prostredníctvom ÚVZ SR podáva návrhy orgánom príslušným na úseku civilnej ochrany obyvateľstva na vyhlásenie mimoriadnej situácie a to:

- a) ukrytie a na ukončenie ukrytia,
- b) evakuáciu a na ukončenie evakuácie,
- c) dočasné presídlenie a na ukončenie dočasného presídlenia,
- d) trvalé presídlenie,

- e) použitie profylaktík vrátane jódovej profylaxie alebo antidót,
- f) odstránenie a spôsob odstránenia rádioaktívnej kontaminácie z terénu, budov a materiálov na bezpečnú úroveň z hľadiska radiačnej ochrany,
- g) režimové opatrenia pre obyvateľov ohrozenej alebo zasiahnutej oblasti a na ich odvolanie,
- h) monitorovanie územia,
- i) varovanie obyvateľstva,
- j) hygienickú očistu osôb,
- k) likvidáciu úniku nebezpečných látok a zamedzenie ich nekontrolovaného šírenia,
- l) vykonanie opatrení na zabezpečenie záchranných prác.

Ústredie radiačnej monitorovacej siete:

Ústredie RMS je skupina zriadená na ÚVZ SR, ktorá pri normálnej radiačnej situácii:

- a) koordinuje a odborne usmerňuje činnosť siete,
- b) v spolupráci so stálymi zložkami siete vypracúva metodické pokyny a návody na monitorovanie a zabezpečuje pravidelné porovnávacie merania,
- c) organizačne pripravuje a riadi výcvik stálych zložiek siete, vypracúva plán havarijných cvičení, najmenej dvakrát ročne organizuje havarijné cvičenia a vyhodnocuje ich,
- d) zbiera a spracúva výsledky monitorovania získané sieťou,
- e) eviduje výsledky monitorovania získané sieťou a vypracúva výročné správy o ožiarení obyvateľstva,
- f) hodnotí úroveň ožiarenia obyvateľstva a príspevok činností vedúcich k ožiareniu obyvateľstva,
- g) v prípade potreby na základe záverov a analýz výsledkov monitorovania pripravuje podklady pre návrhy na usmerňovanie ožiarenia obyvateľstva.

Ústredie RMS pri radiačnom ohrození:

- a) spolupracuje s centrom havarijnej odozvy pri Úrade jadrového dozoru Slovenskej republiky pri spracúvaní podkladov na rozhodovanie o vykonaní a ukončení zásahov a ochranných opatrení,
- b) zbiera a spracúva výsledky monitorovania, vyhodnocuje radiačnú situáciu a vypracúva jej prognózy,
- c) vypracúva správy a informácie o ožiarení obyvateľstva v dôsledku radiačnej havárie,
- d) koordinuje a odborne usmerňuje postupný prechod z monitorovacieho režimu pri radiačnom ohrození do režimu monitorovania za normálnej radiačnej situácie.

2.2. Pôsobnosť zložiek RMS:

Monitorovanie radiačnej situácie vykonávajú stále a pohotovostné zložky RMS. Stálymi zložkami sú určené stabilné monitorovacie systémy nepretržitého merania, laboratórne skupiny a mobilné skupiny, ktoré sú vytvorené na tento účel na ÚVZ SR, Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici (RÚVZ BB), Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach (RÚVZ KE), Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Bratislave (RÚVZ BA), Slovenskej zdravotníckej univerzity (SZU) v Bratislave a v organizáciách určených ústrednými orgánmi štátnej správy, ktoré sa podieľajú na monitorovaní za normálnej radiačnej situácie.

Pohotovostnými zložkami sú mobilné skupiny a laboratórne skupiny vytvorené na ÚVZ SR, RÚVZ BA, RÚVZ BB, RÚVZ KE, v organizáciách určených ústrednými orgánmi štátnej správy, skupiny zriadené podľa osobitných predpisov (§ 14 ods. 1 písm. g zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a Vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany), resp. skupiny vytvorené v jadrových zariadeniach v Slovenskej republike v súlade s ich havarijnými plánmi.

V súčasnosti sa okrem rezortu zdravotníctva na činnosti radiačnej monitorovacej siete podieľajú zložky v rezortoch MV SR, MO SR, MŽP SR, kde existujú vybudované monitorovacie siete tzv. včasného varovania (príloha č.2). Ich činnosť z pohľadu ÚRMS nie je zmluvne zakotvená.

Pohotovostnými zložkami sú mobilné skupiny a laboratórne skupiny, ktoré sú na tento účel:

- a) vytvorené v jadrových zariadeniach v Slovenskej republike v súlade s ich havarijnými plánmi,
- b) vytvorené na Úrade verejného zdravotníctva SR , Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach, Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Bratislave,
- c) vytvorené v organizáciách určených ústrednými orgánmi štátnej správy
- d) zriadené podľa osobitných predpisov.

Za normálnej radiačnej situácie vykonávajú monitorovanie stále zložky. Pri radiačnom ohrození vykonávajú monitorovanie stále zložky a pohotovostné zložky. Pohotovostné zložky sa aktivizujú podľa havarijných plánov⁴) a plánov ochrany obyvateľstva⁵) alebo na základe pokynu ústredia.

3. Hlavné úlohy zložiek RMS:

Za normálnej radiačnej situácie vykonávajú monitorovanie stále zložky. Pri radiačnom ohrození vykonávajú monitorovanie stále zložky a pohotovostné zložky. Pohotovostné zložky sa aktivizujú podľa havarijných plánov a plánov ochrany obyvateľstva alebo na základe pokynu ÚRMS.

Pri radiačnom ohrození činnosť siete koordinuje a odborne usmerňuje ÚRMS, pričom sa monitorovanie vykonáva podľa vnútorných havarijných plánov (§ 4 vyhlášky Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky č. 55/2006 Z. z. o podrobnostiach v havarijnom plánovaní pre prípad nehody alebo havárie), plánov ochrany obyvateľstva (§ 13 vyhlášky Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky č. 55/2006 Z. z., § 8 písm. a) a § 9 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 533/2006 Z. z.), požiadaviek orgánov štátnej správy alebo obcí, ktoré riadia záchranné práce podľa osobitného predpisu (§ 12 až 15 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z.), požiadaviek a usmernení ÚRMS.

3.1. Monitorovanie za normálnej situácii:

Rozsah monitorovania pri normálnej radiačnej situácii je stanovený tak, aby bolo možno zistiť údaje o radiačnej situácii v rozsahu a kvalite, ktorú žiadajú príslušné orgány a inštitúcie Európskej únie a predovšetkým získať podklady na hodnotenie a usmerňovanie ožiarovania obyvateľstva a vplyvu zdrojov ožiarovania na zdravie obyvateľov.

Priority:

- Kontinuálne meranie externého žiarenia (sieť včasného varovania)
- Meranie rádioaktivity aerosólov v ovzduší
- Meranie rádioaktivity atmosférického prašného spadu a zrážok
- Monitorovanie rádioaktívneho jódu v plynnej forme
- Meranie povrchovej rádioaktívnej kontaminácie pôdy, povrchov a porastov
- Meranie rádioaktívnej kontaminácie pitnej a povrchovej vody
- Meranie rádioaktívnej kontaminácie potravín a krmovín
- Monitorovanie kontaminácie osôb a osobných predmetov

Ďalšie úlohy:

- Koordinácia činností a komunikácia výsledkov do ÚRMS
- Vyhodnocovanie dávok z ožiarenia obyvateľstva
- Merania na hraničných prechodoch (rádioaktívna kontaminácia osôb, dopravných prostriedkov, predmetov a materiálov)
- Vyhľadávanie a monitorovanie miest so zachytenými (opustenými) zdrojmi žiarenia
- Merania dávky žiarenia gama termoluminiscenčnými dozimetrami

Popri sieti včasného varovania je monitorovanie rádioaktivity v zložkách ŽP za normálnej situácie zabezpečované predovšetkým stálymi zložkami RMS v rezorte zdravotníctva. Požiadavky na monitorovanie sú v prílohe č.1.

3.2. Monitorovanie pri radiačnom ohrození – informácia:

Rozsah monitorovania závisí na stupni radiačnej nehody a veľkosti potenciálnej kontaminácie územia SR. V extrémnom prípade sa vyžaduje nasadenie veľkého počtu mobilných (pohotovostných) monitorovacích jednotiek a výrazné zvýšenie počtu meraní vykonávaných stabilnými (laboratórnymi) zložkami RMS (pozn.: počas prvého mesiaca po nehode vo Fukušime bolo zmeraných viac ako 50 000 vzoriek potravín a vykonaných niekoľko tisíc meraní dávkových príkonov a kontaminácie územia). Cieľom monitorovania zložiek životného prostredia (vzduch, voda, pôda, potraviny) a osôb je získať informácie potrebné pre zhodnotenie rizika ožiarenia osôb a návrh ochranných opatrení.

3.3. Merania rádioaktivity v zložkách životného prostredia:**Meranie externého žiarenia:**

Meranie externého žiarenia - dávkových príkonov vo vzduchu je najdôležitejšou radiačnou veličinou, pre výpočet ožiarenia osôb, na základe ktorého sa odvádzajú nápravné opatrenia. Zabezpečenie dostatočného počtu meraní pokrývajúcich celé územie krajiny je preto nevyhnutnou požiadavkou efektívneho fungovania RMS. Merania sú vykonávané prostredníctvom stabilnej siete včasného varovania a mobilnými skupinami merajúcimi v miestach nepokrytých systémom včasného varovania (radiačná situácia sa po nehode môže výrazne meniť aj v rámci danej lokality). V zmysle platnej legislatívy mobilné skupiny sú zabezpečované úradmi verejného zdravotníctva.

Požiadavky na systémy nepretržitého merania:

Je nevyhnutné prepojiť výstupy meraní zo všetkých meracích zariadení systémov včasného varovania (MO SR, MV SR, MŽP SR) do jedného centra (ÚRMS).

Meranie rádioaktivity aerosólov a plynnej formy jódu v ovzduší:

Meranie objemovej koncentrácie rádioaktívnych aerosólov vo vzduchu je nevyhnutné pre stanovenie príspevku k ožiareniu osôb z inhalácie po úniku rádioaktívnych látok do ovzdušia. Rádiologické riziko vyplývajúce z inhalácie hlavne rádioaktívnych izotopov jódu (I-131) je významné predovšetkým u detí. Zo skúseností po havárii vo Fukušime aj v Černobyle vyplýva, že poznať skutočnú situáciu na základe meraní je kritické pre navrhovanie nápravných opatrení na ochranu obyvateľstva.

Spôsoby merania koncentrácie rádioaktívnych aerosólov vo vzduchu zahrňujú:

- stabilné systémy s odberom vzduchu na filter a následným meraním filtrov v laboratóriu
- stabilné systémy s kontinuálnym meraním rádioaktivity presávaných filtrov a automatickým on-line prenosom nameraných výsledkov do centra
- meranie mobilnými skupinami vybavenými prenosnými odberovými a meracími zariadeniami.

Požiadavky na systémy nepretržitého merania:

- Vybudovanie a prevádzkovanie minimálne 6 zariadení na kontinuálne meranie rádioaktívnych aerosólov, vrátane monitorovania rádioaktívneho jódu v plynnej forme vo vzduchu umiestnených vo vybraných väčších mestách SR s automatickým on-line prenosom nameraných výsledkov do ÚRMS
- Vybudovanie a prevádzkovanie min. 3 veľkoobjemových zariadení na odber aerosólov vo vzduchu s následným meraním filtrov v laboratóriách úradov verejného zdravotníctva.

Meranie povrchovej rádioaktívnej kontaminácie pôdy, objektov a porastov:

Veľkoplošné monitorovanie kontaminácie územia (mestských, priemyselných aglomerácií a porastov) vrátane vyhľadávania tzv. "horúcich miest" po nehode na jadrovej elektrárni je dôležitou súčasťou radiačného monitoringu. Zdržovanie sa obyvateľov na kontaminovanom území, ktoré pretrváva po prechode rádioaktívneho mraku, môže byť pri istých úrovniach kontaminácie nebezpečné a navrhnutie nápravných opatrení (evakuácia, presídlenie) je nevyhnutné. Podrobné mapovanie povrchovej kontaminácie je dôležité aj z dôvodu, že radiačná situácia sa môže významne meniť v závislosti na atmosférických, resp. miestnych podmienkach a nie je možné ju predvídať. Meranie a vyhľadávanie kontaminovaných miest je možné zabezpečiť iba prostredníctvom mobilných skupín pre tieto účely vyškolených a technicky vybavených.

Meranie rádioaktívnej kontaminácie pitnej a povrchovej vody:

Monitorovanie kontaminácie vôd je dôležité z hľadiska ochrany zdravia obyvateľstva. Európska i slovenská legislatíva uvádza prípustné úrovne rádioaktívnej kontaminácie pitných vôd pri mimoriadnej radiačnej udalosti. Dostatočný rozsah meraní a správne stanovenie kontaminácie vôd je kritické z pohľadu zabezpečenia pitnej vody pre obyvateľstvo v oblastiach postihnutých mimoriadnou radiačnou udalosťou.

Popri monitorovaní vôd je dôležité aj kontinuálne, periodické meranie rádioaktivity zrážok, resp. meranie rádioaktivity atmosférického prašného spadu.

Meranie rádioaktívnej kontaminácie potravín a krmovín:

Po nehode vo Fukušime japonské úrady vykonali počas prvých dvoch mesiacov viac ako 50 000 meraní potravín pochádzajúcich z postihnutej oblasti. Vzhľadom na ochranné opatrenia zo strany importujúcich krajín sú i naďalej premeriavané všetky potraviny určené na vývoz a tiež veľká časť potravín určených na vnútorný trh pochádzajúcich nielen z postihnutých oblastí.

Súčasná európska i slovenská legislatíva uvádza prípustné úrovne rádioaktívnej kontaminácie potravín pri mimoriadnej radiačnej udalosti. Ich monitorovanie po vážnej nehode na jadrovej elektrárni je kritické z pohľadu ochrany zdravia obyvateľov tak vo včasnej i neskorej fáze po nehode. Stanovenie kontaminácie je dôležité aj z pohľadu vývozu potravín a krmovín do iných krajín a nedostatočný rozsah monitorovania by mohol mať aj ekonomický dopad na potravinárske subjekty v SR.

Bežne sa kontaminácia potravín stanovuje v laboratóriách stálych zložiek RMS avšak v prípade radiačnej udalosti je potrebné zabezpečiť aj merania priamo v teréne (orientačné stanovenie kontaminácie napr. na trhoviskách).

Výsledky meraní vykonaných zložkami RMS

1. Výsledky meraní na ÚVZ SR
2. Výsledky meraní na RÚVZ Banská Bystrica
3. Výsledky meraní RÚVZ Košice

1. Výsledky meraní na ÚVZ SR

Laboratórna činnosť (radiometrické, gamaspektrometrické, rádiochemické) (prehľad výkonov a výsledkov monitorovania - tabuľky)

Ochrana obyvateľstva a životného prostredia pred účinkami rádioaktívnych látok a ionizujúceho žiarenia vychádza z informácií o stave ožiarenia obyvateľov z rôznych zdrojov žiarenia. Predmetom záujmu sú najmä umelé, ale aj prírodné rádionuklidy, lebo nie je rozdiel v biologických účinkoch týchto dvoch rôznych zdrojov ožiarenia.

Monitoring rádioaktivity životného prostredia sa vykonáva v súlade so zákonom MZ SR č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a s vyhláškou MZ SR č. 524/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o radiačnej monitorovacej sieti.

Monitoring životného prostredia prebiehal v roku 2013 v súlade s monitorovacím plánom vypracovaným podľa požiadaviek vyššie uvedenej vyhlášky.

Monitorovací plán bol rozdelený do troch častí:

1. Plán monitorovania rádioaktivity územia SR, ktorého cieľom bol monitoring a kontrola radiačnej situácie na území krajiny, získanie podkladov pre hodnotenie ožiarenia obyvateľov a zabezpečenie radiačnej ochrany. Vybrané údaje z monitoringu za rok 2013 budú zaslané do JRC v Ispre ako plnenie úloh vyplývajúcich z článkov 35 a 36 Zmluvy Euratom v súlade s požiadavkami Európskej komisie.
2. Plán monitorovania rádioaktivity v okolí prevádzkovaných atómových elektrární za normálnej radiačnej situácie, ktorý sa vykonával nepretržite za účelom:

- sledovania aktivít vybraných rádionuklidov, ktoré sa dostávajú do životného prostredia za normálnej prevádzky atómových elektrární,
- získania dlhodobých časových trendov distribúcie rádionuklidov v životnom prostredí a možnosti včasného zistenia odchýlok od dlhodobých priemerov,
- vytvorenia databázy výsledkov o rádioaktívnej kontaminácii životného prostredia za dané časové obdobie, ktorá slúži ako podklad pre zhodnotenie vplyvu výpustí z atómových elektrární na okolité životné prostredie.

Vo vzorkách životného prostredia odobratých v roku 2013 boli stanovené nasledovné rádiologické ukazovatele: celková objemová aktivita alfa a beta, aktivita ^{90}Sr a ^{137}Cs , objemová aktivita ^3H , ^{131}I a ^{222}Rn . Výsledky jednotlivých meraní sú uvedené v tabuľkovej časti tejto správy.

V roku 2013 pracovníci odboru ochrany zdravia pred žiarením odobrali celkovo 696 vzoriek životného prostredia, vykonali 1413 rádiochemických analýz a 6040 rádiometrických meraní. Za účelom zabezpečenia kontroly kvality nameraných výsledkov sa laboratórium rádiochémie v roku 2013 zúčastnilo medzilaboratórnych porovnávacích skúšok - ASLAB OR-RA-13 v oblasti rádiologického rozboru pitných a povrchových vôd, ktorý organizuje Výzkumný ústav vodohospodársky T. G. Masaryka v Prahe. V rádiologických ukazovateľoch celková objemová aktivita alfa (prírodná vzorka), celková objemová aktivita beta (prírodná vzorka), objemová aktivita ^{222}Rn (prírodná vzorka), objemová aktivita ^{90}Sr (modelová vzorka) a gamaspektrometrických stanoveniach laboratórium dosiahlo požadovaných úrovní kvality práce a získalo Osvedčenie o správnosti výsledkov v medzilaboratórnych porovnávacích skúškach.

V súlade s § 47 zákona MZ SR č. 355/2007 Z. z. boli zaevidované protokoly s výsledkami meraní obsahu prírodných rádionuklidov vo vodách dodávaných do siete za rok 2013, ktoré zaslali na ÚVZ SR jednotlivé vodárenské spoločnosti.

a. radiačná monitorovacia sieť

Monitoring rádioaktivity v zložkách životného prostredia pre Európsku komisiu v roku 2013

V rámci monitoringu rádioaktivity územia krajiny sme odobrali pitné vody (vodné zdroje Sihot' Bratislava a Jelka), povrchové vody (Dunaj – Bratislava, Morava – Vysoká pri Morave), vzorky čerstvého kravského mlieka (Rajo Bratislava), vzorky celodennej stravy – mix (Onkologický ústav Sv. Alžbety).

Výsledky z monitoringu rádioaktivity za daný rok budú poskytnuté v požadovanom rozsahu Európskej komisii (JRC v Ispre) ako plnenie článku 36 Zmluvy Euratom.

Pokračovali sme v sledovaní kvality pitných vôd u spotrebiteľa. V 3 vzorkách pitných vôd odobratých na území západného Slovenska sme stanovili základné rádiologické ukazovatele.

Výsledky meraní z monitoringu pitného povrchových vôd, mlieka a celodennej stravy za rok 2013

Hodnoty jednotlivých rádiologických ukazovateľov v mBq/l a v Bq/l v pitnej vode z vodného zdroja Sihot' Bratislava v roku 2013

Druh stanovenia	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
	mBq/l											
Celk.obj.akt.alfa	93±12	51±1	88±9	78±1	65±1	69±7	74±9	53±10	69±1	48±2	69±1	62±5
Celk.ob.akt.beta	90±4	94±4	96±4	89±4	86±4	95±4	79±4	86±4	106±4	55±3	83±4	121±5
Obj.akt. ⁹⁰ Sr	6±1	3±1	3±1	7±1	7±1	8±1	6±1	< 4	5±1	6±1	6±1	6±1
Obj.akt. ¹³⁷ Cs	< 10	< 10	< 10	10±2	< 9	< 10	10±2	10±1	10±2	< 10	< 10	14±2
	Bq/l											
Obj.akt. ³ H	3,1±1,3	6,2±1,3	2,6±1,3	5,1±1,3	< 1,9	2,3±1,3	3,2±1,3	< 1,9	2,0±1,3	< 1,9	< 1,9	< 1,9
Obj.akt. ²²² Rn	4,4±0,7	-	5,4±0,9	5,8±0,9	6,7±0,9	2,9±0,7	4,8±0,8	5,0±0,8	2,6±0,8	3,6±0,8	4,5±0,8	5,1±0,9

Hodnoty jednotlivých rádiologických ukazovateľov v mBq/l a v Bq/l v pitnej vode z vodného zdroja Jelka (odber/štvrťrok) v roku 2013

Druh stanovenia	I. štvr.	II. štvr.	III. štvr.	IV. štvr.
	mBq/l			
Celk.obj.akt.alfa	114±31	206±27	144±5	122±4
Celk.obj.akt.beta	70±3	118±5	104±5	106±5
Obj.akt. ⁹⁰ Sr	5±2	3±1	6±1	5±1
Obj.akt. ¹³⁷ Cs	< 9	10±2	< 10	13±2
	Bq/l			
Obj.akt. ³ H	3,2 ± 1,3	4,5 ± 1,3	< 1,9	< 1,9
Obj.akt. ²²² Rn	6,3±0,9	5,5±0,8	6,2±0,9	6,0±0,9

Hodnoty jednotlivých rádiologických ukazovateľov v mBq/l a v Bq/l v povrchovej vode Dunaj - Bratislava v roku 2013

Druh stanovenia	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt	nov.	dec.
	mBq/l											
Celk.obj.akt.alfa	106±10	60±2	73±7	141±20	79±7	192±15	89±14	67±12	45±9	50±1	67±9	66±1
Celk.ob.akt.beta	142±5	86±4	78±4	80±4	78±4	202±6	73±4	86±4	81±4	50±3	90±4	86±4

Obj.akt. ¹³⁷ Cs	27±2	10±1	15±2	31±2	9±1	13±2	15±2	< 10	14±2	11±2	13±2	34±2
	Bq/l											
Obj.akt. ³ H	3,4±1,3	5,1±1,3	3,0±1,3	2,4±1,3	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	1,9±1,3

Hodnoty jednotlivých rádiologických ukazovateľov v mBq/l a v Bq/l v povrchovej vode
Morava – Vysoká pri Morave v roku 2013

Druh stanovenia	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt	nov.	dec.
		mBq/l										
Celk.obj.akt.alfa	203±19	76±4	101±4	102±9	130±13	-	74±13	93±3	100±10	130±14	99±2	96±8
Celk.ob.akt.beta	312±7	175±6	175±6	149±5	205±6	188±6	202±6	231±6	213±6	161±5	202±6	72±4
Obj.akt. ¹³⁷ Cs	16±2	< 10	< 10	31±2	9±1	14±2	10±2	< 9	10±1	15±2	< 10	30±2
	Bq/l											
Obj.akt. ³ H	3,2±1,3	11,5±1,3	10,8±1,3	6,0±1,3	3,3±1,3	5,9±1,3	3,0±1,3	5,6±1,3	4,2±1,3	3,7±1,3	3,1±1,3	4,2±1,3

Aktivita ¹³⁷Cs v povrchovej vode Váh - Sereď (odber/štvrtrok) v roku 2013

Druh Stanovenia	I. štvr.	II. štvr.	III. štvr.	IV. štvr.
		mBq/l		
Obj.akt. ¹³⁷ Cs	13±2	10±2	15±2	16±2
	Bq/l			
Zvyšková beta aktivita	0,078	0,002	0,017	0,038

Aktivita ⁹⁰Sr a ¹³⁷Cs v Bq/l v čerstvom mlieku, ktoré dodalo
Rajo – Bratislava (odber/štvrtrok) v roku 2013

Druh stanovenia	I. štvr.	II. štvr.	III. štvr.	IV. štvr.
		mBq/l		
Obj.akt. ⁹⁰ Sr	19±5	23±5	34±5	40±6
Obj.akt. ¹³⁷ Cs	62±7	73±7	83±8	70±7

Aktivita ⁹⁰Sr, ¹³⁷Cs a ⁴⁰K v Bq/osoba.deň mokrej váhy v celodennej
strave – mix odobratej v Onkologickom ústave Sv. Alžbety
(odber/štvrtrok) v roku 2013

Druh stanovenia	I. štvr.	II. štvr.	III. štvr.	IV. štvr.
		Bq/osoba.deň		
aktivita ⁹⁰ Sr	35±5	34±5	34±3	36±2

aktivita ^{40}K	64,0±4,2	86,0±4,9	72,8±2,0	53,4±1,7
aktivita ^{137}Cs	< 0,07	0,18±0,06	0,03±0,01	< 0,05

Aktivita ^{137}Cs a ^{40}K v zložkách potravinového reťazca v Bq/kg odobratých v roku 2013

Druh vzorky	Miesto odberu		^{137}Cs	^{40}K
Diviak, plece	Topoľčianky	Achberger	0,2±0,1	66,3±3,3
Daniel, stehno	Budča	Achberger	0,3±0,1	121,6±4,6
Muflón, plece	Budča	Achberger	0,4±0,1	84,8±3,3
Pečeň hovädzia	-	Achberger	< 0,3	123,3±5,5
Pečeň kuracia	-	Achberger	0,5±0,1	95,8±4,0
Pečeň morčacia	-	Achberger	< 0,1	99,5±3,2
Špenát VitaStar	Česko	Kaufland	<0,3	128,3±5,3
Špenát Vinica	Vinica	Kaufland	<0,1	64,6±2,2
Trstinový hnedý cukor		Kaufland	<0,1	5,2±0,8
Tuniak, konzerva	Thajsko	Kaufland	<0,1	39,9±2
Cvikla, sterilizovaná	Nemecko	Kaufland	0,3±0,1	60,5±2,8
Olej repkový Raciol, Palma	Slovensko	Kaufland	<0,15	<4,6
Pohánkové vločky	Ukrajina	Kaufland	0,23±0,08	103,4±4,1
Sézam lúpaný	India	Kaufland	<0,25	174,5±6,6
Vegeta	Veľká Lomnica	Kaufland	<0,2	110,0±5,0
Ryža	Taliansko	Kaufland	0,21±0,05	29,2±2,6
Šošovica	Kanada	Kaufland	<0,1	279,9±7,8
Hrach sušený	Slovensko	Kaufland	0,46±0,16	321,0±11,0
Slnečnica lúpaná	Bulharsko	Kaufland	<0,16	195,4±6,1
Arašidy	Poľsko	Kaufland	<0,34	203,3±8,9
Fazuľa sušená	Vlčany	Trhovisko	<0,5	525,0±19,0
Mak	Vlčany	Trhovisko	<0,2	231,0±6,9
Paprika mletá	Vlčany	Trhovisko	<0,9	990,0±32,0
Vajcia	Dolný Moštenec	-	<0,2	39,4±2,5
Orechy	Čelovce	-	<0,5	139,2±8,7
Ovčia bryndza	Turčianske Teplice		<0,3	18,6±2,8

Aktivita ^{137}Cs a ^{40}K v zmesi jedlých húb v Bq/kg odobratých v roku 2013

Druh vzorky	Miesto odberu	^{137}Cs	^{40}K
Hríby jedlé sušené	Studienka	27,6±7,2	1036,0±28,0
Huby jedlé sušené	Lakšarská Nová Ves	256,1±6,7	1189,0±31,0
Mach	Lakšarská Nová Ves	31,0±1,8	124,0±19,0

Výsledky meraní rádiologických ukazovateľov v Bq/l v pitnej vode v roku 2013

Vzorka	obsah solí (g/l)	celk. obj. akt. alfa (Bq/l)	celk. obj. akt. beta (Bq/l)	obj. aktivita ^{222}Rn (Bq/l)
Kľačany, kohút v kuchyni	0,96	0,013±0,001	0,036±0,003	4,3±0,7
Hrnčiarovce, kohút v kuchyni	0,68	0,089±0,001	0,184±0,006	3,1±0,7
ÚVZ SR, kohút v laboratóriu	0,52	0,072±0,001	0,091±0,005	5,6±0,8

b. monitorovanie okolia JZ

Monitoring rádioaktivity životného prostredia so zameraním na okolie prevádzkovaných atómových elektrární Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Celková objemová aktivita beta v mBq/l v pitných, povrchových a odpadových vodách v okolí AE Jaslovské Bohunice v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Vodovod EBO	32±3	36±3	36±3	24±3	34±3	32±3	42±3	31±3	39±3	29±3	37±3	41±3
Sereď Váh	95±4	120±5	119±5	88±4	118±4	97±4	95±4	116±4	125±5	120±5	93±4	90±4
Trakovice Dudv.	145±5	218±6	218±7	102±4	169±6	115±5	108±4	127±5	119±5	187±6	165±6	177±6
Žlkovce za k.	142±5	233±7	245±7	115±5	156±5	134±5	110±4	132±5	115±4	182±6	168±6	210±6
Žlkovce kanál	-	333±8	132±5	170±6	137±5	226±5	-	98±4	-	298±7	146±5	177±5
EBO, odp. voda	369±9	421±9	383±9	342±8	290±7	377±9	517±10	477±10	577±11	393±9	427±9	426±9

Celková objemová aktivita beta v mBq/l v pitných, povrchových a odpadových vodách v okolí AE
Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Kalná Hron	88±4	109±4	135±5	88±4	86±4	72±4	96±4	100±4	111±4	110±4	85±4	87±4
Čifáre rybník	278±7	217±6	206±6	237±7	232±6	236±7	272±7	229±6	259±7	462±10	206±6	303±8
Horný Ohaj	197±6	181±6	309±8	149±5	168±6	197±6	2126±	178±6	162±5	197±6	209±6	181±6
Mochovce**	92±4	95±4	539±10	784±14	105±5	114±5	142±5	132±5	115±5	120±5	94±4	94±4
RÚVZ Levice *	52±3	42±3	45±3	42±3	44±3	49±3	51±3	59±3	38±3	38±3	55±3	51±3
EMO *	77±4	69±4	74±4	64±4	65±4	65±4	67±4	61±3	71±4	64±4	73±4	71±4
EMO, odp.voda	356±9	377±9	242±7	251±7	249±7	311±8	390±9	512±11	481±10	427±10	266±7	371±9

* *pitná voda*

** *Mochovce Stružka C*

Aktivita ⁹⁰Sr a ¹³⁷Cs v povrchových a odpadových vodách v mBq/l
v okolí AE Jaslovské Bohunice v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
⁹⁰ Sr v mBq/l												
Žlkovce kanál	-	23±3	25±3	14±3	30±3	15±3	-	13±3	-	10±2	11±2	9±2
Dudv. za kan.	8±2	18±3	13±3	10±3	10±3	9±2	9±2	8±2	10±2	152±	10±2	12±3
Trakovice Dudv.	8±2	11±3	9±2	9±2	26±3	10±3	8±2	< 7	8±2	13±2	9±2	13±2
EBO, odp. voda	8±2	< 6	14±3	14±3	17±3	22±3	±	< 9	20±3	11±2	17±3	13±3
¹³⁷ Cs v mBq/l												
Žlkovce kanál	-	19±3	27±3	33±4	< 19	20±3	-	21±3	-	20±3	< 19	45±4
Dudv. za kan.	36±4	28±3	25±3	19±3	< 19	22±3	28±3	< 19	< 20	< 19	< 19	49±4
Trakovice Dudv.	20±3	21±3	< 19	63±5	19±3	< 20	28±3	< 19	< 19	28±3	< 19	< 21
EBO, odp. voda	33±4	24±3	23±3	33±3	< 19	25±3	42±4	25±3	28±3	38±4	< 19	38±4

Aktivita ⁹⁰Sr a ¹³⁷Cs v povrchových a odpadových vodách v mBq/l v okolí AE Mochovce
v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
⁹⁰ Sr v mBq/l												
Hron - Kalná	< 6	8±3	8±2	12±3	18±3	< 7	7±2	< 9	10±3	10±2	8±2	12±3
Čifáre-rybník	9±2	7±2	< 7	9±3	12±3	9±2	7±2	9±2	27±3	12±2	12±3	13±3
Mochovce, stružka	10±2	9±2	12±3	28±3	14±3	10±2	7±2	9±3	16±3	14±2	11±2	19±4

EMO, odp. voda	11±2	15±3	11±2	8±2	20±3	9±2	17±3	11±2	17±3	15±2	18±3	20±3
¹³⁷ Cs v mBq/l												
Hron - Kalná	< 19	28±3	20±3	53±4	< 19	< 19	21±3	62±4	22±3	< 19	< 19	< 20
Čifáre-rybník	43±4	26±3	< 19	21±3	< 19	< 19	58±4	< 20	21±3	45±4	< 19	< 20
Mochovce, stružka	< 19	22±3	39±4	21±3	21±3	< 19	27±3	< 19	< 19	< 19	< 19	< 19
EMO, odp. voda	22±3	21±3	20±3	< 19	20±3	27±3	< 19	< 19	< 19	< 21	37±4	37±4

Aktivita ¹³¹I v povrchových a odpadových vodách v mBq/l v okolí AE Jaslovské Bohunice
v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Žlkovce kanál	-	100±1 4	69±11	68±12	139±1 6	50±13	-	69±13	-	75±17	62±14	40±13
EBO, odp. voda	-	60±14	100±1 5	44±11	225±2 4	59±13	74±14	73±13	82±13	73±16	47±13	< 50

Objemová aktivita trícia v atmosférických zrážkach v Bq/l odobratých
v Bratislave na Kolibe v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Koliba, Bratisl.	< 1,9	< 1,9	< 1,8	< 1,9	< 1,9	< 1,9	-	3,5±1, 3	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9

Objemová aktivita trícia v pitných a povrchových vodách v Bq/l odobratých v okolí AE
Jaslovské Bohunice v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Jasl. Bohunice*	< 1,9	< 1,9	< 1,8	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9
Sereď Váh	< 1,9	2,3±1,3	< 1,8	3,4±1,3	< 1,9	< 1,9	3,7±1,3	7,9±1,4	< 1,9	< 1,9	< 1,9	28,7±1,5
Trakovice Dud.	3,7±1,3	2,6±1,3	< 1,8	3,0±1,3	< 1,9	< 1,9	3,0±1,3	< 1,9	< 1,9	2,3±1,3	2,2±1,3	< 1,9
Žlkovce za k.	2,1±1,3	< 1,9	3,4±1,3	2,5±1,3	< 1,9	< 1,9	2,4±1,3	< 1,9	3,2±1,3	3,3±1,3	< 1,9	1,9±1,3
Žlkovce kanál	-	4,4±1,3	5,2±1,3	3,4±1,3	< 1,9	3,9±1,3	-	40,0±1,6	-	31,1±1,5	125,9±2,2	104,3±2,1

* pitná voda

Objemová aktivita trícia v pitných a povrchových vodách v Bq/l
odobratých v okolí AE Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
RÚVZ Levice *	3,7±1,3	3,0±1,3	< 1,8	3,2±1,3	< 1,9	< 1,9	2,0±1,3	< 1,9	< 1,9	2,7±1,3	< 1,9	< 1,9
Mochovce	< 1,9	5,1±1,3	< 1,8	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	2,2±1,3

Čifáre rybník	2,2±1,3	4,0±1,3	2,5±1,3	3,6±1,3	< 1,9	< 1,9	2,1±1,3	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9
Kalná n/Hronom	2,0±1,3	3,8±1,3	< 1,8	2,3±1,3	< 1,9	< 1,9	2,1±1,3	< 1,9	3,7±1,3	90,6±2,0	4,2±1,3	2,7±1,3
AE Mochovce *	2,4±1,3	4,1±1,3	2,5±1,3	2,5±1,3	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9
Horný Ohaj	< 1,9	-	-	< 1,9	-	-	< 1,9	-	-	< 1,9	-	-

* pitná voda

Objemové aktivity trícia v odpadových vodách v Bq/l vypúšťaných do životného prostredia z AE Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Potrúbie EBO, Madunice	23 ± 2	3 ± 1	20 ± 2	19 ± 1	25 ± 2	6 ± 1	27 ± 2	21 ± 2	21 ± 2	95 ± 2	46 ± 2	550 ± 4
EMO	3638 ± 10	31 ± 2	4298 ± 11	3775 ± 10	245 ± 3	102 ± 2	4438 ± 11	67 ± 2	347 ± 3	4111 ± 10	3818 ± 10	2252 ± 8
Javys, Manivier	< 1,9	< 1,9	2,8 ± 1	< 1,9	< 1,9	4 ± 1	< 1,9	< 1,9	< 1,9	< 1,9	2 ± 1	22 ± 2
Javys, Sokoman	250 ± 3	210 ± 3	201 ± 3	228 ± 3	175 ± 3	291 ± 3	426 ± 4	224 ± 3	939 ± 5	245 ± 3	238 ± 3	186 ± 3
EBO-V2 / T1	3120 ± 9	1454 ± 6	159 ± 3	556 ± 4	474 ± 4	318 ± 3	136 ± 2	-	6957 ± 13	5 ± 1	-	-
EBO-V2 / T2	2 ± 1	2476 ± 8	398 ± 3	10 ± 1	276 ± 2	109 ± 2	4 ± 1	-	474 ± 4	2 ± 1	-	-
EBO-V2 / T3	337 ± 3	699 ± 4	755 ± 14	7105 ± 14	605 ± 4	306 ± 3	< 1,9	-	47 ± 2	170 ± 3	-	-
EBO-V2 / T4	-	< 1,9	10709 ± 17	6966 ± 13	-	985 ± 5	151 ± 2	-	3 ± 1	6239 ± 13	-	-
EBO-V2 / T5	-	10 ± 1	1785 ± 7	3770 ± 10	-	666 ± 4	566 ± 4	-	5 ± 1	453 ± 4	-	-
EBO-V2 / T6	-	< 1,9	-	872 ± 5	-	-	5 ± 1	-	326 ± 3	2252 ± 8	-	-

Monitoring trícia vo vzorkách povrchových vôd z okolia rieky Hron v súvislosti s priesakmi vôd Hrona do okolitého životného prostredia spôsobenými výstavbou malej vodnej elektrárne v Novom Tekove

Označenie vzorky	Miesto odberu	Dátum odberu	Dátum merania	Aktivita trícia (Bq.l ⁻¹)
povrchová voda - skruž (jazierko)	Nový Tekov	15.10.2013	18.10.2013	129 ± 2
povrchová voda - priesak	Nový Tekov	15.10.2013	18.10.2013	129 ± 2
vrt č. 34	Nový Tekov	15.10.2013	18.10.2013	108 ± 2
povrchová voda - MVE	Nový Tekov	4.11.2013	5.11.2013	108 ± 2
povrchová voda - priesak (ľad)	Nový Tekov (záhrada)	11.12.2013	16.12.2013	22,0 ± 1,5
povrchová voda - jazierko pri ihrisku	Nový Tekov	11.12.2013	16.12.2013	46,7 ± 1,7
povrchová voda - priepust (potrubie)	Nový Tekov (slepé rameno)	11.12.2013	16.12.2013	4,2 ± 1,3
povrchová voda - MVE	Nový Tekov	11.12.2013	16.12.2013	< 1,9
povrchová voda - rybník	Starý Tekov (pri vrte č.31)	11.12.2013	16.12.2013	11,3 ± 1,4
povrchová voda - jazero (štrkovisko)	MVE Kalnička	11.12.2013	16.12.2013	21,6 ± 1,5

Výsledky gamaspektrometrických meraní odpadových vôd
(odparok z mesačnej zlievanej vzorky) z V2, EBO v roku 2013

Kód	Aktivita ^{137}Cs (mBq.l ⁻¹)
182/13	<3,2
183/13	<2
285/13	<5,6
382/13	<3,3
421/13	<3,3
518/13	<5,4
599/13	<5,9
606/13	<4,7
703/13	<6,2
825/13	<8,1

Výsledky gamaspektrometrických meraní odpadových vôd
(mesačná zlievaná vzorka) z Javys-Manivier a Javys-Sokoman
v roku 2013 Javys-Manivier, objekt 900

Kód	Aktivita ^{137}Cs (mBq.l ⁻¹)
76/13	<43
154/13	94±31
276/13	22,6±7,4
389/13	6,4±2,2
418/13	9,8±1,3
514/13	<9,7
539/13	<4,5
645/13	<9,3
700/13	<5,4
821/13	62,7±8,3

Javys-Sokoman, objekt 368

Kód	Aktivita ^{137}Cs (mBq.l ⁻¹)
77/13	<50
155/13	<115
277/13	35,7±7,1
390/13	47,2±6,7
420/13	22,6±3,3
516/13	27,0±4,2
541/13	11,8±1,9
647/13	23,4±5,6
702/13	43,1±7,3
823/13	45,8±4,2

**Výsledky gamaspektrometrických meraní odpadových vôd(mesačná zlievaná vzorka)
z EMO v roku 2013**

Kód	Aktivita ¹³⁷ Cs (mBq.l ⁻¹)
92/13	<54
167/13	<89
227/13	<41
340/13	<62
400/13	<46
463/13	<51
530/13	<125
613/13	<106
679/13	<202
732/13	<91
838/13	<44
25/14	<93

**Rádioaktivita v atmosférickom spade v Bq/m² v Jaslovských Bohuniciach, Mochovciach
a na referenčnom mieste v Bratislave v roku 2013**

Miesto odberu	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Celková aktivita beta (Bq/m ²)												
Jasl. Bohunice	2,09±0,1 6	3,62±0,1 9	6,98±0,2 6	9,88±0,3 1	155,0±2,1	304,5±4,0	33,4±0,6	26,9±0,5	13,6±0,4	24,6±0,5	83,0±1,2	5,38±0,2 4
Levice	-	3,44±0,1 9	9,29±0,3 0	6,35±0,2 5	20,78±0,4 6	5,56±0,24	3,07±0,1 8	4,21±0,2 3	1,22±0,1 3	3,19±0,1 9	3,99±0,2 0	3,53±0,1 9
Bratisl.- Koliba	9,62±0,3 0	7,17±0,2 6	3,79±0,2 0	7,28±0,2 6	22,30±0,4 6	24,42±0,4 7	6,19±0,2 5	18,1±0,4	7,86±0,2 7	17,4±0,4	2,45±0,1 7	2,40±0,1 7
⁹⁰ Sr v Bq/m ²												
Jasl. Bohunice	0,55±0,16			0,60±0,15			1,00±0,18			0,55±0,16		
Levice	< 0,50			0,43±0,14			0,61±0,16			0,51±0,16		
Bratisl.- Koliba	0,51±0,16			0,41±0,13			0,76±0,15			0,55±0,16		
¹³⁷ Cs v Bq/m ²												
Jasl. Bohunice	1,10±0,19			1,27±0,20			1,41±0,20			1,35±0,21		
Levice	0,64±0,17			1,25±0,20			0,89±0,19			0,54±0,17		
Bratisl.- Koliba	3,04±0,26			1,28±0,20			1,02±0,19			1,21±0,20		

Aktivita ^{90}Sr a ^{137}Cs v mlieku v mBq/l v okolí AE Jaslovské Bohunice v roku 2013

Miesto odberu	I. štvrťrok	II. štvrťrok	III. štvrťrok	IV. štvrťrok
^{90}Sr v mBq/l				
Malženice	21±5	27±5	24±5	35±7
Žlkovce	15±5	35±6	40±7	30±6
Kátlovce	24±5	40±6	20±5	50±7
Bernolákovo	30±5	38±6	32±5	40±7
^{137}Cs v mBq/l				
Malženice	93±8	109±8	71±7	111±9
Žlkovce	70±7	85±8	85±8	102±8
Kátlovce	66±7	109±8	101±8	88±8
Bernolákovo	76±8	100±8	94±8	93±8

Aktivita ^{90}Sr a ^{137}Cs v mlieku v mBq/l v okolí AE Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	I. štvrťrok	II. štvrťrok	III. štvrťrok	IV. štvrťrok
^{90}Sr v mBq/l				
Starý Tekov	25±5	34±6	33±6	40±6
Levmilk	17±5	19±5	40±6	35±6
Kozárovce	17±5	37±6	34±6	35±6
^{137}Cs v mBq/l				
Starý Tekov	62±7	107±8	115±9	82±8
Levmilk	77±8	121±9	127±9	82±8
Kozárovce	88±8	99±8	101±8	92±8

Aktivita ^{137}Cs a ^{40}K v jačmeni v okolí AE Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	^{90}Sr (Bq/kg)	^{137}Cs (Bq/kg)	^{40}K (Bq/kg)
Kátlovce	0,07±0,01	< 0,1	137,0±4,3
Žlkovce	0,04±0,01	< 0,1	147,8±4,4
Nevidzany	0,08±0,01	< 0,2	153,2±5,4
Kalná nad Hronom	0,10±0,01	< 0,1	162,5±4,8

Aktivita ^{137}Cs a ^{40}K v pšenici v okolí AE Jaslovské Bohunice
a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	^{90}Sr (Bq/kg)	^{137}Cs (Bq/kg)	^{40}K (Bq/kg)
Kátlovce	0,10±0,01	< 0,2	115,1±4,6
Žlkovce	0,07±0,01	< 0,1	105,3±3,3
Červený Hrádok	0,08±0,01	< 0,1	113,1±3,0
Kalná nad Hronom	0,07±0,01	< 0,2	128,7±5,5

Aktivita ^{137}Cs a ^{40}K v ornej pôde v Bq/kg
v okolí AE Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	^{137}Cs	^{40}K
Jaslovské Bohunice	4,3±0,2	581,0±16,0
Žlkovce	4,4±0,2	487,0±13,0
Mochovce	10,7±0,4	480,0±12,0
Kalná nad Hronom	10,1±0,5	587,0±17,0

Aktivita ^{90}Sr , ^{137}Cs a ^{40}K v krmovine lucerna v Bq/kg (suchá váha)
v okolí AE Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	^{90}Sr	^{137}Cs	^{40}K
Bernolákovo	3,7±0,1	< 0,4	622,0±18,0
Žlkovce	2,2±0,1	< 0,2	1142,0±31,0
Kozárovce	3,3±0,1	< 0,4	820,0±23,0

Aktivita ^{90}Sr , ^{137}Cs a ^{40}K v krmovine kukuričné listy v Bq/kg (suchá váha)
v okolí AE Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	^{90}Sr	^{137}Cs	^{40}K
Senec	0,64±0,03	0,8±0,3	428,0±13,0
Jaslovské Bohunice	0,67±0,03	< 0,7	1112,0±33,0
Kalná nad Hronom	0,65±0,03	< 0,4	824,0±23

Aktivita ^{90}Sr , ^{137}Cs a ^{40}K v krmovine repné listy v Bq/kg (suchá váha)
v okolí AE Jaslovské Bohunice a Mochovce v roku 2013

Miesto odberu	^{90}Sr	^{137}Cs	^{40}K
Senec	1,12±0,04	< 0,8	646,0±22,0
Jaslovské Bohunice	1,50±0,05	2,2±0,8	2771,0±80,0
Kalná nad Hronom	0,66±0,04	0,9±0,3	1438,0±39

Aktivita ^{90}Sr , ^{137}Cs a ^{40}K vo vodných sedimentoch z rieky Dudváh v Bq/kg
(suchá váha) v okolí AE Jaslovské Bohunice v roku 2013

Miesto odberu	^{90}Sr	^{137}Cs	^{40}K
Žlkovce	3,3±0,2	16,5±0,5	474,0±13,0
Žlkovce za kanálom	6,0±0,2	108,4±2,8	454,0±12,0
Trakovice	3,0±0,2	35,7±1,0	465,0±12,0

Aktivita ^{137}Cs a ^{40}K vo vodných rastlinách z riečky Dudváh v Bq/kg
(suchá váha) v okolí AE Jaslovské Bohunice v roku 2013

Miesto odberu	^{137}Cs	^{40}K
Žlkovce za kanálom	5,9±0,4	820,0±23,0
Trakovice	4,8±0,2	637,0±18,0

Zhodnotenie nameraných výsledkov

Základné rádiologické ukazovatele vo vzorkách pitných vôd odobratých v rámci monitoringu životného prostredia neprekročili smerné hodnoty na vykonanie opatrení podľa prílohy č. 4 k vyhláske č. 528/2007 Z. z.. Objemové aktivity ^{90}Sr boli na úrovni 0,007 Bq/l a ^{137}Cs menej ako 0,015 Bq/l.

V povrchových a odpadových vodách bola maximálna hodnota aktivity ^{90}Sr 0,025 Bq/l a ^{137}Cs 0,060 Bq/l.

Objemové aktivity trícia v pitných vodách a atmosférických zrážkach boli na úrovni MDA (1,9 Bq/l), v povrchových vodách v rozmedzí < MDA – 125,0 Bq/l. Najvyššie aktivity trícia boli namerané v odpadových vodách z EMO. Nebolo zistené prekročenie koncentračného limitu $1,95 \cdot 10^5$ Bq/l platného pre vypúšťanie trícia do životného prostredia. Objemové aktivity ^{90}Sr v čerstvom kravskom mlieku boli 0,05 Bq/l a ^{137}Cs 0,12 Bq/l. Obsah ^{90}Sr v obilninách (jačmeň, pšenica) bol na úrovni 0,10 Bq/kg a ^{137}Cs < 0,22 Bq/kg.

V zložkách potravinového reťazca bol obsah ^{137}Cs pod úrovňou MDA až 0,40 Bq/kg (divina). Vo vzorkách celodennej stravy – mix (čerstvá váha) bol obsah ^{90}Sr 0,04 a ^{137}Cs 0,10 Bq/osoba.deň

Najvyššia hodnota aktivity ^{90}Sr v atmosférickom spade bola $0,80 \text{ Bq/m}^2$ (štvrt'rok) a ^{137}Cs $3,00 \text{ Bq/m}^2$.

Aktivity ^{137}Cs v 2 vzorkách sušených jedlých húb boli 28,0 a 256,0 Bq/kg.

V mesiacoch október až december 2013 sme vykonali monitoring trícia v povrchových vodách v okolí rieky Hron (Nový Tekov) v súvislosti s priesakmi vôd Hrona do okolitého životného prostredia spôsobenými výstavbou malej vodnej elektrárne v Novom Tekove. Najvyššie objemové aktivity trícia namerané v priesakových vodách boli $129,0 \text{ Bq/l}$.

Z výsledkov monitorovania jednotlivých článkov potravinového reťazca a poľnohospodárskych produktov v roku 2013 vyplýva, že obsah umelých rádionuklidov ^{137}Cs a ^{90}Sr v základných druhoch potravín a krmovín je na hranici detekovateľnosti a ich príspevok k radiačnej záťaži obyvateľstva v dôsledku ingescie je nevýznamný.

Porovnaním výsledkov monitorovania mlieka, poľnohospodárskych produktov a ornej pôdy odobratých v okolí atómových elektrární Jaslovské Bohunice a Mochovce a v iných lokalitách SR nebol zistený významný rozdiel v ich rádioaktívnej kontaminácii.

Meranie gama žiarenia metódou termoluminiscenčných dozimetrov (TLD) v životnom prostredí.

Monitorovanie životného prostredia metóda termoluminiscenčnej dozimetrie (TLD) umožňuje zistiť integrálnu dávku v danom mieste počas obdobia medzi dvoma výmenami dozimetra. Dozimetre sa vymieňajú a vyhodnocujú v trojmesačnom intervale. Pri zbere dozimetrov sa vykonávajú merania okamžitých dávkových príkonov gama žiarenia prenosným zariadením. Odbor ochrany zdravia pred žiarením ako stála zložka celoštátnej radiačnej monitorovacej siete pravidelne zabezpečuje plošné meranie integrálnej dávky v regióne západného Slovenska.

Integrálne dávky sa sledujú v 20 lokalitách na území Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja, v okolí atómovej elektrárne Jaslovské Bohunice a v okolí atómovej elektrárne Mochovce.

Táto metóda bola vybraná ako ťažisková pri zisťovaní dávkovej záťaže populácie Slovenska v prípade havárie atómovej elektrárne, (či už na našom území alebo mimo neho), aj vzhľadom na vysokú citlivosť merania.

Prepočítané dávkové príkony žiarenia v jednotlivých lokalitách (nS_v/hod.) Jednotlivé lokality na území Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja za rok 2013.

Lokalita	1.kvartál	2.kvartál	3.kvartál	4.kvartál
Bratislava	63,13	62,24	59,39	70,07
Dun.Streda	69,47	63,18	70,54	60,83
Hlohovec	59,97	58,55	61,26	54,91
Kalná n./Hronom	68,91	64,13	78,68	70,61
Komárno	57,02	56,44	58,68	57,26
Kopčany	65,84	62,98	56,90	59,89
Kúty	58,19	63,22	54,95	58,06
Malacky	54,32	61,39	55,52	54,48
Myjava	60,25	69,92	58,05	68,38
Nitra	54,68	51,22	60,99	57,40
N.Mesto n./V.	74,71	68,99	74,26	72,06
Partizánske	65,72	70,60	68,44	65,43

Piešťany	57,33	67,27	57,23	69,51
Pov.Bystrica	69,95	86,19	77,29	84,19
Prievidza	65,77	67,75	66,67	67,90
Šamorín	60,56	65,05	66,67	58,14
Štúrovo	64,84	62,88	71,59	65,78
Trnava	62,77	67,87	60,14	75,60
V.Bierovce	62,13	52,46	66,66	56,41
Želiezovce	68,09	69,01	73,14	69,52

Gamaspektrometrické analýzy

Väčšina gamaspektrometrických analýz realizovaných v roku 2012 bola zameraná na plnenie úloh štátneho zdravotného dozoru a na hodnotenie zdravotnej nezávadnosti vybraných komodít, a stavebných materiálov.

Gamaspektrometrické analýzy “in situ” predstavujú komplexný prístup k monitorovaniu vybraných lokalít, tj. vo väčšine týchto lokalít sa okrem gamaspektrometrického vyšetrenia, realizovalo aj meranie dávkových príkonov a odber pôdných vzoriek.

Tento prístup slúžil na zvyšovanie spoľahlivosti a presnosti gamaspektrometrických analýz v podmienkach “in situ.” To je nutné najmä pre hodnotenie možného negatívneho vplyvu jadrovej energetiky na životné prostredie.

Pri týchto analýzach “in situ” sa využíval prenosný gamaspektrometrický systém vybavený polovodičovým HPGe detektorom s vysokým energetickým rozlíšením.

Pri rádiometrickom spracovaní vzoriek v gamaspektrometrickom laboratóriu bol použitý digitálny gamaspektrometer DSPEC/ORTEC, spolu so softvérovým vybavením Gamma Vision32 a polovodičovým detektorom HPGe s vysokým energetickým rozlíšením, typ GEM 35 190.

Všeobecne o gamaspektrometrických metódach (laboratórnych aj “in situ”) možno povedať, že ich nezastupiteľnosť v radiačnej ochrane a špeciálne pri hodnotení mimoriadnych situácií je daná ich univerzálnosťou a možnosťou priameho a rýchleho určovania rádioaktívnych látok prakticky vo všetkých zložkách biosféry.

Na druhej strane tieto metódy vyžadujú okrem vývoja nových metód a náročného servisu aj značný počet technických meraní zameraných na kontrolu kvality zahrňujúcich :

- energetické a účinnostné kalibrácie
- hodnotenie odozvy systému
- verifikáciu pozad'ových spektier
- kruhové merania

V rámci celoštátnej radiačnej monitorovacej siete plní OOZPŽ úlohy podľa pokynov ústredia radiačnej monitorovacej siete (ÚRMS) na území Banskobystrického kraja a Žilinského kraja. Tieto úlohy sú zamerané na dve činnosti:

1. na monitorovanie životného prostredia pre napĺňanie zmluvy EURATOM
2. na sledovanie kontaminácie prostredia pre účely hodnotenia jej vplyvu na zdravie obyvateľstva.

Monitorovanie bolo zamerané na :

- monitorovanie jednorazových okamžitých hodnôt príkonu absorbovanej dávky,
- integrálne meranie príkonu absorbovanej dávky vo vybraných lokalitách (19 meracích miest väčšinou v objektoch SHMÚ),

- monitorovanie výskytu rádionuklidov ^{137}Cs a ^{90}Sr v mlieku a celodennej strave,
- monitorovanie výskytu rádionuklidu ^{137}Cs v ostatných potravinách,
- stanovovanie aktivity ^{137}Cs v atmosférickom spade,
- sledovanie objemovej aktivity umelých rádionuklidov v povrchových vodných tokoch a pitnej vode.

Výsledky z týchto monitorovacích miest sú uvedené v časti 8.2.

Atmosférický spad a aerosóly:

Výsledky sledovania rádioaktivity atmosférického spadu poukazujú na úroveň znečistenia atmosféry prírodnými a umelými rádionuklidmi. Umelé rádionuklidy sa v atmosfére nachádzajú v dôsledku skúšok jadrových zbraní a havárií jadrových reaktorov.

Atmosférický spad sa odoberá na dvoch miestach regiónu - B. Bystrica, Dudince. Z lokality B. Bystrica sa vyhodnocuje spad v dvojtýždenných intervaloch. Z lokality Dudince sa vyhodnocuje spad v mesačných intervaloch. V odobraných vzorkách sa stanovuje ^{137}Cs prípadne iné detegované umelé rádionuklidy. Aktivita ^{137}Cs v spade je v súčasnom období väčšinou pod detekčným limitom našich prístrojov, ktorý sa pohybuje okolo $1,0 \text{ mBq/m}^2/\text{deň}$. Z prírodných rádionuklidov je detegovateľné ^7Be , ktoré tiež slúži na priebežnú kontrolu detekčného zariadenia.

Aktivity rádionuklidov deponovaných na vzdušných aerosóloch sa v roku 2013 nestanovovali, pretože nevlastníme vhodnú odberovú aparatúru. Odberovú aparatúru, ktorú sme mali k dispozícii po černobyľskej havárii je už niekoľko rokov nefunkčná. V minulosti sa stanovovali rádionuklidy z filtrov veľkoobjemových odberových aparátúr, ktoré sú nainštalované na pozorovacích staniciach SHMÚ v Boľkovciach a Lieseku. Tieto odberové zariadenia a podmienky transportu filtrov však nespĺňajú metrologické požiadavky. Z tohto dôvodu sa uvedené filtre prestali vyhodnocovať.

Kontaminácia potravín:

Aj v roku 2013 pokračovalo sledovanie rádioaktívnej kontaminácie potravín. Zamerané bolo na komodity, ktoré tvoria podstatnú zložku potravy obyvateľstva, ako sú múka, ryža, cestoviny, mlieko, ovocie a zelenina.

V odobraných vzorkách sa stanovuje ^{137}Cs prípadne iné detegované umelé rádionuklidy. Hodnoty objemových aktivít ^{137}Cs v odobraných vzorkách potravín sú uvedené v tabuľke v časti 8.2.

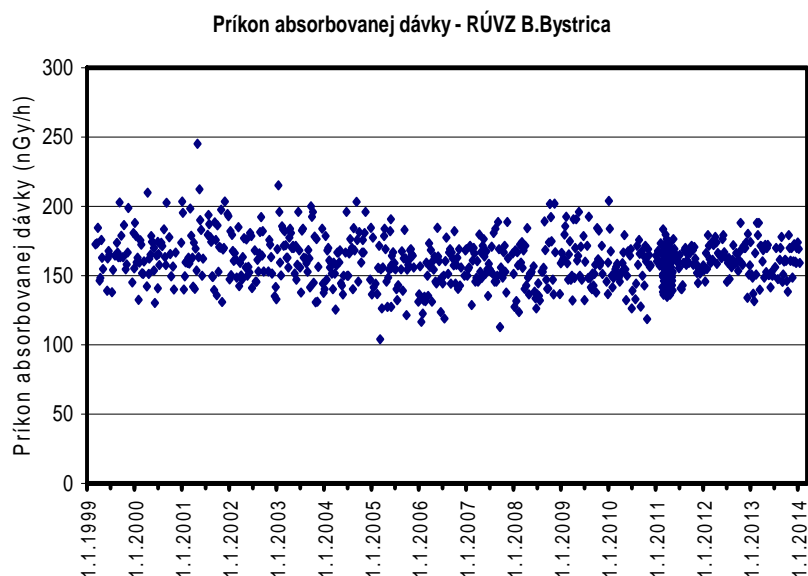
Externé žiarenie gama:

Aj v roku 2013 pokračoval systematický monitoring externého žiarenia gama na území sledovaných krajov. Zdrojom externého žiarenia gama sú prírodné rádioaktívne izotopy nachádzajúce sa v zemskej kôre, kozmické žiarenie a umelé rádionuklidy.

Na pracovisku sa tak ako v niekoľkých predchádzajúcich rokoch ani v roku 2013 nemohol uskutočňovať nepretržitý monitoring externého žiarenia gama vzhľadom na nefunkčnosť pôvodného prístroja a jeho neopraviteľnosť (výrobca už nevyrába náhradné diely) a nepridelenia finančných zdrojov na zakúpenie iného. Monitorovanie sa preto uskutočňovalo formou jednorazových okamžitých meraní prístrojom FH 40G-

L. Výsledky sú zobrazené v nasledujúcom grafe:

Na ďalších miestach sledovaného regiónu sa uskutočňujú jednorazové krátkodobé merania prenosným prístrojom FieldSpec. Namerané hodnoty príkonu fotónového dávkového ekvivalentu v roku 2013 na jednotlivých lokalitách nevykazovali štatisticky významnú zmenu oproti predchádzajúcim rokom. Výsledky monitorovania v okolí JE Mochovce sú uvedené v tabuľke v časti 8.2.

V rámci monitorovacej siete SR je na území sledovaných krajov rozmiestnených 21 integrálnych TLD dozimetrom na 19-tich lokalitách. Tieto integrálne dozimetre sa vyhodnocujú štvrťročne a na lokalitách, kde sú umiestnené sa meria štvrťročne dávkový príkon. Výsledky z týchto monitorovacích miest sú uvedené tiež v časti 8.2.

Monitorovanie sa vykonáva podľa schváleného monitorovacieho plánu.

V rámci povinného merania rádioaktivity v životnom prostredí pre účely plnenia požiadaviek odporúčania Európskej komisie 2000/473/Euratom vykonáva OOZPŽ RÚVZ Banská Bystrica najmä tieto úlohy:

- monitorovanie výskytu rádionuklidov ^{137}Cs a ^{90}Sr v mlieku (Zvolen 1x mesačne),
- stanovenie rádionuklidov ^{137}Cs , ^{90}Sr , ^{40}K a stabilného Ca v celodennej strave (FNsP FDR Banská Bystrica - 1 x štvrťročne),
- sledovanie objemovej aktivity umelých rádionuklidov v povrchových vodných tokoch (Zvolen, Hron, 1 x mesačne),
- sledovanie objemovej aktivity umelých rádionuklidov v pitnej vode (vodná nádrž Turček, 1x mesačne, vodná nádrž Nová Bystrica, odberové miesto RÚVZ Žilina, štvrťročne, podzemný vodný zdroj Ľadová studňa, odberové miesto RÚVZ Banská Bystrica, štvrťročne, ^{137}Cs , ^{90}Sr , sumárna alfa, sumárna beta, trícium).

Zložka ŽP Odberové miesto	Meraná kategória	
	Hustá sieť	Riedka sieť
Ovzdušie Turček, Zvolen, Nová Baňa, Hronský Beňadik, Tlmače, Nový Tekov, Bátovce, Dudince		Príkon dávkového ekvivalentu, mesačne
Povrchové vody Hron		Cs- 137 mesačne
Pitné vody Banská Bystrica, Žilina	H-3, Sr-90. Cs-137 Prírodné rádionuklidy podľa Smernice Rady 98/83/EC, štvrt'ročne	
Mlieko Zvolen		Cs- 137, Sr-90 mesačne
Celodenná strava FNsP FDR Banská Bystrica	Cs- 137, Sr-90 štvrt'ročne	

Zabezpečenie kvality (QA/QC): Laboratórium rádiochemie OOPZ sa povinne musí zúčastňovať medzinárodných laboratórnych porovnávacích meraní, ktoré určí každoročne EÚ.

Tabuľka č. 7: Príkon absorbovanej dávky v nGy/h v okolí JE Mochovce (prístroj FieldSpec)

Dátum	Monitorovacie miesta					
	N. Baňa	Hr. Beňadik	Tlmače	N.Tekov	Bátovce	Dudince
08.01.2013	115 ± 5	87 ± 6	88 ± 6	83 ± 3	97 ± 3	84 ± 7
04.02.2013	102 ± 8	84 ± 7	91 ± 8	77 ± 5	108 ± 8	78 ± 5
04.03.2013	95 ± 5	88 ± 3	105 ± 5	83 ± 4	88 ± 4	100 ± 3
08.04.2013	69 ± 3	66 ± 4	77 ± 4	62 ± 4	55 ± 5	59 ± 7
22.05.2013	134 ± 11	94 ± 5	103 ± 5	87 ± 12	100 ± 4	78 ± 8
10.06.2013	90 ± 4	66 ± 3	66 ± 6	63 ± 3	72 ± 3	51 ± 2
01.07.2013	79 ± 13	74 ± 8	85 ± 4	68 ± 4	62 ± 4	64 ± 8
12.08.2013	135 ± 22	94 ± 14	97 ± 5	99 ± 14	81 ± 4	88 ± 7
18.09.2013	115 ± 5	81 ± 4	90 ± 4	98 ± 5	102 ± 6	89 ± 4
07.10.2013	89 ± 6	62 ± 5	85 ± 4	81 ± 6	76 ± 4	69 ± 8
04.11.2013	110 ± 8	76 ± 4	83 ± 4	87 ± 12	84 ± 6	96 ± 9
02.12.2013	117 ± 6	94 ± 6	80 ± 4	95 ± 6	96 ± 4	99 ± 5

Tabuľka č. 8: Objemová aktivita ³H (Bq.l⁻¹) v pitných vodách v roku 2013

Obdobie	Miesto odberu			
	Nový Tekov	Hronský Beňadik	Nová Baňa	Tlmače
	(Objemová aktivita ± U) Bq. l ⁻¹			
Január	< 2,1	< 2,1	< 2,1	2,8±1,5
Február	3,4±1,5	< 2,1	3,8±1,5	< 2,1
Marec	< 2,1	2,9±1,5	2,3±1,5	< 2,1
Apríl	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
Máj	2,1±1,4	< 2,1	< 2,1	< 2,1
Jún	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
Júl	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
August	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
September	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
Október	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
November	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1
December	< 2,1	< 2,1	< 2,1	< 2,1

Tabuľka č. 9: Objemová aktivita ³H (Bq.l⁻¹), ¹³⁷Cs (mBq/l)

a ⁹⁰Sr (mBq/l) v povrchových vodách v roku 2013

Obdobie	Miesto odberu				
	Banská Bystrica Zrážková voda	Nový Tekov Povrchová voda	Malé Kozmálovce Povrchová voda	Zvolen Povrchová voda	
				¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr
³ H (Objemová aktivita ± U) Bq.l ⁻¹			(Objemová aktivita ± U) mBq.l ⁻¹		
Január	< 2,1	---	< 2,1	--	< 2
Február	2,4±1,5	---	< 2,1	< 0,43	13,0 ± 5,0
Marec	< 2,1	---	< 2,1	< 1,36	< 2
Apríl	< 2,1	---	< 2,1	< 0,67	37,0 ± 7,0
Máj	4,0±1,5	---	< 2,1	< 0,61	< 5
Jún	< 2,1	---	< 2,1	< 0,70	-
Júl	---	---	< 2,1	0,55 ± 0,10	< 2
August	< 2,1	---	< 2,1	< 0,78	< 1
September	< 2,1	---	< 2,1	0,90 ± 0,25	< 2
Október	< 2,1	---	< 2,1	< 0,51	< 1
November	< 2,1	---	2,6±1,5	< 0,75	< 1
December	< 2,1	---	< 2,1	< 0,65	< 1

Neistota U je pre k=2

Tabuľka č. 10a: Objemová aktivita ¹³⁷Cs a ⁹⁰Sr v mlieku, Zvolen

Tabuľka	Dátum odberu	¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr	č. 10b:
		(Objemová aktivita ± U) Bq.l ⁻¹	(Objemová aktivita ± U) Bq.l ⁻¹	
	14.01.2013	0,012 ± 0,004	0,055 ± 0,013	
	12.02.2013	0,019 ± 0,004	-	
	11.03.2013	0,017 ± 0,006	0,063 ± 0,009	
	15.04.2013	0,015 ± 0,006	0,037 ± 0,008	
	27.05.2013	0,023 ± 0,004	-	
	17.06.2013	0,018 ± 0,004	-	
	15.07.2013	0,012 ± 0,006	0,158 ± 0,027	
	05.08.2013	0,012 ± 0,004	0,035 ± 0,009	
	10.09.2013	0,018 ± 0,006	0,069 ± 0,009	
	22.10.2013	0,014 ± 0,006	0,088 ± 0,012	
	18.11.2013	0,012 ± 0,004	0,093 ± 0,012	
	16.12.2013	0,012 ± 0,005	0,050 ± 0,010	

Objemové aktivity ¹³⁷Cs, ⁹⁰Sr a ⁴⁰K v celodennej strave, NsP FDR Banská Bystrica

Dátum odberu	¹³⁷ Cs A [Bq/osobu.deň]	⁹⁰ Sr A [Bq/osobu.deň]	⁴⁰ K A [Bq/osobu.deň]
23.01.2013	0,497 ± 0,052	0,014 ± 0,005	59,3 ± 6,7
29.05.2013	< 0,055	0,012 ± 0,004	55,9 ± 6,3
04.09.2013	< 0,047	0,006 ± 0,002	61,2 ± 6,4
08.11.2013	0,204 ± 0,027	0,006 ± 0,004	43,4 ± 4,6

Tabuľka č. 11 : Objemová aktivita ¹³⁷Cs a ⁹⁰Sr v pitných vodách a) Úpravňa vody Turček

Dátum odberu	¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr	Príkon absorbovanej dávky v nGy/
	(Objemová aktivita ± U) mBq.l ⁻¹		
14.1.2013	< 0,53	< 2	69 ± 7
12.2.2013	0,54 ± 0,08	< 2	65 ± 3
11.3.2013	0,71 ± 0,18	< 2	65 ± 5

15.4.2013	1,00 ± 0,24	< 1	63 ± 4
27.5.2013	< 0,58	< 2	85 ± 8
17.6.2013	0,78 ± 0,26	< 2	93 ± 5
15.7.2013	< 0,70	-	89 ± 6
5.8.2013	0,76 ± 0,45	< 5	90 ± 4
10.9.2013	< 0,80	< 2	93 ± 5
22.10.2013	1,13 ± 0,25	< 2	102 ± 4
18.11.2013	0,58 ± 0,17	< 1	84 ± 4
16.12.2013	< 0,58	< 2	79 ± 4

b) RÚVZ Banská Bystrica a Žilina

Banská Bystrica			Žilina		
Dátum odberu	¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr	Dátum odberu	¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr
	(Objemová aktivita ± U) mBq.l ⁻¹			(Objemová aktivita ± U) mBq.l ⁻¹	
09.01.2013	< 0,71	< 2	26.02.2013	0,73 ± 0,17	< 2
13.05.2013	< 0,78	< 2	03.05.2013	< 0,76	< 1
22.07.2013	< 0,72	-	26.08.2013	< 0,51	< 1
25.11.2013	< 0,68	< 1	11.11.2013	< 0,39	< 1

Tabuľka č. 12: Výsledky meraní dávkového príkonu na lokalitách s TLD (nSv/h)

Lokalita	I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q
Banská Bystrica – RÚVZ	105,2 ± 3 %	93,0 ± 2 %	84,6 ± 3 %	102,6 ± 4 %
Banská Bystrica – SHMÚ	75,4 ± 2 %	81,9 ± 4 %	78,2 ± 4 %	89,4 ± 2 %
Čadca	77,5 ± 2 %	79,6 ± 4 %	75,3 ± 3 %	80,7 ± 2 %
Čadca - budova	135,3 ± 4 %	146,2 ± 4 %	138,9 ± 2 %	128,0 ± 1 %
Dolné Plachtince	86,2 ± 1 %	81,8 ± 2 %	77,2 ± 3 %	88,5 ± 1 %
Dudince	93,1 ± 3 %	86,5 ± 5 %	78,0 ± 2 %	92,9 ± 2 %
Chopok	nemerané	253,7 ± 5 %	135,9 ± 5 %	nemerané
Chopok 2 m	78,3 ± 1 %	118,2 ± 4 %	139,4 ± 2 %	nemerané
Chopok – budova	113,9 ± 1 %	115,9 ± 2 %	118,2 ± 1 %	111,1 ± 1 %
Liesek	86,9 ± 13 %	89,4 ± 3 %	87,2 ± 5 %	87,7 ± 3 %
Liesek – budova	nemerané	113,9 ± 3 %	109,3 ± 3 %	100,8 ± 2 %
Liptovský Mikuláš	97,0 ± 1 %	98,5 ± 3 %	93,6 ± 4 %	100,4 ± 1 %
Lom nad Rimavicou	76,3 ± 2 %	103,9 ± 3 %	98,6 ± 2 %	104,8 ± 2 %
Lučenec – Boľkovce	89,2 ± 5 %	90,5 ± 2 %	89,8 ± 1 %	105,6 ± 1 %
Martin	82,6 ± 2 %	83,7 ± 2 %	80,5 ± 3 %	91,4 ± 2 %
Oravský Podzámok	84,0 ± 4 %	83,4 ± 3 %	82,1 ± 4 %	89,3 ± 3 %
Podbanské	77,6 ± 2 %	88,4 ± 2 %	90,2 ± 1 %	90,7 ± 2 %
Rimavská Sobota	84,1 ± 5 %	91,8 ± 2 %	88,1 ± 2 %	102,0 ± 1 %
Sliač	83,5 ± 2 %	92,9 ± 5 %	88,8 ± 4 %	98,8 ± 1 %
Telgárt	85,1 ± 2 %	106,2 ± 4 %	105,2 ± 2 %	107,9 ± 2 %
Žiar nad Hronom – Lovča	81,5 ± 3 %	89,8 ± 3 %	85,8 ± 5 %	95,2 ± 4 %
Žilina	91,9 ± 3 %	95,4 ± 1 %	85,4 ± 3 %	94,8 ± 3 %

Výsledky meraní okamžitých hodnôt dávkového príkonu na lokalitách s TLD (nSv/h) pri výmene TLD (prístroj FieldSpec)

Lokalita	I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q
Banská Bystrica – RÚVZ	pozri týždenné merania			
Banská Bystrica – SHMÚ	41 ± 4	54 ± 5	96 ± 19	91 ± 15
Čadca	50 ± 6	84 ± 21	87 ± 8	84 ± 6
Dolné Plachtince	55 ± 3	85 ± 7	80 ± 8	91 ± 12

Dudince	63 ± 3	89 ± 4	83 ± 5	102 ± 14
Chopok	--	--	128 ± 11	91 ± 12
Chopok – budova	108 ± 6	--	126 ± 18	140 ± 24
Liesek	48 ± 5	67 ± 6	78 ± 13	87 ± 18
Liesek – budova	102 ± 9	121 ± 15	116 ± 8	125 ± 8
Liptovský Mikuláš	64 ± 7	95 ± 17	120 ± 14	97 ± 9
Lom nad Rimavicou	64 ± 4	30 ± 3	94 ± 13	95 ± 14
Lučenec – Boľkovce	52 ± 3	99 ± 5	90 ± 8	88 ± 8
Martin - Lipovec	50 ± 3	80 ± 9	96 ± 9	101 ± 14
Oravský Podzámok	55 ± 9	90 ± 18	81 ± 8	84 ± 14
Podbanské	38 ± 3	75 ± 10	83 ± 6	75 ± 18
Rimavská Sobota (Lukovištia)	52 ± 3	65 ± 9	90 ± 10	92 ± 23
Sliach	63 ± 4	57 ± 5	108 ± 12	97 ± 5
Telgárt	39 ± 2	90 ± 6	102 ± 7	97 ± 5
Žiar nad Hronom – Lovča	61 ± 4	66 ± 4	97 ± 9	102 ± 6
Žilina	67 ± 7	91 ± 12	95 ± 6	94 ± 8

Tabuľka č.13a: Monitoring rádioaktivity životného prostredia pre JRC v Ispre, objemová aktivita ^3H (Bq.l^{-1})

Obdobie	Miesto odberu			
	Zvolen Povrchová voda	Žilina Pitná voda	Turček Pitná voda	B. Bystrica Pitná voda
	Objemová aktivita ^3H (Bq.l^{-1})			
Január	<2,1	–	<2,1	<2,1
Február	<2,1	<2,1	<2,1	–
Marec	<2,1	–	<2,1	–
Apríl	<2,1	–	<2,1	–
Máj	<2,1	<2,1	<2,1	<2,1
Jún	<2,1	–	<2,1	–
Júl	<2,1	–	<2,1	<2,1
August	<2,1	<2,1	<2,1	–
September	<2,1	–	<2,1	–
Október	<2,1	–	<2,1	–
November	<2,1	<2,1	<2,1	<2,1
December	<2,1	–	<2,1	–

Tabuľka č.13b: Monitoring rádioaktivity životného prostredia pre JRC v Ispre, objemová aktivita ^{137}Cs (mBq.l^{-1})

Obdobie	Miesto odberu			
	Zvolen Povrchová voda	Žilina Pitná voda	Turček Pitná voda	B. Bystrica Pitná voda
Január	--	---	< 0,53	< 0,71
Február	< 0,43	0,73 ± 0,17	0,54 ± 0,08	---
Marec	< 1,36	---	0,71 ± 0,18	---
Apríl	< 0,67	---	1,00 ± 0,24	---
Máj	< 0,61	< 0,76	< 0,58	< 0,78
Jún	< 0,70	---	0,78 ± 0,26	---
Júl	0,55 ± 0,10	---	< 0,70	< 0,72
August	< 0,78	< 0,51	0,76 ± 0,45	---
September	0,90 ± 0,25	---	< 0,80	---
Október	< 0,51	---	1,13 ± 0,25	---
November	< 0,75	< 0,39	0,58 ± 0,17	< 0,68
December	< 0,65	---	< 0,58	---

Tabuľka č.13c: Monitoring potravín pre JRC v Ispre
(ak nie je uvedené inak, tak ide o aktivitu v natívnom stave).

Názov	Miesto	¹³⁷ Cs [Bq/kg]
paradajky	okr. Lučenec	< 0,21
kapusta	Stredné Plachtince	< 0,29
zemiaky	Stredné Plachtince	< 0,25
paprika	Stredné Plachtince	< 0,23
cibuľa	okr. Lučenec	< 0,32
mrkva	Malý Krtíš	< 0,28
kukurica	Pribelce	< 0,22
pšenica	Pribelce	< 0,24
paprika	Lučenec	< 0,25

Manažment kvality

Odbor ochrany zdravia pred žiarením RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici je poskytovateľom odborných podkladov pre rozhodovaciu činnosť orgánov ochrany zdravia v Slovenskej republike v oblasti radiačnej ochrany. Ako odborné pracovisko plniace úlohy štátu na úseku ochrany a podpory zdravia ľudí postupuje vo svojej činnosti tak, aby v odbornej terénnej, laboratórnej, analytickej aj hodnotiacej práci poskytoval objektívne, výpovedné a obhájitelné informácie a údaje. K tomuto účelu je v laboratóriu odboru OZPŽ zavedený systém manažérstva podľa STN EN ISO/IEC 17025: 2005. Tento systém je akreditovaný Slovenskou národnou akreditačnou službou. Do akreditovaného systému sú zahrnuté metodiky na stanovenie celkovej objemovej aktivity alfa, celkovej objemovej aktivity beta, objemovej aktivity ²²²Rn a stanovenie objemových aktivít ²²⁶Ra, ^{234,235,238}U vo vodách. Ďalšie laboratórne metodiky (gamaspektrometria,...), ako aj metodiky používané pri ŠZD v teréne (meranie kvality RTG zväzkov, dopadových dávok a pod.) nebolo možné akreditovať z personálnych, materiálnych a finančných dôvodov. Nakoľko stále nebol zakúpený nový prístroj na meranie objemovej aktivity radónu bol sprevádzkovaný starý morálne a fyzicky zastaraný prístroj LUK. Aj v roku 2013 sa manažment kvality laboratória OZPŽ zameril na pravidelné činnosti, ako sú: interné audity, preskúmanie manažmentom, preskúmanie dokumentácie, kontroly záznamov a pod.

4. Výsledky meraní na RÚVZ Košice

Kontinuálne meranie príkonu dávkového ekvivalentu – RÚVZ Košice

Merania príkonu dávkového ekvivalentu (PDE) sa uskutočňovali sondou FHZ 621 G-L2 na streche budovy RÚVZ, Ipeľská č. 1, Košice. Celodenné meranie pozostáva z kontinuálneho merania PDE v hodinových intervaloch. Priemerný mesačný PDE sa stanovuje z priemerných denných PDE. Zistené hodnoty sa zasielajú do centra Slovenského ústredia radiačnej monitorovacej siete.

V priebehu roka 2013 bolo vykonaných 327 celodenných meraní. Významné zvýšenie hodnôt PDE nad dlhodobý priemer nebolo zaznamenané. Priemerný denný PDE bol 103,93 nSv.h-1 s maximálnou hodnotou 141,05 nSv.h-1 nameranou 3.6.2013 a minimálnou hodnotou 88,20 nSv.h-1 nameranou 21.4.2013. Dlhodobý priemer PDE pre dané odberové miesto je 110,62 nSv.h-1.

Priemerné mesačné hodnoty PDE sa pohybovali v intervale 92,7 - 121,6 nSv.h-1 s celoročným priemerom 103,9 nSv.h-1. Výsledky týchto meraní sa nachádzajú v tabuľke.

Plošné integrálne a jednorazové meranie príkonu dávkového ekvivalentu:

Z 18-tich pevných stanovišť v Košickom a Prešovskom kraji boli v roku 2013 termoluminiscenčné dozimetre (TLD) pravidelne menené len na stanovištiach v Košiciach, Prešove a Kamenici nad Cirochou. Z ostatných lokalít boli na základe rozhodnutia Ústredia radiačnej monitorovacej siete na ÚVZ Bratislava dozimetre stiahnuté. Koncom roka 2012 dostal RÚVZ Košice vlastné dozimetre a pre ďalšie monitorovanie PDE v týchto lokalitách už budú používané tieto dozimetre.

Pravidelná výmena TLD v Košiciach, Prešove a Kamenici nad Cirochou sa uskutočnila v dňoch 14-24.1.2013, 3.10.4.2013, 16.9 – 3.10.2013. Pretože RÚVZ Košice nevlastní zariadenie na vyhodnocovanie dozimetrov tieto sú zasielané do centra Slovenského ústredia radiačnej monitorovacej siete, ktoré ich vyhodnocuje a výsledky sú spätne zasielané na RÚVZ Košice. Súčasne s výmenou termoluminiscenčných dozimetrov sa v daných lokalitách prenosným meračom merali aj okamžité hodnoty PDE.

Výsledky integrálnych meraní termoluminiscenčnými dozimetrami a výsledky jednorazových meraní PDE v týchto lokalitách pri výmenách TLD sú uvedené v tabuľkách. Ani na jednom stanovišti nebolo zaznamenané významne zvýšenie hodnôt nad charakteristické dlhodobé priemery.

Pri odberoch vzoriek v teréne sa meria aj aktuálny príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v danom odberovom mieste. Za rok 2013 bol zmeraný jednorázovými meraniami prenosným meračom DC-3-E PDE v 165 odberových miestach. Hodnoty PDE sa pohybovali na úrovniach charakteristických pre dané lokality. Maximálne hodnoty PDE boli namerané v odberových miestach: Jahodná - na ryhe (miesto s najvyššou koncentráciou urán-molybdénovej rudy) – PDE = 201 ± 5 nSv.h⁻¹ (odber 14. 05. 2013) a PDE = 228 ± 8 nSv.h⁻¹ (odber 24. 09. 2013), Jahodná – vrt LE-K-68 (odber 13. 06. 2013) - PDE = 196 ± 5 nSv.h⁻¹ a inkrustové pole pri 3. vrte (bazén) na Sivej Brada (odber 04. 04. 2013) - PDE = 195 ± 4 nSv.h⁻¹. V ostatných odberových miestach sa hodnoty PDE nachádzali pod úrovňou 150 nSv.h⁻¹. Minimálna hodnota bola nameraná v odberovom mieste: fy TAMAS, Krásna nad Hornádom, odber 22.3.2013, hodnota PDE = 74 ± 4 nSv.h⁻¹.

Výsledky jednorazových meraní PDE v odberových miestach Košického a Prešovského kraja sú uvedené v tabuľkách.

Spad:

Odberové miesto pre vzorky mesačného spadu sa nachádza na streche budovy RÚVZ, Ipeľská č. 1, Košice. Meranie vzoriek sa uskutočňuje na gamaspektrometri (¹³⁷Cs a ⁷Be) a nízkopozad'ovom alfa-beta merači. Namerané hodnoty aktivity ¹³⁷Cs sa nachádzajú na úrovni minimálnej detekovateľnej aktivity. Maximálna hodnota ⁷Be bola stanovená vo vzorke za mesiac jún: $28,89 \pm 9,89$ Bq.m⁻². Maximálna hodnota sumárnej beta aktivity ($27,39 \pm 0,91$ Bq.m⁻²) bola stanovená v mesiaci máj. Výsledky meraní sú uvedené v tabuľke.

Dňa 21. februára 2013 boli na RÚVZ KE na Ipeľskej 1 odobraté 3 vzorky snehu. V meraných vzorkách neboli zaznamenané zvýšené hodnoty rádioaktivity. Výsledky vyšetrení sú uvedené v tabuľke. Vzorky dažďovej vody v roku 2013 neboli odobraté.

Výsledky vyšetrení sú uvedené v tabuľke.

Meranie vzoriek potravinového reťazca:

Pri monitorovaní sa berie zreteľ na sledovanie tých druhov potravín, ktoré predstavujú rozhodujúci zdroj príjmu rádionuklidov obyvateľstvom.

V roku 2013 v rámci monitorovania rádioaktivity boli sezónne odobraté vzorky potravín v spolupráci s RÚVZ Košického a Prešovského kraja v jednotlivých okresoch. V sledovaných lokalitách sa stanovovali hodnoty ¹³⁷Cs v obilninách (52 vzoriek - z toho kukurica (10), jačmeň (14), pšenica (14), raž (10), ovos (14), jačmeň sladovnícky (1), sladový kvet (1) a slad svetlý(1)), v ovocí (20 vzoriek - z toho hrušky (9), jablká (11), v zelenine (31 vzoriek - z toho

zemiaky (12), mrkva (10) a petržlen (9) a v hubách - 36 vzoriek. U plodín sú hmotnostné aktivity na takej nízkej úrovni, že sa vytvárajú zmesné vzorky a pomocou špeciálnej metodiky sa ^{137}Cs koncentruje. Merania sa vykonávali na RÚVZ Košice gamaspektrometrickou analýzou. Odobraté vzorky sú v súčasnosti v štádiu merania. V roku 2010 došlo k poruche detektora a jedna gamaspektrometrická linka je mimo prevádzky, čo má za následok spomalenie stanovenia obsahu umelých rádionuklidov v jednotlivých vzorkách potravinového reťazca.

Huby so svojím metabolizmom sa výrazne odlišujú od zelených rastlín a vyznačujú sa výraznou schopnosťou akumulovať rádiocézium. V súvislosti s touto skutočnosťou sa v sledovanom období odoberali a spracovávali vzorky húb z rôznych lokalít Košického a Prešovského kraja.

V rámci monitorovania rádioaktivity v životnom prostredí boli odobierané aj vzorky kravského (16) a ovčieho (18) mlieka. Kravské mlieko sa odoberalo v mliekárni Kežmarok a na troch poľnohospodárskych družstvách (Jarovnice, Perín a Turnianska Nová Ves) a ovčie mlieko sa vzorkovalo na PD Kluknava-Slatvina, PD Hermanovce a PD Uzovské Pekľany. Hodnoty aktivity sa stanovovali v mesačných zlievaných vzorkách (100 ml/deň). Obsah ^{137}Cs v sledovaných vzorkách kravského mlieka bol pod detekčným limitom. Vo vzorkách ovčieho mlieka sa hodnoty obsahu ^{137}Cs pohybovali v intervale od 0,018 – 0,063 Bq.l⁻¹.

V súvislosti s požiadavkou Európskej únie sa od roku 2005 odberajú vzorky celodennej stravy bez diétnych obmedzení na pracoviskách Fakultnej nemocnice L. Pasteura. Z odobratých vzoriek sa vytvára zmesná vzorka, ktorá sa po spracovaní gamaspektrometricky vyhodnocuje. Obsah ^{137}Cs vo vzorkách celodennej stravy bol pod detekčným limitom.

Gamaspektrometricky boli vyhodnotené aj vzorky sladu, sladovníckeho jačmeňa a sladového kvetu zo sladovne v Michalovciach. Vo vzorkách namerané hodnoty ^{137}Cs boli pod detekčným limitom.

Meranie vzoriek pôd a porastov:

Vzorky pôd sa odoberali raz ročne v miestach, kde sú umiestnené termoluminiscenčné dozimetre. V rámci Košického a Prešovského kraja je to 18 lokalít. Vzorky sa odoberali v troch vrstvách: prvá vrstva 0-5 cm, druhá vrstva 5-15 cm a tretia 15-30 cm pod povrchom plochy 30x30 cm. Vzorky sa vyhodnocujú na obsah umelých a prírodných rádionuklidov. Výsledky sú prezentované v tabuľke.

Maximálna hodnota aktivity ^{137}Cs sa namerala u vzorky z druhej vrstvy v lokalite Stará Voda ($15,59 \pm 0,81 \text{ Bq.kg}^{-1}$). Najnižší obsah ^{137}Cs bol stanovený vo vzorke pôdy z prvej vrstvy lokality Kamenica nad Cirochou (^{137}Cs $0,85 \pm 0,37 \text{ Bq.kg}^{-1}$).

Spolu so vzorkami pôd sa odoberali aj vzorky porastov v daných lokalitách. Výsledky sú uvedené v tabuľke.

V súvislosti so vstupom do Európskej únie za účelom sledovania migrácie ^{137}Cs v hĺbkovom profile vrstvenom na 0 – 5 cm, 5 – 15 cm a 15 – 30 cm sa v lokalite Krásna nad Hornádom, v povodí rieky Hornád a v lokalite Viničky, v povodí rieky Bodrog, raz kvartálne odoberali vzorky pôd. Najvyššia hodnota aktivity ^{137}Cs bola stanovená vo vzorke pôdy z III. vrstvy z lokality Viničky odobratej 16. 9. 2013 a dosiahla hodnotu $11,00 \pm 1,10 \text{ Bq.kg}^{-1}$. Najnižšia hodnota aktivity ^{137}Cs bola stanovená vo vzorke pôdy z I. vrstvy z lokality Krásna nad Hornádom odobratej 24.9.2013 a dosiahla hodnotu $0,43 \pm 0,05 \text{ Bq.kg}^{-1}$.

Tab. č. 1 - Prehľad odobratých vzoriek, analýz a rádiometrických vyšetrení v roku 2013 v Košickom a Prešovskom kraji .

Druh vyšetreného	Počet chemických a rádiochemických analýz	Počet rádiometrických vyšetrení
------------------	---	---------------------------------

materiálu	Počet odobr. vz.	Suma alfa	Suma beta	Sr-90	U-nat	Ra-226	Spolu analýz	Vonk.γ		Suma alfa	Suma beta	Sr-90	Rn-222 +RP	Ra-226	Gama spektr. meran.	Spolu meraní
								TLD	DP							
atmosférický spad	12	12	12	-	-	-	24	-	-	12	12	-	-	-	12	36
aerosóly v život. prostr.	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
vody pitné, povrchové, banské, iné (kontrolné)	708	187	189	-	54	54	484	-	-	187	189	-	190	54	34	654
hydrosféra-sedimenty dna a vodné rastliny	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	25
ovocie, zelenina	62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
obilie	52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8
steril. ovocie a zelenina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
huby	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	36
Iné potraviny (mlieka, med, CS, slad, bylinky)	71	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71	71
ovzdušie v priest. obč. vybavenosti a bytoch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
stavebný materiál	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	30

Tab. č. 1 – Prehľad odobratých vzoriek, analýz a rádiometrických vyšetrení v roku 2013 v Košickom a Prešovskom kraji. dokončenie tabuľky

Druh vyšetřovaného materiálu	Počet odobr. vz.	Počet chemických a rádiochemických analýz						Počet rádiometrických vyšetření								
		Suma alfa	Suma beta	Sr-90	U-nat	Ra-226	Spolu analýz	Vonk.γ		Suma alfa	Suma beta	Sr-90	Rn-222 +RP	Ra-226	Gama spektr. meran.	Spolu meraní
								TLD	DP							
pôdy	113	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	113	113
porasty, krmne zmesi	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	41
stery	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vyhodnocovanie TLD	65	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	6
merania PDE	1174	-	-	-	-	-	-	-	1174	-	-	-	-	-	-	1174
S p o l u	2401	199	201	-	54	54	508	6	1174	199	201	-	190	54	-	2194

Tab. č. 2 - Výsledky merania rádioaktivity aerosolov v Bq.m-3 za rok 2013 v odberovom mieste - SHMÚ Stropkov.

Odber od - do	Aktivita [Bq.m ⁻³]	
	⁷ Be	¹³⁷ Cs
14.I. – 21.I.2013	1,76 E-04 ± 1,03 E-05	< 2,62 E-06
11.II. – 18.II.2013	2,30 E-04 ± 1,20 E-05	< 2,60 E-06

11.III. – 18.III.2013	4,75 E-04 ± 2,34 E-05	< 2,71 E-06
8.IV. – 15.IV.2013	4,94 E-04 ± 3,20 E-05	< 2,98 E-06
13.V. – 20.V.2013	7,96 E-04 ± 1,85 E-05	< 2,12 E-06
10.VI. – 17.VI.2013	1,32 E-03 ± 3,01 E-05	< 2,92 E-06
8.VII. – 15.VII.2013	1,07 E-03 ± 2,52 E-05	< 2,75 E-06
12.VIII. – 19.VIII.2013	1,25 E-03 ± 2,73 E-05	< 2,29 E-06
9.IX. – 16.IX.2013	1,14 E-03 ± 2,53 E-05	< 2,26 E-06
14.X. – 21.X.2013	9,63 E-04 ± 2,16 E-05	1,52 E-06 ± 3,90 E-07
11.XI. – 18.XI.2013	7,42 E-04 ± 1,81 E-05	< 2,16 E-06

Tab. č. 3 - Výsledky merania rádioaktivity spadov v Bq.m-2 za rok 2013 odoberaných na RÚVZ Košice

Odber od – do	Aktivita [Bq.m ⁻²]			
	⁷ Be	¹³⁷ Cs	Σα	Σβ
2.I. – 1.II.	-	< 1,86	13,74 ± 1,93	8,59 ± 0,49
1.II. – 1.III.	8,76 ± 4,42	-	2,33 ± 0,78	9,51 ± 0,56
1.III. - 2.IV.	15,71 ± 5,02	< 1,69	6,09 ± 1,17	11,21 ± 0,58
2.IV. – 2.V.	13,64 ± 5,60	< 1,81	15,93 ± 1,73	15,67 ± 0,66
2.V. – 3.VI.	27,06 ± 5,87	< 2,20	34,63 ± 3,44	27,39 ± 0,91
3.VI. – 1.VII.	28,89 ± 9,89	< 2,41	60,47 ± 5,36	26,91 ± 1,11
1.VII. – 1.VIII.	-	< 2,34	61,62 ± 3,53	27,03 ± 0,7
1.VIII. - 2.IX.	-	< 2,14	14,44 ± 1,79	3,92 ± 0,18
2.IX. – 1.X.	-	< 1,88	15,78 ± 1,83	8,07 ± 0,41
1.X. – 4.XI.	16,22 ± 3,81	< 1,50	19,79 ± 2,08	16,81 ± 0,57
4.XI. – 2.XII.	-	< 2,14	< 1,76	3,10 ± 0,35
2. XII. – 2. I.14	-	< 2,23	16,66 ± 1,85	4,69 ± 0,33

Tab. č. 4 - Výsledky monitorovania rádioaktivity potravín v Bq.kg⁻¹ rok 2013

Druh	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹] čerstvá váha	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹] suchá váha
Iné potraviny		
Slad - Michalovce	< 0,41	-

Sladovnícky jačmeň - Michalovce	< 0,23	-
Sladový kvet - Michalovce	< 0,26	-
Včelí med – kvetový - Strekov	< 0,14	-
Hrúb – z obchodnej siete	-	200,69 ± 4,85
Kozák – z obchodnej siete	-	< 1,92
Káva na chudnutie - Levoča	1,66 ± 0,24	-
Včelí med - agátový - Košice	< 0,11	-
Včelí med – agátový – Ipeľský Sokolec	< 0,08	-
Včelí med - Seňa	< 0,095	-
Včelí med – Košice okolie	< 0,11	-
Včelí med – agátový – Malý Kamenec	< 0,10	-
Huby – Sliziak horský – nohy – St. Lubovňa	< 1,50	< 7,28
Huby – Sliziak horský – hlavy – St. Lubovňa	1,39 ± 0,42	11,12 ± 3,37
Huby –Masliak obyčajný –nohy –St. Lubovňa	5,36 ± 1,39	50,88 ± 13,22
Huby–Masliak obyčajný –hlavy –St. Lubovňa	7,81 ± 0,46	122,50 ± 7,22
Huby –Masliak kravský –nohy –St. Lubovňa	5,26 ± 0,85	38,37 ± 6,23
Huby –Masliak kravský –hlavy –St. Lubovňa	3,82 ± 0,22	66,93 ± 3,86
Huby – Čírovka šupinkatá – Lopusná dolina	3,47 ± 0,84	29,62 ± 7,13
Huby – Peniazovka maslová– Lopusná dolina	11,67 ± 0,89	113,04 ± 8,57

Tab. č. 4 - Výsledky monitorovania rádioaktivity potravín v Bq.kg⁻¹ čerstvej a suchej váhy z Košického a Prešovského kraja za rok 2013 dokončenie tabuľky

Druh	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹] čerstvá váha	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹] suchá váha
Iné potraviny		
Huby –Plávka vínoočervená-Lopusná dolina	1,89 ± 0,49	14,21 ± 3,70
Huby - Sliziak lepkavý – Lopusná dolina	9,29 ± 0,53	142,05 ± 8,10
Huby – Rýdzik pravý – hlavy - Prešov	0,11 ± 0,02	1,37 ± 0,19
Huby – Suchohrúb - Sobrance	3,98 ± 1,02	53,49 ± 13,69
Huby – Bedľa - Sobrance	< 0,66	< 4,58
Huby – Muchotrávka červená - Sobrance	< 0,48	< 4,38
Huby – Rýdzik pravý - Sobrance	0,17 ± 0,07	1,20 ± 0,49
Huby – Kozák brezový – hlavy - Strihovec	0,40 ± 0,10	4,25 ± 1,02
Huby – Kozák osikový – hlavy - Strihovec	0,44 ± 0,08	7,07 ± 1,22
Včelí med – lesný - Kolačkov	0,18 ± 0,08	-
Huby – Hrúb – Česká republika	-	255,46 ± 9,67
Huby – Hrúb – Košice okolie	-	47,92 ± 7,68

Tab. č. 5 - Výsledky monitorovania rádioaktivity celodennej stravy v Bq.kg⁻¹ čerstvej váhy za rok 2013

Druh	Dátum odberu	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹]
Celodenná strava , UNLP , Tr, SNP 1, Košice	13.03.2013	< 0,026
Celodenná strava , UNLP , Tr, SNP 1, Košice	12.06.2013	< 0,030
Celodenná strava , UNLP , Tr, SNP 1, Košice	21.08.2013	0,041 ± 0,007

Tab. č. 6 – Výsledky meraní rádioaktivity v jednotlivých vzorkách kravského mlieka v Bq.l⁻¹ za rok 2013 odobratých kvartálne v Košickom a Prešovskom kraji

Lokalita	¹³⁷ Cs [Bq.l ⁻¹]
I. kvartál	
Perín	< 0,033
Turnianska Nová Ves	< 0,003
Jarovnice	< 0,003

Kežmarok	< 0,028
II. kvartál	
Perín	< 0,029
Turnianska Nová Ves	< 0,030
Jarovnice	< 0,028
Kežmarok	< 0,028
III. kvartál	
Perín	< 0,030
Turnianska Nová Ves	< 0,030
Jarovnice	< 0,029
Kežmarok	< 0,026
IV. kvartál	
Jarovnice	< 0,028
Kežmarok	0,021 ± 0,005

Tab. č. 7 – Výsledky meraní rádioaktivity v jednotlivých vzorkách ovčieho mlieka v Bq.l⁻¹ za rok 2013 odobratých mesačne v Košickom a Prešovskom kraji

Lokalita	¹³⁷ Cs [Bq.l ⁻¹]
Apríl	
Hermanovce	0,029 ± 0,005
Uzovské Pekľany	< 0,026
Slatvina	0,018 ± 0,005
Máj	
Hermanovce	0,049 ± 0,006
Uzovské Pekľany	< 0,028
Slatvina	< 0,028
Jún	
Hermanovce	< 0,028
Uzovské Pekľany	< 0,026
Slatvina	< 0,026
Júl	
Hermanovce	0,023 ± 0,009
Uzovské Pekľany	0,050 ± 0,006
Slatvina	< 0,031
August	
Uzovské Pekľany	< 0,027
Slatvina	< 0,029
September	
Uzovské Pekľany	0,063 ± 0,007

Tab. č. 8 - Výsledky meraní rádioaktivity pôd v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 odobratých z lokalít, kde sú umiestnené TLD

Lokalita	Rádionuklid	I. vrstva	II. vrstva	III. vrstva
Orechová	¹³⁷ Cs	3,88 ± 0,36	4,30 ± 0,40	4,07 ± 0,49
	⁴⁰ K	511,79 ± 12,25	537,29 ± 13,34	517,50 ± 14,11

	²²⁶ Ra	30,27 ± 0,63	33,03 ± 0,69	29,68 ± 0,76
	²³² Th	42,63 ± 0,88	35,13 ± 0,88	34,53 ± 0,90
Bardejov	¹³⁷ Cs	5,81 ± 0,45	4,90 ± 0,47	4,88 ± 0,45
	⁴⁰ K	587,70 ± 16,50	562,18 ± 16,39	601,75 ± 14,18
	²²⁶ Ra	24,07 ± 0,77	24,09 ± 0,77	25,15 ± 0,61
	²³² Th	26,93 ± 0,67	29,91 ± 0,72	30,11 ± 0,56
Stropkov	¹³⁷ Cs	12,75 ± 1,39	9,87 ± 0,65	9,62 ± 0,53
	⁴⁰ K	579,49 ± 31,72	600,47 ± 18,52	593,98 ± 15,60
	²²⁶ Ra	30,24 ± 1,78	32,38 ± 0,95	28,10 ± 0,79
	²³² Th	27,19 ± 2,16	35,85 ± 0,86	34,23 ± 0,68
Prešov	³⁷ Cs	11,76 ± 0,55	14,16 ± 0,68	9,07 ± 0,61
	⁴⁰ K	608,14 ± 14,69	591,17 ± 16,69	628,03 ± 16,51
	²²⁶ Ra	26,08 ± 0,71	25,57 ± 0,78	26,16 ± 0,77
	²³² Th	28,72 ± 0,84	31,19 ± 0,93	32,53 ± 0,85
Medzilaborce	¹³⁷ Cs	6,32 ± 0,77	4,73 ± 0,48	5,69 ± 0,51
	⁴⁰ K	647,81 ± 23,55	510,52 ± 14,30	527,07 ± 16,24
	²²⁶ Ra	26,04 ± 1,23	22,68 ± 0,66	26,19 ± 0,86
	²³² Th	26,47 ± 1,31	24,39 ± 0,59	23,03 ± 0,92
Kamenica n/Cir.	¹³⁷ Cs	0,85 ± 0,37	-	3,86 ± 0,41
	⁴⁰ K	753,67 ± 16,12	676,51 ± 14,70	626,00 ± 15,39
	²²⁶ Ra	25,87 ± 0,66	20,99 ± 0,55	21,06 ± 0,71
	²³² Th	36,79 ± 0,59	32,80 ± 0,54	27,34 ± 0,80
Milhostov	¹³⁷ Cs	2,63 ± 0,36	2,28 ± 0,39	1,59 ± 0,41
	⁴⁰ K	751,76 ± 16,72	559,26 ± 14,11	569,28 ± 16,68
	²²⁶ Ra	28,57 ± 0,73	22,27 ± 0,66	24,04 ± 0,85
	²³² Th	33,72 ± 0,91	25,47 ± 0,76	27,23 ± 0,96

Tab. č. 8 - Výsledky meraní rádioaktivity pôd v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 odobratých z lokalít, kde sú umiestnené TLD pokračovanie tabuľky

Lokalita	Rádionuklid	I. vrstva	II. vrstva	III. vrstva
Štrbské Pleso	¹³⁷ Cs	12,27 ± 0,69	13,60 ± 0,82	10,83 ± 0,59
	⁴⁰ K	620,98 ± 18,64	684,92 ± 20,10	629,63 ± 16,07

	²²⁶ Ra	17,13 ± 0,87	15,97 ± 0,85	16,96 ± 0,88
	²³² Th	20,47 ± 1,00	20,68 ± 1,07	19,33 ± 0,82
Plaveč	¹³⁷ Cs	5,61 ± 0,59	7,19 ± 0,79	9,57 ± 0,84
	⁴⁰ K	638,66 ± 17,70	670,29 ± 21,39	636,45 ± 25,81
	²²⁶ Ra	23,95 ± 0,88	24,04 ± 1,23	27,75 ± 1,44
	²³² Th	24,95 ± 1,04	23,59 ± 1,30	25,10 ± 1,55
Červený Kláštor	¹³⁷ Cs	10,52 ± 0,59	9,48 ± 0,94	9,56 ± 0,91
	⁴⁰ K	776,62 ± 19,64	789,33 ± 22,18	821,17 ± 28,37
	²²⁶ Ra	28,86 ± 0,84	32,37 ± 1,33	30,98 ± 1,32
	²³² Th	42,54 ± 1,20	32,37 ± 1,33	32,36 ± 1,68
Gánovce	¹³⁷ Cs	12,04 ± 0,83	10,19 ± 0,69	8,75 ± 0,61
	⁴⁰ K	733,67 ± 22,57	755,44 ± 18,98	762,41 ± 19,05
	²²⁶ Ra	24,88 ± 1,05	27,25 ± 0,90	26,73 ± 0,88
	²³² Th	29,09 ± 1,48	31,22 ± 1,10	32,49 ± 1,00
Spišské Vlchy	¹³⁷ Cs	5,74 ± 0,49	5,55 ± 0,39	5,02 ± 0,59
	⁴⁰ K	681,26 ± 16,22	642,35 ± 14,15	722,53 ± 20,47
	²²⁶ Ra	25,07 ± 0,66	23,89 ± 0,56	26,04 ± 0,89
	²³² Th	28,13 ± 0,79	31,59 ± 0,53	31,02 ± 1,08
Milhost'	¹³⁷ Cs	6,93 ± 0,45	7,61 ± 0,57	6,66 ± 0,40
	⁴⁰ K	577,56 ± 13,80	593,34 ± 15,34	624,66 ± 13,13
	²²⁶ Ra	21,69 ± 0,59	23,77 ± 0,79	24,28 ± 0,53
	²³² Th	25,89 ± 0,78	26,12 ± 0,89	28,19 ± 0,65
Stará Voda	¹³⁷ Cs	15,59 ± 0,81	14,77 ± 0,77	13,89 ± 0,84
	⁴⁰ K	839,34 ± 21,57	904,58 ± 21,97	925,59 ± 24,55
	²²⁶ Ra	27,89 ± 1,05	28,75 ± 0,93	32,72 ± 1,08
	²³² Th	36,35 ± 1,22	42,77 ± 1,16	43,84 ± 1,36

Tab. č. 8 - Výsledky meraní rádioaktivity pôd v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 odobratých z lokalít, kde sú umiestnené TLD dokončenie tabuľky

Lokalita	Rádionuklid	I. vrstva	II. vrstva	III. vrstva
Košice	¹³⁷ Cs	4,98 ± 0,77	3,14 ± 0,49	3,02 ± 0,37
	⁴⁰ K	695,94 ± 25,08	640,43 ± 15,98	687,77 ± 17,07

	^{226}Ra	$25,30 \pm 1,17$	$24,81 \pm 0,71$	$25,48 \pm 0,77$
	^{232}Th	$32,12 \pm 1,39$	$30,23 \pm 0,89$	$29,78 \pm 0,90$
Jasov	^{137}Cs	$8,94 \pm 0,74$	$8,53 \pm 0,66$	$6,46 \pm 0,54$
	^{40}K	$826,44 \pm 23,82$	$795,12 \pm 19,65$	$786,29 \pm 18,23$
	^{226}Ra	$31,51 \pm 1,09$	$27,96 \pm 0,94$	$30,84 \pm 0,78$
	^{232}Th	$44,85 \pm 1,28$	$44,35 \pm 1,07$	$55,42 \pm 1,26$
Rudná	^{137}Cs	$10,80 \pm 0,89$	$10,00 \pm 0,77$	$6,73 \pm 0,77$
	^{40}K	$670,53 \pm 22,82$	$648,54 \pm 19,31$	$600,53 \pm 19,58$
	^{226}Ra	$34,69 \pm 1,25$	$32,50 \pm 1,11$	$33,15 \pm 1,15$
	^{232}Th	$44,20 \pm 1,46$	$41,52 \pm 1,40$	$42,91 \pm 1,27$
Nová Vieska	^{137}Cs	$5,66 \pm 0,59$	$5,74 \pm 0,56$	$7,10 \pm 0,61$
	^{40}K	$604,31 \pm 18,28$	$584,66 \pm 16,46$	$645,62 \pm 16,75$
	^{226}Ra	$20,30 \pm 0,94$	$20,94 \pm 0,78$	$23,26 \pm 0,78$
	^{232}Th	$23,41 \pm 1,12$	$24,60 \pm 0,88$	$27,70 \pm 0,91$

I. vrstva: 0 - 5 cm
 II. vrstva: 5 - 15 cm
 III.vrstva: 15 - 30 cm

Tab. č.9 - Výsledky meraní rádioaktivity porastov v Bq.kg^{-1} čerstvej váhy za rok 2013 odobratých z lokalít, kde sú umiestnené TLD v Košickom a Prešovskom kraji

Lokalita	^{137}Cs [Bq.kg^{-1}]	
	čerstvej váhy	suchej váhy
Jasov	< 0,18	< 0,79

Tab. č. 10 – Výsledky meraní rádioaktivity v jednotlivých vrstvách pôd v Bq.kg^{-1} za rok 2013 odobratých v Košickom a Prešovskom kraji

Lokalita	Dátum odberu	Rádioaktivita	I. vrstva	II. vrstva	III. vrstva
II. kvartál					
Košice -Hornád	20.06.2013	^{137}Cs	$2,50 \pm 0,50$	$6,08 \pm 0,44$	$5,86 \pm 0,44$

		⁴⁰ K	545,30 ± 16,54	556,81 ± 12,78	535,52 ± 14,70
		²²⁶ Ra	22,68 ± 0,80	21,30 ± 0,51	23,19 ± 0,69
		²³² Th	26,07 ± 0,70	26,26 ± 0,49	27,03 ± 0,61
Viničky – Bodrog	20.06.2013	¹³⁷ Cs	1,33 ± 0,35	0,64 ± 0,10	0,67 ± 0,19
		⁴⁰ K	521,34 ± 15,77	532,88 ± 10,37	554,42 ± 11,42
		²²⁶ Ra	21,84 ± 0,71	20,93 ± 0,37	20,79 ± 0,43
		²³² Th	28,37 ± 0,68	30,45 ± 0,39	30,48 ± 0,43
III. kvartál					
Košice -Hornád	24.09.2013	¹³⁷ Cs	0,43 ± 0,15	1,30 ± 0,25	1,07 ± 0,14
		⁴⁰ K	461,58 ± 9,46	460,55 ± 10,12	465,45 ± 8,83
		²²⁶ Ra	17,30 ± 0,38	17,40 ± 0,41	17,30 ± 0,31
		²³² Th	22,57 ± 0,53	20,68 ± 0,37	20,28 ± 0,29
Viničky – Bodrog	16.09.2013	¹³⁷ Cs	4,19 ± 0,49	10,79 ± 0,68	11,00 ± 1,10
		⁴⁰ K	600,46 ± 16,36	629,11 ± 17,65	637,14 ± 25,97
		²²⁶ Ra	21,72 ± 0,78	21,20 ± 0,80	22,10 ± 1,60
		²³² Th	21,95 ± 0,90	22,50 ± 0,97	26,07 ± 1,70
IV. kvartál					
Košice -Hornád	28.10.2013	¹³⁷ Cs	5,32 ± 0,33	9,34 ± 0,61	7,88 ± 0,62
		⁴⁰ K	621,35 ± 13,14	685,20 ± 15,48	738,84 ± 18,12
		²²⁶ Ra	23,59 ± 0,54	21,12 ± 0,64	24,49 ± 0,89
		²³² Th	26,21 ± 0,68	25,67 ± 0,57	25,24 ± 0,67
Viničky – Bodrog	04.12.2013	¹³⁷ Cs	1,30 ± 0,33	0,99 ± 0,31	-
		⁴⁰ K	683,69 ± 14,07	620,14 ± 17,05	569,13 ± 13,65
		²²⁶ Ra	26,56 ± 0,57	24,71 ± 0,81	21,18 ± 0,64
		²³² Th	37,23 ± 0,83	28,40 ± 0,96	25,38 ± 0,74

Tab. č. 11 – Výsledky meraní rádioaktivity porastov v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 v Košickom a Prešovskom kraji

Lokalita	Dátum	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹]	
		čerstvej váhy	suchej váhy
II. kvartál			
Krásna n. Hornádom	20.06.2013	< 0,16	< 1,05
Viničky	20.06.2013	< 0,35	< 1,13

Tab. č. 12 - Výsledky meraní rádioaktivity porastov v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 odobratých z lokality Jahodná

Lokalita	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹]	
	čerstvej váhy	suchej váhy
Košická Belá -Potoky	< 0,07	< 0,74
Myslava	0,09 ± 0,02	0,50 ± 0,13
Alpinka	< 0,19	< 1,19

Jahodná – pri rampe	0,14 ± 0,05	1,64 ± 0,53
Jahodná – pri chate	1,35 ± 0,26	9,00 ± 1,73
Jahodná – na ryhe	0,59 ± 0,15	4,26 ± 1,10
Jahodná – vrt L73	< 0,11	< 0,66

Tab. č.13 - Výsledky meraní rádioaktivity bylínok v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 odobratých z lokality Jahodná

Názov	Lokalita	Výsledky [Bq.kg ⁻¹]		Pozn.
		¹³⁷ Cs	⁴⁰ K	
Žihľava dvojdomá	Jahodná - rampa	3,07 ± 0,30	3393,80 ± 54,76	SV
		0,38 ± 0,04	418,02 ± 6,74	ČV
Žihľava dvojdomá	Jahodná - chata	3,69 ± 0,32	3603,14 ± 58,15	SV
		0,48 ± 0,04	466,24 ± 7,52	ČV
Žihľava dvojdomá	Jahodná - ryha	1,97 ± 0,22	5023,65 ± 76,90	SV
		0,26 ± 0,03	674,66 ± 10,33	ČV
Mach	Jahodná vrt L 68	5,27 ± 0,45	1388,91 ± 30,96	SV
		4,08 ± 0,35	1075,10 ± 23,97	ČV
Ďatelina	Jahodná vrt L 68	6,51 ± 0,67	8414,57 ± 132,85	SV
		1,34 ± 0,14	1732,41 ± 27,35	ČV
Paprad'	Jahodná vrt L 73	3,70 ± 0,27	2311,50 ± 38,14	SV
		0,92 ± 0,07	575,52 ± 9,50	ČV
Paprad'	Jahodná - ryha	4,34 ± 1,49	2654,79 ± 55,40	SV
		1,18 ± 0,41	724,65 ± 15,12	ČV
Žihľava dvojdomá	Jahodná - ryha	2,17 ± 0,35	3761,52 ± 61,37	SV
		0,62 ± 0,10	1076,89 ± 17,57	ČV

Tab. č.14 - Výsledky meraní rádioaktivity bylínok v Bq.kg⁻¹ za rok 2013 odobratých z lokality Jahodná
dokončenie tabuľky

Názov	Lokalita	Výsledky [Bq.kg ⁻¹]		Pozn.
		¹³⁷ Cs	⁴⁰ K	
Ľubovník bodkovaný	Jahodná	< 1,10	3461,03 ± 53,72	SV
		< 0,48	1505,65 ± 23,37	ČV
Mach -Plavúň obyčajný	Jahodná - hydrogeologický vrt	38,72 ± 1,71	1967,69 ± 44,76	SV
		29,09 ± 1,29	1478,37 ± 33,63	ČV
Mach - Bielomach sivý	Jahodná - hydrogeologický vrt	23,77 ± 2,91	3697,73 ± 101,47	SV
		15,93 ± 1,95	2479,16 ± 68,03	ČV
Mach - Ploník obyčajný	Jahodná - hydrogeologický vrt	55,72 ± 2,49	1884,00 ± 50,49	SV
		44,95 ± 2,01	1519,94 ± 40,73	ČV

SV - suchá váha
ČV – čerstvá váha

Tab. č. 15 - Výsledky monitorovania rádioaktivity pitných vôd za rok 2013 z lokality Jahodná a príľahlých lokalít

Zdroj	Lokalita	Okr.	Alfa [Bq.l ⁻¹]	Beta [Bq.l ⁻¹]	²²² Rn [Bq.l ⁻¹]	²²⁶ Ra [Bq.l ⁻¹]	U _{nat} [mg.l ⁻¹]
vlastný vodný zdroj - chata Jahodná	Jahodná	KE	0,03±0,02	0,02±0,01	33,9±7,6	0,023±0,005	<0,006
vlastný vodný zdroj - reštaurácia Alpinka – výčap	Košice - Alpinka	KE	0,09±0,05	0,06±0,02	26,5±6,0	<0,007	0,010±0,001
vodovod verejný – ZŠ	Košice - Myslava	KE	<0,03	0,04±0,01	<7,5	<0,009	<0,006
surová voda - Úpravňa vody	Bukovec	KS	0,04±0,01	0,08±0,01	<3,9	<0,008	<0,005
vodovod verejný – OcÚ - kuchyňa	Košická Belá	KS	<0,08	<0,04	11,6±3,1	0,008±0,003	0,012±0,001
vlastný vodný zdroj - hotel DAM - kuchyňa	Košická Belá	KS	0,09±0,02	<0,02	<4,0	0,006±0,003	0,012±0,001
studňa č.2 - chata Klatovianka (28.10.2013) – odoberané vedrom	Nižný Klátov	KS	0,10±0,03	0,05±0,01	9,8±2,9	<0,007	0,016±0,001
studňa č.1 – vodovod - kuchyňa Chata Klatovianka (28.10.2013)	Nižný Klátov	KS	0,22±0,04	0,06±0,01	146,4±33,6	<0,007	0,014±0,001

Tab. č. 16 Výsledky monitorovania rádioaktivity povrchových vôd za rok 2013 v lokalite Jahodná a príľahlých lokalitách

Zdroj	Lokalita	Okr.	Alfa [Bq.l ⁻¹]	Beta [Bq.l ⁻¹]	²²² Rn [Bq.l ⁻¹]	²²⁶ Ra [Bq.l ⁻¹]	U _{nat} [mg.l ⁻¹]
Čermel'sky potok (14.5.2013)	Košice - Alpinka	KE	<0,06	0,05±0,02	<7,6	<0,003	0,010±0,001
Čermel'sky potok (24.9.2013)	Košice - Alpinka	KE	0,10±0,05	0,04±0,01	<5,9	0,007±0,003	0,014±0,001
Myslavsky potok (14.5.2013)	Košice - Myslava	KE	0,09±0,03	0,06±0,01	<7,1	<0,008	<0,006
Myslavsky potok (30.9.2013)	Košice - Myslava	KE	0,08±0,04	0,09±0,01	<4,3	0,009±0,003	0,009±0,001
potok pri rampe (14.5.2013)	Jahodná	KE	0,06±0,02	0,05±0,01	<5,8	<0,008	<0,003
potok pri rampe (24.9.2013)	Jahodná	KE	0,10±0,03	0,04±0,01	<5,8	0,005±0,002	0,012±0,001
potok Belá (14.5.2013)	Košická Belá	KS	0,09±0,03	0,05±0,01	<5,6	<0,008	<0,006
potok Belá (24.9.2013)	Košická Belá	KS	0,14±0,03	0,04±0,01	<5,1	0,013±0,004	0,009±0,001
potok Vrbica (28.10.2013)	Nižný Klátov	KS	0,11±0,04	0,06±0,01	<4,1	<0,007	0,012±0,001

Tab. č. 17 - Monitoring rádioaktivity vôd a sedimentov povrchových tokov v Košickom kraji za rok 2013

Vodný tok	Lokalita	Okr.	V O D A		S E D I M E N T			
			Alfa [Bq.l ⁻¹]	Beta [Bq.l ⁻¹]	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹]	⁴⁰ K [Bq.kg ⁻¹]	²²⁶ Ra [Bq.kg ⁻¹]	²³² Th [Bq.kg ⁻¹]
rieka Hornád (22.1.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,11±0,04	0,14±0,02	0,59±0,07	566,65±9,76	17,81±0,28	21,50±0,28
rieka Hornád (28.2.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,05±0,03	0,17±0,02	0,81±0,33	487,74±10,00	17,30±0,38	20,44±0,34
rieka Hornád (22.3.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	<0,05	0,11±0,02	0,80±0,15	481,64±9,31	17,32±0,34	20,96±0,31
rieka Hornád (29.4.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,05±0,03	0,05±0,01	1,17±0,19	470,84±10,40	18,64±0,43	21,81±0,38
rieka Hornád (20.5.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	<0,06	0,06±0,02	0,67±0,08	464,72±7,67	15,22±0,21	20,11±0,27
rieka Hornád (20.6.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,05±0,03	0,07±0,01	1,32±0,07	653,76±10,79	26,16±0,30	30,43±0,31
rieka Hornád (23.7.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,13±0,05	0,07±0,01	0,92±0,21	509,07±9,64	14,56±0,30	19,26±0,42
rieka Hornád (21.8.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,11±0,04	0,08±0,01	0,73±0,10	495,34±9,95	14,64±0,37	13,69±0,41
rieka Hornád (24.9.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,07±0,04	0,11±0,01	1,44±0,29	652,55±14,06	23,35±0,52	26,41±0,49
rieka Hornád (28.10.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,11±0,05	0,11±0,02	1,01±0,22	497,94±11,25	16,01±0,49	17,89±0,37
rieka Hornád (13.11.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,08±0,04	0,16±0,02	-	-	-	-
rieka Hornád (19.12.2013)	Krásna nad Hornádom	KE	0,06±0,03	0,13±0,02	-	-	-	-
rieka Bodrog (16.1.2013)	Viničky	TV	0,06±0,03	0,13±0,02	1,08±0,05	386,54±6,56	21,73±0,21	15,83±0,18

Tab. č. 17 - Monitoring rádioaktivity vôd a sedimentov povrchových tokov v Košickom kraji za rok 2013 dokončenie tabuľky

Vodný tok	Lokalita	Okr.	V O D A		S E D I M E N T			
			Alfa [Bq.l ⁻¹]	Beta [Bq.l ⁻¹]	¹³⁷ Cs [Bq.kg ⁻¹]	⁴⁰ K [Bq.kg ⁻¹]	²²⁶ Ra [Bq.kg ⁻¹]	²³² Th [Bq.kg ⁻¹]
rieka Bodrog (20.6.2013)	Viničky	TV	0,10±0,04	0,10±0,01	3,04±0,22	550,19±11,01	20,50±0,42	28,53±0,41
rieka Bodrog (16.9.2013)	Viničky	TV	0,07±0,03	0,11±0,01	0,59±0,20	356,50±7,03	17,98±0,30	13,64±0,23
rieka Bodrog (4.12.2013)	Viničky	TV	<0,07	0,13±0,01	0,42±0,06	251,37±5,81	19,65±0,33	6,76±0,18

Tab. č. 18 - Monitoring rádioaktivity zrážkových vôd v Košickom kraji za rok 2013.

Zdroj	Lokalita	Okr.	Alfa [Bq.l ⁻¹]	Beta [Bq.l ⁻¹]	¹³⁷ Cs [Bq.l ⁻¹]	⁴⁰ K [Bq.l ⁻¹]
sneženie 21.2.2013 - RÚVZ KE - Ipeľská 1	Košice	KE	<0,01	<0,01	<0,008	13,65±0,23

Tab. č. 19 – Minimálne a maximálne mesačné hodnoty a priemerný mesačný príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v nSv.h⁻¹ meraný kontinuálne na RÚVZ Košice - Ipeľská 1 v roku 2013.

Mesiac	Počet meraní	Mesačné minimum	Mesačné Maximum	Mesačný priemer
Január	31	95,1	99,5	97,2
Február	28	89,7	96,9	94,7
Marec	31	91,4	97,5	94,5
Apríl	30	88,2	98,0	92,7
Máj	31	89,7	130,8	97,3
Jún	28	99,6	141,1	121,6
Júl	31	108,2	121,6	114,5
August	29	95,0	118,1	101,4
September	30	96,0	119,7	107,4
Október	31	102,1	112,5	107,5
November	4	109,2	112,1	110,6
December	23	110,4	121,6	117,1
Celoročný priemer				103,9
Dlhodobý priemer				110,6

Tab. č. 20 - Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v odberových miestach v Košickom kraji za rok 2013 (merané jednorazovo prenosnými meračmi)

Lokalita	Stanovište	Okres	PDE [nSv.h ⁻¹]			
			I.kv.	II.kv.	III.kv.	IV.kv.
Gelnica		GL				134±4
Stará Voda	TLD	GL	129±4	100±4	150±4	
Veľký Folkmár		GL				129±4
Alpinka	Čermeľský potok - pri moste	KE		76±4	124±4	
Jahodná	10 m od ryhy	KE		154±5		
Jahodná	hydrogeologický vrt	KE			116±4	

Jahodná	chata na Jahodnej	KE		128±6		
Jahodná	na ryhe (ryha = najvyššia koncentrácia)	KE		201±5	228±8	
Jahodná	pri rampe k vrtom	KE		108±3	171±4	
Jahodná	vrt LE-K-68	KE		196±5		
Jahodná	vrt LE-K-72	KE			95±4	
Jahodná	vrt LE-K-73	KE		147±4		
Košice	laboratórny TLD	KE	113±3	114±4		110±4
Košice	TLD - strecha	KE	100±4	110±4		94±4
Košice - Anička	vrt G-5 - Gajdovka	KE		89±4		
Krásna nad Hornádom	fy TAMAS	KE	102±3	91±4	115±4	105±4
			103±3	128±3	102±3	108±3
			74±4	114±4	130±4	109±4
Krásna nad Hornádom	rieka Hornád	KE	97±8	99±4	106±4	89±4
			96±4	120±4	105±4	89±4
			112±3	133±6	99±4	103±6
Myslava	Myslavský potok (pri ZŠ)	KE		124±4	122±3	
Myslava	pred vchodom do budovy ZŠ	KE		95±5		
Herľany	prameň v dedine	KS		112±3		
Herľany	studňa za dedinou	KS		94±4		

Tab. č. 21 Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v odberových miestach v Košickom kraji za rok 2013
(merané jednorazovo prenosnými meračmi) dokončenie tabuľky

Lokalita	Stanovište	Okres	PDE [nSv.h ⁻¹]			
			I.kv.	II.kv.	III.kv.	IV.kv.
Jasov	TLD	KS	120±4	115±4	128±3	
Košická Belá	Potok Belá (pred Hotelom)	KS		96±4	92±5	
Milhosť	TLD	KS	77±3	105±4	132±6	
Nižný Klátov	chata Klatovianka	KS				107±6
Nižný Klátov	potok Vrbica	KS				114±4
Perín	poľnohospodársky dvor	KS	98±3	110±6	108±3	103±3

Turnianska Nová Ves	poľnohospodársky dvor	KS	98±3	106±4	110±4	102±3
Michalovce	Zberné suroviny, Priemyselná 10	MI		120±5		
Strážske	parkovisko pred SSM s.r.o.	MI		130±7		
Strážske	Steel MILL a.s. - šrotovisko	MI		110±5		
Rudná	TLD	RV	86±8	119±2	120±4	
Slatvina	poľnohospodársky dvor	SN	110±4	129±4	108±3	
Spišské Vlachy	TLD	SN	85±4	105±4		110±4
Orechová	TLD	SO	137±3	114±4	121±7	
Borša	OcÚ	TV	105±5	120±4	97±3	97±4
Milhostov	TLD	TV	118±3	105±4	128±3	
Nová Vieska	TLD	TV	120±4	91±5	118±3	
Viničky	rieka Bodrog	TV	107±3	106±4	116±4	92±3

Tab. č. 22- Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v odberových miestach v Prešovskom kraji za rok 2013
(merané jednorazovo prenosnými meračmi)

Lokalita	Stanovište	Okres	PDE [nSv.h ⁻¹]			
			I.kv.	II.kv.	III.kv.	IV.kv.
Bardejov	TLD	BJ	86±8	117±4	106±4	
Bardejovské Kúpele	pred prameňmi	BJ		107±4		
Cígel'ka	vrt CH-1 (Cígel'ka)	BJ		115±4		
Kamenica nad Cirochou	TLD	HE	111±9	97±3	94±4	
Červený Kláštor	TLD	KK	114±4	122±3		133±8
Kežmarok	mliekareň	KK	110±4	100±4	97±3	100±4
Vrbov	Hydroforka	KK		122±3		
Vrbov	vrt 1	KK		120±4		
Vrbov	vrt 2	KK		139±4		
Baldovce	vrt BV-1	LE		112±3		
Baldovce	vrt pre verejnosť	LE		95±4		
Sivá Brada	prameň Sv. Kríža	LE		95±3		
Sivá Brada	prameň Sv. Ondreja	LE		101±4		
Sivá Brada	vrt bazén (jazierko)	LE		195±4		

Krásny Brod	TLD	ML			131±4	
Medzilaborce	TLD	ML	120±8	105±4	118±6	
Hermanovce	poľnohospodársky dvor	PO	86±4			
Hermanovce	poľnohospodársky dvor	PO		107±3	113±3	
Lipovce	vrt S1 - aj pre verejnosť	PO		110±4		
Lipovce	vrt S2 - Salvatorka	PO		118±3		
Prešov	TLD	PO	84±8	100±4	108±6	
Šindliar	vrt Sultanka	PO		113±4		
Široké	Zlatá Studňa – pred fabrikou	PO		118±6		
Uzovské Pekl'any	poľnohospodársky dvor	PO		105±4		
Gánovce	prameň u bielych	PP		118±7		
Gánovce	prameň u rómov - Filice	PP		110±9		

Tab. č. 23 - Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v odberových miestach v Prešovskom kraji za rok 2013
(merané jednorazovo prenosnými meračmi) dokončenie tabuľky

Lokalita	Stanovište	Okres	PDE [nSv.h ⁻¹]			
			I.kv.	II.kv.	III.kv.	IV.kv.
Gánovce	TLD	PP	86±6	107±6		139±4
Hôrka	prameň na parkovisku	PP		95±4		
Starý Smokovec	Smokovecká kyselka	PP		97±3		
Štrbské Pleso	TLD	PP	103±3	106±2		131±7
Jarovnice	poľnohospodársky dvor	SB	102±3	115±4	95±4	118±5
Legnava	vrt LH-1	SL		126±4		
Lubovnianske Kúpele	vrt Veronika + vrt Michal + prameň Andrej	SL		90±4		
Nová Ľubovňa	plniareň vody Prvá Kúpeľná a.s (Ľubovnianska)	SL		99±4		
Plaveč	TLD	SL	99±4	95±4		107±6
Sulín	plniareň vody Sulín s.r.o	SL		102±3		

(Sulínka)						
Vyšné Ružbachy	vrt Izabela	SL		132±3		
Vyšné Ružbachy	vrt Jozef (pri pošte)	SL		122±3		
Vyšné Ružbachy	vrt Kráter	SL		148±3		
Tisinec	TLD	SP	106±15	97±3	106±4	

Tab. č. 24 - Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v nSv.h⁻¹ na miestach umiestnenia TLD v Košickom kraji v roku 2013 meraný termoluminiscenčnými dozimetrami (TLD)

Lokalita	Okr.	severná zemepisná šírka	východná zemepisná dĺžka	I. kv.	II. kv.	III. kv.	IV. kv.	PDE - dlhodobé hodnoty		
								Priemer	Minimum	Maximum
Stará Voda	GL	48:47:31	20:40:24					113	64	172
Košice	KE	48:43:22	21:14:02	138		52		93	30	199
Jasov	KS	48:40:59	20:57:45					114	63	161
Milhošť	KS	48:32:26	21:16:09					100	61	144
Rudná	RV	48:39:30	20:29:11					105	65	157
Spišské Vlachy	SN	48:56:36	20:48:08					97	58	158
Orechová	SO	48:42:18	22:13:27					98	59	181
Milhostov	TV	48:39:47	21:43:18					100	59	197
Nová Vieska	TV	48:25:17	21:49:05					90	72	114

Tab. č. 25- Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v nSv.h⁻¹ na miestach umiestnenia TLD v Košickom kraji v roku 2013 meraný prenosnými meračmi

Lokalita	Okr.	severná zemepisná šírka	východná zemepisná dĺžka	I. kv.	II. kv.	III. kv.	IV. kv.	PDE - dlhodobé hodnoty		
								Priemer	Minimum	Maximum
Stará Voda	GL	48:47:31	20:40:24	129	100		150	130	81	169
Košice - strecha	KE	48:43:22	21:14:02	100	110		94	103	76	130
Jasov	KS	48:40:59	20:57:45	120	115		128	115	68	152
Milhošť	KS	48:32:26	21:16:09	77	105		132	108	57	158
Rudná	RV	48:39:30	20:29:11	86	119		120	118	60	158

Spišské Vlachy	SN	48:56:36	20:48:08	85	105		110	112	65	153
Orechová	SO	48:42:18	22:13:27	137	114		121	115	60	162
Milhostov	TV	48:39:47	21:43:18	118	105		128	110	35	182
Nová Vieska	TV	48:25:17	21:49:05	120	91		118	111	84	132

Tab. č. 26 Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v nSv.h⁻¹ na miestach umiestnenia TLD v Prešovskom kraji v roku 2013 meraný termoluminiscenčnými dozimetrami (TLD)

Lokalita	Okr.	severná zemepisná šírka	východná zemepisná dĺžka	I. kv.	II. kv.	III. kv.	IV. kv.	PDE - dlhodobé hodnoty		
								Priemer	Minimum	Maximum
Bardejov	BJ	49:17:05	21:16:15					102	61	171
Kamenica nad Cirochou	HE	48:56:05	21:59:39	119		50		93	31	195
Červený Kláštor	KK	49:23:15	20:25:21					106	57	449
Krásny Brod	ML									
Medzilaborce	ML	49:15:11	21:54:43					98	60	183
Prešov	PO	48:59:58	21:15:23	129		57		98	46	168
Gánovce	PP	49:02:05	20:19:23					107	70	190
Štrbské Pleso	PP	49:07:04	20:03:45					108	20	341
Plaveč	SL	49:15:37	20:50:34					103	69	180
Stropkov	SP	49:12:53	21:38:47					97	57	158

Tab. č. 27 Príkon dávkového ekvivalentu (PDE) v nSv.h⁻¹ na miestach umiestnenia TLD v Prešovskom kraji v roku 2013 meraný prenosnými meračmi

Lokalita	Okr.	severná zemepisná šírka	východná zemepisná dĺžka	I. kv.	II. kv.	III. kv.	IV. kv.	PDE - dlhodobé hodnoty		
								Priemer	Minimum	Maximum
Bardejov	BJ	49:17:05	21:16:15	86	117		106	111	50	145
Kamenica nad Cirochou	HE	48:56:05	21:59:39	111	97		93	108	61	147
Červený Kláštor	KK	49:23:15	20:25:21	114	122		133	112	58	163
Krásny Brod	ML						131	131	131	131

Medzilaborce	ML	49:15:11	21:54:43	120	105		118	112	66	143
Prešov	PO	48:59:58	21:15:23	84	100		108	110	72	143
Gánovce	PP	49:02:05	20:19:23	86	107		139	115	79	151
Štrbské Pleso	PP	49:07:04	20:03:45	103	106		131	113	61	166
Plaveč	SL	49:15:37	20:50:34	99	95		107	108	64	154
Stropkov	SP	49:12:53	21:38:47	106	97		106	109	52	184

Príloha č.1

Požiadavky na monitorovanie pri normálnej radiačnej situácii a radiačnom ohrození špecifikuje Vyhláška MZ SR č. 524/2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o radiačnej monitorovacej sieti nasledovne:

Požiadavky na monitorovanie pri normálnej radiačnej situácii

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania, sledovaný rádionuklid	Minimálny počet miest	Minimálny počet meraní za rok	Požadovaná citlivosť merania
Externé ožiarenie	Prikon priestorového dávkového ekvivalentu	Kontinuálne meranie a hodnotenie	20	Kontinuálne, hodinové a desaťminútové priemery	Rozsah merania od 50 nSv/h
Externé ožiarenie	Prikon priestorového dávkového ekvivalentu	Vyhľadávacie (skriningové) monitorovanie	Meranie na trase minimálne 50 km	4	Rozsah merania od 50 nSv/h
Externé ožiarenie	Priestorový dávkový ekvivalent	Kontinuálne meranie, periodické vyhodnocovanie, TLD	50	4, štvrťročné vyhodnocovanie	Priestorový dávkový ekvivalent od 100 µSv
Aerosóly v ovzduší	Objemová aktivita rádionuklidov	Kontinuálny odber, periodické vyhodnocovanie, gamaspektrometrické meranie, ⁴⁰ K	5	26 – 52, týždenné až dvojtýždenné vyhodnocovanie	MDA < 1x10 ⁻⁴ Bq/m ³ pre ¹³⁷ Cs
Aerosóly v ovzduší	Objemová aktivita rádionuklidov	Kontinuálny odber, periodické vyhodnocovanie, gamaspektrometrické merania (vrátane ⁷ Be a ¹³⁷ Cs), analýza ⁹⁰ Sr	1 až 2	52, týždenné vyhodnocovanie prírodných rádionuklidov a ¹³⁷ Cs, štvrťročné vyhodnocovanie ⁹⁰ Sr	MDA < 1x10 ⁻⁴ Bq/m ³ pre prírodné rádionuklidy MDA < 1x10 ⁻⁵ Bq/m ³ pre ¹³⁷ Cs, MDA < 5x10 ⁻⁷ Bq/m ³ pre ⁹⁰ Sr
Atmosférický spad	Plošná aktivita rádionuklidov	Kontinuálny odber, periodické vyhodnocovanie, gamaspektrometria	3	12, mesačné vyhodnocovanie	MDA < 1 Bq/m ² pre ¹³⁷ Cs
Pôda, tráva a iné porasty	Plošná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie	5	1	MDA < 10 Bq/m ² pre ¹³⁷ Cs
Pôda	Plošná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie in situ	5	1	MDA < 1000 Bq/m ² pre ¹³⁷ Cs
Povrchová voda	Objemová aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), prípadne celková betaaktivita, ⁴⁰ K, ³ H	5	1 – 4, štvrťročné až ročné odbery	MDA < 10 Bq/dm ³ pre ³ H, MDA < 1 Bq/dm ³ pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/dm ³ pre ⁹⁰ Sr

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania, sledovaný rádionuklid	Minimálny počet miest	Minimálny počet meraní za rok	Požadovaná citlivosť merania
Povrchová voda	Objemová aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^3H	2	12, mesačné odbery	MDA < 10 Bq/dm ³ pre ^3H , MDA < 0,1 Bq/dm ³ pre ^{137}Cs , MDA < 0,05 Bq/dm ³ pre ^{90}Sr
Pitná voda	Objemová aktivita rádionuklidov	Prirodné rádionuklidy, ^3H , ^{90}Sr , ^{137}Cs	3	12, mesačné odbery	MDA < 10 Bq/dm ³ pre ^3H , MDA pre celkovú alfaaktivitu 0,04 Bq/m ³ , MDA pre prírodné rádionuklidy na úrovni desatiny najvyššej prípustnej hodnoty MDA < 0,05 Bq/dm ³ pre ^{137}Cs , MDA < 0,01 Bq/dm ³ pre ^{90}Sr
Pitná voda	Objemová aktivita rádionuklidov	Prirodné rádionuklidy, ^3H , ^{90}Sr , ^{137}Cs	10	4, štvrtročne	MDA < 10 Bq/dm ³ pre ^3H , MDA pre prírodné rádionuklidy na úrovni desatiny odvodenéj zásahovej úrovne MDA < 0,1 Bq/dm ³ pre ^{137}Cs , MDA < 0,05 Bq/dm ³ pre ^{90}Sr
Vodárenský kal	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie	1	1	MDA < 1 Bq/kg pre ^{137}Cs
Riečne sedimenty	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie	2	1	MDA < 1 Bq/kg pre ^{137}Cs
Mlieko	Objemová aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr	5	4	MDA < 0,5 Bq/dm ³ pre ^{137}Cs , MDA < 0,2 Bq/dm ³ pre ^{90}Sr
Mlieko	Objemová aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr , ^{40}K	1	12	MDA < 0,1 Bq/dm ³ pre ^{137}Cs , MDA < 0,05 Bq/dm ³ pre ^{90}Sr
Mäso bravčové	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ^{137}Cs , MDA < 0,1 Bq/kg pre ^{90}Sr
Mäso hovädzie	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ^{137}Cs , MDA < 0,1 Bq/kg pre ^{90}Sr
Mäso baranie	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ^{137}Cs , MDA < 0,1 Bq/kg pre ^{90}Sr
Mäso hydinné	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ^{137}Cs , MDA < 0,1 Bq/kg pre ^{90}Sr
Divina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (^{137}Cs), ^{90}Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ^{137}Cs , MDA < 0,1 Bq/kg pre ^{90}Sr

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania, sledovaný rádionuklid	Minimálny počet miest	Minimálny počet meraní za rok	Požadovaná citlivosť merania
Ryby	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Vajcia	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	1	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Pšenica	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Jačmeň	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Ovos	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Kukurica	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Zemiaky	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Listová zelenina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Koreňová zelenina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Plodová zelenina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Ovocie	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Lesné plody	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	2	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Huby	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	2	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Čajoviny a liečivé rastliny	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	4	1	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania, sledovaný rádionuklid	Minimálny počet miest	Minimálny počet meraní za rok	Požadovaná citlivosť merania
Múka	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	2	2	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Ryža	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	2	2	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Rastlinné oleje a tuky	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	2	2	MDA < 0,5 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,1 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Mixovaná denná strava	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ⁹⁰ Sr	2	2	MDA < 0,1 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs, MDA < 0,05 Bq/kg pre ⁹⁰ Sr
Importované potraviny	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs)		Podľa potreby	MDA < 100 Bq/kg pre ¹³⁷ Cs
Vnútna kontaminácia osôb rádionuklidmi	Aktivita rádionuklidov v tele	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs)	5	1	MDA < 200 Bq pre ¹³⁷ Cs
Vnútna kontaminácia osôb rádionuklidmi	Aktivita rádionuklidov v dennom moči	Gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs)	5	1	MDA < 0,05 Bq pre ¹³⁷ Cs

Požiadavky na monitorovanie pri radiačnom ohrození

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania	Frekvencia meraní, počet meraní	Požadovaná citlivosť merania
Externé žiarenie	Príkion priestorového dávkového ekvivalentu	Kontinuálne meranie a hodnotenie	Hodinové a desaťminútové priemery, okamžité hodnoty	Rozsah merania 50 nSv/h do 1 Sv/h
	Príkion priestorového dávkového ekvivalentu	Monitorovanie po trase v teréne	Okamžité hodnoty, krátkodobé priemery	Rozsah merania 50 nSv/h do 1 Sv/h
	Príkion priestorového dávkového ekvivalentu a kontaminácia povrchov	Letecké monitorovanie po trase	Okamžité hodnoty	Rozsah merania 50 nSv/h do 1 Sv/h
	Priestorový dávkový ekvivalent	Kontinuálne meranie, TLD	Vyhodnocovanie denné až mesačné, podľa okolností	Fotónový dávkový ekvivalent od 100 µSv
Aerosóly v ovzduší	Objemová aktivita rádionuklidov	Kontinuálny odber na stabilných miestach alebo krátkodobé odbery, gamaspektrometrické meranie, ďalšie analýzy podľa potreby	Vyhodnocovanie: neodkladne, periodické denné alebo častejšie, podľa okolností	MDA (Bq/m ³) pre jednotlivé rádionuklidy musí umožniť zistenie úvahy efektívnej dávky z inhalácie (od všetkých zistených rádionuklidov) na úrovni 10 µSv za mesiac
Atmosférický prášny spad a zrážky	Plošná a objemová aktivita rádionuklidov	Kontinuálny odber, periodické vyhodnocovanie, gamaspektrometrické meranie, ďalšie analýzy podľa potreby	Denné až týždenné vyhodnocovanie	Typická MDA < 10 Bq/m ² v závislosti od rádionuklidu
Jód v plynnej forme	Objemová aktivita ¹³¹ I	Kontinuálny alebo periodický odber, gamaspektrometrické meranie	Vyhodnocovanie podľa okolností, niekoľkokrát za deň až denné	MDA < 0,1 Bq/m ³
Povrchová rádioaktívna kontaminácia pôdy, povrchov a porastov	Plošná alebo hmotnostná aktivita rádionuklidov	Lokálne odbery, gamaspektrometrické meranie, ďalšie analýzy podľa potreby	Podľa rozsahu havárie a potreby	V závislosti od radiačnej situácie
Povrchová rádioaktívna kontaminácia pôdy a povrchov	Plošná alebo hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie in situ	Podľa rozsahu havárie a potreby	V závislosti od radiačnej situácie
Povrchová voda	Objemová aktivita rádionuklidov	Jednorazové alebo opakované odbery, gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ³ H, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Denne až týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt rádioaktívnej kontaminácie pre tekutú potravu *

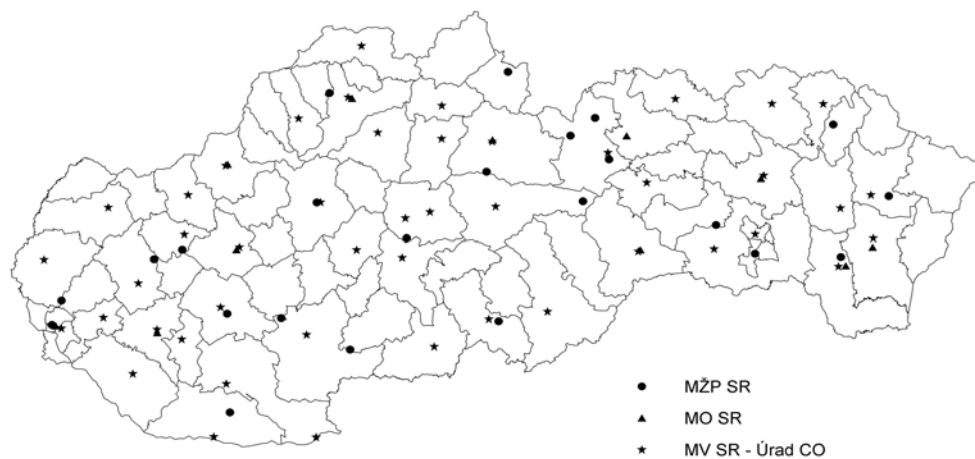
Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania	Frekvencia meraní, počet meraní	Požadovaná citlivosť merania
Pitná voda	Objemová aktivita rádionuklidov	Jednorazové alebo opakované odbery, gamaspektrometrické meranie (¹³⁷ Cs), ³ H, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Denne až týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie *
Mlieko	Objemová alebo hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Denne až týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Mäso bravčové, hovädzie, baranie, hydlinové	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Divina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Ryby	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Vajcia	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Týždenne, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Pšenica	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Jačmeň	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Ovos	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Kukurica	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania	Frekvencia meraní, počet meraní	Požadovaná citlivosť merania
Zemiaky	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Listová zelenina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Koreňová zelenina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Plodová zelenina	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Ovocie	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Lesné plody	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Huby	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Čajoviny a liečivé rastliny	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Krmoviny	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Importované potraviny	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Podľa potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*

Monitorovaná položka	Meraná veličina	Spôsob merania	Frekvencia meraní, počet meraní	Požadovaná citlivosť merania
Mixovaná denná strava	Hmotnostná aktivita rádionuklidov	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Podľa potreby	MDA pre jednotlivé rádionuklidy musí byť nižšia ako jedna desatina prípustných hodnôt kontaminácie*
Vnútoraná kontaminácia osôb rádionuklidmi	Aktivita rádionuklidov v tele	Gamaspektrometrické meranie, prípadne ďalšie analýzy podľa okolností	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA < 500 Bq pre ¹³⁷ Cs
	Aktivita ¹³¹ I v štítnej žľaze	Gamaspektrometrické meranie	Pri zbere úrody, podľa rozsahu havárie a potreby	MDA < 500 Bq pre ¹³¹ I

**Príloha č.2. Sieť včasného varovania
Monitorovanie dávkových príkonov vo vzduchu v SR**

Centrálny register dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia a centrálny register zdrojov žiarenia

Centrálny register dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia

Údaje o veľkosti profesionálneho ožiarovania pracovníkov, ktorí pracujú so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v Slovenskej republike, boli v roku 2013 priebežne spracovávané na základe výsledkov meraní a údajov poskytnutých od organizácií, ktoré poskytujú služby osobnej dozimetrie:

- Laboratórium osobnej dozimetrie, Slovenská legálna metrologia n.o., Bratislava,
- VF s.r.o., Žilina,
- Slovenská zdravotnícka univerzita, Bratislava,
- Jadrová vyrad'ovacia spoločnosť JAVYS, závod Jaslovské Bohunice,
- Slovenské elektrárne, závod EMO Mochovce,

V roku 2013 dostala povolenie na poskytovanie služieb osobnej dozimetrie ďalšia organizácia – Ústav radiačnej ochrany, s.r.o. v Trenčíne.

Okrem dozimetrických služieb sa pri hodnotení veľkosti ožiarovania pracovníkov vychádzalo z oznámení, ktoré do centrálneho registra dávok zasielali zamestnávateľia, ktorých zamestnanci pracovali so zdrojmi žiarenia v zahraničí. V roku 2013 bolo v Slovenskej republike celkovo monitorovaných 13 676 pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia.

V súlade s projektom Európskej komisie ESOREX a platnými legislatívnymi požiadavkami a odporúčaniami medzinárodných inštitúcií a smerníc Európskej komisie sa centrálny zber a spracovanie údajov o osobných dávkach pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia vykonávalo v náväznosti na ich pracovné zaradenie, profesiu a typ pracoviska so zdrojmi žiarenia, na ktorom pracujú. Výsledky merania profesionálnych dávok všetkých pracovníkov sú priebežne evidované za každé monitorovacie obdobie (mesačné alebo štvrtročné) a evidované sú tiež sumárne ročné hodnoty efektívnych dávok a ekvivalentných dávok za kalendárny rok. Archivované sú údaje o veľkosti efektívnych dávok a o ekvivalentných dávkach na ruky, ekvivalentných dávkach na kožu, ekvivalentných dávkach na očné šošovky.

Evidencia osobných dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia obsahuje údaje o dávkach pracovníkov pri bežnej pracovnej činnosti, dávok pri mimoriadnych situáciách a haváriách a dávok z výnimočného ožiarovania. Súčasťou ročnej evidencie sú aj dávky pracovníkov, ktorí pracovali so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v zahraničí.

Záznamy o osobných dávkach pracovníkov so zdrojmi žiarenia obsahujú nasledovné údaje: osobné údaje a pracovné zaradenie pracovníkov, typ pracoviska so zdrojmi žiarenia, dĺžku sledovaného monitorovacieho obdobia, dátum začatia a ukončenia prác so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, počet pridelených dozimetrov a ich evidenčné čísla, výsledky meraní za každé monitorovacie obdobie, údaje o dozimetrickej službe, efektívnu dávku v kalendárnom roku, efektívnu dávku z vonkajšieho ožiarovania v kalendárnom roku, úväzok efektívnej dávky z vnútorného ožiarovania v kalendárnom roku, efektívnu dávku za posledných päť kalendárnych rokov, kumulovanú efektívnu dávku za celé obdobie práce so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, efektívnu dávku pri radiačnej nehode a radiačnej havárii, údaje o výnimočnom ožiarovaní pracovníka.

V Slovenskej republike bolo pomocou osobných dozimetrov v rokoch 2001 až 2012 priemerne ročne monitorovaných 12 000 až 13 700 pracovníkov so zdrojmi žiarenia. Pracovníci so zdrojmi žiarenia kategórie B, na rozdiel od ostatných krajín Európskej únie, nie sú spravidla v Slovenskej republike monitorovaní osobnými dozimetrami prakticky vôbec. Ročne sa v priemere spracováva 600 až 650 hlásení o veľkosti ožiarovania zamestnancov.

Najvyšší počet monitorovaných pracovníkov je v jadrových zariadeniach a následne v zdravotníctve. Distribúcia dávok pracovníkov jednotlivých pracovných profesií so zdrojmi žiarenia podľa veľkosti ožiarenia, celkový počet monitorovaných pracovníkov a priemerná výška efektívnej dávky pracovníkov za roky 2001-2012 sú uvedené v tabuľkách č. 1 až 12.

Na grafe č. 1 je uvedený celkový počet monitorovaných pracovníkov v jednotlivých rezortoch v rokoch 2001-2012 a graf č. 2 udáva distribúciu efektívnych dávok všetkých pracovníkov v SR v rokoch 2001-2012.

Dlhodobo najvyššie priemerné efektívne dávky na jedného monitorovaného pracovníka boli v uplynulých rokoch na pracoviskách s výskytom prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia – turistický sprievodcovia v jaskyniach, v dôsledku ožiarenia radónom a mali v posledných dvoch rokoch stúpajúcu tendenciu. V priemere druhé najvyššie dávky na jedného monitorovaného pracovníka boli na zdravotníckych pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. V rokoch 2007 a 2008 dokonca priemerné dávky zdravotníckych pracovníkov prekročili priemerné hodnoty dávok pracovníkov s prírodnými zdrojmi žiarenia a dostali sa tak na prvé miesto zo všetkých kategórií zamestnancov. Dlhodobo najnižšie priemerné efektívne dávky na jedného monitorovaného pracovníka sú na pracoviskách v jadrových zariadeniach a to najmä v dôsledku vysokého podielu externých dodávateľov služieb, ktorí pracujú v kontrolovanom pásme jadrových zariadení len obmedzený, krátky časový interval. Priemerné efektívne dávky pracovníkov so zdrojmi žiarenia v rokoch 2001-2012 sú uvedené v grafoch č. 3 a 4. Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR podľa jednotlivých rezortov v rokoch 2001 až 2012 je znázornená v grafoch č. 5 až 16.

Najvyšší príspevok ku kolektívnej efektívnej dávke pracovníkov v Slovenskej republike z používania zdrojov ionizujúceho žiarenia predstavuje ožiarenie zdravotníckych pracovníkov, ktorí pracujú so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Tento príspevok predstavuje približne 2/3 až 3/4 z celkovej kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia a mal v uplynulých rokoch trvale stúpajúcu tendenciu. Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v rokoch 2001 až 2012 je zobrazená v grafoch č. 17 až 28.

Prehľad kolektívnych efektívnych dávok pracovníkov v SR v rokoch 2001-2012 je uvedený v grafe č. 29 a distribúcia dávok pracovníkov v rozhodujúcich oblastiach činnosti so zdrojmi žiarenia, je uvedená v grafoch č. 30 – jadrové zariadenia, č. 31 – priemysel a č. 32 - zdravotníctvo.

K prekročeniu ročného limitu ožiarenia pre pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia (maximálne 50 mSv v kalendárnom roku) dochádza len ojedinele (v priemere 1-3 pracovníci ročne), k prekročeniu efektívnej dávky 20 mSv za rok dochádza v niekoľkých desiatkach prípadov. Ku všetkým prípadom prekročenia limitov ožiarenia došlo v zdravotníctve u pracovníkov, ktorí vykonávajú mimoriadne náročné činnosti spojené s vysokým rizikom ožiarenia a to najmä v intervenčnej rádiológii a kardiológii, výnimočne pri niektorých chirurgických zákrokoch.

Vydávanie osobných radiačných preukazov

Centrálny register dávok pracovníkov, ktorí pracujú so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v roku 2013 naďalej zabezpečoval vydávanie osobných radiačných preukazov pre externých pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, ktorí pracujú v kontrolovaných pásmach externých pracovísk so zdrojmi žiarenia.

Vydávanie osobných radiačných preukazov sa začalo v Slovenskej republike v októbri v roku 2006 a pokračuje dodnes. Vydávanie osobných radiačných preukazov predstavuje významnú administratívnu a časovú záťaž – spracovanie údajov, vydanie preukazu,

Tabuľka 1: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2001

SLOVENSKO, rok 2001	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50		Spolu	>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	3 695	481	460	355	287	252	90	9	3			5 632	1 937	3155.33	0.56	1.63
Jadrové elektrárne spolu	2 808	345	304	249	216	181	39	6	2			4 150	1 342	2069.05	0.50	1.54
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1832	181	206	145	145	111	27					2 647	815	1245.00	0.47	1.53
Jadrové zariadenia - dodávatelia	976	164	98	104	71	70	12	6	2			1 503	527	824.05	0.55	1.56
Jadrový výskum	99	16	38	14	17	8	6	1	1			200	101	151.45	0.76	1.50
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	788	120	118	92	54	63	45	2				1 282	494	934.83	0.73	1.89
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	183	54	54	49	28	33	23	1				425	242	465.80	1.10	1.92
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	605	66	64	43	26	30	22	1				857	252	469.03	0.55	1.86
Zdravotníctvo spolu	3 3	17	177	561	286	307	117	28	10	2	1	5 509	5 506	10716.60	1.95	1.95
Rádiodiagnostika	1	2	113	408	147	818	77	21	6		1	3594	3 593	6980.55	1.94	1.94
Kardiológia		1	3	5	19	71	12	5	2	2		120	120	445.56	3.71	3.71
Chirurgická rádiológia	2	4	26	82	448	134	19	1	1			717	715	1303.94	1.82	1.82
Rádioterapia		3	19	30	241	135	2	1	1			432	432	785.26	1.82	1.82
Nukleárna medicína		4	2	8	117	125	7					263	263	619.99	2.36	2.36
Stomatológia			5	3	14							22	22	22.24	1.01	1.01
Veterinárna medicína				1	38	2						41	41	64.29	1.57	1.57
Anesteziológia a intenzívna medicína		3	8	24	218	16						269	269	407.71	1.52	1.52
Iné zdravotnícke pracoviská			1		44	6						51	51	87.06	1.71	1.71

Tabuľka 1: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2001	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50		Spolu	>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu		1	31	43	539	132	7	1		1		755	755	1307.42	1.73	1.73
Priemyselná defektoskopia		1	13	20	276	76	5	1		1		393	393	716.55	1.82	1.82
Karotáže					5	1						6	6	11.42	1.90	1.90
Chemický priemysel			15	13	157	37	1					223	223	375.18	1.68	1.68
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia			1	3	12	8						24	24	38.34	1.60	1.60
Skúšky zdrojov žiarenia			1	2	12	2						17	17	24.94	1.47	1.47
Priemyselné laboratóriá				2	59	8						69	69	109.11	1.58	1.58
Distribúcia rádiofarmák			1	1	1		1					4	4	8.11	2.03	2.03
Iné priemyselné pracoviská				2	17							19	19	23.77	1.25	1.25
Školstvo, veda a výskum spolu		2	20	26	301	40						389	389	575.35	1.48	1.48
Vysoké školy			11	8	149	17						185	185	277.79	1.50	1.50
Výskum			8	13	107	12						140	140	196.25	1.40	1.40
Dozor v radiačnej ochrane			1	3	37	8						49	49	80.03	1.63	1.63
Metrológia ionizujúceho žiarenia		2		2	8	3						15	15	21.28	1.42	1.42
Pracoviská s prírodným žiarením		2	4	4	5	14	6					35	35	93.23	2.66	2.66
Jaskyne		2	4	4	5	14	6					35	35	93.23	2.66	2.66
Civilná ochrana				1	27	2	1					31	31	53.64	1.73	1.73
Armáda			1		13	2						16	16	26.76	1.67	1.67
SPOLU	3 698	503	693	990	458	749	221	38	13	3	1	12 367	8 669	15928.33	1.29	1.84

Tabuľka 2: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2002

SLOVENSKO, rok 2002	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	4 115	416	492	385	282	305	94	13	2			6 104	1 989	2664.74	0.44	1.34
Jadrové elektrárne spolu	3 161	267	331	271	212	219	42	7	2			4 512	1 351	1726.00	0.38	1.28
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1991	197	224	158	136	142	29					2 877	886	1044.00	0.36	1.18
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1170	70	107	113	76	77	13	7	2			1 635	465	682.00	0.42	1.47
Jadrový výskum	97	18	32	14	12	17	3	4				197	100	170.74	0.87	1.71
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	857	131	129	100	58	69	49	2				1 395	538	768.00	0.55	1.43
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	199	59	59	53	30	36	25	1				462	263	498.00	1.08	1.89
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	658	72	70	47	28	33	24	1				933	275	270.00	0.29	0.98
Zdravotníctvo spolu	110	135	435	750	425	462	91	30	8	11	1	5 458	5 348	7590.93	1.39	1.42
Rádiodiagnostika	23	85	274	175	623	293	60	18	5	5	1	3 562	3 539	4948.54	1.39	1.40
Kardiológia	6	3	5	6	61	25	9	7	3	3		128	122	437.63	3.42	3.59
Chirurgická rádiológia	64	34	49	224	292	43	15	4		2		727	663	929.07	1.28	1.40
Rádioterapia	2	8	24	151	193	24	3	1				406	404	483.47	1.19	1.20
Nukleárna medicína	8	2	9	55	139	62	3			1		279	271	466.19	1.67	1.72
Stomatológia			8	12								20	20	12.49	0.62	0.62
Veterinárna medicína				6	6	1						13	13	16.21	1.25	1.25
Anesteziológia a intenzívna medicína	6	3	65	115	102	14	1					306	300	281.29	0.92	0.94
Iné zdravotnícke pracoviská	1		1	6	9							17	16	16.04	0.94	1.00

Tabuľka 2: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2002	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50		Spolu	>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	15	37	100	329	269	40	5	1				796	781	812.26	1.02	1.04
Priemyselná defektoskopia	9	18	41	151	161	21	3					404	395	433.64	1.07	1.10
Karotáže					6							6	6	7.02	1.17	1.17
Chemický priemysel		13	44	119	51	12	1	1				241	241	229.96	0.95	0.95
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	3	1	5	6	11	1						27	24	26.49	0.98	1.10
Skúšky zdrojov žiarenia					13	3	1					17	17	30.38	1.79	1.79
Priemyselné laboratóriá		1	8	30	26	2						67	67	64.12	0.96	0.96
Distribúcia rádiofarmák		2		1		1						4	4	4.35	1.09	1.09
Iné priemyselné pracoviská	3	2	2	22	1							30	27	16.30	0.54	0.60
Školstvo, veda a výskum spolu	2	7	66	195	148	10	1		1			430	428	415.54	0.97	0.97
Vysoké školy	2		41	102	81	3	1					230	228	214.18	0.93	0.94
Výskum		6	19	67	31	4			1			128	128	124.66	0.97	0.97
Dozor v radiačnej ochrane			4	23	23	3						53	53	56.68	1.07	1.07
Metrológia ionizujúceho žiarenia		1	2	3	13							19	19	20.02	1.05	1.05
Pracoviská s prírodným žiarením		4	20	19	28	24	14	5				114	114	284.44	2.50	2.50
Jaskyne		4	20	19	28	24	14	5				114	114	284.44	2.50	2.50
Civilná ochrana			1	18	12							31	31	30.33	0.98	0.98
Armáda		1		5	7							13	13	12.86	0.99	0.99
SPOLU	4		1	2	3							12				
	242	600	114	701	171	841	205	49	11	11	1	946	8 704	11811.10	0.91	1.36

Tabuľka 3: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2003

SLOVENSKO, rok 2003	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50		Spolu	>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	4 758	402	673	515	385	304	76	7				7 120	2 362	2744.90	0.39	1.16
Jadrové elektrárne spolu	3 825	239	500	420	305	236	29	2				5 556	1 731	1841.00	0.33	1.06
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	2765	149	284	256	180	154	17	1				3 806	1 041	998.00	0.26	0.96
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1060	90	216	164	125	82	12	1				1 750	690	843.00	0.48	1.22
Jadrový výskum	134	11	18	14	11	7	2					197	63	67.90	0.34	1.08
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	792	150	156	81	70	64	49	5				1 367	575	836.00	0.61	1.45
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	264	50	52	27	22	20	13	2				450	186	360.00	0.80	1.94
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	535	102	103	54	47	41	32	3				917	382	476.00	0.52	1.25
Zdravotníctvo spolu	79	80	484	424	584	348	98	27	20	12	5	5 161	5 082	7659.10	1.48	1.51
Rádiodiagnostika	14	45	295	654	986	204	63	14	10	3	1	3 289	3 275	4362.64	1.33	1.33
Kardiológia	1		4	18	58	26	15	5	5	7	2	141	140	964.50	6.84	6.89
Chirurgická rádiológia	59	13	84	413	180	43	14	7	5	2	2	822	763	1126.09	1.37	1.48
Rádioterapia		10	23	208	149	12	3	1				406	406	431.53	1.06	1.06
Nukleárna medicína	2	5	36	66	123	53	3					288	286	411.60	1.43	1.44
Stomatológia	2	3	1	15	2							23	21	14.17	0.62	0.67
Veterinárna medicína			2	20	14							36	36	33.45	0.93	0.93
Anesteziológia a intenzívna medicína	1	4	28	22	69	10						134	133	300.59	2.24	2.26
Iné zdravotnícke pracoviská			11	8	3							22	22	14.53	0.66	0.66

Tabuľka 3: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2003	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Priemysel spolu	14	27	166	426	164	42	9	2		1		851	837	834.06	0.98	1.00
Priemyselná defektoskopia	6	17	77	206	107	22	3					438	432	401.63	0.92	0.93
Karotáže				6								6	6	5.44	0.91	0.91
Chemický priemysel	1	3	46	150	34	18	6	1				259	258	283.71	1.10	1.10
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia		1	5	16	10					1		33	33	60.40	1.83	1.83
Skúšky zdrojov žiarenia	2	2	4	6	4							18	16	10.76	0.60	0.67
Priemyselné laboratóriá	3	1	10	34	6	2						56	53	40.76	0.73	0.77
Distribúcia rádiofarmák		1			3							4	4	5.23	1.31	1.31
Iné priemyselné pracoviská	2	2	24	8				1				37	35	26.13	0.71	0.75
Školstvo, veda a výskum spolu		4	51	216	60	6						337	337	268.76	0.80	0.80
Vysoké školy		1	15	115	36	5						172	172	153.79	0.89	0.89
Výskum		2	26	53	10							91	91	55.95	0.61	0.61
Dozor v radiačnej ochrane		1	5	38	10	1						55	55	45.03	0.82	0.82
Metrológia ionizujúceho žiarenia			5	10	4							19	19	13.99	0.74	0.74
Pracoviská s prírodným žiarením		15	13	21	20	23	11	4				107	107	247.40	2.31	2.31
Jaskyne		15	13	21	20	23	11	4				107	107	247.40	2.31	2.31
Civilná ochrana		2	3	22	5							32	32	23.46	0.73	0.73
Armáda		2	2	11	7							22	22	17.14	0.78	0.78
SPOLU	4		1	3	2						13					
	851	532	392	635	225	723	194	40	20	13	5	630	8 779	11794.82	0.87	1.34

Tabuľka 4: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2004

SLOVENSKO, rok 2004	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	3 356	521	725	532	444	263	66	6				5 913	2 557	2649.07	0.45	1.04
Jadrové elektrárne spolu	2 591	284	477	412	355	199	20					4 338	1 747	1670.44	0.39	0.96
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1368	159	308	227	194	109	11					2 376	1 008	908.73	0.38	0.90
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1223	125	169	185	161	90	9					1 962	739	761.71	0.39	1.03
Jadrový výskum	118	12	20	13	10	4	2					179	61	59.82	0.33	0.98
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	647	225	228	107	79	60	44	6				1 396	749	918.81	0.66	1.23
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	74	109	123	45	30	32	19	5				437	363	429.92	0.98	1.18
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	573	116	105	62	49	28	25	1				959	386	488.89	0.51	1.27
Zdravotníctvo spolu	26	121	505	451	526	303	91	28	12	21		5 084	5 058	6718.05	1.32	1.33
Rádiodiagnostika	9	69	307	493	927	184	43	16	6	4		3 058	3 049	3724.90	1.22	1.22
Kardiológia	2	2	7	28	40	23	25	6	3	8		144	142	688.37	4.78	4.85
Chirurgická rádiológia	2	19	69	463	274	42	16	4	3	4		896	894	1174.80	1.31	1.31
Rádioterapia	12	14	67	155	106	14	2					370	358	341.54	0.92	0.95
Nukleárna medicína		6	16	78	106	35	4	2		5		252	252	487.91	1.94	1.94
Stomatológia		1		10								11	11	7.56	0.69	0.69
Veterinárna medicína			2	23	3							28	28	22.34	0.80	0.80
Anesteziológia a intenzívna medicína	1	9	36	187	50	4	1					288	287	232.16	0.81	0.81
Iné zdravotnícke pracoviská		1	1	14	20	1						37	37	38.47	1.04	1.04

Tabuľka 4: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2004	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu	>MDL		Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Priemysel spolu	8	42	120	407	156	71	21	4	2	2		833	825	1048.62	1.26	1.27
Priemyselná defektoskopia	4	15	76	195	74	35	14		2			415	411	510.96	1.23	1.24
Karotáže				6								6	6	3.97	0.66	0.66
Chemický priemysel		16	25	112	67	32	7	4		2		265	265	425.65	1.61	1.61
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	3	1	3	22	4							33	30	22.34	0.68	0.74
Skúšky zdrojov žiarenia			3	12	8	1						24	24	23.49	0.98	0.98
Priemyselné laboratóriá		1	10	40	2							53	53	35.70	0.67	0.67
Distribúcia rádiofarmák						3						3	3	8.26	2.75	2.75
Iné priemyselné pracoviská	1	9	2	8	1							21	20	9.28	0.44	0.46
Školstvo, veda a výskum spolu	3	22	30	192	33	1						281	278	203.05	0.72	0.73
Vysoké školy	1	9	21	96	24	1						152	151	112.94	0.74	0.75
Výskum	1	1	3	54	3							62	61	46.88	0.76	0.77
Dozor v radiačnej ochrane		12	3	28	4							47	47	28.49	0.61	0.61
Metrológia ionizujúceho žiarenia	1		3	14	2							20	19	14.74	0.74	0.78
Pracoviská s prírodným žiarením		4	20	27	16	15	6	4	1			93	93	206.29	2.22	2.22
Jaskyne		4	20	27	16	15	6	4	1			93	93	206.29	2.22	2.22
Civilná ochrana			2	27	3							32	32	26.28	0.82	0.82
Armáda				7	7	1						15	15	17.68	1.18	1.18
SPOLU	3	710	1	3	2							12	8 858	10869.04	0.89	1.23
	393	710	402	643	185	654	184	42	15	23		251	8 858	10869.04	0.89	1.23

Tabuľka 5: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2005

SLOVENSKO, rok 2005	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Jadrové zariadenia spolu	4	296	453	557	400	415	373	115	7	0	0	0	6 616	2 320	3128.80	0.47	1.35
Jadrové elektrárne spolu	3	466	548	746	680	700	598	154	6	0	0	0	6 898	3 432	2382.236	0.35	0.69
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	954	64	65	57	31	38	3	1	0	0	0	1 213	259	236.86	0.20	0.91	
Jadrové zariadenia - dodávatelia	2512	210	308	283	319	261	74	2	0	0	0	3 969	1 457	2118.38	0.53	1.45	
Jadrový výskum	60	46	41	17	15	11	3	3				196	136	144.98	0.74	1.07	
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	770	133	143	43	50	63	35	1	0	0	0	1 238	468	628.58	0.51	1.34	
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	257	48	43	12	26	38	9					433	176	257.24	0.59	1.46	
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	513	85	100	31	24	25	26	1				805	292	371.34	0.46	1.27	
Zdravotníctvo spolu	71	134	519	053	2 694	1 336	112	30	9	25	3	4 986	4 915	7346.92	1.47	1.49	
Rádiodiagnostika	12	54	300	1 381	1 066	197	61	18	6	11	1	3107	3 095	4375.81	1.41	1.41	
Kardiológia	1	4	4	14	45	33	29	8	3	8	1	150	149	832.80	5.55	5.59	
Chirurgická rádiológia	47	45	70	258	253	40	17	2		3		735	688	886.47	1.21	1.29	
Rádioterapia	4	5	67	190	138	12	1			3	1	421	417	598.59	1.42	1.44	
Nukleárna medicína	6	8	8	68	101	48	4	2				245	239	390.04	1.59	1.63	
Stomatológia			1	14	2							17	17	13.79	0.81	0.81	
Veterinárna medicína			1	13	4							18	18	13.91	0.77	0.77	
Anesteziológia a intenzívna medicína	1	18	64	101	73	5						262	261	204.45	0.78	0.78	
Iné zdravotnícke pracoviská			4	14	12	1						31	31	31.06	1.00	1.00	

Tabuľka 5: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2005	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	4	18	82	425	205	56	20	3	2	1	2	818	814	1852.29	2.26	2.28
Priemyselná defektoskopia	1	12	48	231	100	24	9	2			2	429	428	1278.44	2.98	2.99
Karotáže	1			5								6	5	4.22	0.70	0.84
Chemický priemysel		4	19	125	75	29	10	1	2	1		266	266	461.55	1.74	1.74
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia			4	19	6							29	29	24.14	0.83	0.83
Skúšky zdrojov žiarenia			6	17	2							25	25	17.55	0.70	0.70
Priemyselné laboratóriá				10	7							17	17	15.69	0.92	0.92
Distribúcia rádiofarmák	1				1	2	1					5	4	14.56	2.91	3.64
Iné priemyselné pracoviská				14	1							15	15	11.82	0.79	0.79
Školstvo, veda a výskum spolu	6	15	80	232	63	3	4	0	0	0	0	403	397	322.21	0.80	0.81
Vysoké školy	1	8	62	150	47	2	4					274	273	230.69	0.84	0.85
Výskum	5	5	4	39	6							59	54	37.16	0.63	0.69
Dozor v radiačnej ochrane		2	10	32	5	1						50	50	39.12	0.78	0.78
Metrológia ionizujúceho žiarenia			4	11	5							20	20	15.24	0.76	0.76
Pracoviská s prírodným žiarením	3	5	14	18	36	38	8	0	0	0	0	122	119	237.13	1.94	1.99
Jaskyne	3	5	14	18	36	38	8				0	122	119	237.13	1.94	1.99
Civilná ochrana			3	27	4							34	34	27.41	0.81	0.81
Armáda	1	5	5	8	2							21	20	11.52	0.55	0.58
SPOLU	4		1	3	2							13				
	381	630	260	163	419	806	259	40	11	26	5	000	8 619	12926.28	0.99	1.50

Tabuľka 6: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2006

SLOVENSKO, rok 2006	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50		Spolu	>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	4 296	453	557	400	415	373	115	7				6 616	2 320	3128.80	0.47	1.35
Jadrové elektrárne spolu	3 466	548	746	680	700	598	154	6				6 898	3 432	2382.236	0.35	0.69
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	954	64	65	57	31	38	3	1				1 213	259	236.86	0.20	0.91
Jadrové zariadenia - dodávatelia	2512	210	308	283	319	261	74	2				3 969	1 457	2118.38	0.53	1.45
Jadrový výskum	60	46	41	17	15	11	3	3				196	136	144.98	0.74	1.07
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	770	133	143	43	50	63	35	1				1 238	468	628.58	0.51	1.34
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	257	48	43	12	26	38	9					433	176	257.24	0.59	1.46
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	513	85	100	31	24	25	26	1				805	292	371.34	0.46	1.27
Zdravotníctvo spolu	71	134	519	2 053	1 694	336	112	30	9	25	3	4 986	4 915	7346.92	1.47	1.49
Rádiodiagnostika	12	54	300	1 381	1 066	197	61	18	6	11	1	3107	3 095	4375.81	1.41	1.41
Kardiológia	1	4	4	14	45	33	29	8	3	8	1	150	149	832.80	5.55	5.59
Chirurgická rádiológia	47	45	70	258	253	40	17	2		3		735	688	886.47	1.21	1.29
Rádioterapia	4	5	67	190	138	12	1			3	1	421	417	598.59	1.42	1.44
Nukleárna medicína	6	8	8	68	101	48	4	2				245	239	390.04	1.59	1.63
Stomatológia			1	14	2							17	17	13.79	0.81	0.81
Veterinárna medicína			1	13	4							18	18	13.91	0.77	0.77
Anesteziológia a intenzívna medicína	1	18	64	101	73	5						262	261	204.45	0.78	0.78
Iné zdravotnícke pracoviská			4	14	12	1						31	31	31.06	1.00	1.00

Tabuľka 6: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2006	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	4	18	82	425	205	56	20	3	2	1	2	818	814	1852.29	2.26	2.28
Priemyselná defektoskopia	1	12	48	231	100	24	9	2			2	429	428	1278.44	2.98	2.99
Karotáže	1			5								6	5	4.22	0.70	0.84
Chemický priemysel		4	19	125	75	29	10	1	2	1		266	266	461.55	1.74	1.74
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia			4	19	6							29	29	24.14	0.83	0.83
Skúšky zdrojov žiarenia			6	17	2							25	25	17.55	0.70	0.70
Priemyselné laboratóriá				10	7							17	17	15.69	0.92	0.92
Distribúcia rádiofarmák	1				1	2	1					5	4	14.56	2.91	3.64
Iné priemyselné pracoviská				14	1							15	15	11.82	0.79	0.79
Školstvo, veda a výskum spolu	6	15	80	232	63	3	4					403	397	322.21	0.80	0.81
Vysoké školy	1	8	62	150	47	2	4					274	273	230.69	0.84	0.85
Výskum	5	5	4	39	6							59	54	37.16	0.63	0.69
Dozor v radiačnej ochrane		2	10	32	5	1						50	50	39.12	0.78	0.78
Metrológia ionizujúceho žiarenia			4	11	5							20	20	15.24	0.76	0.76
Pracoviská s prírodným žiarením	3	5	14	18	36	38	8					122	119	237.13	1.94	1.99
Jaskyne	3	5	14	18	36	38	8					122	119	237.13	1.94	1.99
Civilná ochrana			3	27	4							34	34	27.41	0.81	0.81
Armáda	1	5	5	8	2							21	20	11.52	0.55	0.58
SPOLU	4		1	3	2							13				
	381	630	260	163	419	806	259	40	11	26	5	000	8 619	12926.28	0.99	1.50

Tabuľka 7: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2007

SLOVENSKO, rok 2007	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	4 650	486	471	333	288	206	38	5	1	0	0	6 478	1 828	1792.49	0.28	0.98
Jadrové elektrárne spolu	2 968	346	296	184	168	135	36	4	1	0	0	4 138	1 170	1 220.57	0.29	1.04
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1464	182	158	125	108	97	18					2 152	688	721.28	0.34	1.05
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1504	164	138	59	60	38	18	4	1			1 986	482	499.29	0.25	1.04
Jadrový výskum	127	18	21	19	12	8				0		205	78	63.13	0.31	0.81
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	1 555	122	154	130	108	63	2	1	0	0	0	2 135	580	508.79	0.24	0.88
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	232	34	42	19	16	10		1				354	122	91.00	0.26	0.75
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	1323	88	112	111	92	53	2					1781	458	417.79	0.23	0.91
Zdravotníctvo spolu	5	75	286	241	564	440	148	38	16	25	4	4 842	4 837	8444.87	1.74	1.75
Rádiodiagnostika	1	34	133	778	607	255	60	19	5	8	2	2902	2 901	4615.72	1.59	1.59
Kardiológia		1	4	10	44	39	36	13	7	10	2	166	166	1089.27	6.56	6.56
Chirurgická rádiológia	1	27	76	228	368	58	37	4	4	7		810	809	1423.87	1.76	1.76
Rádioterapia	1	5	27	84	258	9	4	1				389	388	485.08	1.25	1.25
Nukleárna medicína	2	4	8	22	109	74	10	1				230	228	485.78	2.11	2.13
Stomatológia				10	3							13	13	11.63	0.89	0.89
Veterinárna medicína			1	12	4							17	17	15.93	0.94	0.94
Anesteziológia a intenzívna medicína		3	31	94	150	5	1					284	284	285.14	1.00	1.00
Iné zdravotnícke pracoviská		1	6	3	21							31	31	32.45	1.05	1.05

Tabuľka 7: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2007	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)												Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)		
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Priemysel spolu	6	25	50	279	298	54	8	3	1	0	1	725	719	943.80	1.30	1.31
Priemyselná defektoskopia	4	23	15	211	183	43	7	3	1		1	491	487	696.20	1.42	1.43
Karotáže				2	3							5	5	5.13	1.03	1.03
Chemický priemysel		1	10	25	54	1	1					92	92	95.58	1.04	1.04
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia				7	6	20	2					35	35	40.14	1.15	1.15
Skúšky zdrojov žiarenia			2	10	4	1						17	17	16.02	0.94	0.94
Priemyselné laboratóriá												0	0			
Distribúcia rádiofarmák				4	2	4						10	10	17.66	1.77	1.77
Iné priemyselné pracoviská	2	1	15	14	18	1						51	49	44.71	0.88	0.91
Školstvo, veda a výskum spolu	0	2	30	124	161	4	0	0	0	0	0	321	321	315.10	0.98	0.98
Vysoké školy		1	24	68	106	4						203	203	198.78	0.98	0.98
Výskum		1	3	27	19							50	50	47.19	0.94	0.94
Dozor v radiačnej ochrane			2	23	23							48	48	48.18	1.00	1.00
Metrológia ionizujúceho žiarenia			1	6	13							20	20	20.95	1.05	1.05
Pracoviská s prírodným žiarením	2	1	12	21	62	67	0	0	0	0	0	165	163	290.89	1.76	1.78
Jaskyne	2	1	8	17	44	43					0	115	113	202.35	1.76	1.79
Bane			2	2	9	12						25	25	44.27	1.77	1.77
Civilná ochrana			2	11	19							32	32	32.07	1.00	1.00
Armáda			1	0	7	0	2					10	10	21.67	2.17	2.17
SPOLU	4 663	589	852	2 009	3 399	771	196	46	18	25	5	12 573	7 910	11840.89	0.94	1.50

Tabuľka 8: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2008

SLOVENSKO, rok 2008	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu	>MDL		Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Jadrové zariadenia spolu	5 176	452	457	332	253	196	47	2	0	0	0	6 915	1 739	1745.34	0.25	1.00
Jadrové elektrárne spolu	2 926	213	257	188	153	107	17	0	0	0	0	3 861	935	893.10	0.23	0.96
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1 610	133	125	119	98	74	9					2 168	558	563.66	0.26	1.01
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1 316	80	132	69	55	33	8					1 693	377	329.44	0.19	0.87
Jadrový výskum	122	16	15	13	8	11	4					189	67	89.24	0.47	1.33
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	2 128	223	185	131	92	78	26	2	0	0	0	2 865	737	763.00	0.27	1.04
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	545	82	65	54	47	34	13	1				841	296	343.92	0.41	1.16
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	1 583	141	120	77	45	44	13	1				2 024	441	419.08	0.21	0.95
Zdravotníctvo spolu	5	49	337	1 670	2 276	435	131	37	18	15	5	4 978	4 973	8220.60	1.65	1.65
Rádiodiagnostika	2	29	203	1 034	1 383	209	65	12	6	4	4	2 951	2 949	4455.35	1.51	1.51
Kardiológia	1		5	8	57	47	43	14	12	5	1	193	192	1147.25	5.94	5.98
Chirurgická rádiológia	1	12	71	307	388	81	15	9		5		889	888	1373.28	1.54	1.55
Rádioterapia	1	3	18	116	233	7	1	1				380	379	430.89	1.13	1.14
Nukleárna medicína		2	6	35	87	89	7	1		1		228	228	497.13	2.18	2.18
Stomatológia			1	8	3							12	12	9.27	0.77	0.77
Veterinárna medicína		2	1	4	3							10	10	8.29	0.83	0.83
Anesteziológia a intenzívna medicína		1	31	155	113	2						302	302	286.64	0.95	0.95
Iné zdravotnícke pracoviská			1	3	9							13	13	12.52	0.96	0.96

Tabuľka 8: pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2008	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	1	17	79	325	264	34	9	2	0	1	0	732	731	818.01	1.12	1.12
Priemyselná defektoskopia		15	61	286	207	31	9	2		1		612	612	699.55	1.14	1.14
Karotáže					4							4	4	4.46	1.11	1.11
Výroba rádiofarmák				3	18	1						22	22	29.19	1.33	1.33
Chemický priemysel				3								3	3	2.69	0.90	0.90
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	1		8	14	16							39	38	34.04	0.87	0.90
Skúšky zdrojov žiarenia		2		9	4							15	15	12.08	0.81	0.81
Priemyselné laboratóriá												0	0			
Distribúcia rádiofarmák				3	4	2						9	9	14.00	1.56	1.56
Iné priemyselné pracoviská			10	7	11							28	28	22.00	0.79	0.79
Školstvo, veda a výskum spolu	13	2	39	169	107	0	0	1	0	0	0	331	318	292.47	0.88	0.92
Vysoké školy		2	34	84	70			1				191	191	176.49	0.92	0.92
Výskum			1	39	14							54	54	49.69	0.92	0.92
Dozor v radiačnej ochrane	13		4	34	17							68	55	50.53	0.74	0.92
Metrológia ionizujúceho žiarenia				12	6							18	18	15.76	0.88	0.88
Pracoviská s prírodným žiarením	0	1	14	70	39	28	0	0	0	0	0	152	152	202.73	1.33	1.33
Jaskyne		1	14	70	39	28						152	152	202.73	1.33	1.33
Bane																
Civilná ochrana			2	8	22							32	32	33.12	1.04	1.04
Armáda				3	4	3						10	10	15.71	1.57	1.57
SPOLU	5 195	521	928	2 577	2 965	696	187	42	18	16	5	13 150	7 955	11327.98	0.86	1.42

Tabuľka 9: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2009

SLOVENSKO, rok 2009	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu	>MDL		Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Jadrové zariadenia spolu	4 746	409	407	379	248	222	55	4	0	0	0	6 470	1 724	1825.34	0.28	1.06
Jadrové elektrárne spolu	2 737	226	220	237	134	123	19	0	0	0	0	3 696	959	853.37	0.23	0.89
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1520	149	138	131	98	90	17	0	0	0	0	2 143	623	620.72	0.29	1.00
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1217	77	82	106	36	33	2	0	0	0	0	1 553	336	232.65	0.15	0.69
Jadrový výskum	147	26	15	10	8	7	1	0	0	0	0	214	67	58.06	0.27	0.87
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	1 862	157	172	132	106	92	35	4	0	0	0	2 560	698	913.91	0.36	1.31
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	516	57	48	53	52	37	19	4	0	0	0	786	270	428.25	0.54	1.59
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	1346	100	124	79	54	55	16	0	0	0	0	1774	428	485.66	0.27	1.13
Zdravotníctvo spolu	3	80	436	1 069	2 956	527	145	40	18	11	2	5 287	5 284	8782.59	1.66	1.66
Rádiodiagnostika	1	26	197	630	1 633	226	44	11	5	3	1	2777	2 776	4097.95	1.48	1.48
Kardiológia	0	3	10	22	64	61	56	17	8	7	1	249	249	1320.95	5.31	5.31
Chirurgická rádiológia	0	42	142	219	672	114	32	9	4	1	0	1235	1 235	1897.53	1.54	1.54
Rádioterapia	0	4	55	57	258	20	1	1	0	0	0	396	396	482.69	1.22	1.22
Nukleárna medicína	2	5	10	34	63	98	9	2	1	0	0	224	222	511.74	2.28	2.31
Stomatológia	0	0	3	5	6	0	0	0	0	0	0	14	14	11.70	0.84	0.84
Veterinárna medicína	0	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0	5	5	9.31	1.86	1.86
Anesteziológia a intenzívna medicína	0	0	17	102	246	3	1	0	0	0	0	369	369	417.15	1.13	1.13
Iné zdravotnícke pracoviská	0	0	2	0	12	2	2	0	0	0	0	18	18	33.57	1.86	1.86

Tabuľka 9: Pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2009	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	1	7	47	207	316	51	12	1	0	2	0	644	643	907.57	1.41	1.41
Priemyselná defektoskopia	0	6	35	176	252	47	12	1	0	2	0	531	531	787.23	1.48	1.48
Karotáže	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	4	4	3.91	0.98	0.98
Výroba rádiofarmák	0	0	1	6	16	1	0	0	0	0	0	24	24	26.98	1.12	1.12
Chemický priemysel																
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	1	0	4	15	23	1	0	0	0	0	0	44	43	45.85	1.04	1.07
Skúšky zdrojov žiarenia	0	0	0	4	12	0	0	0	0	0	0	16	16	17.63	1.10	1.10
Priemyselné laboratóriá												0	0			
Distribúcia rádiofarmák	0	0	0	3	4	2	0	0	0	0	0	9	9	13.46	1.50	1.50
Iné priemyselné pracoviská	0	1	7	0	8	0	0	0	0	0	0	16	16	12.52	0.78	0.78
Školstvo, veda a výskum spolu	7	1	16	93	187	4	0	0	0	0	0	308	301	332.61	1.08	1.11
Vysoké školy	0	0	11	45	111	2	0	0	0	0	0	169	169	192.51	1.14	1.14
Výskum	0	1	2	29	30	1	0	0	0	0	0	63	63	65.93	1.05	1.05
Dozor v radiačnej ochrane	7	0	2	6	41	1	0	0	0	0	0	57	50	57.86	1.02	1.16
Metrológia ionizujúceho žiarenia	0	0	1	13	5	0	0	0	0	0	0	19	19	16.31	0.86	0.86
Pracoviská s prírodným žiarením	0	0	0	7	28	29	48	0	0	0	0	112	112	252.17	2.25	2.25
Jaskyne	0	0	0	7	28	29	48	0	0	0	0	112	112	252.17	2.25	2.25
Civilná ochrana	0	0	0	6	25	0	0	0	0	0	0	31	31	37.13	1.20	1.20
Armáda	0	0	0	1	8	0	0	0	0	0	0	9	9	10.52	1.17	1.17
SPOLU	4 757	497	906	1 762	3 768	833	260	45	18	13	2	12 861	8 104	12147.92	0.94	1.50

Tabuľka 10: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2010

SLOVENSKO, rok 2010	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu	>MDL		Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Jadrové zariadenia spolu	4 513	421	424	261	194	144	42	7	0	0	0	6 006	1 493	1479,82	0,25	0,99
Jadrové elektrárne spolu	2 529	245	269	182	108	65	7	0	0	0	0	3 405	876	623,15	0,18	0,71
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1491	168	168	120	74	51	4	0	0	0	0	2 076	585	437,68	0,21	0,75
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1038	77	101	62	34	14	3	0	0	0	0	1 329	291	185,46	0,14	0,64
Jadrový výskum	157	18	26	7	12	7	1	0	0	0	0	228	71	60,91	0,27	0,86
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	1 827	158	129	72	74	72	34	7	0	0	0	2 373	546	795,76	0,34	1,46
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	426	63	48	34	36	49	15	6	0	0	0	677	251	449,77	0,66	1,79
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	1401	95	81	38	38	23	19	1	0	0	0	1696	295	345,99	0,20	1,17
Zdravotníctvo spolu	58	79	292	1 472	2 741	440	123	28	4	19	1	5 257	5 199	8049,23	1,53	1,55
Rádiodiagnostika	11	12	91	623	1 211	117	33	9	1	2	0	2 110	2 099	2871,89	1,36	1,37
Kardiológia	0	2	9	38	66	78	48	14	2	12	0	269	269	1247,70	4,64	4,64
Chirurgická rádiológia	29	24	122	507	912	144	31	3	1	4	1	1 778	1 749	2536,34	1,43	1,45
Rádioterapia	1	2	15	99	226	11	0	0	0	0	0	354	353	411,31	1,16	1,17
Nukleárna medicína	8	5	16	36	72	82	10	2	0	0	0	231	223	464,25	2,01	2,08
Stomatológia	0	1	5	7	8	0	0	0	0	0	0	21	21	16,71	0,80	0,80
Veterinárna medicína	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0	0	5	5	7,39	1,48	1,48
Anesteziológia a intenzívna medicína	8	33	34	159	238	7	1	0	0	0	0	480	472	476,20	0,99	1,01
Iné zdravotnícke pracoviská	1	0	0	1	5	1	0	0	0	1	0	9	8	17,44	1,94	2,18

Tabuľka 10: Pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2010	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	18	10	38	240	303	66	3	2	1	0	0	681	663	846,33	1,24	1,28
Priemyselná defektoskopia	1	2	24	157	182	28	3	1	1	0	0	399	398	507,23	1,27	1,27
Karotáže	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	5	5	4,72	0,94	0,94
Výroba rádiofarmák	0	1	2	6	13	4	0	0	0	0	0	26	26	35,58	1,37	1,37
Priemyselné urýchľovače	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0,62	0,05	0,00
Chemický priemysel	2	2	3	40	58	29	0	1	0	0	0	135	133	191,69	1,42	1,44
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	3	4	2	20	23	2	0	0	0	0	0	54	51	52,28	0,97	1,03
Skúšky zdrojov žiarenia	0	1	4	7	5	0	0	0	0	0	0	17	17	13,64	0,80	0,80
Priemyselné laboratóriá	0	0	2	3	13	0	0	0	0	0	0	18	18	18,56	1,03	1,03
Distribúcia rádiofarmák	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	3	3	5,79	1,93	1,93
Iné priemyselné pracoviská	0	0	1	2	8	1	0	0	0	0	0	12	12	16,23	1,35	1,35
Školstvo, veda a výskum spolu	15	9	43	149	125	0	1	0	0	0	0	342	327	284,91	0,83	0,87
Vysoké školy	9	9	38	87	72	0	1	0	0	0	0	216	207	168,54	0,78	0,81
Výskum	6	0	1	27	21	0	0	0	0	0	0	55	49	48,42	0,88	0,99
Dozor v radiačnej ochrane	0	0	3	23	29	0	0	0	0	0	0	55	55	54,43	0,99	0,99
Metrológia ionizujúceho žiarenia	0	0	1	12	3	0	0	0	0	0	0	16	16	13,53	0,85	0,85
Pracoviská s prírodným žiarením	0	0	2	16	30	56	13	0	0	0	0	117	117	312,79	2,67	2,67
Jaskyne	0	0	2	16	30	56	13	0	0	0	0	117	117	312,79	2,67	2,67
Colná správa	0	0	1	17	0	0	0	0	0	0	0	18	18	10,26	0,57	0,57
Civilná ochrana	0	0	1	6	16	0	0	0	0	0	0	23	23	24,72	1,07	1,07
Armáda	0	0	0	5	4	0	0	0	0	0	0	9	9	8,79	0,98	0,98
SPOLU	4 604	519	801	2 166	3 413	706	182	37	5	19	1	12 453	7 849	11 017	0,88	1,40

Tabuľka 11: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2011

SLOVENSKO, rok 2011	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Jadrové zariadenia spolu	4 597	341	318	244	182	139	42	3	0	0	0	5 866	1 269	1304,21	0,25	0,99
Jadrové elektrárne spolu	2 648	217	228	161	110	65	2	0	0	0	0	3 431	783	563	0,18	0,71
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1408	122	112	105	84	53	2	0	0	0	0	1 886	478	407,35	0,21	0,75
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1240	95	116	56	26	12	0	0	0	0	0	1 545	305	155,46	0,14	0,64
Jadrový výskum	169	14	9	17	8	7	8	1	0	0	0	233	64	109,03	0,27	0,86
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	1 780	110	81	66	64	67	32	2	0	0	0	2 202	422	632,37	0,34	1,46
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	464	42	31	25	28	35	22	1	0	0	0	648	184	355,21	0,66	1,79
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	1316	68	50	41	36	32	10	1	0	0	0	1554	238	277,16	0,20	1,17
Zdravotníctvo spolu	130	159	698	3 268	871	307	62	14	7	11	4	5 531	5 401	6019,87	1,53	1,55
Rádiodiagnostika	30	30	284	1 480	411	85	16	3	0	1	0	2340	2 310	2169,74	1,36	1,37
Kardiológia	4	1	23	79	36	82	26	11	6	7	2	277	273	1112,66	4,64	4,64
Chirurgická rádiológia	71	78	247	1 081	251	90	17	0	1	3	0	1839	1 768	1723,88	1,43	1,45
Rádioterapia	4	7	23	236	51	6	0	0	0	0	0	327	323	267,11	1,16	1,17
Nukleárna medicína	0	1	42	56	86	43	2	0	0	0	1	231	231	399,31	2,01	2,08
Stomatológia	0	0	3	10	1	0	0	0	0	0	0	14	14	9,58	0,80	0,80
Veterinárna medicína	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0	0	5	5	4,73	1,48	1,48
Anesteziológia a intenzívna medicína	20	42	76	317	31	1	1	0	0	0	0	488	468	289,96	0,99	1,01
Iné zdravotnícke pracoviská	1	0	0	7	1	0	0	0	0	0	1	10	9	42,90	1,94	2,18

Tabuľka 11: Pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2011	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	14	13	118	334	126	42	3	1	0	0	1	652	638	697,68	1,24	1,28
Priemyselná defektoskopia	5	8	92	242	68	35	3	1	0	0	1	455	450	521,94	1,27	1,27
Karotáže	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	2,83	0,94	0,94
Výroba rádiofarmák	0	1	0	21	1	0	0	0	0	0	0	23	23	16,65	1,37	1,37
Priemyselné urýchľovače	6	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	10	4	1,04	0,05	0,00
Chemický priemysel	3	0	0	30	46	5	0	0	0	0	0	84	81	98,23	1,42	1,44
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	0	1	14	29	9	1	0	0	0	0	0	54	54	39,99	0,97	1,03
Skúšky zdrojov žiarenia	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	0	11	11	6,98	0,80	0,80
Priemyselné laboratóriá	0	0	2	4	1	0	0	0	0	0	0	7	7	5,37	1,03	1,03
Distribúcia rádiofarmák	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	3	3	4,65	1,93	1,93
Iné priemyselné pracoviská												0	0		1,35	1,35
Školstvo, veda a výskum spolu	7	35	50	190	17	1	0	0	0	0	0	300	293	181,12	0,83	0,87
Vysoké školy	0	26	23	112	11	0	0	0	0	0	0	172	172	105,67	0,78	0,81
Výskum	0	2	19	39	2	1	0	0	0	0	0	63	63	38,75	0,88	0,99
Dozor v radiačnej ochrane	7	6	2	29	4	0	0	0	0	0	0	48	41	28,27	0,99	0,99
Metrológia ionizujúceho žiarenia	0	1	6	10	0	0	0	0	0	0	0	17	17	8,43	0,85	0,85
Pracoviská s prírodným žiarením	0	0	1	10	50	51	3	0	0	0	0	115	115	246,23	2,67	2,67
Jaskyne	0	0	1	10	50	51	3	0	0	0	0	115	115	246,23	2,67	2,67
Colná správa	0	0	3	13	0	0	0	0	0	0	0	16	16	8,48	0,57	0,57
Civilná ochrana	0	0	2	17	5	0	0	0	0	0	0	24	24	20,03	1,07	1,07
Armáda	0	0	1	7	1	0	0	0	0	0	0	9	9	6,53	0,98	0,98
SPOLU	4 748	548	1 191	4 083	1 252	540	110	18	7	11	5	12 513	7 765	8 484	0,88	1,40

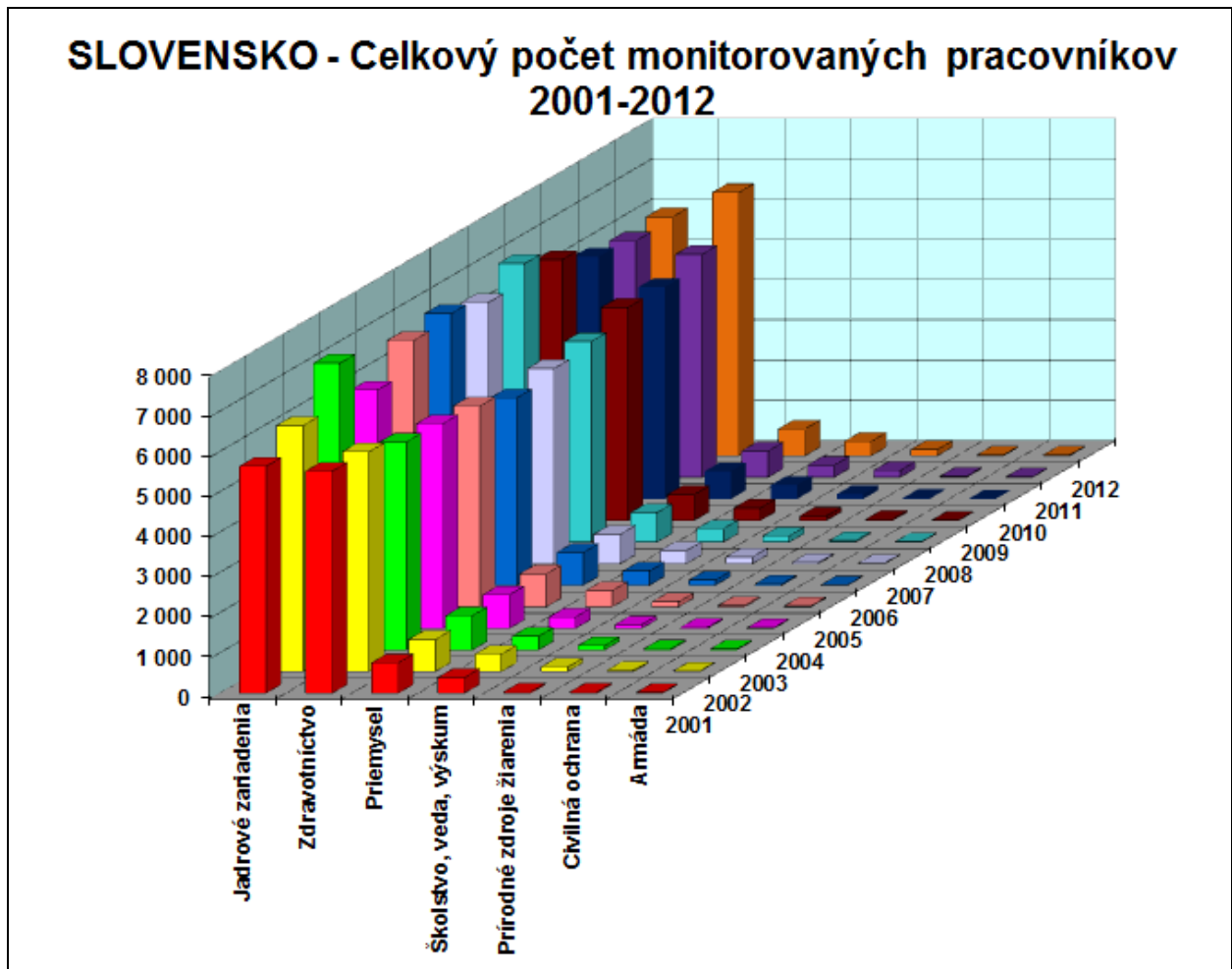
Tabuľka 12: Distribúcia efektívnych dávok ožiarenia pracovníkov so zdrojmi žiarenia v Slovenskej republike a priemerné efektívne dávky v roku 2012

SLOVENSKO, rok 2012	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu	>MDL		Na jedného monitorovaného pracovníka	Na pracovníka s dávkou E > 0
Jadrové zariadenia spolu	4 436	371	382	264	242	175	51	4	3	0	0	5 928	1 492	1688,25	0,28	1,13
Jadrové elektrárne spolu	2 715	238	236	180	154	65	4	0	0	0	0	3 592	877	667,40	0,19	0,76
Jadrové elektrárne – vlastní pracovníci	1402	127	118	107	104	56	4	0	0	0	0	1 918	516	464,48	0,24	0,90
Jadrové zariadenia - dodávatelia	1313	111	118	73	50	9	0	0	0	0	0	1 674	361	202,92	0,12	0,56
Jadrový výskum	126	23	51	16	13	8	7	3	3	0	0	250	124	215,62	0,86	1,74
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi - spolu	1 595	110	95	68	75	102	40	1	0	0	0	2 086	491	805,23	0,39	1,64
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – vlastní pracovníci	375	51	33	24	31	55	21	1	0	0	0	591	216	409,52	0,69	1,90
Vyrad'ovanie JEZ a manipulácia s RA odpadmi – dodávatelia	1220	59	62	44	44	47	19	0	0	0	0	1495	275	395,71	0,26	1,44
Zdravotníctvo spolu	1 184	531	1 195	2 252	948	298	90	14	6	13	2	6 533	5 349	5734,80	0,88	1,07
Rádiodiagnostika	326	158	497	1 155	471	75	13	0	2	0	1	2698	2 372	2094,39	0,78	0,88
Intervenčná rádiológia	23	7	16	46	33	50	13	2	0	5	0	195	172	540,53	2,77	3,14
Kardiológia	4	2	15	44	27	43	34	10	3	4	1	187	183	790,56	4,23	4,32
Chirurgická rádiológia	502	223	382	621	285	78	19	2	1	3	0	2116	1 614	1478,38	0,70	0,92
Rádioterapia	95	49	60	133	41	6	2	0	0	0	0	386	291	211,99	0,55	0,73
Nukleárna medicína	18	15	50	68	58	46	7	0	0	1	0	263	245	345,00	1,31	1,41
Stomatológia	1	1	3	9	1	0	0	0	0	0	0	15	14	9,19	0,61	0,66
Veterinárna medicína	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1,39	0,70	0,70
Anesteziológia a intenzívna medicína	210	76	170	168	32	0	2	0	0	0	0	658	448	257,75	0,39	0,58
Iné zdravotnícke pracoviská	5	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0	13	8	5,62	0,43	0,70

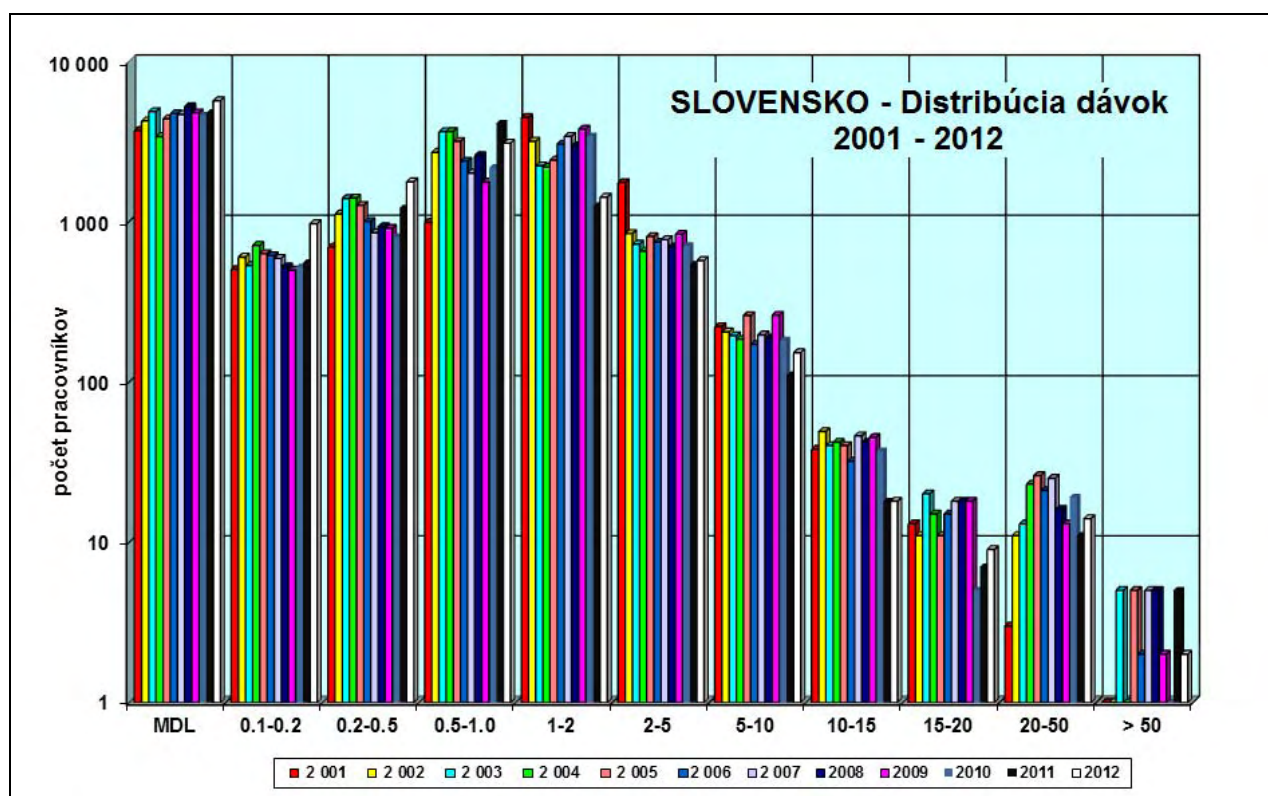
Tabuľka 12: Pokračovanie

SLOVENSKO, rok 2012	Počet pracovníkov s efektívnou dávkou v intervale (mSv)													Kolektívna dávka (man.mSv)	Priemerná dávka (mSv)	
	Pracovná profesia	<MDL	0,1-0,2	0,2-0,5	0,5-1,0	1,0-2,0	2,0-5,0	5,0-10,0	10,0-15,0	15,0-20,0	20,0-50,0	> 50	Spolu		>MDL	Na jedného monitorovaného pracovníka
Priemysel spolu	24	28	82	336	121	65	5	0	0	1	0	662	638	706,20	1,07	1,11
Priemyselná defektoskopia	13	25	68	243	92	61	5	0	0	1	0	508	495	584,07	1,15	1,18
Karotáže	1	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	5	4	2,74	0,55	0,69
Preprava rádioaktívnych látok	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	4	4	3,30	0,83	0,83
Výroba rádiofarmák	0	0	1	10	9	0	0	0	0	0	0	20	20	20,65	1,03	1,03
Priemyselné urýchľovače	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	6	6	3,57	0,60	0,60
Chemický priemysel	0	0	0	22	3	2	0	0	0	0	0	27	27	25,27	0,94	0,94
Montáž, údržba a opravy zdrojov žiarenia	6	2	6	30	13	2	0	0	0	0	0	59	53	46,36	0,79	0,87
Skúšky zdrojov žiarenia	2	1	3	9	0	0	0	0	0	0	0	15	13	7,50	0,50	0,58
Priemyselné laboratóriá	0	0	3	9	1	0	0	0	0	0	0	13	13	9,35	0,72	0,72
Distribúcia rádiofarmák																
Iné priemyselné pracoviská	2	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	5	3	3,39	0,68	1,13
Školstvo, veda a výskum spolu	23	36	89	179	31	0	0	0	0	0	0	358	335	210,06	0,59	0,63
Vysoké školy	5	23	75	118	21	0	0	0	0	0	0	242	237	144,20	0,60	0,61
Výskum	0	4	6	37	5	0	0	0	0	0	0	52	52	36,06	0,69	0,69
Dozor v radiačnej ochrane	18	9	5	11	5	0	0	0	0	0	0	48	30	20,06	0,42	0,67
Metrológia ionizujúceho žiarenia	0	0	3	13	0	0	0	0	0	0	0	16	16	9,74	0,61	0,61
Pracoviská s prírodným žiarením	1	3	8	30	70	32	6	0	0	0	0	150	149	259,10	1,73	1,74
Civilný letecký personál spolu	0	3	1	5	29	0	0	0	0	0	0	38	38	45,27	1,19	1,19
Piloti	0	2	0	0	11	0	0	0	0	0	0	13	13	15,85	1,22	1,22
Palubný personál	0	1	1	5	18	0	0	0	0	0	0	25	25	29,42	1,18	1,18
Jaskyne	1	0	7	25	41	32	6	0	0	0	0	112	111	213,83	1,91	1,93
Colná správa	0	1	13	0	0	0	0	0	0	0	0	14	14	3,37	0,24	0,24
Civilná ochrana	0	0	0	10	6	1	0	0	0	0	0	17	17	18,60	1,09	1,09
Armáda	0	0	0	13	1	0	0	0	0	0	0	14	14	10,78	0,77	0,77
SPOLU	5 668	970	1 769	3 084	1 419	571	152	18	9	14	2	13 676	8 008	8631,16	0,63	1,08

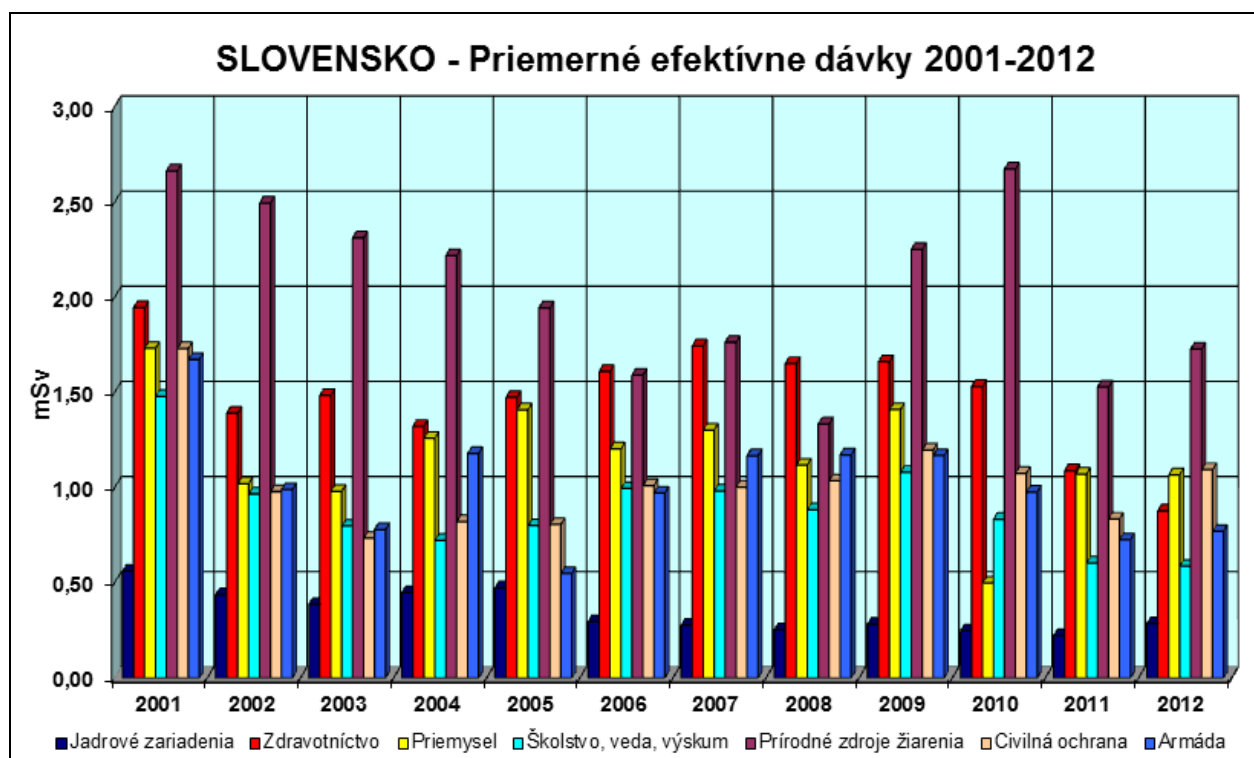
Graf 1: Celkový počet monitorovaných pracovníkov v SR v rokoch 2001-2012

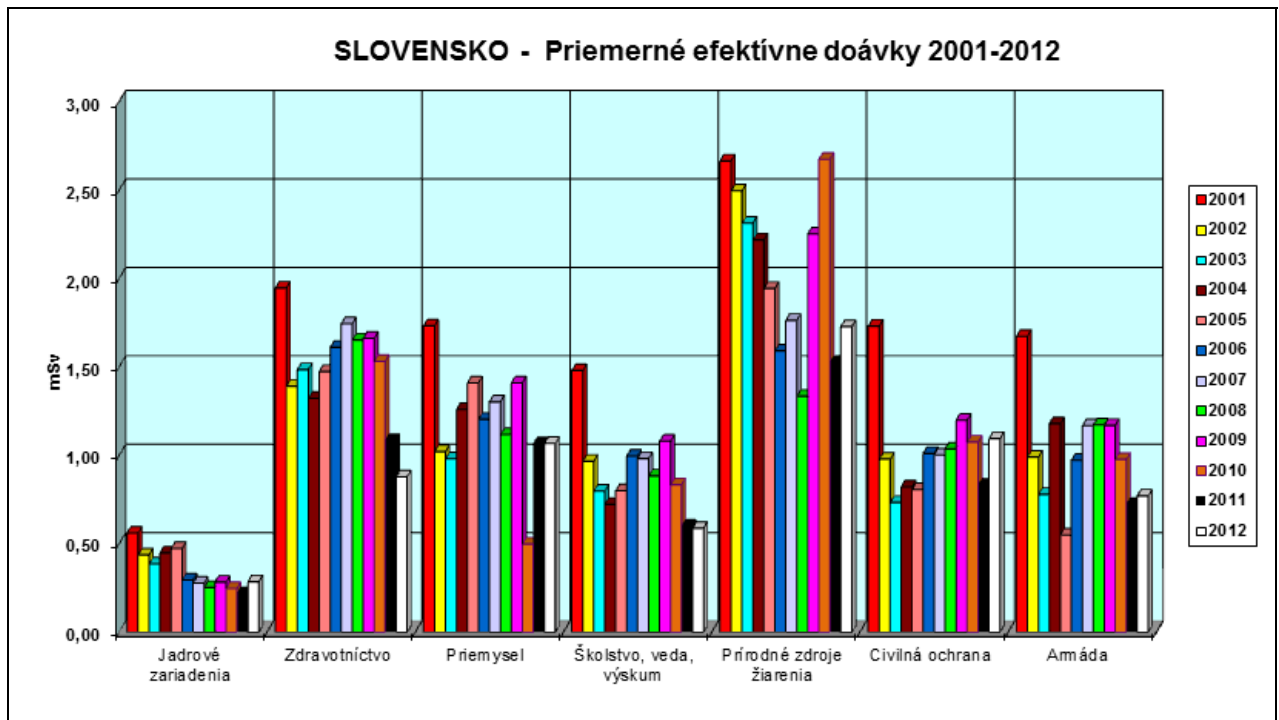
Graf 2: Distribúcia dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v rokoch 2001-2012

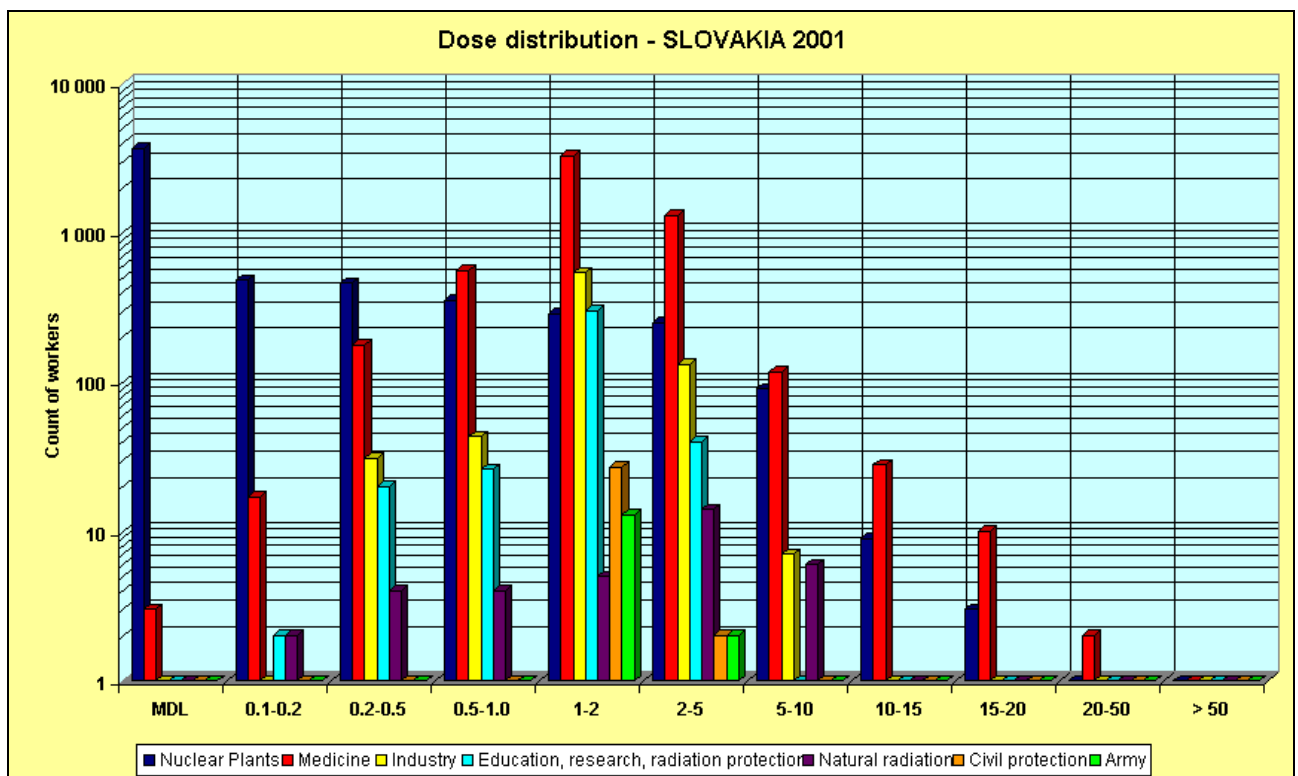
Graf 3: Priemerné efektívne dávky pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v rokoch 2001-2012

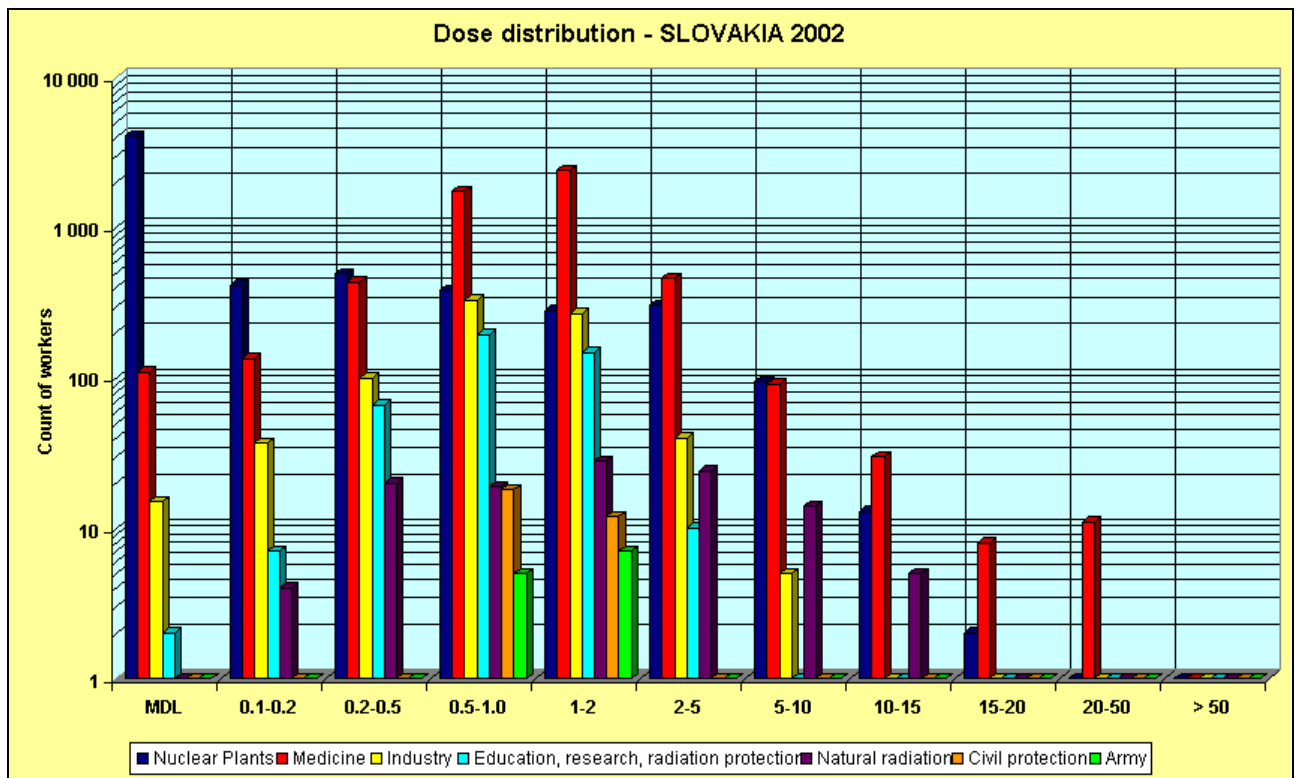
Graf 4: Priemerné efektívne dávky pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR podľa rezortov

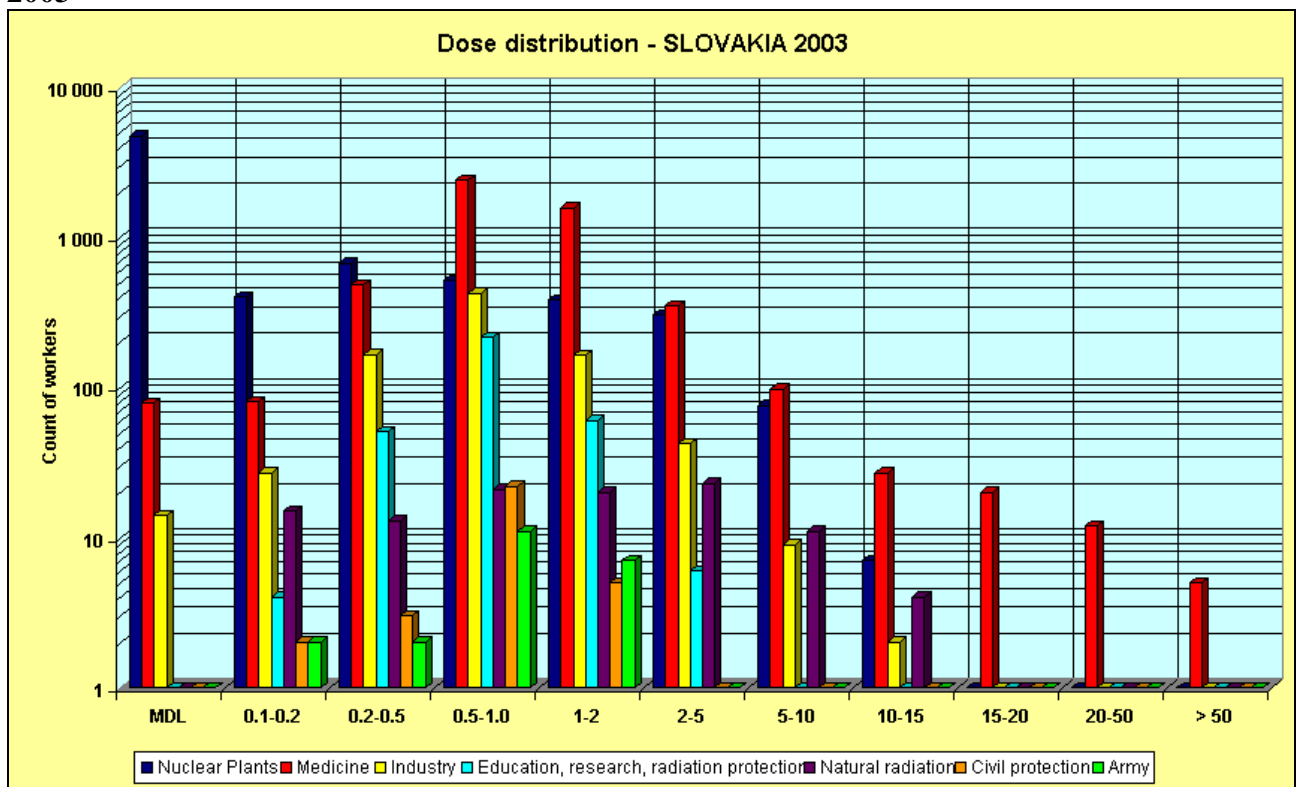
Graf 5: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2001

Graf 6: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2002

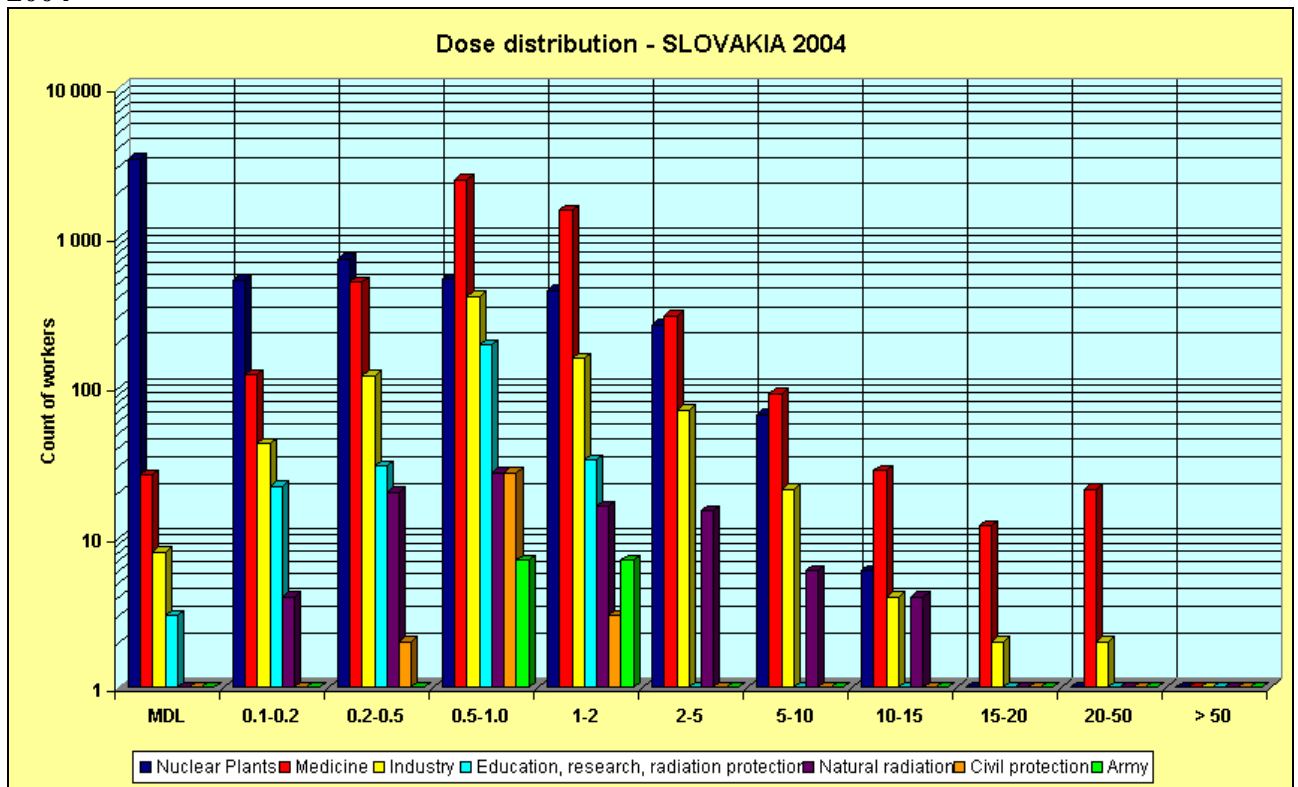

Graf 7: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2003

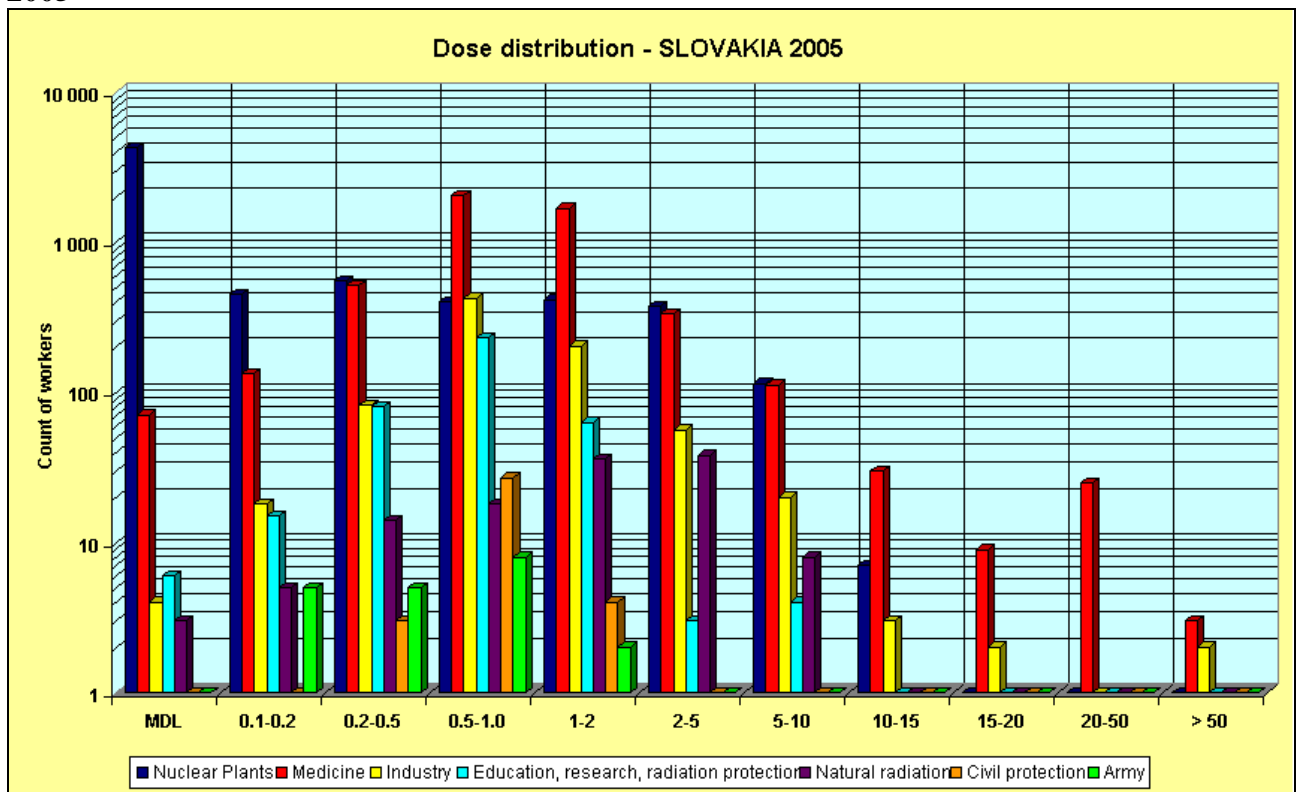

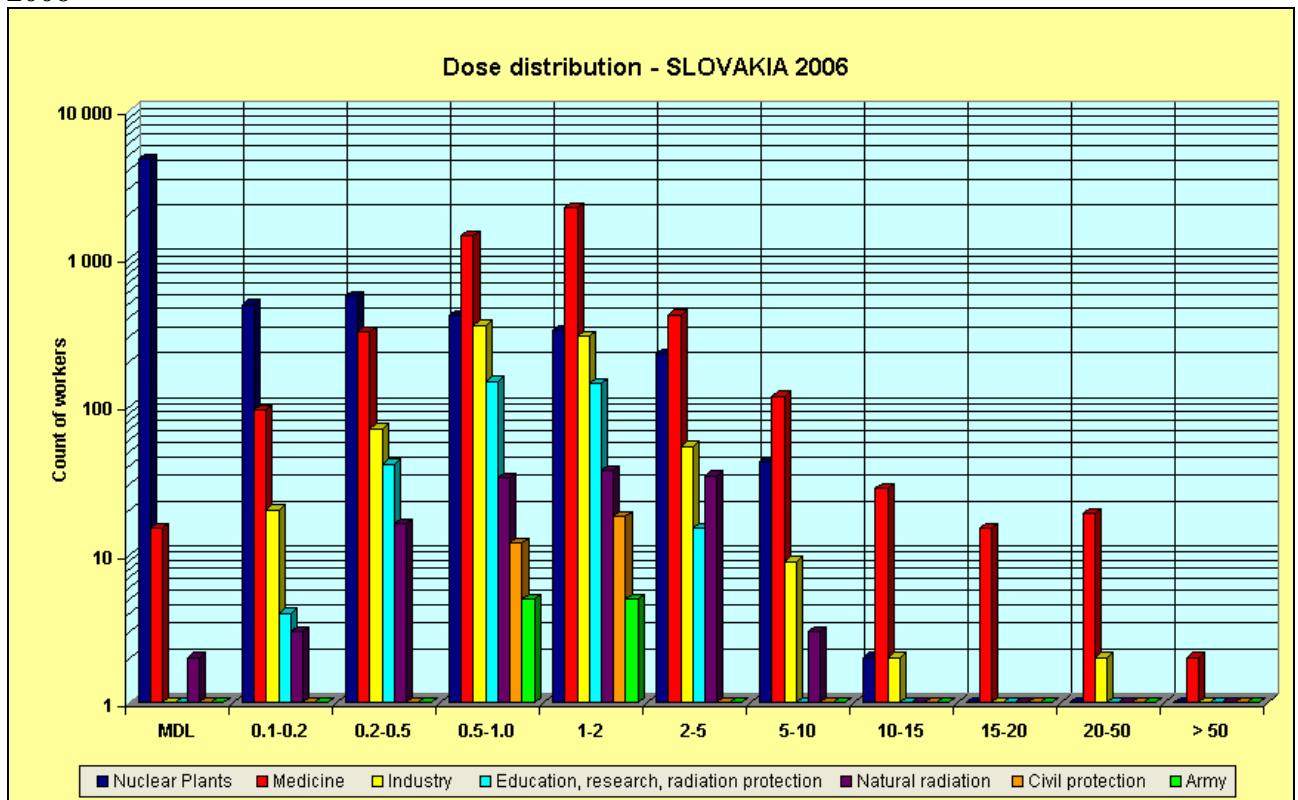
Graf 8: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2004

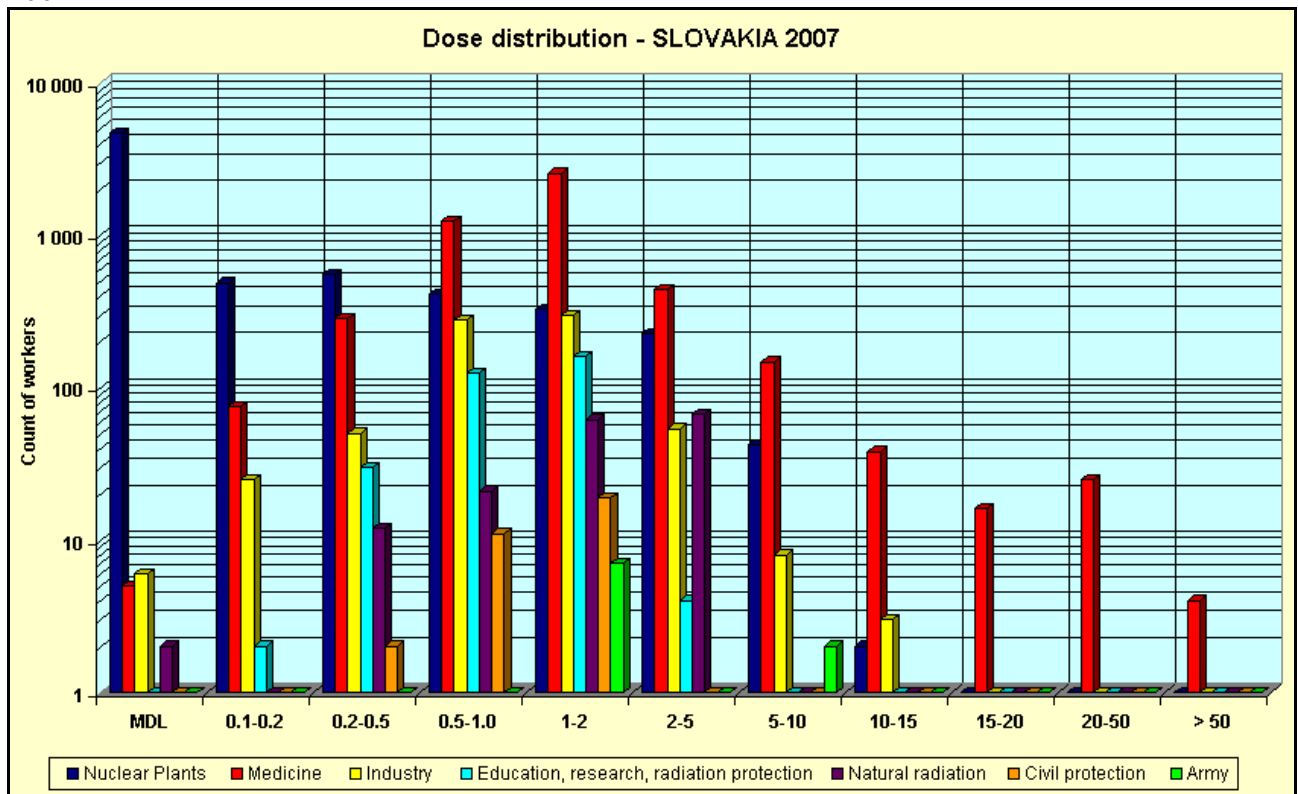
Graf 9: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2005

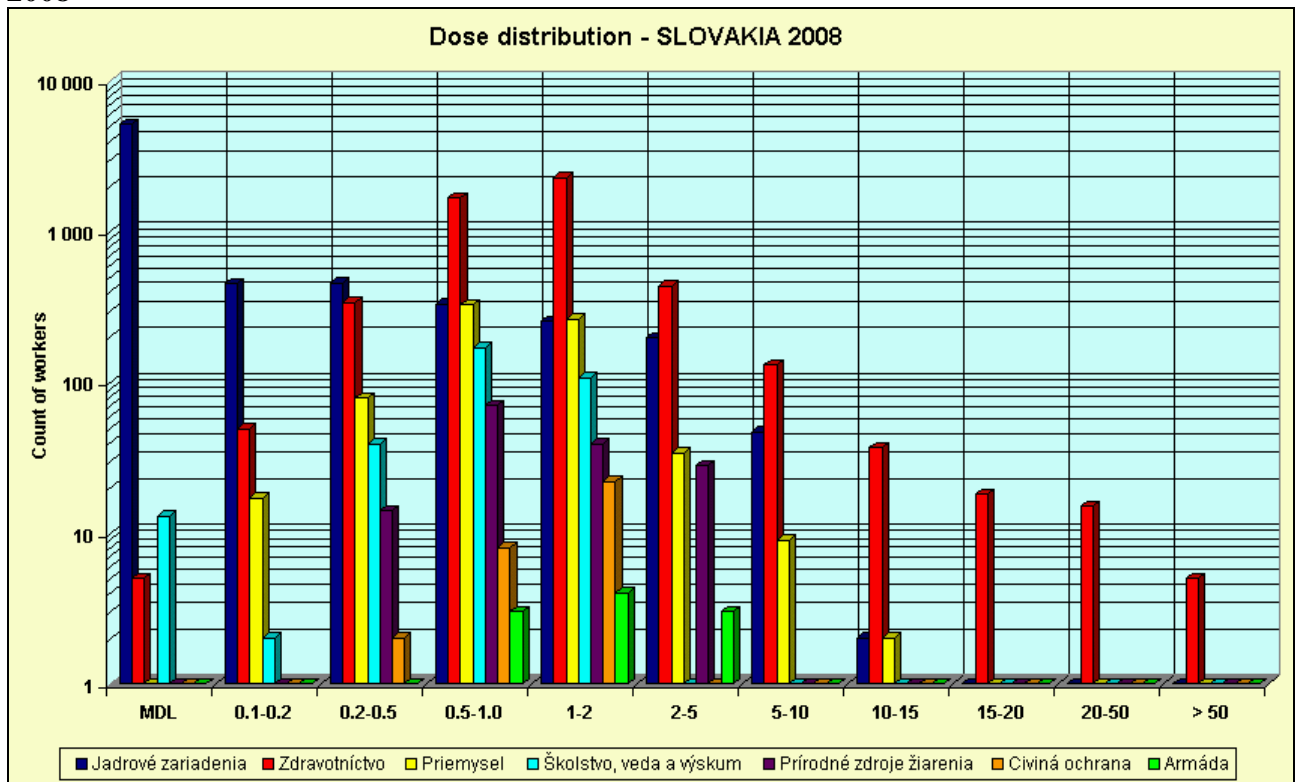
Graf 10: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2006

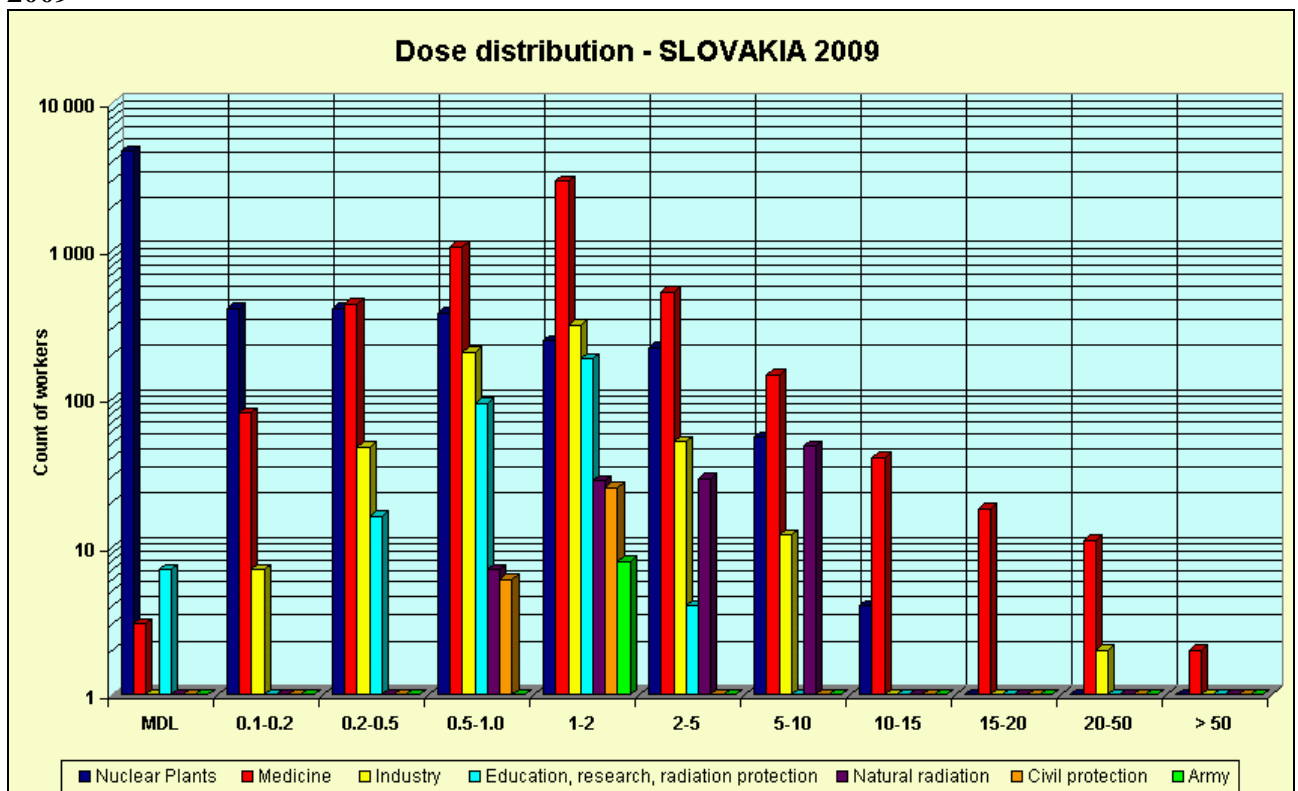
Graf 11: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2007

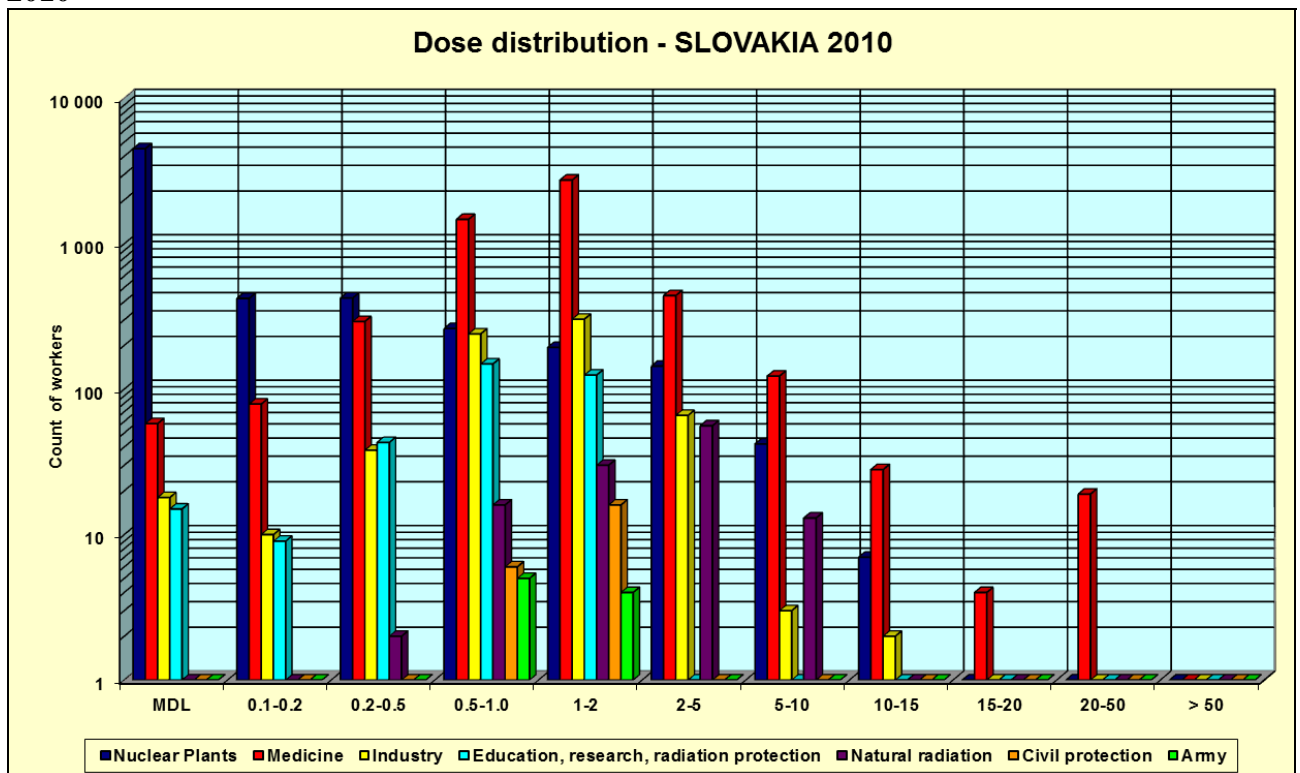
Graf 12: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2008

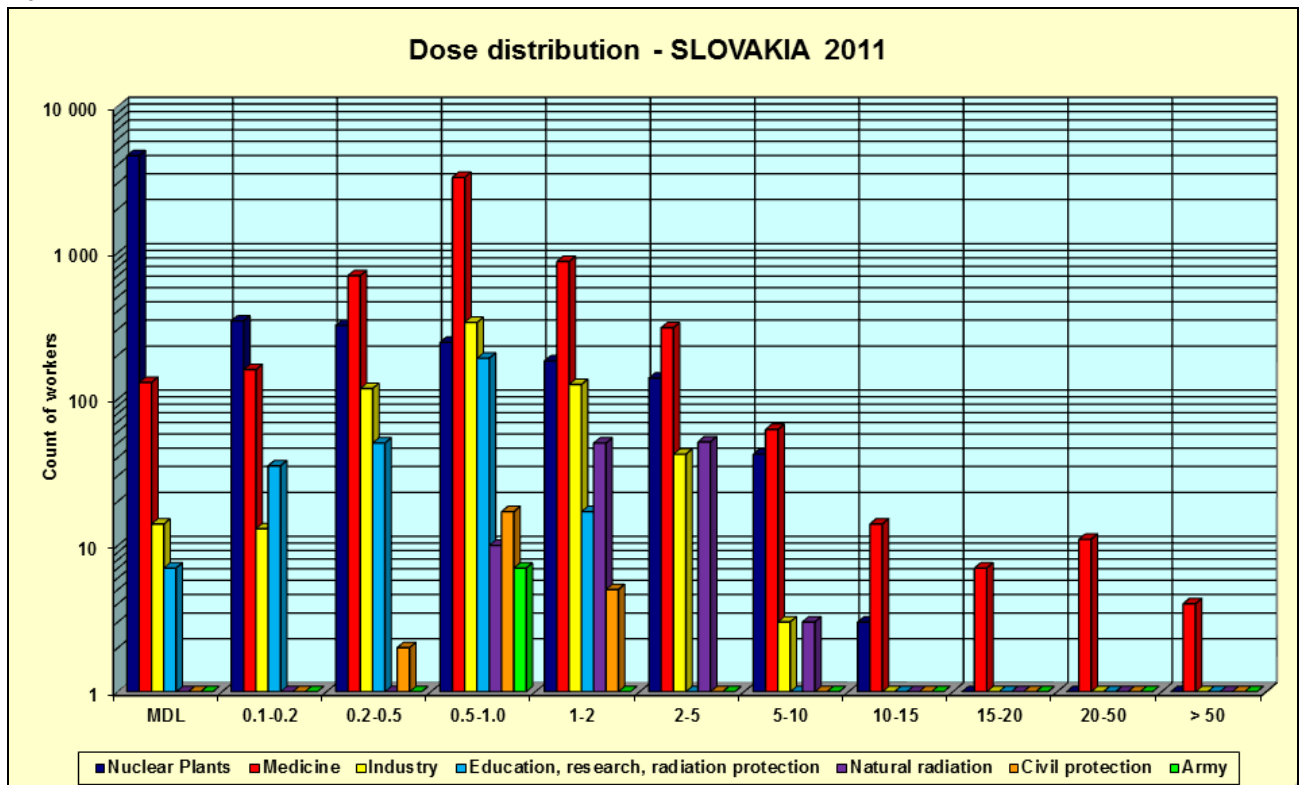
Graf 13: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2009

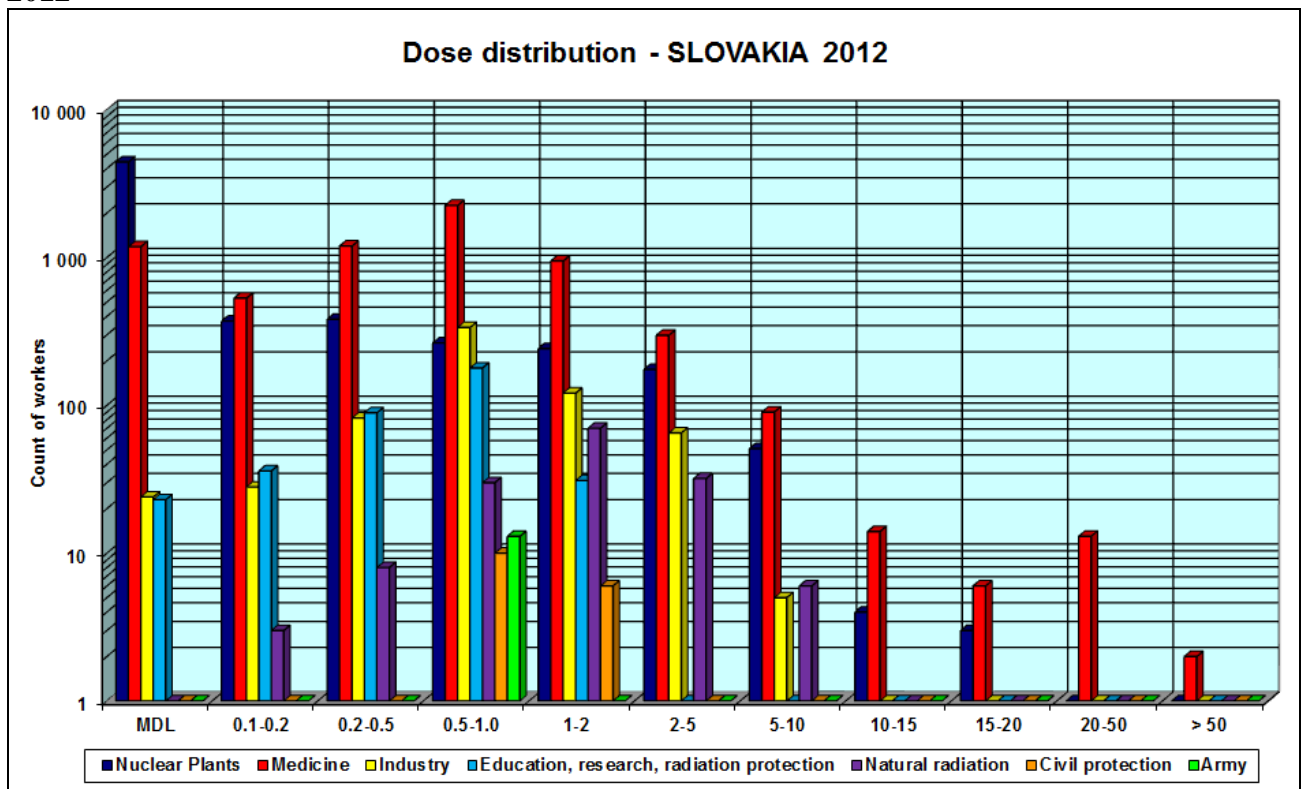
Graf 14: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2010

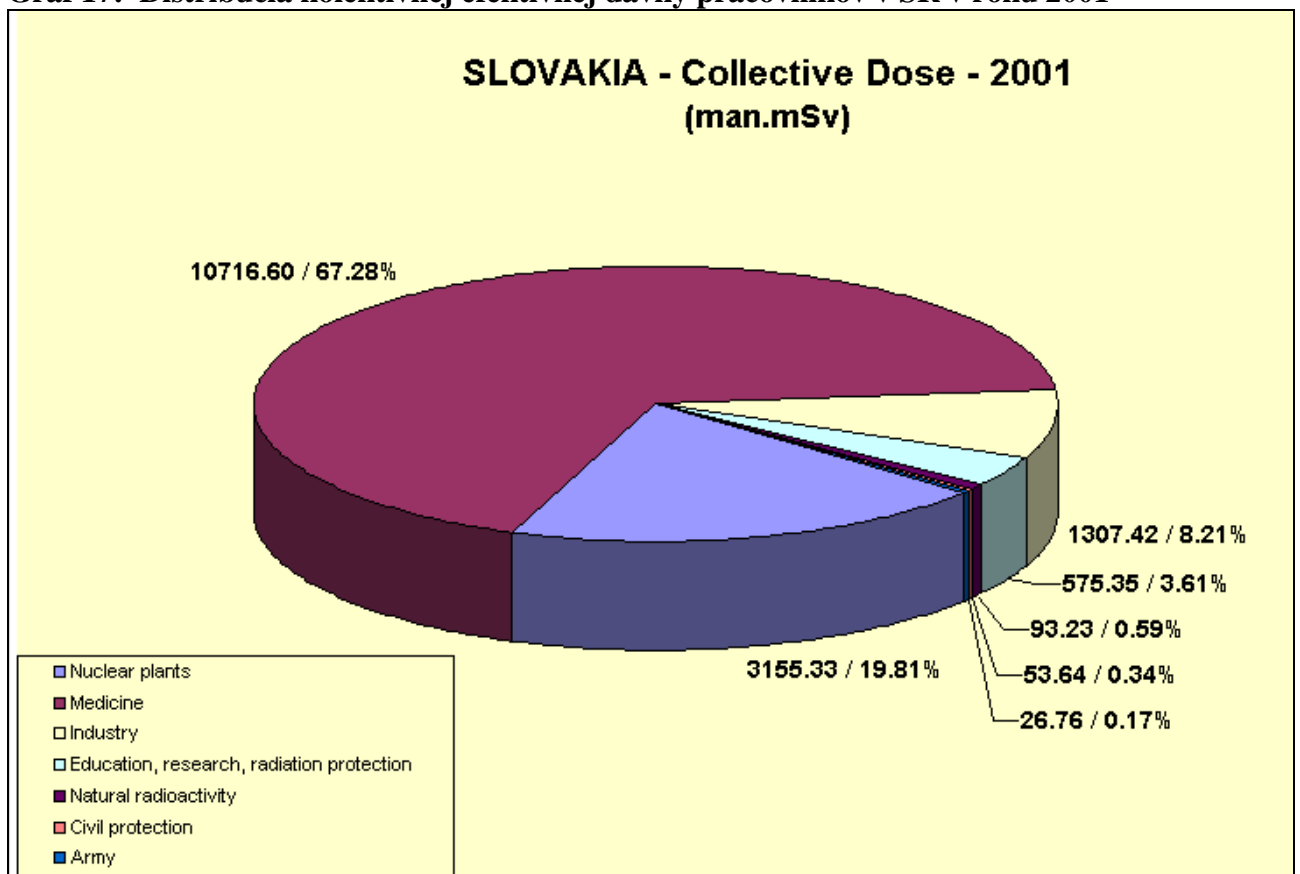
Graf 15: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2011

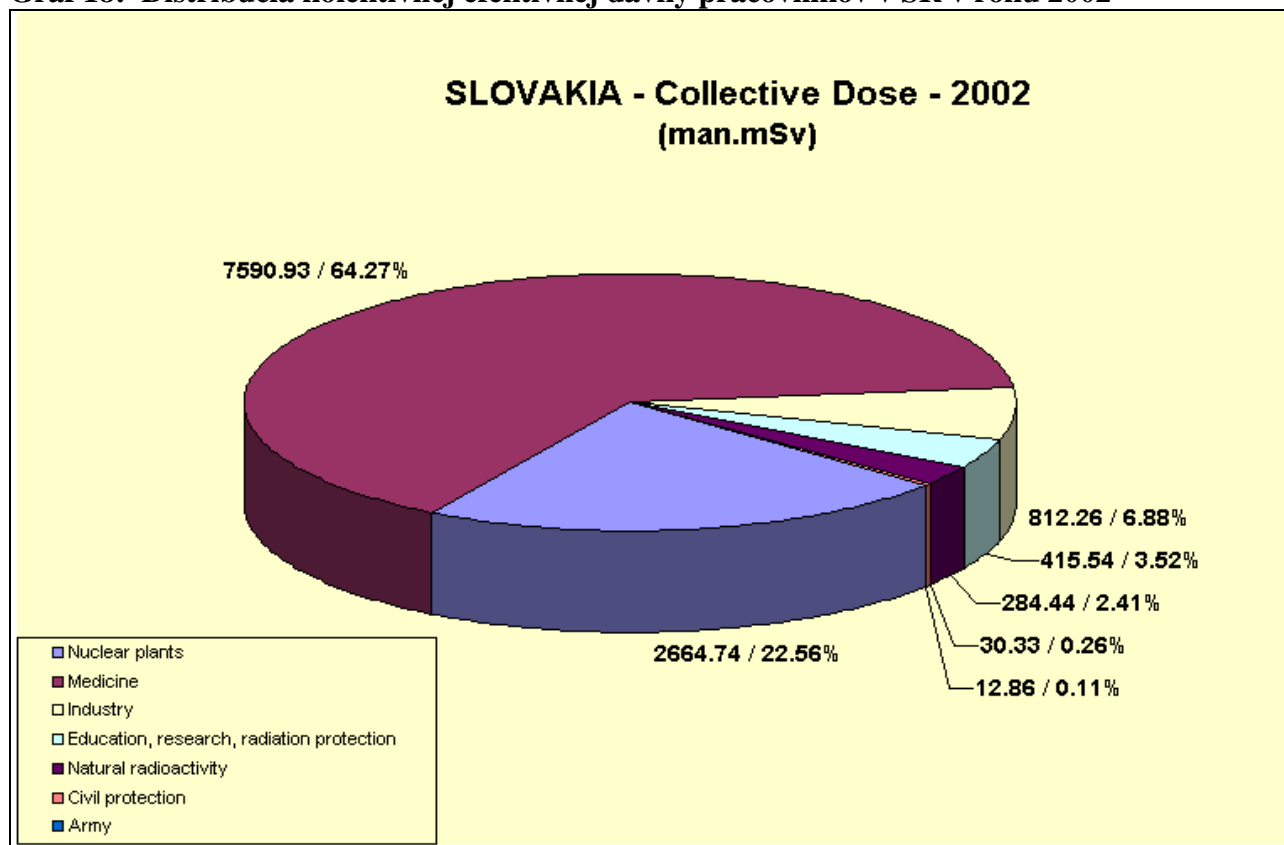
Graf 16: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v SR v roku 2012

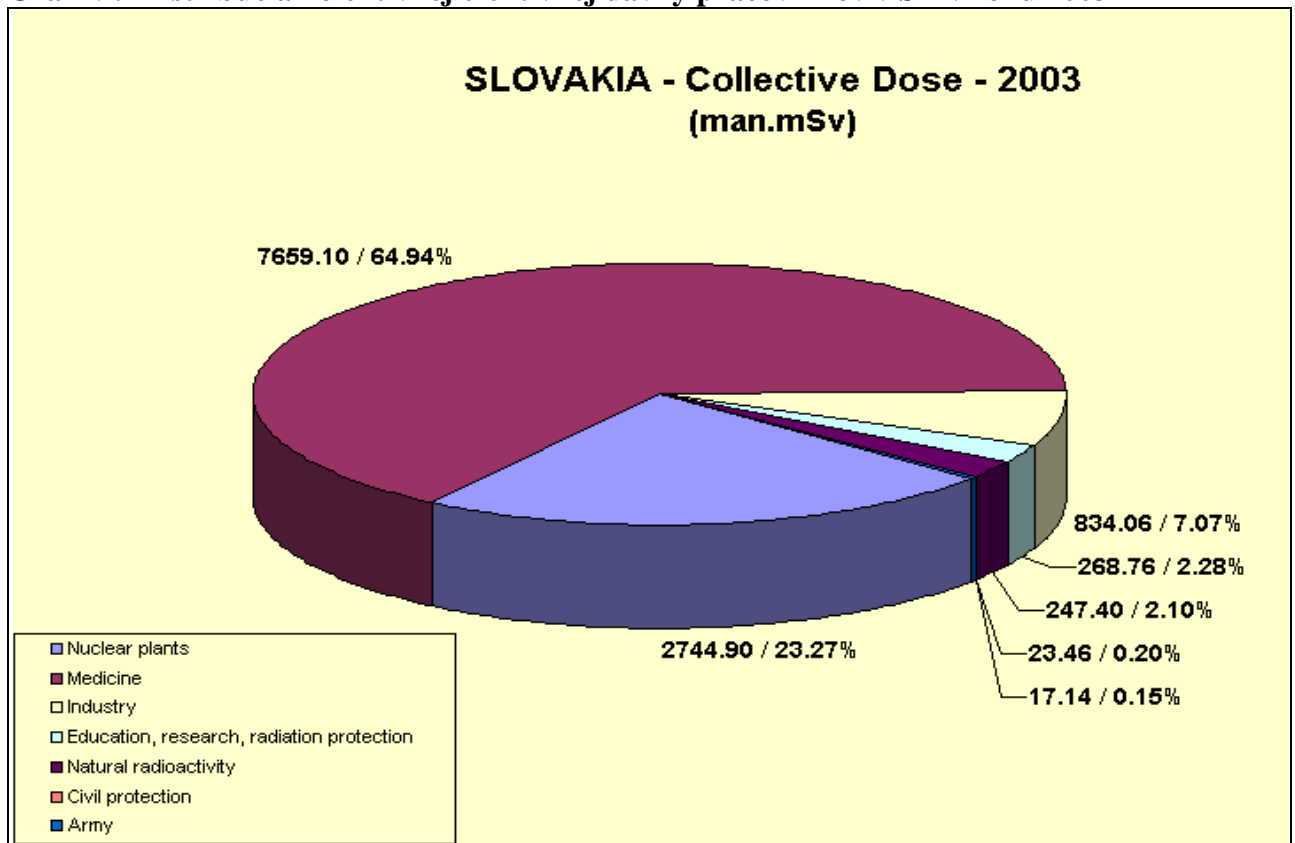
Graf 17: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2001

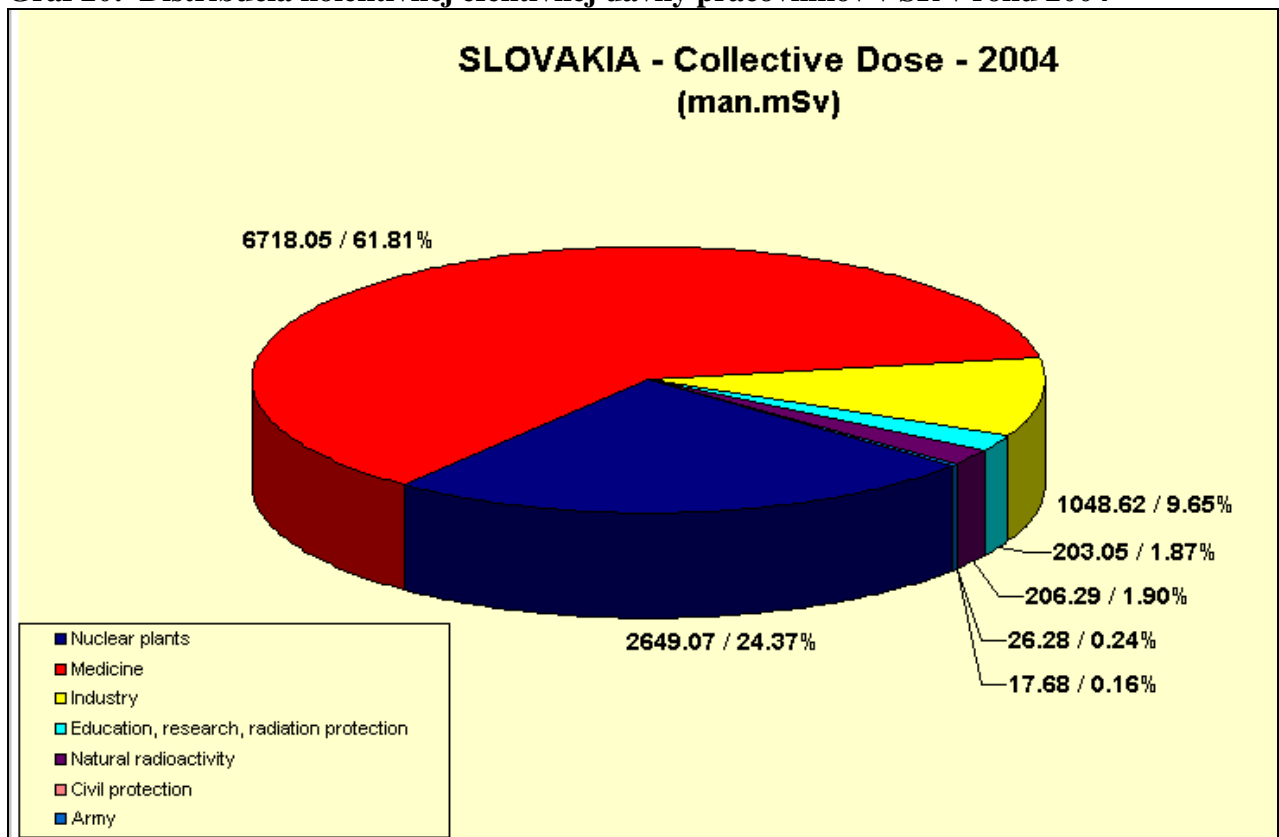
Graf 18: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2002

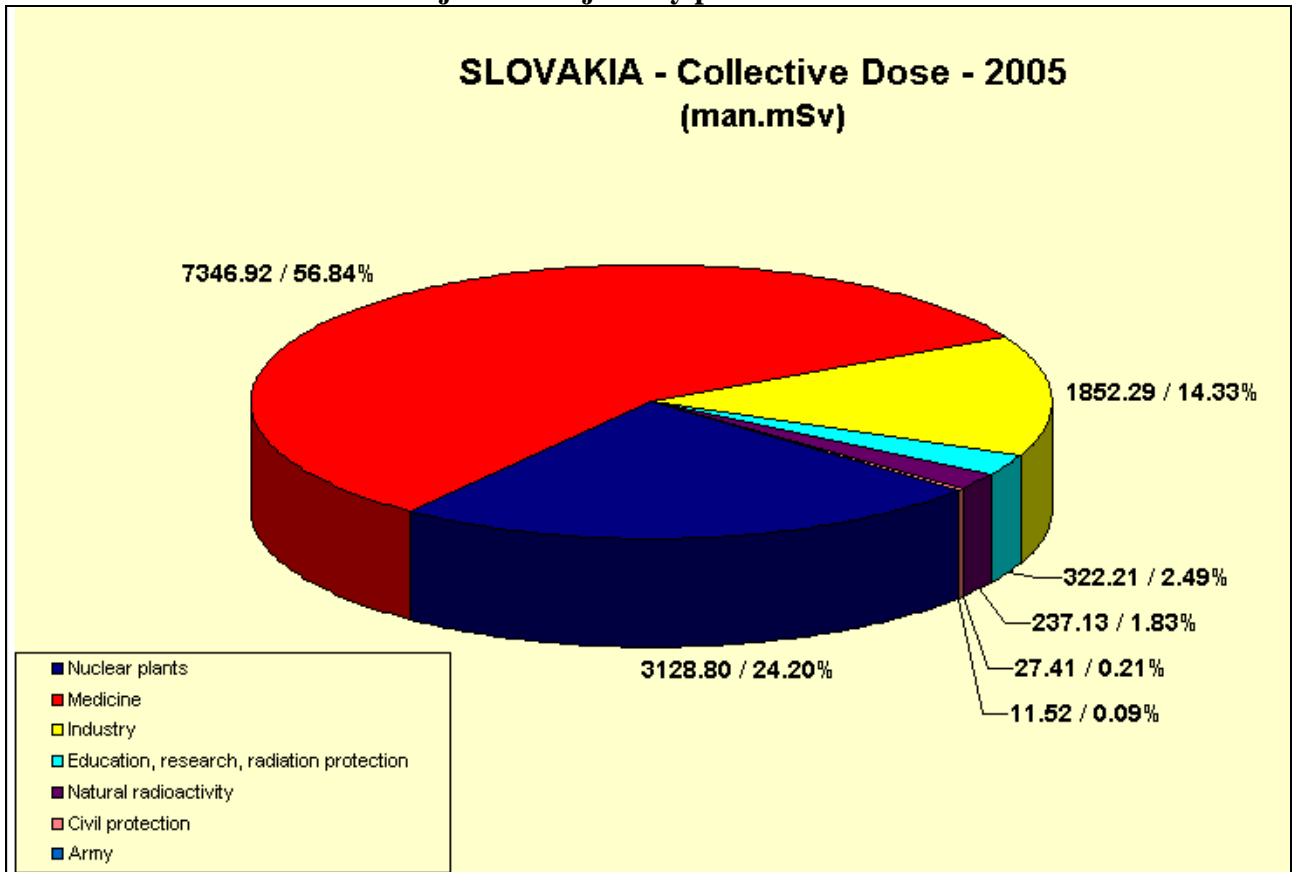
Graf 19: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2003

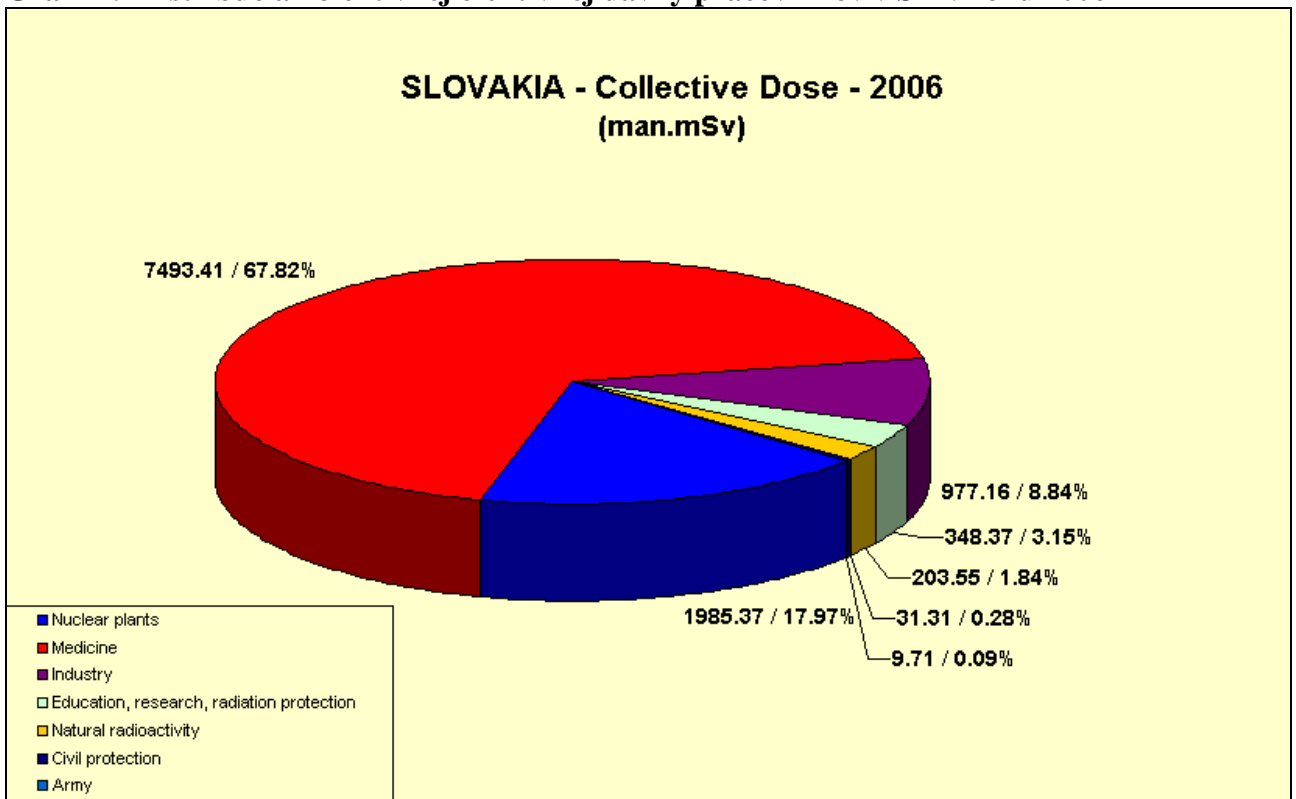
Graf 20: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2004

Graf 21: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2005

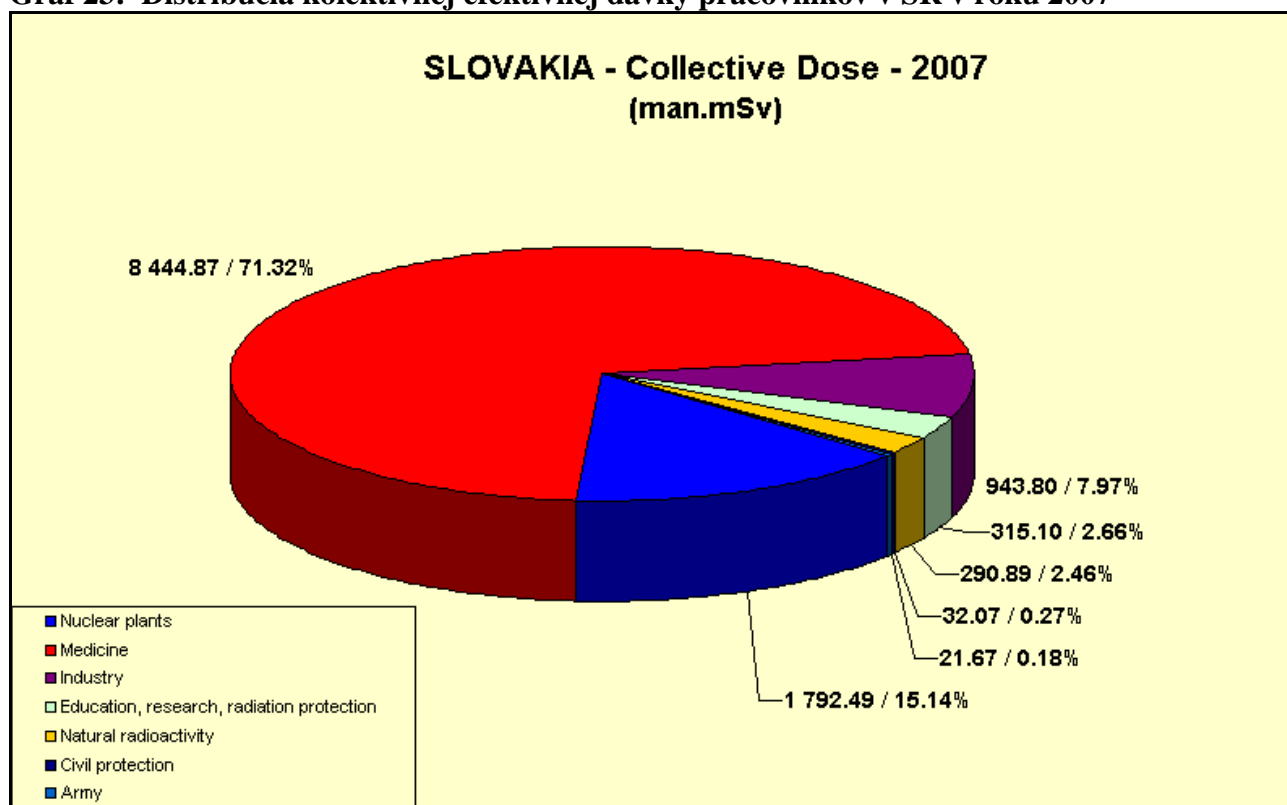

Graf 22: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2006

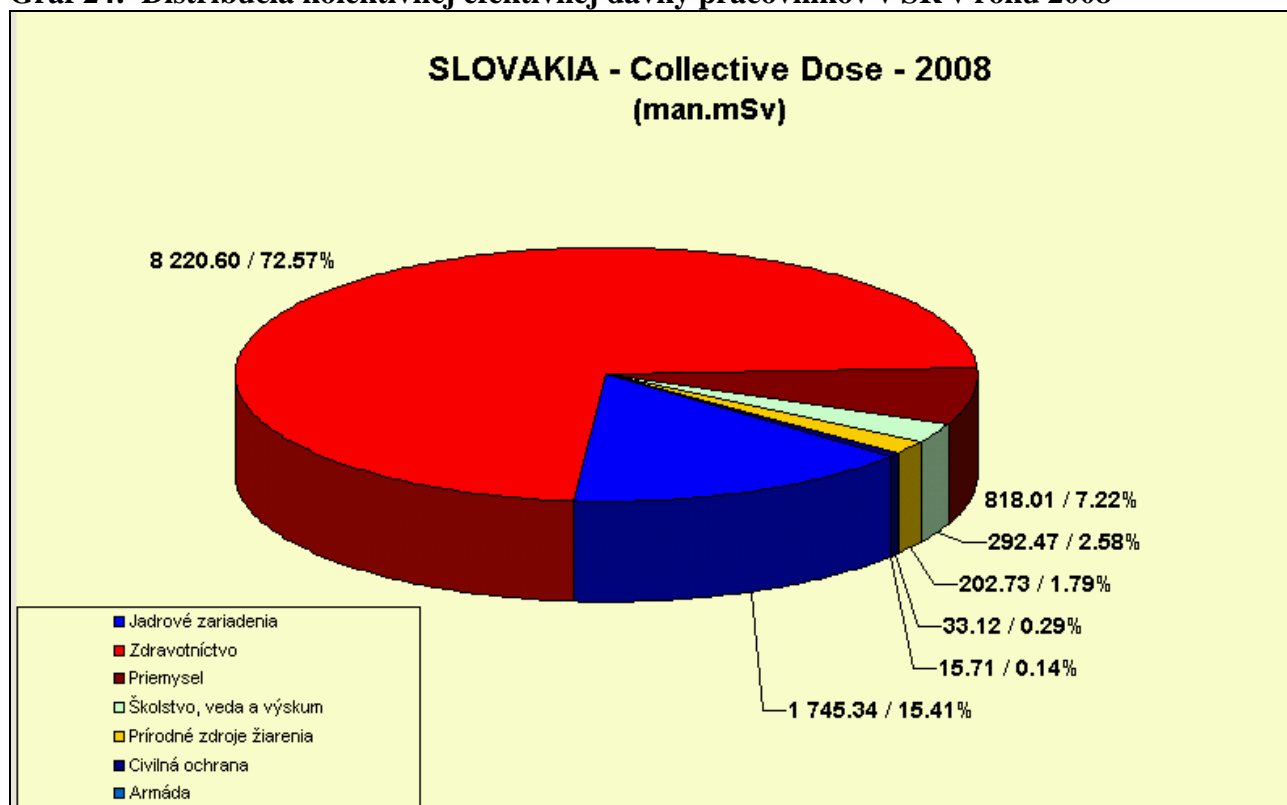

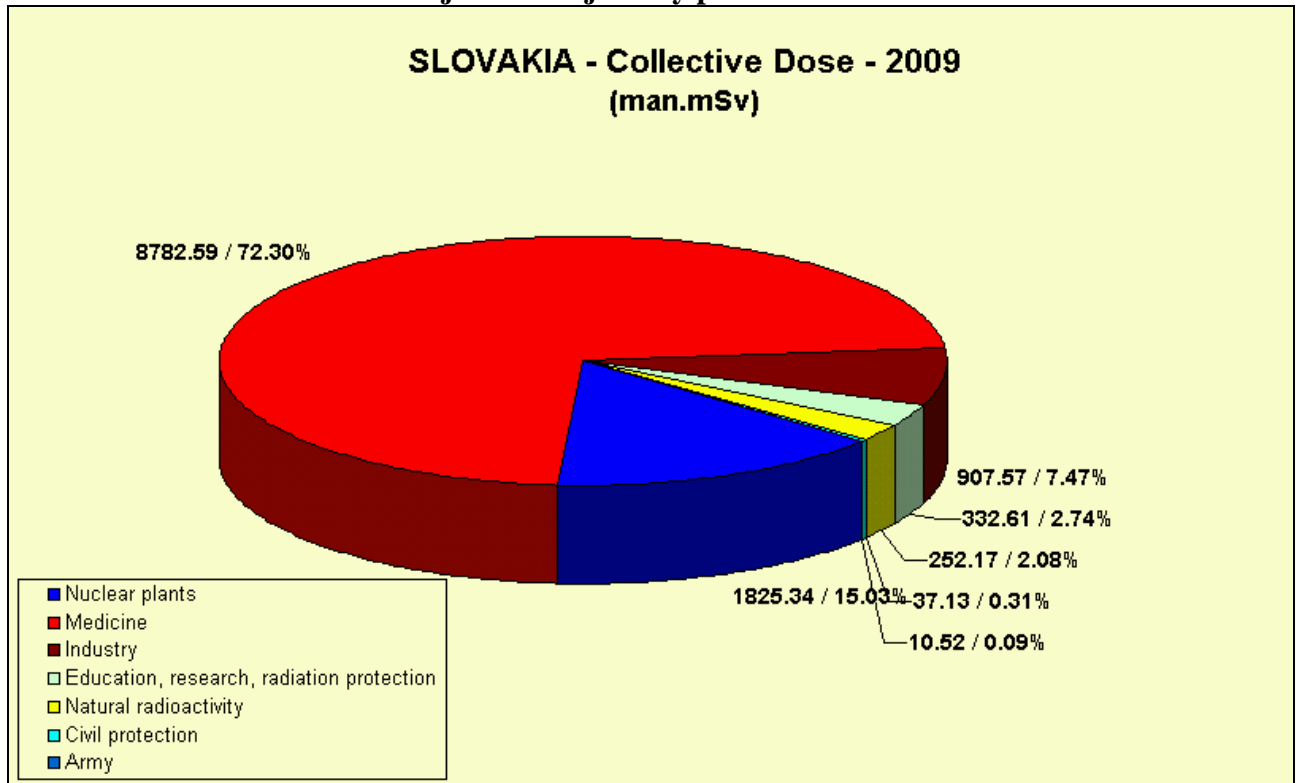
Graf 23: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2007

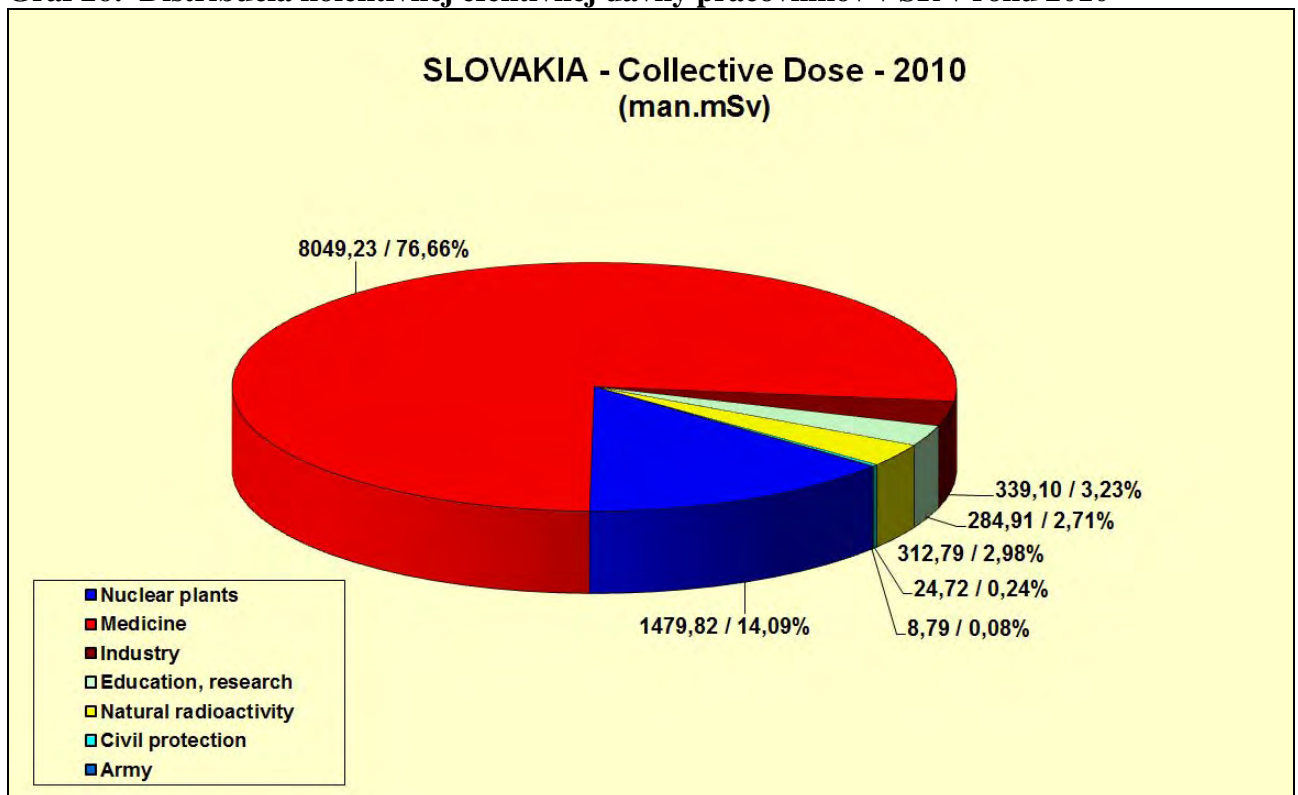
Graf 24: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2008

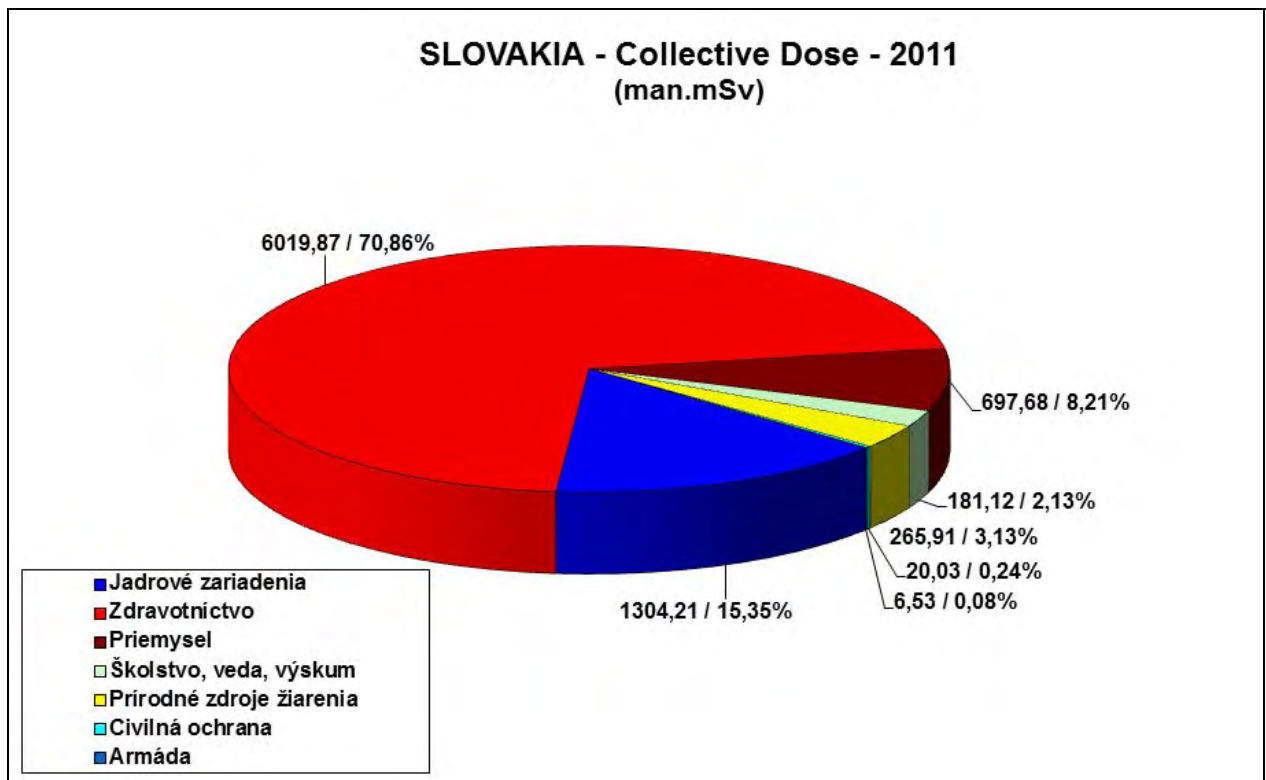
Graf 25: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2009

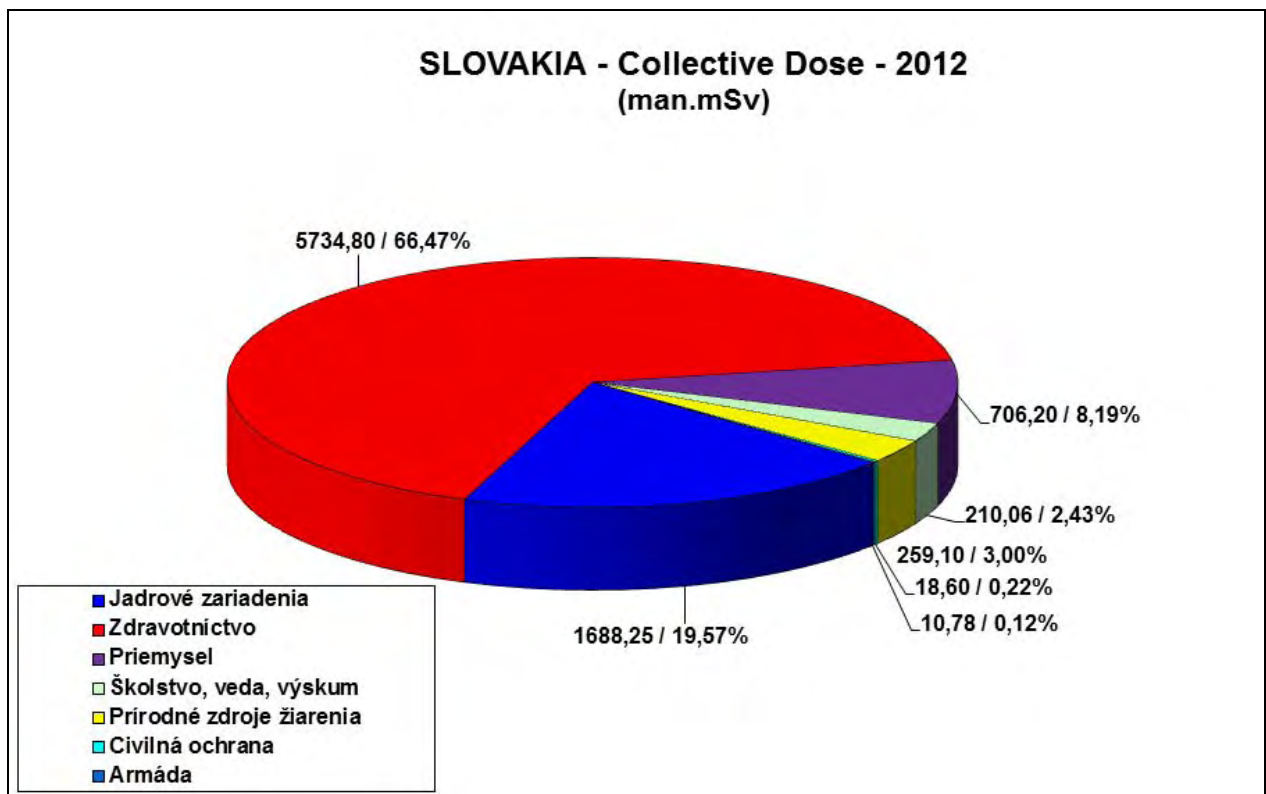
Graf 26: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2010

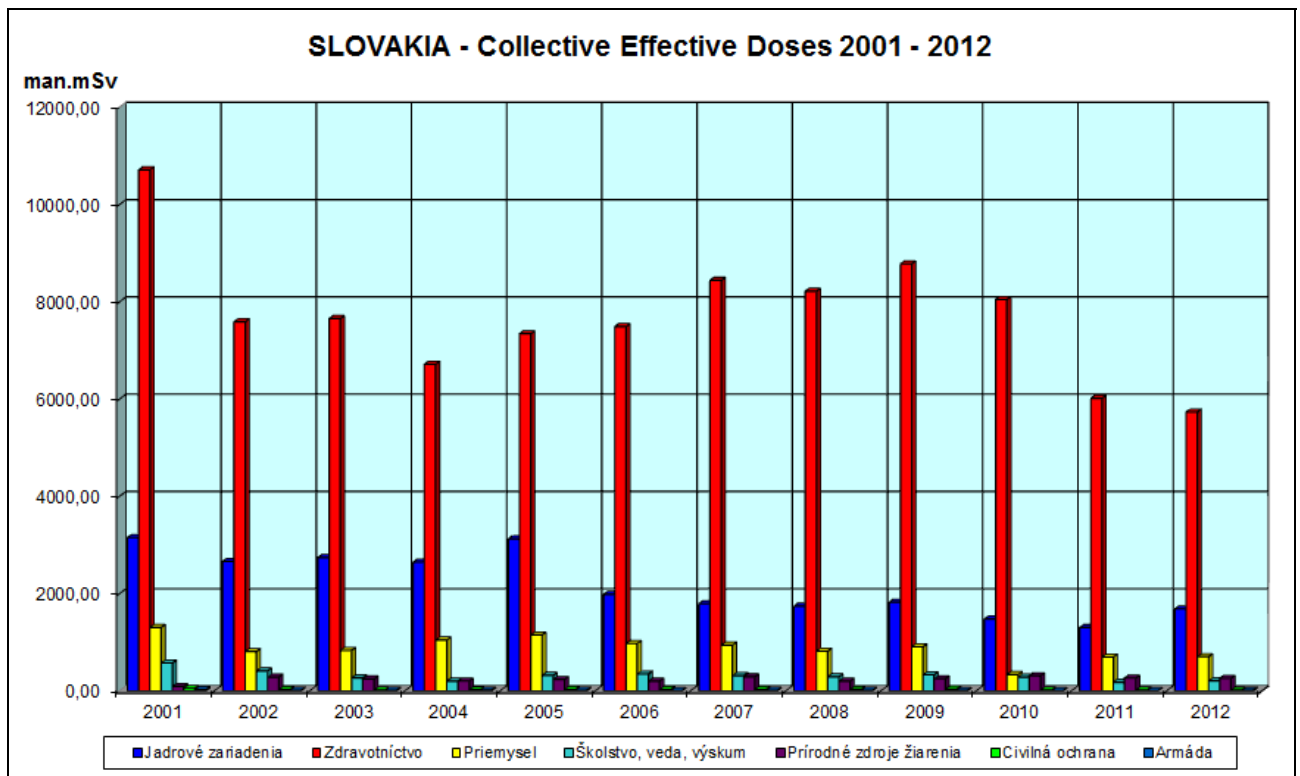
Graf 27: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2011

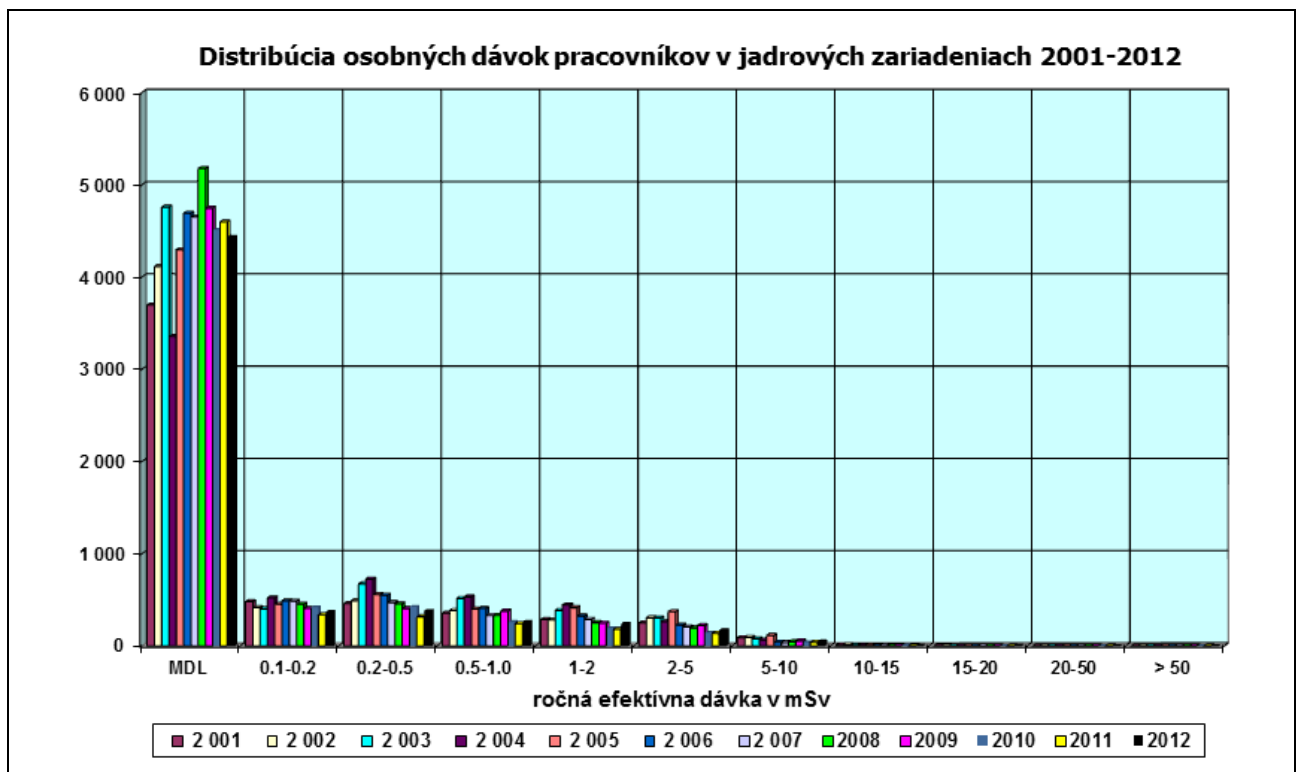
Graf 28: Distribúcia kolektívnej efektívnej dávky pracovníkov v SR v roku 2012

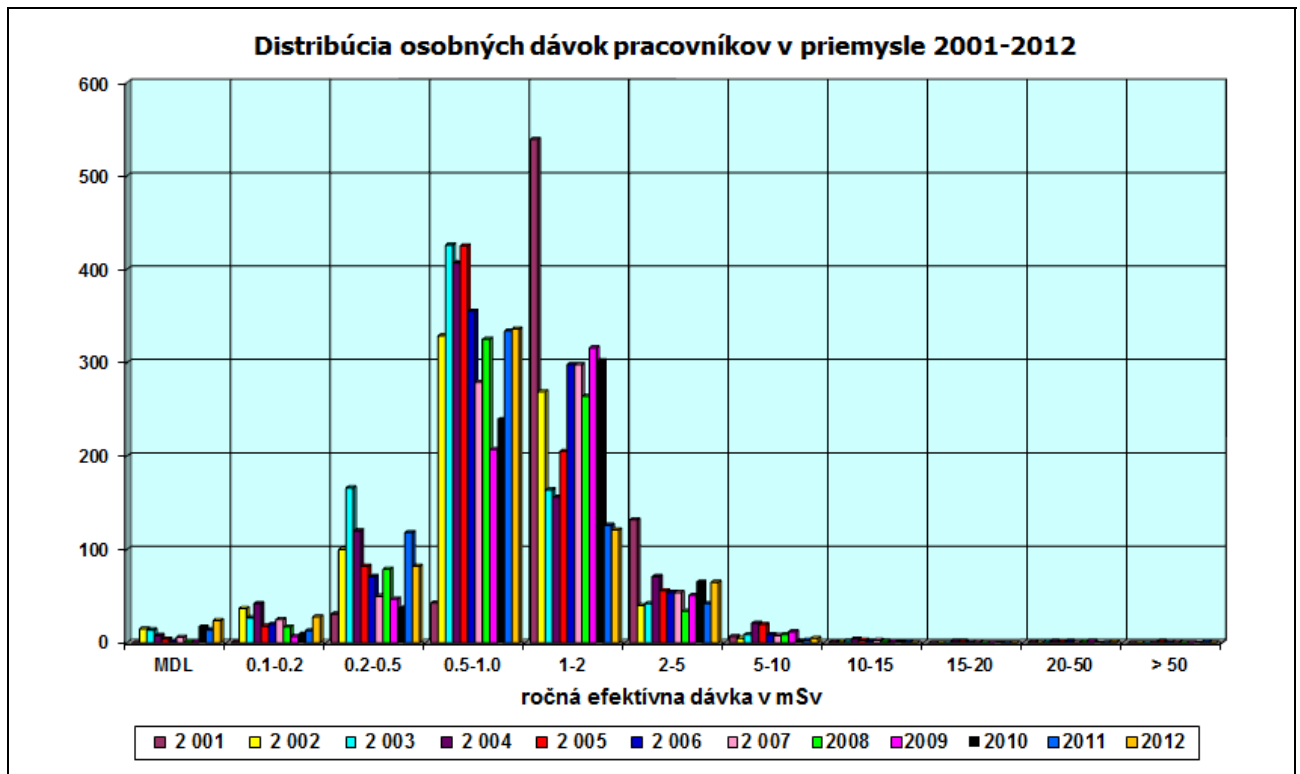
Graf 29: Kolektívna efektívna dávka pracovníkov v SR v rokoch 2001 - 2012

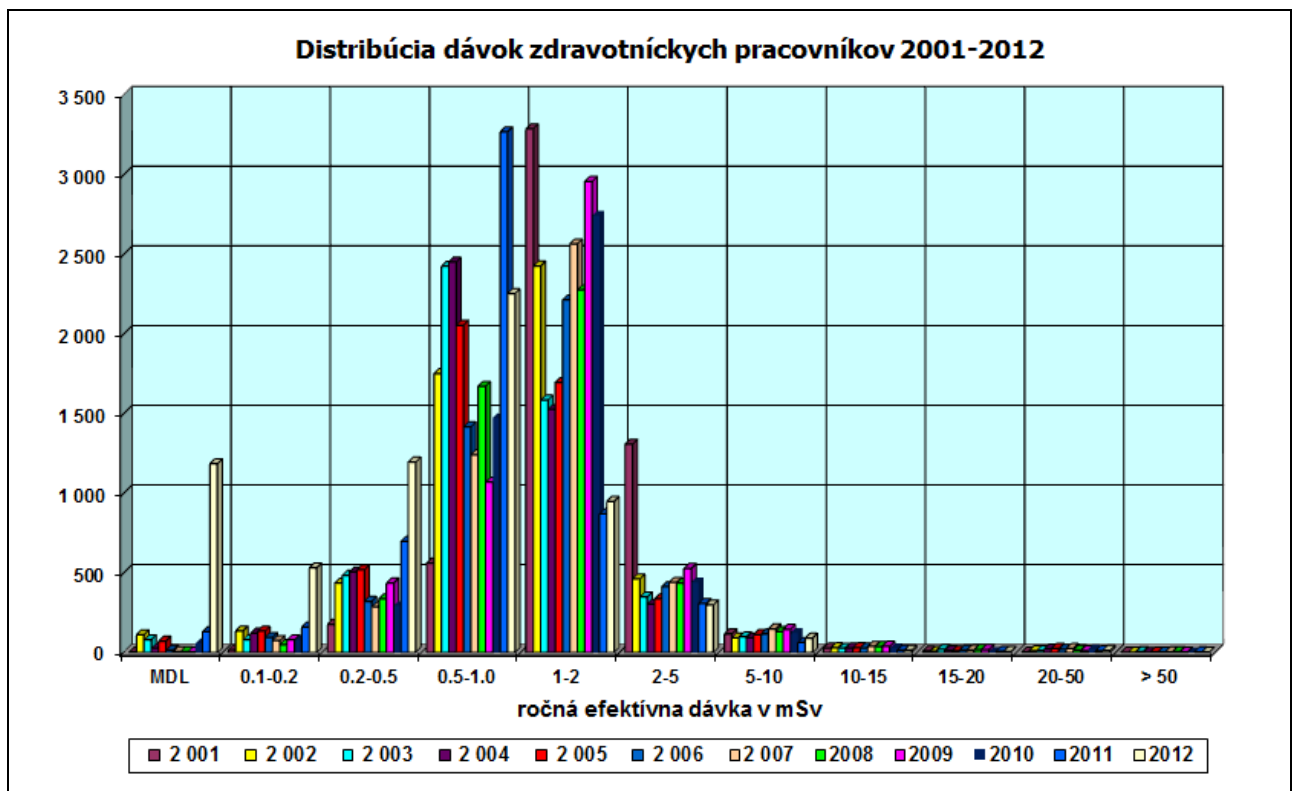
Graf 30: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov v SR v rokoch 2001 - 2012 vo vybraných oblastiach: Jadrovo-energetické zariadenia

Graf 31: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov v SR v rokoch 2001 – 2012 vo vybraných oblastiach – priemysel

Graf 32: Distribúcia efektívnych dávok pracovníkov v SR v rokoch 2001 - 2012 vo vybraných oblastiach – zdravotníctvo

Obrázok 1: Osobný termoluminiscenčný dozimeter

Termoluminiscenčný dozimeter (TLD) pre monitorovanie beta-gama žiarenia, Slovenská legálna metrológia, n.o.

Obrázok 2: Osobný dozimeter OSL

OSL dozimeter (dozimeter s opticky stimulovanou luminiscenciou) pre monitorovanie beta-gama žiarenia, Dozimetrická služba VF s.r.o.

Analýza radiačnej zát'aže zdravotníckych pracovníkov

Kolektívne efektívne dávky zdravotníckych pracovníkov pracujúcich so zdrojmi ionizujúceho žiarenia predstavujú najväčší príspevok k celkovej kolektívnej dávke z profesionálneho ožiarenia v Slovenskej republike (60 až 70%). V tabuľkách č. 13 až 15 sú uvedené celkové počty monitorovaných zdravotníckych pracovníkov podľa jednotlivých profesií, kolektívne efektívne dávky týchto pracovníkov a percentuálny podiel jednotlivých pracovných profesií zdravotníkov na celkovej kolektívnej dávke v rokoch 2001-2012. Najvyšší počet monitorovaných pracovníkov v zdravotníctve je v štandardnej diagnostickej rádiológii a potom nasledujú zdravotnícky pracovníci (lekári, rádiologickí asistenti, inštrumentárky), ktorí pracujú s röntgenovými prístrojmi na rôznych operačných sálach (chirurgia, ortopédia, traumatológia, neurológia a pod.). Počet monitorovaných pracovníkov v nukleárnej medicíne a v radiačnej onkológii je v poslednom období stabilizovaný a výraznejšie sa nemení.

Tabuľka 13: Počet monitorovaných zdravotníckych pracovníkov

ROK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Diagnosticke rádiológia	3 594	3 562	3 289	3 058	3 107	2831	2902	2 951	2777	2110	2340	2698
Kardiológia	120	128	141	144	150	160	166	193	249	269	277	187
Intervenčná rádiológia												195
Chirurgická rádiológia	717	727	822	896	735	708	810	889	1235	1778	1839	2116
Rádiačná onkológia	432	406	406	401	421	445	389	380	396	354	327	386
Nukleárna medicína	263	279	288	252	245	225	230	228	224	231	231	263
Stomatológia	22	20	23	11	17	17	17	12	14	21	14	15
Anesteziológia a intenzívna medicína	269	306	134	288	262	216	284	302	369	480	488	658
Iné pracoviská	51	17	22	37	31	34	31	13	18	9	10	13

Tabuľka 14: Kolektívna efektívna dávka monitorovaných zdravotníckych pracovníkov (man.mSv)

ROK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Diagnosticke rádiológia	6980	4948	4362	3724	4375	4182	4616	4455	4098	2872	2170	2094
Intervenčná rádiológia												791
Kardiológia	445	4137	964	688	832	881	1089	1147	1321	1248	1113	541
Chirurgická rádiológia	1303	929	1126	1174	886	1130	1423	1373	1898	2536	1724	1478
Rádiačná onkológia	785	483	431	341	598	604	485	431	483	411	267	212
Nukleárna medicína	263	279	288	252	245	225	230	497	512	464	399	345
Stomatológia	22	12	14	8	14	14	12	9	12	7	10	9
Anesteziológia a intenzívna medicína	407	281	300	232	204	210	285	287	417	476	290	258
Iné zdravotnícke pracoviská	87	16	15	37	32	37	32	13	34	17	43	6

Tabuľka 15: Kolektívne efektívne dávky jednotlivých profesijných skupín v zdravotníctve v Slovenskej republike (v %)

ROK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Diagnostická rádiológia	65,53	65,33	57,21	55,63	59,67	55,82	54,65	54,25	46,71	35,75	36,07	36,53
Kardiológia	4,18	5,78	12,65	10,28	11,36	11,76	12,89	13,96	15,06	15,53	18,50	13,79
Intervenčná rádiológia												9,43
Chirurgická rádiológia	12,24	12,27	14,77	17,55	12,09	15,09	16,86	16,72	21,63	31,58	28,66	25,79
Rádioterapia	7,37	6,38	5,66	5,1	8,16	8,06	5,74	5,25	5,5	5,12	4,44	3,70
Nukleárna medicína	5,82	6,15	5,4	7,29	5,32	5,59	5,74	6,05	5,83	5,78	6,63	6,02
Stomatológia	0,21	0,16	0,19	0,11	0,19	0,19	0,14	0,11	0,13	0,09	0,16	0,16
Anesteziológia a int. med.	3,83	3,71	3,94	3,47	2,79	2,81	3,37	3,49	4,75	5,93	4,82	4,50
Iné zdravotnícke pracoviská	0,82	0,21	0,19	0,57	0,42	0,49	0,39	0,16	0,38	0,22	0,71	0,10

Najvýraznejší nárast kolektívnej efektívnej dávky zdravotníckych pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia bol v profesijnej skupine pracovníkov na kardiologických pracoviskách, kde sa zvýšil za uplynulých 10 rokov viac ako trojnásobne a má dlhodobu trvale stúpajúcu tendenciu. V tejto profesijnej skupine sú aj dlhodobu najvyššie priemerné dávky na jedného monitorovaného pracovníka. Ďalšou skupinou, kde došlo k nárastu veľkosti ožiarenia je v oblasti „chirurgickej rádiológie“, tj. u pracovníkov, ktorí pracujú s röntgenovými prístrojmi na operačných sálach pri rôznych operačných zákrokoch (chirurgia, traumatológia, neurológia, neurochirurgia, ortopédia, urológia, cievna chirurgia a pod.). V tejto profesijnej skupine bol nárast kolektívnej dávky za uplynulých 10 rokov viac ako dvojnásobný.

Kolektívna efektívna dávka pracovníkov v klasickej rádiodiagnostike kontinuálne počas posledných 10 rokov klesala. V roku 2001 predstavovala kolektívna efektívna dávka pracovníkov v diagnostickej rádiológii 2/3 z celkovej kolektívnej efektívnej dávky zdravotníckych pracovníkov, v rokoch 2010 až 2012 to bola už len 1/3. Znížil sa aj celkový počet monitorovaných pracovníkov tejto kategórii. Na rozdiel od klasickej diagnostickej rádiológie v poslednom období výraznejšie stúpol počet monitorovaných pracovníkov, ktorí pracujú s röntgenovými prístrojmi na operačných sálach pri rôznych operačných zákrokoch.

Záverom pri hodnotení veľkosti radiačnej záťaže zdravotníckych pracovníkov možno uviesť:

- Najvyššie priemerné ročné efektívne dávky sú dlhodobo u pracovníkov na špecializovaných kardiologických pracoviskách, ktorí vykonávajú komplikované a časovo náročné intervenčné rádiologické a kardiologické zákroky.
- Intervenčné zákroky napríklad výrazne vzrástli od roku 2003 s modernizáciou kardiologických pracovísk (angiografie o 70%, endovaskulárne intervencie o 465%, koronárne angioplastiky o 51% v porovnaní s rokom 1999) a rozšírením počtu špecializovaných kardiologických kliník.
- Dlhý čistý prevádzkový skiaskopický čas v priebehu intervenčných zákrokov (od 2 min pri angiografiách až po 195 min pri rádiofrekvenčnej ablácii).
- Opakovane sa vyskytujú desiatky zdravotníckych pracovníkov, u ktorých ročné efektívne dávky sú vyššie ako 20 mSv, resp. 50 mSv.
- Výrazne sa v posledných rokoch zvyšuje počet pracovníkov, ktorí vykonávajú rôzne operačné zákroky pomocou röntgenových prístrojov v rôznych oblastiach medicíny (klasická

chirurgia, jednodňová chirurgia, traumatológia, neurológia, neurochirurgia, ortopédia, urológia, cievna chirurgia, gastroenterológia a pod.).

Významný nárast počtu intervenčných rádiologických výkonov v Slovenskej republike v poslednom období viedol tiež k významnému nárastu veľkosti ožiarenia zdravotníckych pracovníkov, ktorí tieto výkony vykonávajú. Intervenčná rádiológia a kardiológia, spolu s rozširujúcim sa používaním röntgenových prístrojov pri rôznych chirurgických výkonoch, vrátane výkonov tzv. „jednodňovej chirurgie“ sú jedinými oblasťami v zdravotníctve, kde v uplynulých rokoch dochádzalo k trvalému nárastu veľkosti ožiarenia pracovníkov. Pritom v oblasti intervenčných rádiologických výkonov v priebehu siedmych kalendárnych rokov sa zvýšil podiel kolektívnej dávky pracovníkov, ktorí tieto výkony vykonávajú, viac ako trojnásobne: z 4,18% v roku 2001 na 18,50% v roku 2011.

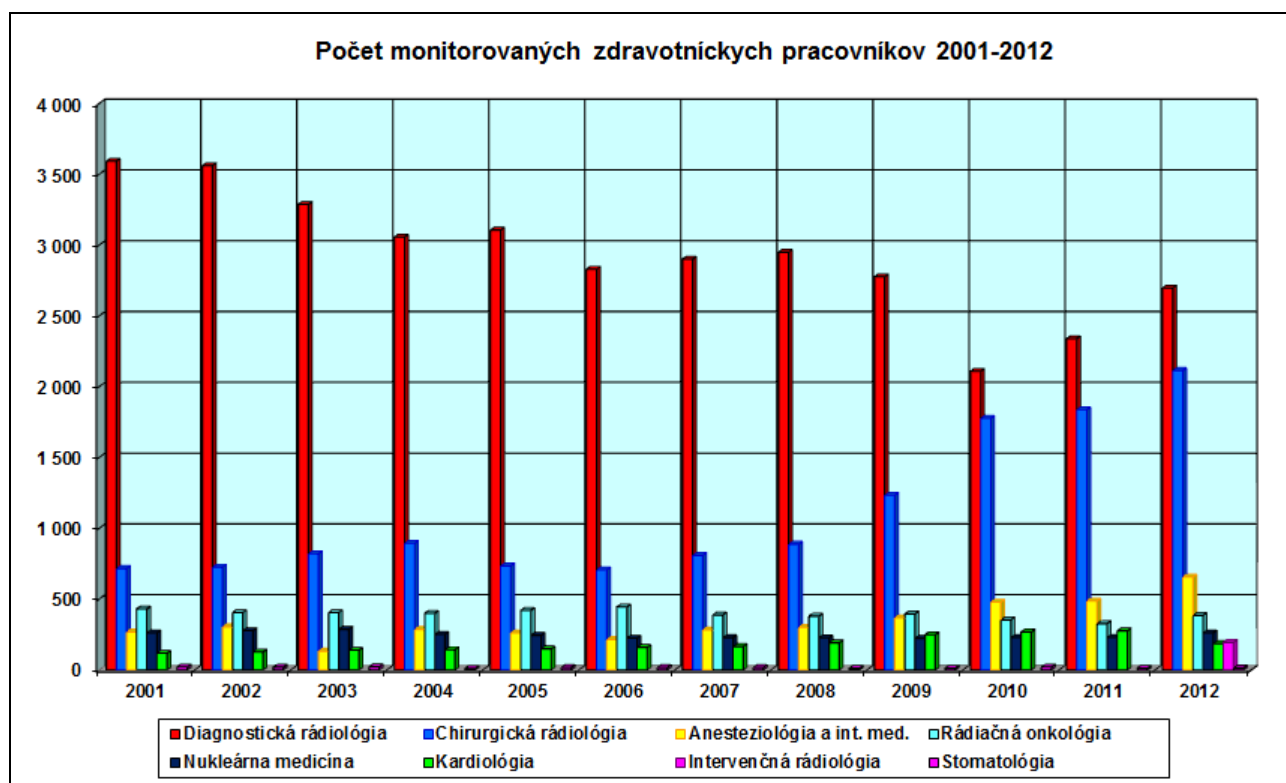
V profesijnej skupine zdravotníckych pracovníkov na rôznych operačných sálach sa podiel kolektívnej dávky týchto pracovníkov zvýšil z 12,27% v roku 2001 až na 31,58% v roku 2010. Najväčší pokles bol zaznamenaný v oblasti klasickej diagnostickej rádiológie: z 65,53% v roku 2001 na 35,75 % v roku 2010.

Veľkosť ožiarenia pracovníkov na pracoviská v radiačnej onkológii a nukleárnej medicíne sa posledných 10 rokov výraznejšie nemenila a predstavovala 6 až 7% z celkovej kolektívnej efektívnej dávky v prípade nukleárnej medicíny a 5 až 8% v prípade radiačnej onkológie.

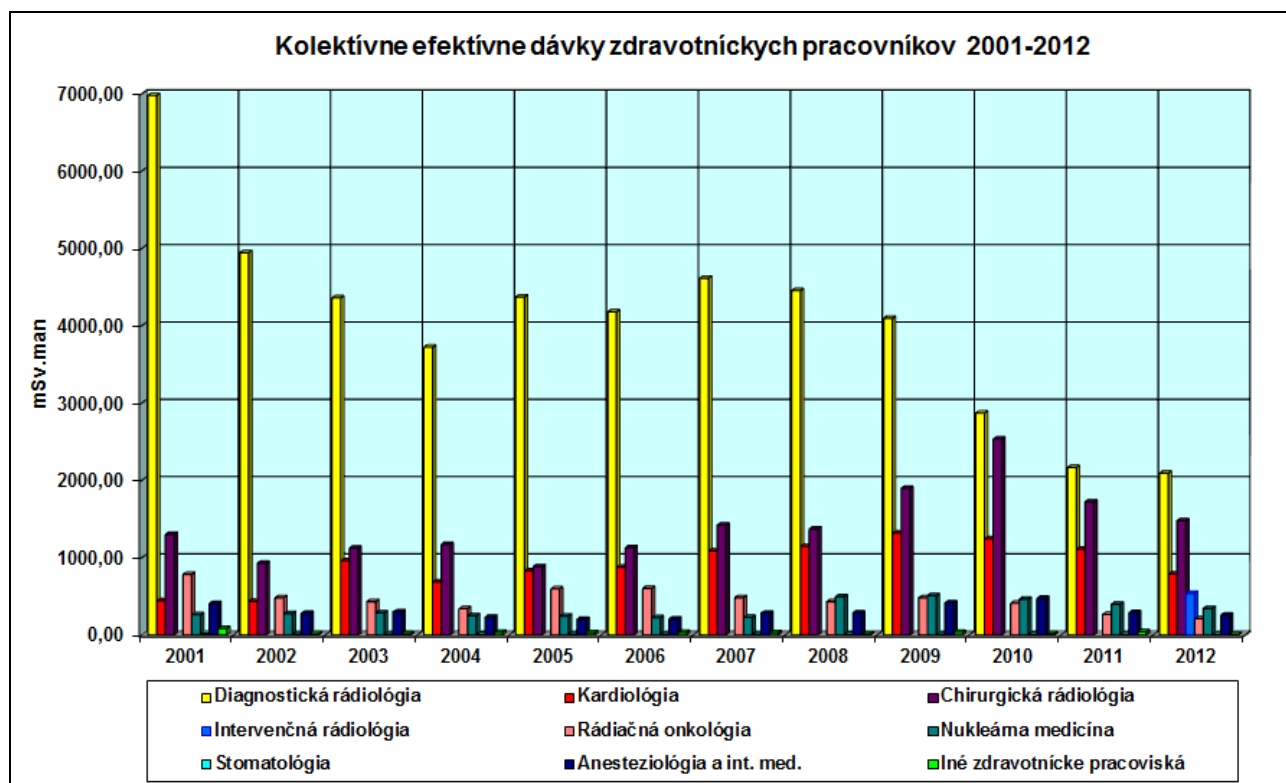
Na grafe č. 33 je uvedený počet monitorovaných zdravotníckych pracovníkov v jednotlivých profesijných skupinách v rokoch 2001 až 2012. Na grafe č. 34 je možné ďalej sledovať celkovú kolektívnu efektívnu dávku zdravotníckych pracovníkov v jednotlivých profesijných skupinách za uvedené obdobie. Oba grafy dobre ilustrujú jednak klesajúci počet monitorovaných pracovníkov v diagnostickej rádiológii ako aj ich klesajúcu kolektívnu efektívnu dávku a výrazný nárast počtu monitorovaných pracovníkov v „chirurgickej rádiológii“ v poslednom období a zvyšujúcu sa ich kolektívnu efektívnu dávku.

Na grafe č. 35 je potom uvedená distribúcia efektívnych dávok zdravotníckych pracovníkov v rokoch 2001 až 2012 a na grafe č. 36 sú uvedené priemerné efektívne dávky jednotlivých profesijných skupín zdravotníckych pracovníkov v rokoch 2001 až 2012. V roku 2012 je prvýkrát osobitne uvedená skupina intervenčných rádiológov.

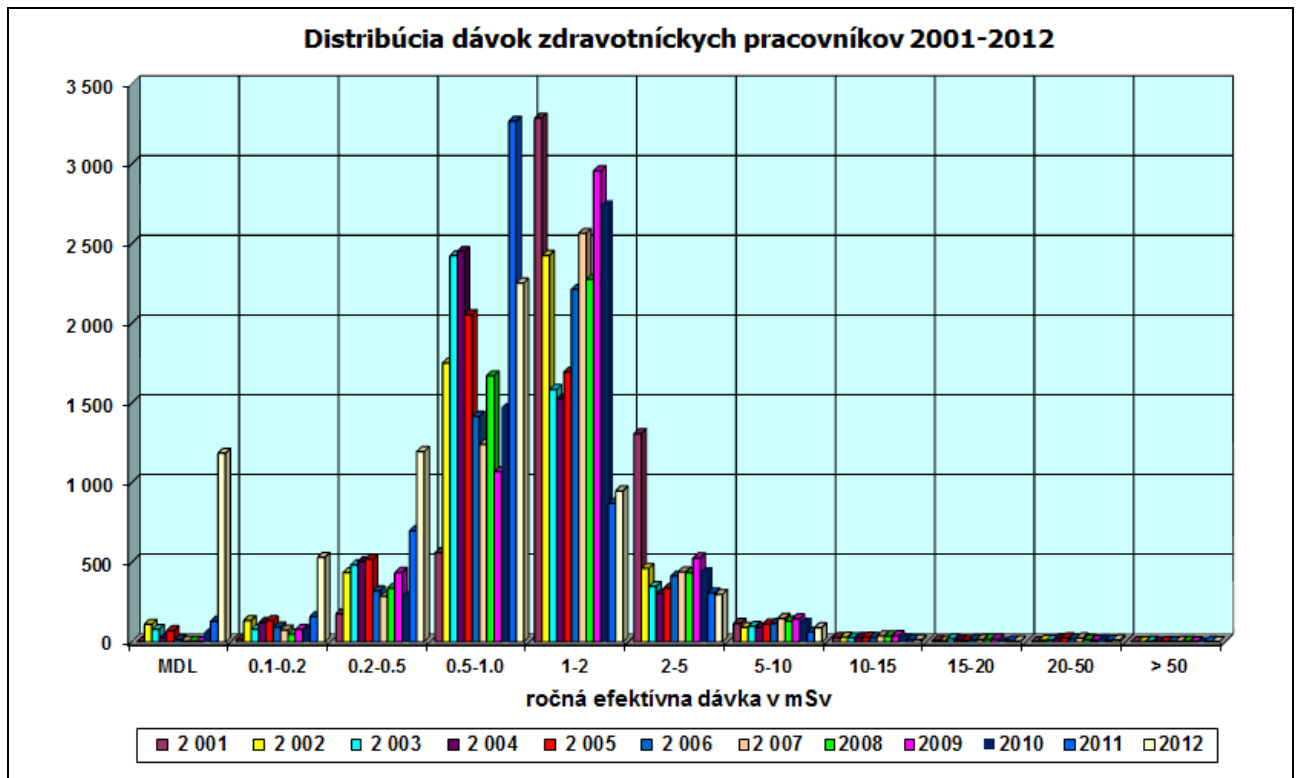
Graf č. 33: Počet monitorovaných pracovníkov v jednotlivých profesijných skupinách v zdravotníctve, 2001 – 2012

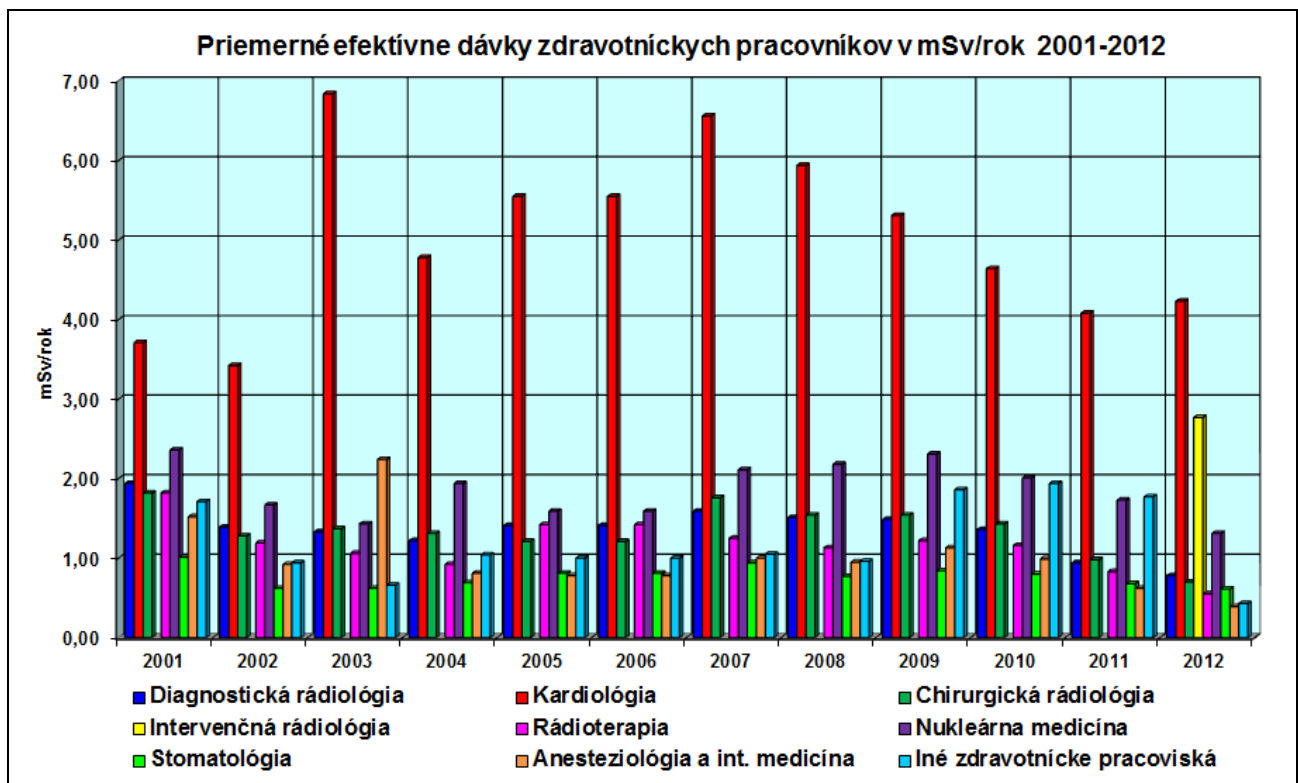
Graf č. 34: Kolektívna efektívna dávka jednotlivých profesijných skupín zdravotníckych pracovníkov v rokoch 2001 - 2012

Graf 35: Distribúcia efektívnych dávok zdravotníckych pracovníkov v rokoch 2001 - 2012

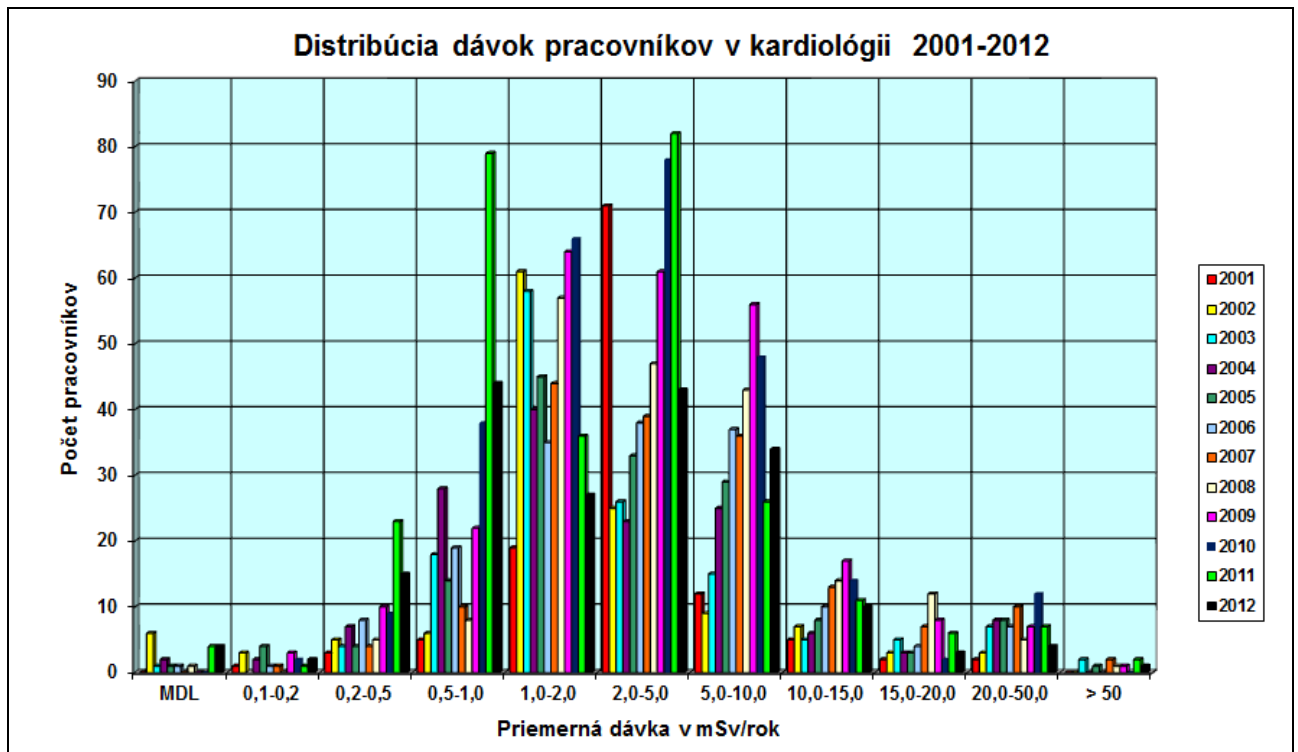

Graf 36: Priemerné efektívne dávky jednotlivých profesijných skupín zdravotníctve v rokoch 2001 až 2012

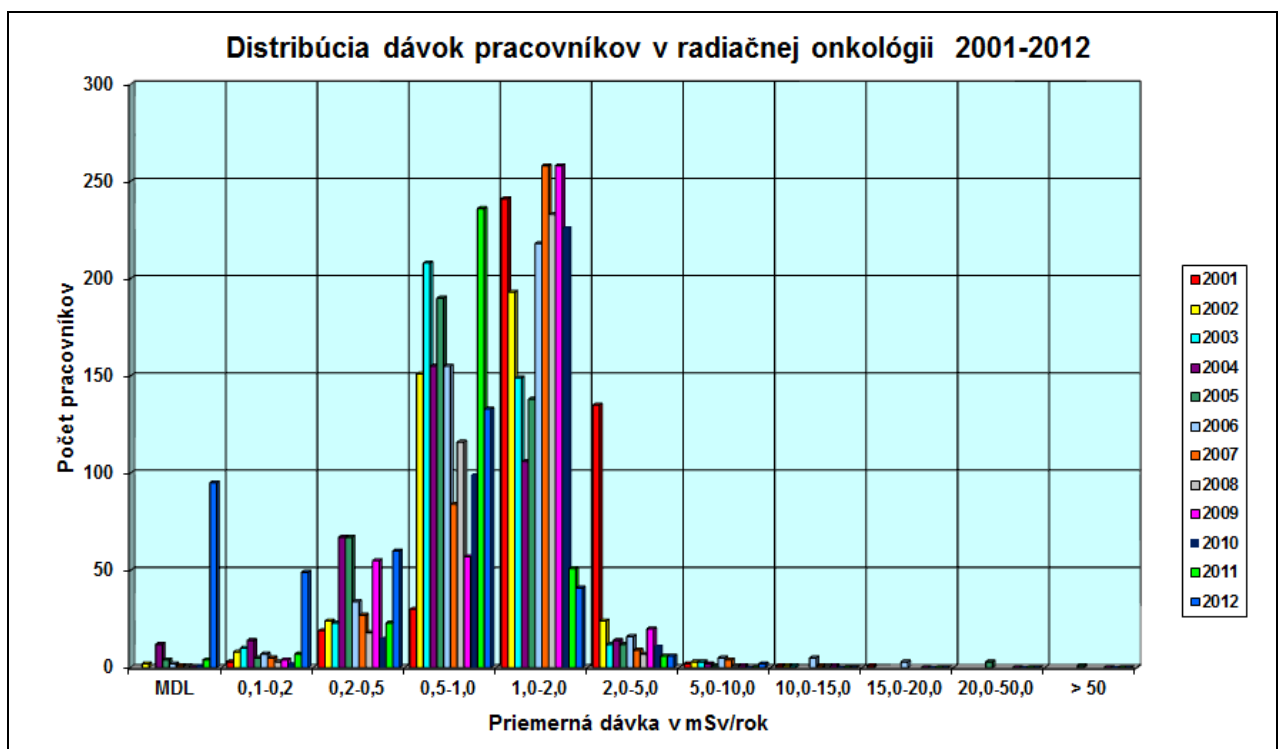

Grafy č. 37 až 42, ktoré sú zobrazené nižšie, zobrazujú distribúciu efektívnych dávok pracovníkov v jednotlivých profesijných skupinách zdravotníckych pracovníkov v Slovenskej republike v rokoch 2001 až 2012.

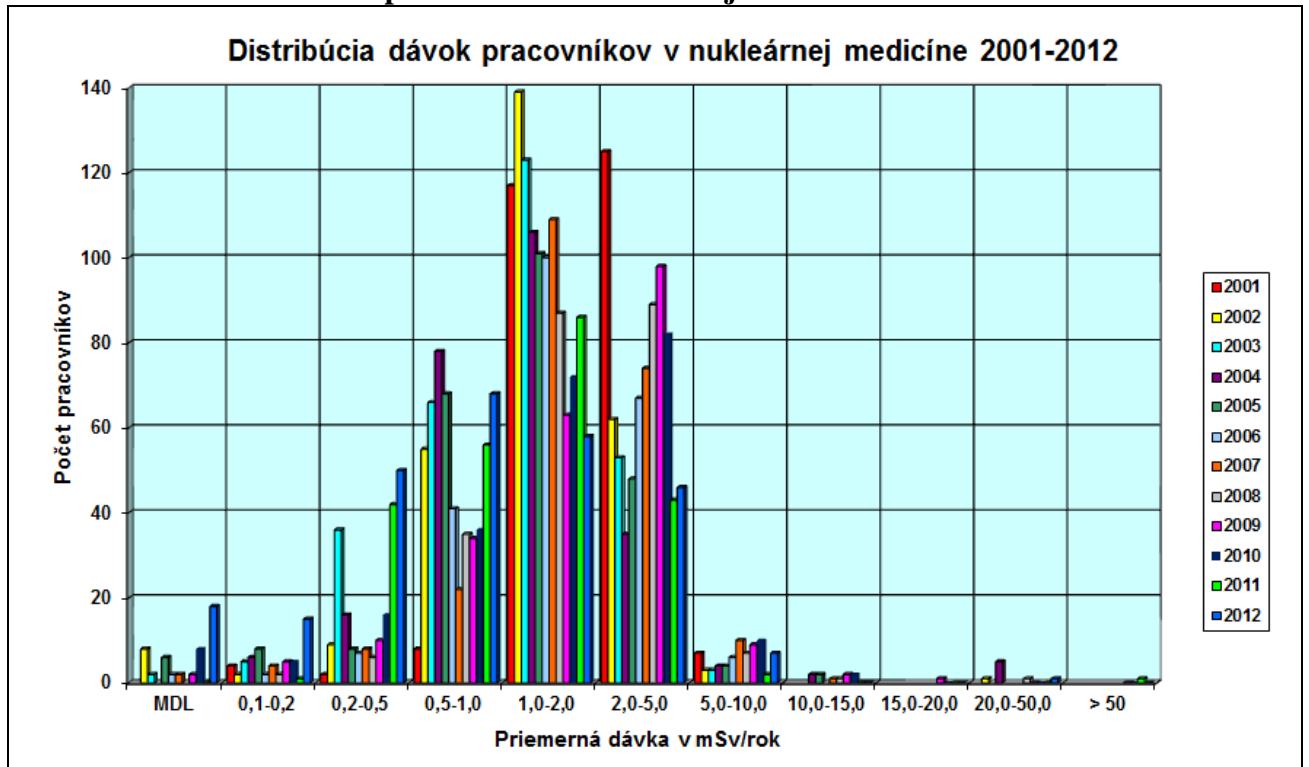
Graf 37: Distribúcia dávok pracovníkov v kardiológii v rokoch 2001-2012

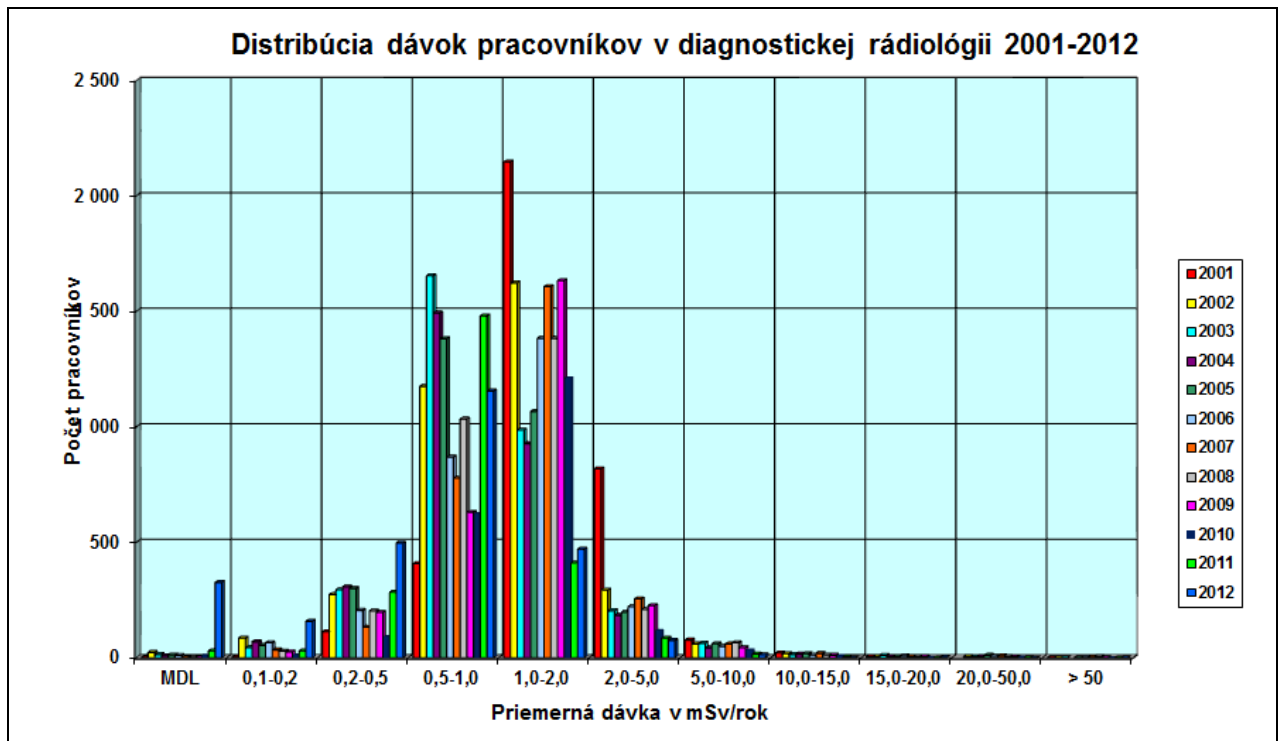
Graf 38: Distribúcia dávok pracovníkov v radiačnej onkológii v rokoch 2001-2012

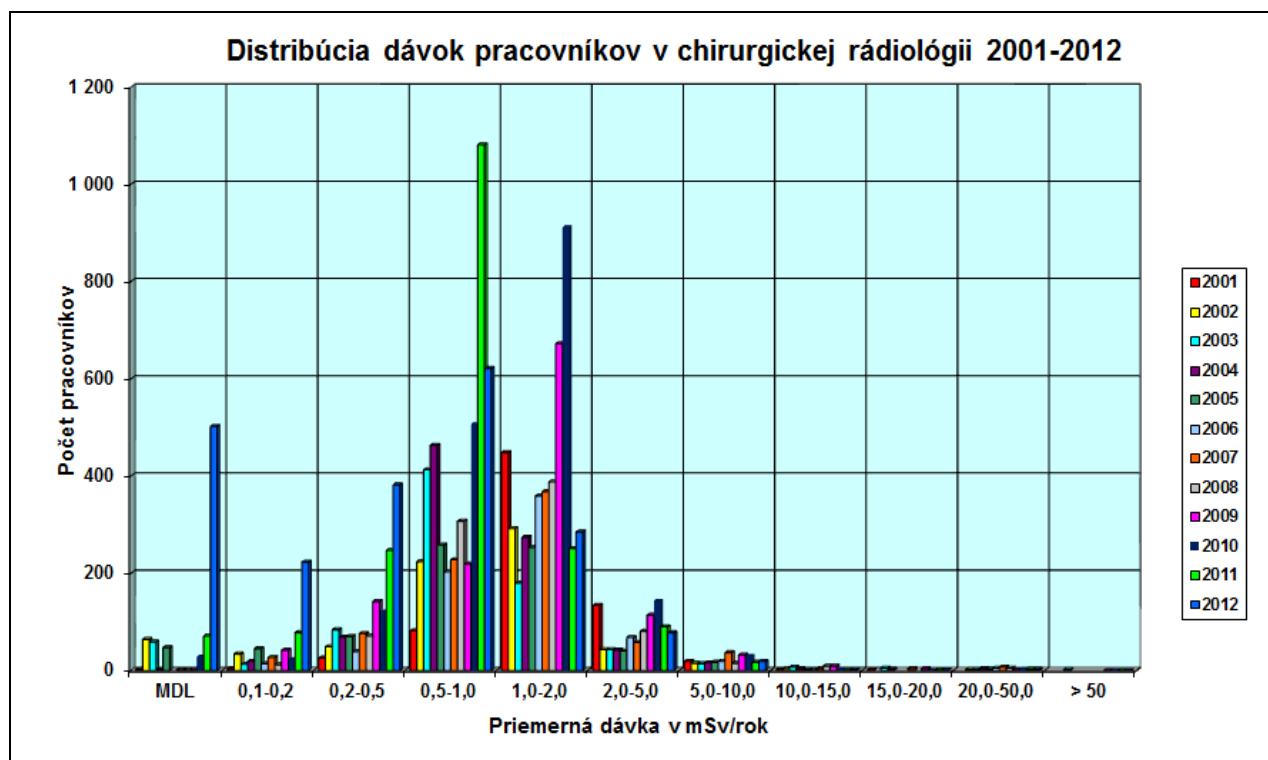
Graf 39: Distribúcia dávok pracovníkov v nukleárnej medicíne v rokoch 2001-2012

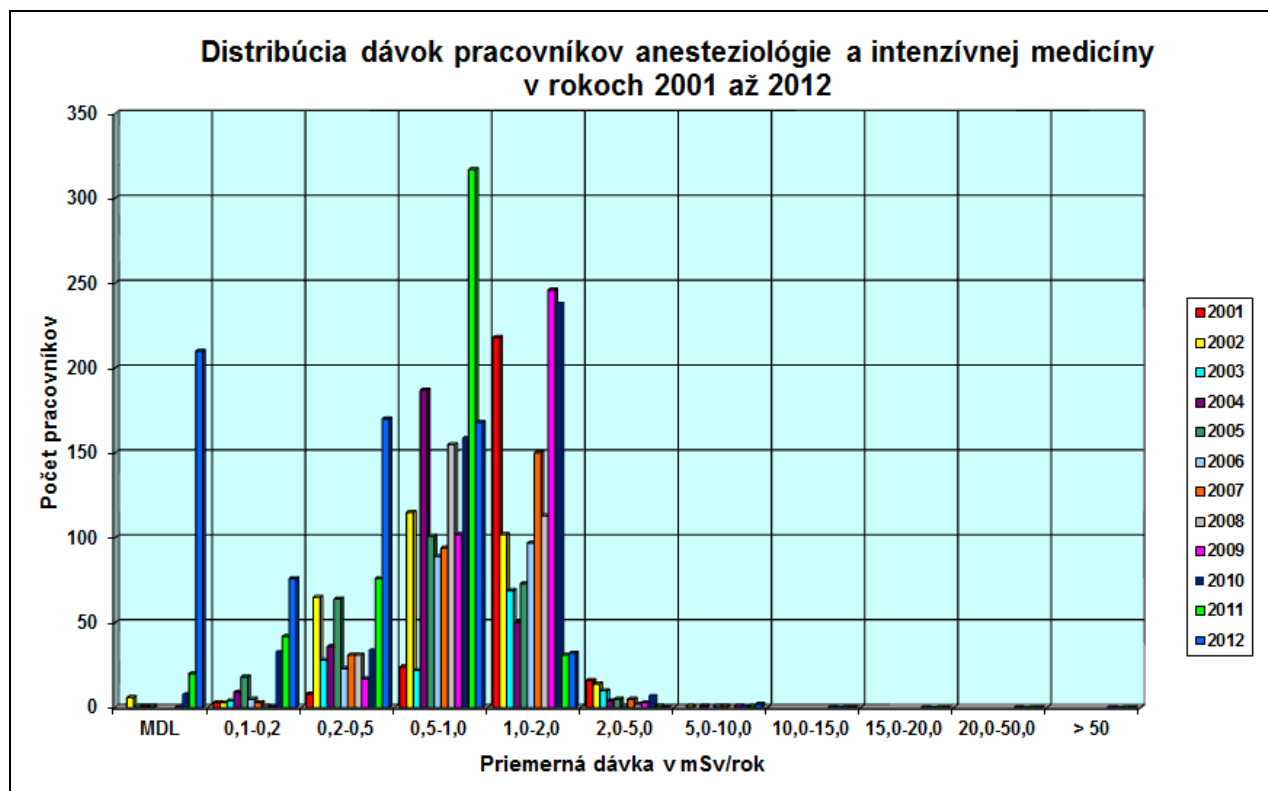
Graf 40: Distribúcia dávok pracovníkov v diagnostickej rádiológii v rokoch 2001-2012

Graf 41: Distribúcia dávok pracovníkov, ktorí pracovali s RTG prístrojmi na operačných sálach (chirurgická rádiológia) v rokoch 2001-2012

Graf 42: Distribúcia dávok pracovníkov oddelení anestéziológie a intenzívnej medicíny v rokoch 2001-2012

Centrálny register zdrojov ionizujúceho žiarenia

V roku 2013 sa pravidelne aktualizovala evidencia zdrojov ionizujúceho žiarenia na základe pravidelných hlásení o dovoze zdrojov žiarenia na územie Slovenskej republiky a oznámení o ich používaní jednotlivými subjektami a na základe oznámení o vyradení zdrojov žiarenia z prevádzky. Jednotlivé zdroje ionizujúceho žiarenia sú v centrálnom registre evidované v osobitnej databáze a formou štandardných registračných kariet a sú rozdelené podľa jednotlivých typov do piatich základných skupín.

Najväčší počet prevádzkovateľov zdrojov ionizujúceho žiarenia pôsobí v oblasti zdravotníctva, kde ide v absolútnej väčšine o používanie diagnostických röntgenových prístrojov, v menšom počte sa používajú rádioaktívne žiariče a generátory ionizujúceho žiarenia na rádioterapiu. Zdravotníctvo je tiež najväčším spotrebiteľom rádioaktívnych látok, ktoré sa používajú na diagnostické a terapeutické účely v nukleárnej medicíne. Prevádzkovatelia v priemysle používajú predovšetkým uzavreté rádioaktívne žiariče a zariadenie, ktoré obsahujú rádioaktívne žiariče najmä ako súčasť technologických zariadení na meranie na reguláciu pri výrobe v chemickom priemysle a na nedeštruktívnu defektoskopiu. Pracoviská so zdrojmi žiarenia v rezorte školstva využívajú najmä otvorené rádioaktívne žiariče nízkej aktivity v rámci laboratórnej výučby alebo ako značkovacie a stopovacie látky pri rôznych experimentoch pri výskumných prácach.

Najväčším problémom a nedostatkom pri zabezpečení riadnej činnosti centrálnych registrov je absolútny nedostatok kvalifikovaných pracovníkov. Činnosť centrálného registra zdrojov ionizujúceho žiarenia a centrálného registra dávok pracovníkov so zdrojmi žiarenia v roku 2013 zabezpečovali len 2 pracovníci, čo je len na úrovni 50% pôvodne plánovaného počtu a predstavuje absolútne nedostatočný počet pracovníkov pre zabezpečenie ich riadnej prevádzky. Po odchode dvoch pracovníkov v roku 2004 a 2005 nebola zabezpečená žiadna náhrada pracovníkov. Vzhľadom na tieto skutočnosti a vzhľadom na to, že po uvedení do platnosti zákona č. 126/2006 Z.z. a zákona 355/2007 Z.z. pribudlo ďalšie obrovské množstvo administratívnych činností, ako je registrácia oznamovaných činností so zdrojmi ionizujúceho žiarenia, vydávanie potvrdení o registrácii činností vedúcich k ožiareniu a vydávanie osobných radiačných preukazov pre pracovníkov, nie je možné v plnom rozsahu zabezpečiť ostatnú činnosť centrálného registra zdrojov žiarenia a centrálného registra dávok pracovníkov tak, ako je to bežné u centrálnych registrov v iných krajinách Európskej únie. Ročne sa v priemere spracováva 650 hlásení o dovoze a distribúcii zdrojov žiarenia, o uvedení nových zdrojov žiarenia do prevádzky a o vyradení zdrojov žiarenia z prevádzky.

Okrem toho vydanie zákona 126/2006 Z.z. a následne zákona č. 355/2007 Z.z. a ďalších nariadení vlády a novej vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR 545/2007 Z.z. vo vzťahu k radiačnej ochrane znamenalo, že štruktúra a rozsah údajov evidovaných v registroch pomocou software dodaného ešte v roku 2004 firmou AxonPro nezodpovedá už novým legislatívnym požiadavkám. Nové finančné prostriedky na úpravu, zmeny a modernizáciu informačného systému pre centrálny register neboli, napriek príslubom zo strany vedenia ÚVZ SR, zabezpečené ani v roku 2013. Rovnako používaná výpočtová technika pre centrálny register je zastaraná, s nedostatočným výkonom a neexistuje je prepojenie Centrálného registra zdrojov žiarenia na ostatné pracoviská, ktoré vykonávajú dozor v oblasti radiačnej ochrany a na iné orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.

Pre ďalšie zabezpečenie riadnej činnosti centrálnych registrov je bezpodmienečne potrebné zabezpečiť ďalšiu výpočtovú techniku, umožňujúcu riadne zálohovanie dát na nezávisle médiá a takisto je potrebné zabezpečiť nevyhnutné vybavenie na ukladanie osobných údajov monitorovaných pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia a pracovníkov, ktorým boli vydané osobné radiačné preukazy v súlade s platnými požiadavkami na ochranu osobných údajov osôb.

Ku koncu roku 2013 bolo v centrálnom registre zdrojov žiarenia evidovaných 845 uzavretých rádioaktívnych žiaričov, 3600 rôznych röntgenových prístrojov, 61 ožarovacích zariadení používaných v rádioterapii, 35 fyzických a právnických osôb používajúcich otvorené rádioaktívne žiariče.

Oznamovaná činnosť a vydávanie potvrdení o zaregistrovaní činností vedúcich k ožiareniu

Centrálny register zdrojov žiarenia v roku 2013 naďalej vydával potvrdenia o registrácii činností vedúcich k ožiareniu na základe oznámení jednotlivých prevádzkovateľov zdrojov ionizujúceho žiarenia, ktorí používajú zdroje ionizujúceho žiarenia, na používanie ktorých nie je potrebné povolenie. V priebehu roku 2013 bolo riešených celkovo 38 oznámení prevádzkovateľov zdrojov ionizujúceho žiarenia o vykonávaní činností vedúcich k ožiareniu: vydaných bolo celkovo 38 potvrdení o registrácii činností vedúcich k ožiareniu. Podľa vykonávanej činnosti sa jednalo o nasledovné oznamované činnosti:

- 22 oznámení o používaní röntgenfluorescenčných spektrometrov alebo laboratórnych mikroštruktúrnych röntgenových zariadení,
- 8 oznámení o používaní röntgenových kostných denzitometrov,
- 4 oznámenia o používaní technických röntgenových zariadení na kontroly kvality výrobkov,
- 2 oznámenia o používaní röntgenových zariadení na kontrolu balíkov,
- 1 oznámenie o používaní röntgenového difraktometra
- 1 oznámenie o používaní kalibračných rádioaktívnych žiaričov.

Najväčší počet oznámení o vykonávaní činností vedúcich k ožiareniu aj v roku 2013 podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa týkal používania prenosných röntgenfluorescenčných analyzátorov na kontrolu zloženia rôznych materiálov, najmä kovov.

Úplne zbytočnú komplikáciu do registrácie oznamovaných činností a vydávaní potvrdení o registrácii oznamovanej činnosti priniesla zmena zákona o správnych poplatkoch, na základe ktorej sú oznamovatelia povinní zaplatiť správny poplatok za oznámenie činnosti vedúcej k ožiareniu. Oznamovatelia túto povinnosť nepoznajú a preto bolo nutné písať písomné výzvy na zaplatenie správneho poplatku, čo úplne zbytočne celý proces registrácie predĺžilo a nezmyselne skomplikovalo a v prípade nezaplateniu poplatku, je nutné konanie vo veci registrácie zastaviť a vydať o tom písomné rozhodnutie. Pritom za neuhradenie správneho poplatku za registráciu činností vedúcich k ožiareniu nie je možné udeliť oznamovateľovi žiadnu sankciu.

Prehľad ďalších činností vykonávaných v roku 2013

Medzinárodné projekty a projekty Európskej únie – projekt ESOREX: „European Study of Occupational Radiation Exposure“

Vedúci centrálnych registrov RNDr. Karol Böhm, PhD. je národným koordinátorom a gestorm medzinárodného projektu Európskej únie – ESOREX v Slovenskej republike, ktorý je zameraný na hodnotenie veľkosti profesionálnej radiačnej záťaže pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. V roku 2013 bola spracovaná ročná národná správa o výsledkoch osobného monitorovania pracovníkov so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v Slovenskej republike, ktorá hodnotila veľkosť ožiarenia pracovníkov v roku 2012.

Hlavná úloha verejného zdravotníctva v oblasti radiačnej ochrany č. 5.3: „Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov pri lekárskom ožarení“

Vedúci centrálnych registrov RNDr. Karol Böhm, PhD. bol menovaný vedúcim pracovnej skupiny a koordinátorom riešenia hlavnej úlohy č. 5.3. v oblasti radiačnej ochrany: „Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov pri lekárskom ožiarení“. Okrem OOPŽ ÚVZ SR na riešení úlohy spolupracovali v roku 2013 aj odbory ochrany zdravia pred žiarením z regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, Bratislave, Košiciach a v Nitre.

V roku 2013 v rámci projektu „Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov pri lekárskom ožiarení“ koordinátor hlavnej úlohy RNDr. Karol Böhm, PhD. na Úrade verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vypracoval štandardný postup pre výpočet veľkosti efektívnej dávky pacientov pri vyšetreniach pomocou počítačovej tomografie v súlade s odporúčaním Medzinárodnej komisie pre rádiologickú ochranu – IRCP č. 87, odporúčaním Medzinárodnej komisie pre atómovú energiu TRS457 a odporúčaním Európskej komisie Radiation Protection No.154. Pripravená metodika pre zber údajov potrebných pre stanovenie efektívnych dávok pri jednotlivých typoch CT vyšetrení bola prerokovaná na pracovnom stretnutí odborných pracovníkov úradov verejného zdravotníctva v SR, ktorí spolupracovali na riešení tejto hlavnej úlohy. Metodika stanovenia veľkosti ožiarenia pacientov vychádza zo sledovania a zaznamenávania DLP - súčinu dávky a dĺžky skenovania pri CT, resp. so sledovania a zaznamenávania objemového CT indexu dávky - $CTDI_{Vol}$ v závislosti od toho, ktoré údaje sa zaznamenávajú v protokole o vyšetrení u jednotlivých CT prístrojov.

V súlade s pripravenou metodikou zberu údajov boli distribuované na regionálne úrady verejného zdravotníctva, ktoré vykonávajú štátny zdravotný dozor v radiačnej ochrane, elektronické formuláre pripravené na ÚVZ SR, ktoré následne regionálne úrady verejného zdravotníctva v Bratislave, Banskej Bystrici, v Nitre a v Košiciach distribuovali v treťom štvrtroku 2013 na pracoviská počítačovej tomografie v Slovenskej republike. Zber údajov na CT pracoviskách, potrebných pre stanovenie veľkosti ožiarenia pacientov pri jednotlivých CT vyšetreniach, bol naplánovaný na 3 mesiace – september až november 2013 a bol ukončený v decembri 2013. Jednotlivé pracoviská, ktoré vykonávajú štátny zdravotný dozor v radiačnej ochrane a podieľali sa na riešení úlohy, zabezpečili základné spracovanie podkladov na výpočet veľkosti ožiarenia pacientov pri CT vyšetreniach na jednotlivých CT pracoviskách a decembri 2013 zaslali údaje na ÚVZ SR, s výnimkou Regionálneho úradu verejného zdravotníctva hl. mesta Bratislava, ktorý do konca roku 2013 nedoručil na ÚVZ SR žiadne výsledky.

Do konca roku 2013 boli celkovo získané údaje o vyšetrovaných pacientoch a podklady pre výpočet efektívnej dávky pacientov pri jednotlivých CT vyšetreniach z 56 pracovísk počítačovej tomografie v Slovenskej republike. Spolu boli získané potrebné údaje pre stanovenie veľkosti ožiarenia o 65 400 pacientoch vyšetrovaných na pracoviskách CT v Slovenskej republike v roku 2013 (identifikačné údaje pacientov, vek pacientov, typ CT vyšetrenia, oblasť skenovania a parametre multislice skenovania, prevádzkové parametre CT a súčin dávky a dĺžky skenovania – DLP). Získané údaje sa budú v nasledujúcom období štatisticky spracovávať.

5. Rozpočet organizácie

Vládny návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2013 bol prerokovaný v Národnej rade Slovenskej republiky a schválený dňa 13. 12. 2012 zákonom č. 438/2012 Z. z.. Rozpis záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu pre rok 2013 bol ÚVZ SR oznámený prostredníctvom listu MZ SR číslo Z03840/2013 – OVVHR zo dňa 24. 1. 2013. Na základe vyššie uvedeného boli ÚVZ SR na rok 2013 schválené nasledovné záväzné ukazovatele:

Príjmy	190 000,- €
Výdavky celkom:	3 870 026,- €
z toho: Bežné výdavky: (600)	3 870 026,- €
z toho: mzdy a platy (610)	2 164 342,- €
poistné (620)	756 738,- €
tovary a služby (630)	858 946,- €
bežné transfery (640)	90 000,- €
Kapitálové výdavky: (700)	0,- €
z toho: Obstarávanie kapitálových aktív (710)	0,- €

Úpravy rozpočtu ÚVZ SR v priebehu roka 2013

V priebehu roka 2013 bol rozpočet ÚVZ SR z úrovne Ministerstva zdravotníctva SR niekoľkokrát upravovaný nasledovnými rozpočtovými opatreniami:

1. Listom zn. Z05169/2013-OFP zo dňa 31. 1. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby vo výške 648 345,- € v súvislosti s realizáciou projektu „Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR“. Tieto finančné prostriedky boli uvoľnené z viazania bežných výdavkov z roku 2012.
2. Listom zn. 33600/2013-OVVHR zo dňa 19. 7. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby za účelom financovania prevádzky a servisu informačných systémov na ÚVZ SR a RÚVZ v SR vo výške 79 196,- €.
3. Listom zn. OÚ/76/16533/2013 zo dňa 8. 8. 2013 bol znížený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby v súvislosti s realizáciou projektu „Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR“ vo výške 28 694,18 €.
4. Listom zn. 44257/2013-OVVHR zo dňa 1. 10. 2013 bol zvýšený rozpočet na kapitálové výdavky na nákup strojov, prístrojov, zariadení, techniky a náradia vo výške 3 056,- €. Dôvodom rozpočtového opatrenia je obstaranie plynovej smažiacej panvice do stravovacieho zariadenia ÚVZ SR.
5. Listom zn. 48896/2013-OVVHR zo dňa 29. 10. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby za účelom financovania prevádzky a servisu informačných systémov na ÚVZ SR a RÚVZ v SR vo výške 31 661,- €.
6. Listom zn. 58995/32/2013-OVVHR zo dňa 30. 12. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na poistnom a príspevku do poisťovní vo výške 5 012,- € a súčasne znížený rozpočet na bežné výdavky na bežné transfery vo výške 5 012,- €.
7. Listom zn. 58995/32/2013-OVVHR zo dňa 30. 12. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na poistnom a príspevku do poisťovní vo výške 951,31 € a súčasne znížený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby vo výške 951,31 €.
8. Listom zn. Z58995/32/2013-OVVHR zo dňa 30. 12. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby vo výške 847,06 € a súčasne znížený rozpočet na bežné výdavky na bežné transfery vo výške 847,06 €.

9. Listom zn. Z58995/32/2013-OVVHR zo dňa 30. 12. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby vo výške 950,- €.
10. Listom zn. Z58995/32/2013-OVVHR zo dňa 30. 12. 2013 bol zvýšený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby vo výške 177,82 €.
11. Listom zn. Z58995/32/2013-OVVHR zo dňa 30. 12. 2013 bol znížený rozpočet na bežné výdavky na tovary a služby v súvislosti s realizáciou projektu „Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR“ vo výške 113 870,86 €. Dôvodom rozpočtového opatrenia je viazanie bežných výdavkov na použitie v nasledujúcom rozpočtovom roku 2014.

Okrem finančných prostriedkov, pridelených ÚVZ SR v roku 2013 zo štátneho rozpočtu z kapitoly Ministerstva zdravotníctva SR, čerpal ÚVZ SR k 31. 12. 2013 finančné prostriedky aj z mimo rozpočtových zdrojov a to vo výške 67 357,69 €. O objem finančných prostriedkov získaných z mimorozpočtových zdrojov, bol rozpočet ÚVZ SR na rok 2013 zvýšený v oblasti bežných výdavkov prostredníctvom zdroja 72.

Úrad verejného zdravotníctva SR čerpal k 31. 12. 2013 okrem hore uvedených finančných prostriedkov aj finančné prostriedky z projektu „Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR“ vo výške 505 779,96 €, a to prostredníctvom zdroja 11T1 a 11T2.

Po zapracovaní všetkých vyššie uvedených rozpočtových opatrení, ktoré ÚVZ SR obdržal v priebehu roka 2013, hospodáril s nasledovnou výškou finančných prostriedkov:

Príjmy	190 000,- €
Výdavky celkom:	3 982 010,82 €
z toho: Bežné výdavky: (600)	3 978 954,82 €
z toho: mzdy a platy (610)	2 164 342,- €
poistné (620)	762 701,31 €
tovary a služby (630)	967 770,57 €
bežné transfery (640)	84 140,94 €
Kapitálové výdavky: (700)	3 056,- €
z toho: Obstarávanie kapitálových aktív (710)	3 056,- €

Rozpočet a čerpanie finančných prostriedkov na bežné výdavky k 31. 12. 2013

V roku 2013 mal Úrad verejného zdravotníctva SR k dispozícii na bežné výdavky rozpočet v celkovej výške 3 870 026,- €. V priebehu roka 2013 bol rozpočet upravený na čiastku 3 978 954,82 €. Finančné prostriedky boli k 31. 12. 2013 čerpané vo výške 3 978 954,82 €, čo predstavuje čerpanie na 100 %. V porovnaní s rokom 2012, kedy čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2012 predstavovalo čiastku 4 082 466,85 €, bolo v roku 2013 čerpanie nižšie o 103 512,03 €, t. zn. o 2,5 %.

610 – Mzdy, platy a služobné príjmy

Pre rok 2013 boli ÚVZ SR v kategórii 610 – Mzdy, platy a služobné príjmy pridelené finančné prostriedky vo výške 2 164 342,- €. Finančné prostriedky k 31. 12. 2013 na mzdy boli čerpané vo výške 2 164 342,- €, čo predstavuje čerpanie na 100 %. V porovnaní

s rokom 2012, kedy čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2012 na mzdy predstavovalo čiastku 2 269 273,- €, je v roku 2013 je pokles v čerpaní o 104 931,- €, t. zn. o 4,6 %.

620 – Poistné a príspevok zamestnávateľa do poisťovní

Pre rok 2013 boli ÚVZ SR v kategórii 620 – Poistné a príspevok zamestnávateľa do poisťovní pridelené finančné prostriedky vo výške 756 738,- €. V priebehu roku 2013 bol rozpočet upravený na čiastku 762 701,31 €. Finančné prostriedky na odvody do poisťovní boli k 31. 12. 2013 čerpané vo výške 762 701,31 €, čo predstavuje čerpanie na 100 %. V porovnaní s rokom 2012, kedy čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2012 na odvody predstavovalo čiastku 781 290,71 €, je to pokles v čerpaní o 18 589,40 €, t. zn. o 2,4 %.

630 – Tovary a služby

Pre rok 2013 boli ÚVZ SR v kategórii 630 – Tovary a služby pridelené finančné prostriedky vo výške 858 946,- €. V priebehu roka 2013 bol rozpočet upravený na čiastku 967 770,57 €. Čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2013 bolo vo výške 967 770,57 €, čo predstavuje čerpanie na 100 %. V porovnaní s rokom 2012, kedy na tovary a služby boli vyčerpané finančné prostriedky vo výške 989 455,13 €, je pokles v čerpaní o 21 684,56 €, t. zn. o 2,2 %. Najviac finančných prostriedkov sa vynaložilo na nákup diagnostík, špeciálneho zdravotného materiálu a chemikálií.

640 – Bežné transfery

V roku 2013 boli Úradu verejného zdravotníctva SR na bežné transfery pridelené finančné prostriedky vo výške 90 000,- €. V priebehu roku 2013 bol rozpočet upravený na čiastku 84 140,94 €. Čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2013 bolo vo výške 84 140,94 €, teda na 100 %. Finančné prostriedky, určené na bežné transfery, boli čerpané na vyplatenie odchodného vo výške 12 659,- €, na vyplatenie odstupného vo výške 57 716,- € ako aj na vyplatenie nemocenských dávok vo výške 13 765,94 €. V porovnaní s rokom 2012, kedy čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2012 na bežné transfery bolo vo výške 42 448,01 €, je v roku 2013 čerpanie na tejto rozpočtovej kategórii vyššie o 41 692,93 €, t. zn. o 98,2 %.

Rozpočet a čerpanie finančných prostriedkov na kapitálové výdavky k 31. 12. 2013

Úradu verejného zdravotníctva SR na začiatku roku 2013 prostredníctvom Štátnej pokladnice Bratislava neboli pridelené žiadne finančné prostriedky na kapitálové výdavky. Následnou realizáciou rozpočtových opatrení zo strany Ministerstva zdravotníctva SR v roku 2013 boli ÚVZ SR pridelené finančné prostriedky vo výške 3 056,- €. Z týchto finančných prostriedkov sa vykazovalo čerpanie k 31. 12. 2013 vo výške 3 055,08 €, teda na 100 %.

V porovnaní s rokom 2012, kedy čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2012 na kapitálové výdavky bolo vykazované vo výške 10 700,14 €, je v roku 2013 pokles v čerpaní o 7 645,06 €, t. zn. o 71,4 %.

Príjmy

Rozpisom záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu pre rok 2013 bol ÚVZ SR stanovený ukazovateľ príjmov vo výške 190 000,- €. K 31. 12. 2013 odviedol Úrad verejného zdravotníctva SR do štátneho rozpočtu finančné prostriedky v celkovej výške 192 545,- €. V porovnaní s rokom 2012, kedy príjmy boli vykázané k 31. 12. 2012 vo výške 195 858,52 €, sa vykázal pokles o 3 313,52 €, t. zn. o 1,7 %.

Pohľadávky

Úrad verejného zdravotníctva SR vykázal v roku 2013 pohľadávky vo výške 2 496,29 €. V porovnaní s rokom 2012, kedy pohľadávky úradu k 31. 12. 2012 boli vykázané vo výške 2 051,53 €, sa dosiahol v roku 2013 nárast o 444,76 €, t. zn. o 21,7 %. Vymáhanie neuhradených pohľadávok bolo uskutočnené písomnou formou upomienky.

Hospodárenie s majetkom štátu

Stav majetku štátu v správe ÚVZ SR k 1. 1. 2013:	12 703 330,27 €
z toho: dlhodobý hmotný majetok	9 947 435,10 €
dlhodobý nehmotný majetok	1 344 037,96 €
drobný hmotný majetok	763 484,97 €
drobný nehmotný majetok	85 182,26 €
cudzí majetok - projekt PHARE	552 756,67 €
cudzí majetok - výpožička	946,03 €
majetok hosp.mobilizácie	9 059,46 €
majetok - Program kritická infraštruktúra	427,83 €
Prírastky hnutel'ného majetku k 31. 12. 2013:	63 869,25 €
z toho: dlhodobý hmotný majetok	12 015,48 €
dlhodobý nehmotný majetok	0,00 €
drobný hmotný majetok	32 945,23 €
drobný nehmotný majetok	18 723,62 €
cudzí majetok - projekt PHARE	0,00 €
cudzí majetok - výpožička	0,00 €
majetok hosp.mobilizácie	184,92 €
Úbytky hnutel'ného majetku k 31. 12. 2013:	1 122 393,27 €
z toho: dlhodobý hmotný majetok	198 573,79 €

dlhodobý nehmotný majetok	905 461,76 €
drobný hmotný majetok	12 852,92 €
drobný nehmotný majetok	0,00 €
cudzí majetok - projekt PHARE	0,00 €
cudzí majetok - výpožička	0,00 €
majetok hosp.mobilizácie	5 504,80 €

Stav majetku štátu v správe ÚVZ SR k 31. 12. 2013:	11 644 806,26 €
z toho: dlhodobý hmotný majetok	9 760 876,79 €
dlhodobý nehmotný majetok	438 576,20 €
drobný hmotný majetok	783 577,28 €
drobný nehmotný majetok	103 905,88 €
cudzí majetok - projekt PHARE	552 756,67 €
cudzí majetok - výpožička	946,03 €
majetok hosp.mobilizácie	3 739,58 €
majetok - Program kritická infraštruktúra	427,83 €

V roku 2013 Úrad verejného zdravotníctva SR odovzdal bezodplatným prevodom hnutelný majetok do správy RÚVZ so sídlom Humenné v hodnote 16 578,14 €.

6. Personálne otázky

Personálne obsadenie:

Na rok 2013 bol stanovený počet zamestnancov spolu na 252 osôb, z toho:

- 81 štátnozamestnaneckých miest;
- 171 pracovných miest pri výkone práce vo verejnom záujme.

Stav zamestnancov ÚVZ SR k 31.12.2013

Zamestnanci zaradení podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov (vo fyzických osobách)	
Kategória	Počet zamestnancov
Lekár	4
Sestra	2
Verejný zdravotník	9
Zdravotnícky laborant	37
Fyzik	0
Laboratórny diagnostik	34
THP - VŠ	17
THP - ÚSV	20
Robotníci	24
Spolu	147

**Zamestnanci zaradení podľa zákona č. 400/2009 Z. z.
o štátnej službe (vo fyzických osobách)**

Kategória	Hlavný štátny radca	Štátny radca	Hlavný radca	Odborný radca	Samostatný radca	Radca	Hlavný referent	Odborný referent	Samostatný referent	Spolu
Lekár	1	2	1	6						10
Sestra										
Verejný zdravotník				4	5	2				11
Zdravotnícky laborant										
Fyzik										
Laboratórny diagnostik										
THP - VŠ		1	9	24	3					37
THP - ÚSV						4	3			7
Robotníci										
Spolu	1	3	10	34	8	6	3			65

**V sledovanom období sú
v mimoevidenčnom stave
(spolu verejná aj štátna služba): 19**

materská dovolenka 4
rodičovská dovolenka 14
neplatené voľno 1

Počty zamestnancov	Skutočnosť rok 2013
Evidenčný poč. zam. vo fyz. osobách k poslednému dňu sled. obdobia	212
Priemerný ev. poč. zam. vo fyz. osobách v sledovanom období	219,66
Evidenčný počet zam. prepočítaný k poslednému dňu sled. obdobia	206,18
Priemerný evidenčný počet zam. prepočítaný v sledovanom období	211,06

Prepočítaný počet zamestnancov k 31.12.2013 podľa kategórií a vekovej štruktúry

Veková štruktúra zamestnancov podľa kategórií k 31. 12. 2013 (všetci zamestnanci)

	Lekár	Sestra	Verejný zdravotník	Zdrav. laborant	Fyzik	Labor. diagnostik	THP		Robotnícke povolanie	Spolu
							VŠ	ÚSV		
do 20 rokov										
20 - 24			1			1		1		3
25 - 29			3			5	4			12
30 - 34			3,8	1		5	9,2	2	1	22
35 - 39	2	1	3	5		6	3	4		24
40 - 44	1		3	5		3	10,6	2	1	25,6
45 - 49	1		1	3		1	3,3	6,2	4	19,5
50 - 54	1	1	1	10		6	7,2	3	8	37,2
55 - 59	4		2	11		6	8	5,3	9	45,3
60 - 64	3,2		2	2		1	4	1	2	15,2
65 a viac	0,11						2	0,27		2,38
Spolu	12,31	2	19,8	37		34	51,3	24,77	25	206,18

Prepočítaný počet zamestnancov k 31.12.2013 podľa kategórií a odborov

	Lekár	Sestra	Verejný zdravotník	Zdrav. laborant	Fyzik	Labor. diagnostik	THP		Robotnícke povolanie	Spolu
							VŠ	ÚSV		
HŽP			1				7	1		9
HDM	2		2							4
PPL	2,11		1				2			5,11
HV	3		1				7	1		11
EPI	2		3,8				1,6			7,4
Laboratóriá	2,2	1	3	34		30	1	5		76,2
Úsek HH	1		2			1	19,7	8,77		32,47
HTČ							3	8	25	36
PZ		1	3				4	1		9
OZpŽ	1		3	3		3	6			16
Spolu	12,31	2	19,8	37		34	51,3	24,77	25	206,18

Vzdelávacie aktivity zamestnancov ÚVZ SR v roku 2013

- počet vzdelávacích aktivít: 70
- počet účastníkov: 104
- počet odborných seminárov v ÚVZ SR: 10
- počet účastníkov: 422
- odborné stáže a odborná prax: 38 účastníkov
- finančné náklady na vložné a konferenčné poplatky: 8 501,81 €
- príprava na výkon práce v zdravotníctve: 9
- špecializačné štúdium: 9

7. Ciele a prehľad ich plnenia

Úloha 4. b.	Prehodnotiť efektivity doterajších národných programov zameraných na prevenciu a ich priblíženie k občanovi aj prostredníctvom spolupráce s inými rezortmi - výchovou k zdravému spôsobu života, prevencii.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH Sekcia zdravia– MUDr. Mário Mikloši, PhD.
Termín:	31. 12. 2013
Plnenie:	S cieľom koordinácie národných programov bola zriadená Koordinačná rada na ochranu a podporu zdravia, ktorá je poradným orgánom hlavného hygienika SR. Za účelom prehodnotenia efektivity programov bola na Ministerstve zdravotníctva SR zriadená pracovná skupina, ktorá pripraví aktualizáciu Národného programu podpory zdravia.
Úloha 4. c.	Dopracovanie skríningových programov (karcinóm prsníka, kolorektálny karcinóm, karcinóm krčka maternice) a vytvorenie skríningového centra
Gestor:	Sekcia zdravia – MUDr. Mário Mikloši, PhD. Spolupráca: Inštitút zdravotnej politiky – Mgr. Ivan Poprocký
Termín:	31. 12. 2015
Plnenie:	
Úloha 4. d.	Vypracovanie Národného onkologického programu.
Gestor:	Sekcia zdravia – MUDr. Mário Mikloši, PhD. Spolupráca: Inštitút zdravotnej politiky – Mgr. Ivan Poprocký
Termín:	31. 12. 2015
Plnenie:	

Úloha 4. e.	Výraznejšie využiť propagáciu jednotlivých preventívnych programov prostredníctvom médií.
Gestor:	Komunikačný odbor – Mgr. - Zuzana Čižmáriková
Termín:	priebežne
Plnenie:	
Úloha 4. f.	Pripraviť novelu zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a novelizácia vykonávacích predpisov k zákonu.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	1.1. 2014
Plnenie:	<p>Do Plánu legislatívnych úloh vlády SR pre rok 2013 bol zaradený návrh zákona, ktorý komplexne upraví najmä problematiku ochrany zdravia pri práci.</p> <p>V novom návrhu zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je odstránený rozpor s rámcovou smernicou Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci. Ministerstvo zdravotníctva SR v spolupráci s ÚVZ SR vypracovalo stanovisko k formálnej výzve pre Európsku komisiu.</p> <p>Gestorom legislatívneho procesu, týkajúceho sa zákona č. 355/2007 Z. z., je MZ SR. Na základe rokovania ministrov zdravotníctva SR a práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa dohodlo, že problematika pracovných zdravotných služieb sa kompletne presunie zo zákona č. 124/2006 Z. z. do zákona č. 355/2007 Z. z., takže za dosiahnutie súladu so smernicou Rady 89/391/EHS bude zodpovedné MZ SR.</p> <p>Úloha splnená. Novela zákona č. 355/2007 Z. z. upravujúca problematiku pracovných zdravotných služieb, chorôb z povolania, HIA, kozmetických výrobkov a ochrany osobných údajov, bola predložená na VPK dňa 22.11.2013.</p>
Úloha 4. g.	Pripraviť novelu zákona č. 377/2004 o ochrane nefajčiarov v znení neskorších predpisov.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	30. 6. 2013
Plnenie:	Novela zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov bola prijatá v NR SR a vydaná v zbierke zákonov č. 142/2013 Z. z.

	<p>s účinnosťou jej ustanovení od 1. 7. 2013.</p> <p>Zmeny sa týkali najmä regulácie fajčenia v obchodných centrách a aproximácie prílohy Smernice Komisie 2012/9/EÚ zo 7. marca 2012, ktorou sa mení a dopĺňa príloha I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2001/37/ES o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov týkajúcich sa výroby, prezentácie a predaja tabakových výrobkov, ktorá sa týka varovných označení.</p>
Úloha 4. h.	Priebežne sledovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky (stanovovanie determinantov, indikátorov zdravia, rizikových faktorov). Pravidelne (každé tri roky) predkladať správu o zdravotnom stave obyvateľstva vláde SR.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	priebežne
Plnenie:	<p>Správa o zdravotnom stave obyvateľstva bola schválená vládou SR 5. 9. 2012. uznesením č. 438.</p> <p>Správa vychádza zo základných údajov demografického vývoja obyvateľstva Slovenskej republiky, ktoré tvoria jej úvodnú časť. Opisuje epidemiologickú situáciu vo vývoji vybraných skupín chronických neinfekčných i infekčných ochorení za uvedené obdobie. Popisuje vývoj najzávažnejších chronických ochorení a iných závažných skupín chorôb z pohľadu úmrtnosti, chorobnosti, práceneschopnosti, invalidizácie. Na základe štatistických a epidemiologických analýz správa hodnotí vývoj najmä tých chronických ochorení, ktoré sú najčastejšie príčinou negatívnych zmien zdravotného stavu obyvateľov Slovenskej republiky a zároveň hodnotí vývoj úmrtnosti aj v európskom kontexte. Poukazuje tiež na hlavné, základné rizikové faktory, ich výskyt a monitoring, ktoré súvisia s najčastejšími chronickými ochoreniami, urýchľujú ich vznik a výskyt. Uvádza ich výskyt a prevalenciu v populácii, získanú na základe projektov EHIS (European Health Interview Survey - Európske zisťovanie o zdraví/2009), EHES (European Health Examination Survey - Zisťovanie zdravia Európanov) a vyšetrení v poradenských centrách zdravia pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.</p> <p>Ďalšia správa o hodnotení zdravotného stavu obyvateľov bude predložená na rokovanie vlády SR v termíne do 30. 9. 2015.</p>

Úloha 4. i.	Sledovať a posilňovať zdravotné uvedomenie občanov Slovenskej republiky a s ním súvisiace postoje, v rámci toho uskutočniť monitoring zdravotného uvedomenia, prípravu sprievodných dokumentov a materiálov potrebných na jeho realizáciu a pripraviť správu o zdravotnom uvedomení.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	31. 3. 2014
Plnenie:	Sledovanie zdravotného uvedomenia občanov Slovenskej republiky a s ním súvisiacich postojov, najmä správania, je nevyhnutnou východiskovou podmienkou pre snahy ovplyvňovať zdravie ľudí žiaducou mierou. Poznanie a dôkladná analýza známych rizikových faktorov v kombinácii s dôkladným štúdiom sociologických a psychologických charakteristík vybranej populácie môžu poskytnúť rozhodujúce informácie pre to, aby akékoľvek stratégie pôsobenia dosahovali želaný účinok. V súvislosti so záväzkami, ktoré na seba Slovenská republika prijala pri vstupe do Európskej únie, ako aj s členstvom v Svetovej zdravotníckej organizácii a dlhodobými trendmi v oblasti modernej zdravotnej starostlivosti je nevyhnutné podrobne poznať zdravotný stav populácie, jeho determinujúce činitele a pôsobiace vplyvy. Cieľom prieskumu je zistiť dôležité atribúty zdravotného uvedomenia a správania občanov Slovenskej republiky na základe dotazníkového prieskumu uskutočneného na respondentoch z celého územia SR ÚVZ SR vypracoval metodiku a postup sledovania zdravotného uvedomenia obyvateľstva SR a v súčasnosti sa pripravuje záverečná hodnotiacia správa o výsledkoch stavu zdravotného uvedomenia obyvateľstva SR.
Úloha 4. j.	Predložiť správu o plnení Národného programu prevencie obezity za roky 2010 – 2013 na rokovanie vlády SR.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	30. 4. 2014
Plnenie:	Národný program prevencie obezity na roky 2010 – 2013 sa plní v súlade so stanovenými úlohami a cieľmi. Nakoľko zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, na realizácii cieľov programu sa podieľajú svojimi aktivitami mnohé subjekty, akými sú Úrad vlády Slovenskej republiky, jednotlivé ministerstvá, Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, vyššie územné celky a obce a zriaďovatelia škôl a školských zariadení.

Úloha 4. k.	Pokračovať v realizácii úloh vyplývajúcich z aktualizovaného Programu озdravenia výživy obyvateľov SR.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	30. 4. 2014 – informácia do vlády 31. 5. 2015 – správa o vyhodnotení úloh
Plnenie:	Aktualizácia Programu озdravenia výživy obyvateľov SR, významného dokumentu, ktorý zasahuje do vývoja a usmerňovania správnej výživy obyvateľov Slovenskej republiky a ktorý vláda Slovenskej republiky schválila dňa 17. decembra 2008 uznesením vlády SR č. 940 v záujme dosiahnutia zmeny vo vývoji zdravotného stavu obyvateľstva prostredníctvom ovplyvnenia ich výživových zvyklostí sa priebežne plní. V rámci Programu sa plnia aj úlohy, zamerané na podporu zabezpečovania zodpovedajúcej výživy a správne zloženie výživy detí a mládeže s cieľom zlepšenia súčasného štandardu v zmysle zásad racionálnej výživy, podporu a rozvoj školského stravovania, podporu konzumácie mlieka a mliečnych výrobkov, ako aj podporu pitného režimu detí a mládeže s preferovaním zdravotne vyhovujúcich nápojov. Informáciu o plnení aktualizácie Programu озdravenia výživy obyvateľov SR, spracovanú na základe podkladov zo zúčastnených rezortov zobrala vláda SR na vedomie v stanovenom termíne.
Úloha 4. l.	Predložiť návrh Národného akčného plánu na zníženie škodlivého užívania alkoholu na roky 2014 – 2020 a správu o plnení úloh Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012 – 2014
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH Spolupráca Sekcia zdravia – MUDr. Mário Mikloši, PhD.
Termín:	30. 6. 2013 – Národný akčný plán na zníženie škodlivého užívania alkoholu na roky 2014 – 2020 na rokovanie vlády SR 31. 6. 2015 – Správa o plnení úloh Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012 – 2014 na rokovanie vlády SR

Plnenie:	<p>Hlavným zámerom Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020 je najmä zvýšiť zdravotné uvedenie vo vzťahu k podpore zodpovedného, kultúrneho a kontrolovaného užívania alkoholu, vzhľadom na jeho škodlivé účinky na zdravie. Dôležitou oblasťou je prevencia vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch. Druhým významným cieľom je oblasť kontroly predaja alkoholických nápojov, kontroly veku kupujúceho, kontroly požívania alkoholu na pracoviskách a v doprave. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020 zdôrazňuje multisektoriálny charakter riešenia problémov, súvisiacich s alkoholom, spotrebu alkoholu v SR a súčasne zohľadňuje aj možnosti a kompetencie na úrovni jednotlivých rezortov. Návrh Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020 schválila vláda SR 3. 7. 2013 uznesením č. 341.</p> <p>S cieľom realizácie Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012 – 2014 sa priebežne vykonávali nasledovné aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasadnutia Národného koordinačného výboru na kontrolu tabaku, - edukačné aktivity ÚVZ SR a RÚVZ v SR v rámci „Svetového dňa bez tabaku“, - tlačová konferencia, uskutočnená pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku dňa 23. mája 2013. <p>Správa o plnení úloh Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012 – 2014 bude predložená v stanovenom termíne na rokovaní vlády SR.</p>
Úloha 4. m.	Posilniť surveillance prenosných chorôb, zabezpečiť plnenie národného imunizačného programu, vrátane realizácie viacúčelového imunologického prehľadu v SR.
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	31. 12. 2015
Plnenie:	
Úloha 4. n.	Zabezpečiť plnenie aktualizovaného Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie Slovenskej republiky IV (Nationalactionplanforenvironment and health – NEHAP).
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	Podľa termínov aktualizovaného NEHAP IV.
Plnenie:	Vláda SR uznesením č. 10 zo dňa 11. januára 2012 schválila Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky IV. a uložila ministrom zdravotníctva v bode B.1. predkladať na rokovaní vlády Národnú správu o stave implementácie NEHAP IV. v Slovenskej republike jedenkrát za dva roky.

	<p>Plnenie prioritných cieľov národného akčného plánu pre životné prostredie a zdravie SR (NEHAP IV.) bolo priebežne zabezpečované prostredníctvom úloh definovaných v oblasti životného prostredia a zdravia.</p> <p>V decembri 2013 bola na rokovanie vlády SR predložená Národná správa o stave implementácie NEHAP IV. v Slovenskej republike v období rokov 2012 – 2013. Správa obsahuje podrobné informácie o plnení jednotlivých aktivít v rezorte zdravotníctva ako aj v ostatných zainteresovaných rezortoch.</p>
Úloha 4. o.	Zefektívniť štátny zdravotný dozor a kontrolu na podporu zdravých a bezpečných potravín a systémov spoločného stravovania, s cieľom presadzovania preventívnych opatrení na ochranu zdravia detskej a dospeljej populácie. Štátny zdravotný dozor tiež zamerať na zlepšenie zdravotného stavu zamestnancov a zdravotné riziká v práci
Gestor:	Úrad verejného zdravotníctva SR – prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
Termín:	priebežne
Plnenie:	<p>Výkon štátneho zdravotného dozoru a kontroly na podporu zdravých a bezpečných potravín a systémov spoločného stravovania vykonávajú orgány verejného zdravotníctva priebežne podľa plánov pre kontrolu v nadväznosti na zákon č. 355/2007 z. z. o ochrane podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a spoločnú EU legislatívu v danej oblasti. Prijaté princípy a postupy sú postavané na preventívnom prístupe s cieľom ochrany a podpory zdravia obyvateľov. V r. 2013 bolo vykonaných 36 864 kontrol v 16 427 prevádzkach, z toho až 27 973 kontrol bolo v 14 226 prevádzkach zariadení spoločného stravovania, nedostatky boli zistené v 3 501 prevádzkach zariadení spoločného stravovania. V tejto súvislosti bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 14 718 vzoriek potravín a hotových pokrmov, z ktorých bolo 1047 vzoriek nevyhovujúcich pre prítomnosť mikroorganizmov a iných kontaminantov.</p> <p>S cieľom presadzovania preventívnych opatrení na ochranu zdravia detskej populácie sa výkon štátneho zdravotného dozoru sústredil na viacero oblastí.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dodržiavanie hygienických požiadaviek v zariadeniach školského stravovania v Slovenskej republike (vykonaných bolo 742 kontrol, celkový počet uložených opatrení bol 367. Spolu bolo uložených 60 blokových pokút vo výške 1002 Eur), - hygienické podmienky v predškolských zariadeniach a v prevádzkarniach, v ktorých sa prevádzkuje živnosť starostlivosti o deti do šesť rokov veku (skontrolovaných bolo celkovo 784 zariadení, zistených bolo 237 nedostatkov a uložených bolo spolu 156 opatrení), - dodržiavania požiadaviek na pieskoviská v zmysle vyhlášky MZ SR č. 521/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská (celkovo bolo odobraných v rámci všetkých krajov SR 233 vzoriek piesku z náhodne vybraných pieskovísk, z čoho 20 vzoriek piesku nevyhovovalo vyhláške MZ SR č. 521/2007 Z. z.), - dodržiavanie legislatívnych požiadaviek, týkajúcich sa priestorov, určených na výučbu telesnej výchovy na

základných a stredných školách v Slovenskej republike (bolo vykonaných 728 kontrol, skontrolovaných bolo 1357 priestorov na výučbu telesnej výchovy a uložených bolo 439 opatrení),

- dodržiavanie hygienických požiadaviek v ubytovacích zariadeniach pre deti a mládež v Slovenskej republike (bolo vykonaných 239 kontrol v 238. ubytovacích zariadeniach. Celkovo bolo uložených 280 opatrení a 12 sankcií v sume 160 €).

RÚVZ v SR sa pri výkone štátneho zdravotného dozoru cielene zameriavajú okrem iného na pracoviská so zvýšenou expozíciou škodlivým, resp. zdravie ohrozujúcim faktorom práce a pracovného prostredia. Predpoklad zvýšenej miery expozície zdraviu škodlivým faktorom práce a pracovného prostredia je najmä pri prácach, ktoré sú rozhodnutím príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ) zaradené do kategórie 3 alebo 4 (rizikové práce).

Z dlhodobého hľadiska pokračuje v SR trend znižovania počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

V rámci kontroly plnenia povinností zamestnávateľa v oblasti ochrany zdravia pri práci je ŠZD zacielený najmä na efektívne a účinné opatrenia na pracoviskách, na ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Výkon štátneho zdravotného dozoru bol v roku 2013 zameraný okrem iného aj na kontrolu úrovne ochrany zdravia na chránených pracoviskách. Cieľom úlohy bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonať kontrolu pracovných podmienok, pracovného prostredia a spôsobu práce zamestnancov chránených dielní a chránených pracovísk podľa metodického usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR na výkon štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách s použitím kontrolných listov informovanosti zamestnancov, doplnenú o údaje o zamestnancoch na chránených pracoviskách z hľadiska ich zdravotných obmedzení a uplatnenie potrebných úprav pracovných podmienok a pri zistení nedostatkov nariadiť opatrenia. V r. 2013 bolo v chránených dielniach a na chránených pracoviskách vykonaných 360 kontrol u zamestnávateľov a boli preverené pracovné podmienky u 1 271 zamestnancov. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR na základe zistených nedostatkov v zmysle platnej legislatívy uložili opatrenia šiestim zamestnávateľom v 4 krajoch (Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Žilinský kraj).

Jednou zo špecializovaných úloh odborov a oddelení preventívneho pracovného lekárstva je prešetrovanie podozrení na chorobu z povolania u zamestnancov. Najčastejšie priznávanou chorobou z povolania v SR je choroba z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia (DNJZ). Toto ochorenie predstavuje ročne približne 40% z celkového počtu hlásených profesionálnych ochorení v SR. V období od 1.1.2013 do 31.12.2013 regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR prešetrili cca 181 podozrení na chorobu z povolania. Najčastejšie prešetrovanými chorobami z povolania z DNJZ boli epikondylitída, syndróm karpálneho tunela a Raynaudov syndróm horných končatín.

V Slovenskej republike je každoročne hlásených približne 400 novovzniknutých chorôb z povolania. V rámci podpory zdravia pri práci sú realizované intervenčné aktivity v podnikoch (viď úloha 4) a poskytované poradenstvo o možnostiach prevencie profesionálnych poškodení zdravia.

8. Hodnotenie a analýza vývoja organizácie v danom roku

Hodnotenie činnosti ÚVZ SR ukazuje, že jej poslanie je celospoločenské a plní úlohy štátu. Ide o rozpočtovú organizáciu, takže aj financovanie činnosti zabezpečuje štát.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej „ÚVZ SR“) má zavedený systém manažérstva kvality (ďalej „SMK“) v súlade s kritériami uvedenými v ISO 9001:2008 „Systémy manažérstva kvality. Požiadavky.“ od júna 2010. Platnosť certifikácie bola do 4.7.2013, a preto, z dôvodu zachovania systému manažérstva kvality aj v ďalšom období, bolo potrebné prejsť procesom recertifikácie.

Recertifikačný audit vykonala certifikačná organizácia SGS Slovakia, s.r.o. Certifikačná firma bola vybraná na základe prieskumu trhu z desiatich firiem a bola s ňou uzavretá zmluva o vykonaní certifikácie a plánovaných dohľadových auditov.

Audit sa konal 2. júla 2014. Pri audite nebola zistená žiadna nezhoda. Odporúčania a návrhy posudzovateľov na zlepšenie činnosti boli zrealizované. Certifikačný audit potvrdil efektívne zavedenie a dodržiavanie zásad SMK podľa ISO 9001:2008. ÚVZ SR dostal certifikát, platný od 5.7.2013 do 4.7.2016.

ÚVZ SR tým preukázal spôsobilosť uspokojovať potreby a požiadavky zákazníkov/klientov, ako aj spôsobilosť naďalej zlepšovať účinnosť zavedeného systému, skvalitňovať procesy a zvýšiť prestíž a imidž ÚVZ SR.

Interná riadená dokumentácia (ďalej „IRD“) je prehľadne uverejnená na intranete ÚVZ SR a priebežne sa aktualizuje. Všetci zamestnanci sú z IRD preškolení, čo je zdokumentované na formulároch F-RP-02/1 „Záznam z preškolenia“, ktoré sú uložené na jednotlivých odboroch/útvoroch. Z IRD sú preškolení aj noví zamestnanci a zamestnanci, ktorí nastúpili po dlhodobej pracovnej neschopnosti, príp. materskej dovolenke.

V prípade potreby vykonávajú gestori v IRD zmeny, ktorých evidenciu vedie manažér kvality a schvaľuje ich hlavný hygienik Slovenskej republiky a vedúci služobného úradu (ďalej „HH SR a VSÚ“). Celkovo boli v roku 2013 zaevidované v IRD 3 zmeny, a to v dokumentoch: SM-14, PO-03 a PO-04. Zoznam zmien za rok 2013, schválený HH SR a VSÚ, je uverejnený na intranete v Prehľade dokumentov.

Pri veľkom počte zmien v dokumente sa vypracovalo nové vydanie, jedná sa o nasledovné IRD: PO-01, PO-02, SLP-06, SM-12, PO-09/5, VD – 03, PO-09/7, SM-35, RP-05, PO-09/4.

SM-39 „Plán ukrytia zamestnancov Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky“ a SM-40 „Evakuačný plán“ boli vypracované útvorom krízového riadenia, v súlade s platnou legislatívou, ako úplne nové dokumenty.

V roku 2013 sa vykonali na ÚVZ SR štyri plánované interné audity, v súlade s programom interných auditov schváleným hlavným hygienikom SR 20.12.2012:

- Interný audit – Kontrola plnenia kritérií SM-38 „Bezpečnostný plán“.
- Interný audit – Preverenie dodržiavania zavedeného SMK podľa ISO 9001:2008 na odboroch/útvoroch ÚVZ SR.
- Interný audit - Kontrola správy registratúry na odboroch/útvoroch ÚVZ SR podľa PO-04 „Registratúrny poriadok a registratúrny plán“.
- Interný audit –Kontrola dodržiavania zásad bezpečnej prevádzky IS ÚVZ SR, ako aj všeobecných zásad ochrany a prístupu k údajom v elektronickej forme, ktoré sa nachádzajú na pamäťových médiách serverov, personálnych počítačov a zálohových médiách používaných v rámci IS ÚVZ SR na všetkých stupňoch riadenia v súlade so smernicou SM-03 a SM-37. Porovnanie a aktualizácia stavov PC a softvérov s existujúcim zoznamom.

Nezhody zistené pri interných auditoch sú popísané v sumárnych správach z interných auditov spolu s navrhnutými nápravnými opatreniami. Všetky zistené nezhody boli odstránené v určenom termíne a taktiež boli zrealizované všetky odporúčania vedúceho audítora a interných audítorov

V apríli 2013 bola rozposlaná elektronickou poštou požiadavka o vyplnenie dotazníka spokojnosti zákazníka, ktorý je uverejnený na www stránke ÚVZ SR, rôznym organizáciám, ktorým poskytujú odbory/útvary ÚVZ SR služby. Okrem toho bola požiadavka zaslaná na všetky RÚVZ v SR.

Do 17.6.2013 poslalo vyplnený dotazník spokojnosti zákazníka, spolu 110 subjektov, z toho s uvedením adresy bolo 62, anonymných 48.

V rámci zberu a vyhodnocovania údajov bola zachovaná dôvernosť údajov a anonymita. Hodnoty boli štatisticky spracované a vyhodnotené a uverejnené na www stránke ÚVZ SR.

Pri konečnom hodnotení „Dotazníka spokojnosti zákazníka“ sa porovnali výsledky za roky 2010 až 2013, porovnanie jednotlivých rokov sa vyhodnotilo aj graficky. Zo štatistických hodnotení a porovnaní percentuálneho zastúpenia hodnotení jednotlivých otázok je zrejmé, že ÚVZ SR si dlhodobo zachováva vysoký štandard pri plnení svojich úloh.

9. Hlavné skupiny užívateľov výstupov ÚVZ SR

Medzi hlavné skupiny užívateľov výstupov ÚVZ SR patria:

- miestna a ústredná štátna správa v rámci Slovenskej republiky
- orgány samosprávy (mestá a obce)
- Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike
- Medzinárodné organizácie- WHO, SLIC, ILO, EEA, REC, OECD, ECDC, EFSA, SZÚ ČR
- Európska komisia a pracovné skupiny pri EK, Európsky parlament
- Európske referenčné laboratóriá
- Stále zastúpenie SR pri EÚ v Bruseli
- Štátne a neštátne zdravotnícke zariadenia a laboratóriá v SR
- mimovládne organizácie, neziskové organizácie, združenia
- fyzické a právnické osoby
- TA SR, SITA, printové, internetové, rozhlasové a televízne médiá
- občania, študenti stredných a vysokých škôl
- súdy
- orgány polície,
- Hasičský a záchranný zbor
- iné organizácie a inštitúcie

10. Publikačná a prednášková činnosť zamestnancov ÚVZ SR

Kód	Názov kategórie	Meno a priezvisko z ÚVZSR	Publikácia za rok 2013
ABD 01	Kapitoly vo vedeckých monografiách vydané v domácich vydavateľstvách	KOLEKTÍV AUTOROV (VACULÍKOVÁ, A.)	Zásady prevencie, diagnostiky a terapie purulentných meningitíd. Mediforum 2013
ACD 01	Kapitoly vo vysokoškolských učebniciach vydané v domácich vydavateľstvách	JANA HAMADE	JANA HAMADE: Význam manažmentu pri realizácii úloh verejného zdravotníctva. In: Základy verejného zdravotníctva. Bratislava: Herba, 2011, 279 s., s. 224 – 229. ISBN 978-80-89171-84-2.
ADC 01	Vedecké práce v zahraničných karentovaných časopisoch	ČONKA, K., CHOVANCOVÁ, J., STACHOVÁ SEJÁKOVÁ Z., DÖMÖTÖROVÁ, M., FABIŠIKOVÁ, A., DROBNÁ, B., KOČAN, A.	PCDD/PCDF PCDDs, PCDFs, PCBs and OCPs in sediments from selected areas. In Chemosphere, ISSN 0045-6535, 2013, Article in Press.
ADC 02		GIČOVÁ, A., OSLANECOVÁ, L., ORIEŠKOVÁ, M., DRAHOVSKÁ, H., KACLÍKOVÁ, E.:	Identification and characterization of Cronobacter strains isolated from powdered infant foods. In Letters in Applied Microbiology, ISSN 0266-8254, 2013 doi:10.1111/lam.12179 (online/in press)
ADE 01	Vedecké práce v zahraničných nekarentovaných časopisoch	ROVNÝ, I.:	Kam kráčaš, slovenské verejné zdravotníctvo? In: <i>Hygiena</i> , roč. 58, 2013, č. 4, s. 143.

ADF 01	Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch	NEVOLNÁ, Z., KIMÁKOVÁ, T., BIELIK, I., BERNADIČ, M., ROVNÝ, I.:	Fajčenie a plodnosť ženy. In: <i>Monitor medicíny SLS</i> . 2013, č. 1-2, s. 16-17.
ADF 02		ROVNÝ, I.:	Očkovací kalendár na rok 2013 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých (platnosť od 1. 1. 2013). In: <i>Bedeker zdravia</i> , roč. 9, 2013, č. 1, s. 11.
ADF 03		ROVNÝ, I., SPÁLOVÁ, M., KINTLEROVÁ, I.:	Význam očkovania. In: <i>Bedeker zdravia</i> , roč. 9, 2013, č. 1, s. 12-14.
ADF 04		ROVNÝ, I.:	Zásady povinného a odporúčaného očkovania osôb, ktoré sú profesionálne vystavené nebezpečenstvu vybraných nákaz. In: <i>Bedeker zdravia</i> , roč. 9, 2013, č. 1, s. 15-16.
ADF 05		MIKAS, J., MEČOCHOVÁ, A., HUDECOVÁ, H.:	Kontrola očkovania v SR. <i>Bedeker zdravia</i> 1/2013. ISSN 1337-2734. s. 17
ADF 06		ŽAMPACHOVÁ, A., JANČULOVÁ, V.:	Riziká infekčných ochorení pri kúpaní, <i>Bedeker zdravia</i> 3/2013. ISSN 1337-2734. s. 62.

ADF 07		MEČOCHOVÁ, A., MIKAS, J.:	Pasívna a aktívna imunizácia. Bedeker zdravia 4/2013. ISSN 1337-2734. s. 6 - 7
ADF 08		KRAJČÍROVÁ, K., MIKAS, J.:	Prevenca chrípkových ochorení, Bedeker zdravia 4/2013. ISSN 1337-2734. s. 8. – 9.
ADF 09		KRAJČÍROVÁ, K., MIKAS, J.:	Očkovanie proti chrípke, Bedeker zdravia 5/2013. ISSN 1337-2734. s. 18. – 19.
ADF 10		ŽAMPACHOVÁ, A., TRUSKA, P., MIKAS, J.:	Svetový deň AIDS. zdravia 6/2013. ISSN 1337-2734. s. 42. – 43.
AED 01	Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách	DUŠIČKA, J., ŠČEVKOVÁ, J., MIČIETA, K., BRUTOVSKÁ, E., ZÁMEČNÍKOVÁ, M., TERENOVÁ, A., LAFFÉRSOVÁ, J.:	Pollen concentration in the air of Bratislava (Slovakia): A comparison study from the two pollen monitoring stations. Acta Botanica Universitatis Comenianae, 47, 2012, pp. 39-49, ISBN 978-80-223-3332-0, ISSN 0524-23.

AED 02		DUŠIČKA, J., MIČIETA, K., BRUTOVSKÁ, E., SÁMELOVÁ, A., ŠČEVKOVÁ, J., ZÁMEČNÍKOVÁ, M., TERENOVÁ, A.:	Aeropalynological aspects in the detection of the quality of air in Bratislava. <i>Ekológia</i> , 32, 2013, pp. 39-53, doi:10.2478/eko-2013-0004.
AED 03		FABIÁNOVÁ, E., ADAMČÁKOVÁ, Z., ZÁMEČNÍKOVÁ, M. A KOLEKTÍV.:	ESNAP. Epidemiologická štúdia nádorov pankreasu na Slovensku. RÚVZ Banská Bystrica, 2013, pp. 1-110, ISBN 978-80-971096-1-5, EAN 9788097109615.
AED 04		PAVLEOVÁ, E., BOJČÍKOVÁ, M., ŠPRINGER, P., SPÁLOVÁ, M., ROVNÝ, I.:	Humanitné organizácie na ochranu a podporu zdravia seniorov v Slovenskej republike. Duševné zdravie ako predpoklad celkového zdravia, 37. Dni zdravotnej výchovy MUDr. Ivana Stodolu, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Bratislava 2012, ISBN 978-80-7159-214-3, s. 233
AEF 01	Vedecké práce v domácich nerecenzovaných zborníkoch, monografiách vedeckých	TRUSKOVÁ, I.:	Pohľad na možný prístup na určenie benefitu a rizika jódu. Additives and Contaminants in Foodstuffs 2013. Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU v Bratislave, 2013. ISBN 978-80-89597-12-3, EAN 9788089597123, 229-232
AEF 02		HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA, K.:	Monitoring spotreby vybraných prídavných látok v potravinách. In Additives and Contaminants in Foodstuffs 2013. Bratislava 2013. ISBN 978 -80-89597-12-3, s. 71-73

AEF 03		KROMEROVÁ, K.:	Akrylamid – opatrenia na jeho znižovanie v potravinách v EÚ a priebežné výsledky. In Additives and Contaminants in Foodstuffs 2013. Bratislava 2013. ISBN 978 -80-89597-12-3, s. 124-126
AEF 04		HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA, K.:	Aktuálna legislatíva prídavných látok do potravín a aktuálne riešené problémy v danej oblasti. In: Zborník z XV. ročníka odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou „Manažment bezpečnosti a kvality potravinárskych výrobkov“, s. 63 – 65, ISBN 978-80-89385-26-3, EAN 9788089385263.
AEF 05		JÓŽEFFIOVÁ, E.:	Problematika posudzovania nových potravín. In Zborník z XV. ročníka odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou „Manažment bezpečnosti a kvality potravinárskych výrobkov“, Tatranská Lomnica, hotel TITRIS, pp. 63 – 65, ISBN 978-80-89385-26-3, EAN 9788089385263.
AFC 01	Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách	NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., SOBOTOVÁ, Z., KLEMENT, C., KISSOVÁ, R., ŠTÍPALOVÁ, D., BOPEGAMAGE, S.	Sledovanie vybraných druhov mikroorganizmov vo vodách na kúpanie. In Zborník z konferencie Vodárenska biologie, Praha, 2013, s. 146-151, ISBN 978-80-86832-70-8.
AFC 02		PAVLEOVÁ, E., ŠVARDOVÁ, A.:	Štandardizácia odberov pitných vôd – základný predpoklad prevencie vzniku infekčných ochorení z vody. In Zborník z konferencie Vodárenska biologie, Praha, 2013, s.194 - 195, ISBN 978-80-86832-70-8.

<p>AFD 03</p>		<p>DRASTICHOVÁ, I., NAGYOVÁ, V., KUREJOVÁ, E., LAFFÉRSOVÁ, J.:</p>	<p>Využitie ekotoxikologických skúšok pri hodnotení kvality pitných vôd. In Zborník z konferencie Vodárenska biologie, Praha, 2013, s. 186-187, ISBN 978-80-86832-70-8</p>
<p>AFD 01</p>	<p>Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách</p>	<p>MIKAS, J., MEČOCHOVÁ, A., ADAMČÍKOVÁ, J.:</p>	<p>Hlásené odmietnutia povinného očkovania detí v SR k 31. 8. 2012. PEDIATRIA. Slovenský vakcinologický kongres, 17. – 19. 1. 2013, Štrbské Pleso, abstrakty, ISSN 1336-863X. s. 20</p>
<p>AFD 02</p>		<p>HUDEČKOVÁ H., MIKAS J.:</p>	<p>Ukazovatele zaočkovanosti detí proti vzdušným nákazám na Slovensku. IV. PEDIATRIA. Slovenský vakcinologický kongres, 17. – 19. 1. 2013, Štrbské Pleso, abstrakty, ISSN 1336-863X. s. 25</p>

AFD 03		HERDOVÁ, O., OCHABA, R., MAJTÁNOVÁ, Ľ.:	Prestaň a vyhraj 2012 - štruktúra súťažiach a jej porovnanie s rokmi 2006 a 2010., VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Martin, 2013, ISBN: 978-80-89544-39-4, str. 70 - 77
AFD 04		HERDOVÁ, MORVICOVÁ, JAKUBKOVÁ, V...:	O., E., „Program ovocie a zelenina do škôl“ - výsledky monitoringu v rokoch 2010 a 2011, VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Martin, 2013, ISBN: 978-80-89544-39-4, str. 78 - 83
AFD 05		OCHABA, KADLIČEKOVÁ, HERDOVÁ, O.:	R., P., „Deň zodpovednosti“ - zdravotno-výchovná kampaň 2012, VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Martin, 2013, ISBN: 978-80-89544-39-4, str. 217 - 224
AFD 06		OCHABA, KADLIČEKOVÁ, HERDOVÁ, O.:	R., P., „Prestaň fajčiť, daj si jablko“ - zdravotno-výchovná kampaň 2012, VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Martin, 2013, ISBN: 978-80-89544-39-4, str. 225 – 231

AFD 07		VADOVIČOVÁ, P., OCHABA, R., HERDOVÁ, O.:	Prevenia (poradenstvo) obezity na regionálnej úrovni (RÚVZ v SR) Dni praktickej obezitológie 2013, Zborník abstraktov konferencie, Bardejov, 2013, ISBN: 978-80-971447-9-1., str. 26 – 28
AFD 08		NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., VALOVIČOVÁ, Z., KAŇKOVÁ, E., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., HALZLOVÁ, K.:	Zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody vo vybraných verejných vodovodov. In Zborník z konferencie Zdravotné zabezpečenie pitnej vody, Banská Bystrica, 2013, s. 15-22, ISBN 978-80-971272-0-6.
AFD 09		TRNKOVÁ, K., STRHÁRSKY J., LOKŠA, P., ŠIMONYIOVÁ, D., KLEMENT, C.:	Distribúcia Legionella pneumophila a jej hostiteľov - voľne žijúcich meňaviek vo vodovodnej sieti vybraných zdravotníckych zariadení. In Zborník príspevkov z XV. ročníka odbornej konferencie Surveillance nemocničných nákaz, Tále, 2013
AFE 01	Abstrakty pozvaných príspevkov zo zahraničných konferencií	HALZLOVÁ, K., SLOTOVÁ, K., JAJCAJ, M.:	Democophes: Investigation of mother's and children exposure to environmental contaminants in Slovakia . In Zborník príspevkov z konferencie „Human Biomonitoring (HBM) – Linking Environment to Health and Supporting Policy, Larnaka, Cyprus, 22. – 25. október 2012", Larnaka: Ministry of Health of the Republic of Cyprus, 2012, pp. 86

AFF 01	Abstrakty pozvaných príspevkov z domácich konferencií	VALOVIČOVÁ, Z.:	Nové hrozby pre pitnú vodu – čo o nich vieme? In Zborník prednášok z konferencie s medzinárodnou účasťou PITNÁ VODA Trenčianske Teplice 2013. VodaTím s.r.o. 2013. ISBN 978-80-971272-1-3, s. 13-18.
AFF 02		KAŇKOVÁ, E.:	Problematika malých zásobovaných oblastí. In Zborník prednášok z konferencie s medzinárodnou účasťou PITNÁ VODA Trenčianske Teplice 2013. VodaTím s.r.o. 2013. ISBN 978-80-971272-1-3, s. 25-28.
AFG 01	Abstrakty príspevkov zo zahraničných konferencií	GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L., ŠVARDOVÁ, A., ŠIMONYIOVÁ, D.:	Využitie metód molekulárnej biológie v diagnostike bakteriálnych patogénov. In Zborník abstraktov z 26.kongresu Československé spoločnosti mikrobiologické, Brno, 2013, str.140, ISBN 978-80-260-4507-6
AFG 02		OLEKSZYOVÁ, L. SIROTNÁ, Z., GIČOVÁ, A., ŠIMONYIOVÁ, D., DODOKOVÁ, S.:	Mikrobiologická kvalita materského mlieka v rokoch 2008-2012. In Zborník abstraktov z 26.kongresu Československé spoločnosti mikrobiologické, Brno, 2013, str.198, ISBN 978-80-260-4507-6
AFG 03		OSLANECOVÁ, L., ORIEŠKOVÁ, M., GIČOVÁ, A., DRAHOVSKÁ, H., KACLÍKOVÁ, E.:	Izolácia a charakterizácia kmeňov Cronobacter zo sušenej dojčenskej výživy. In Zborník abstraktov z 26.kongresu Československé spoločnosti mikrobiologické, Brno, 2013, str.240, ISBN 978-80-260-4507-6
AFG 04		ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., PAVLEOVÁ, E., ROVNÝ, I.:	Výskyt legionel v umelých kúpaliskách na Slovensku. In Zborník abstraktov z 26.kongresu Československé spoločnosti mikrobiologické, Brno, 2013, str.250, ISBN 978-80-260-4507-6

AFG 05		ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ROVNÝ, I.:	Zdravotné riziká z mikrobiologického znečistenia pitných vôd z individuálneho zásobovania. In Zborník abstraktov z 26.kongresu Československé spoločnosti mikrobiologickej, Brno, 2013, str.251, ISBN 978-80-260-4507-6
AFH 01	Abstrakty príspevkov z domácich konferencií	GAVAČOVÁ, D., GÓCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z.,ŠIMONYIOVÁ, D.:	“Exotické“salmonelózy- zdravotné riziká z chovateľských aktivít. Zborník abstraktov. Konzultačný deň NRC pre surveillanve infekčných chorôb. X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR. Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava,2013, s.26-27
AFH 02		GAVAČOVÁ, D., GÓCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z.,ŠIMONYIOVÁ, D.:	Potraviny neživočíšneho pôvodu ako faktor prenosu salmonelových infekcií- zdravotné riziká z potravín neživočíšneho pôvodu.Zborník abstraktov. Konzultačný deň NRC pre surveillanve infekčných chorôb. X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR. Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava,2013,s.24-25.
AFH 03		GAVAČOVÁ, D., GÓCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., ŠKARKOVÁ, A.:	„Exotic“Salmonella infections- associated with exposure to pet reptiles. Conference proceedings Programme & Abstracts .4th scientific congress with international participation.Zoonoses- Common Protection of Human and Animal Health.Zborník abstraktov. Odborná konferencia Zoonózy- Spoločná ochrana zdravia ľudí a zvierat. Bratislava, Sorea Regia,2013, ISBN 978-80-970552-7-1,s.35
AFH 04		HOVI T., PAANANEN A., BLOMQVIST S., SAVOLAINEN-KOPRA C., AL-HELLO H., SMURA T., SHIMIZU H., NADOVA K., SOBOTOVA Z., GAVRILIN E., & M.:	„Characteristics of an Environmentally Monitored Prolonged Type 2 Vaccine Derived Poliovirus Shedding Episode that Stopped without Intervention” <u>PLoS One</u> . 2013 Jul 31;8(7):e66849. doi: 10.1371/journal.pone.0066849. Print 2013. PMID: PMC3729856

AFH 05		NIKŠ M.:	Interná a externá kontrola laboratórneho stanovovania citlivosti na antibiotiká v SR In Správy klinickej mikrobiológie ISSN 1338-645X, 2013 , vol. 13, Supl. 13 SA s. 36.
AFH 06		PASTUCHOVÁ K., TIETZOVÁ J., KOŠŤÁLOVÁ J.:	Kontrola kvality meradiel v akreditovaných laboratóriách Odboru lekárskej mikrobiológie ÚVZ SR z pohľadu metrológa. In: Zborník abstraktov z odbornej konferencie SKM SLK a SSKM SLS „Aktuálne problémy klinickej mikrobiológie“, Dudince, 15-17.marec 2013. Správy klinickej mikrobiológie, XIII, 2013, č.SA 2013,s.26. ISSN 1338-645X, ISSN 1335-8219.
AFH 07		SOBOTOVÁ Z., BLAHOVÁ Š., PASTUCHOVÁ K., KOVALOVSKÁ H., FOGARASSYOVÁ O., PETERGÁČOVÁ M.:	Nálezy enterovírusov v odpadových vodách v SR v rokoch 2010 – 2012 . In :Zborník abstraktov, X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR. Bratislava, 19.3.2013, s.36.
AFH 08		STAROŇOVÁ, E., FORRÓOVÁ, J., LOJKOVÁ, E., HONZOVÁ, E.:	Laboratórna diagnostika A(H1N1)2009 v NRC. Zborník abstraktov. X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR. Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava, 19.3.2013, str. 41.
AFH 09		ŠARMÍROVÁ S., BORSÁNYIOVÁ M., ŠTÍPALOVÁ D., SOBOTOVÁ Z., BOPEGAMAGE, S.:	Klinický význam non-polio enterovírusov pri febrilných ochoreniach detí zaznamenaných v priebehu letných mesiacov v roku 2012. In: Zborník abstraktov, X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR. Bratislava, 19.3.2013, s.37.

AFH 10		ŠTÍPALOVÁ D., ŠARMÍROVÁ S., NAGYOVÁ V., DRASTICHOVÁ I., ŠIMONYIOVÁ D.,SIROTNÁ Z., SOBOTOVÁ Z., KLEMENT C., KISSOVÁ R., LENGYELOVÁ V., BOPEGAMAGE, S.:	Polymerázová reťazová reakcia v monitoringu ľudských enterovírusov v rekreačných vodách. In: Zborník abstraktov, X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR. Bratislava, 19.3.2013, s. 49.
AFH 11		TICHÁ, E., ĎURDÍKOVÁ, Š., GAŠPAROVIČOVÁ, J.:	Prezentácia laboratórnej činnosti NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu. In Zborník abstraktov, X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR. Bratislava, 19.3.2013, pp. 44-45.
AFH 12		TICHÁ, E., DRIMALOVÁ, J., MICHALÍKOVÁ, M.:	Sérologická diagnostika respiračných vírusov v Laboratóriu pre diagnostiku respiračných infekcií vírusovej etiológie v roku 2012. In Zborník abstraktov, X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR. Bratislava, 19.3.2013, pp. 42.
AFH 13		TIETZOVÁ J., KOŠŤÁLOVÁ J., PASTUCHOVÁ K.:	Kontrola dodržiavania zavedeného SMK v súlade s kritériami normy ISO/IEC 17025:2005 a ISO 9001:2008 na Odbore lekárskej mikrobiológie ÚVZ SR. In: Zborník abstraktov z odbornej konferencie SKM SLK a SSKM SLS „Aktuálne problémy klinickej mikrobiológie“, Dudince, 15-17.marec 2013. Správy klinickej mikrobiológie, XIII, 2013, č.SA 2013,s.26. ISSN 1338-645X, ISSN 1335-8219.

AFH 14		VACULÍKOVÁ, A., GŐCZEOVÁ J., ODNOGOVÁ J., BLAŽÍČKOVÁ J.:	<i>N.meningitidis</i> a ňou spôsobené invazívne ochorenia v SR –aktuálna situácia, X.odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR. Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava, 19.3.2013, p.15
AFH 15		KOSORÍNOVÁ, E.:	Vyhodnotenie kvality pitných vôd na Slovensku v rokoch 2008 – 2010 pre Európsku komisiu. In Zborník odborných prác z konferencie Optimalizácia a modernizácia zásobovania pitnou vodou, Bratislava: REALEX L-M, 2012, pp. 57-62.
AFH 16		VALOVIČOVÁ, Z.:	Dezinfekcia verejných vodovodov na Slovensku. In Optimalizácia a modernizácia zásobovania pitnou vodou, In Zborník odborných prác z konferencie Optimalizácia a modernizácia zásobovania pitnou vodou, Bratislava: REALEX L-M, 2012, pp. 63-69.
AFH 17		ŠTÍPALOVÁ, D., ŠARMÍROVÁ, S., NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., SOBOTOVÁ, Z., KLEMENT, C., KISSOVÁ, R., LENGYELOVÁ, V., BOPEGAMAGE, S.:	Polymerázová reťazová reakcia v monitoringu ľudských enterovírusov v rekreačných vodách. In Zborník abstraktov z X. odbornej konferencie NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR, Bratislava, 2013, s. 49

AFH 18		SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., GIČOVÁ, A., OTRUSINÍK, R., ROVNÝ, I.:	NRC pre mikrobiológiu životného prostredia ÚVZ SR a medzinárodný projekt PROMISE. In Zborník abstraktov z X. Odbornej konferencie NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR, Bratislava, 2013, str.40
AFH 19		GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L., ŠIMONYIOVÁ, D. ŠVARDOVÁ, A.:	Diagnostika patogénnych mikroorganizmov v potravinách metódami molekulárnej biológie. . In Zborník abstraktov z X. Odbornej konferencie NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR, Bratislava, 2013, str.41
AFH 20		ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ROVNÝ, I.:	Zdravotné riziká z mikrobiologického znečistenia pitných vôd z individuálneho zásobovania. . In Zborník abstraktov z X. Odbornej konferencie NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR, Bratislava, 2013, Zborník abstraktov, str.38
AFH 21		GAVAČOVÁ, D., GOCZEOVÁ, J., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.:	Exotické salmonelózy –zdravotné riziká z chovateľských aktivít. . In Zborník abstraktov z X. Odbornej konferencie NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR, Bratislava, 2013, str.26

AFH 22		GAVAČOVÁ, D., GOCZEOVÁ, J., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.:	Potraviny neživočíšneho pôvodu ako faktor prenosu salmonelových infekcií – zdravotné riziká z potravín neživočíšneho pôvodu. In Zborník abstraktov z X. Odbornej konferencie NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR, Bratislava, 2013, str. 24
AFH 23		SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L., GIČOVÁ, A., ŠIMONYIOVÁ, D.:	Microbiological quality of breast milk in 2008-2012. In Zborník abstraktov z 4. Vedeckého kongresu s medzinárodnou účasťou Zoonoses – common protection of human and animal health, Bratislava, 2013, str. 82, ISBN 978-80-970552-7-1
AFH 24		GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., OLEKSZYOVÁ, L., ŠVARDOVÁ, A.:	Methods of molecular biology and their using in diagnostic of environmental samples. In Zborník abstraktov z 4. Vedeckého kongresu s medzinárodnou účasťou Zoonoses – common protection of human and animal health, Bratislava, 2013, str. 36, ISBN 978-80-970552-7-1
AFH 25		GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.:	Diagnostic of pathohens species of Escherichia coli. In Zborník abstraktov z 4. Vedeckého kongresu s medzinárodnou účasťou Zoonoses – common protection of human and animal health, Bratislava, 2013, str. 37, ISBN 978-80-970552-7-1

AFH 26		GAVAČOVÁ, D., GOCZEOVÁ, J., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., ŠKARKOVÁ, A.:	Exotic“ Salmonella infections – associated with exposure to pet reptiles. In Zborník abstraktov z 4. Vedeckého kongresu s medzinárodnou účasťou Zoonoses – common protection of human and animal health, Bratislava, 2013, str. 35, ISBN 978-80-970552-7-1
AFG 01	Abstrakty príspevkov zo zahraničných vedeckých konferencií	VACULÍKOVÁ, A., GÖCZEOVÁ J.:	Meningokokové infekcie v SR v súčasnosti. IX. Hradecké vakcinologické dny, Hradec Králové 3,-5.10.2013, s.67
AFK 01	Postery zo zahraničných konferencií	HALZLOVÁ, K., SLOTOVÁ, K., JAJCAJ, M.:	Democophes: Investigation of mother´s and children exposure to environmental contaminants in Slovakia, konferencia „Human Biomonitoring (HBM) – Linking Environment to Health and Supporting Policy, Larnaka, Cyprus, 22. – 25. október 2012 - poster
BAB 01	Odborné monografie vydané v domácich vydavateľstvách	BÍROŠOVÁ, Z., SIROTNÁ, Z. A KOLEKTÍV:	Správa o zoonózach, pôvodcoch zoonóz a alimentárnych nákazách v Slovenskej republike za rok 2012. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, vydavateľstvo Alfa print s.r.o Martin, 120 strán, ISBN 978-80-970552-9-5
BAB 02		HAMADE, J.:	Skladovanie a odstraňovanie odpadu. 2013. Raabe: Škola a stravovanie. 1/2013. 2013. s. 8 - 9. ISSN 1339-2301.
BAB		HAMADE, J.:	Cielený štátny zdravotný dozor. 2013. Raabe: Škola a stravovanie. 1/2013. 2013. s. 9 -

03			11. ISSN 1339-2301.
BAB 03		HAMADE, J.:	Zameranie štátneho zdravotného dozoru. 2013. Iura Edition: Manažment školy v praxi. 3/2013. 2013. s. 6 – 11. ISSN 1336-9849.
BAB 04		HAMADE, J.:	Výsledky mimoriadneho cieleného štátneho zdravotného dozoru – dodržiavanie hygienických požiadaviek v zariadeniach školského stravovania. 2013. Iura Edition: Manažment školy v praxi. 4/2013. s. 24 – 28. ISSN 1336-9849.
BAB 05		HAMADE, J.:	HACCP, prevádzkový poriadok a sanitálny program v školských stravovacích zariadeniach. 2013. Raabe: Škola a stravovanie. 3/2013. 2013. s. 9 - 10. ISSN 1339-2301.
BAB 06		HAMADE, J.:	Preventívne prehliadky zamestnancov školských stravovacích zariadení, platnosť zdravotného preukazu, legislatíva. 2013. Raabe: Škola a stravovanie. 4/2013. 2013. s. 24. ISSN 1339-2301.
BAB 07		HAMADE, J.:	Vstup cudzích osôb do priestorov školskej jedálne, varne a skladov. Raabe: Škola a stravovanie. 6/2013. 2013. s. 18. ISSN 1339-2301.
BBA 01	Kapitoly v odborných knižných publikáciách vydané v zahraničných vydavateľstvách	GLASNER C, ALBIGER B, BUIST G, TAMBIĆ ANDRAŠEVIĆ A, CANTON R, CARMELI Y, FRIEDRICH AW, GISKE CG, GLUPCZYNSKI Y, GNIADKOWSKI M, LIVERMORE DM, NORDMANN P, POIREL L, ROSSOLINI GM, SEIFERT H, VATOPOULOS A, WALSH T, WOODFORD N, DONKER T, MONNET DL, GRUNDMANN H,	the European Survey on Carbapenemase-Producing Enterobacteriaceae (EuSCAPE) working group (NIKŠ M). Carbapenemase-producing Enterobacteriaceae in Europe: a survey among national experts from 39 countries, February 2013 . Euro Surveill. 2013;18(28):20525.
BBB 01	Kapitoly v odborných knižných publikáciách vydané v domácich vydavateľstvách	GAVAČOVÁ, D., GÓCZEOVÁ, J. A KOL.:	Salmonella spp.s.7-12.In: Správa o zoonózach, pôvodcoch zoonóz a alimentárnych infekciách v Slovenskej republike za rok 2012.Vydalo: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, Bratislava, 2013, ISBN 978-80-970552-9-5, s. 120.
BBB 02		ROVNÝ, I. A KOLEKTÍV:	Vybrané kapitoly verejného zdravotníctva II, In Halzlová, K. Životné prostredie a zdravie, Banská Bystrica: PRO, 2013. Prvé vydanie, ISBN 978-80-89057-44-3, s. 627-642.

BDF 01	Odborné práce v domácich nekarentovaných časopisoch	ZÁMEČNÍKOVÁ, M.:	Európska kampaň SLIC – Posúdenie psychosociálnych rizík pri práci. Legislatíva a Metodológia kampane. In Bezpečná práca, ročník 44, rok 2013, číslo 1, s. 45, ISSN 0322 – 8347.
BDF 02		ZÁMEČNÍKOVÁ, M.:	Európska kampaň SLIC – Posúdenie psychosociálnych rizík pri práci. Priebeh kampane. In Bezpečná práca, ročník 44, rok 2013, číslo 2, s. 37, ISSN 0322 – 8347.
BDF 03		ONDREJKOVÁ, Ľ.:	Zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby. In Bezpečnosť práce v praxi, Odpovedáme, ročník 3, rok 2013, číslo 1, s. 24, ISSN 1338 – 2691.
BDF 04		ONDREJKOVÁ, Ľ.:	Pripravovaná novela zákona č. 355/2007 Z. z. In Bezpečnosť práce v praxi, ročník 3, rok 2013, číslo 2, s. 9-12, ISSN 1338 – 2691.
BDF 05		ONDREJKOVÁ, Ľ.:	Ochrana zdravia pri práci s biologickými faktormi. In Bezpečnosť práce v praxi, Editoriál, ročník 3, rok 2013, číslo 4, s. 1 a 16, ISSN 1338 – 2691.
BDF 06		ONDREJKOVÁ, Ľ.:	Povinnosti zamestnávateľov pri ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci. In Bezpečná práca, ročník 44, rok 2013, číslo 3, s. 16-20, ISSN 0322 – 8347.
BDF 07		ONDREJKOVÁ, Ľ.:	Prevenia poranení ostrými predmetmi v zdravotníctve - ochrana zdravia zamestnancov pri práci s biologickými faktormi (I.). In Právo a manažment v zdravotníctve, ročník 4, rok 2013, číslo 5, s. 14-19, ISSN 1338 – 2071.

BDF 08		ONDREJKOVÁ, E.:	Prevenia poranení ostrými predmetmi v zdravotníctve - ochrana zdravia zamestnancov pri práci s biologickými faktormi (II.). In Právo a manažment v zdravotníctve, ročník 4, rok 2013, číslo 6, s. 14-16, ISSN 1338 – 2071.
BDF 09		ONDREJKOVÁ, E.:	Ochrana zdravia zamestnancov pri práci s počítačom. In Práca, mzdy a odmeňovanie, ročník 8, rok 2013, číslo 7, s. 45-48, ISSN 1335 – 7115
BDF 10		ONDREJKOVÁ, E.:	Pracovné podmienky pri práci s počítačom. In Bezpečnosť práce v praxi, ročník 3, rok 2013, číslo 7-8, s. 19-22, ISSN 1338 – 2691.
BDF 11		ONDREJKOVÁ, E.:	Zdravotná (ne)spôsobilosť na prácu. In Personálny a mzdový poradca podnikateľa, ročník 18, rok 2013, číslo 9-10, s. 352-358, ISSN 1335 – 1508.
BDF 12		ONDREJKOVÁ, E.:	Zdravotná spôsobilosť na prácu. Rekondičné pobyty. In Bezpečnosť práce v praxi, ročník 3, rok 2013, číslo 11, s. 2-6 a 24, ISSN 1338 – 2691.
BDF 13		ONDREJKOVÁ, E.:	Najvýznamnejšie zdraviu škodlivé faktory pracovného prostredia - hluk. In Bezpečnosť práce v praxi, ročník 3, rok 2013, číslo 12, s. 2-7, ISSN 1338 – 2691.
BDF 14		VACULÍKOVÁ, A., GÖCZEOVÁ J.:	Invazívne meningokokové ochorenia v SR a súčasné možnosti prevencie. Revue medicíny v praxi, 11,2013,1,18-19
BDF 15		VALOVIČOVÁ, Z.:	Chlór v pitnej vode, In Plynár, vodár, kurenár + klimatizácia, ISSN 1335-9614, 2012, no. 2, pp. 52 - 55.

BDF 16		VALOVIČOVÁ, Z.:	Legislatívne zmeny v oblasti pitnej vody, In Plynár, vodár, kurenár + klimatizácia, ISSN 1335-9614, 2012, no. 2, pp. 21 - 23.
BDF 17		VALOVIČOVÁ, Z.:	Vyhodnotenie kvality pitných vôd na Slovensku v rokoch 2008 – 2010 pre Európsku komisiu, In Plynár, vodár, kurenár + klimatizácia, ISSN 1335-9614, 2012, no. 4, pp. 32 - 34.
BDF 18		VALOVIČOVÁ, Z.:	Dezinfekcia verejných vodovodov na Slovensku, In Plynár, vodár, kurenár + klimatizácia, ISSN 1335-9614, 2012, no. 4, pp. 26 – 29.
BDF 19		HALZLOVÁ, K.:	Etika v pohrebníctve, In. Slovenské pohrebníctvo, 2012, no. 4, pp. 14-15

BDD 01	Odborné práce v domácich karentovaných časopisoch	TAKÁČOVÁ, T., ŠTURDÍKOVÁ, J., HALZLOVÁ, K., KALIŠ, M.:	Biologický monitoring pri expozícii rôznym chemickým faktorom – projekt DEMOCOPHES, In. Chemické listy, ISSN 1213-7103, 2012, no. 106, s. 354
GHG 01	Práce zverejnené spôsobom umožňujúcim hromadný prístup	KUREJOVÁ E., NAGYOVÁ V., DRASTICHOVÁ I., CHOMOVÁ L., PERCZELOVÁ E.:	The Application of the Chromatographic Methods for the Cyanotoxins Analysis, In: Zborník z medzinárodnej konferencie Bezpečnosť dodávky pitnej vody – výzva pre Dunajský región, http://dunajskastrategia.gov.sk/konferencie-seminare-a-workshopy/ , Bratislava, 2013.
GHG 02		KMET V., NIKŠ M., OHLASOVÁ D.	Klebsiella pneumoniae NDM. GenBank KF282709 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/Genbank/update.html

Organizačný útvar: Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	Školenie HACCP mlieko – aktívna účasť s prednáškou	Školenie HACCP mlieko	Žilina, Stredné odborné učilište stavebné Tulipánová 2	5.3.2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	Školenie HACCP mlieko - aktívna účasť s prednáškou	Školenie HACCP mlieko	Sabinov, Združená stredná škola SNP 16	18.-19. 2. 2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	Školenie HACCP mlieko – aktívna účasť s prednáškou	Školenie HACCP mlieko	Banská Bystrica, Stredná odborná škola Pod Banošom 80	26. 2. 2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	„Výživa a zdravie“	V. odborná konferencia SURVEILLANCE Chronických chorôb	Trenčín, EXPO CENTER a.s.	10.4.2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	„Skúsenosti s kontrolou minerálnych vôd orgánmi verejného zdravotníctva“	konferencia BALNEOTECHNICKÉ DNI '13	Bojnice	13.-15.5.2013 účasť len 14.5.2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	„Pohľad na možný prístup na určenie benefitu a rizika jódu“	XXIV. vedecká konferencia Cudzorodé látky v požívatinách	Štrbské Pleso, hotel Fis	25. – 27.9.2013 (účasť 25-26.9)
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	Zhodnotenie doterajšej činnosti Codex Alimentarius a prínos a súčasný systém Codex Alimentarius a miesto ČŠ EÚ v ňom Aktívna účasť.	50. výročie Komisie Codex Alimentarius	Hotel Družba, Botanická 25, Bratislava	28. 5. 2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	„Potraviny výroba a predaj“	Letný seminár	SOŠ Komenského Pezinok	5.6.2013
MUDr. IVETA TRUSKOVÁ, PhD.	„Stratégia výživy do r. 2020 v nadväznosti na Viedenskú deklaráciu WHO“	Medzinárodná konferencia „Zdravie detí, vzdelávanie a prevencia v školách“	Banská Bystrica hotel LUX	18.-19.11.2013

Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	<p>Nová legislatíva v oblasti kozmetických výrobkov –</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nariadenie vlády SR č. 46/20013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenia vlády č. 658/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na kozmetické výrobky - Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch <ul style="list-style-type: none"> - Korrigendum nariadenia č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch - Novela zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji vereného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov 	Seminár SZZV	SZZV Metodova 7, Bratislava	6. 3. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Výklad ustanovení Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch	Seminár pre zamestnancov DeMiclén	DeMiclén Levice	30. 4. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Vyhodnotenie štátneho zdravotného dozoru v roku 2012	Porada zamestnancov RUVZ vykonávajúcich ŠZD nad kozmetickými výrobkami	Hotel Marlene Oščadnica	9. – 10. 4. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Štátny zdravotný dozor nad kozmetickými výrobkami v roku 2013	Porada zamestnancov RUVZ vykonávajúcich ŠZD nad kozmetickými výrobkami	Hotel Marlene Oščadnica	9. – 10. 4. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	<p>Nová legislatíva v oblasti kozmetických výrobkov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nariadenie vlády SR č. 46/20013, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenia vlády č. 658/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na kozmetické výrobky - Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch <ul style="list-style-type: none"> - Korrigendum nariadenia č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch - Novela zákona č. 355/2007 Z. z. 	Porada zamestnancov RUVZ vykonávajúcich ŠZD nad kozmetickými výrobkami	Hotel Marlene Oščadnica	9. – 10. 4. 2013

	o ochrane, podpore a rozvoji vereného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Falšované kozmetické výrobky	Porada zamestnancov RUVZ vykonávajúcich ŠZD nad kozmetickými výrobkami	Hotel Marlene Oščadnica	9. – 10. 4. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Úvod do legislatívy kozmetických výrobkov	Konzultačno-informačný deň pre výrobcov, dovozcov a distribútorov kozmetických výrobkov	Ekotoxikologické centrum, Tomášikova 10/F, Bratislava	28. 5. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Označovanie kozmetických výrobkov a tvrdenia, ktoré môžu zodpovedné osoby uvádzať na obale výrobku	Konzultačno-informačný deň pre výrobcov, dovozcov a distribútorov kozmetických výrobkov	Ekotoxikologické centrum, Tomášikova 10/F, Bratislava	28. 5. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Povinnosti zodpovedných osôb a distribútorov kozmetických výrobkov	Konzultačno-informačný deň pre výrobcov, dovozcov a distribútorov kozmetických výrobkov	Ekotoxikologické centrum, Tomášikova 10/F, Bratislava	28. 5. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Dodržiavania zákazu testov na zvieratách a zákazu uvádzania do obehu kozmetických výrobkov, ktorých zložky alebo konečné zloženie bolo testované na zvieratách za účelom hodnotenia bezpečnosti výrobku	Seminár pre RUVZ	RUVZ Žilina	26. 6. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Označovanie kozmetických výrobkov v balení	Seminár SZZV	SZZV Metodova 6, Bratislava	27. 11. 2013
Ing. HELENA KOHÚTOVÁ	Implementácia kozmetickej legislatívy v praxi	Seminár SZZV	SZZV Metodova 6, Bratislava	27. 11. 2013
Ing. JANKA KIŠACOVÁ, PhD.	1. Nariadenie Komisie (EÚ) č. 655/2013, kt. sa ustanovujú spoločné kritériá na odôvodnenie tvrdení používaných v súvislosti s kozmetickými výrobkami. 2. Zmeny v legislatíve (nové prehodnocovanie látok)	Slovenské združenie pre značkové výrobky – pracovná skupina „KOZMETIKA“	SZZV, Metodova 7, Bratislava	26. 3. 2013
Ing. JANKA KIŠACOVÁ, PhD.	1. Nariadenie Komisie (EÚ) č. 655/2013, kt. sa ustanovujú spoločné kritériá na odôvodnenie tvrdení používaných v súvislosti s kozmetickými výrobkami.	celoslovenská pracovná porada zamestnancov, ktorí vykonávajú SZD nad kozmetickými výrobkami	hotel Marlene v Oščadnici – Dedovka, okres Čadca,	9. – 10. 4. 2013

	2. Cosmetic Product Notification Portal – CPNP 3. RAPEX systém 4. Nariadenie Komisie (EÚ) č. 344/2013, ktorým sa menia a dopĺňajú prílohy II, III, V a VI k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch			
Ing. JANKA KIŠACOVÁ, PhD.	Nariadenie Komisie (EÚ) č. 655/2013, kt. sa ustanovujú spoločné kritériá na odôvodnenie tvrdení používaných v súvislosti s kozmetickými výrobkami.	Nová legislatíva v oblasti kozmetických výrobkov	de Miclén a.s., Priemyselný park 66, 934 01 Levice	30. 4. 2013
Ing. JANKA KIŠACOVÁ, PhD.	Vysvetlenie výkonu štátneho zdravotného dozoru a informovanie o administratívnej spolupráci orgánov dozoru podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) 1223/2009 o kozmetických výrobkoch	Celoslovenský seminár zamestnancov, ktorí vykonávajú štátny zdravotný dozor nad kozmetickými výrobkami	zasadačka RÚVZ so sídlom v Žiline	26. 6. 2013
Ing. JANKA KIŠACOVÁ, PhD.	Zmeny v legislatíve - nové prehodnocovanie látok (Parabens, Triclosan, Zinc oxide, Titanium dioxide).	Slovenské združenie pre značkové výrobky – pracovná skupina „KOZMETIKA“	SZZV, Metodova 7, Bratislava	27. 11. 2013
Ing. KATARÍNA HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA	Aktuálna legislatíva prídavných látok do potravín a aktuálne riešené problémy v danej oblasti	konferencia Manažment bezpečnosti a kvality potravinárskych výrobkov	Tatranská Lomnica	22.10. – 23.10.13
Ing. KATARÍNA HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA	Monitoring spotreby prídavných látok a aróm z potravín za rok 2012	konferencia Cudzorodé látky v požívatinách	Štrbské Pleso	25.9. – 27.9.13
Ing. KATARÍNA HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA	Monitoring spotreby prídavných látok a aróm z potravín za rok 2012	Celoslovenská porada v hygiene výživy	Vrátna dolina	29. – 30. 5. 2013
Ing. KATARÍNA HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA	Aktuálna legislatíva prídavných látok do potravín, kontaminantov a aktuálne riešené problémy v danej oblasti	Celoslovenská porada v hygiene výživy	Košice	27. – 28.11.13
Ing. KATARÍNA HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA	Metódy odberu vzoriek na prítomnosť kontaminantov v potravinách	Celoslovenská porada v hygiene výživy	Košice	27. – 28.11.13
Ing. KATARÍNA HORVÁTHOVÁ TRÚCHLA	Kontrola mäsa v zariadeniach spoločného stravovania	Celoslovenská porada v hygiene výživy	Vrátna dolina	29. – 30. 5. 2013
Ing. EVA JÓŽEFFIOVÁ, PhD.	Methylalkoholová kauza – zvládnutie tejto mimoriadnej situácie v Slovenskej republike.	Medzinárodná konferencia Medicína katastrof 2013	Uherské Hradiště, Česká republika	25. – 27. 9. 2013

Ing. EVA JÓŽEFFIOVÁ, PhD.	Problematika posudzovania nových potravín.	Manažment bezpečnosti a kvality potravinárskych výrobkov, odborná konferencia s medzinárodnou účasťou	Tatranská Lomnica, hotel TITRIS	22. – 23. 10. 2013
Ing. EVA JÓŽEFFIOVÁ, PhD.	Výkon štátneho zdravotného dozoru v kontrole alkoholu v SR.	Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020: implementácia v praxi, odborná konferencia	Kongresová sála MZ SR	28. 10. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Zdravotné a výživové tvrdenia-aktuality a praktické používanie databázy	Danubius gastro	Incheba, Bratislava	24. 1. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Zdravotné a výživové tvrdenia-aktuality a praktické používanie databázy	Stretnutie PKS	PKS, Bratislava	13. 2. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Zdravotné a výživové tvrdenia-aktuality	Seminár „Bezpečnosť potravín a spotrebiteľ“	ŠVPS SR, Bratislava	4. 4. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Označovanie potravín. Inšpekcia.	EU projekt vzdelávanie pre RÚVZ	RÚVZ Levice, Levice	5. 4. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Úlohy pre orgány verejného zdravotníctva vykonávajúce úradnú kontrolu vyplývajúce z predbežných záverov misie FVO Kontaminanty	Porada krajských odborníkov HH SR pre hygienu výživy	hotel Toliar, Štrbské Pleso	18.-19. 4. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Úlohy pre orgány verejného zdravotníctva vykonávajúce úradnú kontrolu vyplývajúce z akčného plánu na základe auditu FVO Krmivá	Porada krajských odborníkov HH SR pre hygienu výživy	hotel Toliar, Štrbské Pleso	18.-19. 4. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Akrylamid- opatrenia na jeho znížovanie v potravinách v EU a priebežné výsledky	Konferencia „Cudzorodé látky v požívatinách“	hotel Fis, Štrbské pleso	25.-27.9.2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Mikrobiologická kontaminácia potravín, epidemiologicky rizikové potraviny, alimentárne	SZU- pregraduál	SZU, Bratislava	8. 11. 2013

	ochorenia			
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Cudzorodé látky	SZU- pregraduál	SZU, Bratislava	8. 11. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Vyhodnotenie auditu EK v oblasti GMO	Celoslovenská pracovná porada vedúcich pracovníkov oddelení/odborov hygieny výživy	hotel Centrum- Dom Techniky, Košice	27.-28. 11. 2013
MUDr. KROMEROVÁ KATARÍNA	Prístup a princípy pre posudzovanie označovania výživových doplnkov	Celoslovenská pracovná porada vedúcich pracovníkov oddelení/odborov hygieny výživy	hotel Centrum- Dom Techniky, Košice	27.-28. 11. 2013

Organizačný útvar: Odbor lekárskej mikrobiológie

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
GAVAČOVÁ, D.	Laboratórne aspekty surveillancie infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike	RÚVZ, Trenčín	20.2.2013
GAVAČOVÁ, D., GÖCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D. a kol.:	Exotické salmonelózy- zdravotné riziká z chovateľských aktivít	X. Odborná konferencia NRC pre surveillancie infekčných chorôb v SR	Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava	19.3.2013
GAVAČOVÁ, D. GÖCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.	Potraviny neživočíšneho pôvodu ako faktor prenosu salmonelových infekcií- zdravotné riziká z potravín neživočíšneho pôvodu.	X. Odborná konferencia NRC pre surveillancie infekčných chorôb v SR	Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava	19.3.2013
GAVAČOVÁ, D., GÖCZEOVÁ, J.:	Salmonelózy ľudí a integrovaná surveillancie salmonelóz 2013.	Odborný seminár Slovenskej asociácie aviarnej medicíny.	Agroinštitút Nitra	19.3.2013
GAVAČOVÁ, D., GÖCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z. a kol.:	NRC pre salmonelózy v roku 2012- trendy spolupráce v integrovanej surveillancie salmonelóz.	Seminár, ÚVZ SR	zasadačka ÚVZ SR	25.4. 2013
GAVAČOVÁ, D., GÖCZEOVÁ, J. SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., ŠKARKOVA, A.:	„Exotic“ Salmonella infections- associated with exposure to pet reptiles.	Kongres s medzinárodnou účasťou: Zoonózy- spoločná ochrana zdravia ľudí a zvierat. Bratislava,	Sorea Regia, Bratislava	16.-18.10.2013
GAVAČOVÁ, D. :	Laboratórne aspekty surveillancie infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike	RÚVZ Nitra	12.6.2013
GAVAČOVÁ, D., GÖCZEOVÁ, J.:	Laboratórna diagnostika infekcií GIT	Kurz špecializačného štúdia v špecializačnom odbore	SZU, Bratislava	25.10.2013

		laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii		
GAVAČOVÁ, D. :	<i>Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR</i>	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike	RÚVZ Topoľčany	6.11.2013
GAVAČOVÁ, D., GÖCZEOVÁ, J.:	Salmonelózy 2012- 2013- čo sme urobili a čo nás ešte čaká...	KD NRC pre salmonelózy, NRC pre meningokoky, NRC pre sledovanie ATB rezistencie, LMD OLM	ÚVZ SR, Bratislava	26.11.2013
MIKAS, J, STAROŇOVÁ, E.	Influenza surveillance in the Slovak Republic	Annual Meeting of the European Influenza Surveillance Network	Istanbul, Turecko	28. – 31.máj 2013
NIKŠ, M.	Interná a externá kontrola laboratórneho stanovovania citlivosti na antibiotiká v SR	XXIV. Odborná konferencia SKM SLK a SSKM SLS: Aktuálne problémy klinickej mikrobiológie	Dudince	15. - 17. marca 2013
NIKŠ, M.	Antimikrobiálna liečba – aktuálne limity a perspektívy	Odborný seminár SKM SLK a SSKM SLS:	Bratislava	12.11.2013
NIKŠ, M.	Aktuálne trendy vo vývoji bakteriálnej rezistencie na ATB v SR	KD NRC pre salmonelózy, NRC pre meningokoky, NRC pre sledovanie ATB rezistencie,	Úrad verejného zdravotníctva SR Bratislava	26.11.2013
NIKŠ, M.	Multirezistentné bakteriálne kmene prevencia, stratégie a taktiky liečby	Ústavný seminár NsP Poprad	Poprad	29.11.2013
PASTUCHOVÁ K., TIETZOVÁ J., KOŠTÁLOVÁ J.,	Kontrola kvality meradiel v akreditovaných laboratóriách Odboru lekárskej mikrobiológie ÚVZ SR z pohľadu metrológa	XXIV. Odborná konferencia SKM SLK a SSKM SLS	Dudince	15. - 17. 3. 2013

SOBOTOVÁ Z., BLAHOVÁ Š., PASTUCHOVÁ K., KOVALOVSKÁ H., FOGARASSYOVÁ O., PETERGÁČOVÁ M.:	Nálezy enterovírusov v odpadových vodách v SR v rokoch 2010 – 2012	X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR	Bratislava. MZ SR	19.3.2013
STAROŇOVÁ, E.	Chríпка a respiračné vírusové infekcie	Kurz špecializačného štúdia v špecializačnom odbore laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii	SZU, Bratislava.	6.2.2013
STAROŇOVÁ, E.	Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike	RÚVZ, Trenčín	20.2.2013
STAROŇOVÁ, E., FORRÓOVÁ, J., LOJKOVÁ, E., HONZOVÁ, E.	Laboratórna diagnostika A(H1N1)2009 v NRC	X. odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ SR, Bratislava	19.3.2013
STAROŇOVÁ, E.	Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike	RÚVZ, Nitra	12.6.2013
STAROŇOVÁ, E.	Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike	RÚVZ, Topoľčany	6.11.2013
ŠARMÍROVÁ S., BORSÁNYIOVÁ M., ŠTÍPALOVÁ D., SOBOTOVÁ Z., BOPEGAMAGE S.	Klinický význam non-polio enterovírusov pri febrilných ochoreniach detí zaznamenaných v priebehu letných mesiacov v roku 2012	X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR	Bratislava. MZ SR	19.3.2013

ŠTÍPALOVÁ D., ŠARMÍROVÁ S., NAGYOVÁ V., DRASTICHOVÁ I., ŠIMONYIOVÁ D., SIROTNÁ Z., SOBOTOVÁ Z., KLEMENT C., KISSOVÁ R., LENGYELOVÁ V., BOPEGAMAGE S.	Polymerázová reťazová reakcia v monitoringu ľudských enterovírusov v rekreačných vodách	X. Odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR	Bratislava. MZ SR	19.3.2013
TICHÁ, E.	Exantémové vírusové infekcie.	Prednáška pre študentov SZU z kurzu špecializačného štúdia v špecializačnom odbore laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii.	Slovenská zdravotnícka univerzita, Bratislava	6.2.2013
TICHÁ, E.	Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, Modul 25	RÚVZ Trenčín	20.2.2013
TICHÁ, E., DRIMALOVÁ J., MICHALÍKOVÁ M.	Sérologická diagnostika respiračných vírusov v Laboratóriu pre diagnostiku respiračných infekcií vírusovej etiológie v roku 2012	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	Ministerstvo zdravotníctva, Limbová 2, Bratislava	19.3.2013
TICHÁ, E.	Prezentácia laboratórnej činnosti NRC pre MMR	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	Ministerstvo zdravotníctva, Limbová 2, Bratislava	19.3.2013
TICHÁ, E.	Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov LM v SR: Tichá E.: NRC pre morbilli, rubeolu a	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, Modul 25	RÚVZ Nitra	12.6.2013
TICHÁ, E.	Laboratórne aspekty surveillance infekčných ochorení vykonávanej NRC odborov lekárskej mikrobiológie v SR	Tvorba a realizácia vzdelávacích programov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej	RÚVZ Topoľčany	6.11.2013

		republike, Modul 25		
TIETZOVÁ J., KOŠŤÁLOVÁ J., PASTUCHOVÁ K.,	Kontrola dodržiavania zavedeného SMK v súlade s kritériami normy ISO/IEC 17025:2005 a ISO 9001:2008 na Odbore lekárskej mikrobiológie ÚVZ SR	XXIV. Odborná konferencia SKM SLK a SSKM SLS	Dudince	15. - 17. 3. 2013
TIETZOVÁ J., TEREŇOVÁ G., BABJAKOVÁ N.:	Význam stanovovania mykoplazmiem v bunkových kultúrach	Seminár ÚVZ SR	zasadačka ÚVZ SR	27.6. 2013
VACULÍKOVÁ, A., GÖCZEOVÁ, J., ODNOGO VÁ, J., BLAŽÍČKOVÁ J.:	<i>N.meningitidis</i> a ňou spôsobené invazívne ochorenia v SR –aktuálna situácia.	X. odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ SR, Bratislava	19.3.2013
VACULÍKOVÁ, A., GÖCZEOVÁ, J.,	Meningokokové infekcie v SR v súčasnosti. Poster	IX.Hradecké vakcinologické dny –	Hradec Králové	3.- 5.10 2013
VACULÍKOVÁ, A.,	Laboratórna diagnostika infekcií CNS	Kurz špecializačného štúdia v špecializačnom odbore laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii	SZU, Bratislava	21.10.2013
VACULÍKOVÁ, A.,	Laboratórna diagnostika pohlavných a sexuálne prenosných infekcií	Kurz špecializačného štúdia v špecializačnom odbore laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii	SZU, Bratislava	25.10.2013
VACULÍKOVÁ, A.,	NRC pre meningokoky – aktuálna situácia	Konzultačný deň bakteriologických NRC (NRC pre meningokoky, NRC pre salmonelózy, NRC pre sledovanie rezistencie na antibiotiká)	ÚVZSR, Bratislava	26.11.2013

Organizačný útvar: Odbor preventívneho pracovného lekárstva

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Ochrana zdravia pri práci v SR	Regionálne fórum Európskej odborovej organizácie v Bruseli (ETUI)	Praha	12.-13.2.2013
MUDr. MILOŠ JANOUŠEK, CSc.	Ochrana sluchu v hudobnom a zábavnom priemysle	Odborný seminár: Poznatky a skúsenosti z oblasti OOPP – legislatíva a skutočný stav v praxi – UNIPROTECH	Trenčín	2.5.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Hodnotenie zdravotných rizík, rizikové práce a choroby z povolania v SR	Celozostný aktualizáčný seminár BOZP pre MO SR	Smrekovica	15.5.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Skúsenosti s pracovnou zdravotnou službou v SR	2. Medzinárodný kongres bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (SAPROW)	Liptovský Mikuláš	16. – 17.5.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Ochrana zdravia pri práci	Edukačný seminár 3M	Senec	12.9.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Ochrana zdravia pri práci	Celozostný aktualizáčný seminár BOZP pre MO SR	Smrekovica	18.9.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Ochrana zdravia pri expozícii biologickým faktorom pri práci	Celoslovenský seminár pre odborníkov v oblasti BOZP, OPP a hygieny práce	Podbanské	2.10.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Pracovná zdravotná služba v SR	Celoslovenský seminár pre odborníkov v oblasti BOZP, OPP a hygieny práce	Podbanské	3.10.2013

MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Účasť orgánov verejného zdravotníctva na spolupráci pri prevencii rizík	Tlačová konferencia pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	Bratislava	22.10.2013
PhDr. MONIKA ZÁMEČNÍKOVÁ	Psychosociálne riziká pri práci	Tlačová konferencia pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	Bratislava	22.10.2013
MUDr. MILOŠ JANOUŠEK, CSc.	Rizikové práce v SR	Tlačová konferencia pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	Bratislava	22.10.2013
MUDr. ĽUDMILA ONDREJKOVÁ, MPH	Pracovná zdravotná služba	Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR	Trnava	27.11.2013
PhDr. MONIKA ZÁMEČNÍKOVÁ	Psychická pracovná záťaž	Tvorba a realizácia systému vzdelávania pracovníkov RÚVZ v SR	Trnava	27.11.2013

Organizačný útvar: Odbor epidemiológie

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
MIKAS, J., MEČOCHOVÁ, A., ADAMČÍKOVÁ, J.	Hlásené odmietnutia povinného očkovania detí v SR k 31. 8. 2012	IV. Slovenský vakcinologický kongres	Štrbské Pleso	17. – 19. 1. 2013
HUDEČKOVÁ H., MIKAS J.	Ukazovatele zaočkovanosti detí proti vzdušným nákazám na Slovensku	IV. Slovenský vakcinologický kongres	Štrbské Pleso	17. – 19. 1. 2013
HUDECOVÁ, H.:	Poznatky z workshopu WHO zameraného na očkovanie	Seminár ÚVZ SR	Bratislava	31. 1. 2013
MIKAS, J., KRAJČÍROVÁ, K., SPÁLOVÁ, M.:	Národný imunizačný program	Porada RH SR	Turčianske Teplice	31.1. – 1.2.2013
HUDEČKOVÁ, H., MIKAS, J.	Eliminácia osýpok a ružienky v EURO regióne WHO – dosiahnutie cieľov	XII. Červenkové dni preventívnej medicíny	Tále	22. – 24. 4. 2013
HUDECOVÁ, H.	Nedostatočne očkované skupiny populácie v krajinách EÚ	Seminár ÚVZ SR	Bratislava	27. 6. 2013
KRAJČÍROVÁ, K.	Vyhodnotenie chrípkovej sezóny 2012/2013 v Slovenskej republike	Seminár ÚVZ SR	Bratislava	24. 9. 2013

Organizačný útvar: Odbor hygieny detí a mládeže

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
JANA BUTKAJOVÁ	Hygiena detí a mládeže	Školiace miesto špecializačného štúdia v špecializačnom odbore „Verejné zdravotníctvo“	SZU Bratislava	20.3.2013
JANA HAMADE	Pedikulóza u detí	Pracovné stretnutie k projektu „Prevencia pedikulózy“	RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici	25.1.2013
JANA HAMADE	Projekt „Prieskum telesného vývoja detí a mládeže a zistenie trendov v ich telesnom raste a vývine“	Pracovná porada RH RÚVZ v sídle krajov	Kúpele Malá Fatra, Turčianske Teplice	31.1.-1.2.2013
JANA HAMADE	Význam preventívnych programov pri riešení problematiky obezity detí a mládeže v SR	Večer Ústavu hygieny LF UK Bratislava	LF UK Bratislava	11.3.2013
JANA HAMADE	Problematika detských domovov rodinného typu	Pracovná porada RH RÚVZ	Hotel Impozant, Valčianska dolina	23.-24.4.2013
JANA HAMADE	Výsledky mimoriadneho cieleného ŠZD, zameraného na dodržiavanie legislatívnych požiadaviek, týkajúcich sa priestorov, určených na výučbu telesnej výchovy na základných a stredných školách v SR	Pracovná porada RH RÚVZ	Hotel kaskády, Sliač-Sielnica	11.-12.7.2013
JANA HAMADE HANA JANECHOVÁ	Monitoring spotreby vybraných aditívnych látok v potravinách u detí	XXI. vedecko-odborná konferencia „Životné podmienky a zdravie“	Kúpele Nový Smokovec	23.-25.9.2013
JANA HAMADE	Návrh novely zákona č.	Medzinárodná konferencia „Porovnanie podmienok	Hotel Termál, Vyhne	26.9.2013

	355/2007 Z. z.	a výmena skúseností so sociálnym dialógom v oblasti hygienickej služby v ČR a verejného zdravotníctva v SR		
JANA HAMADE	Epidemiológia neinfekčných ochorení	Sústredenie študentov postgraduálneho štúdia MHA	Hotel Kormorán, Čilistov	10.10.2013
JANA HAMADE	Hygienické požiadavky na zariadenia spoločného stravovania. Hygiena detí a mládeže	Seminár študentov 2. ročníka Bc štúdia	SZU Bratislava	23.10.2013
JANA HAMADE	Environmentálne zdravie a právna ochrana detí a mládeže	Sústredenie študentov postgraduálneho štúdia MPH	SZU Bratislava	4.11.2013
JANA HAMADE	Výživa detí – prevencia porúch zdravia	Konferencia „Zdravie detí, vzdelávanie a prevencia	Hotel Lux, Banská Bystrica	18.11.2013
JANA BUTKAJOVÁ	Výsledky mimoriadnej cieľenej kontroly, zameranej na dodržiavanie hygienických požiadaviek v ubytovacích zariadeniach pre deti a mládež v Slovenskej republike	Pracovná porada RH RÚVZ	Liečebný dom PAX, Trenčianske Teplice	6.12.2013

Organizačný útvar: Odbor hygieny životného prostredia

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
RNDr. ZUZANA VALOVIČOVÁ	Nové hrozby pre pitnú vodu – čo o nich vieme?	Konferencia s medzinárodnou účasťou PITNÁ VODA Trenčianske Teplice 2013.	Trenčianske Teplice	8. – 10. 10. 2013
RNDr. ZUZANA VALOVIČOVÁ	Kúpacia sezóna 2013 na VUK	Dni NRC pre ekotoxikológiu	ÚVZ SR Bratislava	24.4.2013
RNDr. ZUZANA VALOVIČOVÁ	Zákon č. 74/2013 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.355/2007 Z.z. s účinnosťou od 1.06. 2013, zavedenie zmien do štátneho zdravotného dozoru na kúpaliskách	24. celoslovenská pracovná porada vedúcich odborov a oddelení hygieny životného prostredia a zdravia ÚVZ SR a RÚVZ v SR	Bratislava, Vodárenské múzeum	27. - 28.5.2013
RNDr. ZUZANA VALOVIČOVÁ	Povinnosti plavčikov v rámci novely zákona č. 355/2007 Z. z.	Pracovná porada regionál. hygienikov RÚVZ v SR	Sliač – Sielnica	11.7.2013
RNDr. ZUZANA VALOVIČOVÁ	Návrh novely vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie	Dni NRC pre ekotoxikológiu	ÚVZ SR Bratislava	18.11.2013
Mgr. EVA KAŇKOVÁ	Problematika malých zásobovaných oblastí.	Konferencia s medzinárodnou účasťou PITNÁ VODA Trenčianske Teplice 2013.	Trenčianske Teplice	8. – 10. 10. 2013
RNDr. MIKLÁNKOVÁ OĽGA	Výsledky mimoriadneho cieleného výkonu ŠZD, zameraného na výskyt roztočov v bytovacích zariadeniach	Pracovná porada regionál. hygienikov ÚVZ v SR	Valčianska dolina	23.-24.4.2013
RNDr. MIKLÁNKOVÁ OĽGA	Výsledky mimoriadneho cieleného výkonu ŠZD, zameraného na výskyt roztočov v bytovacích zariadeniach	24. celoslovenská pracovná porada vedúcich odborov a oddelení hygieny životného prostredia a zdravia ÚVZ SR	Bratislava, Vodárenské múzeum	27. - 28.5.2013

		a RÚVZ v SR		
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Projekt DEMOCOPHES – praktická implementácia jednotného rámca pre ľudský biomonitring v Európe	Ľudský biomonitring – výsledky projektu DEMOCOPHES (NÁRODNÝ WORKSHOP)	Bratislava, Ministerstvo zdravotníctva SR	6. 2. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Výsledky medzinárodného projektu DEMOCOPHES	Ľudský biomonitring – výsledky projektu DEMOCOPHES (NÁRODNÝ WORKSHOP)	Bratislava, Ministerstvo zdravotníctva SR	6. 2. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Znečistenie vnútorného ovzdušia v školách a jeho vplyv na zdravie detí v Európe (Programy a projekty ÚVZ SR a RÚVZ v SR)	Pracovná porada regionálnych hygienikov RÚVZ v SR	Turčianske Teplice, Hotel Veľká Fatra	8. – 10. 10. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Prezentácia aktivít a činnosti NRC Noise a NRC Environment and Health (ÚVZ SR)	Pracovné stretnutie Národných referenčných centier siete EIONET v SR	Zvolen, Technická univerzita	15. 5. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Dotazníkový prieskum vnímania hluku verejnosťou	Celoslovenská porada odborov a oddelení hygieny životného prostredia ÚVZ SR a RÚVZ v SR	Bratislava, Vodárenské múzeum	27. – 28. 5. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Smernica 2002/49/EC Európskeho parlamentu a Rady a jej implementácia v praxi	Akustika a vibrácie (konferencia)	Kočovce, Učebno-rekreačné zariadenie STU	10. 6. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Vyhodnotenie aktivít uskutočnených pri príležitosti Svetového dňa vody na Slovensku	Pracovná porada regionálnych hygienikov RÚVZ v SR	Sliač – Sielnica, Hotel Kaskády	11. – 12. 7. 2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Návrh vyhlášky MZ SR, ktorou sa	Pracovná porada regionálnych	Trenčianske Teplice	5. – 6. 12. 2013

	mení a doplní vyhláška MZ SR č. 554/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia starostlivosti o ľudské telo	hygienikov RÚVZ v SR		
Mgr. MICHAL JAJCAJ	Návrh novely vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie	Pracovná porada regionálnych hygienikov RÚVZ v SR	Trenčianske Teplice	5. – 6. 12 .2013
Mgr. MICHAL JAJCAJ Ing. KATARÍNA HALZLOVÁ	Ľudský biomonitoring – národné výsledky projektu DEMOCOPHES	Životné podmienky a zdravie (konferencia)	Kongresové centrum Kúpeľov Nový Smokovec, Vysoké Tatry	23. – 24. 9. 2013
Ing. KATARÍNA HALZLOVÁ	Prezentácia výsledkov projektu DEMO/COPHES	Celoslovenská porada vedúcich odborov a oddelení HŽP	Vodárenské múzeum, Bratislava	27.-28.5.2013

Organizačný útvar: Odbor podpory zdravia

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
ADRIÁNA RAČKOVÁ	Syndróm vyhorenia	Ústavný seminár	ÚVZ SR	30.1.2013
OĽGA HERDOVÁ RÓBERT OCHABA ĽUBICA MAJTÁNOVÁ	Prestaň a vyhraj 2012 - štruktúra súťažiacich a jej porovnanie s rokmi 2006 a 2010	VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi	Hotel Victoria, Martin	6. - 7.3.2013
OĽGA HERDOVÁ ELENA MORVICOVÁ VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	„Program ovocie a zelenina do škôl“ - výsledky monitoringu v rokoch 2010 a 2011	VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi	Hotel Victoria, Martin	6. - 7.3.2013
RÓBERT OCHABA PAULÍNA KADLIČEKOVÁ OĽGA HERDOVÁ	„Deň zodpovednosti“ - zdravotno-výchovná kampaň 2012	VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi	Hotel Victoria, Martin	6. - 7.3.2013
RÓBERT OCHABA PAULÍNA KADLIČEKOVÁ OĽGA HERDOVÁ	„Prestaň fajčiť, daj si jablko“ - zdravotno-výchovná kampaň 2012	VIII. Martinské dni verejného zdravotníctva Aktuálne problémy verejného zdravotníctva vo výskume a praxi	Hotel Victoria, Martin	6. - 7.3.2013
ADRIÁNA RAČKOVÁ	Syndróm vyhorenia	Pracovná porada regionálnych hygienikov	Valčianska dolina	23. - 24.4.2013
VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	Nelátkové závislosti	Odborný seminár Zvyšovanie informovanosti v oblasti mentálneho zdravia mládeže	Kúpele, Nový Smokovec	14. - 15.5.2013
VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	Aktivity ÚVZ v podpore mentálneho zdravia detí a mládeže prostredníctvom plnenia úloh NPDD	Medzinárodný seminár „Dítě v krizi“	Zlín, ČR	29. - 30.5.2013

VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	Poruchy príjmu potravy	Celoslovenská porada vedúcich OPZ	Grand Hotel Strand, Vyšné Ružbachy	26. - 27.6.2013
PETRA VADOVIČOVÁ	Príprava a implementačná stratégia Kampane „Odstráň obezitu!“	Medzirezortné pracovné stretnutie k príprave a implementačnej stratégii Kampane „Odstráň obezitu!“	RÚVZ V Bojniciach	26.8.2013
PETRA VADOVIČOVÁ	Príprava a implementačná stratégia Kampane „Odstráň obezitu!“	Medzirezortné pracovné stretnutie k príprave a implementačnej stratégii Kampane „Odstráň obezitu!“	MZ SR	17.9.2013
RÓBERT OCHABA OLGA HERDOVÁ ELENA MORVICOVÁ VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	„Program ovocie a zelenina do škôl“	Dni praktickej obezitológie	Bardejov	20. – 22.9.2013
PETRA VADOVIČOVÁ RÓBERT OCHABA OLGA HERDOVÁ	Prevenia (poradenstvo) obezity na regionálnej úrovni (RÚVZ v SR)	Dni praktickej obezitológie	Bardejov	20. - 22.9.2013
VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	Ochrana ústneho zdravia a zásady správnej výživy u detí	Slovenské dentálne dni, Výstava Slovmedica – NonHandicap	Incheba, Bratislava	27. - 28.9.2013
PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Národná protidrogová stratégia na obdobie rokov 2013 - 2020	Pracovné stretnutie odbornej skupiny „duševné zdravie a prevencia drogových závislostí“	RÚVZ Trnava	8.10.2013
PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Aktivity pre RÚVZ v SR v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám („Najlepšia protidrogová nástenka pre žiakov ZŠ“)	Pracovné stretnutie odbornej skupiny „duševné zdravie a prevencia drogových závislostí“	RÚVZ Trnava	8.10.2013
VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	Psychohygiena	Pracovné stretnutie odbornej skupiny „duševné zdravie a prevencia drogových závislostí“	RÚVZ Trnava	8.10.2013
PETRA VADOVIČOVÁ RÓBERT OCHABA	Komunikácia vo verejnom zdravotníctve	Posilňovanie služieb a kapacít verejného zdravotníctva SR	MZ SR	17.10.2013

VIKTÓRIA JAKUBKOVÁ	Úzkosť u detí	Odborný seminár Ochrana mentálneho zdravia zdravotníckych pracovníkov, informovanosť o podpore mentálneho zdravia u detí	MZ SR	18.10.2013
OLGA HERDOVÁ	E- health a podpora verejného zdravia	Seminár ÚVZ SR	Bratislava	24.10.2013
ADRIÁNA RAČKOVÁ	Aktívne starnutie pohybovou aktivitou	Konferencia „Za zdravý životný štýl seniorov“	EXPO výstavisko, Trenčín	25.10.2013
PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Epidemiologická situácia užívania alkoholu v SR	Odborná konferencia Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020: implementácia v praxi.	MZ SR	28.10.2013
PETRA VADOVIČOVÁ	Hypokinéza	Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť	FTVŠ, Bratislava	17.11.2013
PETRA VADOVIČOVÁ	Analýza preventívnych programov civilizačných chorôb	Diskusné sústreďenie v epidemiológii	SZU, Bratislava	18.11.2013
RÓBERT OCHABA OLGA HERDOVÁ PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Hodnotenie činnosti poradní na odvykanie od fajčenia za 10 rokov v Slovenskej republike	10 rokov od ratifikácie rámcového dohovoru o kontrole tabaku na Slovensku	Penzión Čierna pani, Martin	26.11.2013
RÓBERT OCHABA OLGA HERDOVÁ PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Hodnotenie súťaže „Prestaň a vyhraj“ za 9 ročníkov súťaže	10 rokov od ratifikácie rámcového dohovoru o kontrole tabaku na Slovensku	Penzión Čierna pani, Martin	26.11.2013
RÓBERT OCHABA OLGA HERDOVÁ PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Činnosť poradní na odvykanie od fajčenia za 10 rokov v Slovenskej republike	Seminár ÚVZ SR	Bratislava	28.11.2013
ADRIÁNA RAČKOVÁ	Vyhodnotenie aktivít zameraných na problematiku seniorov v roku 2013	Pracovná porada regionálnych hygienikov	Trenčianske Teplice	5. - 6.12.2013
PAULÍNA KADLIČEKOVÁ	Epidemiologická situácia užívania alkoholu v SR	Pracovná porada regionálnych hygienikov	Trenčianske Teplice	5. - 6.12.2013

Organizačný útvar: Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok

Meno a priezvisko	Názov prednášky	Názov kongresu, seminára, atď.	Miesto konania	Dátum
TAKÁČOVÁ, T.	Analýza vzoriek biologického materiálu I. časť (moč)	Ludský biomonitoring: výsledky projektu DEMOCOPHES Národný workshop	MZ SR, Bratislava	6.2.2013
TAKÁČOVÁ, T., ŠTURDÍKOVÁ, J., TILINGEROVÁ, I.	Biologický monitoring pri expozícii rôznym chemickým faktorom	Seminár ÚVZ SR	Bratislava	30.5.2013
TAKÁČOVÁ, T.	Biologický monitoring pri profesionálnej expozícii rôznym chemickým faktorom	Vzdelávanie zamestnancov RÚVZ v SR – blok prednášok Modul č.23	Trnava	10.10.2013
TAKÁČOVÁ, T.	Biologický monitoring pri profesionálnej expozícii rôznym chemickým faktorom	Vzdelávanie zamestnancov RÚVZ v SR – blok prednášok Modul č.23	Košice	25.10.2013
TAKÁČOVÁ, T.	Biologický monitoring chemických faktorov v pracovnom prostredí	prednáška študentom 3. ročníka	SZU, Bratislava	28.10.2013
TAKÁČOVÁ, T.	Biologický monitoring pri profesionálnej expozícii rôznym chemickým faktorom	Vzdelávanie zamestnancov RÚVZ v SR – blok prednášok Modul č.23	Trenčín	10.12.2013
KÁNIKOVÁ, M.	Ovzdušie na pracovisku. Pokyny na hodnotenie inhalačnej expozície chemickým látkam na porovnanie s limitnými hodnotami.	Prednáška študentom 3. ročníka fakulty Verejného zdravotníctva SZU	SZU, Bratislava	14.10.2013
DŮMŮTŮROVÁ, M.	Laboratórne metódy na sledovanie rezíduí pesticídov v detskej a dojčenskej výžive.	Prednáška v rámci predmetu Ochrana zdravia pre 1. ročník magisterského štúdia fakulty Verejného zdravotníctva Slovenskej zdravotníckej univerzity	Slovenská zdravotnícka univerzita, Limbová 12, Bratislava	25.10.2013

DRASTICHOVÁ, I.	Projekt 7.13 Monitoring výskytu enterovírusov vo vodách určených na kúpanie	Porada riaditeľov RÚVZ	Turčianske Teplice	31.1. – 1.2.2013
DRASTICHOVÁ, I.	Projekt 7.14 Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody	Porada riaditeľov RÚVZ	Turčianske Teplice	31.1. – 1.2.2013
NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., SOBOTOVÁ, Z., KLEMENT, C., KISSOVÁ, R., ŠTÍPALOVÁ, D., BOPEGAMAGE, S.	Sledovanie vybraných druhov mikroorganizmov vo vodách na kúpanie	Vodárenská biologie 2013	ČR, Praha	6.-7. 2. 2013
DRASTICHOVÁ, I., NAGYOVÁ, V., KUREJOVÁ, E., LAFFÉRSOVÁ, J.	Využitie ekotoxikologických skúšok pri hodnotení kvality pitných vôd	Vodárenská biologie 2013	ČR, Praha	6.-7. 2. 2013
NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., VALOVIČOVÁ, Z., KAŇKOVÁ, E., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., HALZLOVÁ, K.	Zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody vo vybraných verejných vodovodov	Konferencia Zdravotné zabezpečenie pitnej vody 2013	Banská Bystrica	9. – 10. 4. 2013
DRASTICHOVÁ, I.	Ochrana zdravia pri práci s chemickými faktormi pre OOFŽP	Školenie BOZP pre OOFŽP	ÚVZ SR Bratislava	25.4.2013
DRASTICHOVÁ, I.	Ochrana zdravia pri práci s biologickými faktormi pre OOFŽP	Školenie BOZP pre OOFŽP	ÚVZ SR Bratislava	25.4.2013
HORECKÁ, M.	Biocenóza prírodných kúpalísk	Seminár v rámci projektu vzdelávania pracovníkov RÚVZ	RÚVZ Banská Bystrica	24.6.2013
HORECKÁ, M.	Biocenóza prírodných kúpalísk	Seminár v rámci projektu vzdelávania pracovníkov RÚVZ	RÚVZ Bojnice	25.6.2013
ZÁMEČNÍKOVÁ, M.	Genotoxikologické vyšetrenie pracovníkov v zdravotníctve	Konzultačný deň NRC pre genetickú toxikológiu	ÚVZ SR	25.10.2013

CHOMOVÁ, L.	Revízia systému zelených rias	Konzultačný deň NRC pre hydrobiológiu	ÚVZ SR Bratislava	13.11.2013
CHOMOVÁ, L.	Činnosť NRC pre hydrobiológiu	Konzultačný deň NRC pre hydrobiológiu	ÚVZ SR Bratislava	13.11.2013
DRASTICHOVÁ, I.	Činnosť NRC pre ekotoxikológiu v roku 2013	Konzultačný deň NRC	ÚVZ SR Bratislava	13.11.2013
NAGYOVÁ, V.	Komentár k odberom a vyšetrovaniu vzoriek v súvislosti s premnožením cyanobaktérií	Porada hlavnej odborníčky HH SR pre BŽP	ÚVZ SR Bratislava	13.11.2013
NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., SOBOTOVÁ, Z., KLEMENT, C., KISSOVÁ, R., ŠTÍPLAOVÁ, D., BOPEGAMAGE, S.	Sledovanie vybraných druhov mikroorganizmov vo vodách na kúpanie.	29. ročník konferencie Vodárenská biologie 2013	Praha, ČR	6. - 7.2.2013
PAVLEOVÁ, E., ŠVARDOVÁ, A.	Štandardizácia odberov pitných vôd – základný predpoklad prevencie vzniku infekčných ochorení z vody.	29. ročník konferencie Vodárenská biologie 2013	Praha, ČR	6. - 7.2.2013
SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., GIČOVÁ, A., OTRUSINÍK, R., ROVNÝ, I.	NRC pre mikrobiológiu životného prostredia ÚVZ SR a medzinárodný projekt PROMISE	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ SR, Bratislava,	19.3.2013
GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L., ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A.	Diagnostika patogénnych mikroorganizmov v potravinách metódami molekulárnej biológie.	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ SR, Bratislava,	19.3.2013
ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ROVNÝ, I.	Zdravotné riziká z mikrobiologického znečistenia pitných vôd z individuálneho zásobovania.	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ SR, Bratislava,	19.3.2013
GAVAČOVÁ, D., GOCZEOVÁ, J.,	Exotické salmonelózy – zdravotné	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných	MZ SR, Bratislava,	19.3.2013

SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.	riziká z chovateľských aktivít.	chorôb v SR		
GAVAČOVÁ, D., GOCZEOVÁ, J., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.	Potraviny neživočíšneho pôvodu ako faktor prenosu salmonelových infekcií – zdravotné riziká z potravín neživočíšneho pôvodu.	X. Odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ SR, Bratislava,	19.3.2013
SIROTNÁ, Z.	Laboratories of Public Health Authority of the Slovak republic and our participation NRC for environmental microbiology in European network of national laboratories.	Seminár PROMISE – cooperation between food research and food safety authority in Slovakia	Výskumný ústav potravinársky, Bratislava	27.3.2013
GIČOVÁ, A., OLEKSZYOVÁ, L.	Molecular diagnostics of pathogenic microorganisms in food and environment.	Seminár PROMISE – cooperation between food research and food safety authority in Slovakia	Výskumný ústav potravinársky, Bratislava	27.3.2013
ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A.:	<i>Legionella</i> – hygienic and technical problem in water chain	Seminár PROMISE – cooperation between food research and food safety authority in Slovakia	Výskumný ústav potravinársky, Bratislava	27.3.2013
NAGYOVÁ, V., DRASTICHOVÁ, I., VALOVIČOVÁ, Z., KAŇKOVÁ, E., ŠIMONYIOVÁ, D., SIROTNÁ, Z., HALZLOVÁ, K	Zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody vo vybraných verejných vodovodoch.	Odborná konferencia Zdravotné zabezpečenie pitnej vody.	Banská Bystrica	9.- 10. 4.2013
ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., PAVLEOVÁ	Mikrobiologická kvalita pitných vôd z individuálneho zásobovania	Ústavný seminár	ÚVZ SR, Bratislava	30.5. 2013
GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L., ŠVARDOVÁ, A., ŠIMONYIOVÁ, D.	Využitie metód molekulárnej biológie v diagnostike bakteriálnych patogénov.	Medzinárodná konferencia - 26.kongres Československej spoločnosti mikrobiologickej	Masarykova univerzita, Brno, ČR	24. – 26.6.2013
ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., PAVLEOVÁ, E., ROVNÝ, I.	Výskyt legionel v umelých kúpaliskách na Slovensku	Medzinárodná konferencia - 26.kongres Československej	Masarykova univerzita, Brno, ČR	24. – 26.6.2013

		spoločnosti mikrobiologickej		
ŠIMONYIOVÁ, D., ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ROVNÝ, I.:	Zdravotné riziká z mikrobiologického znečistenia pitných vôd z individuálneho zásobovania.	Medzinárodná konferencia - 26.kongres Československej spoločnosti mikrobiologickej	Masarykova univerzita, Brno, ČR	24. – 26.6.2013
OSLANECOVÁ, L., ORIEŠKOVÁ, M., GIČOVÁ, A., DRAHOVSKÁ, H., KACLÍKOVÁ, E.	Izolácia a charakterizácia kmeňov <i>Cronobacter</i> zo sušenej dojčenskej výživy	Medzinárodná konferencia - 26.kongres Československej spoločnosti mikrobiologickej	Masarykova univerzita, Brno, ČR	24. – 26.6.2013
OLEKSZYOVÁ, L. SIROTNÁ, Z. GIČOVÁ, A. ŠIMONYIOVÁ, D., DODODKOVÁ, S.	Mikrobiologická kvalita materského mlieka v rokoch 2008-2012	Medzinárodná konferencia - 26.kongres Československej spoločnosti mikrobiologickej	Masarykova univerzita, Brno, ČR	24. – 26.6.2013
SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., GIČOVÁ, A., OTRUSINÍK, R.	Čiastkové výstupy riešenia úloh projektu PROMISE.	Ústavný seminár	ÚVZ SR, Bratislava	26.9. 2013
SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L., GIČOVÁ, A., ŠIMONYIOVÁ, D.	Microbiological quality of breast milk in 2008-2012.	4.kongres s medzinárodnou účasťou : Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat	Bratislava	16.-18.10.2013
GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D., OLEKSZYOVÁ, L., ŠVARDOVÁ, A.:	Methods of molecular biology and their using in diagnostic of environmental samples	4.kongres s medzinárodnou účasťou : Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat	Bratislava	16.-18.10.2013
GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D.: ŠVARDOVÁ, A. GIČOVÁ, A.	Diagnostic of pathohens species of <i>Escherichia coli</i> .	4.kongres s medzinárodnou účasťou : Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat	Bratislava	16.-18.10.2013
GAVAČOVÁ, D., GOCZEOVÁ, J., SIROTNÁ, Z., ŠIMONYIOVÁ, D. ŠKARKOVÁ, A.	„Exotic“ <i>Salmonella</i> infections – associated with exposure to pet reptiles.	4.kongres s medzinárodnou účasťou : Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat	Bratislava	16.-18.10.2013

TRNKOVÁ, K., STRHÁRSKY J., LOKŠA, P., ŠIMONYIOVÁ, D., KLEMENT, C.	Distribúcia <i>Legionella pneumophila</i> a jej hostiteľov - voľne žijúcich meňaviek vo vodovodnej sieti vybratých zdravotníckych zariadení.	XV. ročník odbornej konferencie Surveillance nemocničných nákaz	Brezno	5. – 6. 11. 2013
SIROTNÁ, Z., OTRUSINÍK, R.	Výstupy projektu PROMISE v polovici jeho trvania	Odborný seminár	ÚVZ SR Bratislava	21.11.2013
ŠVARDOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., GIČOVÁ, A.	Prehľad výskytu <i>Listeria monocytogenes</i> vo vzorkách z úradnej kontroly potravín v rokoch 2010 – 2012	Odborný seminár	ÚVZ SR Bratislava	21.11.2013
GIČOVÁ, A., SIROTNÁ, Z., OLEKSZYOVÁ, L	Účasť NRC pre mikrobiológiu životného prostredia v externej kontrole organizovanej EU-RL pre oblasť <i>Listeria monocytogenes</i>	Odborný seminár	ÚVZ SR Bratislava	21.11.2013

11. Záver

Zverejnenie výročnej správy

Výročná správa UVZ SR bude zverejnená na internetovej stránke Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (www.health.gov.sk) a na internetovej stránke Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (www.uvzsr.sk).